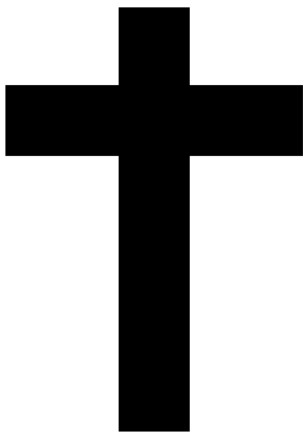

Ipqitchuat Makpigaat
- Agaayyutim Uqalhi
Iñupiatun

The New Testament in Northwest Alaska Eskimo

Ippitchuat Makpiġaat - Agaayyutim Uqalhi Inupiatun **The New Testament in Northwest Alaska Eskimo**

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Inupiatun, Northwest Alaska (Northwest Alaska Eskimo)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

- You include the above copyright and source information.

- You do not sell this work for a profit.

- You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-25

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

46cece15-9127-50b3-bf07-88a1082e7ab6

Contents

FRT	1
Matthew	2
Mark	51
Luke	81
John	131
Acts	169
Romans	218
1 Corinthians	242
2 Corinthians	264
Galatians	277
Ephesians	285
Philippians	293
Colossians	299
1 Thessalonians	304
2 Thessalonians	308
1 Timothy	311
2 Timothy	317
Titus	321
Philemon	324
Hebrews	326
James	344
1 Peter	350
2 Peter	356
1 John	360
2 John	367
3 John	368
Jude	369
Revelation	371

Uqal̄hich Aglaan̄j̄i Matthew-ŋum

Sivullian̄j̄i Jesus Christ-ŋum

1 Uvva ukua aglan̄j̄ich sivullian̄j̄iñ Jesus Christ-ŋum, kin̄j̄uviañupluni David-miñ Abraham-miñ̄lu.

2 Abraham aapagigaa Isaac-ŋum,
Isaac-li aapagigaa Jacob-ŋum,
Jacob-li aapagigaa Judah-ŋum aniqataiñ̄lu.

3 Aasiñ̄ Judah aapagigaak Perez-ŋumlu Zerah-ŋumlu, taapkuak aakan̄jak Tamar,

Perez aapagigaa Hezron-ŋum.
Hezron-li aapan̄ja Ram-ŋum.

4 Ram-li aapagigaa Amminadab-ŋum,
Amminadab-li aapagigaa Nahshon-ŋum.
Nahshon-li aapagigaa Salmon-ŋum.

5 Salmon-li aapagigaa Boaz-ŋum, Rahab-mik aakaqaqtuum,
Boaz-li aapagigaa Obed-ŋum, aakaqaqtuum Ruth-mik,
Obed-li aapagigaa Jesse-m, ⁶ Jesse-aasiñ̄ aapagigaa umialgum David.

David-li aapagigaa Solomon-ŋum, aakaqaqtuum Uriah-m nuliaġaluan̄janik.

7 Aasiñ̄ Solomon aapagigaa Rehoboam-ŋum,
Rehoboam-li aapagigaa Abijah-ŋum,
Abijah-li aapagigaa Asa-ŋum.

8 Asa-li aapagigaa Jehoshaphat-ŋum,
Jehoshaphat-li aapagigaa Jehoram-ŋum,
Jehoram-li aapagigaa Uzziah-ŋum,

9 Uzziah-li aapagigaa Jotham-ŋum,
Jotham-li aapagigaa Ahaz-ŋum,
Ahaz-li aapagigaa Hezekiah-ŋum.

10 Hezekiah-li aapagigaa Manasseh-ŋum,
Manasseh-li aapagigaa Amon-ŋum,
Amon-li aapagigaa Josiah-ŋum.

11 Josiah-li aapagigaa Jeconiah-ŋum aniqataiñ̄lu. (Ukua taimani Israel-aaḡmiut aullautraupmata Babylon-mun.)

12 Iñ̄uich tikiutikkaur̄janikmata Babylon-mun,
Jeconiah aapagigaa Shealtiel-ŋum,
Shealtiel-aasiñ̄ aapagigaa Zerubbabel-ŋum,

13 Zerubbabel-li aapagigaa Abiud-ŋum,
Abiud-li aapagigaa Eliakim-ŋum,
Eliakim-li aapagigaa Azor-ŋum,

14 Azor-li aapagigaa Zadok-ŋum,
Zadok-li aapagigaa Achim-ŋum,
Achim-li aapagigaa Eliud-ŋum,

15 Eliud-li aapagigaa Eleazar-ŋum,
Eleazar-li aapagigaa Matthan-ŋum,
Matthan-li aapagigaa Jacob-ŋum,

16 Aasiñ̄ Jacob aapagigaa Joseph-ŋum, uin̄jan Mary-m, taamna Mary Jesus annivigikk̄nan̄ taiguutiqaqtuum Christ-mik.

17 Iluqatin̄aasiñ̄ kin̄j̄uviaġiich aullaġniiplutin̄ Abraham-miñ David-munaglaan̄ akimiaḡuutailauniqsut, suli aullaġniiplutin̄ David-miñ iñ̄uich aullautrauh̄atnunaglaan̄ Babylon-mun kin̄j̄uviaġiich akimiaḡuutailaupmiñiqsut.

Aasiil iñuich aullautrauhatniñaglaan akimiaguutailaupmiut kinjuviagiich aniñhanunaglaan Christ-ñum.

Aniñña Jesus Christ-ñum

¹⁸ Uvva Jesus Christ-ñum aniñña itnailipilugu inniqsuq. Aakaan Mary nuliaksrausiuatianikami Joseph-mun, aglaan katigaluaqatik ilitchuğiniqsuq sinjayautilaağmiñik Ipqitchuakun Irrutchikun. ¹⁹ Aasiin uiksrautaa Joseph nalaunnaruaruniqsuq. Iisimagaa katchuutiiksrani Mary-mik nalaunnaitkisilaaña, aglaan kannusaagunijnñigaa iñunun. Taatnamik sivunnigñiqsuq avitchukhugu nalunautchipłuni. ²⁰ Taavrumiña isumaaluktitlugu Atangum isağulgan sagviutiniğaa siññaktukun nipliğhuni, “Joseph, kinjuviagiigaatin David-ñum, sivuuganak Mary-mik tuvaagatniññaiaqniłutin atakkii sinjayaupkağaa Ipqitchuam Irrutchim. ²¹ Iğñiqağisiruq. Atchiğisigiñ Jesus-mik. Atakkii anniqsuğisigai iñunni killuqsautinjitiñ.” ²² Tamatkua iluqatinj atumarut tanjisaqługu Atangum uqauttutigiikkaña tumigiplugu taimña sivuniksriqiri,

²³ “Taamna anjutuqsimaitchuaq sinjayauniağhuni iğñiqağisiruq.

Iñuich taiguutiqağisigaat Immanuel”

(itnautauruaq, Agaayyutim iqatigiigaatigut). ²⁴ Joseph-ñum itiqami taimma ilaqtiksraqtaagigaa Mary isağulgan Atangum uqauttutaagun. ²⁵ Iłaksianjiniğaa iğñiqağhanunaglaan; aasiin Joseph-ñum atchiğniğaa Jesus-mik.

2

Puqiksuaat Anjuti Aggiqsut Kivaknamiñ

¹ Jesus anianikman Bethlehem-mi Judea-miittuami, Herod umialğulhani, anjuti puqiksaat tikiñniqsut Jerusalem-mun, apiqsruqtuqhutinj, ² “Sumiimma aniva umialgat Jew-ñuruat? Tautukkikput uvlugianja kivaknamiñ, taatnaqhuta aggiqsugut sitquğvigityaqtuağługu.” ³ Umialğum Herod tusaakamiunj taamna isumaalutchanjnisuq iluqatinjlu Jerusalem-miut. ⁴ Tavra katipkağługich iluqaisa qaukijnich agaayuljisit aglaliqirit, ilijnich apiqsruğniğai sumi Christ, anniqsuqti akiqsruutauruaq, aniñiaqmagaan. ⁵ Iijnisa kiuniğaat, “Bethlehem-mi Judea-miittuami, itna sivuniksriqiri aglanjatigun ittuq,

⁶ Iñuich iñuruasii Bethlehem-mi, nunañaniittuami Judah-m,

kamanaiñniqsraunuruasii akungatni iñiñ Judah-m,

ilipsitniñ sivulliuqti aggiğisiruq

anjatichityaqtuağuni iñugikkamnik Israel-ñum.’ ”

Micah 5:2

⁷ Herod atangum nalunautchipłuni puqiksaat anjuti tikisinnigai, ilitchuğiviginiallapiagługich napmun ilipman uvlugiaq sagviqmagaan.

⁸ Iitichuğianikamiun Bethlehem-muquniğai nipliğhuni, “Aullağusi pakallapiaqsijn ililgauraq, aasiin paqitkupsijn ilitchuğipkağmagipsitña. Uvanjtuuq utlakkumagiga sitquğvigityaqtuağługu.” ⁹ Taavrumiña umialğum uqautianikmatinj aullağniqsut. Tautunniğaat uvlugiaq qiniikkaqtinj kivaknamiñ. Sivulliuksaunniqsut uvlugiam nutqagniağhanunaglaan inimun ililgauram nayukkananun. ¹⁰ Tautukamitruñ uvlugiaq quviatchallapiagniqsut.

¹¹ Isiqhutinj tupiğmun tautunniğaat ililgauraq aakanalu Mary. Sitquğvigiğniğaat sivuğaanun ililgauraq. Anjamağniğaiç akisuruğikkatinj qatichipluğasiñ manijnñik kaviqsaañik tiprağksautinigli, frankincense-nik suli myrrh-nigli.

¹² Aasiin kilikkaunniqsut siññaktukun utiqunijlugin Herod-mun. Tavra aiñniqsut atlakun apqutikun.

Pigruḡniḡat Egypt-mun

¹³ Taapkua aullaanikmata isaḡulga atanḡum sagviḡḡiqsuq Joseph-mun siññaktukun nipliqhuni, “Makillutin. Pigruutiunḡ ililḡauraq aakanalu Egypt-mun, aasiñ taamaniitthumausi uvamnun uqautiniaḡapsiknunaglaan. Atakkii Herod pakanḡiaḡaa ililḡauraq tuqqutthuglugu.” ¹⁴ Joseph makitluni aullautiniḡaa ililḡauraq aakanalu unnuami Egypt-mun. ¹⁵ Immigḡḡiqsuq Atanḡum uqauttutigikkana tumigiplugu sivuniksriqiri, “Egypt-miñ tuḡḡiḡa Iḡḡiḡa.” Taatnamik tavraniinniqsut tuquniaḡhanunaglaan Herod-ḡum.

Nukatpiaḡruurat Tuḡḡaqtaurut

¹⁶ Herod ilitchuḡikami saglutaḡtilaagmiñik puḡiksaanun anutinun qinnal-lapiaḡniqsuq. Tilisiñiqsuq tuqqutquplugich nukatpiaḡruurapayaat Bethlehem-miittuat sulilūḡaisa avataaniittuat, tamatkua ukiuḡaḡtuat malḡuḡnik nutautluktuatlu, atakkii ilitchuḡiplugu puḡiksaat anutit uqautigikkanaḡ uvlugiam sagviḡhagun. ¹⁷ Uqauttutauruaq tumigiplugu sivuniksriqiri Jeremiah taimña immiumaniqsuq.

¹⁸ “Nipi tusaḡnaḡniqsuq Ramah-mi qiaruaq kinḡuvḡupluni.

Rachel-ḡum qianigai qitunḡaurani arayunaiḡhuniunniñ atakkii qitunḡanḡich iluḡatinḡ tuḡuplutinḡ.”

Jeremiah 31:15

¹⁹ Herod tuquanikman isaḡulga Atanḡum sagviḡḡiqsuq Joseph-mun siññaktukun Egypt-mi uqaḡhuni, ²⁰ “Makillutin aullautiunḡ ililḡauraq aakanalu nunanun Israel-ḡum. Taipkua tuqqutchiñiaḡtuat ililḡauramik tuqurut.” ²¹ Makitluni aullautiniḡaa ililḡauraq aakanalu nunanun Israel-ḡum. ²² Aglaan tusaakamiunḡ Archelaus atanḡuniḡlugu Judea-mi inaani aapami Herod sivuḡḡatchanḡniqsuq aullaliksraḡmiñik. Kilikkaukama siññaktukun aullaḡniqsut nunanun Galilee-m. ²³ Aasiñ iñuuniagaḡsiḡlutinḡ nunaḡqimi Nazareth-mi. Immiumaniqsuq uqautaumaruaq tumigiplugich sivuniksriqirit, “Taiguutiḡaḡisiruq Nazareth-mikum.”

3

Quliaḡtuatha John Paptaaqḡitchirim

¹ Taipkunani uvluni John Paptaaqḡitchiri quliaḡtuagḡniqsuq iñuilaami Judea-mi, ² uqaḡhuni, “Isummitḡigitchi atakkii Agaayyutim anaaḡuqautaa qal-liruḡ.” ³ Taamna John ilaanuruq sivuniksriqirim Isaiah-m uqautigikkana nipliqhuni,

“Iñuk tuḡḡiraḡtuq iñuilaamiñ, Itqanaiyautisiunḡ apḡutiksraḡa Atanḡum, nalḡuḡlugu tumiksraḡa.”

Isaiah 40:3

⁴ John atnugaḡaḡniqsuq pikukturuam amian nuyaiñik, qisiḡmik tapsiḡaḡhuni, niḡiḡaḡhuni piḡliḡianik sulilūḡitḡaich siḡḡnaḡtaallianḡitñik nanipayaḡ paḡitḡhumiunḡ. ⁵ Iñuich utlanḡniḡaat John Jerusalem-miñlu, Judea-miñlu, nunaḡqiniñlu avataani kuunḡan Jordan-ḡum ittuat. ⁶ Iñuich quliaḡiniḡaich killuḡsautitinḡ aasiñ John-ḡum paptaagḡiḡai kuunḡani Jordan-ḡum. ⁷ Aglaan tautukamigich iñuḡiḡtuat Pharisee-nuruat Sadducee-nuruatlu utlautiruat paptaagḡvianun uqautiniḡai, “Tuqunaliktun nimiḡiatun ittusi. Qimakkumiñaitchusiasu agḡiḡniḡtuamiñ qinnautaaniñ? ⁸ Qiñiḡtittitchi iñuuniaḡapsiḡun isummitḡilḡapiaḡtilaapsitñik. ⁹ Sulilūḡiḡisumaniḡasi, ‘Uvagut Abraham-mik aapaḡaḡtugut.’ Nipliutiniḡipsi uumiḡa,

uyağanıñ makunakña Agaayyun iñiqsiñhiñauruq ililgaanik Abraham-mun. ¹⁰ Ipiğautaqqtuq kipriñhiñaaguqtuq napaaqtunik kanjınsıgıun. Napaaqtupayaq asırrıtlaıtchuaq kipikkaugisıruq aasıñ igitauluni ikniğmun.

¹¹ “İlumun paptaagıpsi imiğmik isummitqılığmun, aglaan aqupkun aggiğisıruq kamanatluktuq uvañniñ. Nakuñıtchuna saagalıksramnik aluğutiknik. Paptaagısiğası Ipqıtchuaq İrrutchimik sulı ikniğmik.

¹² Tigummiagıgaa tiktittaun salummallapiagukugich mukkaaksrat sanıkuñniñ. Katitkisıgai mukkaaksrat sigıluagmiñun, aglaan ikipkağisıgai sanıkuich ikniğmun qamiyumiñaitchuaamun.”

Jesus Paptaakkauruq

¹³ Aquagun Jesus tikiññıqsuq Galilee-miñ Jordan-mun John-mun paptaaqpluni ilaanun. ¹⁴ Aglaan John-ñum paptaagunıtkaluagaqsiñigaa uqautiplugu, “İlvich paptaaqtaksragıluagıkma. Suvaata ultautivich uvañnun paptaaqplutin?”

¹⁵ Aglaan Jesus kiunigaa, “Nakuuruq. Taamna taatnağuptıgu tanığniğıgıpkuk iluqaan Agaayyutim inıaña.” John taatna piyumağniğıqsuq.

¹⁶ Jesus paptaakkaunıkanıki mayuğniqsuq imiğmiñ. Aasıñ qılak anımaqhuri tautuñigaa İrrusia Agaayyutim atqaqtuq tıñmiağruuratun mitluni ilaanun.

¹⁷ Aasıñ nipi qılanıñniñ nipliğniqsuq, “Taamnatavra piqpagıkkaga İğniğ. Quyalisımaagaaña.”

4

Jesus-ñum Anıqusaqsiñtha

¹ Taatnaanıkanı İpqıtchuaq İrrutchim sıvullığniğaa Jesus iñuilaamun uuktuaqsiyuaqtıtlugu tuñgağmun. ² Aasıñ uısauraaqhuri malğukıpianı uvluni unnuanılu niğisulıñıqsuq. ³ Uuktuaqtıtchirim utlakamıuq uqautiniğaa, “İğniğıpiaqpatin Agaayyutim makua uyağaiç qaqqağıqtıtıkich.”

⁴ Aglaan Jesus kiunigaa, “Aglausımaruq Agaayyutim uqałhani, ‘İñuk iñuunıñıtchıuq niqılıñhiñakun aglaan uqałpayaatıgıun anıruatıgıun qanıñniñ Agaayyutim.’”

⁵ Tavrani tuñgaum aullautiniğaa Jesus Jerusalem-mun, aasıñ inıllaklıgu qutçıñniqsrañanun nuvukkanan agaayyuvıkpau, ⁶ uqautiplugu, “İğniğıpiaqpatin Agaayyutim nutıgiağniñ. Aglausımaruq,

‘Tilgisıgai isağulıgıkanı munağıtqulutin.

Argagıkkagımiknik akıgağisıgaatin.

Atıñıtchumaittin isıgaktin uyağanun.’”

Psalms 91:11, 12

⁷ Jesus-ñum uqautiniğaa, “Aglausımaruqsulı, ‘Uuktuağumiñaitçıñ Atanıq Agaayyutin.’” ⁸ Tuñgaum aullautıtqılığniğaa Jesus qutçıllıpiaqtuamun iğgımun, aasıñ qıñıqtıtlugu atangıvıpyaanañniñ nunam kamañıtıñıglu.

⁹ Uqautiniğaa, “Tamatkua supayaat qaitkisıgıtka ilıpnun sitquğvıgıgıpuña sıvımunun.” ¹⁰ Jesus-ñum kiunigaa, “Tuñgaq, piıgıñ! Atakkıı aglausımaruq, ‘Atanıq Agaayyutıgıkkıan kısıan agaayyuvıgıyımagıñ savautılugulu.’”

¹¹ Tavra tuñgaum unıñniğaa, aasıñ isağulıgıch tikiñniğaat savautıyaqlıgu Jesus.

Jesus-ñum Aullağniğaa Savaanı Galilee-mi

¹² Jesus-ñum tusaakamıuq John isıqtaunıplıgu aullağniqsuq Galilee-mun. ¹³ Unıtlıgu Nazareth utlautiniqsuq Capernaum-mun itchaqtuaghıni sıñıanı narvaqpaam nunañakni Zebulun-ñumlu Naphtalı-mlı. ¹⁴ Taamna immıu-
matqıplıgu uqauttaturuq tumıgıplıgu sıvunıksıqırı İsaiah,

¹⁵ “İñuıch tamatkua nunañakni Zebulun-ñumlu Naphtalı-mlı tuñaanı narvaqpaam, taaganıtçıañanı Jordan-ñum,

Galilee-mi nunaŋatni Jew-ŋuŋitchuat,

¹⁶ tamatkua iŋuuniaqtuat taaqtuami

tautuŋiŋaat kamanaqtuaq qauma,

aasiin qaumam qaggutiniŋai iŋuuniaqtuat taŋŋaŋani tuquŋhum.” *Isaiah 9:1-2*

¹⁷ Tikiŋŋanikami Capernaum-mun Jesus-ŋum aullaŋniŋiŋaa quliaqtuaŋi, “Tsummitqitichi atakkii Agaayyutim aŋaayuqautaa qalliruq.”

Jesus-ŋum Tuŋluŋniŋai Sisamat Aqaluŋniaqtit

¹⁸ Jesus pisukhuni siŋaagun narvaqpaŋan Galilee-m tautuŋiŋik aniqatigiik, Simon taiguutiqaqtuaq Peter-mik suli Andrew aniqataa, kuvriqsuak narvaqpaŋmun aqaluŋniaqtauplutik. ¹⁹ Uqautiniŋik, “Maliksikŋa, uvakŋaniŋaglaan piŋŋaŋniŋaŋisirutik iŋuŋnik aqaluŋniaqtitun.” ²⁰ Tavrauua Simon-ŋum suli Andrew-m uniŋŋiŋaik kuvratik malikŋugaasiin. ²¹ Jesus igliqtuiŋaqhuni apqusaaqŋu narvaqpaŋa Galilee-m. Tautukmiŋiŋik aniqatigiik James-lu John-lu, iŋŋak Zebedee-m, ikimmiruak umiami aaparinŋu Zebedee ilaaqtuiruat kuvramiknik. Jesus-ŋum tuŋluŋniŋik maliqupluni. ²² Tavrauua uniŋŋiŋaak umiaqtik aaparinŋu malikŋu Jesus.

Jesus Iŋisauriruglu, Quliaqtuaqsriruglu, Iŋuaqsriruglu

²³ Jesus kukiŋuŋniqsuq iluqaani Galilee-mi, iŋisautripluni Jew-ŋuruat katraŋvinitŋi suli quliaqtuaŋiplugu tusaayugaallautaq Agaayyutim aŋaayuqautaata, mavruuŋluŋiŋu iŋuich atniŋŋautipayaŋitŋik.

²⁴ Tusaayugaallautaq Jesus-kun siaminniŋsuq iluqaanun Syria-ŋum, aasiin iŋuich tikiutruŋniŋaich atniŋŋapayaqtuat naŋirrutipayaqtuatlu, ilaŋich irrusiqŋuqahutinŋ qiqsruqtaqhutinŋu suli avatinich tuqunaplutin. Jesus-ŋum mavruuŋniŋai iluqaitŋik. ²⁵ Iŋuŋiaktuat iŋuich maliŋniŋaat, agqiŋhutin Galilee-miŋ, avataaniittuaniŋlu nunamiŋ atilinmiŋ Decapolis-mik, Jerusalem-miŋ, Judea-miŋlu, suli nunamiŋ igluani ittuam Jordan-ŋum kuunjan.

5

Jesus-ŋum Quliaqtuaŋa Iŋŋimi

¹ Jesus-ŋum qiniŋqamigich iŋuŋiŋallapiaqtuat mayuŋniqsuq qimigaamun, aquvitluniasii. Maliguaqtai Jesus-muŋniqsut.

Quviasuutiŋiaŋat

- ² Ilaan iŋisautiaqsiŋiŋai nipliqhuni,
- ³ Quvianamiurut tamatkua iŋitchuqsriuat inuqsraŋimiknik irrutichikun, atakkii Agaayyutim aŋaayuqautaa pigigaat.
- ⁴ Quvianamiurut tamatkua kiŋuvŋuruat, atakkii Agaayyutim arakkisigai.
- ⁵ Quvianamiurut tamatkua piisaanitchuat, atakkii nunapayaq pigigisigaat.
- ⁶ Quvianamiurut tamatkua kimmutiqaqtuat nalaunŋaruakiŋmik, atakkii Agaayyutim pisuiqsimaatŋikisigai.
- ⁷ Quvianamiurut tamatkua nagliktauruat, atakkii Agaayyutim nagliktuŋisipmikai.
- ⁸ Quvianamiurut tamatkua uummatiqaqtuat ipqitchuamik, atakkii qiniŋisigaat Agaayyun.
- ⁹ Quvianamiurut tamatkua tutqutiqaqtitchiruat akunŋatni iŋuich, atakkii Agaayyutim taiguutiqaŋisigai qitungaŋmiŋik.
- ¹⁰ Quvianamiurut tamatkua piyuaqsiuruat piqtutigiŋplugu nalaunŋaruakiŋ, atakkii Agaayyutim aŋaayuqautaa pigigaat.

¹¹ Quvianamiurusu piinilaqsruutigikpasi suli piyuagusi suli niplialutin qanusi-payaanik pigiitchuanik ilipsigun sagluturuagilus pisigilugu maliguqaqtauqisi uvamnun. ¹² Quviatchapiagatagitchi atakkii kamanaqtuq akiliusiaksraqsi ittuag qilammi. Taatnatuntuuq piyuagsiupmiñiqsut taipkua sivuniksriqirit sivupsifni iñuuniaqtuat.

Iñuich Ittut Tagiutunlu Qaummaqtunlu

¹³ “Iipsi tagiugigaasi nunam. Tagiuq tagiugniigumi qanugumi tagiugniilitqikkisiva? Atugumiñaiqsuq aglaan igitaksraguñhiñiaqtuq tutmigaquqhuni iñunun. ¹⁴ Nanigigaasi nunam. Nunaqçiq nappakauruaq qimigaamun iriqsimatlaichuq. ¹⁵ Kisupayaam ikitnamiun naniq ilitlaikkaa ataanun utkusium aglaan naniqagvinmun qaummatautlasiplugu tupqum iluani ittuapayaanun. ¹⁶ Taatnatun qaumapkaqsigik nannisi sivugaatni iñuich. Tautukkumagaat savaallautaqs, aasiñ kamaksruaqsilugu aapari ittuag qilammi.

Jesus Iñisauriruq Maligutaksrakun

¹⁷ “Isumanasi aggiñilunja piyaqqugiağlugich maligutaksrani Moses-nun naagaqaa ilisauttutinich sivuniksriqirit. Agginichunja piyaqqugiağlugich aglaan tanigiağlugich. ¹⁸ Uqautigipsi, Qilaglu nunalu piigumiñaitchuk aglausimaruapayaaq maligutaksrani immiumagaluqnaqu. ¹⁹ Kiñapayaaq navguiruaq kamanaiñiqsrallapanatnik tillisit aasiñ ilisautripluni atlanik iñunnik taatnaquplugich, taamna iñuk kamanaiñiqsrauniaqtuq ukunakja iñunniñ Agaayyutim añaayugautaa. Aglaan kiñapayaaq kamaksruruq tillisiñik ilisautripluniasiiñ atlanik taatnaquplugich, taamna iñuk taiguutiqağisuruq kamanaqtuamik ukunakja iñunniñ Agaayyutim añaayugautaa. ²⁰ Uvva uqautigipsi, Nalaunjaruaqisi nakuutlunjitpan iñuuniağusiatniñ aglaliqirit suli Pharisee-nuruat suoramikunniñ isigumiñaitchusi añaayugautaanun Agaayyutim.

Jesus Iñisauriruq Qinnautilikun

²¹ “Tusaamarusi uqautauruamik iñunun inilgaan, ‘Iñuağniaqnak’. Kiñapayaaq iñuaqtuq tikiutraugisuruq atanniivimun. ²² Aglaan uqautigipsi, Kiñapayaaq qinnautirruaq aniqatmiñik tikiutraugisuruq atanniivimun, suli kiñapayaaq nipliraqtuq aniqatmiñun suksraunijñiplugu tikiutraugisuruq uqaqsittaagvinmun, suli kiñapayaaq nipliraqtuq aniqatmiñun kinnauniplugu tikiutraugisuruq ikniñanun anasiñjuqsagvium. ²³ Taatnamik, aatchuityağniğuvich aatchuutiksraqnik Agaayyutmun tunillaqtuğvinmi itqağluguasiiñ aniqatvich sua-tasamma akikñautaa ilipnun, ²⁴ unillugu aatchuutiksrautin sivugaanun tunillaqtuğvium aasiñ iluaqsityaqaagluglu taimña akinautaa aniqatiupnun, aasiñ utigutin aatchuutigityağlugu aatchuutiksrautin. ²⁵ Akilligikkaqpich uqaqsittaagvinmuutiniaqpatin ilauraagiliutyumagiñ qilamik piqatiginjaan apqutmi. Aatchuutigiviagaatin atanniqsuqtimun, aasiñ atanniqsuqtim qaillutin qaunaksrimun isiqtautqulutin. ²⁶ Uqautigikpiñ, Aniyumiñaipiaqtutin kisianik akiliğuvich akiqsruutipnik ilaanun.

Jesus Iñisauriruq Atlatulikun

²⁷ “Tusaamarusi itna uqaqsamaruamik, ‘Atlatuğniaqnak’. ²⁸ Aglaan uqautigipsi, Kiñapayaaq qiniqtuq ağnamik ikliğiplugu atlatuaniktuq isumamiñi. ²⁹ Taliqpium irivich killuqsagtupatin piigluglu igirrun. Nakuutlunjaqtuq piyaqquğupku ilaviñga timivich uumakja iluqaan

timivich igitauliksrañaniñ anasiññuqsagvijnun. ³⁰ Suli taliqppium argakpich killuqsagtupatin kipilugu igirrun. Nakuutluñniaqtuq piyaqqugupku argahñan uumakña iluqaan timivich aullahiksrañaniñ anasiññuqsagvijnun.

Jesus Iisautriruq Avilikun

³¹ “Uqaqsimaruqsuli, Kisupayaam avitkumiun nuliani qaitchilijun aglaamik nalupqinaigutinin avinnikun. ³² Aglaan uqautigipsi, Anutim nuliani tuniqsimagaluanñaan ilaanun avitkumiun atlatuqtitkaa. Taamna avittuuaq patchisauruq. Suli anun nuliaqtuuaq avittuamik atlatuqmiuq.

Jesus Iisautriruq Akiqsruutigun

³³ “Tusaasimagiksuli itna uqautamaruaq iñugikkaptiknun inilgaan, Akisruqtaguvich navijnñiaqnagu aglaan atuumayumagiñ akiqsruutigikkan iñunun Atangum sivugaani. ³⁴ Aglaan uqautigipsi, Sumiunniiñ akiqsruğumiñaitchusi qilakun atakkii qilak Agaayyutim aqpuutagigaa, ³⁵ naagalu nunakun atakkii iñiqtuqisaaqvigigaa isiganmiñun, naagalu Jerusalem-kun atakkii nunaqqigigaa kamañaqtuam umialgum. ³⁶ Naagaqaa akiqsruğumiñaitchutin niaqupkun, atakkii atausiq nuyaq qatiqsipkağumiñaitkiñ unniñ taqsipkağlugu. ³⁷ Taatnamik, anigñağuvich anillapiagumuutin suli naagaagnağuvich naagaallapiagutin, atakkii supayaam uqałhum illataauruam tamatkunña pigiitchuamitñaqtauruq.

Jesus Iisautriruq Akisaqtutikun

³⁸ “Tusaamagiksi uqauttutauruaq, ‘Iri akisautiqagli irimik, kiguttuuaq kigutmun.’ ³⁹ Aglaan uqautigipsi, Akisaqtuğniaqnagu iñuum pimaqłuktaqpatin. Kisupayaam isaksaqpatin taliqpiagun iqsrarqich alağumagiñ igluunik iqsrarqich. ⁴⁰ Kisupayaam akilipkağniaqpatin atnugaapnik uqaqsittaagvijnimi pipkağumagiñ quppigaa. ⁴¹ Suli anuyaktim nunurilusi saagaqtitpasi natmanmiknik atauchimik mile-lamik saagaatiyumagiñ malğunmik mile-laaknik. ⁴² Iñuum iniqpatin sumik-tasamma qaitchumagiñ ilaanun. Suli iñuk atugaksrağukpan itigautipkağniaqnagu.

Piqpagiyumagisi Uumiksrigikkasi

⁴³ “Tusaamagiksi itna uqaqsimaruuaq, ‘Piqpagiyumagisi iñuuniaqatiusi aasiñ uumigilugich uumiksrigikkasi.’ ⁴⁴ Aglaan uqautigipsi, Piqpagiyumagisi uumiksrigikkasi suli agaayutlugich tamatkua piyuaqtigikkasi. ⁴⁵ Taatnağupsi qinñiqtitkiksi iñunun iluaqqun atrilugu aapari qilarni ittuuaq, atakkii siqinini siqinñaağiksitkaa pigiitчуuanunlu nakuuruanunlu suli sialuktitlugu nalaunñaruanunlu nalaunñaitчuanunlu. ⁴⁶ Piqpagigupsigik kisiitnik tamatkua piqpaksrigikkasi, suvaata akiññaktaaqağniaqpisi Agaayyutmiñ? Taatnatun tax-siliqirit pitlapmiut. ⁴⁷ Suli paglagupsigik kisiitnik aniqatiusi, savaaqağniqpisi pitłukhusi atlaniñ? Taatnatutuuq tax-siliqirit pitlapmiut. ⁴⁸ Taatnamik nalaunñaruksaurusi atrilugu aapagikkaqsi qilarni nalaunñallapiaqtuuaq.”

6

Jesus Iisautriruq Nagliktuutitigun

¹ “Qaunagititchi savaağiniaqasiun nalaunñaruakun savaaqsii qinñiqusaqağniğusi sivugaatni iñuich. Taatnağupsi aapapsi qilarniittuam akilğumiñaitkaasi. ² Taatnamik aatchuğuvich nagliktuutinin nipitusirağautiginiaqnagich atrilugich ukpinñuaqtit Jew-nuruat katrağvijnitni suli tumitchiani kamasruqusaqağniğuhutin iñunun. Uqautigipsi,

akiliusiaqaaniktut. ³ Aglaan aatchuguvich nagliktuutinin inuqsraqtuunun saumik argaiñ ilisimapkağniaqnagu taliqpium argakpich savaanik. ⁴ Nagliktuisitchi nalunaqtuakun. Aapavich qılanmi qıñitlaruam supayaanik akiliusiaksritkisigaatin.”

Jesus İlisaurirıuq Agaayutıkun

⁵ “Aasiisuli agaayugupsi piñiaqasi atrilugich ukpinñuaqtit, atakkii agaayullaturut makitaplutın katragvinıtñi suli saqquvinıtñi tumitchiat qıñillanñiaquplutın iñun. Uqautigipsi, akiliusiaqaaniktut. ⁶ Aglaan agaayutyagnağuvich isigutin inipnun taluluguasiñ suli agaayuyumautin aapapnun qıñignaitchuamun. Aapavich qıñitlaruam nalunaqtuakun akiliğisigaatin. ⁷ Suli agaayuguvich niplirağniaqnak imailaanik uqautinik atrilugich ukpiqtuanıjıtchuat, atakkii isumasuurut Agaayutmun tusaagisiñiplutın takılugu agaayugumin. ⁸ Tuvrautınasi, atakkii Agaayutim aapapsi ilisimagaa sumik inuqsraqtilaaqsi apıqsruğaluaqtınasi ilaanun. ⁹ Itna agaayuyumuusi,

‘Aapapta qılanmiittuatiin!

İñupayaaq nunami kamaksrıli ilipnik ipqıqsitlugu taavrumuuna atqıñ.

¹⁰ Aullağniili ayalatçıñhiñ iñupayaanik.

İñupayaaq nunami tupiksrıli pisuğikkapnik qılanmi itmatuntuuq.

¹¹ Aatchuqtıgıt uvlugağıpan niqimik inuğikkaptıknik.

¹² Suli natqıgutıluta killuqsautiptıknik natqıgutrisimaaqmatun tamatkua savamaqluutırıuanik uvaptıknun.

¹³ Suli sivulliutıniaqasıgıt uuktuqaqsıuğımun, aglaan annautıluta pıgıitchuamiñ.

[Atakkii umialgurutın sanı]ıpayaaqahutın kamanautıqaqhutınlu isıtchuamun. Amen.]

¹⁴ Atakkii natqıgutıgupsıgik iñuich killuqsautrıgıkkasi, Aapapsi qılanmiittuam natqıgutıgıspıgıgı. ¹⁵ Aglaan natqıgutınıtkupsıgik iñuich killuqsautrıgıkkasi, Aapapsi qılanmiittuam natqıgutıyumiñaitmıgıgı killuutıpsıtñik.”

Jesus İlisaurirıuq Uısauraatıkun

¹⁶ “Suli uısauraagupsi, qıñıñaaqnasi ipıqtunaqsılısı ukpinñuaqtıtun. Qıñıñagıñıırağnıgıaıch kiiñatın qıñıqqusaahıñaqhutın iñunñun ilıñıtñik uısauraahıgmikni. Uqautigipsi, akiliusiaqaaniktut. ¹⁷ Aglaan uısauraagupsi uqsruqtıglugich nıaqusi, suli iğguğlugich kiiñasi; ¹⁸ Qıñıqtıñıñıağnıağı iñunñun uısauraagısi aglaan Aapapsıtñun qıñıgnaitchuamun, suli Aapapsi qıñıqtuam nalunaqtuakun akiliusiaksritkisigaasi.”

Jesus İlisaurirıuq Umialgutıtıgun

¹⁹ “Tugvaiñasi umialgutınik marrumuña nunamun, qupılğullu qalhumlu piñıñıgısqakkañanun, suli tıglıñnıaqtıt sıqumıtçıplutın tıglıktugıvatnun.

²⁰ Aglaan tugvaisıtçı annıgıkkapsıtñik qılanmun qupılğullu qalhumlu piñıñıgısağumiñaisañanun, suli tıglıñnıaqtıt sıqumıtchumiñaisañatnun tıglıñnıağutın. ²¹ Atakkii annıgıpayaağavıch irvatnı uummatın tavraniıtksıpmıuq.”

Jesus İlisaurirıuq Qaummatıgıunlu Taaqtuakunlu

²² “İri nanıgıgaa timim. İrrakkiñ qıñıtlakpıknik qaunagılgunıaqtutın aulla-payaaguvich. ²³ Aasiñ irrakkiñ pıgııtpıknik ilvıch saptaaqsıñıaqtutın. Aglaan

qiñilguitchupku Agaayyun [kanqisitlail]lutin pisulhanik] qanutunaglaan taaq-tuaq ilipni tatamnaqtiginiaqpa!”

Jesus Iisautriruq Agaayutikunlu Isumaaluutitigunlu

²⁴ “Kiñaliqaa savautriyumiñaitchuq malgunjik anjaayuqaqaguni. Atakkii uumigigisigaa ilaqataa aasiin piqpagilugu ilaqataa, naagaqaa ilugnauqsi-maagisiruq ilaqataanun aasiin suksraaglugu ilaqataa. Savautriyumiñaitchutin iluqaaknik Agaayyutmiglu maninjiglu. ²⁵ Taatnamik uqautigipsi, isumaalunniyaqasi iñuulipsitñik, sumik nigigisipmagaapsi suli imigusi, naagaqaa timigikkaqsi sumik atnugaagisipmagaapsi. Uvva iñuuliq pitluktuanunjitpa niqimiñ suli timi atnugaaniñ? ²⁶ Qiñiqsigik tinjiurat silami. Nautchirritlaitchut naagaqaa kipritlaitchut tugvailutinlu sigluagmiknun. Naagauvva Aapapsi qilanmiittuam nigipkaqsimaagagigai. Ilipsimi akisutluktuanunniqipisi tinjiuraniñ? ²⁷ Nallipsi isumaaluguni iñuuniqtusilaagisivaun iñuulhi? ²⁸ Suli suvaata isumaalugagivisi atnugaaksrapsitñik? Isummatigillaksigik qanuq nauriat nunami nauragitilaanjatnik. Savatlaitmiut naagaqaa ukilharritlaitmiut. ²⁹ Aglaan uqautigipsisuli, Solomon-unniin qanutun kamaanaqtigiluaqhuni atnugaaqaninñiqsuq atriplugich piññaqnaqtuat nauriat. ³⁰ Taatna Agaayyutim qanagitlaniqpagich ivgich ittuat ugluvak aasiin uvlaakun igitauplutin iknigmun, qaitchigisigaasi atnugaanik inugikkapsitñik. Ukpisriñikiññaqpat! ³¹ Isumaalukasi itnagusi, Sumik niginiyaqasa imigutalu atnugaagaqutalu? ³² Atakkii ukpinaitchuat isumaalukmiraqtut supayaanik tamatkunija. Aasiin aapari qilanmiittuag ilisimaruq inuqsraqtilaapsitñik iluqaitñik tamatkunija. ³³ Pakaaqqaagilugu Agaayyun anjalatchiruaq nalaunjaruanupluni umialiktun. Taatnagupsi qaitchigisigipsi inugikkapayaapsitñik. ³⁴ Taatnamik isumaalunniyaqasi uvlaakuksramik atakkii uvlaakuksraq isumaaluutiqaqtuq injmigun. Uvlulaat ihuiliugutiqaaniktut injmigulaa.”

7

Jesus Iisautriruq Atanniñikun

¹ “Atanniñiaqasi atlanik, Agaayyutimli atannijitchumagaasi. ² Atakkii atannigupsi atlanik, taatnatuntuuq atanniikkaugisipmiasi. Taatnatuntuuq qanuq irrutrigupsi atlanik irrutikkaugisipmiasi. ³ Suvaata tautukripun irriutanjuluuraq aniqatvich iraanii aasiin suliqutiginitlugu tamanna qirugraitchiaq iripni? ⁴ Qanuguvva uqatriñiaqniqipich aniqatiupmun, ‘Piiglagu irriutanjuluuraq irimiitan,’ qiñisuñaqnagu qirugraitchiaq irimiitan? ⁵ Ukpinyuaqtii, sivulliulugu piiqsirrun qirugraitchiaq iripniñ. Qiñilguniagiñli nalupqi-naiglugu irriutaiqsiksran aniqatvich iraaniiñ. ⁶ Qaiññaqasigin ipqitchuat sut qipmiñun, atakkii saaptiagaaasi siqumitchugusi. Naagaqaa iginni-aqasigin akisuruat sunaurat sivugaatnun kuniat, atakkii tutmaluginiagach isiganmiknik.”

Agaayusitchi, Pakakkitchi, Katchaktuqqitchi

⁷ “Injigupsi qaisaugisiruq ilipsitñun, pakaaqagupsi paqitkisigiksi; katchaktugupsi talu anmakkauaniaqtuq ilipsitñun. ⁸ Atakkii kiñapayaag injiqsruqtuag akuqtaygisiruq, sulii pakaaqtuag paqitchigisiruq, suli talu anmakkauagisiruq kisupayaamun katchaktuqtuamun. ⁹ Kia igñiñi qaitchigisivaun uyağanmik injiqpan qaqquqtuguni? ¹⁰ Naagaqaa qaitchigisivaun nimigiamik injiqpan aqaluktuguni? ¹¹ Pigiitchaluaqhusi ilisimaraqigiksi qanuq qaitchiñiksraqsi

nakuuruanik sunik qitungaurapsitñun, maatnaasu aapasi qilañmiittuaq qaitchiñiapiqtuq nakuuruamik tamatkununa iniqsruqtuanun ilaanun. ¹² Qanusipayaatigun irrutitqusuugupsi atlanun iñunñun taatnatuntuuq irruetriyumausi atlanik. Taavruna atunim iligai iluqaisa ilisauttutinjich sivuniksriqirit suli maligutaksrañi Moses-ñum.”

Amisuraqtuaq Paa

¹³ “Isigitchi amisuurakun paakun. Atakkii paa sivuniqatuaq piyaqqugviksramun anjiruq, suli tumi tasamuna qağanaqtuaq aasiñ iñugiaktuat igliǵvigiplugu. ¹⁴ Aglaan paa sivuniqatuaq iñuuhigmun amisuuraqtuaq suli apqun tasamuna qağanaitchuq. Aasiñ iñugiaksuurat paqitkaat.”

Napaaqtuaq Iliisaǵigaat Asianigun

¹⁵ “Qaunagititchi sivuniksriqinñuaqtuanik utlautruqtuat ilipnun atnuǵaagutin ipnaisun qaamiktigun, aglaan ilumiktigun amaqqutun uǵiaǵnaqhutin. ¹⁶ Asianisigun ilisaǵiniǵisi. Iñuich asiǵniǵuuvat asiaviñnik kakitlunñaniñ, naagaqaa aqpinñik kakitlaǵnaligaaniñ? ¹⁷ Napaaqtuǵiksuaq nauriraqtuaq asiǵiksuanik, aglaan napaaqtuǵiilaq nauriraqtuaq asiǵiitchuanik. ¹⁸ Napaaqtuǵiksuaq nauritlaitchuq asiǵiitchuanik, suli napaaqtuǵiitchuaq nauritlaitchuq asiǵiksuanik. ¹⁹ Napaaqtupayaaq asirritlaitchuaq asiǵiksuanik kipikkauraqtuaq igitaupluniasiiñ ikniǵmun. ²⁰ Taatnamik asianisigun ilitchuǵiniǵisi, ami iñuuniallauhatigun.”

Qañanniñ Naluniǵipsi

²¹ “Kiñapayaaq uqaqtuaq uvañnun, ‘Ataniiq,’ isigumiñaitchuq añayuuqataanun Agaayutim, aglaan kisiitnik tamatkua tupiksriuat pisulhanik aapam qilañmiittuam. ²² Aqulligmi uvlumi iñugiaktuat iñuich uqaǵisirut uvañnun, ‘Ataniiq, sivuniksriqisuurugut atigikkapkun an-itqataǵugich irrusiqñuich suli savaaqaghuta iñugiaktuanik quviqnaqtuanik.’ ²³ Aasiñ nalupqinaǵlugu uqautigisigitka, ‘Piigitchi uvañniñ. Iliisimanñiñǵipsi, pigiiliqirisii!’ ”

Malǵuk Tuppirik

²⁴ “Taatnamik kisupayaaq tusaaruq tamatkununa nipliuttutigikkamnik aasiñ atuglugich, atriqaqtuaq puqiksaamik iñunmik tuppiruamik uyaǵaum qaananun. ²⁵ Sialugruaǵuqman kuugich ulitlutinj, suli anuqñigruaǵuqman makitalǵupluni taamna tupiq ulguniñniqsuq, atakkii turviqaghuni uyaǵanmik. ²⁶ Aglaan kisupayaaq tusaagaluaqhuni nipliuttutimnik atumanñitñamigich atriqatuaq isumalguitchuamik iñunmik tuppiruamik qaviam qaananun. ²⁷ Sialugruaǵuqman kuugich ulitlutinj, suli anuqñigruqman makitalǵuitluni tupiq ulguniqsuq suksraunǵilapiaqhuni.”

²⁸ Jesus uqañaiqman taapkunina iñugiaktuat iñuich quvigusuniqsut ilisauttutaniñik. ²⁹ Atakkii Jesus-ñum ilisautiniǵai añalatchisiquatuun iñuktun, atrisunaqnagich aglaliqirit.

8

Jesus Mamititchiruaq Auyugaqtualinmik

¹ Jesus atqaqman qimiǵaamiñ, iñugayaaqpaurat maliñniǵaat. ² Tavrani auyugaqtualgum utlakami sitquǵviginigaa sivuǵaanun uqaqhuni, “Ataniiq, pisuk-siñǵuvich mamitilñiñǵaugkma.” ³ Jesus-ñum isaklugich argakni aksinñigaa

nipliutinigai, “Ukpiqsrihikiññiaqpat! Suvaata iqsivisi?” Makitnami iñiqtiñigik anugilu qaiqpaiñu, aasiiñ quunniguñiqsuq. ²⁷ Maliguaqtai quvigusukhutin uqañiqsut, “Qanusuniqpa una anjun anugimunniñ qaiñqauratlu kamagivatru?”

Jesus Mamititchiruaq Malgūñik Anutik Irrusiqluqaqtuak

²⁸ Jesus tikitman igluanan narvaqpaam nunanun Gadarenes, malguk anutik irrusiqlullak nuyuañnallapiaqtuak aggiqhutik iluvigñiñ paagñigaak, kia-unniñ iñuum qaanilguisak apqutmi. ²⁹ Iğialaniqsuk, “Suniaqpisiguk? Aggiqich nagliksaaqtitchaqtuaqhunuk sivuani piviksram?” ³⁰ Kuniaqañiqsuq iñugiallapiatuaniq niğiruanik uñasipianjitchuami. ³¹ Irrusiqluich iniqsruañigaat Jesus, “Aninnağuptigtut tuyugisigut tamatkununa kunianun.” ³² Jesus-ñum nipliutinigai, “Aullağitchi!” Aasiiñ anikamij malgūñiñ anutiñiñ isigñiqsut munaqsranun kunianun. Iluqatin kuniat pañalinñiqsut tunaanun narvaqpaam, napaqahtin qutailakun ipnakun aasiiñ ipliutin. ³³ Qaunaksrivaat kunianik pigruñiqsut nunaqqimun. Tarani uqautiginigaat iluqaan qanuqtilaanak anutik irrusiqlullak. ³⁴ Iluqatin nunaqqim iñuiñ paagñigaat Jesus. Tautukamitruq iniqtiñigaat unitquplugu nunaqqiqtin.

9

Jesus Mamititchiruaq Anutmik Aulatlaitchuamik

¹ Jesus ikipluni umiamun ikaagñiqsuq aasii tikitluni nunaqqimiñun. ² Iñajich iñuich tikiutriñiqsut aulatlaitchuamik nalaruamik ikivgani. Jesus-ñum tautukamiñ ukpiqsrihat nipliñiqsuq aulatlaitchuamun, “Iñauraamaañ, quviatchaugigiñ. Killuqsautitin natqigutikkaurut.” ³ Iñajich aglaliqirit uqañiqsut inmiknun, “Una iñuk uqañiqkutağniqsuq.” ⁴ Jesus ilisimaplugich isummatinich nipliñiqsuq, “Suvaata isumavisi pigiitchuanik?” ⁵ Nalliaknik qağanatlukpa nipliqsuni, ‘Killuqsautitin natqigutikkaurut,’ naagaqaa nipliqsuni, ‘Makillutin pisugiñ?’ ⁶ Iñitchuğitqugipsi Iğñinjanik Iñuum anjalatchisiqaqtilaanjanik nunami natqigutritlaruamik killuqsautinik. ‘Tavraasiiñ nipliñiqsuq aulallaitchuamun, ‘Makillutin tigulugich ikivgatin qağiiñ.’ ⁷ Anjun makitluni aiñiqsuq. ⁸ Iñugayaat qiniqtuat taavrumiña quvigutchanñiqsut, aasiiñ kamaksruğniğaat Agaayyun qaitchiruaq taatnatchimik anjalatchiğimik iñunun.

Jesus-ñum Tuqlūğaa Matthew

⁹ Jesus aullaqami tavrakña tautuñigaat anjun atilik Matthew-mik aqup-piruaq tax-siliqirini nipliutipluguasii, “Maliñña.” Matthew-m makitluni maliñigaat. ¹⁰ Jesus niğiñiaqtitlugu Matthew-m tupqani iñugiaktuat tax-siliqirit suli killuliqirit isiqhutin niğiqasiñigaich Jesus-ñum maliguaqtaiñlu. ¹¹ Pharisee-ñuruat tautukamitruq taamna apiqsruğniğaiç maliguaqtai, “Suvaata ilisautriksi niğiñiaqatauva tax-siliqirini suli killuliqirini?” ¹² Jesus-ñum tusaakamiñ Pharisee-ñuruat apiqsruutaat nipliñiqsuq, “Tamatkua surruitchuat inuqsratlatchut taaktimik, aglaan tamatkua atniğnaqtuat. ¹³ Ki, ilitchaqsuñata taavruma uqañhan qanuautilaananik, ‘Kimmutig-itlukkiga nagliqtaq uumakña tuniñlaqtuğimñ.’ Agginjitchuñ tuqlūgiğlugich nalaunjaruat, aglaan killuliqirit.”

Apiqsruun Uisauraalikun

¹⁴ Maliguaqtaiñ John-ñum utlanñigaat Jesus aasii apiqsruqlugu, “Suvaata uvagut Pharisee-ñuruatlu uisauraagağivisa aasii maliguaqtitin taatnatun

piñgimipkaqługich?” ¹⁵ Jesus-ñum kiuniğai, “İlauraanji İlaqatniñniaqtuam alian-niutlaitchut ilaan nayuqataulhani ilinjitñi. Aglaan katchuutiniaqtuam unitchiviksraña tikiññiaqtuq. Tavralli aullaanikpan İlauraanji alianniugisirut uisauraağutin. ¹⁶ İñuk İlaqtuitlaitchuq nutaamık İliqniğmik atnuğaalunmun, atakkii İlağutauruq alğutiniaqtuq utuqqaqtuamiñ atnuğamiñ aasiññ al-laq aqlitłukhuni. ¹⁷ Naagaqaa İñuich kuviritlaitchut nutaamık misuqumık puuğruanun. Taatnağaluamıkpata puuğruat qaagñiaqtut aasiññ misuğuq ku-viluni sulı puunıch suksraunğığutin. Aglaan kuvirağigaa nutaaq misuğuq nutaamun puumun. İluqatikli puuğlu misuğuglu piññinıjitchumuuk.”

Jairus-ñum Pania sulı Ağnaq Aksinñiktuaq Jesus-ñum Atnuğaanjanık

¹⁸ Taatna uqaqtitlugu tamatkununa sivulliuqtım Jew-ñuruat katrağviata tikiññiqsuq sitquqhuni sivuğaanun Jesus nipliqhuni, “Panıga amma tuquqammiqsuq. Malıgluna aksıgiağun argaknik İñuuluniasıññ.” ¹⁹ Jesus-ñum makitluni malıñnıgaa piqatıgıplugich malığuaqtını. ²⁰ Malıktitlugu ağnam aunaaqsrugıtlaiqsuam qulıt malğunı ukiuni tikiññıgaa tunuanun Jesus-ñum, aksikğugasıññ atnuğaanjan akuagun ²¹ isumapluni inımiñun, “Aksıllagukkaluağıgı quppıgaaña mamıllunaasıññ.” ²² Jesus-ñum kinıaqami qıñıñnıgaa ağnaq niplıutiplugasıññ, “Ağnaq, quviatchauğıñi. Ukpıqsıñıppıch İluaqsıpkagaatin.” Tavrakñatchıaq ağnaq İluaqsıkkauñıqsuq. ²³ Jesus-ñum tikitñami sivulliuqtım tupqanun tautunıñıgı supluuqtuğnanık atuqturaqtıt İñugayaatlu kinuvğuruat. ²⁴ Nıplıñıñıqsuq, “Annısitçı. Nıviaqsiagruk tuqunıjitchuq. Sıñıktuaqsiñıqtuq.” Aglaan İñuich mitautıgıñıgaa Jesus. ²⁵ İñugayaat anıanıkmata, Jesus isıñıqsuq nıviaqsiagruum İnaanun. Tigupmaniasıññ arganmıgun nıviaqsiagruk makıñnıqsuq. ²⁶ İñuich sıamıñnıgaa tusaayugaallataq taavrumuuna nunaaqqipayaanun.

Jesus Mamıtıchıruq Malğunıñ İññunıñık Ayaunaruajnik

²⁷ Jesus aullaqman tavrakña malğuk ayaunaruak anıtik malıñnıgaa kap-painaplutık, “Naglıgıllanıñiaqtıguk, iğñıgıkkanıñıñ David-ñum.” ²⁸ Jesus isıq-man tupıgmun ayaunaruak utlanıgaa. Aasıññ Jesus-ñum apıqsruğniğık, “Ukpıgıvitku uvamnun taamna savaagıtılataña?” Taapkuak kiunıgaa, “Aa, Atanıq.” ²⁹ Jesus-ñum aksıñıñıgı İrinıkkun niplıutiplugık, “Ukpıgıpluna taat-naqhutık qıñıtlasıtqıksutık.” ³⁰ Taapkuak anıtik qıñıtlasıtqıñıqsuk. Jesus-ñum alğaqsrullapiağniğık uqaqunıtlugık kısımununıññ taavrımıña, ³¹ aglaan aullaqamık sıamıñnıgaa tusaayugaallataq Jesus-kun nunaaqqipayaanun.

Jesus Mamıtıchıruq Anıtmık Uqatlaitchuamık

³² Taapkuak anıaqspımiuglu. Anun İrrısiqłulik uqatlailaaq Jesus-muutıkkauñıqsuq. ³³ İrrısiqłuk anıtmıgı uqatlailaaq anun uqaqasıñıqsuq, İñugayaat quvıgısusuhutıñ niplıñıñıqsut, “Qanıunıññ tautuksımaiñıqsugut atrıñanık uuma İsrail-mi.” ³⁴ Aglaan Pharısee-ñuruat niplıñıñıqsut, “Anıtçıraqtıt İrrısiqłunıñık atuqługu sanıña anıalataata İrrısiqłıuich.”

Jesus-ñum İlunıñıksıñıha

³⁵ Aasıññ Jesus kukiłunıqsuq nunaaqqipayaani nunaaqqipuraniılu, İlısatriplıni Jew-ñuruat katrağvinıñıñı quliaqtıuagıplugulu tusaayugaallataq Agaayıtım anıayıqautaağun sulı mamıtıtlugich qanısiyayaanık atniğñautılğıllu nanırrıutılğıllu. ³⁶ Tautukamıgıch İñugayaat İlunıñıtçarıñıqsuq, atakkii İñuıñıqhutıñ qanuqsasıuqhutıñlı atrıplıgı İpnaıq qanıaksrıllaaq. ³⁷ Jesus-ñum uqautıñıgı malığuaqtını, “Katıttaksraq İlumun İñuıgıkkaluaqtuq,

aglaan savaktit ikittut. ³⁸ Iniqsruqsium anjaayuaqa katitchivium tuyuqaqulugu savaktinik katitchivinmun.”

10

Jesus Piksraqtuq Qulit Malgumik Uqqiraqtinik

¹ Jesus-nun inmiñuqunigai qulit malguk maliguaqtini, aasiñ sanñiksriññigai anitchitlasiplugich irrusiqñunik suli ihaqsipkailasiplugich qanusipayaanik nanjirutinik. ² Uvva ukua qulit malguk uqqiraqtaiñ atinich: Sivulliq Simon taiguutiqaqtuaq Peter-mik, aniqataalu Andrew, James-lu John-lu ignak Zebedee-m, ³ Philip-lu, Bartholomew-lu, Thomas-lu, Matthew-lu tax-siliqiri, James-lu igniña Alphaeus-nun, suli Thaddaeus, ⁴ Simon-lu ilanata Zealot-kuaqtuaq, suli Judas Iscariot aatchuutigitniktuaq Jesus-mik aquvatigun.

Jesus-nun Aullaqtikai Qulit Malguch Maliguaqtini

⁵ Taapkua qulit malguk Jesus-nun tuyuginigai algaqsruqlugich itnaqhuni, “Aullaqniaqasi Jew-nunitchuanun naagaqaa isigniaqasi nunaqqipayaanitñun Samaria-gmiut. ⁶ Aglaan aullahiñagitchi inñiñun Israel-nun ittanun tammaummiruaitun ipnaisun. ⁷ Aasiñ iglaullapsitñi quliaqtuaqiyumagiksi, ‘Agaayyun anjalatçhiññaaguqtuq inñun nutaakun.’ ⁸ Ihaqsipkailusi atniñnaqtuanik, anjipkaqtillugich tuquruat, mamititchilusi auyugaqtualgitnik, anittaqlugich irrusiqñuich, suli aatchuutigiyumagiksi akuqtuaqikkaqasi akiñlaaglugu. ⁹ Maniñigaagniaqasi kaviqsaamiglu qatiqtaamiglu unniñ kannuyamiglu. ¹⁰ Puukatañlaagusi aullaqpsi, quppiqaatqitailaagusi, suli alugutitqitailaagusi, naagaqaa ayauppaniñlaagusi, atakkii savakti piqaqtitaksrauruq inugikkañanik. ¹¹ Nunaqqimupayaagupsi naagaqaa nunaqqiuramun pakakkumausi inñunmik tukkiyumaruamik, aasiñ tukkuummilusi tupqani aullaqniañapsitñunaglaan. ¹² Tukkuummigupsi taavrumani tupigmi nipligumuusi, ‘Agaayyutim ihaqqutillañiaqumagaasi.’ ¹³ Inñich taapkua paglakpsi tutqitutiqaqniaqtut. Aglaan paglanitpsi tutqitutiqaqumiñaitchut. ¹⁴ Kisupayaan akuqtunitpsi naagaqaa naalagnisunitpatigik uqauttutisi, ipsuktuqsium apyuq isigapsitñiñ aniñiaqupsi tupigmiñ naagaqaa nunaqqimiñ. ¹⁵ Numun uqautigipsi, qaganatluñiaqtuq inñiñ Sodom-nun Gomorrah-nunlu Atanniivium uvluani taapkunakña inñiñi tukkuliñitçuamiñ ilipsitnik nunaqqiatni.

Nagliksaaqtirrutiksrautit

¹⁶ “Tuyuginiagipsi ipnaisun akungatnun amaqqut. Taatnamik puqikkumausi nimigiaturun suli suqlukkatatlaitchuatun tinmiagruuraturun. ¹⁷ Qaunagilugich inñich, atakkii uqaqsittaagvinmutigisigaasi ipiqaqtuglusi Jew-nuruaq katraqvinitñi. ¹⁸ Suli pisigiluna tikiutrauniaqtusi sivugaatnun kavanauruaq umialgillu. Piviksraqagisirusi ilisimaraulusi ilinjitñun suli Jew-nunitchuanun. ¹⁹ Aglaan tiguraqupsi isumaalunnaqasi qanuq naagaqaa sumik uqagniaqtilaapsitnik, atakkii tavraruqan qaitchikkauniaqtusi uqaksrapsitnik. ²⁰ Atakkii ilipsi uqagumiñaitchusi, aglaan Irrusina Aapapsi uqagisuruq ilipsigun. ²¹ Aniqatim aatchuutigigisigaa aniqatni tuqqutautqulugu, suli aapam pigisipmigaa taatnatun qitunqaurani; ililgaat akiknaqtuipmiñiqsut anayuaqaqmiknik aasiñ anayuaqatit tuqqutillugich. ²² Inñupayaan uumigiliutigisigaasi piqutigiluna, aglaan makitauruq payanaiguni isuanun anniqsukkaugisuruq. ²³ Piyuaqsiugupsi uumani nunaqqimi, qimakkumuusi atlamun nunaqqimun. Numun uqautigipsi naatchitlasigaluaqasi savaapsitnik nunaqqipayaanitñi Israel-nun Igniña

Iñuum aggigisiruq. ²⁴ Maliguaqti kamanatlutlaitchuq ilisautrimifiñ, naagaqaa savakti añaayuaqagmiñiñ. ²⁵ Iñuich uumigigisigaat maliguaqti atunim ililugu uumigipmatun ilisautrigikkaña, suli taatnatuntuuq savakti añaayuaqatun. Iñuich tuqhiragñipatruj añaayuaqña tupqum Beelzebub-mik tupiqatauruaat maataaasu tuqhiragñaigaich taavruminja atigmik.

Sivuugaginasigik Iñuich

²⁶ “Iqsiginiaqnasigik iñuich. Supayaaq matuqaqtuaq sagvikkaugisiruq, suli nalunaqtuapayaaq ilitchuqipkkaugisiruq. ²⁷ Uqautigikkağa ilipsitñun taagmi uqautigiyumagiksi qaumami. Suli iñuich isivruutigikkañat siut-tapsitñun quliaqtuaqiyumagiksi tupqich qaanatniñ. ²⁸ Suli iqsiginiaqnağich iñuich tuqqutqutçhiraqaaqtuut timimik, aglaan tuqqutqutçhumiñaitkaat iñuusi;q; sivuugagihñiaqsuñ taamna piyaqquittaraaq iluqaaknik iñuutçhimiglu tim-imiglu anasiñjuqsagvinmi. ²⁹ Uvva malguk tinmiurak tunitlaitpak atautçhimun nalliglugik maniuramik? Naagauvva nalliakunniñ katakkumiñaitchuq nunamun aapagikkaqsi naluñjaan. ³⁰ Agaayyutim ilisimagai iluqaisa nutchasi niaqupsitni suli qanutun iñugiaktilañat. ³¹ Taatnağusi sivuuganasi, akisuruatutluktusi tamatkunakña tinmiurağayaanñiñ.

Uqağithalu Piilaagithalu Christ-mik

³² “Taatnamik kisupayaaq nalupqinaiqhuni uqaqpan sivuğaatni iñuich piginiłuni uvamnun, ilaa nalupqinaiglugu uqağigisipmigiğa sivuğaan Aapaa qilañmiittuam. ³³ Aglaan kisupayaam piilaagikpaña iñuñnun piilaagigisipmigiğa Aapaanun qilañmiittuamun.

Jesus Aggiutriruq Aviktuiğimik

³⁴ “Isumaniaqasi aggigñilunja tikiutityağlugu tutqiuñ nunamun aglaan savikpak. Agginjichunja iñuich piqatigiiksityağlugich aglaan atingiquplugich. ³⁵ Atakkii piqutigilunja igñiguruat akikñaqtuitlasiplugich aapamiknik, paniuruat aakamikniglu, ukuanuruat aakaruumikniglu.

³⁶ Iñuum tupiqatini uumigirigisigai.

Micah 7:6

³⁷ “Iñuum piqpagitlukkumiñ aapani naagaqaa aakani uvamniñ maliguaqtaulguymifñaitchuq uvamni, suli iñuum piqpagitlukkumiñ igñigikkani naagaqaa panigikkani uvamniñ maliguaqtiginjtkiga. ³⁸ Suli iñuum akiggiutinjtkumiñ sannigutani maligluña maliguaqtiginjtkiga. ³⁹ Iñuum tigummiñiaqtuam iñuuligimifnik tammaigisigaa ilumuturuuq iñuusi; aasiñ iñuum tammaigumiñ iñuulki piqutigilunja piññaktaagigisigaa.

Akiliusiaksrat

⁴⁰ “Iñuum akuqtuqpasi akuqtullapiaqmigaaña, suli kisupayaaq akuqturuuq uvamnik akuqtullapiaqmigaa tuyuğiriga. ⁴¹ Kiña iñuk akuqturuuq sivuniksriqirimik pisigiplugu sivuniksriqiraupluni akuqtuigisiruq sivuniksriqirit akiññaktaaksrañatitun, suli iñuk akuqturuuq nalaunjaruamik iñuñmik pisigiplugu nalaunjaruajulha iñuum akuqtuigisiruq nalaunjaruajulha iñuum akiliusiañatun. ⁴² Suli kisupayaaq aatchuuruuq atautçhimunniñ makua kamanaiñiqsrauruat maliguaqtima nigliñaqtuamik imigimik qallutmun pisigilugu maliguaqtaułha, ilumun uqautigipsi, tammaiymuññailapiağaa akiliusiaksrani.”

11

1 Jesus naatchianikami ilisautrihigimiñik qulit malguk maliguaqtimiñik aullañiqsuq tavrakña ilisautriyaqhuni suli quliaqtuagiahuni nunaqqinjittun Galilee-m.

John Paptaaqtitchiri Tuyuqaqtuq Malgūñnik Maliguaqtinik

2 John tusaakami isiqtauligimiñi qanuq Christ, anniqsuqti akigsruutauruaq, savaaqaqtilaanjanik, tuyuginigik malguk maliguaqtinji
3 apiqsruqiaquplugu Jesus, “Taimñauvich John-ñum uqautigikkaña aggiñiañniplugu? Naaga niñiurñiaqpisa atlamik?” 4 Jesus-ñum kiunigik, “Utigusik uqautigityakku John-mun tusaakkaqsik suli qinikkaqsik.
5 Ayaaruarat qinittlasiplutin, pisutlaitchuatlu pisutlasiplutin, auyugaqtualgillu mamitikkauplutin, tusaatlaitchuat tusaatlasiplutin, tuqunjaruat anjpaqługich, suli tusaayugaallataq quliaqtuanupluni ilaippañnun.
6 Quvianamiuruq iñuk qapiqtanjitchuaq pisigilunja.”

7 John-ñum maliguaqtik aullaqaqsimaknik Jesus uqaqsiñiqsuq iñugayaanun John-kun, “Sumik qinigiaqpsi iñuilaami nunami, ivigaamik aňalataakkanjanik anuñim? 8 Sumikmi qinigiañniqpsi? Iñunmik atnugaaqaqtuq akisuruanik? Naagga, tamatkua atuqtuat akisuruanik atnugaanik iñuuniaqtuanurut umialgum tupiqpanani. 9 Taitñinjippan sumikmi qinigiaqpsi? Sivuniksriqirimik? Aa, John qinikkaqsi pitłuktuq sivuniksriqirimñ. 10 Uvvauna aglausimaruq John-kun,
‘Atañji, tuyuginisigiga uqñiraqtiga sivupni.

Itqanaiağisigaa apqutiksran sivunnapni.’

Malachi 3:1

11 Iłmutuuruamik uqaqtunja ilipsittun, John Paptaaqtitchiri kamanatluktuq iñunñiñ aniruanñiñ nunami uvujanunaglaan. Aglaan iñupayaq kamanaiññiqsrauruq ukunakña Agaayutim aňalatañiñ kamanatluktuq John-miñ. 12 John Paptaaqtitchiri sagviqman Agaayun aullañniñiqsuq aňalatağmiñik iñunñik, aglaan iñuich saqlaktuat aippavak akillilñiqsuiñiqsut uvujanunaglaan. 13 Atakkii sivuniksriqiripayaat suli Moses-ñum maligutaksrañiñ uqağigaa John-ñum aggiñiañhanunaglaan. 14 Ukpigisukkupsinñ sivuniksriqirit uqağikkañat ukpiginiağiksi John Elijah-nutilaanjanik aggisagmaruamik. 15 Kiña iñuk siutiqaqtuq tusaali.

16 “Sumik atriaqapat makua iñuuruat pakma? Ittu ililğaatun aquppiplutin tuniriñiaqtuatun katimmaviññi suli tuqñirautiplutin avatmun,

17 ‘Atuqtuurautigaluağipsi aglaan agğinjittusi.’

‘Atuqhutali kinuvguutinin aglaan qianjitchusi.’

18 John aggiqami nigittaiññiqsuq imiglunilu, naagasuli iñuich uqaqtut irruisiquağniplugu. 19 Iğñiña Iñuum aggiqami nigittapluni imittaplunilu atlattin, aglaan uqautiginigaa itna, ‘Marra nigğiqsruaq imigtuqtulu, ilauraaginigaa tax-siliqirit killuliqiritlu.’ Agaayutim puqutaa ilitchuğipkautauruq ilmutuuplugu savaañagun.”

Ukpiñitchuat Nunaaqqich Ilañatni

20 Aasiñ Jesus-ñum iñiqtiqsiñigai iñuich nunaaqqiñi savaaqağvigitlukkani quvinaqtuanik atakkii isummitqinjmata. 21 “Nakñun Chorazin-nağmisiñ! Nakñun Betsaida-ğmisiñ! Savaaqağaluaqtunja iñugiaktuanik quvinaqtuanik akunnapsitti. Makua quvinaqtuat qinikkasi savaanunipata inilğaanimma Tyre-milu Sidon-milu iñuich taimani isummitqianikkayaqtut miissunñik atnugaagutin suli agramun aquvillutin qiniqtitlugu taavrumuuna mumiqitñ killuqsautmikniñ. 22 Aglaan uqautigipsi, Uvluani atanniivium

iglutuyunaitlukkisuruq ukunakna Tyre-miñlu Sidon-miñlu ilipsitñi. ²³ Aasiñ Capernaum-miusii! Kamanagasugivisi? Iktaugisirusi anasiñjuqsagvinmun. Atakkii quvinqaqtuat savaanuruat ilipsitñi savaanuniqpata Sodom-mi, ittuiñagayağaluaqtuq uvunjanunaglaan. ²⁴ Aglaan uqautigipsi, Sodom-miut atannusiaksrañat qağanatluñiaqtuq atannusiaksrapsitñi.”

Aggiqhusi Uvamnun Minguiqsiagitchi

²⁵ Tavraasiñ Jesus nipliñiqsuq, “Aapaan, atanguruatin qilarñmi nunamilu, quyagikpiñ! Sagvigitin puqitichuanun sut iriqsinaruat puqiksuaniiñ ilisimaruaniñlu. ²⁶ Aa, Aapaan, taamna sivunniutigikkan quviagigiñ. ²⁷ Aapaa sanñipayaat qaitkai uvamnun. Kia-unniñ inuum ilisimanjitkaa iğñiguruuq aglaan kisimi aapam. Suli kia-unniñ ilisimanjtmigaa aapa aglaan kisimi iğñiguruam inupayaamlu iğñiguruam iitchuğipkakanja aapamik. ²⁸ Minguqtuasii uqumailliuqtuasiiñ! Uvunağitchi, minguiqsiagitchumagipsi. ²⁹ Akiyaqasiutitichi uvamnun ilisagvigilunjaasiñ. Taatnagupsi inuutchisi minguiqsiagñaqtut atakkii piisaanjichuna atchikunjal. ³⁰ Akiyautiga naammaktuq atuqtuni, suli savaaksrirutiga ilipsitñun qağanaqtuq.”

12

Apiqsruun Minguiqsiagvikun

¹ Akuniisunaqatin Jesus-lu maliguaqtailu apqusaagniqsut mukkaaksrat nautchiiviatigun minguiqsiagvium uvluani. Jesus-nun maliguaqtai nigisulihutin nutchuigaqsiñiqsut mukkaaksranik aasiñ nigiplutin. ² Pharisee-nuruat tautukamisigik upyanigaat Jesus, “Qinillakkich maliguaqtitin. Navgillapiagtuq maligutaksraptiknik minguiqsiagvium uvluagan.” ³ Jesus-nun kiunigai, “Agliqsimasuknagiksi sumik David-nunlu piqatañlu pisilaanñat nigisuligamin. ⁴ David isiqhuni tupqanun Agaayyutim, ilaalu piqatañlu, nigirut ipqiqsakkauruamik qaqqiamik nigiraksriutauruamik kisitñun agaayuliqsinun. Maligutaksrakuağnanğitchuq nigipmatruñ taamna qaqqiaq. ⁵ Suli agliqsimasuknagiksi maligutaksrani, qanuq agaayuliqsiat agaayyuvikpanñmi qaayugnaqsiluğñialhat minguiqsiagvium uvluani, tavraami patchisailhat navguikamin maligutaksranik. ⁶ Aglaan uqautigipsi, inuk maaniitkaluaqtuq kamanatluktuq agaayyuvikpanñmi. ⁷ Iisimanayağniğupsi qanuutautilaanjanik uuma uqalthum, ‘Kimmutigitlukkiga nagliktaq uumakna tunillaqtuğimñi,’ suksraunğigayaitchisi inuich killukuanjichuat. ⁸ Atakkii Iğñina Inuum atanigigaa minguiqsiagvium uvluan.”

Anun Argalik Pannaqluktanik

⁹ Jesus tavrakna aullaqami isiqniqsuq Jew-nuruat katrağviatnun. ¹⁰ Anutiqağniqsuq tavrani pannaqluktanik argalik. Atlanik inuqagmiñiqsuq tavrani agvisiksrañiqiruanik Jesus-mik. Apiqsruñigaat maligutaksrakuağnagamaan iluaqsiqairuni minguiqsiagvium uvluani. ¹¹ Jesus nipliutinigai, “Nallicsi piqağniğumi atatchimik ipnaimik aasiñ ipnaiq kataguni ilunaamun minguiqsiagvium uvluani, taavruma amunayaiññiqpauñ taavrumakna? ¹² Nalupqinaitchuq, Inuk piqpaknatluktuq ipnaimiñ. Taatnaghuni maligutaksrakuağnaqtuq ikayuiruni minguiqsiagvium uvluani.” ¹³ Aasiñ nipliutiplugu taamna anun, “Isakkich argaktin!” Taavruma isanñigai arganai aasiñ iluaqsiplutin iglunjisitun argaiñ iliplutin. ¹⁴ Tavrakna Pharisee-nuruat anikamin katiplutin sivunniugniqsut qanuğlugu Jesus tuqqutchuklugu.

Agaayyutim Piksraqtaañuruuq Savaktaa

15 Jesus ilisimapluni sumik sivunniyuqtilaanatnik, aullaǵniqsuq tavrakña. Iñuǵiaktuat iñuich malinǵiǵaat. Jesus-ñum iluaqsiraǵaǵniǵai iluqaisa atniǵñaqtuat. 16 Jesus-ñum iñiqitǵniǵai iñuich uqagıtqunıñıluni. 17 Taamna imıqsaqıluǵu uqatamaaruauq tumigipluǵu sivuniksriqiri İsaiah, itnaqñuni,

18 “Uvvauna savaktiga piksraqtaaǵıkkaga!

Ilaañuruuq piqpagıkkaga suli ilaagun quyalıkkauplunja.

Iñigisigıǵa irrusıllautaga ilaanun,

suli qulıaqtuagıǵisigıǵaa iñupayaanun

qanuq atanniıǵıksraǵa iñupayaanik atisilugich.

19 Uqaalatıaitchuq igıjalalunılu.

Kia-unniñ tusaayumiñaitkaa nipaa tumitchiani.

20 Piyaqquǵnıañıtkaı sayaitchuat iñuich ittuat piǵıttuatun ivıkpaktun

naaǵaqa qamıyasiuraqtuatun nanıpiam ipıǵañatun

atanniıǵıksraǵmiñunaglaan iñupayaanik nalaunjalunılu atisilunılu.

21 Suli ilaan atqagun nunaaqqipayaat niǵıuǵaqaǵısırut.”

İsaiah 42:1-4

Jesus-lu Beelzebul-lu

22 Iñuich Jesus-muutiniǵaat añun irrusıqıluık ayaunaruagılu uqatıaitchuagılu.

Jesus-ñum iluaqsiniǵaa. Tavralı taamna añun uqatlasıruuq qıñıtılasıplunılu.

23 Iluqatıñ iñuich quvıǵıtchañıqsut uqaqñutıñ, “Kıñıvıaǵıñıtkaıluagıniqsuq

una David-ñum?” 24 Aglaan Pharisee-ñuruat tusaakamıruñ uqagıniqsut,

“Jesus anıtchıraǵaıniqsuq irrusıqıluñık iñuñıñıñ atuqıluǵu sanñıa

Beelzebul-ñum añalataata irrusıqıluıch.” 25 Jesus-ñum ilisimaplugich sumik

isummatılaañatnik uqautiniǵai, “Iñuich atañǵıvıñımiǵuuq akıñıautırut

avatmun; atanıǵılasıñıñ taavrumanı suksraunǵıǵıñıaqtuq iñıgıkkañı

avgumakpata. Nunaaqqipayaat naaǵaqa tupıqatıgıich avıkamıñ

makitlatıitchut. 26 Taatnatuntuuq tuunǵaq irrusıqıluñı avgumagumıñ

akıñıautıluıtıñ avatmun atañıvıa isukıñıñıaqtuq. 27 Aasıñ anıttaǵupkıch

irrusıqıluıch Beelzebul-kun, kisukunlı iñıgıkkapsı anıttaǵıvıatıgıch

irrusıqıluıch? Taatnamık atanıqsuqtıgıniǵısi. 28 Aglaan İrrutchiagun

Agaayyutim anıttaıguma irrusıqıluñık, nalupqınaitchuq Agaayyutim

añalatchianıktılaañı iñuñık akunnapsıñı. 29 Kınıapayaaq isıǵıktuq sanñıruam

iñuum tupqanun tıglıgıgıni, qılıqsruqqaagılu sanñıruuq iñuk tıglıkkısrıuq

suuranıñık. 30 Iñuk piqataunıtchuauq uvamni akıñıautıruuq uvamnun,

suli iñuk katıtçıqataunıtchuauq sıamıtçıñıñıñıaqtuq. 31 Taatnaqñısi

uqatıgıpsı, Agaayyutim natqıgutılagai iñuich kılıuqsautıpayaanıch

ıtqagıtıkkumıñıaıǵıgıch uqagıniqıktapayaanıch. Aglaan uqagıniqıktuq

akıñıaqıluǵu İpqıtchuauq İrrusıq natqıgutıkkauyumiñıaitchuq sumıunniñ.

32 Kınıapayaaq uqaqtuauq piǵııtchuamık akıñıaqıluǵu İǵıñıa Iñuum

natqıgutıkkauǵısırıuq, aglaan kınıapayaaq uqaqtuauq piǵııtchuamık

akıñıaqıluǵu İpqıtchuauq İrrusıq natqıgutıkkauyumiñıaitchuq pakmapak

suli taimunja.

Napaaqtuq Asianılu

33 “Napaaqtuq ilıtchuǵınaqtuq asianıgıni. Napaaqtuǵıksıuauq asırıllıautagaqtuq

aasıñ napaaqtuǵııtchuauq asırıplunı asiǵııtchuani. 34 İlipsı tuqnalıgıch

nımiǵiat! Uqatııtchısi nakuuruani atakki piǵııtchuanıplısi. Qañıaum

uqagıraǵıgaa taatnasıq ittuauq uummatmi. 35 Iñıllautaq piqagıqtuq

nakuuruamık uummatmiñı aasıñ uqallautat anıraǵaqñutıñ uummatmiñıñ,

aasıñ piǵııtchuauq iñuk uummatıǵımiutaǵıqtuq kılıuǵmık uqaqñuniasıñı

nakuunitchuanik. ³⁶ Uqautigipsi, uvluaani atanniivium iñuich pasirauniaqtut uqagiiñlapayaagmiktigun uqautigikkağmikkun. ³⁷ Atakkii uqagikkapsigun nalaunñasripkakauniaqtusi, suli uqagikkapsigun suksraunğıqsaugisirusi.”

Iñuich Jesus Savaqugaat Quviqnaqtuamik Savaamik

³⁸ Tavrani ilañisa Pharisee-ñuruat suli ilañich aglaliqirit uqagñiqsut Jesus-mun, “Iñisautrii, qñiñguktugut quviqnaqtuamik savaamik nalupqinaigutauplugu kisutilaaqnik.” ³⁹ Jesus-ñum kiunigai, “Makua iñuich pigiitchuatu lu sayunaruatu qñiñguktut quviqnaqtuamik savaamik nalupqinaigutauplugu, aglaan qñiñgumiñaitlutinj taatnatçhimik. Qñiñhiñagisigaat quviqnaqtuaq savaaq atuupmatun Jonah-mun sivuniksriqirimun. ⁴⁰ Jonah aqalukpaum narraañni inniqsuq piñasuni uvluniñu unnuaniñu. Taatnatuntuuq Iğñiña Iñuum iluvigmiitkisipmiuq piñasuni uvluniñu unnuaniñu. ⁴¹ Atanniivium uvluaani iñunisa Nineveh-m patchisiginiagaasi iñuuruasi pakmapak, atakkii taimani isummitqikhutin killuqsautmikniñ Jonah-m quliagtuagutipmatinj. Atanjii, iñuk maaniittuq kamanatluktuag Jonah-miñ. ⁴² Atanniivium uvluaani atangum agnam patchisiginiagaasi iñuuruasi pakmapak, atakkii agğiqhuni unjallam tunjaaniñ unjasikuamiñ naalagñityaqługu Solomon-ñum puqiksilaaña. Atanjii, iñuk maaniittuq kamanatluktuag Solomon-miñ.

Irrusiqłuk Utiqtuq

⁴³ “Irrusiqłuk anipman iñunmiñ kukilugaqtuq paliqsaakun nunakun pakakhuni iñiqtuqsiagviksrağmiñik, aasiñ paqingitługu. ⁴⁴ Inmiñun uqagaqniqsuq, ‘Utiqlañja tupiğmun annivigikkamiñ.’ Aasiñ utiqami paqil-lagñigaa imailaaq inigisimakkani salikuqtaatchiaq suli inillaktullautaqtaq. ⁴⁵ Anipluni agğiutriraqniqsuq tallimat malğunnik atlanik irrusiqłunnik pigiitluktuamik inmiñiñ. Aasiñ isiqhutin iñuuniagaqsirağniqsut tavrani. Aqullia taavruma iñuum pigiitluksiraqtuq sivulligmiñ iñuuniagłigmiñiñ. Taatnatuntuuq itkisiruq killuliqirini iñuuniagtuat pakmapak.”

Aakanlu Aniqataiñu Jesus-ñum

⁴⁶ Jesus-ñum uqaqtitługu iñunñun aakanalu aniqatiñiñu qikağniqsut tatqaani uqaqatigisukługu Jesus. ⁴⁷ Iñuich ilañata uqautiniğaa Jesus, “Aakanlu aniqatiutinlu qaani qikaqtut uqaqatigisukhutin.” ⁴⁸ Jesus-ñum kiunigaa taamna iñuk uqautriñi, “Kisuuva aakaga? Suli kisuuvat aniqatiutka?” ⁴⁹ Tikkuaqługich maliguaqtini nipliğniqsuq, “Qñiñiqsigik, ukua aakagigitkalu aniqatiutkalu. ⁵⁰ Atakkii kiñapayaq savaaqtuag pisuñhanik aapaa qilañmiittuam aniqatigigiga naagaqaa aakagiplugu.”

13

Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

¹ Taavrumani uvlumi Jesus anikami tupiğmiñ, utlautiniqsuq narvam siñaanun aquvitluniasii. ² Iñugiallapiagtuat iñuich katirviginiğaat avatługu. Kiisaimma ikiniqpuq umiamun aquvitluni, iñugayaapaurat makitaplutin narvam siñaañi. ³ Aasiñ Jesus-ñum uqautiaqsiñigai iñugiaktuanik atrikusautinik itnaqhuni, “Iñugguuq nunaliqiri nautchiityağniqsuq. ⁴ Nautchirripkaçługu nautchiaksrat ilañich katagağniqsut apqutmun, aasiñ tiñmiurat niğiplugu. ⁵ Ilañitsuli katagağniqsut uyağauruamun nunamun nunaqapianitchuamun, aasiñ nauplutinj qilamik atakkii nunakitłuni, ⁶ aasiñ siqiniq nuipman pasikługich pannaqłunigai atakkii kanjilivksraitlutinj.

7 Suli ilanjich nautchiaksrat katagagniqsut akungatnun kakitlagnat, aasiin kakitlagnat naukamin nagguviksraigñaich nautchiagiksaat. 8 Aglaan ilanjich katagagniqsut nunagiksuamun, aasiin nauriñiqsut asianik inuigiaksiplugich, ilanjich atautchimiñ tallimakipianuttaaqhutin naaga pinasukipianuttaaqhutin naaga inuiññaq qulinuttaaqhutin.” 9 Aasiin Jesus nipligñiqsuq, “Kiña siutigaqtuag naalagnili.”

Sivuniñat Atrikusautit

10 Maliguqañtañ utlaklugu Jesus apiqsruğniğaat, “Suvaata uqaqpich inunñun atrikusautitigun?” 11 Jesus-ñum kiuniğai, “Ilipsitñulhiññaq Agaayyutim sagvigñiğaa nalunaqtuanjanik anjaayuaqataan qilaum, aglaan makununa inunñun sagvikkaunitchuq. 12 Atakkii inuk piqaqtuag akuqtullaagisiruq, aglaan taavruma piqanjichuam anniagisigaa mikiruuraqunniñ pigikkani.

13 Una pisigiplugu uqaqtuna inunñun atrikusautitigun:

Atakkii qinñigaluaqhutin ilisaqsritlaitchut

suli naalagnigaluaqhutin tusaatlaitchut aasiin kanjicsitlaitlutin.

14 Aasiin makunuuna inuktigun immiumaniqsuq Isaiiah-m sivuniksrigutaa itnaqhuni,

“Tusaagaluagupsi kanjicsiyumiñaitchusi,

suli qinñigumaagaluagupsi ilitchuqsriyumiñaitchusi.

15 Atakkii makua inuich uummatinich pitchigiiligniqsut, tusaasungitlutin supayaamik, iritinlu siquplugich.

Utitqinñitlutin Agaayyutmun mamitilikramiknun

atakkii qinñitlaitlutinlu tusaatlaitlutinlu kanjicsitlaitlutinlu.’ *Isaiiah 6:9-10*

16 Aglaan quvianamiurus, atakkii irigikkasi qinñitlarut suli siutigikkasi tusaatlaplutin. 17 Ilumun uqautigipsi, inuigiaktuat sivuniksrigirit nalaunjaruatlu Agaayyutim inuiñ qinñigukkaluağaat tamanna pakma qinñikkaqsi aglaan qinñitkaat. Tusaasukkaluağaattuq pakma tusaakkaqsi, aglaan tusaanjitkaat.

Jesus-ñum Kanjicsipkağaa Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

18 “Naalagnillaksiun qanuutautilaña atrikusautim nautchirriqirikun.

19 Tamatkua tusraaruat uqağimik anjaayuaqtaagun Agaayyutim kanjicsisunaqatin atriqaqtut nautchiaksranik kataktuanik apqutmun. Aquagun pigiitchuam aggiqhuni aattağigai nautchirriutauruat uummataatniñ, suli piiguipkağai tusaakkanatnik. 20 Aasiñi akuqtuiruat uqağimik quviasuutigiplugu tusaapqauraqamitrun atriqaqtut

nautchiaksranik kataktuanik uyağaulamun nunamun. 21 Aglaan kanjiliviksraitman akuniutlaitchuq. Tavra ihuññiq piyuaqsiuññiq tikitmata inuich taapkua qilamik qapiqtigaqtut. 22 Suli nautchiaksrat kataktuat akungatnun kakitlagnat atrigigaat inuk tusaaruag uqağimik, aglaan isumaaluutit inuuniakikun kinnitñinñiağutitlu umialgutitigun

suqutiginñiğagaat uqaq taimmaasiin naurisunaqani asianik. 23 Aglaan inuk akuqtuiruag nautchiaksranik nautchirriutauruanik katakhutin nunagiksuamun atriqaqtuq inuktun tusaaruatun uqağimik kanjicsiplugu. Ilaa naurisuuruq asianik, ilanjich tallimakipiatun, ilanjich pinasukipiatun, suli atlat inuiññaq qulitun.”

Atrikusaun Mukkaaksrağiilatigun

24 Jesus uqağniqsuq atlamiksuli atrikusautmik, “Agaayyutim anjaayuaqtaaa sagviqpan itkisiruq inuktun nautchiuruatun mukkaaksrağiksaanik nautchiivimiñun. 25 Aglaan inuich siñiktlugich uumiksri aggiqhuni

nautchiiniqsuq mukkaaksragiilanik akungatnun mukkaaksragiksaat aullaqhumiasiiñ. ²⁶ Naugaqsipmata nautchiat mukkaaksraurat nuinjuraqmata mukkaaksragiilattuq sagviġmiñiqsut. ²⁷ Savaktit utlakamitruġ añaayuqaqtin apiqsruġniġaat, ‘Ataniiq, nautchiiniġiptigiñ mukkaaksragiksaanik. Nakiñ makua mukkaaksragiilat nuivat?’ ²⁸ Qaukhiata kiuniġai, ‘Uumiksrin savaaġigaa taamna.’ Savaktit apiqsruġniġaat, ‘Aullaqvisigut nutchugiaglugich mukkaaksragiilat?’ ²⁹ Tavra kiuniġai, ‘Naaga, nutchuigupsi mukkaaksragiilanik taputriviaqtusi mukkaaksragiksaanik. ³⁰ Iluqatik naulik kipriviksramunaglaan, aasiñ kiprivik tikitpan uqautigisigitka kipirit sivullilugu katitqulugich mukkaaksragiilat qiliqtaulaalugich ikipkaaqsruġlugich, aglaan katillugich mukkaaksragiksaat siġluamun.’ ”

Atrikusaun Mikiniqsrakun Nautchiaksrakun

³¹ Jesus-ġum uqautilġiñiġai atlamik atrikusautmik itnaqhuni, “Agaayyutim añaayuqautaa ittuq mustard-ġum nautchiaksrauranġatun iñuum nautchiikanġatun nunautmiñi. ³² Mikiniqsraugaluġaġmi nautchiaksrapayaaniñ naagatarra naukami aġiniqsrauraqtuq nautchiapayaaniñ napaqtuġuqhuni. Aasiñ tinmiuraġi siġam agġiqamiñ ugluliñiqsut qisiqsiutinġitñun.”

Atrikusaun Puvlaksautiġun

³³ Jesus-ġum uqautilġiñiġai atlamik atrikusautmik, “Agaayyutim añaayuqautaa sagviqpan itkisiruq aġnaq akutchipmatun puvlaksautmik mukkaaksramun iluturuamun puvlagataqtitlugu iluqaan qaqqiaksraq.”

Jesus-ġum Uqaqtılaaġa Atrikusautitiġun

³⁴ Jesus-ġum uqaġiniġai iluqaisa sut tamatkua iñugayaanun atrikusautitigun. Atrikusautilaaġuni uqatlaiñiġisq. ³⁵ Tavra immiumaniqsuq uqaututauruaq sivuniksriqirikun itnaqhuni, “Atrikusautitiġun uqaġisiruġa ilinġitñun.

Uqautigisigitka sutigun iriqsamaruatigun nunam aullaġniñhaniġaglaan.”
Psalms 78:2

Jesus-ġum Kanjicsipkaġaa Atrikusaun Mukkaaksragiilatigun

³⁶ Jesus-ġum aullaqtitqaaġlugich iñuich isiġniqsuq tupiġmun. Maliguaqta itlautiniqsut ilaanun itnaqhutin, “Kanjicsipkallaktigut atrikusaun mukkaaksragiilatigun nautchiivini.” ³⁷ Jesus-ġum kiuniġai, “Iñuk taamna nautchiiruaq mukkaaksragiksaanik Iġniġigaa Iñuum. ³⁸ Nautchiivik nunauruq. Mukkaaksragiksaat tamatkuanurut qaitchuat inmiknik Agaayyutmun aġalatquplutin, mukkaaksragiilatli tamatkuanurut qaitlutin inmiknik pigiitchuamun aġalatquplutin. ³⁹ Taamna uumiksri nautchiiruaq tamatkuniġa mukkaaksragiilanik tuuġauruq. Kiprivik isugigaa nunam aasiñ kipirit isaġluguplutin. ⁴⁰ Atriġlugich mukkaaksragiilat katitauruat ikipkaġlugich ikniġmun taatnatuntuuq itkisipmiuq isuklitpan nuna. ⁴¹ Iġniġan Iñuum tuyuġigisigai isaġuligikkani aasiñ katityaġlugich ukunakġa Agaayyutim añaayuqautmiñiñ killuqsacusaaġutipayaat suli iñupayaat pigiiliqiruat. ⁴² Isaġlugich igitkisigaich ikkaularuamun uunaksautmun. Tavrani iñuich qiaġisirut suli tiriquulatchiġlugich kigutitin. ⁴³ Nalaunġaruatli qaunagisirut siqiniqtun añaayuqautaaani aapagikkaġmiñ. Kiña siutiqaqtuq tusaali.

Atrikusaun Iriqsamaruakun Akisuruakun

44 “Agaayyutim anjaayuqautaa sagviqpan itkisiruq akisuruq iriqsimapmatun nautchiivini. Iñuum paqitnamiuq iritqiklugu nautchiivini; iñuk taamna quviatchakhuni tunirityağniqsuq sulliñaurapayaagmiñik, aasiñ tauqsigñigaa nautchiivik.

Atrikusaun Akisuruakun Sunjauraqpakun

45 “Aasiisuli Agaayyutim anjaayuqautaa sagviqpan itkisiruq tauqsigñiaqtitun pakaktuatun akisuruamik sunjauraqpagiksaamik. 46 Paqitnami akisullapiaqtuamik sunjauraqpanmik aipluni tunityaqlugich sulliñaurapayaani tauqsigñigaa taamna akisullapiaqtuq sunjauraqpagiksaaq.

Atrikusaun Kuvrakun

47 “Aasiisuli Agaayyutim anjaayuqautaa sagviqpan itkisiruq qaaqtuutitun niñitauruatun tagiumun aasiñ qaaqhuni qanusipayaanik aqaluñnik. 48 Qaakallaanikamiñ aqaluñniaqtit nuqitlugu siñaanun aquvitlutit avguaqsiplugich aqaluich, nakuuruat iliplugich aqaluqagviñmiknun aasiñ nakuunitchuat igitlugich. 49 Itna itkisiruq isukhitpan nuna. Isagulgich avguityağisirut pigiitчуuanik iñuñnik akunğatniñ nalaunjaruat iñuich 50 igitlugich ikkaularuamun uunaksautmun. Tavrani iñuich qiağisirut sulitiriqulatchilugich kigitutin.”

Nutaurullu Utuqqaurullu Sugalgich

51 Jesus-ñum apiqsruğniğai maliguaqtini, “Kanjiqsivisigik sut tamatkua iluğaisa?” Kiuniğaat, “Aa, kanjiqsivut.” 52 Aasiñ Jesus-ñum uqautiniğai, “Aglaliqipayaaq ilisaqaqtuq Agaayyutim anjaayuqautaanik atriaqtuq tupqum iñuanik sagviqsruiruamik suurağmiñik nutauruanik naagaqaa utuqauruanik tugvaqsiviniñiñ.”

Nazareth-miut Ukpiginiñkaat Jesus

53 Jesus-ñum uqaginiqamigich tamatkua atrikusautit aullağniqsuq tavrakna. 54 Tikitluni iñuğviñmiñun ilisautiniğai iñuich katrağviatni. Iñuich tusaaruat quviğusukhutin apiqsruqtautiaqsiniqsut avatmun, “Sumiñ una iñuk piññakpa puqitmik sulit sanjimiç savaaqatlasipluni quviqnaqtuanik? 55 Uvvauna kaapintam taivruma iğniğiniñpaun? Aakana taimña atiqanjitpa Mary-mik? Aniqatiginiñpagich ipkua James-lu, Joseph-lu, Simon-lu, sulit Judas? 56 Iluqatiniñsulit nukatchiani iñuuniaqatauniñniqpat uvaptikni? Sumiñ una iñuk piññanjiqpa tamatkuniña supayaanik?” 57 Tavra atniummatiağniqsut Jesus-mik. Aglaan Jesus-ñum uqautiniğai, “Agaayyutim sivuniksriqiraa kamagikkauraqtuq nanipayaaq aglaan kamagikkaunijitluni iñuğviñmiñilu naagaqaa ilamiñilu.” 58 Tavra Jesus savaaqaniñniqsuq iñuigiaktuanik quviqnaqtuanik atakkii iñuich tavrani ukpiqsriñitlutin ilaanik.

14

Tuqutauħa John Paptaaqtitchirim

1 Taatnaħatni Herod, atanga Galilee-m, tusaaniqsuq uqgamik Jesus-kun, 2 uqautiniğai savaktini, “Jesus una John Paptaaqtitchirauniqsuq anitqikhuni tuquliğmiñ. Taatnaqhuni savaaqatlanisquq quviqnaqtuanik.” 3 Sivuaniiamma Herod-ñum tigupkağniğaa John qiliqsruqlugu isiqtaupkaqlugu. Taatnaqtinnigaa pisiğiplugu Herodias, aniqatmi Philip-ñum nuliana. 4 Atakkii John Paptaaqtitchirim akulaiqlugu uqautiniğaa Herod, “Maligutaksrakuagnangitchuq ilaqatiginiğupku aniqatvich nuliana.” 5 Herod-ñum tuqutchukkaluağniğaa John, aglaan iqsiniqsuq iñuñnik atakkii ilinisa

isummatigiplugu John sivuniksriqirauplugu. ⁶ Herod-ñum annivia tikitman, pania Herodias-ñum sayuñiqsuq sivuğaatni Herod-ñumlu tuyuğmianjıñlu quyalılıapiaqlugu. ⁷ Akiqsruñigaa nalupqinaiqlugu qaitchigisiñiplugu supayaamik inıqpan. ⁸ Niviaqsiaq pitchuksaakkaupluni aakamigun nipliñiqsuq, “Qaitchinña niaquanik John Paptaaqıtichirim ilıñlu alluiyamun.” ⁹ Umialik aliatchañiqsuq, aglaan pisigiplugu akiqsruutni sulı tamatkua niğiqatini tiliriñiqsuq qaitquplugu niviaqsiam iniağikkana. ¹⁰ Herod tiliriñiqsuq isiqsivıñmun niaquıgiaquplugu John. ¹¹ Itqutiniğaat niaqua ilıplugu alluiyamun qaitluguasıñ niviaqsiamun, aasıli taavruma aakamiñuutiplugu. ¹² John-ñum malığuaqtaiñ aggiqhutin piñığaat timaa ilıvuıhıguasıñ. Taatnaanikamin uqautityağniğaat Jesus.

Jesus Niğipkañiqsuq 5,000 Anıutinik

¹³ Jesus tusaakami qanuqtılaanık John-ñum, aullağniqsuq umiakun quvgutiplugu iñuilaamun kisimi. İñugayaat tusaakamin maliutiniğaat nunaaqqipayaaniñ pisukkataqhutin. ¹⁴ Jesus tulakami tautukhıgich iñugayaaqpaarat ilunıutchañiqsuq. Mamitinnıgai atniğñautinıñiñ. ¹⁵ Unnuksrağataqman malığuaqtaiñ utlañığaat uqautiplugu, “Unnuagıtuq. Suviksraılaaq manna. Tuyuğikkich iñuich nunaaqqiuranun tauqsıgiaqulugich niqksramiknik.” ¹⁶ Jesus-ñum uqautiniğai, “Aullanıtkuminı sujıtchut. İlipsi niğipkaqsıgik.” ¹⁷ Kiuniğaat, “Pıqaqtugut tallimañıñanık qaqqianıglu malğunıglu aqaluñık.” ¹⁸ Jesus-ñum nipliutiniğai, “Uvuñautisigik uvamnun.” ¹⁹ Aasıñ tiliñığai iñugayaat aquvitqulugich ivıñnun. Tigukamıgich taapkua tallimat qaqqiat malğulu aqaluk aagluğniqsuq qılañmun quyyatıplugich. Tavra Jesus-ñum avguqlugich qaqqiat qaiñıñığai malığuaqtimiñun aasıli taapkua autaaqlugich iñugayaanun. ²⁰ İluqatin iñugayaat niğniqsut niğisuiqhutin. Niğıñıqmata malığuaqtıt katitchiñıqsut ilakunıñik immiğataqlugich qulıt malğuk aguupmaich. ²¹ Taapkua niğıruat 5,000-tuyunıñaq innıqsut anıtıt, kisiqatıgısunaqnağich ağnat ilığaatlu.

Jesus Pisuaqtuq İmğum Qaanıgun

²² Jesus-ñum malığuaqtini ikipkaqtıñığai umiaqpauramun ikağıaqpulugich iğlanun narvaqpaum aasıñ aipkaqlugich iñugayaat. ²³ Taatnaanikami mayuğniqsuq iğgimun agaayutyauqtaqhuni kisimi. Anaqaksraaqman Jesus kisinıñuñiqsuq. ²⁴ Tavra umiaqpauraq tikiñıñıqsuq qıtqanun narvaqpaum. Umiaqpauraq piyaqniulıñıqsuq qailğutiplugu atakkii anuğim pağğagıuutiplugulu. ²⁵ Aasıñ Jesus-ñum utlañığai malığuaqtini uvluyasıpman pisukhuni imğum qaanıgun. ²⁶ Malığuaqtaiñ tautukamıtrun Jesus pisuktuq imğum qaanıgun iqsıtchañıqsut nipliqhutin, “Aliuqtuq marra!” Kappainıaaqsıñıqsut tatavrauplutın. ²⁷ Aglaan tavrauvaa Jesus nipliutiniğai, “Quviatchauğigitchi. Uvanıaurunı. İqsiñasi!” ²⁸ Peter-m kiuniğaa, “Atanıq, ilıvuıiağuvich tiliñı utlaqulutin imğum qaanıgun.” ²⁹ Jesus-ñum kiuniğaa, “Uvuñıağıñ.” Peter niukami umiaqpauramiñ pisukhuni imğum qaanıgun utlautiniqsuq Jesus-mun. ³⁰ Aglaan Peter-m tautukamıñ qanıtun sanıñisilaana anuğim iqsıtchañıqsuq. Kiviaqsıkami kappainıanıqsuq, “Atanıq, annautınıñ.” ³¹ Tavrauvaa Jesus-ñum isautıplugich arganı tıgu-nığaa Peter nipliutiplugu, “Ukpıqsriñikiñıñıqpat! Suvaata arguaqtuppich?” ³² İkipmaknik umiaqpauramun anuğaiğniqsuq. ³³ Taapkua umiaqpauramıttuat sitquvıginiğaat sivuğanun Jesus uqaqhutin, “İlumun iğniğiniğaatın Agaayutım.”

Jesus Mamititchiruaq Atniġnautiliġnik

³⁴ Ikaaqamiŋ iġġuanun nunaliñniqsut Gennesaret-mun. ³⁵ Aasiñ iñuŋi taavruma nunam ilitchuġikamiŋ Jesus-mik tuyuġniqsut uqġqamik avalliupayaamiknun nuna-aqġiuranun, tikiutruaqsipġugich aasiñ atniġnautilipayaat Jesus-mun. ³⁶ Iniqsrullapiaġhugu aksillaŋniaqsifiġaġkukġugunniñiñ akua atnuġaanjan, aasiñ aktuipaya-aqtuat ilaanik mamitikkauniqsut.

15

Ili-sauttutiġich Sivulliaġnuruat

¹ Pharisee-nuruat aglaliqiritlu utlaŋniġaat Jesus Jerusalem-miñ apiqsruġhugu, ² “Suvaata maliguaqtivich kamagitlaitpatigik ili-sauttutiġich sivulliaġikkapta? Iġġunjitkaich argatiŋ niġigaluaqatiŋ.” ³ Jesus-ġum kiuniġai, “Suvaatamipsuuq kamagitlaitpisigik Agaayyutim tillisai? Kamaksritlaitchusi atakkii maligukkisi ili-sauttutiġich sivulliaġikkapta. ⁴ Agaayyun uqaqtuq, ‘Kamagisigik aapanlu aakanlu. Kiñapayaaq uqamaġhuitriruaq aapamiñnik naagaqaa aakamiñnik tuquruksraupiaqtuq.’ ⁵ Ili-siġiiasiiñ ili-sautrirusi iñuŋmun uqautiġhiñnauniplugu aapani naagaqaa aakani, ‘Piqaġaluaqtuŋa aatchuutiksramik. Aatchuutigiymifñaitkiga ilipsiknun, atakkii akiqsruutigianikkiga Agaayyutmun.’ ⁶ Taatnatun ili-sautigupsiuŋ iñuk kamaksritqunjitlugu aapanjanik naagaqaa aakanjanik suunġiġisi Agaayyutim tillisaa pisigiplugich sivulliaġi si ili-sauttutiġich. ⁷ Ukpiniŋuaqtisii! Qanuntun nalauttigiŋiqa Isaiah sivuniksriqiri uqaqami ilipsigun,

⁸ Tamatkua iñuich kamaksrulgugaluġaatŋa uqaġhiñnaġmiktigun
aglaan uummatiŋich uŋasiksut uvamniñ piqpagillapiangitlunja.

⁹ Agaayyuvigiragiġaatŋa imailaakun,
atakkii ili-sautrirut iñuich ili-sauttutiġitniġk ili-plugich maligutaksraġiruaton
Agaayyutun.” *Isaiah 29:13*

Sut Qaayugnaqsipkairuat Iñuŋnun

¹⁰ Jesus-ġum iñmiñuquniġai iñugayaat nipliuti-plugich, “Naalaġniġlaksiŋna kanjisiġisiasiiñ. ¹¹ Sum isiġtaqtuam iñuum qanġagun qaayugnaqsipkatlaitkaa, aglaan taavruma aniraġaqtuam qaniġmiñ, uqaġhum qaayugnaqsipkaġaġigaa iñuk.” ¹² Maliguaqtaiñ utlakġhugu apiqsruġniġaat, “Ili-simavigich Pharisee-nuruat atniummatilaanġat tusaakamitruŋ taamna uqautigikkan?” ¹³ Kiuniġai, “Nautchiapayaaq aapama qilaŋmiittuam nautchirrituŋiŋaisaŋa amuruaniaqtuq kanjituummaan. ¹⁴ Iñmiktuuġlich. Ayaunaruani sivulliuqtaurut ayaunaplutiŋ. Ayaunaruam sivulliuqpagu ayaunaruq, iluqatik katakkisiruk itiġsramun.” ¹⁵ Tavra Peter-m kiuniġai, “Uqautitig qanuutautilaanjanik taavruma atrikusautim.” ¹⁶ Jesus-ġum nipliutiniġai, “Ili-sipsuuq kanjisi-saitmivisi? ¹⁷ Kanjisiŋitpisisuli? Suapayaaq qaniġmuktuaq aqiaġuqmuqaqtuq aasiñ ani-pluni timimiñ. ¹⁸ Aglaan sut tamatkua aniraġaqtuat qanikun aniraġaqtut uummatmiñ, aasiñ qaayugnaqsiraġaġhugu iñuk. ¹⁹ Atakkii uummatmiñ aniraqtut piġiitcheat isummatit, iñuqaġliq, ilaqtiaqaluaqhuni atlatuliq, ilaqtatailluni sayunġiq, tigliyuġiq, tanġiġilaakun ilisimarauliq, uqaniqġuktaliġlu. ²⁰ Taapkuatavra qaayugnaqsiraġaġaat iñuk, aglaan niġiruni iġġuġaluaġnagich argaich qaayugnaqsitlaitchaat iñuk.”

Aġnam Ukpigutaa

²¹ Jesus aullaġniqsuq tavrakŋa nunaŋanun Tyre-m suli Sidon-ġum.
²² Canaanit-aġmiu aġnaq tamaani iñuuniaqtuq utlautiniqsuq ilaanun

kappainapluni, “Ataniiq, kinuviana David-ñum! Nagligillanñanña! Paniga pigiiñilapiaqtuq irrusiqłuqaqhuni.” ²³ Aglaan Jesus kiunñiñigaa. Maliguaqtaiñ utlakługu iniqsrullapiagñigaa itnaqhutin, “Aqpigiun una ađnaq. Nipraulapluni malikkaatigut.” ²⁴ Jesus-ñum kiunigai, “Tuyugikkaurña kisiitñun inñiñun Israel-ñum ituanun tammaummiruaton ipnaisun.” ²⁵ Ađnaq utlautikami sitqugñisquq sivuđaanun nipliqhuni, “Ataniiq, ikayullanñanña.” ²⁶ Jesus-ñum kiunigaa, “Nakuungitchuq pigupsiun ililgaat qaqquksrautaat qaiñluguasiñ qipmiñun.” ²⁷ Ađnaq nipliğñisquq, “Aa Ataniiq, aglaan qipmichunniñ nigipmiraqtut kangakunik kangaalaruanik inñunin niggiñiñiñ.” ²⁸ Jesus-ñum kiunigaa, “Ađnaq, kamanallapiaqtuamik ukpiqsriñiqagñisqutin; iniqsruagikkann savaanjugisuruq ilipnun.” Tavra ađnam pania iħuaqsikkaunisquq taavrumani sassađniđmi.

Jesus Mamititchiruq Iñugiaktuanik Iñuñnik

²⁹ Jesus aullaqami tavrakña iglaunisquq siñisraqługu narvaqpana Galileem; aasiñ mayuqhuni qimiđaa mun aquvinnisquq tamaun. ³⁰ Iñugiallapiiaqtuat inñiich utlautinisut ilaanun tikiutruiplutin pisutlaitchuanik, ayaunaranik, uqatlaitchuanik, sulguñimaruanik, sul iñugiaktuanik atlanik. Iñuqqađniđaiħ Jesus-ñum sivuđaanun. Aasiñ Jesus-ñum iħuaqsiniđai. ³¹ Inñiich quviğutchanisqut qiniqamisigik uqatłailaat uqaqsiptomata, sulguñimaruat iħuaqsikkaupmata, pisutlaitchuq pisutlasiplutin, sul ayaunaruat qiniñtlasiplutin; kamaksruđniđaa Agaayyutaat Israel-ñum.

Jesus Niđipkaiñisquq 4,000 Anñutunik

³² Jesus-ñum maliguaqtini inñiñuqunigai nipliutiplugich, “Iñunñutçaliqsunja makunña inñuñnik nayuutituiñiaqtuanik uvamni piñasuni uvluni, atakkii niqiksraitmiut. Aullaqtinnianñitkitka nigisunaitñik atakkii taagtukkaqpiiaqtut apqutmi.” ³³ Maliguaqtaiñ nipliutiniđaa, “Sumiñ paqtikisivisa naamayumiñiaqtuamik qaqqiamik marrumani inñiilaami niđipkautiksramik inñugayaanun?” ³⁴ Jesus-ñum apiqsruđniđai, “Qanutun inñugiaktigiruanik qaqqianik piqaqpsi?” Kiunigaa, “Tallimat malğunñik sul iñugiakiisuranik aqalugauranik.” ³⁵ Jesus-ñum tiliriñigai inñugayaat aquvitquplugich nunamun. ³⁶ Tigunigai tallimat malğuk qaqqiat aqalugauratlu. Quyaannikamiun Agaayyun avguqługich qaiñniđai maliguaqtimiñun, aasiñ taapkuva autaaqługich inñugayaanun. ³⁷ Iñuqatin inñiich niđiñisqut nigisuiğataqhutin. Aquagun maliguaqtai katitçiniñisqut ilakunik immiğataqługich tallimat malğuktun aguupmanñik. ³⁸ Tamatkua niđiruut 4,000-tun inñugiaktiginisqut, ađnatlu ililgaatlu kisirrutisunjaqnağich. ³⁹ Jesus-ñum aullaqtinñanikamiğich inñugayaat ikiniqsuq umiaqpaauramun tikitłuni nunanjanun Magadan-ñum.

16

Iñiich Qasiñisqut Quviqnaqtuamik Savaamik

¹ Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu utlautinisqut Jesus-mun uuktuagiaqługu. Apiqsruđniđaa qiniqtitquplutin quviqnaqtuamik savaamik nalupqinaigutaulugu Agaayyutim tuyuqtılaanñik qilañmiñ. ² Kiunigai, “Unnuksraaqman uqağuurusi, ‘Silañuğniaqtuq atakkii qilaq kaviqsiruq.’ ³ Sul uvlama uqağaqusi, ‘Silaqłunñaqtuq ugluvak atakkii qilaq kaviqsiruq nuviyaqługumani.’ Sivuniqsitłagaluahusi silamik qilaam qiniñanagun, aglaan ilitçugitłaiñniđisi qanuutautılaanñat quviqnaqtuat savaat atuumaruat akunnapsitni. ⁴ Makua inñiich pigitçuatlu sayunaruatlu qiniğuktut

quvignaqtuanik savaanik, aglaan qin̄iḡumiñaitlutinj taatnatchimik. Qin̄iḡiñiḡisigaat quvignaqtuaq savaaq sivuniksriqirikun Jonah-kun.” Tavra Jesus-ḡum uniñiḡai taapkoa aullaqhuni.

Jesus Suakataḡniqsuq Maliḡuaqtimiñik

⁵ Jesus maliḡuaqtailu ikaḡniqsut iḡluanun narvaqpaum. Maliḡuaqta ilitchuḡiniqsut piiguisilaḡmiknik qaqqianik. ⁶ Jesus-ḡum uqautiniḡai, “Qaunagiḡitchi puvlaksautinjatniñ Pharisee-ḡuruatlu Sadducee-ḡuruatlu.” ⁷ Aglaan uqauraḡniqsut injmiknun itnaqhutin, “Uqautiḡigaa taamna qaqqialigaan̄iñiñapta.” ⁸ Jesus-ḡum ilisimaplugich qanuq uqaqtilaan̄at apiqsruḡniḡai, “Suvaata ilipsiguuraq uqauraqpsi qaqquiniñiplugu? Ukpqiḡsriḡiḡiñiḡniqpat ilipsitni. ⁹ Kan̄iqsitlaitpisisuli? Naagaunniñ itqatlaipisigik avguqapkich tallimat qaqqiat 5,000-nun an̄utinun? Qapsiñik aguupman̄nun immiqsitpsi? ¹⁰ Naagaunniñ tallimat malḡuk qaqqiat avguqapkich 4,000 iñun̄un? Qapsiñun aguupman̄nun immiqsitpsi? ¹¹ Qanuḡimiña kan̄iqsiniñiñiqpsi uqautiqan̄isilaamnik qaqqianik? Qaunagiḡitchi puvlaksautinjatniñ Pharisee-ḡuruatlu Sadducee-ḡuruatlu.” ¹² Taatnaanikman maliḡuaqta kan̄iqsiñiqsut ilaanun uqautinjisilaḡmiknik puvlaksautinik aglaan qaunagitquplugich ilisauttutin̄itniñ Pharisee-ḡuruatlu Sadducee-ḡuruatlu.

Peter-m Uqautiginiḡaa Kisuutilaana Jesus-ḡum

¹³ Jesus utlautikami nunan̄anun Caesarea Philippi-m apiqsruḡniḡai maliḡuaqtini, “Iḡniḡa Iñuum kisuuniplugu uqaḡaḡivat?” ¹⁴ Kiuniḡaat, “Ilan̄isa John Paptaaqḡitichiraunigaat, atlati Elijah-ḡuniplugu, atlatsuli Jeremiah-ḡuniplugu naagaqaa ilaḡinasugiplugu sivuniksriqiraiñun Agaayyutim.” ¹⁵ Apiqsruḡniḡai, “Ilpisiñi kisuunasugivisitḡa?” ¹⁶ Simon Peter-m nipliutiniḡaa, “Christ-ḡurutin. Iḡniḡigaatin iñuuram Agaayyutim.” ¹⁷ Jesus-ḡum kiuniḡaa, “Simon, iḡniḡa Jonah-m! Quvianamirutin! Atakkii uqautigikkan iñuum sagviaqtun̄itkaa ilipnun aglaan aapaam qilañmiittuam. ¹⁸ Uqautillakkikpiñ, Peter-ḡurutin [itnautauruaq Uyaḡan̄mik] aasiñ taavrumuna uyaḡan̄mun nappaḡniḡigaa agaayyuviga, sul̄i san̄ḡipayañiñ tuquḡhum akiil̄iyumiñaitkai. ¹⁹ Ilvichuvva, qaitchiḡisigikpiñ itqutiksranik an̄aayuaqutaanun Agaayyutim. Suapayaaq qiliqsruumakkaqsi maani nunami qilḡutiqaqtuiñiḡisiruq qilañmi, aasiñ suapayaaq qilḡutaiyakkaqsi maani nunami qilḡutaiyakkaugisiruq qilañmi.” ²⁰ Jesus-ḡum maliḡuaqtini uqaqun̄iñiḡai kisumununn̄iñ iñun̄mun Christ-ḡuniñuni.

Jesus-ḡum Uqautiginiḡaa Tuqutiksranilu An̄ipkakkauḡksranilu

²¹ Tavrak̄an̄iñaglaan Jesus uqautriaqsiñiqsuq maliḡuaqtimiñik nalupqinaiqḡugu, “Jerusalem-muktuksrauruna. Tavraniasiñ nagliksaaq-tuksraupluna sivulliuqtiḡruaniñ qauk̄h̄itniñiñu agaayuliqsit aglaliqiriniñu, sul̄i tuqqutauruksraupluna. Aglaan an̄ipkakkauḡksiran̄una pin̄ayuatiḡun uvlut.” ²² Peter-m av̄naqtaḡutiplugu Jesus iñiqḡiḡiḡaa itnaqḡugu, “Ataniḡ, Agaayyutimtuq taatniḡiḡiñu taamna. Atuumaruksraun̄ipiaqtuq ilipnun.” ²³ Jesus-ḡum qiviaḡugu Peter nipliutiniḡaa, “Tuunḡaaq, piḡiñ uvamniñ! Piñailutaurutin uvamni. Isummatiqan̄it̄chutin Agaayyutim isummatañik, aglaan isummataiqatutin iñuich isummataatun.” ²⁴ Jesus-ḡum nipliutiniḡai maliḡuaqtini, “Kisupayaam maliḡuk̄kumina suksraaqḡaksraḡigaa pisul̄i, iq̄sriutilugu sanniḡutani aasiñ maliḡluna. ²⁵ Atakkii kiapayaaq anniḡiniḡumiuñ iñuul̄i tammaiḡisigaa, aglaan kiapayaaq tammaiymiuñ iñuul̄i piqtuḡiluna piñ̄akkisiruq ilumun

iñuuligmik. ²⁶ Iñuum piññaaktaagilhiññaugaluagaa suurapayaana marruma nunam, aglaan tammautigisigaa iñuutchie. Sakuunuragnaalha sumun atuugumiñaitchuq! Tarra simmiutiksraitchaa iñuum iñuutchie. ²⁷ Atakkii Iğñiña Iñuum aggiqsagumaruq piqatigilugich isağulihni quviananagun aapami, tavraniasiññiñ akiligiisigaa iñupayaaq savaanigun. ²⁸ Iłumun uqautigipsi, Iñuqaqtuq-samma makitaruanik uvani tuqunianjitchuanik qinñigaluagnagu Iğñiña Iñuum aggiqpan umialgulugu.”

17

Jesus-ñum Atlanñuqtilha

¹ Itchaksrat uvlut aquatigun Jesus-ñum aullautiniğai Peter-lu James-lu John-lu, aniqataa James-ñum, kisiitñik qutchiksuumun iggimun. ² Tavrani qinñiqtitlugich Jesus atlanñuğniqsuq sivuğaatni. Kiiñña qaummagiksiñiqsuq siqinñiqñun atnuğaanj qatiqsiplutinj kirratchiatun. ³ Taatnağmiutlu Moses suli Elijah sagviğñiqsuq uqaqatigiaspiplugu Jesus. ⁴ Peter-m nipliutiniğaa Jesus, “Ataniiq, nakuuniqsuq nayuutikapta uvani. Nappaitquguptigut nappaiñayaqtuñ piñasunik palapkaaksranik, atautchimik ilipnun, suli atautchimik Moses-mun, suli atautchimik Elijah-mun.” ⁵ Uqaqtitlugusuli qaumaruum nuviyam qulanñiutiniğai aasiñ nipi nipliqhuni nuviyamiñ, “Tavrataamna piqpagikkağa Iğñiña quyalimaaqtigillapiakkağa, naalağniyumagiksi.” ⁶ Maliguqaqtit tusaakamitruñ nipi punniqsut nunamun iqsitchakhutinj. ⁷ Aglaan Jesus-ñum utlaklugich aksinñiğai aasiñ nipliutiplugich, “Makititchi, suli iqsinağititchi.” ⁸ Aağluqamin maliguqaqtit qinñiñniqsut iñuñnik. Jesus inniqsuq kisimi. ⁹ Atqaqsikamin iggimiñ Jesus-ñum tilisiñiğai, “Uqağniqasi kisumununninñ tamatkuninja qinñikkapsitñik Iğñiña Iñuum anjitiqñhanunaglaan tuquliğmiñ.” ¹⁰ Maliguqaqtaiñ apiqsruğniğaat Jesus, “Suvaata aglaliqirit uqaqpat Elijah aggiqqaqtuksrauniplugu agginaiññaan Christ?” ¹¹ Jesus-ñum kiuniğai, “Taapkua uqaqtut ilumutuuruamik. Elijah aggiqqağniaqtuq Christ-miñ itqanaiyağiğlugu suapayaaq. ¹² Aglaan uqautigipsi, Elijah aggianiktug, aasiñ iñuich nalurut kisutilaanjanik. Qanupayaaq anjalatçukamitruñ anjalatkaat. Taatnatuntuuq Iğñiña Iñuum nagliksaaqtinniaqmigaat.” ¹³ Maliguqaqtaiñ kanjiqsilğatağniğaat Jesus-ñum uqalha John Paptaaqtitchirimik.

Jesus Iłuaqsipkaiñiqsuq Nukatpiağruñmik Irrusiqluñmik

¹⁴ Jesus maliguqaqtiniñlu tikitmata iñugayaanun iñuum utlanñiğaa sitquqhuni sivuğaanun ¹⁵ nipliqhuni, “Ataniiq, nagligillaññağun iğñiña. Qiiqsruğuupluni nagliksaallapiaqtuq. Akulaiqlugu puukagaqtuq ikniğmunlu imiğmunlu. ¹⁶ Maliguqaqtipnuutigaluagiga, aglaan iłuaqsilguiñniğaat.” ¹⁷ Jesus-ñum kiuniğaa, “Ukpiqquaitchuasii ilipsitñi! Naagasuli killukuaqmisi! Qanutunaglaan nayuutiniaqpi ilipsitñi? Qanutunaglaan iglutuqtaksrağivisisuli? Uvunñautisaqsuñjata nukatpiağruk.” ¹⁸ Jesus suamasipluni tilisiñiqsuq irrusiqluñmik anitquplugu nukatpiağruñmiñ. Irrusiqluk anitman nukatpiağruk iłuaqsilğniqsuq. ¹⁹ Maliguqaqtaiñ utlanñiğaat Jesus kisipluqhutinj apiqsruqlugu, “Suvaata irrusiqluk anitlaitpisigu?” ²⁰ Jesus-ñum uqautiniğai, “Pisigiplugu ukpiqsriñiqlisi. Uqautigipsi, Ukpiqsrisiqagupsi mikitilaanjan mustard-ñum nautchiaksrauranjatun uqautilhiñfaugiksi una iggiq. Nuuttin iñuñja uvakña, aasiñ nuunniaqtuq. Piñhiñaugisirusi supayaanik. ²¹ [Aglaan kisiagun agaayukun uisauraahikunlu anitlagai taatnatchich irrusiqluich. Atlam sum anitchumiñaitkai.]”

Jesus-ŋum Uqautigitqikkaa Tuquhiksranilu Anjipkakkautiksranilu

²² Atautchimukamin Galilee-mi Jesus-ŋum uqautiniġai maliguaqtini, “Iġniġa Iñuum aatchuutigikkauniaqtuq iñuŋnun; ²³ ilinġisa tuqquktisigaat. Aglaan piŋayuatiġun uvlut anjipkakauniaqtuq tuqqutauħhaniñ.” Tavra maliguaqtai ipiqutuchallapiagñiqsut.

Akiliñiq Agaayyuvikpaum Tax-siġutiñiñik

²⁴ Jesus maliguaqtiniġu tikitñamin Capernaum-mun nalautchirut iñuñnik katitchiraunik aatchuutiniġ agaayyuvikpaumun. Tamatkua Peter apiqsruġniġaat, “Umaa, ilisautriksi akiliqsuġaġiva tax-sinik agaayyuvikpaumun?” ²⁵ “Aa, akiliisuuruq,” Peter-m kiuniġaa. Aasii isiqman tupiġmun Jesus nipliġqaagñiqsuq ilaanun apiqsruġluġu, “Simon, sumik isumavich? Kisuniñ umialinġi nunam katitchiraġivat tax-sinik? Nunaqatmikniñ naagaqaa avakŋaqtaniñ?” ²⁶ Peter-m kiuniġaa, “Atlaniñ.” Jesus nipliutiniġaa Peter, “Tavra, nunaqatit akiliqsuġnianñiqsut tax-sinik. ²⁷ Aglaan atniummativiagivot iñuich. Aullaġutin niksigiagiñ narvamun. Qanġaniñ sivullium aqaluum niksiksaqpiġ paqitkisirutin maninmik. Tiguluġu taamna qaitchumagiñ ilinġitñun, aasii akiliutilunuk.”

18

Kiña Kamañiqsrauva?

¹ Maliguaqtaiñ utlakluġu Jesus apiqsruġniġaat, “Kiña kamañiqsrauva Agaayyutim añaayuqautaani?” ² Jesus-ŋum tuqħuġniġaa ililgauraq inmiñuqupluġu, aasiñ qikaqtitluġu akunġatnun maliguaqtit ³ nipliġhuniasiiñ, “Uqautigipsi, isummitqinisaġupsi aasiñ ililusi ililgauratun isigumiñaitchusi Agaayyutim añaayuqautaanun. ⁴ Kiñapayaaq atchiksiruaq inmiñik atripluġu taamna ililgauraq kamañiqsrauruq ukunakŋa Agaayyutim añaayuqautaani. ⁵ Suli kisum iñuum akuqtuġumiñ ililgauraq pisigilunġa akuqtuġaanġa.

Killuqsaqusaagutit

⁶ “Aglaan kia iñuum killuqsaqtitpagu ilaġat makua ukpiqsrisiaqtuat uvañnun ililgaatun nakuutlukkayaqtuq taamna qunġisigmiutchiġluġu uyaġakpañmik ipipkaqpan itiniqsrañani taġium. ⁷ Qanutun tatamnaqtigivat nunam iñui killuqsaqusaqtuat iñuñnik. Taatnatchich killuqsaqusaagutit atuumarut ataramik. Aglaan qanutun tatamnaqtigiva taamna iñuk ukpiġutaiqsitchiruaq iñuñnik killuqsaqusaaligimigun. ⁸ Argapsi naagaqaa isigapsi killuqsaqtitpasi, kipilugich igitchumagisi. Nakuutlukkayaqtuq isigupsi iñuħiġmun argaillusi naagaqaa isigaillusi uumakŋa iglukun argalinmiñ naagaqaa isigalinmiñ igitauluniasiiñ isuitchuumun ikniġmun. ⁹ Suli iripsi killuqsaqtitpasi piigluġu igitchumagiksi. Nakuutluñniaqtuq isigupsi isuksraitchuumun iñuħiġmun atautchimik iriqaġusi uumakŋa malġuñnik irilinmiñ igitauluniasiiñ anasiñquqsagvium ikniñanun.

Atrikusaun Tammaqtuakun Ipnaikun

¹⁰ “Qaunagititchi suñiġlaġihiksrañatniñ makua ililgaurat. Atakkii isaġulinġich ataramik aapamnuħiñaurut qilañmi. ¹¹ [Iġniġa Iñuum agġiqsuq anniqsuġiaqħuġu tammaqtuaq]. ¹² Qanuq isummatiginayaġniqpiisiñ iñuk piqaqtuaq tallimakipianik ipnaiñik aasiñ atausiq tammaġuni? Pakkiagumiñaiñiqpañ taamna atausiq tammaqtuaq? Uniññaġai taapka tallimakipiaġuutailat ipnaich qimiġaamun. ¹³ Uqautigipsi, paqitkumiñ taamna atausiq ipnaiq quviatchautigitluñniaġaa ukunakŋa tallimakipiaġuutailaniñ tammanġitchuaniñ. ¹⁴ Taatnatuntuq aapapsi

qilaŋmiittuam pisuhigijitkaa atausigunniin ilaŋat tamatkua ukpiqsruuat ililgauratun iliplutin tammaqulugu.

Aniqan Killuqsaqtuag

¹⁵ “Aniqatin killuqsaqpan akikŋaŋutin uqautityaŋun killuqsautaanik kisinŋuŋusik ilaalu ilvilu. Naalaŋnikpatin aniqatigiliutitqinŋiaŋin utitmun. ¹⁶ Aglaan naalaŋnisunŋitpatin utlatqikkumagiŋ piqasiŋutin atautchimik naagaqaa malŋunŋik inŋunŋik. Taapkaa inuich ilisimarautlaniaqtut uqagipayaakkapkun aniqatiupnun. Atakkii pasikkutipayaag inillakkaugisiruq malŋukkun naagaqaa pinasutigun ilisimarauratigun. ¹⁷ Naalaŋnisunilgitpagich uqagilugu ukpiqtuanuruanun; naalaŋnisunŋitchiŋiaqpan aasiin ukpiqtuanuruanikunniin irrutigisigiksi Jew-ŋunŋitchuatun naagasuli tax-siliqiritun. ¹⁸ Ilumun uqautigipsi, Suapayaag qilqsruumakkaŋsi maani nunami qilgutaŋaŋaŋisiruq qilaŋmi; sulŋi suapayaag qilgutaikkaŋsi maani nunami qilgutaŋaŋaŋisiruq qilaŋmi. ¹⁹ Uqautipsaagipsi, Malguugupsik maani nunami aasii anŋigutilusik supayaakun apiqsrugupsik, aapaa qilaŋmi savaagigisigaa ilipsitŋun. ²⁰ Atakkii nani malguk naagaqaa pinasut katikpata pisigilunja nayuutigisirunja ilinŋitŋi.”

Atrikusaun Natqigutrinŋitchuakun Savaktigun

²¹ Aasiin Peter-m utlaklugu Jesus apiqsrugniŋaa, “Ataniq, qapsiŋiaŋlaan natqigutiraksraŋivigu aniqatiga akitŋaŋlunja killuqsaqpan? Tallimat malŋunŋiaŋlaan?” ²² Jesus-ŋum kiuniŋaa, “Tallimat malguliŋiaŋlaanŋik aglaan pinasukipiaq qulit tallimat malŋunŋiaŋlaan. ²³ Agaayutim aŋaayuqautaa sagviqpan atriqagisiruq umialinŋmik apiqsrutuamŋik savaktiniŋ qanutun ilinŋitŋun akisruutiqagmagaŋmi. ²⁴ Makpigariqisaaŋnikman inuk akisruummirigikkaŋa manikpauramŋik tikiutikkauniŋsuq ilaanun. ²⁵ Akiliiyumiŋiaŋniŋiqman aŋaayuqan tunirautquniŋaa aŋnaatlu sulŋi qitunŋauranŋi sulŋi iluqaisa suurapayanŋi aasiin akilŋitigilugich niŋgiuqsruutaiŋun. ²⁶ Savakti sitquqami sivuŋaanun uqapsaagniŋsuq, ‘Ataniq, utaqqiurallaŋja. Utitqitichigisigikpiŋ iluqaitŋik.’ ²⁷ Aŋaayuqan ilunŋitchuatiplugu aullaqtinnigaa natqigutiplugich niŋgiuqsruutai. ²⁸ Aglaan savakti anikami tavrakŋa nalaunniŋaa ilaŋat savaqatmi niŋgiuqsruummirigikkani qapsiuranik maninŋik. Tiguniqlukamiun qimitchiqsruaŋsiŋigaa nipliutiplugu, ‘Niŋgiuqsruutin utitqirruŋ uvamnun.’ ²⁹ Savaqataan purviginigaa inŋisruaŋluguasiŋ, ‘Utaqqiurallaŋja. Utitqitichigisigikpiŋ iluqaitŋik.’ ³⁰ Aglaan akisruugivigikkaŋa utaqqisunŋiŋisusq. Aullaŋiŋiaŋniŋigaa isiqsivimun aasiin isiqtaupkaŋlugu utitqitchiŋiaŋhanunaglaan niŋgiuqsruutaanik. ³¹ Atlat savaktit qiniŋqamitruŋ taamna atuamaruaq ipiqtutchallapiŋisusq. Utlaklugu aŋaayuqatŋi uqautiniŋaat iluqaitŋik atuamaruanik. ³² Aŋaayuqan savakti isiquniŋaa nipliutiplugu, ‘Pigiitchuatiin savaktii! Natqigutigaluagikpiŋ niŋgiuqsruutipnik uvamnun inŋisruaqanŋa. ³³ Suvaata ilunŋuksriŋiŋiŋipich savaqatniknŋi atrilunja nagliskriŋhaptun ilipnik?’ ³⁴ Tavra aŋaayuqan qinnautiplugu tuyuginigaa isiqsirinun anasiŋuqsuqplugu akiliiŋiaŋhanunaglaan niŋgiuqsruutipayanŋiŋik. ³⁵ Taatnatuntuuq aapama qilaŋmi irrutiniaqmigaasi natqigutrinŋitchuŋsi aniqatiusitŋik uummatipsitŋi.”

1 Jesus uqanajiqami tamatkuniŋa aullaŋniqsuq Galilee-miñ utlautipluni nunaqqiuraniñun Judea-m akiani Jordan-ŋum. 2 Iñugiaktuat iñuich malinñigaat. Jesus-ŋum mamitinnigai atniŋnaqtuat tavrani. 3 Ilañisa Pharisee-ŋuruat utlañniŋaat. Tavra uuktuaqsaqługu apiqsrułginiñigaat, “Añutim avitpagu nuliani patchitchiguni supayaanik, maligutaksruaŋnaqpa?” 4 Jesus-ŋum kiuniŋai, “Aglisimasuknaŋiksi aullaŋniipman Agaayyutim iñiqsiłha añutmiglu aŋnamiglu. 5 Taatnaqhuni añutim unisaksraŋigaa aapani suli aakani aasiñ piqasiutiluni nuliaŋmiñun, iluqatik-aasii atautchisun timinigutik. 6 Malŋuunajiqsuk aglaan atausiññuqtuk. Iñuum avitiñilliuq tuvaqaqatini Agaayyutim piqasiutipkaqmatik.” 7 Pharisee-ŋuruat apiqsruñniŋaat, “Suvaatami Moses tillisiqagnaqpa añutmun agliutiqqaqługu aullaqtillugu aasiñ nuliani?” 8 Jesus-ŋum kiuniŋai, “Moses-ŋum avititkaasi nuliapsitñiñ atakkii ilisautitchigiitpaitłusi. Aglaan itniingitkaluaqtuq aullaŋniłhaniñaglaan. 9 Uqautigipsi, Aŋnaq tuniqsimaauraqnaiñyaan añutmiñun naagasuli añutim avitkumiñun, ilaqaatnitqiguniasii atlamik aŋnamik. Taamna añun atlatuqtauruq.” 10 Maliguaqtañi nipliutiniŋaat, “Taatna inniaqpan akungakni nuliaŋgiik nakuutłunñiagnaqsuq ilaqaatniñitçhuni.” 11 Aglaan Jesus kiuniŋai, “Iñugiaktuat iñuich akuqtutłaitkisigaat taamna ilisauttun. Kisimiñaglaan tamatkua Agaayyutim qaitçhikkani akuqtutłagisigaat. 12 Atakkii añutiqaqtuq isuanunaglaan ilaqaatnikkummataitçhuanik; suli añutiqaqmiuq ilaqaatnikkumiñaiyakkanitñik iñuich; atłatsuli, ilaqaatnikkummataitłutini atakkii savatisutłukkaat Agaayyun. Iñuum akuqtuŋumiñagumiñun taamna ilisauttun akuqtuŋliñun.”

Jesus-ŋum Agaayyutiniŋai Iłilgaurat

13 Iñuich ililgaurat tikiutruñniŋaich Jesus-mun argani ililugich ililgauranun agaayyutitquplugich. Aglaan maliguaqtit iñiqtiŋniŋaich tamatkua iñuich. 14 Jesus nipliŋniqsuq, “Iłilgaurat uvamnuktitchigik. Avriaqutaunasi ilinjitñun atakkii Agaayyutim añaayuqautaa añmaruq iñunñun atriqaqtuanun ililgaanik.” 15 Iłikamigich argani agaayyutiqqaaqługich aullaŋniqsuq.

Nukatpiaq Sulliñaurauqaqtuq

16 Añun utlautiniqsuq Jesus-mun apiqsruqhuni, “Ilisautrii, sunik nakuuruanik savaglunja piqatłasiñayaqpiq isuitçhuanik iñuuhigmik?” 17 Jesus-ŋum nipliutiniŋaa, “Suvaata taiguutiqaqpiña nakuuruuamik? Kisimi Agaayyun nakuuruunuruq. Aglaan iñuuhiqagukkuvich tipigiymagitin tillisit.” 18 Nukatpam apiqsruñniŋaa, “Nallinich?” Jesus nipliŋniqsuq, “Iñuaŋniaqnak, atlatuŋniaqnak atlam ilaqataanik, tiglinniaqnak, sagluniaqnak ilisimarauguvich. 19 Kamagilugik aapan aakanlu, piqpagilugu iñuuniaqatin iliptun ililugu.” 20 Nukatpiaq nipliŋniqsuq, “Tamatkua iluqaisa qaunagigitka nutaułłamniñaglaan. Sumik minitçhivik?” 21 Jesus-ŋum uqautiniŋaa, “Tanjiŋisukkuvich tillisipayaanik tunityakkich suurat pisin aasiñ qailługich maniich ilaippauranun. Taatnaŋuvich piññakkisirutin akisuruamik qilañmi. Taatnaanikkuvich malinña.” 22 Nukatpam tusaakamiñun taamna ipigtutçhakhuni aullaŋniqsuq atakkii sulliñaurauqaqhuni. 23 Jesus-ŋum nipliutiniŋai maliguaqtini, “Iłmun uqautigipsi, Sakiqnallapiagiisiruq umialguruami iñunmi isigñiaħiksraña Agaayyutim añaayuqataanun. 24 Uqautipsaaŋgipsi, qaŋanatłuktuq pikuktuuram isilikraña ‘Mitçutim Iraagun’ uumakña umialguruam isilikrañaniñ Agaayyutim añaayuqataanun.” 25 Maliguaqtañi tusaakamitruñun taamna quviŋutçhallapiagnaqsut nipliqtutini,

“Kiñami anniqsugisifiñiqpa?” ²⁶ Jesus-ñum takusaqługich nipliutiniğai, “Sua iñuich savaağıyumiñaisañat Agaayyutim savagitlapiagağaa.” ²⁷ Peter-m kiuniğaa, “Supayaat unitkivut maligukhutin. Aasiñi sumik piññañniaqpsa?” ²⁸ Jesus-ñum nipliutiniğai, “Uqautigipsi, Iğñiña Iñuum aquvinñanikpan aquppiutaqpanmiñun qvianagmiñi sulı supayaaq nutaaguqpan, tavra ilipsi maliguaqtuasii uvannik, aquppigisipmisi qulit malğunñun aquppiutaqpanñun atanniqsugıugich kinuvianjı qulit malğuk iğñiñiñ Israel-ñum. ²⁹ Sulı kiñaliqaa unitchiruaq kinuniğmiñiglu aniqatmiñiglu aapamiñik aakamiñiglu, ililgaagmiñiglu naagaqaa nunamiñik pisigilunja akuqtuigisiruq akiliusianik tallimakipiaguğlugu. Piññakkisiruq isuitchuamik iñuudigmik. ³⁰ Aglaan iñugiaktuat sivulliruut pakma aqulligugisirut, sulı iñugiaktuat aqulliruut pakma sivulligugutin.”

20

Savaktit Nautchiivimji

¹ “Agaayyutim anjaayyqautaa sagviqpan itkisiruq iñuktun nautchiiviqqatun. Anipluni uvlaatchaurami savaktikraqsiugniqsuq nautchiivimmiñun. ² Sivunniuatigiqqaqługich savaktiksrat akiligişifiñiplugich uvlum akiksrañanik savakpata nautchiivimmiñi tiliñigai. ³ Qulinğutailamun sassağ tikitman aullalgitñami qinigiñigai atlat tunisiñiağvinñi qikaqatut ittuqaşinaqhutin. ⁴ Nipliutiniğai, ‘Savviagitchişi nautchiivimñun. Nalaunñaruamik akiligişigipsi.’ Savviagniqsut. ⁵ Aullalgitniñiqsuq uvlug qitiqquğunnaqman sulı piñasunun sassağ ilipman, taatnatunsulı savvi-aqtitchipluni. ⁶ Sulı aullalgitniñiqsuq tallimanun sassağ tikichunnaqsipman, aasiñ paqilgitñami atlanik qikagaqaşinaqtuanik apiqsruñigai, ‘Suvaata qikaqtaqaşinaqpsisi taatna uvluvakpauraq ittuqhusi?’ ⁷ Kiuniğaat, ‘Atakkii kia-unniñi iñuum savaktikraqtaaginjitluta.’ Uqautiniğai, ‘Aullagitchişi savviagusi nautchiivimñun.’ ⁸ Anaqaksraaqman nautchiiviqqatuaq uqağniqsuq savaktit anjaayyqanñun, ‘Tuqługıugich savaktaut akilikkich akiniñaktaañitñik, aullagñiñigıugich aqulliuplutin savviaqtauniñ sivulligñunaglaan.’ ⁹ Aggiqmataasiñ taapkua savaktikraqtaañuruat tallimanun sassağ ilipman, akiligişigich uvlum akiksrañanik. ¹⁰ Taapkuali savaktikraqtaaqqaanñuruat aggiqamin, isumaniqsut akikñatluñniaqhutin. Aglaan atausiullaaplutin akuqtuipmiñiqsut uvlum akiksrañanik. ¹¹ Taapkua akuqtuikamin akiniñaktaagmiknik uqapiluaqşifiñiqsut akikñaqługu nunautilik ¹² uqaqhtutin, ‘Tamatkua aqullıich savviaqtaut savaktut atautchişiñiñami sassağniñmi. Akiligitin atunim uvaptiktun naagaavva igluquhıgu uunaq savakhuta uvlugtutulaañatun.’ ¹³ Aglaan kiuniğaa ilañat, ‘Iauramaañ, savvaqhtuñitkikişipiñ ivayağniagutin. Sivunniuatiginiñitpiña savagukhutin akiksrañatun uvlum? ¹⁴ Tigulugu akiliusian añlaagiñ. Qaitchisukkiga añun savviaqtauaq aqulliupluni ilipniqtuaq akilipmatun. ¹⁵ Nalaunñaiñiñiqpik isumaptun añalatchikama pigikkamnik?’ Naagaqaa killuqsraqpich anniqsraitñama?’ ¹⁶ Taatnatuntuuq aqullıich sivulligıuutigisirut, sulı sivullıich aqulligıuutlutin. [Iñugiaktuat iñuich tuqñirakkağualuqut, aglaan ikituurat piksraqtaañuruat.]”

Jesus-ñum Piñatchiğniğai Uqaqalli Tuqqutauliksrağmiñiglu
Anipkakkauksrağmiñiglu

¹⁷ Jesus Jerusalem-mukhuni saniqpaktaagutinigiñai qulit malğuk maliguaqtini uqautiplugich, ¹⁸ “Naalagnisitichi, Jerusalem-munñiaqtugut Iğñiña Iñuum aatchuutigikkauviksrañanun qaukñitñun agaayulıqsit

suli aglaliqirinun. Ilinisa tuqqutaksraguḡniñaagaat. ¹⁹ Qaitkisigaat Jew-nuḡitchuanun mitautigitqulugu ipiḡaqtuḡlugulu, suli kikiaktuutipkaglugu sannigutamun; aglaan anitqiksikkauniaqtuq pinjayuatigun uvlut.”

Aakauruam Injiqsruaja

²⁰ Aasiñ Zebedee-m iḡnakiñ aakanak utlautiniqsuq Jesus-mun piqatigiplugik iḡñanji. Sitquḡviginiḡaa sivuḡaanun injiḡluḡu pisitquplutin. ²¹ Jesus-nuḡu apiqsruḡniḡaa aḡnaq, “Sumik pisukpich?” Aḡnam kiuniḡaa, “Tilikik ukuak iḡñakka aquppitlasilugik ilipni, ilaqataa taliqqiḡñun suli ilaqataa saumipñun atanniqsuiguvich aḡayuqautipni.” ²² Jesus-aasiñ nipliḡniqsuq, “Nalurusi sumik injiqsruḡtilaapsitñik. Imiñhiñauvitku qallun imiqsaḡumakkaḡa [naa-ḡaḡaa apqusaahñiñauvitku naninnaqtuaq apqusaagaksrautigikkaḡa]?” Taapkuak iḡñakiñ kiuniḡaa, “Imiñhiñauvitku.” ²³ Jesus-nuḡu nipliutinigiḡ, “Umun imiḡniḡaluaqtusik qallutmiñ imiḡniakkamniñ. Aglaan piksraqtuk-sraunitchuna aquppiruksraḡnik taliqqimñi saumimñilu. Taapkuak in-nak iñuḡaḡniḡtuk aapaa itqanaiautikkaniḡnun.” ²⁴ Qulit tusaakamiḡ taavrumiḡa iluagiñiñiḡaich taapkuak malḡuk aniḡatigiik. ²⁵ Jesus-nuḡu tuḡluḡniḡai maliguaqtini uqautiplugich, “Iisimarusi anjalatinich Jew-nuḡitchuat anjalanniglugaqtilaanjanik iñunjitnik suli kamaḡniqsraḡnisa nanitichuuplugich. ²⁶ Aglaan taatnaituksraunḡitchuq ilipsitñi. Kiñapayaḡ kamaḡniḡktuaq akun-napsitñi ilipsitñun savaktiruksrauruq. ²⁷ Suli kisupayaḡ qaukiusukkumi savaktaḡruḡuḡtuksrauruq iluḡapsitñun. ²⁸ Taatnatun Iḡñiḡa Iñuum aḡ-ḡiñitchuq savautipkaḡiḡuni, aglaan savautriyaḡhuni suli qaitchaqtuḡluḡu iñuulli tasuḡuklugich iñuḡiaktuat iñuich.”

Jesus Mamititchiruq Malḡuḡnik Ayaunaruḡnik Anutinik

²⁹ Jesus maliguaqtiniḡu aullaḡaqsipmata Jericho-mun, iñuḡiallapiatuat maliḡniḡaat. ³⁰ Malḡuk anutinik ayaunaruḡaḡ aquppiñiḡuk sanigaatni tumitchiat. Tusaakamik Jesus apqusaḡniḡluḡu kappainiqsuk, “Ataniḡ, kinuviana David-nuḡu! Nagligillanḡiaḡtiguk.” ³¹ Iñuḡayaat iñiḡtiḡniḡaich nipaisaaquplugik, aglaan nipitutluuraḡhutin kappainiqsuk, “Ataniḡ, kinuviana David-nuḡu! Nagligillanḡiaḡtiguk.” ³² Jesus nutqaḡhuni tuḡluḡniḡik, aasiñ apiqsruḡlugik, “Sutquvisik uvamnun?” ³³ Kiuniḡaa, “Ataniḡ, qñitlasisuktuguk.” ³⁴ Jesus ilunḡutchanḡniqsuq taapkuḡniḡa. Aksinḡiḡik irinḡik. Tavrauvaa qñitlasiñiqsuk, aasiñ malikluḡu Jesus.

21

Jesus-nuḡu Tikisaalḡa Jerusalem-mun Ataniqtun

¹ Aasiñ qallikamiḡ Jerusalem-mun tikiñniḡisut Bethphage-mun, iḡḡiḡñun atiqaqtuamun Olives-mik. Tavrakḡa Jesus-nuḡu tiliñiḡik malḡuk maliguaqtini, ² uqautiplugik, “Aullaḡutik nunaḡqiuaramun sivunnaptikniittuamun. Amanianani paqitkisigiḡsik pituḡaqtuaq natmaksigvik nuḡḡanalu. Pituḡluḡik uvunḡautiyumagitik uvamnun. ³ Kia iñuum qanuqpatik uqautiyumagitik atanguruamun inuḡiniḡluk. Taavruma tavrauvaa aullaqtinniḡik.” ⁴ Iluḡaan atuumaniqsuq taniḡsaḡluḡu sivuniksriqirim uqautigikkaḡa itnaḡhuni, ⁵ “Uqautisigik iñunji Zion-nuḡu, Atanji, umialiksi aḡḡiqsuq ilipsitñun. Piisaanitchuq usiaḡsiqsuq natmaksigvinji, nuḡḡananiunniñ natmaksigvium.”

Zechariah 9:9

6 Maliguaqtik aullaḡniqsuk tuvraqḡugu Jesus-ḡum uqautturataa inḡmikkun.
 7 Taapkuak aggiutiniḡaak natmaksigvik nuḡḡanalu Jesus-mun. Iḡniḡaich atnuḡaatik natmaksigvinḡmun aasii Jesus aquvitluni taapkuḡnuḡa.
 8 Inḡgiallapiatuat inḡuich siaminnigaiḡ atnuḡaatiḡ tumitchianun. Atlatli kipriḡiqsut akiḡḡunik napaaḡtuniḡ siapsiutiplugich tumitchianun.
 9 Inḡgayaat pisuktuat sivuagun Jesus-ḡum suli tamatkualu maliktuat niprualaniqsut,
 “Hosanna. Nangaglakput igḡniḡa David-ḡum.
 Uvvatug Agaayyutim piḡiutiqaḡliun tikitchuaḡ piqusiḡhuni Ataniḡmik. *Psalm*

118:26

Nangakkauli Agaayyun qutchinḡiqsrami qilariḡmi.”

10 Tavra Jesus isiqman Jerusalem-mun inḡupayaaji nunaaqḡim aḡayaullanḡiqsut, aasiiḡ inḡuich apiḡsruḡtugḡniqsut, “Kiḡa una?” 11 Tamatkua inḡgayaat kiuniḡaich, “Taamna tavra Jesus-ḡuruḡ, sivuniksriḡiri Nazareth-miḡ Galilee-mi.”

Jesus-ḡum Suaḡḡuiyaiḡha Agaayyuvikpauramik

12 Jesus-ḡum isiqami agaayyuvikpaḡmun anittaḡniḡai iluḡaisa tauḡiqsuktuat suli tunisiullaḡtuat tavrani, suli ulḡutaḡḡugich tiivlut maniḡniḡk simmiḡsuḡvinich aquppiutanitlu tamatkua tunisiullaḡtuat tinḡiaḡruuranik. 13 Jesus-ḡum uqautiliniḡai tamatkua, “Aglasimaruaḡ Agaayyutim makpiḡaanḡiḡi, Tupiḡa tagḡisiqagḡniaḡtuḡ agaayutyagḡvinḡmik, aglaan iriḡtugḡvigiliutipkaḡiksi tiglinḡniaḡtinun.” 14 Tavrani agaayyuvikpaḡmi ayauḡaruat suli pisutlaitchuat Jesus-munḡiqsut, aasiiḡ Jesus mamititlugich. 15 Qauḡkinich agaayuliḡisḡ aglaliḡiritlu uumitchanḡiqsut qiḡiḡamitruḡ Jesus savaaḡaḡtuḡaḡ quvinqaḡtuanik suli ililḡaat niprualaruat agaayyuvikpaḡmi nipliḡhutiḡ, “Nangaglakput igḡniḡa David-ḡum.” 16 Tamatkuali nipliutiniḡaat Jesus, “Tusaavigich makua sumik uqaḡtilaanḡat?” Jesus-ḡum kiuniḡai, “Ii, agliḡisimasuknaḡiksi uḡaliḡ uqaḡsamaruaḡ, ‘Aniḡammiurat ililḡauratlu nangaiḡkaḡniḡitin quyyatillautamik?’” *Psalm 8:2*
 17 Jesus-ḡum unifiḡniḡai. Aullaḡniqsuḡ nunaaqḡiqpaḡmiḡ siḡiḡkaḡhuni Bethany-mi.

Jesus-ḡum Pannaḡtitkaa Fig Napaaḡtua

18 Uvlaaḡuḡman Jesus utillaḡmi nunaaqḡiqpaḡmun niḡisuliḡniḡsuḡ.
 19 Qiḡiḡamitruḡ fig napaaḡtua apḡutmi utlanḡniḡaa aglaan paḡitchinḡitluni fig-nik, tamarra milukataigaluaḡ. Jesus-ḡum nipliutiniḡaa napaaḡtuḡ, “Tavrakḡaniḡaglaan asianik nauritḡinḡiaḡnak.” Taamna napaaḡtuḡ pannaḡḡuktiniḡaa. 20 Maliguaḡtaiḡ qiḡiḡamitruḡ taamna quvigtchakhuriḡ uqaḡniqsut, “Qanuḡhuni manna fig napaaḡtua paniḡtiḡpaunḡ?” 21 Jesus-ḡum kiuniḡai, “Uqautiliḡipsi, Uḡpiḡsrisiqagḡpsi arguaḡtusunḡaqasi pitlanayaḡtusi savaaḡikkaptun taavrumiḡa fig napaaḡtuanik, aglaantuḡ nipliḡupsiumniḡiḡ uumuḡa igḡimun, ‘Nuutittin igitaulutin taḡiumun’ taatnallapiḡaḡ atuumanayaḡtuḡ. 22 Uḡpiḡsriḡikun apiḡsruḡpsi supayaamik akuḡtuḡisirusi agaayuhikun.”

Kimik Jesus Tuyuḡiriḡaḡniḡaḡa?

23 Jesus Jerusalem-mun tikiḡniḡanikman isiḡniqsuḡ agaayyuvikpaḡmun. Qauḡkinḡa agaayuliḡisḡ sivulliḡuḡtiḡruatlu utlanḡniḡaat Jesus ilisautriḡkaḡḡugu aasii nipliutiplugu, “Kisum analatchiḡhagun savaaḡivigich tamatkua? Kia sanḡiksritpatin taatnatun?” 24 Jesus-ḡum kiuniḡai, “Uvanḡaptuḡ apiḡsruḡniḡaḡipsi atautchiḡhiḡamik. Kiugupsitḡa uqautiliḡisipmiḡipsi nakiḡ

anjalatchiiaqqaqqa savaagitilaanjanik tamatkua. ²⁵ Kia sanjniksritpaun John paptaaqitichiqplugu, Agaayyutim naagaqaa iñuich?" Uqaqtuyaagniqsut injmknun, "Uqagupta agaayyutimqsaunilugu Jesus-ñum uqautiniagaatigut, 'Suvaataami ukpigijitpisiun John?' ²⁶ Aglaan uqagupta iñukmiqnisaunilugu, iñugitchaktinniaqivut iñuich atakkii iñupayaat nalupqigijitkaat John sivuniksriqirautilaana." ²⁷ Aasiili kiunigaat Jesus, "Naluruq." Tavra nipliutinigai, "Uqautiyumiñaitmigipsi sumiñ anjalatchisqaqqa savaaqaqtulaamnik tamatkunija.

Atrikusaun Malgukkun Igñikkun

²⁸ "Qanuq isummatigiviuñli anun igñiqaqtuaq malguknik? Utlanniğaa anayukkiq nipliutiplugu, 'Igñiñ savviagiñ nautchiivimñun ugluvak.' ²⁹ Taavruma kiunigaa, 'Savviagumiñaitchuna, aglaan aquagun nunuuranisqsuq aullaqñuniasii. ³⁰ Aapañak utlautilgiñiqsuq iñaqataanun igñigmi uqautiipplugu sivuanisun. Taavruma kiunigaa, 'Savviagisiruña, aglaan aullañiñiqsuq. ³¹ Nalliak taapkuak igñakkiñ tupiginigpatku aparik?' Kiunigaat, "Taavruma sivullium." Jesus-ñum nipliutinigai, "Nipliutigipsi, tax-siliqirit suli akiisut iñugiliutinigai Agaayyutim anayyuqautimiñi sivupsitñiñ. ³² John aggigaluaqtuq ilipsitñun iñisautityaqhusi nalaunñaruakun iñuuniagviksrakun, aglaan ukpigijitkiksi John. Aglaan tax-siliqirit akiisutlu ukpigigaat. Aasiili qiniqapsigik nunuuranjitchusi aquvatigun ukpigilugu.

Atrikusaun Nautchirriqiritigun

³³ "Naalagñilagitchi atlamik atrikusautmik, Iñuqağniqsuq nunaqaqtuamik. Nautchirriğviliugniqsuq, sapukutchiqplugu avataagun, nivakhuni misuguliugviksramik, nappaippluni nasiqsruğvijnmik, tavraasiñ atukkiritigiplugu nautchirriqirinun. Taatanamikami aullağniqsuq uyasiksuamun nunamun. ³⁴ Tavra qallipman pukugviksraq asianik tuyuginigai savaktini nautchirriqirinun aitquplugich piññaktaaksrautni ilijitñiñ. ³⁵ Aglaan nautchirriqirit tigonigaiç savaktai, aasiñ anaumiklugu atausiq, suli tuqqutlugu iñan, atlasuli miłuqtuqlugu uyağanjik. ³⁶ Tuyuqalgiñiqsuq atlanik savaktinik, iñugiatluktuanik sivulligñiñ. Aglaan savvağlulgiñigaiç taatnatun. ³⁷ Aqulliqpianuplugu tuyuginisq uğniğmiñik ilijitñun uqaqhuni, 'Taluginigaat igñiga.' ³⁸ Aglaan nautchirriqirit qiniqamitruñ igñiq uqağniqsut injmknun, 'Tamarra paitchaktaaksralik, ki tuqullakput piññaktaagiluguasii paitchaktaaksrautaa.' ³⁹ Tiguplugu aninnigaat asialivimñi tuqqutluguasiiñ. ⁴⁰ Taatnamik, iñua asirrivium aggigumi qanuğniapagich tamatkua nautchirriqirit?" ⁴¹ Kiunigaat, "Taapku iñukkuich nanjililugich tuqunniagai, aasiñ atukkiritugilugu asialivik atlanun nautchirriqirinun aatchugumiñaqtuuanun injmiñun asianik pivik tikitpan." ⁴² Jesus-ñum nipliutinigai, "Aqliqisimasuknağiksi Agaayyutim uqağa, 'Uyağak tuppirt ayakkanat, taamna uyağak piitchuillapiagaqtuq tuppirauni. Taamna atangum savaagigaa

suli quvinaqtuanunyasugigikput.'

Psalm 118:22, 23

⁴³ Taatnamik uqautigipsi, Iñugingigisigai Agaayyutim anayyuqautaa, uvakñaniñaglaan Agaayyun anjalatchiñiaqtuq iñuñnik tupiksriuanik pisuligimiñik. ⁴⁴ Aasiñ kisupayaaq puukaqtuq taavrumuna uyağanjmun siqumitauniagtuq, aglaansuli taavruma uyağam kattaqitñikkumi iñuñmik kanuğiniğaa."

⁴⁵ Qaukñijich agaayuliqsit suli Pharisee-ñuruat tusaakamisigik Jesus atrikusautinji iñisimaniqsut Jesus-mun uqautigitilaagmiknik.

46 Tigusukkaluaǵniǵaat, aglaan iqsiñiqsut iñugayaanik atakkii iñuich ukpiqhutin) Jesus sivuniksrirauniplugu.

22

Atrikusaun Niǵiqpagvikun Ilaqatnigviksrautni

1 Taimma uqaagtuaǵaqsilǵiñiqsuq atrikusautitigun uqaqhuri,
 2 “Agaayyutim añaayuqautaa sagviqpan atriqagisiruq umialinmik itqanaiyairuamik niǵiqpagviksramik iǵñi ilaqatnigviksrautaani. 3 Tiliñiǵai savaktini tuqluǵiaquplugich tamatkua aiyugaaqtauruat niǵiqpagviksramun, aglaan agǵiǵun)ñiñiqsut. 4 Umialik tiliritqilǵiñiqsuq atlanik savaktimiñik uqaqhuri, ‘Uqautiyumagisi tamatkua aiyugaaqtauruat, Itqanainanikkiga nullautchigivksraǵa. Tuqqutchianiktunja uqsraqsañitñik tuttuqpañunma nuǵǵaǵmalu. Suapayaaq itqanaiqsuq. Agǵiǵusi niǵiqpagaǵitchi katchuutiniaqtuannun.’ 5 Tamatkua aiyugaaqtauruat suliqutigiñiñiǵaich aglaan aullalhiñiǵniqsut, ilañat savviaqhuri nautchiivinjimiñun suli atla tauqsigñiǵvijnimiñun. 6 Ilañisa tiguñiqñun)niǵaich savaktit anaumiklugin suli tuqqutqataqlugich. 7 Umialgun tusaakamiun taamna uumitchañiqsuq. Tuyuǵiniǵai añuyyiuqtini tuqqutchaqtuaquplugich tamatkua iñuaqtuqtat suli ikipkaǵlugu nunaaqñinat. 8 Tavra nipliutiniǵai savaktini, ‘Ilaqatnigviksraun itqanaitkaluaqtuq aglaan taipkua aiyugaaqtaugaluaqtuat nalliummatinjitchut. 9 Aullagusi tumitchiat kanjaluñitñun aiyugaaqñiǵaǵitchi kisupayaanik qiniikkapsitñik agǵiqlugich katchuutiniaqtuak niǵipkaivksrautaaknun.’ 10 Savaktit aullalǵniqsut tumitchianun aasiñ katichiaqsiplutinj iñun)nik atisiplugich nakuuruatlu pigiitchuatlu. Ilaqatnigviksraunaasiñ immiǵniqsuq paqitapayaǵmiknik. 11 Aglaan umialik isiqami qiniǵiaqlugich tuyuǵmiaksraqtaan)uruat, qiniǵniǵaa iñuk tavrani atnuǵaaqtummaan)it chuaq piqutigilugu ilaqatniñniaqtuaq. 12 Umialgun nipliutiniǵaa taamna iñuk, ‘Ilauraamaan, qanuqhutin isiqpich niǵiqpagvianun atnuǵaaqtusun)aqnak nalaunñaruunik?’ Taamna iñuk nipiksraiñniqsuq. 13 Umialgun uqautiniǵai savaktini, ‘Qil)iqsigik argai)llu isigai)llu igillugu aasii taǵniqsralapiamun. Tavrani itkisiruq qiahiq suli tiraalatchi)hiq kigutininik.’” 14 Tavrani Jesus niplipsaǵniqsuq, “Iñugiaktuat iñuich aiyugaakkaugaluqtut, aglaan ikituurat piksraqtaan)urut.”

Akiliaksrapiatigun Tax-sinik

15 Pharisee-ñuruat sivunniugaqsiniqsut pitchaǵuklugu Jesus uqañhigun.
 16 Tuyuqǵniqsut maliguaqtimiknik ilaanun, piqasiqlugich Herod-kuaqtuanik uqaqhutin, “I)isautrii, i)lisimarugut nalaunñaruaj)ut ilaaqnik. I)isautrirutin Agaayyutim iñuunaǵvigitqukanjanik ilumutuuruakun sugisun)aqnagu qanuq iñuich isummatiaqqtilaan)at, aasiñ suginjitmigiñ iñuum suurautilaana. 17 Uqautitigut sumik isummatilaaqnik taavrumuuna, Maligutaksrakuaǵnaqpa akiliiruni tax-sinik Caesar-mun naaga nalaunñaitpa?” 18 Aglaan Jesus i)lisimaplugu sivunniugutaat pigiiliqil)kun nipliǵniqsuq, “Ukpiñ)uqaqtisi)l Suvaata uuktuaqpsitñja? 19 Qiniqtillaksitñja maninj)mik akil)qsuutauruamik tax-sinun)l” Qaitchiñiqsut maninj)mik. 20 Jesus-ñun apiqsruǵniǵai, “Kia-una agliutran)ja maninj)mi? Kiasuli aglañja?” 21 Kiuniǵaat, “Caesar-m.” Aasiñ Jesus-ñun uqautiniǵai, “Akili)utigilugu Caesar-mun Caesar-m pigikkan)ja, suli Agaayyutmun pigikkan)ja Agaayyutim.” 22 Tusaakamitruñ Jesus-ñun uqaǵikkan)ja quvigusun)niqsut unitluguasiñ.

Apiqsruun Anjipkakkautikun Tuquliǵmıñ

²³ Taavrumani uvlumi Sadducee-ǵuruat, tamatkua uqagıuuruat tuquruat anıqtıılaiñıplugich, utlautiniqsut Jesus-mun apiqsruǵukhugu, ²⁴ “İisautrii, Moses-ǵum uqautigaaıtıgıt itnaǵhuni, Anun ilaqatıqıqtuag tuqukpan qıtunǵıgıluqaanı, taavruma anıutim anıqataan ilaqatniktaagıraksraǵınıǵaa uılǵaǵnaaq qıtunǵısilugu anıutmik ilisimanaǵuniasiiñ tuquruam qıtunǵıgıtılaanjanik. ²⁵ Samma maani ittut tallimat malǵuktun anıqatıgıich akunnaptikni: anıayuklıq nuliaqtuag tuqupluni qıtunǵaitıluni, unitıluǵu nıliani anıqatmıñun. ²⁶ Tuglıasuli anıqataa taatnatun tuqupluni pıñayuaglu, kiısaimma iluqatın anıqatıgıich tuquvut. ²⁷ Aqulliıpluniasiiñ aǵnaq tuqupmıñıqsuq. ²⁸ Taapka tallimat malǵuuruat anıutit nuliaqtuat iluqatın taavrımıña aǵnamik, nallıata nuliaǵıgısiñıqpauı taamna anıqtıgıvıñmi?” ²⁹ Jesus-ǵum kiunıǵai, “Qanutun killukuaqtıgıvısi! Nalugısi Agaayyutim uqalıhıch ilaanlu sanıja. ³⁰ İñuıch anıqtıgıgımin tuqumıñ ilaqatniktuǵumıñıñıtıchut naaǵaqaa ilaqatnikıtakkauyumiñıtıchut. Aǵlaan itkisırut isagılikıtıtun qılınmııtıtun. ³¹ Aǵlıqısimasuknaǵıksı Agaayyutim uqauttutaa ilıpsıtıñun anıqtıılıkun tuquliǵmıñ. ³² ‘Agaayyutıgıgıaatıja Abraham-lu Isaac-ǵumlu Jacob-ǵumlu.’ Agaayyutıgıñıtkaat tuqunaruat aǵlaan iñuuruat.” ³³ İñugayaat tusaakamıtın Jesus-ǵum ilısauttutaa quvıǵusuñıqsut.

Kamanaǵınsrakun Tillisıgıun

³⁴ Pharisee-ǵuruat katımanıqsut tusaakamın Jesus-mun nıpaiqsıñıplugich Sadducee-ǵuruat. ³⁵ İlanıta ilısautrıñıruam malıǵıtaksranık apiqsruǵınıǵaa Jesus uuktuagıkhugu, ³⁶ “İisautrii, nallıat tillisit kamanaǵınsrauıa malıǵıtaksranı?” ³⁷ Jesus-ǵum kiunıǵaa, “Pıqpagıyumagıñ atanıq agaayyutıgıkkın iluqaanıñ uummatıpñıñ, iluqaanıñ iñuutchipñıñ, sulı iluqaanıñ isummatıpñıñ.” ³⁸ Taamna tavra sıvullıq sulı kamanaǵınsraq tillıñ. ³⁹ Sulı tuglıa taatnatun itmiuq, ‘Pıqpagıluǵu iñuunıaqatın ilıluǵu ilıptun.’ ⁴⁰ Malıǵıtaksrapayaaq sulı sıvunıksrıqırıt ilısauttutıgıkkanjıch tunınavıqatıt taapkuñunıja malǵunñun tillisıñun.”

Apiqsruun Anıqsuqtıkun Akiqsruutauruakun

⁴¹ Pharisee-ǵuruat katımapkaǵıgıch Jesus-ǵum apiqsruǵınıǵai, ⁴² “Qanuq isummatıgıvısiñ Christ, anıqsuqtı akiqsruutauruag? Kia kınıunıaǵıvaunı?” Kiunıǵaa, “David-ǵum.” ⁴³ Jesus-ǵum nıplıutınıǵai, “Qanuǵhunımı David-ǵum, uqagıhuni Irrutıchıkun, taıǵuutıqagıñıqpauı atanıǵmik? Atakıı uqagıñıǵuuq,

⁴⁴ ‘Atanıq uqagıtıq Atanımnun:

Aquvıtın kamagıtıchiuvıksrapnun

uvañnun akıılıñıahatnıunaglaan uumıgırıtın.’

Psalm 110:1

⁴⁵ David-ǵum inımiñıñ taıǵuutıqagıpaıu Atanıǵmik, qanuǵmı Anıqsuqtı David-ǵum kınıvıaǵıtılanıqpauı?” ⁴⁶ Nallıataunñıñ Pharisee-ǵuruat kılıuıñıñıǵaıch Jesus-ǵum apiqsruutai. Tavrakıñanıñaglaan uvlumıñ kıa-unñıñ anıqsruqtıaǵıñıñıǵaat Jesus.

23

Jesus-ǵum Kilıktuutıgıgai Ukpınııuqtıt

¹ Taatnaanıman Jesus uqagıñıqsuq iñugayaanun malıǵıuqtımıñunlu, itnaǵhuni, ² “Aǵlıqırıt Pharisee-ǵuruatlu malıǵıtaksrıuqtıt Moses-tun

inijlgaanomma. ³ Taatnamik tupigiraksragigisi atuglugillu supayaanik uqau-
tikpasi tuvrasuŋaqnagich qanuq pisuutilaanat. Atakkii atuummitlaitchaat
sumik uqaqqaaghutin. ⁴ Natmiqsuiragtut iñuŋnun uqumailanik. Aasiisuli
ikayuġummataitkaich akiyautisuglugich. ⁵ Savaapayaaqtin iñiqtagiragigaat
qiñiqqasaalhiñagutin iñuŋnun. Aglilaqtagñigaich puukataurat qauġmikniġlu
taliġmikniġlu imaqaqtuat uqaliġnik suli atnuġaaġminj nivinjalukkataniġich
takhiġlaaqługich. ⁶ Iniqallatuniqsut qaukniġich aquppiutanjitiñik niġiqpakmata,
suli Jew-njruat katraġvinjitiñi aquppiġlatuplutin qaukniuruam inaani, ⁷ suli
tumitchiani paġlatqutuplutin suli iñuŋnun tuqiraqusuuplutin iġisautriñik.
⁸ Aglaan taiguutiqaġumuñaitchusi iġisautriñik, atakkii atautchiñhiñamik
iġisautriqaġhusi aasiñ iluqasi aniqatigiiksusi. ⁹ Taiguñiaqasiuŋsuli
kiñapayaaq maani nunami aapapsitiñik, atakkii atautchiñhiñamik
aapaqaqtusi qilaŋmiittuamik. ¹⁰ Naagaqaa taiguqasiuŋ kiñapayaaq
sivulliuqtinik atakkii atautchiñhiñamik sivulliuqtitaqtusri, taamna
Christ-njruq, anniqsuqti akiqsruutauruaq. ¹¹ Iñuk kamañiqsrauruq
akunnapsitiñi savaktigiyumagiksi. ¹² Suli kiñapayaaq kamañiasugiruaq
injiñik atchiksipakkaugisiruq. Kiñapayaaq atchiksiruaq injiñik
kamañiasipakkaugisiruq.

Jesus-ŋum Suakataġai Ukpiniñuathatigun

¹³ “Nakhiuŋ, aglaliqirisiiġlu Pharisee-njruasiġlu, ukpiniñuqatsii!
Kaniqsitlaitkiksi Agaayyutim uqalha uqqiragtaalu suli iġisautriñitlugich.
Atriqaqtusi iñuŋnik anjmautiqaqtuanik Agaayyutim anjayaquutaanun
aglaan anjanitługu. Isinitchusi sulipsuq isiqtailigisi tamatka
isigñiuraqtuat. ¹⁴ [Nakhiuŋ, aglaliqirisiiġlu Pharisee-njruasiġlu, ukpiniñuqatsii!
Ivayaqtuipłusi tupiniñiñi sulliñauranitiñiġlu uilgañnaat, aasiñ taimma
qiñiqtinnaqsaqsiplusi takiruamik agaayupłusi, taamna pisigilugu
anasiiñuqsaqsiplusi pigiitłunjaqtuq.] ¹⁵ Nakhiuŋ, aglaliqirisiiġlu
Pharisee-njruasiġlu, ukpiniñuqatsii! Kukiłuktusi taġiukunlu nunakunlu
atautchimikunniñ maliguaqtiniġukhusi. Aasiñ maliguaqtiksraqtaġianikapsiŋ
anasiiñuqsaqsiplusi mutlasiraġigiksi pigiitłukługu ilipsitiñi. ¹⁶ Nakhiuŋ,
ayaŋaplusi sivulliuqtauruasi! Uqaqtusi, ‘Kiñapayaaq akiqsruqami
agaayyuvikpakun taamna suŋnitčuq, aglaan kiñapayaaq akiqsruqami
kaviqsaakun manikun agaayyuvikpakun, tavra akiqsruutiniktuq!’
¹⁷ Ayaŋaplusi isumalguitchuasi! Nalliak ukuak pitłuktuanuwa –kaviqsaq
manik naaga agaayyuvikpak ipqiqsitchipkairuaq kaviqsaamik maniñmik?
¹⁸ Uqaqtusisuli kiña iñuk akiqsruqami tuniġlaqtuġvikun taamna suŋnitłupługu,
aglaan akiqsruqami aatchuutauruakun tuniġlaqtuġvinji akiqsruutiniktuq.
¹⁹ Ayaŋaruasi! Nalliak ukuak pitłuktuanuwa aatchuun naaga tuniġlaqtuġvikun
ipqiqsitchipkairuaq aatchuutmik? ²⁰ Taatnamik iñuum tuniġlaqtuġvikun
akiqsruqami taputiraġigai aatchuutit tuniġlaqtuġvinjiittuat. ²¹ Iñuk
akiqsruqami agaayyuvikpakun, taputipmiraġigaa Agaayyun ittuq tavrani.
²² Iñuk pakivrnuuna akiqsruqtaqami taputipmiraġigaa Agaayyutim
aquppiutana taamnalu aquppiruaq tavrani. ²³ Nakhiuŋ, aglaliqirisiiġlu
Pharisee-njruasiġlu, ukpiniñuqatsii! Qulikuraqtusi avuġutipsitiñik
–mint, dill suli cummin-nik; aglaan minitlugich qulliupiaqtuat
iġisauttit maligutaksrani: nalannaruaq, nagliktaq suli ukpiniñiġ –
taapkuwa atuumaraksraġaluasi minitchiraġasunjaqasiaglaan sivulligñik.
²⁴ Ayaŋaplusi sivulliuqtsii, milugiatchiat piigñiaġigigisi qallutipsitiñi
salummautitugługich, aglaan iġlataqtigagigiksi pikukturnuq natmaksigvik.

²⁵ Nakliun, aglaliqirisiiu Pharisee-nuruasiilu, ukpinuqaqtisii! Salumapkairusi qaahniñanjitnik qallutipsi suli puggutapsi, aglaan ilunich immaukkaqhutin ivayaqtuligimik suli killiqihigimik. ²⁶ Pharisee-nuruasii, qanutun qiniñtlaisigivisi! Salummaqqaqsigik iluanik qallutimlu puggutamlu, qaanigli salumayumauk. ²⁷ Nakliun, aglaliqirisiiu Pharisee-nuruasiilu, ukpinuqaqtisii! Ittusi qiniñyunaqtuatun iluvgich silataatitun, aglaan ilunich immaukkaqhutin tuqunaruat iñuich saunijitnik suli qaayugnapayaqtuanik. ²⁸ Taatnallapiaq qaahniñapsigun sagviaqtugaqtusi iñunun nalaunjaruatun ilipłusi, aglaan ilipsitni immaukkaqtusi ukpinuqağutininik pigiliqihigniglu.

Jesus Sivuniksriqiruaq Anasiñjuqsaağviksrañatnik

²⁹ “Nakliun, aglaliqirisiiu Pharisee-nuruasiilu, ukpinuqaqtisii! Qiniñyunaqsagisi iluvnich sivuniksriqirit suli nalaunjaruat iñuich. ³⁰ Uqaqtusisuli, ‘Iñuunaqsimagupta inilgaan taimani aapaavut iñuunraqmata, piqasiqsuutinayaitchugut ilinjitni iñuqaqtumata sivuniksriqirinik.’ ³¹ Taatna uqaqapsi ilipsitnik ilisimarauniqsusi kinuviağitilaapsitnik tuqqutchiruanun sivuniksriqirinik. ³² Ki naatchiun sivulliapsi aullağniikkañat. ³³ Ilipsi qitunğanich tuqunaqaqtuat nimigiat! Qanuğlugu nanaqniaqpsiuñ anasiñjuqsaağvinmuktitaaviksraqsi? ³⁴ Taatnamik tuyugisiruñ sivuniksriqirinik ilipsitñun puqiksaaniglu iñunik aglaliqiriniglu—ilanich tuqqutkisigisi, suli ilanich kikiaktuutilugich, atlatsuli ipiqaqtuglugich katrağvipsitni suli qimaaratchilugich nunaaqqimiñ atlanun nunaaqqiñun. ³⁵ Taamna pisigiplugu anasiñjuqsaaqsuiksraqsi tikiññaiaqtuq ilipsitñun maqitchipkailapsigun auñatnik nalaunjaruat iñuich mauna nunamun, aullağniilugu iñuqaqtuhaniñ Abel-ñum iñuqaqtuhanunaglaan Zechariah-m iğniñan Barachiah-m, iñuqaqtapsi akungakni agaayyuvikpaumlu tunillaqtuğviumlu. ³⁶ Uqaqtigipsi ilumutuuraamik, iluqani tamanna anasiñjuqsautiksraq tikiunagisiruq makununa iñunun pakmapak iñuuranun.

Jesus-ñum Piqaksriñha Jerusalem-miunik

³⁷ “Annaatuk, Jerusalem-miusii! Tuqutchuuruasii sivuniksriqirinik miñuqtuiruasiilu uyagañnik tamatkuniña tuyuurauranik ilipsitñun! Akulaiqugu katitchummiuğaluagağigitka iñugikkasi, atriługu aqargiqpak piyaqquqtailitniqtuanun paiaağmiñnik ataaknun isaqqunmi. ³⁸ Atanji, tupiqsi suksraaktaullapiagnaqtuq suunillağugluglu. ³⁹ Taatnaquna uqaqtigipsi, qiniñtikummifaitkipsitña nipliğniññaapsitñunaglaan, ‘Uvvatuq Agaayyutim piliutigiliun taamna tikitchuaq atqagun atangum.’”

24

Jesus Sivuniksriqiruaq Piyaquqniñathanik Agaayyuvikpaum

¹ Jesus unitkaqsipmagu agaayyuvikpak maliguaqtaiñ upyaugniğaat ininjitnik agaayyuvikpaum. ² Jesus-ñum apiqsruğniğai, “Iluğaisa makua tupqich qiniñitpisigich? Uqaqtigipsi, Kisiñjuqtaqağumiñaitchuqunniñ uyağanmik qalliani atlam ulğusimaitchuamik.”

Jesus Sivuniksriqiruaq Iñuilluğutniglu Piyuaqsiutiksramiglu

³ Jesus aquppikaqtitlugu iğğimi taggisqaqtuamik Olives-mik maliguaqtaiñ utlaniğaat kisipkuqhutin apiqsruğlugu, “Uqaqtitigut uumiña. Qakugun tamanna atuummiñiaqpa? Sukun ilitchuqutigin ilitchuğigisivisa aggyiasiguvich suli nuna isukhiyasikpan?” ⁴ Jesus-ñum

kiunigai, “Qaunatqiaigitchi iñuilli kinninjitchumagaasi. ⁵ Atakkii iñugiaktuat iñuich aggigisirut uqagutin, ‘Christ-ñuruna,’ aasiiñ kinnitñigutin iñugiaktuanik iñunñik. ⁶ Tusaagisirusi añuyaktuanik qanittuamiñ unjasiksuamiñlu. Iqsiñiaqasi atakkii iluqatin tamatkua atuumaruksraurut aglaan isukñiñgitchuqsuli. ⁷ Nunaaqgich añuyyugiisirut akilligiiksillutin avatmun suli atanguviich akilligiiksillutin avatmun, nigisuksuiliqmilitin, suli nuna aulapmiñuni nanipayaaq nunani. ⁸ Iluqaitñik tamatkua aullagñiisaagigai auliyautiñhum.

⁹ “Qaisaugisirusi nagliksaaqsiuviksrapstñun, suli tuqcutauñiksrapstñun, uumigitchiulusi nunaaqqipayaaniñ piqutigiluna. ¹⁰ Taimaniguqpan iñugiaktuat iñuich ukpigutaiñiaqtut, aatchuutigiragautilitin avatmun suli uumikkutilitin avatmun. ¹¹ Iñugiaktuat sivuniksriqirinñuqtuat aggigisipmiñiqsut kinnitñigutin iñugiaktuanik iñunñik. ¹² Suli pisigilugu iñuich pigiñiqiñhat iñugiaksitmukhutin piqpakkutaat niglaqsiñiağaa. ¹³ Aglaan iñuk makitaruaq payañaiğuni isuanun anniqsukkaugisiruq. ¹⁴ Quliaqtuağigisigaat taamna tusaayugaallataq Agaayyutim añayyuqautaagun, uqautigilugu nunaaqqipayaananun. Aquagun isuktitkisiruq.

Tatamnapiagataqtuaksraq

¹⁵ “Iñuk agliqiruaq ukuninja kanjisiñi. Qiñiğniağiksi nagğunallapiagataqtuaq qikağlugu ipqitchuami inimi iniksrağin isamiñi, Daniel-ñum Agaayyutim sivuniksriqiraa uqautigikkaña. ¹⁶ Taipkunani uvluni iñuuniaqtuat nunañani Judea-m qimakkumaut iğgiñun. ¹⁷ Iñuksuli itkumi tupiğmi qaañani atqagnaqani aikñiguni sumik tupiğmi iluaniñ. ¹⁸ Kiñasuli iñuk nautchiivinjmi itkumi utiğniaqani aikñiguni quppigaagmiñik. ¹⁹ Taipkua uvlut tikitpata, nakliuñ agnat sinaiyaunigumijn suli aakat miluktitchigumijn ililgauragmiñnik. ²⁰ Agaayutitchi qimahiksraqsi atuumatqunijlugu ukiumi naagaqaa minguiqsiagvium uvluni. ²¹ Atakkii taivrumani nagliksaaqpaurahiksraq atuomagisiruq atriginisaja atuamaruam aullagñiñhaniñ nunam uvunjanuaglaan. Taatnasiq nagliksaaqpauraiq atuummitqinñianjitchuq taavruma aquagun. ²² Aasii Atangum makua uvlut ilanñaqtaanjisaqpagich, kiña iñuk anniqsukkauyumiñaitchuq. Aglaan pisigiplugich piksraqtaani Agaayyutim taapkua uvlut ilanñaqtaagisigai. ²³ Taimaniguqpan kia iñuum uqautikpasi, ‘Qiñiqsiuñ, uvva Christ,’ naagaqaa itnaqpas, ‘Ikaniittuq,’ ukpiginiaqasigik. ²⁴ Atakkii anniqsuqtinñuat suli sivuniksriqirinñuqtat iligisirut savaaqagutin kamanaqtuanik savaanik suli quvinqaqtuanik. Taapkunuuna kinniñiağniğaiçh Agaayyutim piksraqtaani pisağiyumiñagumisigik. ²⁵ Atañji, uqautigipsi taavruminja atuummigaluaqnaqu.

²⁶ “Aasiñi kisupayaam uqautikpasi Christ iñuilaami innilugu tatpavunjaqasi naagaqaa iriqsimaniługu uvani tupqum iluani ukpiginiaqasiuñ. ²⁷ Atakkii Iğñija Iñuum aggigisiruq atrilugu ikniqpalañmun qaummağiksipmatun qilak kivaknamiñ kanaknamun. ²⁸ Sumipayaaqsulit tuqunjaruaq itpan, tavrunga tinmiaqpaich tuqunjaruqtuğuurat katisuurat.

Aggiksrana Iğñinan Iñuum

²⁹ “Aquuranjağunaasiñi uvluiñ nagliksaaqsiuñhum, siqiniq taaqsigisiruq
 suli tatqiq qaumaginjiguni,
 uvlugiat katagaqmilitin qilañmiñ
 suli qaummatipayaani silam nuktitalutin inimikniñ. *Isaiah 13:10; 34:4*
³⁰ Taivrumani uvluni ilitchuqutaa Iğñinan Iñuum sagvigisiruq qilañmi. Iñupayaana nunam qialuni qiniğisigaat Iğñinja Iñuum aggiquaq nuviyakun

qılajmiñ sanjımigun suli kamanallapiaqtuakun kamanautmigun.
 31 Qalğuqtautiqaqtuğugich nipituruat tuyuğigisigai isağuligikkani
 katitchityaqtıllugich piksraqtaagmiñik iñunjik nakitñapayaq nunami.

İlisaksraja Asirritlaitchuam Napaaqtum

32 “İlisaaqagitchi fig napaaqtumiñ, itnaqhuni, akiguiñ milukatanjich
 naugaqspmata suli sunaqsiplutinj qituglipmata ilisimaragigiksi upingaam
 qallıha. 33 Taatnatuntuuq qıñigupsigik tamatkua atuummiruat
 ilisimaniaqmigiksi İğñıja İñuum qallıllapiaqtılaaja qakma. 34 İlumun
 uqautigipsi, İñuich iñuunıaqtuat pakma tuquanıñnıajitchut tamanna
 suapayaq atumaanikkaluagnagu. 35 İluğani nuna suli qılak
 piyaqqukkaugisiruk, aglaan uqahich uqautigikkatka piñigumiñaitchut.

Pivia Aggılskrajan İlisimaraitchuq

36 “Kia-unniñ iñuum nalugaa uvlug naagaqaa sassağ sumi tikisilaak-
 sraja. İsağulğich qılajmiittuat unniñki iğñiguruam nalugaat. Kisimi aa-
 pam ilisimagaa. 37 İğñıja İñuum aggiqpan taimanisun itkisirug atrılugich
 iñuich iñuunıaqtumat uvluiñi Noah-m. 38 Atakkii taipkunani uvluni sivuani
 ulıqpahum iñuich niğımaaqtut imıqsımaağhutinju, ilaqatniktuqhutinj suli qı-
 tungatinj ilaqatniktuqtıllugich Noah-m isıgñialhanunaglaan umiamun. 39 İñuich
 ilitchuğinjıñıqsut atumaniaqtuamik ulıqpanmun pisagılğataqtıltılnı. Taat-
 natun itkisipmiuğ İğñıja İñuum aggiqpan. 40 Malğuk anutik savaktuak
 nautchiıvıñmi, ilaqataa tıguraulıgısırug aasıñ ilaqataa unıktaulıgıni. 41 Malğuk
 ağnak mukkaaksrıuqtuak mukkaaksrıuğvıñmi, ilaqataa tıguraulıgısırug aasıñ
 ilaqataa unıktaulıgıni.

42 “Taatağusi ataramik itqanaitchuksraurusi, atakkii nalugiksi
 sumi uvlumi atannapsi aggiğñıaqtılaanjanik. 43 Aglaan ilisimayumagiksi
 una, tupqum iñuan ilisimayumiun napmun ilıqpan unnuuq tıgılnıaqtım
 aggiğñıaqtılaaja qaunaginayaqtuğ tıgılnıaqtı siqumğutıtqunıllıgu
 tupıgımiñun. 44 Taatnatuntuuğ itqanaitchuksraupmısi atakkii İğñıja İñuum
 aggiğñıaqtuğ sassağniğmi niğıugvıgıñısapsitñi.

Tunıqsımaruuq Naaga Tunıqsımaitchuq Savakti

45 “Kiña tunıqsımaruanıpluni isumatıplunılu savaktauva? İlaanuruğ
 anıayıuqam qaukılıutıkkana atlanun savakumiñun tupıgımiñi ittuanun niqik-
 sıritniktaqtuamun pivıksraq nallaullapiağılu. 46 Qanutun quviasuktıgıgı-
 sıva taamna savakti anıayıuqam utıgumi paqıtana savaagıglıgu. 47 İlumun
 uqautigipsi, atangum piksraqtaagıgısigaa taamna savakti qaunaksrıtuğ-
 lıgu iluqaitñik suurağmiñik. 48 Aglaan qanuğ savaktaunıqpan pıgıtılnı?
 İsumapiagñıqsuğ inmiñun, ‘Anıayıuqaga maunauraq utıgñıajıchuq,’ 49 aasıñ
 anaumıaqsılıgıchı atlat savaqatını suli niğıqatıgıplıgıllı imıqatıgıplıgıllı im-
 iqtıqtıt. 50 Anıayıuqana taavruma savaktım utıgñıaqtuğ ilanatıgıun uvlut
 niğıuğınısıllıgu ilaanik sassağniğmılu qaunagınısıllıgu. 51 Atangata aggiğumi
 tatapsallapiağısigaa piqasıutıpkagıglıgu ukpınıjuaqtınun. Tavrani iñuich qıag-
 isırut tırıquulatchıllıgıllı kıgıtını.”

25

Atrıkusaun Qulıtıgıun Nıvaqsıatıgıun

1 “Agaayıtım anıayıuqautaa sagvıqpan itkisirug qulıtun
 anıtıtıqsımaitchuatun tıgımmıaqaqtıuanıñ nannıuramıknıñ paagıağıluğ
 ilaqatnıñıaqtıuğ. 2 Tallimat taapkunani isumatıruanıñıqsut, suli tallimat

isumatuitlutin. ³ Taapkoa isumatuitchuat saagaḡmiñiḡaich nanniuratiḡ, aglaan uqsritqutiksranjitiñik saaganḡiññiqsut. ⁴ Isumaturuataasiñ uqsritqutiksraliḡaḡniqsut nanniuramiknun. ⁵ Ilaqatniñniaqtuaq tuuliunapkaqluḡu taapkoa iluqatiḡ siñiñnialiqamiñ siñiksagñiqsut. ⁶ Tavra unnaḡ qitiqquqman iñuk nipliḡsuḡ, ‘Marra, ilaqatniñniaqtuaq agḡiqsuḡ. Anilusi paḡḡiaqsuñ.’ ⁷ Iluqatiḡ aḡutituqsimaithuata makitnamiñ ikummaktaḡniḡaich nanniuratiḡ. ⁸ Isumatuitchuat uqautiniḡaich isumaturuata, ‘Qaitchisigut ilañanik uqsrupsi atakkii nanniuravut qamiḡaqsiniḡsuḡ.’ ⁹ Aglaan isumaturuata kiuniḡaich, ‘Naaga, naamayumiñaitpaluḡmiugut uvaptiknunlu ilipsitñunlu piguḡta, aglaan aullaḡusi taipkunuḡa tunisiullaqtuanun uqsrunik tauqsigiḡitchi piksrapsitiñik.’ ¹⁰ Tavralli isumatuitchuata aullaḡniqsut, aasiñ tauqsigiḡitlugich ilaqatniñniaqtuaq agḡiñniqsuḡ. Taapkoa itqanaithuata isiqatiḡiḡaata katchuutiviñmun niḡiqpagiaqhutiḡ, tavraasiñ taluplugu. ¹¹ Aquvatigunli agḡiqmiñniqsut alḡianjich niviaqsiaḡ. Uqaḡsigaluaqtut, ‘Ataniiq, aḡmautillañniaqtigut.’ ¹² Aglaan kiuniḡai, ‘Naluniḡipsi. Kisuuvisi?’ ¹³ Taatnaḡusi qaunatiḡiḡitchi. Atakkii nalugiksi uvluḡ unniñ sassaḡniḡ Iḡiñña Iñuum agḡiḡiksraḡa.

Atrikusaun Piñasutigun Savaktitigun

¹⁴ “Suliuvva Agaayyutim añaayuqautaa sagviḡpan atriqaqtuḡ aḡutmik iglausuktuamik uñasikusamun nunamun. Inmiñuquplugich savaktigikkani qaunaksriḡiutiñiḡai suuraḡmiñun. ¹⁵ Atausiq iñuk qaitchiñiḡaa 5,000-tun maniññik, atla iñuk 2,000-tun, atlasuli 1,000-tun, iñullaa akuqtuipḡuni pitlakkaḡmiguḡ. Aasiñ aullaḡniqsuḡ iglauvixraḡmiñun. ¹⁶ Taamna iñuk akuqtuiruaḡ 5,000-tun maniññik aullaqhuni piñatchiasuñaqani tauqsigiñiutiginiḡai maniksriusriani, aasiñ piññautigiplugich 5,000-sipsaanik. ¹⁷ Taatnatunsuli taamna iñuk akuqtuiruaḡ 2,000-tun piññapsaaqmiqu atlanik 2,000-nik. ¹⁸ Aglaali iñuk akuqtuiruaḡ 1,000-tun aullaqhuni paksrautiḡlugu nunamun iriḡniḡaa añaayuqagmi manija. ¹⁹ Akuni piilḡataḡaluaqami añaayuqanata taapkoa savakti utiḡniqsuḡ, aasiñ makpiḡarriqutiaqsipugich maniksriusriantigun. ²⁰ Tavra taamna iñuk akuqtuiruaḡ 5,000-tun tikiutriruḡ atlanik 5,000-naktaḡmiñik uqaqhuni, ‘Ataniiq, qaitchikapña 5,000-tun maniññik, uvva piññapsaaqtuḡa 5,000-nik.’ ²¹ Añaayuqanatan taavruma uqautiḡaa, ‘Savaaqallautagñiqsutin, nakuuplutin tuniqsimaruñniqsutin savakti! Tuniqsimatriñniqsutin iñugiakitchaluaqtuatigun suuratigun; inillañniḡiḡipñi añalatiḡuḡutin iñugiaktuanun suuranun. Quviasuqatautyagiñ añaayuqagikkapni.’ ²² Taamnaptuḡuḡ iñuk akuqtuiruaḡ 2,000-tun maniññik agḡiqhuni uqaḡmiḡuḡ. ‘Ataniiq, qaitchikapña 2,000-tun maniññik, uvva piññapsaaqtuḡa 2,000-nik.’ ²³ Añaayuqanantuuḡuḡ uqautipmiḡaa, ‘Savaaqallautagñiqsutin, nakuuplutin tuniqsimaruñniqsutin savakti. Tuniqsimatriñniqsutin iñugiakitchaluaqtuatigun suuratigun. Inillakkisigipñi iñugiaktuanun suuranun. Quviasuqatautyagiñ añaayuqagikkapni.’ ²⁴ Tavralli iñuk akuqtuiruaḡ 1,000-tun maniññik agḡiqhuni uqaqtuḡ, ‘Ataniiq, ilisimaḡipñi. Anayaktuaqtuñuḡitichutin aḡun. Pukuiraqututin nautchi-viḡiñiḡisapniñ katichisuuplutinlu kanḡaqsruiviniḡisapniñ nautchiaksranik. ²⁵ Sivuḡḡapluḡa taatnaḡluḡa iriḡitka maniksriusriani nunamun. Uvva, pisin pigigitiñ.’ ²⁶ Añaayuqanatan uqautiḡaa, ‘Pigiitchuatin iqiasruuplutinlu savaktii! Iñisimaḡaluaqtutin kiprisuutilaamnik nautchiḡiviniḡisapniñ katitchipḡluḡalu kanḡaqsruiviniḡisapniñ nautchiaksranik. ²⁷ Iñiñayaḡniḡitiñ

manitka manniqiriñun, aasiiñ utiguma akuqtuitlanayaqtuñja pimñik naggutiniñik.’²⁸ Aasiiñ uqautiniñgai atlat savaktit, ‘Pisigin taapkua maniich ilaaniñ qaiyağiağlugichaasii taavrumuñja 10,000-tun maniqaaqtuamun.’²⁹ Tavraasiiñ kiñapayaaq anjalatchillaqtaqtuaq aatchuusriağmiñik piññapsaağisiruq sippakuuqtualiguni. Aglaan taamna piññangitchuaq, mikiruamikuñniñ piginasugikkağmiñik piikkağisiruq ilaaniñ.³⁰ Siñitchiñ piññanjiurangitchuaq savakti taaqtuam taagniqsrajanun. Tavrani qiağisirut tiriquullaisa kiggutiniñ.

Aviktuiñksraq Nunam Iñupayauraji

³¹ “Iğñiña Iñuum aggitqikpan kamanaqtuakun qaumamigun iluqaisa ipqitchuat isaguligikkani piqatigilugich, aquvinniaqtuq aquppiutaqpañmiñun kamanaqtuamun. ³² Aasiiñ iñupayauraji nunam katitauğisirut sivuğaanun. Tavrani aviktugisigai atausiuttaaglugich, atrilugu munasri aviktuipmatun ipnaiñik tuttuuraniñ. ³³ Suli inillakkisigai ipnaiç taliqpiñmi tuñaanun, aglaali tuttuurur atausium tuñaanun. ³⁴ Umialgum uqautigisigai taliqpiñmiñi ittuat, ‘Maunagitchi, aatchuusriaqaaqtuasii piliusiamik Aapamniñ, paitchaktaagisiñ Agaayyutim anjaayyautaa itqanaiaañuruuq ilipsitñun iñiqtauhaniñaglaan nunam. ³⁵ Atakkii niğisuktauqama niqiksritçhağigikma. Imigukamalu imiksritçhağigikma. Iglaañukama aiyugaaqluñja isiqtitagigikma. ³⁶ Atnuğaañitñama atraksritçhağigikma atnuğaañik. Atniğñaqama takurağigikma. Isiqtaukama tikitluñja isiqattaagagigikma.’ ³⁷ Tavrani iñuich nalaunñaruat kiuniagaat, ‘Ataniq, qañaağlaan qañiqpisigiñ niğisukavich aasiiñ niğipkaqhutin naagaqaa imigukavich imiqtitagivisiğni? ³⁸ Qañasuli qañiqpisigiñ iglaañuplutin aasiiñ isiqtitlutin naagaqaa atnuğaañitñavich atnuğaaqitpisiğni? ³⁹ Suli qañaağlaan qañiqpisigiñ atniğñaqhutin naagaqaa isiqsiviñmiitnavich takuniqpisigiñ?’⁴⁰ Umialgum kiugisigai tamatkua itnağlugich, ‘Iłumun uqautigipsi. Qanutunaglaan savautrikapsi nagliñnaqniqsrañatnun aniqatuma savaagigiksi uvaññun.’ ⁴¹ Aasiñi uqautiniaqmigai tamatkua saumium tuñjani, ‘Piigitchi uvaññiñ! Anasiññuqsakkauniaqtusi isuitchuami ikniğmi itqanaiaañuruamun tuunğagmun isaguliñiñunlu. ⁴² Atakkii niğisukama niqiksritçaitchipsitña. Imiguligama imiksritçaitchipsitña. ⁴³ Iglaañukama aiyugaaqlaitchipsitña. Atnuğaitñama atnuğaaqitçaitchipsitña. Atniğñaqamalu isiqsiviñmiitnamalu isiqattaatçaitchipsitña.’ ⁴⁴ Tavraptuq kiuniagaat itnağutin, ‘Ataniq, qañaağlaan qañiqpisigiñ niğisukavich imigukavillu naagaqaa iglaañukavich atnuğaitñavillu, naagaunniñ atniğñaqavich isiqtaukavillu aasiiñ savautingitlutin?’ ⁴⁵ Aasiiñ kiuniagaai, ‘Uqautigipsi, qanusipayaamik savautisunğitñapsi atautchimunniñ nagliñnaqniqsraqtuamun savautriñgitchusi uvañnik.’ ⁴⁶ Tamatkuali aullaqtitkisigai isuitchuamun anasiññuqsaqsiuviñmun, aglaali nalaunñaruat isuitchuamun iñuukigmun.”

26

Sivunniugun Tuqutchuklugu Jesus

¹ Jesus uqağuiqami tamatkuniña, uqautigai maliguaqtini, ² “Iisimarusi, malguk uvluq aquagun atuumagisiruq Jew-nuruat niğiqpavikaanaj atilik Apqusaakkauğimik, aasiiñ Iğñiña Iñuum aatchuutigikkauniaqtuq kikiaktuutraksrauluni.” ³ Qaukñiñich agaayuliqsit [suli aglaliqirit] suli sivulliuqtigruat katinniçsut igluqpañanun qaukñiat agaayuliqsit atilgum Caiaphas-mik. ⁴ Sivunniugaqsiñiqsut tigusrağuklugu Jesus

nalunautchilutin tuqulluguasiin. ⁵ Aglaan uqagñiqsut, “Niǵiqpagvikaam uvluani taatnaǵnianǵitchikput. Iñuich aǵalanniǵhuktaiviaqtut.”

Jesus Tipraǵiksakkauruq Bethany-mi

⁶ Uvvaasriin Jesus Bethany-miititlugu tupqani Simon-ǵum auyugaqtualgum ⁷ tikiññiǵaa aǵnam saagaqḥuni nakasruñǵuǵuramik tipraǵiksautmik akisuruamik nanuutiksramik, aasiin kuviplugu Jesus-ǵum niaquanun niǵiñiaqtitlugu. ⁸ Maliguaqtañ qñiñiqamitruñ iḥuagñiññiǵaat nipliḥutin avatmun, “Supman asiñun tipraǵiksaun atuqpaun? ⁹ Una tipraǵiksaun tunikpan atqunaunayaqtuq qaisauluniasiiñ nagliñnaqtuanun.” ¹⁰ Jesus-ǵum iñtchuǵiplugu nipliutigikkañat uqautiniǵai, “Suvaata una isumaaluxsaapqisiun aǵnaq? Savautigañña savaallutamik. ¹¹ Nagliñnaqtuat nayuqtigigisi ataramik, aglaan nayuqtiginianǵitchipsitña ataramik. ¹² Uvvauna aǵnam kuvikamiun tipraǵiksaun timimnun itqanaiyautigaa iluvikkauñksraǵa. ¹³ Iñmun uqautigipsi, nanipayaaq tusaayugaallatauq quliactuanukpan nunapayaani, taavrumaptuuq aǵnam savañña uqautaugisipmiuq itqakkutauluni ilaanun.”

Judas Aniqtuq Aatchuutigisuklugu Jesus

¹⁴ Taimmali iñajata qulit malǵuk maliguaqtit, atiaqatuaq Judas Iscariot-mik, utlautiniqsuq qaukñitñun agaayuliqsit ¹⁵ uqautiplugich, “Sumik qaitchiñiaqpsitña Jesus aatchuutigigupku ilipsitñun?” Akiñiññiǵaat iñuiññaq qulitun maninñik. ¹⁶ Tavrakñaniñaglaan Judas qaunaksruaqsiuruq piviksramik aatchuutigeruklugu Jesus.

Jesus Niǵiqatauniqsuq Maliguaqtimiñi Niǵiqpagviani Atiliñmi Apqusaakkauñgmik

¹⁷ Sivulliqpami uvluani niǵiqpagvikaam puvlaksigniǵilaanik qaqqunik maliguaqtit tikiññiǵaat Jesus uqautipluguasiin, “Nani itqanaiyaquvisigut niǵiqpaliksrapnik atiliñmik Apqusaakkauñgmik?” ¹⁸ Kiuniǵai, “Nunaaqqimugitchi añutmun ilisimakkamnun uqautilugu, ‘Iñsautri uqaqtuq, piviksraǵa qalliruaqtuq. Niǵiqpagvia atilik Apqusaakkauñgmik niǵǵivigisukkiga tupipni piqatigilugich maliguaqtitka.’” ¹⁹ Maliguaqtit piñiqsut Jesus-ǵum piraksrirtaatan ilinñitñun, aasiin itqanaiyaqḥutin niǵiqpagviksramun atiliñmun Apqusaakkauñgmik. ²⁰ Unnuksraaqman Jesus aquvinniqsuq niǵisukḥuni piqatigiplugich qulit malǵuk [maliguaqtini]. ²¹ Niǵiñiallagmin Jesus-ǵum uqautigai, “Uqautigipsi, ilapsisamma aatchuutiginiǵaañña uumiksriñun.” ²² Iluqatin isumaalutchallapiǵataqtut. Atauiutaaqḥutin apiqsrullaagaqsigaat, “Ataniiq, uvaññaungitchuq, amii?” ²³ Uqautigai, “Ilaañuruq misuqatauruuq arganmiñik uvapkun puggutaaramun. Taavruma aatchuutiginiǵaañña uumiksriñun. ²⁴ Iǵñiña Iñuum aullaǵisuruq uqatḥum aglaksimalḥatun pisigiplugu ilaa, aglaan qanutun tatamnaqtigigisiva taamna añun Iǵñiñanik Iñuum aatchuutigitniktuaq uumiksriñun. Nakuutlukkayaqtuq taamna iñuk taimani aniññiññiǵumi.” ²⁵ Tavrali Judas-ǵum aatchuutigitniktuañan apiqsrugñiǵaa, “Iñsautrii, uvaññaungitchuq, amii?” Jesus-ǵum uqautiniǵaa, “Ii, ilviruruq.”

Ataḅum Nullautchiǵvia

²⁶ Niǵiñiallagmin Jesus-ǵum tigugaa qaqqiaq quyaplugu Agaayyun siqumitkaa qaitluguasiin maliguaqtimiñun uqaqḥuni, “Tigulugu niǵǵisiun, tavrataamna timiga.” ²⁷ Tigupluguasiin qallun quyaanikami qaitkaa ilinñitñun uqaqḥuni, “Imiǵvigisiun! ²⁸ Taamna auga maqipkakkauruq iñugiaktuanun aullaǵniuruq

nutaamik sivunniugutmik Agaayyutmi lu iñuñni lu. Taavrumuuna aukun Agaayyutim nalupqinaigñia gaa sivunniugutni iñuñnun natqigutiksraupluni killuqsautinjitñun. ²⁹ Imitqinjñiangitchuna taavruma asiam misuğuanin uvakñaniñaglaan tikilgataqtillugu taimña uvluq imitqikkuma piqatigilusi Aa-paa anjaayucautaani.” ³⁰ Atuanikaminj atuutmik aullaqtut iggimun taggisiqaq-taamun Olives-mik.

Jesus Sivuniksriqirup Peter-m Piilaatiksraja

³¹ Pisullağminj Jesus-ñum uqautinigai maliguaqtini, “Iluqasi uniññaigipsitña uumani unnuami. Atakkii aglausimaruq uqahigni itna, “Tuqtutkisigiga munaqsri,

aasiin ipnaich siamillapiagutin’

Zechariah 13:7

³² Aglaan anjpkakkaunajnikkuma tuquligimiñ, aullağisiruñja sivupsitñi Galileemun.” ³³ Peter-m uqautigaa Jesus, “Iluqatinj atlat suksraagaluqpatin sumiunniin taatnagumiñaitchikpiñ.” ³⁴ Jesus-ñum uqautigaa Peter, “Uqautigikiñ, anaqavak piilaagutiginiagikma pinasuniaglaan aqargiqpak qalğuqtağaluqna.” ³⁵ Peter-m uqautigaa, “Tuquqatigiraksrağigupkiñunniin piilaagiyumiñaitchikpiñ.” Taatnatuntuuq uqaqtagmiut iluqatinj maliguaqtit.

Jesus Agaayuruq Gethsemane-mi

³⁶ Jesus-ñum aullautigai maliguaqtini inimun atilinjmun Gethsemanemik uqautiplugich, “Aquppiuraallagitchi uvani, agaayutyuqtaqtilluñja iñuñja.” ³⁷ Aullautiplugich Peter malğuglu igñanjik Zebedee-m alianniuliqsuq ihuillilililapiaqhuni lu.

³⁸ Uqautigai, “Arrii, uvva uqumaililililapiağniqsuñja. Alianam pisagihñiaağuqtağaañja. Tavraniit-tuallagitchi qaunaksruqasillagluñja.” ³⁹ Taiñuñjaqtaallakhuni pullapiaglu kuññani agaayuruq, “Aapaan, pisuhigigupku piigunj qallutaa nagliksaathum uvaniñ. Uvaja pisuhiginjillaaptun aglaan ilvich pisuqiptun.” ⁴⁰ Jesus utiqami maliguaqtimiñun paqinnigai siñiktuat. Apiqsruğniğaa Peter, “Qaunagiuraallakkumiñaitchisitña atautchimiunniin sassağniğmi?

⁴¹ Siñinjinasuñjaqasi agaayulusilu. Ukpisrisainjitchumausili uuktuqsuğupsi. Iłmun irrusiq piyummatiqagaluqtuq aglaan timi sayaitchuq.” ⁴² Jesus aullatqilgitchuq ilaqataani agaayupluni uqaqhuni, “Aapaan, una qallugauraq piigumiñaitpan uvaniñ imiqtaksrağipiagupku pilagu pisuhigikkan.”

⁴³ Utilgitñami paqilgitchai siñiktuat atakkii irinjich siqupsaguli ilapiaqhutinj.

⁴⁴ Uvvaasiin aullalagitchuq agaayutyuqhuni pinatchiqługich, uqaqhuni taapkuninasuli uqautigikkağmiñik sivuani. ⁴⁵ Jesus utiqami maliguaqtimiñun uqautigai, “Siñiktuqaqsisuli iñiqtuqsiaqhusi? Uvva, sassağ tikitchuq aatchuutigikkauviksraja Iğñinan Iñuum arganjitñun killuliqirit. ⁴⁶ Makillusi aullaqta! Aatchuutigitniktuaga imma tikitchuq.”

Jesus Tigukkauruq

⁴⁷ Jesus uqağugaaqtitlugu Judas agğiğniqsuq, ilanjat qulit malğuk maliguaqtit. Piqatigağniqsuq iñuğiallapiagtuaniñ iñuñnik savikpiraqtuanik anauchiraqtuaniglu, tuyuumaruanik qaukñitñiñ agaayuliqsit sivulluqtiğruanjitñiñ lu.

⁴⁸ Taavruma aatchuutigitniktuam piqatini ilitchuqutiksriññigai uqaqhuni, “Kiñataimma kunikkupku tavra taamnaagisiruq. Tiguyumagiksi.” ⁴⁹ Tavrumatavra nalinjñaaglu utlakkaa Jesus pağlaplu, “Pağlagikpiñ, ilisautrii!” aasiin kunikługu. ⁵⁰ Jesus-ñum kiunigaa, “Iłauraamaan, tavra taatnagiğuguutinkii.” Tamatkua iñuich tiguñiqłukługu Jesus tiguğaat. ⁵¹ Tavrani ilanjata taapkua piqatiniñ Jesus-ñum amuniğaa savikpani uugiraqtigluğasii savaktiña qaukiata agaayuliqsit.

Uugiraqamiuŋ tavra siutaiqsigñigaa. ⁵² Tavrani Jesus-ŋum uqautigaa taamna, “Utiqtirruŋ savikpaiñ puuŋanun atakkii iluqatiŋ anuyaktuat savikpakun piyaqqugiŋisirut savikpakun. ⁵³ Isumarijtipich iniqsruŋupku Aapaga ikayuqtaiŋiqiluna, akkuvaurapiaq tuyuŋayaŋa qulit malguktun kavluutinik isaŋulŋinik. ⁵⁴ Taatnaŋupku qanuŋuni Agaayyutim uqatha immiumagisiva uqaŋiruaq taatna ittukraupluni?” ⁵⁵ Taavrumani Jesus-ŋum uqautigai iñugiallapiaktuat iñuich, “Savvaŋhuktauvik, atakkii aggiqhusi tigutyaqhuna savikpaŋnik anautaniglu. Uvluŋaŋipman aquppigaluaŋaqtuna piqatigiplusi agaayyuvikpaŋmi ilisautripluna, aglaan tigusratlaitchipsitna. ⁵⁶ Aglaan iluqatiŋ tamatkua atuumarut atakkii Agaayyutim uqahich uqaŋikkaniŋ sivuniksriqirit immiumaruksraupmata.” Tavrani iluqatiŋ maliguaqtit unitchaat pigruqhuŋin.

Jesus Apiqsruqtuŋaat Uqaqsittaagviŋmi

⁵⁷ Taapkua tigurruat Jesus-mik aullautiniŋaat Caiaphas-mun qaukiat agaayuliqsit katimmavigikkaŋatnun aglaliqirit sivulliuqtigruatu. ⁵⁸ Aasiñ Peter-m maliŋniŋaa uŋasiuraaqhuni qaukiata agaayuliqsit igluqpaŋan silataanunaglaa. Isiŋhuni aquppiqatauniqsuq qanaksrini qiniŋukhugu qanuŋisitalaŋa. ⁵⁹ Qaukiŋich agaayuliqsit sulii iluqatiŋ uqaqsittaagtitchirit pakaqaŋniqsut tanjiŋilaanik ilisimaraunanik sagluutigilugu Jesus tuqqtuchukhugu. ⁶⁰ Aglaan paqitchiŋiñniqsut sumikunniñ, iñugiakkaluaqhuŋin tikiaruat tanjiŋilaakun ilisimarauniaqtuat. Naagatai paqitchiŋitichut. Kiisaimmalu malguk tanjiŋilaakun ilisimarauruak saavitpuk ⁶¹ uqaqhutik, “Uvvauna iñuk uqaqtuag, ‘Piyaqqulhiñaugiga agaayyuvikpaŋa Agaayyutim aasiñ nappatqigluŋu piŋasuni uvluni.’” ⁶² Uvvaasiñ qaukiata agaayuliqsit makitluni uqautigaa Jesus, “Kiggutiksraitpich sumik ukuak iñuik uqautaakkun ilipkun?” ⁶³ Aglaan Jesus nipaisaaqtuq. Qaukiata agaayuliqsit uqautiniŋaa Jesus, “Itqaŋuŋ una, Pakma nayuutirugut sivuŋaani iñuuruam Agaayyutim. Taatnamik uqautitigut, Christ-ŋuvich, Iŋniŋa Agaayyutim?” ⁶⁴ Jesus-ŋum kiuniŋaa, “Uvva ilvich uqaaniktutin taatna. Aglaan uqautigipsi, qakugun taimma qiniŋisigiksi Iŋniŋa Iñuum aquppiruaq taliqpiian tuŋaani sanjipayaqaqtuam, aggiŋuni nuviyatigun.” ⁶⁵ Tavrani qaukiata agaayuliqsit aligaŋniŋai atnuŋaani uqaqhuŋi, “Inmiñik uqaŋniŋluktagnaŋisusq! Suvaatami piqagupsaaqpiisa ilisimarinik? Pakma tusaagisi uqaŋniŋlutai. ⁶⁶ Qanuq isumaviŋi?” Kiuniŋaat, “Tuquruksraŋuqtuq.” ⁶⁷ Aasiñ tivvuaqtuqaŋsiñiŋaat kiiñanagun qakiqtasimmaan pattakhugu argaŋmiknik. ⁶⁸ Uqaŋniqsut, “Christ-ŋuruatiñ! Nalautchaŋutin uqautitigut, kia qakiŋpatin?”

Peter-m Piŋlaagigaa Jesus

⁶⁹ Taatnaŋhatni Peter aquppiñisusq silataani igluqpaum. Niviaqsigaam tikitlugu nipliutiniŋaa, “Ilvichtuq piqatigipmikkaŋ Jesus Galilee-ŋmiu.” ⁷⁰ Aglaan Peter piŋlaaqtuq iluqaniŋa takkuatni uqaqhuŋi, “Naluruŋa sumik uqautiqaqtulaapnik.” ⁷¹ Aasiñ anipman qanitchaŋruamun, atlam qiniŋlugu uqautiniŋai tamatkua tavraniittuat, “Uvvauna iñuk piqatauruag Jesus-mi Nazareth-miuni.” ⁷² Tavrani Peter piŋlaatqiksusq suamasiplugu, “Nalugiga taamna anuŋ.” ⁷³ Sulii akkunilitchiallakhugu qikaqtuat tamaani utlakkaat uqaatigitlugu Peter, “Iñumun ilagigaatin taapkua, atakkii uqauspikun ilisimanaqtutin.” ⁷⁴ Tavra Peter suviagaŋsiñisusq itnaqhuŋi, “Agaayyutim anasiñŋuqsagliŋa uqaŋiñniŋiguma ilumutuuruamik. Nalugiga kisuutilaŋa taavruma anuŋim.” Uqaqtitlugu tavrakŋatchiaq aqargiqpak qalŋuqtaŋniqsusq.

⁷⁵ Peter-m itqactigai uqautai Jesus-ñum inmiñun itna, “Aqargiqpak qalguqtağaluaqnagu piillaagutiginiagikma pijasuniaglaan.” Tavra anipluni qianiqsuq ihuilliullapiaqhuni.

27

Jesus Pilate-muutiniğaat

¹ Uvlaatchaurami qaukñich agaayuliqsit sulivulliuqtigruañich Jew-nuruat sivunniğñiqsut tuqqtuchuklugu Jesus. ² Qılıqlugu aullautiniğaat Pilate-mun kavanauruumun.

Judas Tuquruq

³ Tavrali Judas, Jesus-ñum aatchuutigirinja, ilitchuğikami Jesus-ñum tuqqtaksraqutilaiananik nunuurratchallapiağñiqsuq utiqutlugich taapkua inuiniñaq qulit maniruat qaukñitñun agaayuliqsitlu sivulliuqtigruañitñunlu Jew-nuruat ⁴ nipliqhuni, “Killuqsagtunja atakkii aatchuutigitniklunja patchisailaamik inuñmik.” Kiuniğaat, “Suutauniagpami taamna uvaptiknun? Tavra savaagigini.” ⁵ Judas-ñum miłusautiniğai maniich agaayuvikpañmun. Aullaqami qimiññiqsuq inmiñik. ⁶ Qaukñich agaayuliqsit tiguplugich taapkua maniich nipliğñiqsut, “Maligutaksrakuğangitchuq tugvaigupta maninmik ilirakuvianun agaayuvikpaum, atakkii taamna manik akigigaa tuqqtauruum.” ⁷ Sivunniğñiqsut tauqsiutigisuklugu utkutchim nunañanik iluviqagvigişuklugu iglaañuranun. ⁸ Taatnaqlugu taamna nuna taiguutiqağaat nunañanik augum ugluvañnunaglaan. ⁹ Taamna immiumaniqsuq uqauttutauruaq tumigişlugu Jeremiah sivuniksriğiri uqautigikkana, “Tiguniğaiç inuiniñaq qulit maniich. (Taapkua maniich inuigaktilaianat Israel-aagmiut sivunniutigikkaniç akilutigisuklugich ilaanun.)” ¹⁰ Tauqsiutiginiğaat utkutchim nunanja, maligutlugu atangum tillisaa uvamnun.”

Jesus Apiqsruqtuğaa Pilate-ñum

¹¹ Jesus qikaqtitlugu sivuğanun Pilate kavanauruum taavruma apiqsruğniğaa Jesus, “Umialigivatin Jew-nuruat?” Jesus kiuniğaa, “Uqaaniktutin taatna.” ¹² Aasiñ Jesus pasiikkaukami qaukñitñiñ agaayuliqsit sivulliuqtigruaniñlu kiuninñiğai. ¹³ Kiisaimma Pilate nipliqpuq ilaanun, “Tusaqsaginipigich ilisimarriqsuutinich akikñaqhutin?” ¹⁴ Aglaan Jesus-ñum kiuninñiğaa atautchimikunniñ uqaqsagñimik. Kavanauruaq quviğutçhallapiağñiqsuq.

Jesus Tuquruksrağuağaat

¹⁵ Uvvaasiñ ukiuğagipman niğiqpagvikami kavanauruaq anipkairagñiqsuq atautchimik isiqtamik inuich pisukkanatnik. ¹⁶ Taatnathatni inuik isiqtauniqsuq ilisimallautakkanat atiqaqtuq Barabbas-mik. ¹⁷ Inuğayaat katipmata Pilate-ñum apiqsruğniğai, “Nalliaknik anipkaitquvisitja — Barabbas-mik naagaqaa Jesus-mik taiguutiqaqtuamik Christ-mik?” ¹⁸ Ilaan ilitchuğiniğaa tamatkua qaisilaanat Jesus inmiñun siqñataqahigmiktigun. ¹⁹ Aasiñ Pilate aquppiqaqlugu atangum aquppiutanani, ağnaata tuyuğniğaa uqgamik itnaqlugu, “Ilaksianagu taamna nalaunjaruaq inuik, atakkii ihuilliugutigillakkiga ugluvak siññaktuğiplugu.” ²⁰ Aglaan qaukñinisa agaayuliqsit sivulliuqtigruatlu maliksunniğaiç inuğayaat apiqsruğlugu anipkaqplugu Barabbas aasiñ tuqqtutillugu Jesus. ²¹ Kavanauruum apiqsruğniğai, “Nalliaknik ukuak inuik anipkaitquvisitja?” Inuich kiuliğniğaat, “Barabbas.” ²² Pilate-ñum apiqsruğniğai, “Suniaqpiğuaşiiñ

Jesus taiguutiqaqtuaq Christ-mik?” Iluqatinj kiunigaat, “Kikiaktuutili sannigutamun.”²³ Pilate-ŋum nipliutinigai, “Sumik savamaqluqaqpa?” Aglaan nipaalapsaaqsiŋagniqsut nipitusillapiaqhutin, “Kikiaktuutili sannigutamun!”²⁴ Pilate ilitchuginiqsuq qanuŋunniin piyumiŋaihanik suliasiin apai nipruaqtutin iŋuich. Imiksraqhuni igguŋnigai argaŋni sivuŋaatni iŋugayaat. Aasiin nipliqhuni, “Uvva, patchisaunjitchuŋa uuma iŋuum tuqqutauniaŋhagun. Taamna savaagigiksi.”²⁵ Iluqatinj iŋuich nipaalaniqsut, “Anasiŋhuqsausiaksraq tuqqutaulhagun illi uvaptiknun qitungaptiknunu.”²⁶ Tavrani Pilate-ŋum anipkaŋnigaa Barabbas, aasiin ipigaqtuqtitqaaqlugu qaiŋnigaa Jesus aŋuyyiuqtinun kikiaktuutityaqpulugu sannigutamun.

Anuyyiuqtit Mitautiginigaat Jesus

²⁷ Aasiin Pilate-ŋum aŋuyyiuqtinjin Jesus aullautinigaat kavanauruam igluqpananunaasii, katipkaqlugich aŋuyyiuqtipayaat avatanjilugu Jesus.²⁸ Atnuŋaiyaqlugu atipkaŋnigaat kaviqsaamik atnuŋaamik.²⁹ Niaquŋusiuŋnigsut kakitlaŋnanik iliplugu niaquanun tigummi-alilugulu ayauppiamik taliqpiagun. Aasiin sitquqhutinj sivuŋaanun mitautigiasinigaat nipliqhutin, “Paŋlagiptigiŋ, umialgat Jew-ŋuruat.”³⁰ Taatnaanikmata tivvuaqtuŋnigaat Jesus pipulugu taamna ayauppiag anaumiaqsipluŋuasiin niaqagun.³¹ Mitautigisuiqamitruŋ Jesus aŋuyyiuqtit mattaqlugu atnuŋaag atukkaŋa atnuŋaatqiksinnigaat atnuŋaanjinik. Aasiin aullautinigaat kikiaktuutikkauviksraŋanun.

Jesus Kikiaktuutinigaat Sannigutamun

³² Anuyyiuqtit anillaŋminj nalaunnigaat aŋun Cyrene-naŋmii atilik Simon-mik. Nunuriplugu taamna aŋun iqsrucktinnigaat Jesus-ŋum sannigutanjanik.³³ Tikitŋaminj imun atilimun Golgatha, itna mumiutiqaqtuaq “Saunga niaqum,”³⁴ aŋuyyiuqtit qaitchiŋnigaat misuqqumik avuudtamik suŋamik. Aglaan Jesus-ŋum uuktuallakkaluaqamiuŋ imiŋunjinigaa.³⁵ Kikiaktuutianikamitruŋ Jesus aŋuyyiuqtit autaaŋnigaich atnuŋaanj inmiknun saaptaqtuutigiqlugich.³⁶ Aquvinnigsut qaunagiasiplugu tavrani.³⁷ Qulaanun niaquan ilinigaat pasikkun ilaagun, aglausimaruag itna, “Uvvauna Jesus, umialgat Jew-ŋuruat.”³⁸ Malguk tiglinniaqtik kikiaktuutiqatigipmiŋigik Jesus-ŋum, ilaqataa taliqpianun aasiin ilaqataa saumianun.³⁹ Iŋuich apqusaqtuat niaqulaniqsut nipliaplutinj pisaanjaninik Jesus-mun,⁴⁰ “Uqaguuruatin piyaqqulhiŋauniplugu agaayyuvikpak nappatqilugu pinasuni uvluni, anniqsuŋin ilipnik. Iŋnigikpatin Agaayyutim, atqagiŋ sannigutaminiŋ.”⁴¹ Taatnatun qaukŋinsa agaayuliqsit aglaliqiritlu sivulliuiqtigruatlu pisaanapmiŋnigaat Jesus.⁴² Uqagniqsut, “Ikayutlagaaluagai atlat iŋuich, aglaan inmiŋun ikayulguiŋnigsuq! Umialgikpaun Israel-ŋum, ki atqagli kikiaktuutriviŋmiŋ. Aasiili ukpigiŋisigikput.”⁴³ Tunjanigsuq Agaayyutmun. Ki, Agaayyutim pigisullapiagumiŋ anniquligluŋ Jesus pakma, atakkii uqagniqsuq iŋniginipluni Agaayyutmun.”⁴⁴ Taapkuak tiglinniaqtik kikiaktuutiqatauruak ilaani pisaanapmiŋnigaat Jesus.

Jesus Tuquruq

⁴⁵ Uvlug qitiqqudman taaqsiŋigsuq nunapayaami pinasuni sassaŋnigini.⁴⁶ Iiyuŋnaqsipman qulinuŋgutailam sassaŋninanun Jesus nipliŋnigsuq nipitusillapiaqhuni, “Eli, Eli, lama sabachthani?” (Taamna itnautauruag, Agaayyutmaan, Agaayyutmaan, suvaata suksraaqpiŋa?)⁴⁷ Iŋanisa iŋuich

tamaani qikaqtuat tusaakamitruŋ taamna uqaġniqsut, “Uvva uuma aŋutum tuqħiraġaa Elijah.” ⁴⁸ Tavrauuaa ilaŋat iŋuich tigusiniqsuq misuktaqtuamik. Immiqsinnigaa misuġuqluŋmik iliplugu qiruum nuvukkaŋanun. Aasiin qaiŋniġaa ilaanun imiquplugu. ⁴⁹ Aglaan ilaŋich iŋuich nipliġniqsut, “Iaksianasiuŋ. Naipiqtuġlakput Elijah agġiġisipmagaan annautityaġlugu.” ⁵⁰ Aasiin Jesus nipliatqikami nipitusipluni aniġniġniqsuq. ⁵¹ Tavraguuq talukuyaaq nivinaraaq agaayyuvikpaŋmi siiksiniqsuq tatpichakŋa takanuŋaaglaan. Nuna aulapmiŋniqsuq suli uyaġaich qupluqhutin. ⁵² Iluvġillu aŋmaġniqsut aasiin iŋugiaktuat Agaayyutim iŋuŋi tuqugaluaqtuat aŋitqikhutin. ⁵³ Aŋitqianikamiŋ uniŋniġaich iluviqtin, aglaan aquagun aŋitqihhan Jesus-ŋum nunaaqqimuniqsut ipqitchuamun sagviqhutin iŋugiaktuanun iŋuŋnun. ⁵⁴ Aŋuyyiuqtit aŋalatinillu qaunaksriuat Jesus-mik qiniqamiŋ aularuamik nunamik suli supayaanik atuumaruamik, iqsitchallapiagniqsut nipliqhutin, “Ilumun iġniġiniġaa Agaayyutim.” ⁵⁵ Iŋugiaktuat aġnat qiniqtuagniqsut uŋavaniŋ. Tamatkua aġnat maliktuat Jesus-mik Galilee-miŋ savautrityaqhutin ilaanik. ⁵⁶ Ilaupmiŋniqsut Mary Magdalene, Mary aakanak James-ŋumlu Joseph-ŋumlu, suli aakanak iġŋaŋisa Zebedee-m.

Jesus Iluviġniġaat

⁵⁷ Unuksraaqman umialik agġiġniqsuq atilik Joseph-mik Arimathea-ġmikum maliguaqtaupmiŋniqsuamik Jesus-mi. ⁵⁸ Utlautipluni Pilate-mun apiqsruutiginiġaa timaa Jesus-ŋum. Pilate tiliriŋniqsuq qaitquplugu timi Joseph-mun. ⁵⁹ Tavra Joseph-ŋum atqaqamiuŋ timi aasii nimiqsruġniġaa salumaruamik ukiħhaamik. ⁶⁰ Aasiin inillaŋniġaa Jesus-ŋum timaa nutaa-mun iluviġiutamuŋ uyaġaŋmi, iluviksraġmiŋun iŋmiŋik. Aksraanikamitruŋ uyaġakpak umiŋniġaa talua iluvġum aullaqhuniyasiin. ⁶¹ Mary Magdalene-lu atlatlu Mary aquppiŋniqsuk akiani iluvġum.

Munaqsrit Iluviġmi

⁶² Uvvaasiin uvlutqikman, itqanaiaġvium uvluan aquagun, qaukħich agaayuliqsit suli Pharisee-ŋuruat utlautiniqsut Pilate-mun ⁶³ nipliqhutin, “Aŋuun, itqaġikput taavruma kinnirim uqaġikkaŋa iŋuunġaġmi makitqikkisiŋipluni aquatigun piŋasut uvlut. ⁶⁴ Taamna pisigilugu tilisiin iluviġ qauagillaapiaqulugu taapkunani piŋasuni uvluni. Maliguaqtai agġiqpiaqtut tigliglugu timaa Jesus-ŋum aasii uqautilugich iŋuich aŋitqinħilugu tuqumiŋ. Taatnasiq sagluġiq pigiitlukkisiruq sivulligmiŋ sagluutimiŋ.” ⁶⁵ Pilate-ŋum uqautiniġai, “Piksraġusi aŋuyyiuqtinik qaunakstriksapsitħik qauagityaqsiuŋ iluviġ pisuqtilaapsitħi.” ⁶⁶ Tavrali utlautiniqsut iluviġmun aŋmaġumiŋiaiaġiaqulugu uyaġak, suli qaunakstriġlugu aŋuyyiuqtinik.

28

Jesus Aŋitqiksuaq Tuquġimiŋ

¹ Aquagun minguiqsiagvium, qauniuraagataqtuami sivulligmi uvluaŋi akun-niqsaam, Mary Magdalene-ŋumlu atlatlu Mary-m qiniġiaġniġaak iluviġ. ² Tavratavrani suamaruamik nuna iliqsraqtuq, atakkii isaġulġan Atangum atqahuni qilaŋmiŋ aksrattinniġaa uyaġagruaq paananiŋ aasii aquvirvigiplugu. ³ Qiniŋaŋa atriqagniqsuq ikniqpalaŋmik, suli atnuġaani qatiginiqsut aputitun. ⁴ Iqsigiplugu qaunakstri uuliksiŋniqsut. Iliŋniqsut tuqunaruatun iŋuktitun. ⁵ Isaġulgum uqautiniġik aġnak, “Iqsiŋatik. Iisimagiga ivaqħiqtik Jesus-mik kikiaktuutrauruamik. ⁶ Uvaniingitchuq. Aŋitqiksuaq nipliġmisun.

Maunagitchik. Qiniği-atku Atanguruam nallavia. ⁷ Aullağitchik qilamik uqautilugich maliguaqtai, 'Anitqinñiqsuq tuquhigmiñ aullaanikhuni sivupsitñi Galilee-mun. Taamani qiniğisigiksi.' Tavrunaaglaan." ⁸ Aullaqtiqtuk qilamik-sruaqhutik iluvigmiñ iqsiğlagmik quviasullapiagataqhutiglu. Aqpaqsruaqhutik uqautriyaqtuk maliguaqtaiñik. ⁹ Uqautriyaqtuqtiqlugik maliguaqtaiñik taimmañnaq Jesus-ñum nalaunnigik nipliutigaluni, "Pağlagiptik." Taapkuak utlaklugu tiguniğaaq isiganjigun, aasiñ agaayyuvigiplugu. ¹⁰ Uvvaasiñ Jesus-ñum uqautiniğik, "Iqsiñatik. Aullağutik uqautiyatkik aniqatiutka Galilee-muqulugich. Taamani qiniğisigaatña."

Munaqsrit Quliaqtuahat

¹¹ Tavraguuq, igliqtitlugik ilañich qaunaksrit nunaaqqimunñiqsut uqautiaqsipugich qaukñich agaayuliqsit iluqanjitñik atuumaruanik. ¹² Uvvaasiñ taapkuak katimaanikmata sivulliuqtiğruatlu sivunniughutinj anuyyiuqtitlu qaitchiñiğaaich manigayaanik ¹³ uqautiplugich, "Uqautiyumagisi iñuich, maliguaqtaiñ tikitlugu unnuami timaa tigliniğaaq siñiktitluta aullautipluguasiñ. ¹⁴ Taamnaasii uqautauruaq kavanauruam tusaanipauñ quyaliniğaaqsağisigikput qanuutaisitçagusi." ¹⁵ Anuyyiuqtit akuqtuğniğaaich maniich tupigiplugu urriqsuusiaqtinj. Taamna quliaqtuq siaminñasugaaqtuq akunğatni Jew-ñuruat uvluvanñunaglaan.

Jesus Sagviqsuq Maliguaqtimiñun

¹⁶ Tavraasiñ qulit atautchimik maliguaqtit Galilee-munñiqsut igğimun Jesus aullağvigitqukkañanun. ¹⁷ Uvvaasiñ qiniqamitruñ agaayyuviginigaaq, aglaan ilañisa nalupqisuutigiplugu. ¹⁸ Jesus-ñum tikitluni uqautiniğai, "Agaayyutim sanñiksriñiğaaña analatağitlasiplugich qilañmiittuat nunamiittuatlu. ¹⁹ Taatnamik aullağusi iñunñun nanipayaaq nunami maliguaqtiguqtititchi, paptaağlugich atqagun Aapauruamlu Iğniğuruamlu Ipqitçuam Irrutchimlu, ²⁰ Iisautilugich kamaksritqulugich iluqanjitñik tillisigikkamnik ilipsitñun. Nalupqigiyumiñaitkiksi nayuutiğaa ilipsitñi ataramik isukitçaağatalthanunaglaan nunam."

Uqat̄hich Aglaan̄i Mark-ŋum

John Paptaaqtitchiri Quliaqtuaqaǵniqsuq

¹ Uvvauna tusaayugaallautauruq Jesus Christ-kun, igñin̄agun Agaayyutim.

² Agaayyutim uqautaa aglausimaruq sivuniksriqirikun Isaiah-kun, itna, “Atañii, tuyuǵigisigiga uqqiraqtiga sivupni itqanaiyautitqulugu tumiksran sivunnapni.”

³ “Iñuk tuq̄liraqtuq iñuilaamiñ: Itqanaiyautisiun̄ apqutiksraña Atangum, nalǵuǵlugu tumiksraña!”

Isaiah 40:3

⁴ Atuumasimaruq taatnaton, John Paptaaqtitchiri quliaqtuaqami iñun̄un iñuilaami itnaqhuni, “Paptaaqtillusi mumiqqaǵusi killuqsautipsitñiñ Agaayyutimli natqigutigisigai killuqsautisi.”

⁵ Iñugiaktuat iñuich aggiumauraǵniqsut ilaanun nakik̄apayaaq Judea-miñ suli Jerusalem-miñ. Quliaǵimatigik killuqsautit̄in̄ John-ŋum paptaaǵniǵai kuun̄mi taggisigaqtuami Jordan-mik.

⁶ John atnuǵaaqaǵniqsuq pikukturuam amianik, qis̄in̄mik tapsiqaqhuniñu, niq̄iqaqhuniñu pigligianik suli igutchaich siiḡnaqtaallian̄itñik nanipayaaq paqitnami.

⁷ Quliaqtuaqtuq, “Añunimma tikiomagisuruq kamanatluqtuq uvañniñ, aasiñ siñiñl̄guyumiñaitchun̄aunniñ aluǵut̄in̄ik.

⁸ Aa, ilumutun paptaaǵaluaǵipsi imikun, aglaan ilaan paptaaǵisigaasi Ipq̄itchuakun Irrutchikun,” itnaqhuni.

Jesus Paptaaakkaupman Aniqusaqsiupluniñu

⁹ Taipkunani uvluni Jesus agǵiḡniqsuq Nazareth-miñ Galilee-miittuami.

John-ŋum paptaaǵniǵaa Jordan-mi. ¹⁰ Jesus-ŋum qakipqauraqami imiǵmiñ tautun̄niǵaa q̄lak añaqman. Agaayyutim Irrusia atqaqhuni miñniqsuq ilaanun tiñmiagruuratun. ¹¹ Nipi tusaǵnaǵniqsuq pakmakña, “Ilvich piq̄pagiplutin Iǵniǵigikpiñ, qyalimaagikma.”

¹² Tarak̄atarra Ipq̄itchuam Irrutchim aullaqtinnigaa iñuilaamun.

¹³ Taavani iñuilaami inniqsuq malǵukipiaq uvluni, aasiñ tuun̄gaum uuktuallan̄niǵaa. Nayutiniqsuq iñuilaam niǵrutaiñi, aasiñ isaḡulgich savautityaǵniǵaat.

Jesus Tuq̄luǵniqsuq Sisamanik Iqaluñiaqtinik

¹⁴ Taipkunani uvluni Herod-ŋum, umialguruam, John tiguplugu isiḡniǵaa. Jesus utlautiniqsuq Galilee-mun quliaqtuaqhuni tusaayugaañanik Agaayyutim.

¹⁵ Nipliǵniqsuq, “Pakma añaayuaqtaa Agaayyutim qallipluni atumaqsiruq. Isummitqigitchi ukpiḡilugulu tusaayugaǵiksuaq.”

¹⁶ Uvvaasiñ Jesus pisuktualgit̄luni siñaagun narvañan Galilee-m, tautun̄niǵik aniqatigiik, Simon-lu Andrew-lu, kuvriǵniǵniqsuak narvami, iqaluñiaqtauplutik.

¹⁷ Jesus-ŋum nipliutigik, “Maliksikña. Uvakan̄iñaglaan piññan̄iaǵisirutik iñun̄nik aqaluñiaqtinun.”

¹⁸ Tarvauvaa uniññin̄j̄in̄ik kuvraǵikkatik maliaqsip̄luguasiñ. ¹⁹ Tarak̄atarra Jesus pisuktuaallaakhuni tautukkik aniqatigiik, James-lu John-lu, igñak Zebedee-m, kuvriǵniqsuak umiaǵmikni.

²⁰ Jesus-ŋum tautupqauraqamigik tuq̄luǵniǵik. Unisigaaktarra aapagikkaqtik Zebedee akiññakniaqtuanun savaktaiñun umiami, maliaqsip̄luguasiñ Jesus.

Iñuk Irrusiǵul̄ulik

2

Jesus Mamitichiñiqsuq Anutmik Aulatlaitchuamik

¹ Kinuagun ikituurat uvlut Jesus utitqinñiqsuq Capernaum-mun. Iñupayaat uqaqsiñiqsut ainiplugu. ² Iñugiaktuat kativagitlutinj tavrura iniksraigutiniqsut tupqum iluani naagaunniñ paam silataani. Jesus-ñum quliaqtuagutiniñgai Agaayyutim uqałhanik. ³ Tarra sisamat iñuich tavrurañitriñiqsut aulatłailaamik iñuñmik. ⁴ Qalligaluqhutinj tikilguiniññigaaq Jesus iñugiakpagitlutinj iñuich. Tavra anmaqługu tupqum qılana atqaqtinniñigaaq taamna aulatłailaq qaatchiaqtuummaan. ⁵ Jesus-ñum ilitchuqıqamiñ ukpiqsrisiqaqtılaañat, nipliutiniñigaa aulatłailaq, “Nukatpiaq, killuqsautipnik natqigutigikpiñ.” ⁶ İlanıch aglaliqirit aquppıruat tamaani isummatıqagñıqsut itna, ⁷ “Suvaata una uqaqpa Agaayyutitun? Taamna uqağniqłuktauruq. Agaayyun kisimi natqigutritlaruq killuqsautinik!” ⁸ Jesus-ñum irrutchiğmigun kanjısiagıliqamıgıch uqapılłhat, nipliutliñniñgai, “Suvaata uqapılłkpsi isummatipsıgun? ⁹ Qanuq una nipliutitquvisiñ aulatłailaq, ‘Killuqsautipnik natqigutigikpiñ’ naagaqaa nipliutıłhanik, ‘Makillutin, uqummatitin tigulugıch pisuğıñ’? Nallıak qaganatłukpa? ¹⁰ Aglaan ilitchuğıtquğıpsi İğniñan Anutim anjalatıhiqalhanik maani nunami natqigutritłapluni killuqsautinik.” Tavrani nipliutigaa aulatłailaq, ¹¹ “Tiligikpiñ, ‘Makillutin, tigulugu qaatchian agğiiñ!’” ¹² Tavrakñatchıaq taamna anun makitıqtuq. Tiguplugu qaatchiani aullağniqsuq nakuqsıppauraqami. Qıñıqtuapayaat taavrumıña quvıgıtcharniqsut. Kamasruaqsiñigaaq Agaayyun, “Tautunğanjıchugıt taatnatchimik,” itnaqhutinj.

Jesus Pıksrağniqsuq Levi-mik

¹³ Jesus taivrumuñalğiñniqsuq siñaanun narvanan Galilee-m aasii katırviginiñigaaq iñugağruich. İlaan ilısautiaqsiñniñgai. ¹⁴ Tamaani apqusaqami tautunıgaaq Levi, iğniğıkkana Alphaeus-ñum aquppıruaq savaagmiñi manniqıpluni. Tavra Jesus-ñum nipliutipmani itna, “Malınja,” taavruma makitluni maliutliñniñigaa.

¹⁵ Aasiñ taavruma aquagun Jesus niğniqsuq tupqani Levi-ñum. İñugiaktuat tax-siliqiritlu atlat killulıqiritlu aquppıqatıginiñigaiç Jesus-ñumlu malıgıuqtaıñılu. Tamatkua iluqatıñ malıaqsiptımiñigaaq. ¹⁶ Aglaliqirit suli Pharisee-ñuruat tautunıgaaq niğiqatıqalługu tax-siliqirinik suli killulıqirinik. Taapkua nipliutigaiç malıgıuqtaı, “Suvaata ilaa niğiqatauva suli imiqatauva tax-siliqirinini suli killulıqirinini?” ¹⁷ Jesus-ñum tusaakamıgıch nipliutigai, “İhaqtuat taapkua atniğñaitchuat inuqsranıjtıch taaktinik aglaan ilinıch atniğñaitchuat. Uvana agğinıjtıchıña aiyugaagıglugıch nalaunñaruat aglaan killulıqirit.”

Apiqsruun Uisauraałıkun

¹⁸ Malıgıuqtaı John-ñum Paptaagirim suli Pharisee-ñuruat uisauraağuniqsuat pıqusiğiplugu. İlanıch iñuich utlakamıtrıñ apiqsruğniñigaaq, “Suvaata malıgıuqtaı John-ñum suli Pharisee-ñuruat uisauraaqmata, ilvılli malıgıuqtıtın taatnatłaiñniqpat?” ¹⁹ Jesus-ñum kiunıñgai atrikusautmik, “İlagıich uumani ilaqatniğiaqtuami uisauraağniqpat ilaqatniğiaqtuam nayuutininıñisuli? Taatnağumiñaitchuat ilaqatniğiaqtuam nayuutılhani. ²⁰ Aglaan ulvuq tıktıksıruq ilaqatniğiaqtuam aullağvıksraña ilinıtıñi. Tavra uisauraağvıksraqpaaluk.” ²¹ Jesus-ñum ilısautipsaağniñgai atrikusrautmik, “İñuum utuqqaq atnuğaaq ilaağumiñaitchaa nutaamik ukiłhaamik atakıii

ilaanuyumi nutaam utuqqaq alikpalaagisigaa, aasiin' allaq aglitlukhuni. ²² Naagasuli, iñuum utuqqaq puuq immigumiñaitchaa nutaamik asiam misuguanik atakkii nutaam misuqquum alikkisigaa asiam misuguan puuna, suli asiam misugua maqigisiruq taavrumakña puumiñ. Aglaan nutaaq asiam misugua immiutraksrauruq nutaamun puumun.”

Qanuutautilaana Minguiqsiagvium

²³ Uvluañi minguiqsiagvium Jesus pisunniqsuq nautchiivikun. Tarra maliguaqtai tamaunnaaqamin' pukunniqsut mukkaaksranik, nigiaqsiplugitaasiin'. ²⁴ Tavra ilan'jisa Pharisee-nuruat nipliutilgiñiñ'gaat, “Atañii, suvaata ilin'ich savakpat minguiqsiagvium uvluañi maligutaksrakuagnañitkaluaqtuat tamarrumani uvlumi?” ²⁵ Ilaan kiuniñgai, “Agliqimasuknağiksi David-numlu piqatain'lu inuqsriulhat niqiksragmiknik? ²⁶ David isigñiguguuq tupqanun Agaayyutim nigipluniasii qaqqumik tunillaqtutmik Agaayyutmun. Taatna atuumasruuniqsuq Abiathar-nun qaukiulhatni agaayuliqsit. Maligutaksraptigun kimun-unniiñ niqiksrautitqun'iniñ'gaa avataatigun agaayuliqsit. Aglaan David-nun niginiñ'gaa qaqqaq, aasiin' aatchuğniñ'gaa maliktigikkani.” ²⁷ Taatnagalaqamigich Jesus-nun nipliutipsaagñigai, “Minguiqsiagvium uvlua in'iqtauruq iñun'um aglaan iñuk in'iqtaun'itchuq minguiqsiagvium uvluañun. ²⁸ Taatnamik Iğniña Iñuum atanguruq unniin' minguiqsiagvium uvluañi.”

3

Anun Argalik Pannaqluktanik

¹ Jesus isitqin'niqsuq Jew-nuruat katragvianun. Aasiili tarani itmiñiqsuq anun argalik pannaqluktanik. ² Jew-nuplutin' sivulliuqtuat qaunaksruaqsilgiñiñ'gaat mavruigisikman'aañ minguiqsiagvium uvluañi, tavraami agvisiksraqsiuqługu. ³ Jesus-nun tarra nipliutiniñ'gaa anun argalik pannaqluktanik, “Makillutin uvun'agiñ.” ⁴ Tavraniasiin' apiqsruqługich taapkua, “Nalliak maligutaksrakuagnaqpa Minguiqsiagvium uvluañi—savaaqaliq nakuuruamik naagaqaa pigiitчуamik, anniqsuiñiq iñuuhigmik naagaqaa tuqqutçiliq?” Aglaan ilin'ich nipaisaagñiqsut. ⁵ Uumitçhaksaathum tikiumaligaluağniñ'gaa tarani aglaantuq ihuirrutiginiñ'gaa pitchigiiñ'hatigun sulisuksraqan'ihatiğun, uummatiqaqhutin' siqquqtuamik. Tarra nipliutiniñ'gaa anun taamna, “Isivitkich argaktin.” Taavruma tarra isivinniñ'gai, aasiitai argai ihuaqsiniqsut iglumiktitun iliplutin'. ⁶ Tarra taapkua Pharisee-nuruat aullaqtigñiqsut, tarvauvaa sivunniuatigityaqługich Herodkuayaat qanuq tuquhiksran'agun Jesus-nun.

Iñugayaat Narvam Siñaani

⁷ Jesus aullaqasriqñuni maliguaqtimiñik Galilee-m narvananunniqsuq. Iñugaagruich maliginiñ'gaat Galilee-miñ'lu Judea-miñ'lu, ⁸ Jerusalemiñ'lu, Idumaea-miñ'lu, un'ataaniñ'lu Jordan-nun, avataan'niñ'lu Tyremlu Sidon-numlu. Taapkua tusaaniñ'gaat kamañ'atun'ik savaaqal'ha utlakługuasiin'. ⁹ Tarra Jesus-nun uqautiniñ'gai maliguaqtini umiaq ikkiviksran'ni tiguhiñ'aağ'uuqplugu qanimiñun atakkii iñugaagruich ukua iñugiaksivagitlutin' tatrułiğaat. ¹⁰ Mamitçhianikman iñugiaktuan'ik, atlat atrniñ'aulgilich tatviksraiñ'niğaat aksigukługu Jesus. ¹¹ Tamarrasuli irrusiqlugich tautukamitruñ putqatağvigiplugu niplianiqsutl' itna, “Ilvich Iğniña Agaayyutim.” ¹² Aglaan in'iqtiqtağniñ'gai tamatkua ilin'itñun ilitçuğipkautigitqun'itłuni.

Jesus Piksraǵniqsuq Qulit Malǵuĩnik

¹³ Jesus kilvaqtaǵniqsuq tunjaanun kiniktaam nunam. Tarani qiriñuaǵniǵai tamatkua pigisukkani. Tarra utlañniǵaat. ¹⁴ Nalunaiqsǵai qulit malǵuk maliǵuaqtiksrat, uqƣiraqtaunik taiyuqƣugich piqatigisukƣugich, tuyuǵisukƣugich quliatqtaǵiaquplugich. ¹⁵ Sañjiksiriñniǵai mamititchitlasiplugich atniǵnaqtuanik suli anitchitlasiplugich irrusiqƣunnik. ¹⁶ Uvva ukua qulit malǵuich Jesus-ñum nalunaiqsǵaǵikanj: Simon-lu atchikkaña Peter-mik, ¹⁷ James-lu John-lu iǵñak Zebedee-m Jesus-ñum atchikkak Boanerges-mik, mumiutiqaqhuni “Iǵniǵikkak katlulam” [uumitichiyalallakhutigguuq]. ¹⁸ Suli Andrew-lu, Philip-lu, Bartholomew-lu, Matthew-lu, Thomas-lu, James-lu iǵniña Alphaeus-ñum, Thaddaeus-lu, atla suli Simon Zealot-ñuruuq, ¹⁹ suli Judas Iscariot, taamna aatchuutigitniktuaq ilaanik.

Jesus-lu Beelzebul-lu

²⁰ Akuniisunjaqani Jesus isigniqsuq tupiǵmun. Iñugaǵruich malilgiñniǵaat. Kiisaimmatai taatnaqhutin Jesus-lu maliǵuaqtiniñu niǵilguilǵniqputunniñ. ²¹ Tavra ilaiñ tusaakamitruñ taatnaqtauq aullaǵniqsut aggsityaǵukƣugu Jesus, atakkii iñuich uqautigigaa ituañiǵniplugu. ²² Iñajich aglaliqirit tikiñniǵaat Jerusalem-miñ itnaqhutin, “Jesus Beelzebul-mik aňalatiqatquq, aasiñ anitchiraǵaqtuq irrusiqƣunnik atuqƣugu sañjia aňalataata irrusiqƣuich.” ²³ Jesus-ñumtarra qallilaauñiǵai iñuich inmiñun uqautiuraaǵaqsiplugichaasiñ aatrikusautitigun itna, “Qanuǵuni tuunǵa qanittaigisiva tuunǵaǵmik? ²⁴ Uvva nunaaqqim aňalatai akililǵisutitkapa avatmun, taamna nunaaqƣiq suksraunǵiǵniǵaqtuq. ²⁵ Uvvasuli iñuich tupiǵmi atingiqpata akitñaqtautilutin suksraunǵiǵniǵaqmiut. ²⁶ Uvva taatna qaukiat tuunǵaich irrusiqƣunji piyuutigumini avatmun, ilaan sañjia isukhiñniǵaqtuq. ²⁷ Uvvasuli atla atri Kusaaun: Kiñaunniñ iñuk isigumiñaitchuq sañjiruam iñuum tupqanun ivayaqtaqsiluniasiiñ sulliñaurañiñik aglaan sivulliulugu pitukkayaǵaa sañjiruuaq iñuk, tavrakñaasiñ ivayaqtaqsiluni sulliñaurañiñik. ²⁸ “Uvvauna uqautigipsi, Agaayyun natqigutriumaaqtuq pisugaaqhuni iñuich killuqsautipayaanitñik suli uqǵniǵuktahipayaanitñik Agaayyutmik. ²⁹ Aglaan Agaayyutim natqigutyumiñaitchaa taimuña iñuk uqǵniǵuutriruuaq Ipqitchuamik Irrutchimik; taamna iñuk patchisaugisiruq isuitchuaguni.” ³⁰ Jesus taatnaǵniqsuq atakkii taapkua upyaktuqƣugu itna, “Taamna aňalatiqatquq irrusiqƣunmik.”

Jesus-ñum Aakanalu Aniaqatiunǵilu

³¹ Uvvali Jesus-ñum aakanu suli aniaqatiunji tikiñniqsut. Qichaqhutin qakma kiligiatqinnigaa. ³² Iñajata aquppiruat avataani nipliutigaa Jesus, “Atañii, aakanlu aniaqatiutinlu kigga utaqqiñniǵaatin.” ³³ Jesus-ñum kiunigai, “Kiña uvaña aakapiaǵiviyu unniñ aniaqatiupaǵiviyu?” ³⁴ Saatlugich aquppiruat avatmiñi nipliutipsaǵniǵai, “Atañii, uvaña aakapiaǵa suli aniaqatiupiatka! ³⁵ Kisupayaaq savaaqtaqtauq pisulhanik Agaayyutim, taamna iñuk aniaqatiugigiga suli aakagiplugu.”

4

Atrikusaan Nautchiaksriqirikun

¹ Tarrasuli Jesus-ñum ilisautiaqsilgiñniǵai narvam siñaani imma. Iñuich katilgiñniqsut iñugiaksiplutin. Taatnaqmataasiñ ikiniqsuq umiamun, mikiruoramik ayaktaallakƣugu, aquvinniqsuq. Iñugaǵruich qichaqtuiñaqut

narvam siñaani. ² Ilaan ilisautiniġai iñugiaktuatigun atrikusautitigun. Aasii ilisauttutmiñi uqaqtuutiuraaqługich. ³ “Naalaġniłlagitchi! Iñugguug nautchiityaġniqsuq. ⁴ Nautchirapkaqługu nautchiaksrat ilañich katagaġniqsut apqutmun, aasiitai tinmiurat tikitlutinj niġiñiġaich. ⁵ Ilañich katanjnisut uyaġauruamun nunamun nunaqapianjitchuamun. Nauniqsut qılamik atakkii nunakitłuni. ⁶ Aasiin siqinġum mayuqaami pasikługich atakkii kanjiaqapianjıtlutin pannaqłunniġai. ⁷ Suli ilañich katanjnisut akunġatnun kakitłagnať, aasiin kakitłagnať naukaminj nagguviksraignıġaich asirrijitlutinj aasiin. ⁸ Ilañitsuli katakħutin nunagiksaamun asirriaqagñisut. Iñugiaksiplutin nauriñisut mukkaaksranik atautchimiñ inuiñnaq qulinjuttaaqħutin suli ilañich pinasukipianjuttaaqħutin suli ilañich tallimakipianjuttaaqħutin.” ⁹ Ilaan niplıutıġai, “Taamna inuk siutiqaqtuag naalaġniłi.”

Sivuniġat Atrikusauti

¹⁰ Kisinjuqaminj, maliġuqaťaiñ inuiłlu tusaaruat ilaanik apiqsruġniġaat taavrumuuna atrikusautikun. ¹¹ Jesus-ġum niplıutıġai, “Agaayyutim sagviġaa nalunaqtuanjanik anjaayquataan ilipsitñuħiñnaq, aglaali tamatkunuj a ukpiqsriñitchuanun uqaġaqtunja atrikusautitıġuħiñnaq. Taamna aglausimaruaq uqałiġni immiumaruq Agaayyutim itnauttutıġikkana, ¹² ‘Qiñiġaluaqħutin irimiknik ilisaqsritłaitchut, unniin tusaagaluaqħutin siutimiknik kanjisiłłaitchut. Kanjisiñiġuminj mumikpiaqtut Agaayyutmun, ilaanli natqıġutıġai killuqsautinjıťnik.’ ”

Isaiah 6:9-10

Jesus Kanjisiqkaiñisusq Atrikusautmik Nautchiirikun

¹³ Jesus-ġum apiqsruġniġai, “Nalunıqpisıunj taamna atrikusaun? Qanuġmi kanjisiñiaqpsisigich atlat atrikusautit? ¹⁴ Nautchiiri nautchiiruq tusaayugaallautamik. ¹⁵ Ilaatni uqałıq nautchiaksratun katagaqħuni apqutmun; tamatkua inuiħ tusaaplugu uqałıq, aglaan tuunġaum tikitługu qılamik aat- taġniġai uqałıħich nautchirriutauruat uummatinjıťni. ¹⁶ Suli atlat inuiħ atrıplugich nautchiaksrat kataktuat uyaġauraalinjmun; tusaaplugulu uqałıq qılamik quviasukħutinj akuqtuqługulu, ¹⁷ aglaan uqałıq kanjilinjıťman akuni- utłaitchuq. Kinjuagun iħuıłlıuħıġlu piyuaqsıuħıġlu ilipmaknik pigıplugu uqałıq qapiqtıġaġniqsut. ¹⁸ Suli atlat inuiħ atrıplugich nautchiaksrat kataktuat akunġatnun kakitłagnať. Taapkua tusaaruat uqałıgimik ¹⁹ aglaan isumaaluu- tit inuuniaħikun, kinnitñinjıġautitlu umialgutmik suli kimmıtit supayaanik suqtıġingıġaġıġaat Agaayyutim uqałıħa. Taimmaasiin nauritłaitchut asianik. ²⁰ Suli atlat inuiħ atrıplugich kataktuat nunagiksaamun: tusaakamıtrunj uqałıq akuqtuqługu suli asirriaqaqħutinj, ilañich inuiñnaq qulıtuñ, ilañich pinasukıpiatun, ilañitsuli tallimakıpiatun.”

Nanıq Ataani Utkusium

²¹ Jesus niplıutıġikkani ilanıġai, “Atanjıi, inuiħ ilıraġingıťchaa nanıq ataa- nun utkusium unniin ataatnun siñıġviıch. Aglaan inuiħ nanıq ilıraġıġaa nanıqagvinjmun. ²² Agaayyutim irıqsımakkanjı pakma sagviġisıġai ilaatnıġu. Inuiħ kanjısımanjıťchaluagumısıġıġı pakma kanjısıġisıġaıch taimanıġu. ²³ Kiñna inuk siutiqaġumi tusaatlaruanjnik, ki ilaa tusaali.” ²⁴ Ilaan niplıutımmiñiġai, “Ki, naalaġnimmaagıksi ata! Qanutun naalaġnisılaaqsi taimma itpan, taat- natun kanjısiqıťılaaqsi itkisıruq, suli kanjısiıaiñıġaıqtusi. ²⁵ Ilaa piqaqtuag akuqtullaagısiıruq aglaan taavruma piqanjıťchuam annıġisıġaa pigıkkani.”

Atrikusaun Nautchiaksrakun Nauraqtuakun

²⁶ Jesus nipliqsuq, “Atriqaqtuq aṇaayuqautaa Agaayyutim iṇuṇmik nautchi-iruamik nautchiaksranik nunamun. ²⁷ Unnuagaḡipman siṇikhuni suli uvlugaḡipman makitluni savaaqaqtuq. Qaunaksraillaat nautchiaksrat nau-raqtuq, suli qanupiaq nalugaa nauhat. ²⁸ Aglaan nunam nauḡkaḡuḡu asirri-raqtuq, sivulliuplugu nautchiaksraq nuillaḡaqtuq qiiḡnaḡsiuraḡhuni aasiitai nauqqaḡhuni puṇja piṇṇuḡmata mukkaaksram, tavrakṇa iluḡani niḡik-sraq nauvaalukhuni. ²⁹ Aglaan asiat nautchiirim kipputmik kipiḡsiraḡiḡai, katitchivik tikiumaplunikii.”

Atrikusaun Mikiniqsrakun Nautchiaksrakun

³⁰ Jesus nipliqsuq, “Sumun atritlavisigu Agaayyutim aṇaayuqautaa iṇuṇmik? Uqautiniḡipsi atrisilaṇanik. ³¹ Atriqaqtuq nautchiaksrauramik atiqaq-tuamik mustard-mik. Mikiniḡtaḡaluḡtuq nautchiaksrapayaaniṇ nunami. Aglaan nautchirriutaukami nunami ³² nauḡsiraḡtuq aḡlitlulkhuni nauri-apaayaaniṇ. Akiḡuḡluksipluni tiṇmiḡuich uvluitiḡaḡviraḡniḡaat taḡḡaṇatni akutuḡpalgich.”

³³ Suli iṇuḡiaktuatigun atrikusautitigun Jesus-ḡum uḡaaqtuutiraḡniḡai iṇuich kanḡisilḡutilaṇatitun. ³⁴ Ilaan uqautitlaitkai atrikusautillaḡhuni. Aglaan kisiṇṇuḡamiṇ maliḡuaḡtini kanḡisipkaḡniuraapiaḡḡuḡich piraḡniḡai.

Jesus-ḡum Quunniḡuḡitkaa

³⁵ Tamarrumani uvlumi anaḡaksraaqman ilaan nipliutiniḡai maliḡuaḡtini, “Akmunḡaḡta” ³⁶ Tavrani ilinḡisa uniṇniḡaiḡich iṇuḡaaḡruich. Maliḡuaḡtai ikiniḡsut umiamiknun Jesus-ḡum ikimmivianun. Atlat umiat itmiṇiḡsut. ³⁷ Anuḡḡiḡuḡman qaiḡiḡuḡhuni umiaṇat immautiaḡsiṇiḡaa. ³⁸ Jesus aḡuani umiam siṇiṇniḡsuq akitchillaḡhuni. Ilinḡisa itiqsaḡniḡaat niplialaplutin, “Ataniḡ, suḡiṇitpiuṇ piyaḡḡuḡupta?” ³⁹ Ilaa makitluni iṇiḡtiḡniḡiḡ anuḡiḡlu qaiḡiḡlu, “Ki, anuḡaiḡiḡ!” itnaḡhuni. Anuḡaiḡhuni quunniḡuḡniḡsuq taatnaḡman. ⁴⁰ Nipliutiniḡai, “Suvaata iḡsivisi ukpiḡqutaitmatun?” ⁴¹ Taapḡua iḡsilḡipauraḡniḡsut. Apiḡsruutiaḡsiṇiḡsut avatmun, “Qanusiiṇiḡpa una iṇuk anuḡimunniṇiṇ qaiḡiḡpauratlu kamagivatruḡ?”

5

Jesus-ḡum Mamitkaa Iṇuk Iṇuḡiaktuanik Irrusiḡḡulik

¹ Ilinḡich ikaḡniḡsut iḡluḡanun narvam nunaṇatnun Gerasene-naḡmiut. ² Niupḡauraḡman umiamiṇ paḡniḡaa irrusiḡḡulḡum iluvḡich akunḡatniṇi. ³ Uvvaguḡuḡ taamna iṇuḡuniḡniḡsuḡaḡ tamaani. Kia-unniṇiṇ iṇuum qiliḡsimalḡuitlugu kalimniḡniḡ; ⁴ Akulaiḡḡuḡu qiliḡaluḡaḡniḡaat niukkunlu argaiḡunlu. Kiktugaalaraḡniḡai qilḡutini piyaḡḡuḡich. Kia-unniṇiṇ iṇuum nuyiḡsalḡuiṇiḡaa. ⁵ Ataramik unnuamiḡu uvlumilu nayuutiraḡniḡsuq nipaalapluni qipiḡsralakami iluvḡich akunḡatniḡu qimiḡaat qaanatniḡu, suli iṇuḡiaktuami kiliḡialapluni uyagaṇnun. ⁶ Taiṇiṇaḡiuraḡ qiiḡiamiuṇ Jesus aḡpaliḡsruḡniḡsuq ilaanun, sitḡuḡvigiḡluguasiṇiṇ sivuḡaanun. ⁷ Iṇuum iluaniṇ irrusiḡḡuum piyaa nipitugalukut, “Jesus, Iḡniṇa Qutchiṇiḡsrauram Agaayyutim, suniaḡpiṇa? Agaayyutim atḡagun iṇiḡkpiṇiṇ anasiṇṇuḡsaḡuṇitluṇa.” ⁸ Jesus-ḡum tiligaa irrusiḡḡulḡ anitḡuplugu taavrumakṇa iṇuṇmiṇ. ⁹ Atakkii Jesus-ḡum apiḡsruḡaa, “Sumik atiqḡpich?” Ilaan kiuniḡaa, “Uvaṇa atigaa Iṇuḡiaktuaḡ atakkii uvagut iṇuḡiaktugut.” ¹⁰ Tarra taavruma iṇiḡsruaḡniḡaa, “Tuyuḡiniaḡsigut tamarrumakṇa

nunamiñ.” ¹¹ Qanimi munaqsraqpauraqagñiqsuq malğunınik kavluutiñnik kunianik, niğiniñaqhutıñ qimigaami. ¹² Irrusiqłıuich iniqsruaqsiñigaat, “Isiqıtittigut kunianun taapkunıña.” ¹³ Jesus-ñum anjıñıgıai. Irrusiqłuk aullağniqsut anutmiñ, isiqhutınjaasıñ kunianun. İluqatin kuniat pañalikhutin anayasaktuasunaqatin ipnakiñ. Napařağniqsut narvamun aasıñ ipiıplutiñ.

¹⁴ Munaqsırıruat taapkuniña kunianik qimakhutin uqautıyağniğaiç nunaacqıgımiut. Tamatkua iñuich aullaqhutıñ tautugiğniğaaç tamanna atuumaruac. ¹⁵ İñuich utlautikamiñ Jesus-mun tautunıgıaat irrusiqłıuqagıuugaluqtuac aqıppıruac atnuğaaqhuni qauğrimaplunılu. Taatnaqhutıñ iñuich iqsıtıçanıqsut. ¹⁶ Tamatkua qıñiqatauruat uqautıgıaqsiñigaat iñupayaanun qanuq atuumalħa atlağıuqman irrusiqłıuqagıuugaluqtuac sulı qanuq piyaqquıħat kuniat. ¹⁷ Tavra iñuich iniqsruaqsiñigaat Jesus aullaqıplıgu nunamikniñ. ¹⁸ Jesus ikiaqsipman umiamun taavrıma irrusiqłıuqagıuugaluqtuam iniqsruaqsiñıgaa malıgukııgu Jesus. Malıgıullıpaıgıñıgaa Jesus. ¹⁹ Naagauvva Jesus-ñum malıquıñiñıgaa aglaan itna nipliutıħiñıgıñıgaa, “Aılıtin ilauraaqnun uqautıyağkıç tamarrıniña kamañıqtuamık Atangum savautıtaanık ilıpnun sulı ilunıksrıħanık ilıpnun.” ²⁰ Tavra iñuk aullağniqsuq, aasıñ qulıaqtuagaqsıplunı nanıpayaac Qulını Nunaacqıñi qanuq kamañıqtuamık savaaqalħa Jesus-ñum inımiñun. Tarra iluqatin iñuich quvıgıusunıqsut.

Jairus-ñum Pania sulı Ağnaq Aksıknıktuac Jesus-ñum Atnuğaarjanık

²¹ Jesus utıqami igııuanun narvam, iñugiaktuat iñuich katilgıñiñıqsut sıñaañı narvam. ²² Tavra agıgımiñıqsuq analataa Jew-ñuruat katragıvıta, Jairus-mık atilik. Tautukamiun Jesus punıqsuq sıvuğaanun. ²³ Iniqsrullapaıgıñıqsuq itnaqhuni, “Paniuraga amma tuqulıħiñıağıtuq. İliııanıñıağıgıtka argaktin ilaanun mamıtıplıgu. İñuıyumağlı.” ²⁴ Taatnaqmantarra Jesus taamunjaqatiqagıñıqsuq. İñuich iñugiakpıgıtılutıñ malıgıñıñıgıaat tatrıqııguunıñı. ²⁵ Ağnaqtıuq tamaanııtmıñıqsuq atniğñıautıqtuac auñmik qulıt malğunı ukiunı, ²⁶ İħuaqsıpkagañıgıaluaqtılunı iñugiaktıuanun taaktınun. Akılıqsıuıtıgıplıgıtıunıñı sulıñıauranı ĩħuaqsıñıñıqsuq, aglaan atniğñalıqsıñıñıgıñıqsuq. ²⁷ İlaan tusaakamiun Jesus utlautınıqsuq iñugiaktuat akungatıgun. Tarra tunuanıñ aksıñıñıgaa atnuğaağıkanı, ²⁸ isımaplunı, “Aksıkkıpkıu Jesus-ñum atnuğaañı ĩħuaqsıyımıñıaqtıña.” ²⁹ Tavrakıatıçıağ aunaacsrunıağıñıqsuq. İkpıgıñıgaa tımıgıkkagañıñı ĩħuaqsıñı taavrımakıña atniğñıautıñı. ³⁰ Jesus ilısimalıqhıni sanjı aullaqtılaanık inımiñıñ kınıağniqsuq tatrıqtıuani nipliqhıni, “Kıa aksıksıqpaun atnuğaağı?” ³¹ Malığıaqtaıñ nipliutıgıaat, “İlısimagıaluağııgu iñugiaktıuanun tatrıqtılaan, naagasulı aıpıqsruqtıtin kımın aksıksılaaqnık.” ³² Jesus qıñıgıñıağniqsuq kımın aksıksılaağıñıñı. ³³ Taavrıma ağnam Jesus utlanıgıaa iqsılıqsıqhıni atıaqsralıqsıqhıni ilısimaplunıkiı ĩħuaqsısilaağıñıñı. Putlunı sıvuğaanun uqautıñıgaa aksıñıñıplıgu. ³⁴ Jesus-ñum nipliutıgıaa, “Ukpıqsrıħıqıpıç ĩħuaqsıpkagaatın. Tutqıksautlasırutın, ĩħuaqsırutın atniğñıautıgıkkıaqnıñı.”

³⁵ Jesus uqagtıtlıgu ilanjıç iñuich tikiñıñıqsut tupıgıkkıanıñı taıvrıma analataan katragıvıum nipliqhutin, “Paniuran tuquanıktıu. İłaksıatqınıñıağııgu İlısıatrı.” ³⁶ Jesus-ñum sulıqtıgısunıağıñıgıç nipliqsıat nipliutıgıaa analataa katragıvıum, “İqsıñak, ukpıqsrıħıñıağıñı.” ³⁷ İlaan kınıaunıñıñ iñuk malıquıñıñıgıaa avataatıgun Peter-mlı, James-lı, sulı John anıqatıgıkkıanı James-ñum. ³⁸ Tikıtñıamıñ tupqanun analataan katragıvıum Jesus-ñum qıñıgıñıgıai kınıuvğurıt tamatkıualı qarıt atqunallapaıac. ³⁹ İsiqhıni

nipliutigai, “Suvaata itnagniqpisi qiaplusilu? Una ililgaaq tuqunitchuq, siñiktuqaqsiñaqtuq.”⁴⁰ Tamatkua mitautigiasiqsiñigaat. Uvvaasiñ anitqunigai. Kisinjuqhutin anayuuqaaglu ililgaam suli taapkualu pinasut maliguaqtai isiqniqsut ililgaam nalavigikkanun.⁴¹ Tigunigaa ililgaaq argaigun nipliutipluguasii, “Talitha Coum” (mumiutiqaqtuq “Niviaqsiaqruuk, nipliutikipiñ, makittin”).⁴² Tavrakñatchiaq ililgaaq makinniqsuq pisuaqsipłuniasiiñ. Taamna ukiuqtutilaagaqniqsuq qulit malguñnik. Taapkua nayuutiruat quvigutçhallaapiagniqsut.⁴³ Ilaan iñiqtiñigai kisumununniiñ ilitchuqipkaqunijlugu tamanna atuumaruq aglaan nigipkaquniqaa.

6

Nazareth-miut Ukpigijitkaat Jesus

¹ Taavrumakña Jesus aullaqniqsuq iñuguqniqgvinmiiñun. Maliguaqtañ maliñnigaat.² Minguiqsiaqgvinum uvluani ilaa ilisautriaqsiuruq Jew-njuruat ka-traqviatni. Iñugiaktuat tusaakamitruq quvigusuniqsut nipliçhutin,

“Nakikñakiaq ilisimmatiqagnikpa, una iñuk? Kia marrumiña puqutmik aatchuqniqpauñ suli sanñimik savaaqatlasipłuni quviqnaqtuanik?³ Taamna qiruñnik savaaqaguusuruq, amii? Iqñigigaa Mary-m. Suli aniaqatigigaa James-njuml, Joseph-njuml, Judas-njuml Simon-njuml, suli agnat aniaqatai marra iñuuniaqhutin akunnaptikni.” Tarraasiñ ukpigiñiñnigaat kamanaha.⁴ Aglaan Jesus-njuml itnagnigai, “Iñuich nanipayaaq kamagiraqniqaaq sivuniksriqiri aglaan kamagitlainiñnigaat iñuguqviiani unniiñ akungatni ilagikkaiñ naagaunniiñ kiñungani.”⁵ Jesus savaaqalguiñniqsuq quviqnaqtuanik savaanik. Iligaluagnigai argañni ikituuranun atniqñaqtuunun iluaqsipługichaasiñ.⁶ Ilaan quvigusuutiginigaa Nazareth-miut ukpigsrisunijhat. Jesus nunaqqiñuktaqniqsuq ilisautriaqsipłuniasiiñ.

Jesus-njuml Aullaqtitkai Qulit Malguich Maliguaqtini

⁷ Jesus-njuml sivunniugatinigai qulit malguich maliguaqtini, aasii aullaqtitkaqsipługich malguuttaaqługich. Sanñiksriñnigai anitchitlasipługich irrusiqłunñik,⁸ tilipługich, “Iglauñapsitñi saagaqniqasi sumik aglaan ayauppiuramik kisan; qaqquumik unniiñ injularim puukatanñik unniiñ manimik aullautriñiaqasi.⁹ Aluqaaqtuqusi suli atnuqaaqtutiksrailaqusi.”¹⁰ Suli ilaan nipliutinigai, “Tukkuniqpsi tupigmun atlamik tukkuksraqsiaqumiñaitchusi aullaqniñapsitñunaglaan,¹¹ suli iñuich paglanjtpasi naalagnisunjitpatigilu uqalusi, unillugu nunaqqiq ipsuktuqumagiksi apyuq isigapsitñiñ. Taamna kilgutaugisuruq ilijitñun akuqtuinjisilaanjanñik tusaayugaagiksuamik. [Illumun uqautigipsi, qaganatluñniaqtuq iñuiñi Sodom-njuml Gomorra-njuml atanniivium uvluani taapkunakña iñuiñiñ nunaqqim.]”¹² Quliaqtuagutiginigaa iñunñun isummitiqupługich mumikługich killuqsautinijitñiñ.¹³ Suli anittaiñiqsut iñugiaktuanik irrusiqłunñik iñunñiñ, uqsruqtuqługillu uqsruqutnik iñugiaktuat atniqñaqtuat iluaqsipługichaasiñ.

John Paptaaqtitchiri Tuquniqsuq

¹⁴ Herod-tuq, Galilee-m umialga, tusaaniqsuq Jesus-mik atakkii iñuich uqaqagniqsut ilaanñik nanipayaaq. Iñanich iñuich nipliñniqsut, “John Paptaaqtitchiri anitqinñiqsuq tuquqigmiñ. Taatnamik savaaqatlasiiñiqsuq quviqnaqtuanik.”¹⁵ Atlas nipliñniqsut, “Elijah-njunaluktuq.” Suli atlattuuq

uqagñiqsut, “Sivuniksriqirauvaluktug ilanjatitun taipkua kamanaqtuat sivuniksriqiritun inilgaan.” ¹⁶ Aglaan Herod tusaakami nipligñiqsuq, “Una John-nuniqsuq niaquikkaga, makitqikhuni tuquhigmiñ.” ¹⁷⁻¹⁸ Sivuan Herod-ñum ilaqatigiliutinikkaña aniaqatmi Philip-ñum nuliaña atilik Herodias-mik, John-ñum suakatagaluañigaa Herod, “Maligutaksrakuagñangitchuq aniaqatvich nuañigikkaña tuvaqaqsiutigupku.” Taatnaqlugu Herod-ñum tigupkagñigaa John isiqsiuvinmuktitluguasiñ agnaqtin quyalisuklugu. ¹⁹ Aasiñ Herodias-ñum qin-nautigaluañigaa tuqqutchukkaluaqlugu, aglaan taatnalguiññigaa piqutigi-plugu Herod. ²⁰ Herod-ñum attaginiñigaa John ilisimaplugu nalaunñapluni ipqitchuag iñuk. Taatnamik tugluaqsimaagñigaa. Naalagñisuullapiañigaa John tutqilisuugaluanñagmi naalaqtuapayaqaqamunñ.

²¹ Kiisamma Herodias-ñum piviksrani nalautipaa. Herod-ñum annivilirvia tikitman aiyugaaqtiqhuni qaukñitñik kavamaauruat, anuyaktillu qaukñitñik suli sivulliuqtinñitñiglu Galilee-m. ²² Tavra pania Herodias-ñum isiqhuni sayuñiqsuq quyaliplugu Herod suli tuyuñmianj. Umialgum nipliutinigaa agnauraq, “Iniqsrugiñ, sumik piqagukkapanik aatchugisigikiñ.” ²³ Akiqsruutinigaa taamna agnauraq, “Qanutchipayaamik inigupña qaitchigisigikiñ, avvananikunniñ atanguvinma.” ²⁴ Niviaqsiaq aakamiñukhuni itnañigaa, “Sumik apiqsruğisivik?” “Apiqsruğumautin niaquanik John Paptaağirim,” aakanan itnañigaa. ²⁵ Taamna utigñiqsuq qilamiksruaqhuni umialinmun nipliutiplugu, “Uvaña aatchuquruna ilipnun akkupak niaquanik John Paptaaqtitchirim puggutamun ililugu.” ²⁶ Umialgum tusaakamunñ aliasullilapiañiqsuq. Aglaan akiqsruqtuutni pigiplugu suli pigiplugich tuyuñmiani itigautipchanğitchaa. ²⁷ Tarva Herod umialik tilisiñiqsuq niaquiqsirimik niaquanik John Paptaaqtitchirim aggiutritquplugu. Taavruma isiqsivinmukhuni niaquigñigaa John. ²⁸ Aasiñ aggiutiplugu niaqua puggutamun iliplugu qaiññigaa agnauramun, aasiñ agnauram qaitlugu aakamiñun. ²⁹ Tavrakña John-ñum maliguaqtaiñ tusaapqauraqamitruñ taamna, aiñigaa timaa tugvağiaqluguasiñ.

Jesus Niğipkairuq 5,000 Anjutinik

³⁰ Uqqiraqtit utigñiqsut Jesus-mun, uqautipluguasiñ savaagikkagmiknik suli ilisautriğimikniñglu. ³¹ Iñuich utiqtaqpaitlutin maliguaqtai niğgiviksraignigaiçhunniñ. Taatnaqhuni Jesus-ñum nipliutinigai, “Kiata, kisinñuğututiluta iñuilaamun, minguiqsiallagiağitchi.” ³² Tavra aullağniqsut iñuilaamun umiakun kisimñ. ³³ Iñuich tautukamisiniñ aullaqmata, ilisaqhiñigaiç. Aqpatkaqsiligñiqsut iluqaitñin nunaaqçinñ tikiumasukhutin sivuniğvigikkañatnun taapkua sivuatni. ³⁴ Jesus niukami umiamiñ tautuñiqsuq iñugiaktuanik iñuñnik. Iñunñutchanñiqsuq atrilutiplugich ipnaiyaatun munaqsrailaatun. Tavra Jesus-ñum ilisautiuraagatasruğunñigai. ³⁵ Uvluqpaguqman maliguaqtaiñ utlanñigaaat Jesus nipliutiplugu, “Manna nayukkaqput iñuitchuq, suli unnuaqsiyaa.” ³⁶ Aullaqtikich iñuich nunaaqçuranun. Tauqsigiğlich niqksrağmiknik.” ³⁷ Tarra Jesus-ñum kiuniğai, “Aatchuqsigik niqksrañitñik.” Taapkua apiqsruğniğaaat, “Qaqquqsitquvisigut malğuk tallimakipiak akiksrañanik niğipkautiksrañanik?” ³⁸ Jesus-ñum nipliutinigai, “Qanutunmi samma qaqqianuraqaqpsi? İitçuginiurallaktiğitchi.” İitçugikamitruñ Jesus uqautiğaaat, “Paqittugut tallimanik qaqqianuranik suli malğunñik iqalunñik.” ³⁹ Tiligai iñuich aquvititquplugich ivigaamun. ⁴⁰ Tavra tallimakipianutqataaqlugich suli malğukipiaq qulitqataaqlugich aquvititkaich.

41 Tiguniġai tallimat qaqqianurat suli malġuk iqalugauraak, aagluqhuni qilanmun quyyatiplugich. Aasiin avguqlugich qaqqiat suli iqalugauraak qainniġai maliguaqtimiñun autaaquplugich tamatkununa niġisuktuanun. 42 Iñuich niġiñaġniqsut, iluqatin aasiin niġisuiłlapiqhutin. 43 Niġisuiñanikmata katinniġaich qulit malġuk aguupmaich ilakunik imalgich. 44 Taapkunani niġiruani 5,000-njuniqsut anjutit.

Jesus Pisrukun Imiġmi

45 Niġianipqauraqmata maliguaqta i aullaqtitkai umiakun sivumiñi narvam iġluanun, amuna nunaaqquuramun Bethsaida-mun. Aasii taatnaanikami aitquniġai taapkua iñugayaat. 46 Suli aullaqtitkanikamigich mayuġniqsuq iġġimun agaayutyaghuni. 47 Qaumaaraanjan unnuksraaqman umiaq iñiñiqsuq qitqanun narvam, Jesus kisivlipkaqlugu nunami. 48 Qiñiġniġai sakuullapiaghutin iputtuat atakkii paaqlugu anuġi. Tamaaniguuq uvlaatchauraguqman pisuktuaġniqsuq qaanaġun imġum. Qaaniqsaġumaruatun piñiġai. 49 Tautunniġaat iłisaġipmiñagulu pisuktuaqtuaq qaanañi imġum. Aliuqtuaqsiñasugiplutin nipliagaqsiñiqsut. 50 Qiñiqamitruñ iluqatin tataminniqsut. Qilamik Jesus-ñum nipliutigai, “Quviatchauġigitchi, uvañauruna, iqsiñasi.” 51 Tarra utlanniġai ikipluni umiamun, aasii anuġaiqhuni. Taapkua quviġutchallapiagħniqsut. 52 Tautukkaluaqlugu Jesus niġipkaipman qaqqunik iñugiaktuanun kanjiqsimalguiniñiġaatsuli kisuutilaana, ukpigiłguitlugu tavrakii.

Jesus Mamititchiruq Atniġñaqtuanik Gennesaret-mi

53 Taapkua ikaaqługu narvaq tulanjiqsut Gennesaret-mun. 54 Niukamiñ umiamiñ iñuich iłisaqłiġutinniġaat Jesus. 55 Iġlauniqsut iluqaani nunami Jesus-muutriaqsiplutin atniġñaqtuanik akiyaqhutin siñiġviksummaisa iłitchuġikamitruñ Jesus sumiitilaana. 56 Napmupayaaq Jesus nunaaqquuramukman suli nunaqpanmun iñuich agġiutruġniġaich atniġñaqtuat iłliuqaqlugich tumitchaanun apqusaagaksrañiñun Jesus. Tamatkua iñuich injiqsruġniġaat Jesus atniġñaqtuat aksillañniagukluguunniñ atnuġaana. Aasiin taatnaqamitruñ nakuqsiraġautiġiniġaat.

7

Sivullianja Iłisauttutigiġkanjat

1 Tavra ilanja Pharisee-njuruat suli aglaliqirit agġiqsuat Jerusalem-miñ utlanniġaat Jesus. 2 Tautunniġaich Jesus-ñum maliguaqtit ilanja niġiruut iġġuġaluaqnaġich argatin Pharisee-njuruat piraksriutaatitun iñun. 3 Pharisee-njuruat suli atlat Jew-njuruat niġiłlaiñiñiqsut iġġuġaluaqnaġich argatin, kamagiplugu iłisauttutaat sivulliagikkaġmiñ inilġaanimakna. 4 Aikamiñ tauqsiġniġvinmiñ sunik niġiłlaiñiñisut iġġuġaluaqatin. Suli iñugiaktuat piraksriutinich aapamiñ maligutmiġaich itnatun ittuat, iġġuġlugich qallutit suli utkusiich suli puggutat. 5 Tavra Pharisee-njuruat suli aglaliqirit apiqsruġniġaat Jesus, “Suvaata maliguaqtitin maligutinipat iłisauttutigiġkanjitnik sivulliapta, niġiplutin qaqqianik iġġuġniġilaanik arganmiknik?”

6 Jesus nipliutigai, “Ukpinjuqaqtaurasii, Isaiiah sivuniksriqiri nalauttuq uqaqami ilipsigun, itnaqhuni, Iñuich kamaksrulgugaluaġaana uqałhiñiġmiktigun
aglaan uummatinich unjasiksut uvamniñ [piqpagillapiangitluna].

7 Kamaksruutaat uvamnun tanjiłlaanuruq

atakkii ilisautrirut iñuich ilisauttutaitñik iliplugich maligutaksragiruatum Agaayyutim.

Isaiah 29:13

⁸ Kamaginjtikaluağisi tillisai Agaayyutim, aglaan kamaksriplusi ilitqutchiñik iñuknitñaqtauranik.”

⁹ Jesus-ñum nipliutipsaağniğai, “Yaiy, nalungitkaluağniğiksi qanuq ayaksimaafiksrañat tillisai Agaayyutim. Iisimagaluaqlugu atuumaniaqtaksrauraq Agaayyutim pisulhagun kamagiraginjtikisi aglaan ilisauttutisi malikkisi. ¹⁰ Moses tilisiñiqsuq, ‘Kamagiyumagiñ aapan suli aakan’ suli ‘Kiñaimña uqapiluuutiruaq aapamiñik suli aakamiñik tuqqtaksraupiaqtuq’.

¹¹ Aglaan itna ilisautrirusi iñuum nipliutiñiñiñaplugik añaquqaañni ‘Corban’ (mumiutiqaqtuuaq ‘Ikayugukkaluağiptik aglaan qaiññaniktunja Agaayyutmun’).

¹² Taatnaqamigguq patchisaiyağniñraqtuq ikayuiñksragaluağmiñik añaquqaañmiñik. ¹³ Taatnaqapsi ayakkisi uqalhi Agaayyutim taavrumuuna ilisauttutipsigun. Suli iñugiaktuat atlat ilisauttutipsi atuumangiğagigisi.”

Sut Qaayugnaqsiruat Iñuñnun

¹⁴ Uumaguq tuqluğniğai iluqaisa iñuich iñmiñun nipliutiplugich, “Naalağniñlaksitña, kañiqsiyumausi! ¹⁵ Isaagaqtuuaq iñuñmun silataaniñ qaayugnaqsiragutañitchuq aglaan samna anniuğaqtuuaq uummatmiñiñ.

¹⁶ [Kiña iñuk siutiqaqtuuaq tusaali.]”

¹⁷ Jesus-ñum unitñamigich iñugayaat isigñiqsuq tupiğmun. Maliguqtañiñ kañiqsimasrukhotiñ apiqsrulgiñniğaat taavrumuuna atrikusautikun.

¹⁸ Suakatağniğai, “Kañiqsilñaiñniñiaqpat! Tusaanjtchuatum! Uvvaami qanutchim silataaniñ isaagaqtuuaq qaayugnaqsiragañitjchaa iñuk. ¹⁹ Atakkii isaagaqtanjtchuq uummataanun aglaan aqiağuanun anipluniasiiñ timimiñ.” (Jesus-ñum nipliutigikmauñ taamna niğniñaqsigai niqipayaurat.) ²⁰ Niplipsaaqtuq, “Sagviqsiqataqtuuaq iñuñmiñ taavruma qaayugnaqsiragigaa iñuk.

²¹ Samakña anniuğağatut uummataaniñ iñuum, pigiitchuat isummatit: sayuñaliq ilaqataunnani, tigliyuhiq, iñuaqtuhiq, ²² atlatuhiq, kaviuğutiqaliq, pigiñliqihiq, kinnitñihiq, iñmiñun añaalalguñiq, sanjaktuhiq, uqagniqluktaliq, kamanagaşrugihiq, kinnanaaliq. ²³ Iluqatiñ taapkua pigiitchuat sagviğatut iñuñmiñ, qaayugnaqsirugasiñ taamna iñuk.”

Ukpiqsriñha Ağnam Jew-ñungitчуam

²⁴ Tavrakña Jesus aullağniqsuq tunaanun Tyre-m suli Sidon-ñumlu. Isigñiqsuq tupiğmun nalutqugaluaqhuni iñuñnun. Aglaan nalunilgiñniğaat.

²⁵ Uvvauna ağnaq paniuraqagñiqsuuaq irrusiqhulimik. Tusaaniğaa imma Jesus tikiumaniplugu. Utlakamiñ purviginigaa isigaiñun. ²⁶ Ağnaq Jew-ñunjtchuq, animapluni Phoenicia-mi Syria-mi ittuami. Taavruma injqsruğniğaa irrusiqhuk anillañniaquplugu paniurağikkağmiñiñ. ²⁷ Aglaan Jesus-ñum nipliutigaa atrikusautmik, “Iilgaat sivulliulugu niğisuiqsuksraurur.

Nalaunñanjtchuq ililgaat qaqquksrañat aachtuutigiñksrañat makununja qipmiñun.” ²⁸ Ağnam kiuniğaa, “Aa tarraami, Ataniiq, naagaunniñ qipmich niğgiviich ataadni niğisuupmiut kanganiñitñik ililgaat.” ²⁹ Ilaan nipliutiniğaa, “Aarigaa, kiusrillautaqutintarra, ikayugişigikpiñ. Aggiñ, taamma irrusiqhuk aniruq paniurağikkaqniñ.” ³⁰ Taavruma aikami paqiniğaa paniurağikkani nalauraaqtuuaq siñigviñi, irrusiqhuluağniñitjalukut.

Jesus Mamititchiruq Iñuñmik Uqatlaitчуamiglu Tusaatlaitчуamiglu

³¹ Tarra Jesus aullalgiñniqsuq avataaniñ Tyre-m Sidon-kuaghuni utlautipluni narvañanun Galilee-m, apqusraaqhugu nunakun atilikun

Decapolis-mik. ³² Iñuich Jesus-muutilgiññaagaat iñuk tusaallaitchuaq suli uqallaitmisigalugu. Tarra iniqsrugñigaat patiglugu argaiñik iħuaqsiquplugu. ³³ Tavra uħavaqtaagautilanñigaa iñugaagruñiñ. Iliplugu tikiğikkani siutanun suli tivvuaqtuğugich aksinñigaa uqağikkarja iħuaqsisuklugu. ³⁴ Aağluħuni qilanmun aniqsaagpanniqsuq nipliħuni, “Ephphatha” (mumiutiqaqtuag “Anmagiñ”). ³⁵ Tavrakñatchiaq siuttak anmagniqsuk suli uqarja iħuaqsipluni, uqaqaqsipluniasiiñ kanjisiñiaqsipluni. ³⁶ Jesus-ñum tiliñigai uqaqunilugich, aglaan iñiqtiğaluaqtitlutin uqapsaagñiqsut tamarrumuuna uuma savaagikkarjagun. ³⁷ Quviğutchallapiagñiqsut nipliħutin, “Ilaa savaagaqtuq supayaamik pillautaqługu: tusaallaiħaat tusaatlasiplugich suli uqallaitchuat uqatlasiplugich.”

8

Jesus Niğipkaiñiqsuq 4,000 Anjutinik

¹ Taipkunani uvluni iñugiaktuat iñuich katinisut. Niğiksraitmata, Jesus-ñum tuğluğniğai maliguaqtini inmiñun, aasii nipliutiplugich, ² “Uħarja ilunjugigitka iñugiaktuat iñuich, atakkii nayuutirut uvaptikni piħasuni uvluni niğiksraigutiplitin aasiiñ; ³ uħarja aullaqtitkupkich niğipkağaluağnagich ilinich taagtukkağisirut apqutmi. Iħanich aggiğniqsut uħasikuamañ.” ⁴ Jesus-ñum maliguaqtaiñ kiuniğaat, “Nakikñami maani iñuilaami qaqquqtuğisivat taatnatun iñugiaktigiruat iñuich niğisuiğutin?” ⁵ Tarra apiqsruğniğai, “Qapsiñik qaqqianuranik piqaqpsi?” Kiuniğaat, “Tallimat malğunñik.” ⁶ Tarra tiliñigai iñuich aquvitquplugich nunamun; aasiiñ tigukamigich tallimat malğuk qaqqianurat quyyavigiqqaagługu Agaayyun, avguğugich qaqqiat qaiñniğai maliguaqtimiñun autaagutitiguplugich inunñun. Aasiiñ piñiğaat taamna. ⁷ Taapkua piqaqmiñiqsuttuug mikiruuranik iqalugauranik. Jesus-ñum quyyatiplugich tiliñigai maliguaqtini tamatkuaptuug autaagutitiguplugich. ⁸ Iluqatin iñuich niğiñiqsut niğisuiğataqħutin. Maliguaqtit ilakut pukukmatigich immiğniğaiç tallimat malğuk aguupmaich. ⁹ Taapkua niğiruat iñugiaktilaaqagñiqsut 4,000 iñuich. Jesus-ñum aipkaqqaagługich ¹⁰ ikiniqsuq umiamun maliguaqtiniħu tiksiquħutin nunañanun Dalmanutha-m.

Iñuich Qasiliñiqsut Quviqnaqtuamik Savaamik

¹¹ Pharisee-ñuruat aggiqħutin uqavaagutiaqsiğiñniğaat Jesus suktuaqsağuklugu, “Savaagağiñ quviqnaqtuamik. Taavrumuuna ilitchuğipkağumigaatigut Agaayyutim tuyuğipialħanik ilipnik.” ¹² Aniqsaagpagataqħuni Jesus-ñum qatmigiliutinigai nipliħuni, “Uvvali ukua tautugukaminjaglaan quviqnaqtuamik! Nipliutigipsi, Makua iñuich tautukkumiñaitchut quviqnaqtuamik savaanik nalupqinaigutaulugu kisuutilaamnik.” ¹³ Taatnaqqaqħuni uninñigai. Ikipluniasiiñ umiyamun aullağniqsuq taavruma narvam siħaan iğłuanun.

Kanjisitlaitchuat Maliğuaqtit

¹⁴ Maliguaqtai aullaqamin piiguqtigñiqsut qaqqumikunniñ aglaan atausiħiñaq qaqqianuraq taqağiliğniğaat. ¹⁵ Jesus-ñum tiliñigai, “Qaunagiyumausi puvlaksautaatiñ Pharisee-ñuruat suli puvlaksautaaniñ taavruma Herod atangum.” ¹⁶ Taapkua uqaqtuyaagaqsiñiqsut avatmum, “Una uqaqtuğ taavrumin taqanitiħapta qaqqiamik.” ¹⁷ Jesus-ñum ilisimalgiñniğai kanjisiñiħatigun. Uqaqtuag ilisautriħatnik Pharisee-ñuruat suli surağalħanik Herod-ñum, taapkuali uqaqħutin taqaniliğmiknik qaqqumik. Taatnaqħuni apiqsruğniğai, “Suvaata uqaqtuyaagaqsiğitpisi

akunnapsitni qaqqumik taqunaññiþlusi? Kanjqsinqjtpisisuli? Puqisigivisi taatnatun? ¹⁸⁻¹⁹ Iriqagaluahusi qñilguitchusi suli siutiqaqaluaqhusi tusaalguitchusi. Itqaññiññiqpisiun tallimat qaqqiat niñipkautikapkich 5,000 iñugiaktialaijnun? Qapsiñik aguupmanjñik immiuvisi ilakunik katitchikapsi?" Tamatkua kiuniñaat, "Qulit malgunjik." ²⁰ "Suli niñipkautikapkich tallimat malgunjik qaqqiat 4,000 iñugiaktialaijnun aasiñ ilakugikkanjich pukukapsigich qapsiñik immiuvisi aguupmanjñik?" Tamatkua kiugaat, "Tallimat malgunjik." ²¹ Ilaan nipliutigai, "Suvaatami kanjqsilguitkaqsilgipisi?"

Jesus Iluaqsiþkaiñiqsuq Qiñitlaiamk Bethsaida-mi

²² Tikitmata Bethsaida-mun, tavrurautiniñaat qiñitlaitchuaq iñuk injqsruqñugusiñ iluaqsitquplugu. ²³ Jesus-ñum tiguplugu qiñitlaitchuaq iñuk argaigun, tasiuqñugu annisiniña nunaaqqimiñ. Aasiñ tivvuaqtuqqaqñugik irrak patinjñigik arganjñiñ nipliutiþluguasi, "Sumik qiñitlasiñiqpich?" ²⁴ Iñuk tautunniagaqsiñiqsuq nipliuhuni, "Uvaña tautukkitka iñuich atriqaqñugich napaaqtunik pisuktuatun." ²⁵ Jesus-ñum ilitqinjñigai argagikkani irraknun, taututqiksaqamiasiniñ taamna iluaqsiñiqsuq. Tapkiksiliñiqsuq. ²⁶ Qiñitlasipkaaniamun Jesus-ñum uqautiniña, "Aillaññi, aglaan nunaaqqimun utiqtiñiagnak."

Peter-m Uqautiginiña Kisuutillaña Jesus-ñum

²⁷ Jesus aullañniqsuq piqatigiplugich maliguaqtini nunaaqqiñun qaninjanun Caesarea Philippi-m. Iglitqahigimikni apiqsruñigai, "Kisuunivatña makua iñuich?" ²⁸ Tamatkua kiuniñaat, "Ilanjisa iñuich John Paptaaqtitchirauniplutin, ilanjisa Elijah-ñuniplutin, atlatlu sivuniksriqirauniplutin inilgaanimma, itna uqagaqtut." ²⁹ Ilaan nipliutigai, "Ilipsimi kisuunivisitña?" Peter-m kiuniña, "Christ-ñurutin Agaayyutim akiqsruutigikkanja." ³⁰ Jesus-ñum tiliñigai uqautitqunjitlugu kimun-unniiñ.

Jesus-ñum Uqautiginiña Tuqutksraniļu Anjipkakkautksraniļu

³¹ Tavra Jesus-ñum ilisautiuraagaqsiñigai maliguaqtini, "Iñña Inuum nagliksaaqtuksrauruq, suli sivulliuqtigruat suli qaukñijisa agaayuliqsit suli aglaliqirit ayakkisigaat. Tuqutkisigaat, aglaan piñayuakun uvlut anjipkakkauqsiuruq." ³² Nalupqinaiyautigai tamatkinija. Peter-m saniqpaktaagutillaklugu uqautiniña Jesus taatnatchiñik uqauqñitlugu. ³³ Jesus-ñum takullakkaluaqamigich maliguaqtini iñiqtiñigai Peter, "Tuungaaq, aullaññi uvamniñ atakkii isumanjitchutin Agaayyutim isummasianik aglaan iñuich isumanjatnik."

³⁴ Jesus-ñum tuqñuqmiñigai iñugayaat injmiñun maliguaqtimiñunlu nipliutiþlugich, "Kisupayaam maligukkumiña suksraaqtaksragigaa pisuñi, iqsriutlugu sannigutani aasiñ maligluna." ³⁵ Atakkii kisupayaam anniginiagumun iñuñi tammaigisigaa aglaan kisupayaam tammaiymun iñuñi pigiluna suli pigilugu tusaayugaallataq anniqsugiakun, taamna iñuugisipiñaqtuq. ³⁶ Inuum piññaktaagithiñaugaluağaa suurapayaana marruma nunam, aglaan tammautigisigaa iñuutchi. Sakuunurañniñha atugumiñaitchuq sumun. ³⁷ Tarra simmiutiksraitçhaa iñuum iñuutchi. ³⁸ Iþapsi kanjñugivalukkaatña ilisaututikalun sivugaatni iñuich killuurat sayunaruatlu. Taatnatun Iññinjan Anjutim kanjñugisipmigaaptuuq utigumi kamanautiqaguni aapamisun piqasiğuni ipqitçhuanik isağulinjik."

9

¹ Suli ilaniġai uuminja, “Ilumutuuruamak nipliutigipsi, Ilaṅich marra iñuich tuquyumiñaitchut qinñinaiñjaan Agaayyutim anjaayquataa sanjngun.”

Jesus-ḡum Atlanḡuqtiha

² Kiñuagun itchaksrat uvlut Jesus-ḡum kayunġiñġai Peter-lu, James-lu John-lu aasii sivulliaqsipluġich iġġimun kisiisa. Qiñiqtitluġich Jesus atlanḡuġniqsuq sivuġaatni. ³ Atnuġaani qivliqisirauraqhutin qatiqsiplutin aniuun, kianunniñ nunami salummaġumiñaitkai qatiqsipluġich. ⁴ Tavrakṅatchiaq tamatkua qiñiġmiñiġaich Elijah-lu Moses-lu uqaqatigiaqsiptomatku Jesus. ⁵ Tarra Peter-m nipliutiniġaa Jesus, “Iisautrii, nakuunayaqtuq uvani ituiñġuqta. Nappaitquguptigut nappaiñayaqtugut pinjasunik palapkaak-sranik, atautchimik ilipnun, atautchimik Moses-mun suli atautchimik Elijah-mun.” ⁶ Peter qanuġviiłlapiagñiqsuq tupanapluni, taatnaqhuni ilisimanġiñiñiqsuq sumikunniñ uqaġikkaġmiñik. ⁷ Taatnaqsaqtitluġich nuviyam qulanjutiniġai. Nipi nuviyamiñ tusaġnaqsiñiqsuq itnaqhuni, “Taamna ilaanuruq piqpagikkaġa Iġniġa, naalaġniyumagiksi!” ⁸ Taapkua alaqtuqsaqmata ilaġikkak qiñiġnainjaniktigñiqsuq. Qiñiñhiñiġniqsut kisanik Jesus-mik.

⁹ Iluqatin atqaaqsikamin taavrumakṅa iġġimiñ Jesus-ḡum tiliñġai uqautigtunjtluġich qiñikkanjit Iġniñan Anjutim anjtqiłhanunaglaan. ¹⁰ Tamatkua tusaakamitruḡ tillisaa qanuqsagviitkualuqhutin apiqsruqtuutiagñiġaat avatmun, “Qanuutauruaq una anjtqiłiq tuqumiñ pivaun?” ¹¹ Tavra apiqsruġniġaat Jesus, “Suvaata aglaliqirit uqaġuuvat Elijah agġiqsuksraunipluġu sivulliluni?” ¹² Kiuniġai, “Tavra Elijah agġiqqaagñiaqtuq Christ-miñ itqanaiaġluġich supayaat. Uvvasuli aglausimaruaq Iġniñna Iñuum nagliksaallapiagñiqsuqraugisiñipluġu suli suksraġiñiġiñiñipluġu iñunjun. ¹³ Aglaan nipliutigipsi, Elijah agġianiktutq. Iñuichaasiñ anallaqłukkaat qanupayaq, tavraruġu aglausimaruaq ilaagun.”

Jesus Nakuqsipkaiñiqsuq Nukatpiaġruḡmik Irrusiqluḡinmik

¹⁴ Tamatkua utiqamin atlanun maliguaqtaiñun tautunniġaich iñugayaat suli aglaliqirit uqavaaqtuat maliguaqtinun. ¹⁵ Iñuich tautukamitruḡ Jesus quviġusullapiaqhutin aqpalisruqhutin ilaanun paġniġaat. ¹⁶ Ilaan aglaliqirit apiqsruġniġai, “Sumik uqaqtuyaagñiġaqtuq?” ¹⁷ Ilaṅata iñugaaġruich nipliutiniġaa, “Iisautrii, tikiutirunja iġniġikkammik irrusiqluḡuqhuni uqatlaiqsipluġu pitchanjanik. ¹⁸ Irrusiqluḡum analaġipmagu ulgutkaa nunamun. Ilaa qiluraġallapiagñiaqtuq, innuliqipluni qaniġmigun, tiriqulaplugich kigutini suli tikkaksillapiaqhuni iluqaġmi tuquruatununniiñ. Uqautigaluagñitka maliguaqtitin anitqupluġu aglaan taatnalguiñiġaat.” ¹⁹ Tavrani Jesus-ḡum nipliutiniġai, “Aatai, ukpiqutaiñiñiaqpat ilipsitñi? Qanutunaglaansuli nayuġniaqpsi? Qanutunaglaan iglutuqtaksraġivisi? Taamna nukatpiaq uvunautisaqsijata.” ²⁰ Iñuich Jesus-muutiniġaat. Irrusiqluḡum tautupqauraqamiun Jesus, nukatpiaġruk qiqqsruqtitkaqsiniġaa. Ulġupluni nunamun aksralikhuni innuliqiaqsiniñiqsuq qaniġmiñi. ²¹ Jesus-ḡum apiqsruġaa aapaṅa, “Qanaaglaan taatnaiłiva?” Taavruma nipliutigaa, “Imma ililgaurauġmiñiñaglaan. ²² Akulaiġuġu irrusiqluḡum tuqunnaqsimagaa igitqataġuġu ikniġmun suli imġmun. Pitlagupku suraġallanñaġuqtuq! Iñunjuġillanñaġuta ikayuqtiguti!” ²³ Jesus-ḡum uqautiniġaa, “Arguasuktusraunjtchutin pitlanilunja. Ukpisriñhiñiġuovich supayaq piłhiñauruq!” ²⁴ Tavrauva aapaṅa ililgaam kappianaruq

nipliqhuni, “[Ataniiq.] Ukpigtunja. Ikayunja ukpiqsrisiqatluqulunja!”²⁵ Jesus-ñum qiniñgai iñuich utlaktigikkani. Iñiqtiñgaa irrusiqłuk itnaqhuni, “Uqallaitchuaq sulitusaallaitchuaq irrusiq, anitqugikpiñ uumakña nukatpiağrunmiñ, aasiñ isitqisunağnak.”²⁶ Irrusiqłuk igiállaksaqtuq qilurağaqtitlugu taamna nukatpiağruk, aasiñ suullaktitlugu aniruq ilaaniñ. Taamna nukatpiağruk tuqunaruatun ililiqtuq. Iñuich uqaqsiñiqsut, “Ilaa tuquliqtuq.”²⁷ Aglaan Jesus-ñum tiguplugu argaigun ikayuqługu makitinnigaa.²⁸ Jesus isianikman tupiğmun maliguaqtañ apiqsrugniğaat kisiñjuğutiplugu, “Suvaata anilğuitpisigu taamna irrusiqłuk?”²⁹ Ilaan kiuniğai, “Ağayulhiñakun piliqillapiaqhuni [uisauraakunlu] anitlagaa taatnasiq irrusiq.”

Jesus Uqautigilgitkaa Tuqqutauliksranilu Anjipkakkauliksranilu

³⁰ Taavrumakñaqhutin Galilee-kuagniqsut. Iisimatqunijnñigaa kimunniiñ naniitlaani, ³¹ atakkii ilisautrisukhuni maliguaqtimiñik, itna, “Iñuich tigugisigaat Iğniña Iñuum tuqulluguasiñ. Tuqqutaunjanikkumi piñayuakun uvlut taamna anjitiqkisiruq.”³² Aglaan maliguaqtañ kanjisiñijnñigaa uqaqtuutigikkana, taluqsraqhutin aasiñ apiqsruağalğuiñigaaat Jesus.

Kiña Kamanagñiqsrauva?

³³ Tavra tikiñniqsut Capernaum-mun. Tupiğmiillağmin Jesus-ñum maliguaqtini apiqsrugniğai, “Sumik uqaqtuyağutiqaqpsi iglauħaptikni?”³⁴ Kiunijnñigaa atakkii iglauħağmin uqaqaqhutin avatmun nalligmiknik kamanagñiqsrauniaqmagaan.³⁵ Ilaan tarra aqvitulni tuqługniğai qulit malğuiç maliguaqtigikkani nipliutiplugich, “Kiña iñuk sivulliusukkumi aqulliuurksauruq savaktiğumiluni iluqanjitñun.”³⁶ Aasii qiniñuagñigaa ililğaaq inillakługu akunğatnun, sağliriutiplugu itnaqhuni,³⁷ “Kisupayaam akuqtuğumiñ ililğaaq pisigiluna akuqtuğaana, sulit kisupayaam akuqtuğumiñakuqtuğumiñaitchaana uvanahñaq aglaan akuqtuğaa taamna tuyuğirigikkağa.”

Akitñaqtuqtinğitchuaq Uvaptiknun İlagillapiağikput

³⁸ John-ñum Jesus nipliutiniğaa, “İisautrii, qiniğikput una anitchirağiiruaq irrusiqłunnik atuqługu atqin. Taavruma iñuum maliguanitmiğaatigut. Uvvaasiñ iñiqtiğikput atakkii maliguaqtinjitlugu uvaptikni.”³⁹ Aglaan Jesus-ñum nipliutiniğai, “Nutqaqtitnasiun atakkii iñuum savaaqtuam quvinqaqtuanik atuqługu atıga uqautigiğumiñaitkaana pigiililuna.”⁴⁰ Akitñaqtuqtinğitchuaq uvaptiknun ilagillapiağikput.⁴¹ Nipliutigiğpsi, kisupayaam aatchuğumisi qallugauramun imiksrapisitnik Christ pigipmasi akilliusiağtilasipiagisiga.

Killuqsaqusağuti

⁴² “Kia iñuum killuqsaqusağpagu ilanaç makua ukpiqsrisiqatluqat uvamniki ililğaatun, nakuutlukkayaqtuq taamna qunisiğmiutçigilugu uyağakpañmik ipipkaçpan tağumi.”⁴³ Suli argakpich killuqsaqtitpatin piğumagitin. İuatlukkayaqtuq ilipni isiguvich iñuugiğmun argaillutin uumakña argağatun igluktun aullaħiksraqniñ anasiñjuqsagvijnmun ikniğmun qamitlailaamun.⁴⁴ [Tavrani qupilğut tuquyumiñaitçhut sulit ikniq qamiğumiñaitmıuq.]⁴⁵ Naagasulit isigakpich killuqsaqtitpatin piğumagitin. İuatlukkayaqtuq isiguvich iñuugiğmun isigaillutin uumakña isigağatun igluktun iktauliksraqniñ anasiñjuqsagvijnmun.⁴⁶ [Tavrani qupilğut tuquyumiñaitçhut sulit ikniq qamiğumiñaitmıuq.]⁴⁷ Suli ilvich irigikkaçpich killuqsaqtitpatin piğsiğumiğni qaqulilugu. İuatlukkayaqtuq

ilipni isigüvich anjaayuqautaanic Agaayyutim atautchimik iriqanñaqapich uumakña malguñnik iriqagutin iktauliksraqniñ anasiññuqsagvijnun.

48 Tavrani

qupilgüt tuquyumiñaitchut

suli ikniq qamiyumiñaitmüq.

Isaiah 66:24

49 “Maaniñi iñuk inmiguuraq makitalgutillaakkaugisiruq iknikun. 50 Tağiuc nakuuruq, aglaan tağim tağiugñiiqpan qanuq tağiugñilğñiaqpisiun? Taatnamik qanusriuliqagitchi tağiutun, tutqiuuqagusi akunnapsitñi.”

10

Jesus İlisautriruq Avilikun

1 Jesus aullaqami tavrakña Judea-muñniqsuq igluanun Jordan-ñum kuuñan. Tavrani iñuich katirvigilgitmatni sivuanisun Jesus-ñum ilisautiuraagaqsilğñiñğai.

2 İlanjich Pharisee-ñuruat tikitlugu uuktuqsagñağalualğñiñğaat, “Uvva, maligütaksrakuğnaqpa iñuum avitkumiun ağnaqtin?” 3 Taavrumali kiuniğai apiqsrutmik, “Qanuğmi Moses-ñum tillisiqagpasi?” 4 Tamatkua kiugaat, “Moses aglausimaruq, İñuum ağnaqtin avitçhukkumiun qaitchiqiliun aglanjik avirrutiksranik aullaqtilluguasiñi.” 5 Jesus-ñum kiuniğai, “Moses qaitchiruq taavrumiña tillitmik pitchiğilipsigun. 6 Aglaan aullağniñhani Agaayyun iñiqsipman supayaanik iñiqsipmiñiqsuq anjutmik suli ağnamik. 7-8 Taatnamik anjutum unitkisigaa aapaniñu aakanilü, ağnamikun ililuni atausinñuğutikaasiñi. Tavra malguññaiğutik aglaan atausinñuğisiruk. 9 Taatnamik kia-unniñi iñuum avitinniaqnağik Agaayyutim atautchimuktitağikkak.”

10 Isiqaminj tupiğmun maliguqağtaiñ apiqsrutqilğñiñğaat taavrumuuna.

11 Jesus nipliutigai, “Kisupayaq avitçhumi ağnağmiñiñ aasiñ kasuutiluni atlamun atlatuqtuq akitñağlugu ağnaqaaqtin. 12 Naagaqaa ağnam avitçhumiun anjutm aasiñ kasuutiluni atlamun taamna ağnaq atlatuqtuq.”

Jesus-ñum Agaayyutigai İilğaurat

13 İlanjisa iñuich ililğaat Jesus-muutiniğaiç aksiqplugich. Maliguqağtaiñ aasiñi iñiqtiqasiñiğai iñuich tikiutriruat ililğaanik. 14 Jesus-ñum ilitçhuğikamigich ihuaginñiñğai. Nipliutiniğai, “İilğaurat uvamnuktitçhigik. Avriaqutaunagich ilinjitñun atakkii Agaayyutim anjaayuqautaa anjaruq iñunñun atriqaqtuanun ililğaanik. 15 Itqagisiun una! Taapkua akuqtuqtuat anjaayuqautaanic Agaayyutim ililğaurat akuqtuipmatun, kisiminj taapkua tavrunğisirut.” 16 Tarra ilaan sağliriutikamigich ililğaat, iliplugich arganji ilinjitñun agaayyutiniğai.

Nukatpiaq Sulliñaurauqaqtuq

17 Jesus aullapqauraqman iñuum aqpaliqsruğhuni purviginigaa itnağlugu, “Nakuuruq ilisautrii, qanuğluña piññaktaaqatlasinayaqpk isuitçhuamik iñuuliğmik?” 18 Jesus-ñum apiqsrugñigaa, “Suvaata atchiqpinja nakuuruamik? Atautçhiññaq nakuuruq, taamna Agaayyun.

19 İlisimagitin tillisauruat, ‘İñuauqtuqnak, atlatuqnak, tigliktuqnak, sağlunak, sağlutaqnak, kamagilugu aapan suli aakan.’” 20 Taavruma iñuum kiugaa, “İlisautrii, iluğaisa tamatkua tupigigitka nutaullamniñaglaan.”

21 Tavra Jesus-ñum tautunigaa piqpaksriñikun itnağlugu, “Atautchimik inuğniqsutin. Aullağutin tunityakkich sulliñipayaagikkatin aasiñ qaillugich maniññaktatin inuqsraqtuanun. İlviñi umialgutiqagumautin pakmani. Aasiñi

taatnaanikkuvich maligluḡa.”²² Iñuk tusaakami taavrumiḡa aliasuligñiqsuq, aasiñ aullaḡniqsuq ihuilljuliqḡuni atakkii suuraupkaqpaitluni.

²³ Jesus qñiqtuagataḡaluaqamigich nipliutiniḡai maliguaqtini, “Qanutun sakiqnaqtigisiva tamatkunani umialguruani isihksraḡat Agaayyutim aḡaayquataanun.”²⁴ Maliguaqtai quvigusuḡniqsut taavrumiḡa nipliḡun.

Aglaan Jesus-ḡum nipliutitqinḡiḡai, “Iḡlaat, qanutun sakiqnaqtigiva [umialguruani] isihksraḡat Agaayyutim aḡaayquataanun.”²⁵ Qaḡanatluḡkayaqtuq pikukturuam isihksraḡa ‘Iraagun Mitqutim’ uumakḡa umialguruamiñ isigñialiksraḡaniñ Agaayyutim aḡaayquataanun.”

²⁶ Maliguaqtai quvigutchallapiḡniqsut, suli apiqsruaqsiplutiḡ inḡmikkun, “Kiñami anniqsuḡisiniḡa?”²⁷ Jesus-ḡum qñiḡamigich irigruiniḡaḡugich nipliḡniqsuq, “Iñuk anniqsuḡumiñaitchuq inḡmiñik, aglaan Agaayyutim kisimi anniqsutlagaa atakkii Agaayyutim supayaq savaḡitlapluḡa.”²⁸ Tavra

Peter-m nipliutiniḡaa, “Atañii, unitchikput sua iluqaan malikhutin.”²⁹⁻³⁰ Jesus-ḡum kiuniḡaa, “Nipliutigipsi, Iñuk unitchiyumi kinuniḡmiñik, aniaqatmiñik, aapamiñiglu aakamiñiglu, qitungamiñik, unniñ umialgutmiñik pigiluḡa suli pigilugu tusaayugaaḡiksuaq, tamatkua utigisirut iluḡaitnik ilaanun tallimakipiatunaglaan marrumani iñuuligmi piyuaqsugaluaḡnaḡmiunniñ, suli pigigisipluḡu isuitchuq iñuuliq sivunigmi tikiumaraksrani.”³¹ Tamatkua sivulliunasugiruat pakma aqulligugisiniḡsuq aasiñ aqulliuruat sivulligugitiḡ.

Jesus-ḡum Piḡatchiḡniḡai Uqaqati Tuqputauniḡmiñiglu Aḡitqikkauḡmiñiglu
³² Ukuva igliḡniqsut tunaanun Jerusalem. Jesus-ḡum sivulliuqtuḡniḡai maliguaqtit kapyalillaḡtuat. Atlas iñuich maliqsruqtuḡat iqsilillaḡtuat. Aasiñ katiaallakamigich qulit malḡuich iñugaiḡitruat uqautiaqsilḡniḡai tamatkua atuumaruaksrat inḡmiñun,³³ nipliḡhuni, “Atañii, Jerusalem-munḡiaqtugut. Iñuum aatchuutiniḡaa Iḡniḡa Iñuum qauḡinḡitun agaayuliḡsinun aglaliḡirinunlu. Tamatkua tuqputaksraḡuḡniḡiaḡat. Tavrati qaitkisigaat Jew-ḡunḡitchuanun.”³⁴ Taipkua mitautigigisigaat suli tivvuaqtuḡlugu suli anaumigmiḡugu, aasiñ tuqputkisigaat. Aglaan piñayuakun uvlut aḡitqikkisilḡitchuq.”

Aakauruam Iḡiqsruaḡa

³⁵ James-lu John-lu, iḡñak Zebedee-m, utlautiniqsuk ilaanun nipliḡhutik, “Iḡisautrii, apiqsruutiksraḡaḡiḡtiḡiñ pisullapiakkaptiknik.”

³⁶ Tavra nipliutiniḡik, “Suḡaḡukkaluaqpsik?”³⁷ Taapkuak kiuniḡaa, “Aquppiqsraḡiḡukḡutin uvvaami ilaqatikpuk taliḡpikñi suli ilaqatikpuk saumipiḡi ḡaluaḡtuguk tavruramani uvlumi aquvitkuvich kamaḡnḡuani atañvupini.”³⁸ Aglaan Jesus-ḡum nipliutigik, “Iḡisimaniguptiku apqusaagaksrautigikkaga apiqsruḡayaitpaluktutik taatna. Imiñiñauvitku qallun imigviksrautigikkaga naagaqaa apqusaahñauvitku naḡinnaḡtuḡ apqusaagaksrautigikkaga?”³⁹ Taapkuak malḡuk nipliutigaaḡ,

“Piñiñauruguk.” Jesus-ḡum nipliutigik, “Iḡiptik ilumutun imigisirutik alianḡtuamim imigaksrautimnik suli apqusaḡisiplutik naḡinnaḡtuakun apqusaagaksrautipkun.”⁴⁰ Aglaan piksraḡtuksraunḡitḡuḡa kimik aquppiruksramik taliḡpimiñi unniñ saumimiñi, aglaan Agaayyun qaiñiḡiḡik taapkuak inik tamatkununa iñunḡun itḡanaiyautikkagmiñun inigitquplugik.”⁴¹ Atlas qulit tusaakamitruḡ ihuḡinḡiḡiḡaich James-lu John-lu.

⁴² Jesus-ḡumli inḡmiñuutiniḡai aasiñ nipliutigluḡich, “Iḡisimarusi aḡalatiḡich Jew-ḡunḡitḡuat aḡalanniḡluḡaḡtilaanḡatik iñunḡitnik, suli kamaḡniqsraḡiḡa naḡititḡuuplugich.”⁴³ Aglaan taatnatun ittuksraunḡitḡuḡ akunnapsitiñi.

Kisupayaaq kamaḡuukkumi akunnapsitñi savaktigiyumagiksi. ⁴⁴ Suli kisupayaaq qaukiusukkumi akunnapsitñi savautrisuuyumauq iluqapsitñik. ⁴⁵ Iḡñiḡa iñuum agḡiñitchuq iñuḡnun savautityaḡuni aglaan savautriyaḡhuni suli qaitchaḡlugu iñuullhi tasuḡsautiksrauplugu iñuḡiaktuanun.”

Jesus Qiñitlasitqipkaiñiqsuq Bartimaeus-mik

⁴⁶ Jesus maliguaqtiniḡu tikiumaniqsut Jericho-mun. Aasiñ aullalḡitñamin Jericho-miñ qiñitlailaq injiulauraagñiaqti aquppiñiqsuq tumitchaam saniḡaani, atilik Bartimaeus-mik iḡñiḡa Timaeus-ḡum. ⁴⁷ Qiñitlailam ilitchuḡhiqamiuḡ Jesus Nazareth-miu apqusaagaqsiñiplugu tuḡḡuḡaaqsiñiqsuq, “Jesus, kiḡuviaḡa David-ḡum, anniḡsuḡtaurutin Agaayyutim akiḡsruutigikkaḡa injilḡaanimma. Nagligillaḡniaḡa.” ⁴⁸ Iñuḡiaktuat iñiqtiḡaluaḡñiḡaat nipaḡsaaquplugu, aglaan nipitusipsaaḡniḡsuq, “Kiḡuviaḡa David-ḡum, nagligillaḡniaḡa.” ⁴⁹ Jesus nutqaḡtiqami tiliñḡai tikiutitquplugu. Tamatkua utlaḡniḡaat qiñitlailaq nipliutiplugu, “Quviaḡchaḡḡiḡiñ, makillutin. Tuḡḡuḡaatin.” ⁵⁰ Quyaliqpagitluni maksrikami quppiḡaaḡniutigalugu aqpaḡsruḡniḡsuq Jesus-mun. ⁵¹ Jesus-ḡum apiḡsruḡniḡaa, “Suvaata akku tuḡḡullaviḡa?” Qiñitlailam uḡautiniḡaa, “Iḡsautrii, qiñitlasitqipkalkaluaḡtuḡa.” ⁵² Uuma kiugaa, “Itḡanaiḡaniktiḡniḡsuq ukpiḡsriḡhipkun.” Tavrakḡatchiaq qiñitlasiñiqsuq. Nakuḡsilḡiqami maliutiḡaluguuḡniḡaa Jesus.

11

Jesus-ḡum Tikisaatha Jerusalem-mun Ataniqtun

¹ Qaniḡani Jerusalem Jesus iglauqatailu qalliñiqsut nunaaqḡiuraanun Bethphage-mun suli Bethany-mun ituaḡnun iñḡiḡani atiqaqtuam Olives-mik. Jesus tuyuḡaḡniḡsuq malḡuḡnik maliguaqtimiñik nipliutiḡlugik, ² “Nunaaqḡiuramukkitik. Taamuḡaasii isipḡauragḡptik paḡitkisigiktik pituḡsimaruaḡ nuḡḡaḡa natmaksigvium natmaksigvigimailaq sivuani. Pituḡḡlugu uvuḡautityatku!” ³ Kia iñuum apiḡsruḡpatik suvaata pituiḡñiaqmagaan nipliutiyumagiktik, ‘Atanguruam inuḡḡaa aglaan utiqtitkisiyaa qilamik.’” ⁴ Taapkuak tarra aullaḡniḡsuq. Paḡinniḡaa natmaksigvium nuḡḡaḡa tumitḡiani pituḡaḡtuuaq paanani tupqum. Tarra pituiḡñiḡaaḡ. ⁵ Taatnalu iñuilli qichaḡtuat tamaani nipliutiḡaik, “Ukuḡtiik, suniaḡḡuḡu una pituiḡpitku?” ⁶ Aikḡiḡsuak taapkuak kigutiniḡsuq Jesus-ḡum tillisaatun. Inuilli taapkuua aullaḡtinniḡaich. ⁷ Taapkuak taamna nuḡḡaaḡ Jesus-muutiḡlugu, aasiñ quppiḡaatik mattaḡḡuḡik iḡñiḡaik taavrumuḡa nuḡḡaḡmun. Jesus natmaksiaḡsiñiqsuq. ⁸ Iñuḡiaktuat iñuich quppiḡaatinḡ siamitkaḡsiñiḡaich apqutmun, suli ilaḡich akiḡwiñik napaḡqtum navguḡḡuḡich illiḡuqaiñiqsut apqutmun. ⁹ Iñuich sivuagun Jesus-ḡum suli tamatkua aquagun nipaḡagaḡsiñiqsut, “Hosanna. Nanḡaḡlakput Agaayyun! Uvvatuaḡ Agaayyutim piḡiutiḡaḡliuḡ tikitchuaḡ piḡusiḡhuni Ataniḡmik. *Psalm 118:25, 26*

¹⁰ Agaayyutim piḡiutiḡaḡliuḡ taamna aḡalatchiaḡsiraḡaḡ pakma sivulliaḡtiktun David-tun.

Nanḡakkauli Agaayyun qutḡhiñiqsrami qilaḡmi.”

Psalm 148:1

¹¹ Taatnatun Jesus Jerusalem-muḡniḡsuq. Tavruḡaḡami isiḡhuni agaayyuvikpaḡmun, qiñiḡtuagataḡaluaḡami aniñiqsuq. Tanuḡaksiḡluni aullaḡniḡsuq Bethany-mun piḡatigipluḡich qulit malḡuk maliguaḡtini.

Jesus-ḡum Pannaqtitkaa Fig Napaḡtuua

12 Uvlaakuqman iluqatin pisuktuaqamin Bethany-miñ Jesus nigisuligñiqsuq. 13 Tautuñigaa asirrisuuruaq napaqtuq unavaniñ akutuqpaliaqñiqman. Tarra takuniñgaa asirritmanaaqiaqlugu. Tikitñamiñ suqagñiangitchuq. Akutuqpalihñianik paqittuq atakkii pukunnaqsingitlunisuli. 14 Jesus-ñum nipliutigaa napaqtuq, “Kia-unniñ inuum asiaqtuvgitqikkumiñaitchaatin pakmakñaniñaglaan.” Maliguaqtaiñ tusaaniñgaa taatnaqman.

Jesus-ñum Suaqluiyaiñha Agaayyuvikpauramik

15 Tikitñamiñ Jerusalem-mun Jesus isilgitchuq agaayyuvikpañmun. Anitkaqsiligñigai tunisullaqtuat suli tauqsigsuqtuataavrumakña agaayyuvikpañmiñ, ulgutqataqlugillu niggiñviiç akiñik simmiqsugviich suli aquppiutanich tunisullaqtuat tinmiagruranik tunillaautiksauruanik, 16 suli kiñaunniñ akiyaqtichumiñaiñigaa tuniakstranik agaayyuvikpakuaglugu. 17 Iñisautiniñgai iñuich, “Aglasimarug, ‘Uvaña tupiña taiyuutiqağisirug

iñupayaat agaayyutaqtuvgiatnik.’

Isaiah 56:7

Aglaan ilipsi iriqtuvgiliutiniñiksi tiglinniaqtinun.” 18 Qaukñich agaayuliqsit suli aglaliqirit tusaakamitruñ taamna, pakaagiaqsiniñgaa qanuq taimma piyaqqugukhugu. Nuyuağiliutiniñgaa atakkii iluqatin iñuich quvigusuutigiplugich Jesus-ñum iñisaututai. 19 Unnuksraaqman Jesus aullalgiñiqsuq nunaqqimiñ piqatiqaqhuni maliguaqtimiñik.

Iñisaaksraq Pannaqluktumiñ Napaaqtumiñ

20 Suli uvlaağuman apqusaqamin taututqinñigaa asirrisuuruaq taimña napaqtuq. Pannaqluñniqsuq kanituumağmi. 21 Peter-m itqaqtiglinñigaa imña atuumaruaq aasiñ nipliutiplugu Jesus, “Iñisautrii, asirrisuuruaq napaqtuq piunillaqsruqtikkan paniqtigñiqsuq.” 22 Jesus-ñum kiugai, “Ukpiqsrisitchi Agaayyutmik. 23 Iñumutun uqautigipsi, Nipliutigupsiuñ iggiq, ‘Ki, nuutitin igitaulutin tagiumun’ atuumagisipiaqtuq. Taamna nalupqinaitchuq. Ukpigillapiağupsiuñ iluqnağusi taatna atuumagisiniñlugu, tavra savaanupkañhiñagiksi. 24 Taatnamik nipliqsuñ, qanutchipayaat kipigñiugutigikkasi agaayyutigupsigik ukpigitchi akuqtuğiniñlugich, suli piginiagisi. 25 Agaayyugupsi, natqigutimaagumagisi ilagikkasi qanutchimik akikñaqtuutiqağniğupsi. Taatnağupsi aapagikkapsi pakmani ittuam natqigutimaagisigaasi killuutipsitñik. 26 [Natqigutrisimaitkupsi iñuñnik atlanik aapapsi pakmani ittuam natqigutiyumiñaitmigaasi killuutipsitñik.]”

Kimik Jesus Tuyuğiriqağniqa?

27 Utitqikkamiñ Jerusalem-mun, Jesus isigñiqsuq agaayyuvikpañmun. Qaukñich agaayuliqsit suli aglaliqirit suli sivulluqtigruat tikiñniñgaa 28 apiqsruqhugu, “Kia aatchuqpatin analatçhiğmik savautiplutin tamatkuniña? Kia sanñiksriñniqpatin taatnatun?” 29 Jesus-ñum kiuniñgai, “Apiqsruğniagipsi atautçhiñiñamik apiqsruutmik. Kiulğupsitña uqautigisigipsi analatçhiğkun tamatkuniña savalgutlaamnik. 30 Nakiñña John analatçhiñinikpa ilaan paptaqtitçhisilaanjanik? Agaayyutmiñ naaga iñuñniñ? Uqautisitña.” 31 Taapkuu uqqaagiaqsiniñiqsut inmiknun, “Kiuguptigu pakmakñaktauniñlugu nipliutigisigaatigut, ‘Suvaatami ukpiginiñqipsiuñ John’” 32 Naagaqaa uqagumiñaitçhugut analatçhiñha iñukmiqnisauniñlugu.” Iñjisa sivuugaginiñgaich iñuich, atakkii iñupayaq ukpigipiağniğaaq John sivuniksriqirauniñlugu. 33 Taatnagaluqamin kiuhñiñagñigaaq Jesus, “Uqautilguñniğiptiğniñ.” Jesus-ñumli kiugai,

“Uvanaptuuq uqautiyumiñaitmiñigipsi nakikña aňalatchiñinikhña tamatkuniña savaaqatilaamnik.”

12

Atrikusaun Nautchirriqiritigun

1 Tavrali Jesus uqautriñiqsuq Pharisee-ñuruaniq atrikusautmik. “Unaguuq iñuk nautchiiviqagñiqsuq. Nautchirrigviliugñiqsuq, sapukutchiqługu avataagun, nivakhuni misuguliugviksramik, nappaipłuni nasiqsruğviñmik, tarraasiñ atukkirrutigiplugu nautchirriqirinun, Taatnaamikami aullağniqsuq uñasiksaamun nunamun. 2 Katitchiñaqsiyman nautchiiviqaqtuag tuyuqagñiqsuq savaktaagrukniamik atugaksraqtuaniun piññaktaaksrautni aitquplugu ilijitñiñ. 3 Tamatkua taamna tigukamitruy anaulligñigaat, aullaqtitluguasiñ saagaiłaaqlugu. 4 Una tuyuqatqinñiqsuq atlamik savaktimik. Aasiasii tamatkua atniaqlugu niaquagun, aullaqtinnigaat uqapıluutiplugu. 5 Tuyuqatqilginñiqsuq atlamik. Maatna tamatkua tuqunnigaat. Tarra iñugiaktuat atlat tuyugıkanjı iñuum nanjitqatapiaqtağniğaiç, ilañich anaırağaqługich, atlat tuqquttaqługich. 6 Uvaguuq taamna nautchiiviqaqtuag atautchimik igñiqağniqsuq piqpagikkagmiñik. Aqulliuplugu tuyuginigaa itnaqhuni, ‘Tamatkua taluğigisivalukkaat igñigikkaga.’ 7 Aglaan taapkua nautchiiririt inmiknun uqağniqsut, ‘Taamnauvva paitchaktaaksralguruq. Ki, tuqullakput, aasii paitchaktaaksrautaa piyumagikput.’ 8 Atugaksraqtuat tigguqłunigaat igñiña, aasiñ tuqqutlugu iginnigaat taavrumakña silataanun nautchiivium. 9 Qanuğniappa iñua nautchiivium? Utigisuruq tuqqutchağlugich taapkua nautchiiririt. Qaitkisigaa nautchiivik atlanun atugaksraqtuaniun. 10 Agliqisimasruknağiksi Agaayyutim uqalħa: ‘Uyağak tuppırit ayakkanat, taamna uyağak piitçuıllapiagaqtuq tuppırauni.

11 Taamna atangum savaagıgaa

suli quvıqnaqtuanıunasugıgıput.’ ”

Psalm 118:22, 23

12 Jew-ñuplutıñ sıvulliıqtıt ilisimaniğaaat uqaaqtuutigiplugu atrikusautmik akıknahıqtıñ. Taatnaqlugu tıgusuliqpıavsaağaluagñigaat Jesus maatna aglaan taluqsrağniqsut iñunıñik. Aasiñ qanuusiksraiqaaminı uniñniğaaat.

Akılıaksrapiatıgıun Tax-sinik

13 Jew-ñuplutıñ sıvulliıqtıt tuyuginiğaiç ilañich Pharisee-ñuruat suli Herodkuaqtuat pitchaquplugu Jesus apıqsruqtuutini. 14 Tikiumakamıñ nipliutiniğaaat, “İlisautrii, İlisimarugıñ nalaunñaruajutılaaqnik sugısunaqnağı qanuq iñuıç isummatıqaqtılaanat. Sugıñitmiğıñ iñuum suurautilaanı, aglaan ilisautrirutin Agaayyutim iñuuniagvıgitukkanıñik. Malığıtaksrakuağnaqpa akılıiruni tax-sinik Caesar-mun Rome-mi? 15 Akılıiruksrauvisa tax-sinik naaga akılıiñıñıtpısa?” Aglaan Jesus-ñum ilisimaniğaa ukpıñıuagıtaat nipliutıplugıç, “Suvaata uuktuagpısitıña? Kiata aatchuqsıtıña qıñıllaaksramnik manıñmik!” 16 Tamatkua aatchuqsatmatni manıuramik apıqsruğniğai, “Kisumik atrıqağniqpa?” Kiuniğaaat, “Caesar-mik.” 17 Jesus-ñum nipliutiniğai, “Utiqtıçumagıksı piğıkanı Caesar-mı sua-samna ilaanun, suli Agaayyutmun sua-samna piğıkanı Agaayyutim.” Tamatkuatarra quvıgısuutıginiğaaat nipliutıpmatıñ taavrumıña.

Apiqsruun Anıpkakkaułıkun Tuqutığmiñ

18 Tavra ilanich Sadducee-nuruat Jesus-munniqsut, taapkua nipliguuruat tuquruat anitqitlaniñniplugich. Ilnisa apiqsruñigaat, 19 "Ilsautrii, Moses-ñum uqautigaatigut maligutaksrakun itnaqhuni, Anjun ilaqatiqaqtuaq tuqukan qitungigaluaqani, taavruma anjtim aniqataan ilaqatitkaagiraksraginiġaa ulġaġnaaq qitungisilugu anjtmik ilisimanaġuniasiiñ tuquruum qitungaġitilaanjanik. 20 Uvva uqaqtaunurur itna, Ilaatiniguuq tallimat malġuich aniaqatigiich. Anjayukium nuliaġiliutinigiġaa una aġnaq, tuqupluniasiiñ qitungigaluaqani, 21 suli tuglian nuliaġiliutlilniñigiġaa taamna aġnaq aasiñ tuqulgitluni qitungigaluaqani, taatnatunsuli piñayuak. 22 Tarra taatnatunsuli tallimat malġuich nuliaġiniġaa qitungigaluaqatin. Aqulliupluni aġnaq tuqupmiñiqsuqtuuq. 23 Tavrumani anitqiligi mi makitqikkumiñ nalliata nuliaġigisivaun? Atakkii iluqatin tallimat malġuich nuliaġiniġaa."

24 Jesus-ñum kiugai, "Naluniqpsiuñ nalaunġilqisi? Naluniġiksi Agaayyutim uqaħa aglausimaruq ilaanlu sanñja. 25 Tuqunaruat anitqikkumiñ atrigigisigaich isaġulgich atakkii ilaqatniktudiq itchumiñaitchuq pakmani. 26 Agliqisimasuknaġiksi makpiġaaniñi Moses-ñum anitqilukun tuquhigiñi—Agaayyutim nipaa tusaġnaqtuq ikualaruamiñ uqpiġauramiñ itnaqhuni, 'Uvanja Agaayyutaa Abraham-ñum Isaac-ñumlu Jacob-ñumlu'. 27 Kanjqsimaiñniqsusri. Agaayyutiniñitkaat tuqunaruat aglaan agaayyutigiplugu iñuuruat. Taatnamik kinnirusi ilipsitñun."

Kamañniqsrañat Tillisit

28 Ilañata aglaliqirit tusaaniġaa Jesus-ñum uqautigikkanja Sadducee-nuruatnun. Iltchuġiplugu Jesus-ñum kiggutillautaqaha apiqsruñigiġaa, "Nalliat tillisit tupigitluktaksrauva iluqanitiñi?" 29 Jesus-ñum kiugaa, "Una tilliñ piitchuñilapiaqtuq, 'Naalaġnisitja, Israel-aagmiunuruasii, Sanñiruaq Agaayyutvut kisimisauluk Atanġuruq. 30 Piqpagiraksraġigini Ataniq Agaayyutin iluqaaniñ uummatipniñ suli iluqaaniñ iñuutchipniñ suli iluqaaniñ isummatipniñ suli iluqaaniñ sayagikkapniñ.' Sivulluruksraq tilliñ tavrataamna. 31 Tuglia taatnatun, 'Piqpagiyumagiñ iñuuniaqatin iliptun ililugu.' Atlamik piitchuq tillitmik kamanatluqtuamik taapkuñnakja." 32 Taavruma aglaliqirim kiuniġaa, "Ilsautrii, uqaqtutin ilumutuuruamik. Agaayyutaiapiaqtuqtavra atlamik. 33 Iñuum piqpagiraksraġigaa Agaayyun iluqaaniñ uummatmiñiñ suli iluqaaniñ kanjqsimaliġimiñiñ, suli iluqaaniñ sayagikkaġminiñ, suli piqpagilugu iñuuniaqatni iñmisun ililugu. Iuatluktuq tupiksiruni taapkuñniña tillisniñik tikiutriligiñiñ niġrutinik suli atlanik tunillautiksranik Agaayyutmun." 34 Taavruma kiupmani isumaturatun, Jesus-ñum nipluutigiġaa, "Ukpigiħiħiñaaġuġniġiñi Agaayyutmun anjalatchiħiksran." Tavrakja Jesus apiqsruqausiksraġiniġaa."

Apiqsruun Anniqsuqtikun Akiqsruutauruakun

35 Jesus ilisautriħiġmi agaayyuvikpañmi apiqsruñiqsuq, "Suvaata aglaliqirit nipliġaġivat Christ, anniqsuqti akiqsruutauruq, kinjuviaġiniplugu David-mun? 36 David, anjalatluġu Ipqitcheum Irrutchim, itnaġniqsuq, 'Atanġum uqaqtuq Atanimnun:

Aquvittin kamagitchiiviksrapnun

uvanun akiħiħiħatnunaglaan uumigiritin.'

Psalms 110:1

37 David-ñum iñmiħik taiguutiqaqpagu Atanġuruamik, qanuġmi Anniqsuqti David-ñum kinjuviaġitlanipauñ?" Iñugaaġruich naalaġnisuuruat Jesus-mik.

Jesus-ñum Kiliktuutigiġai Aglaliqirit

³⁸ Iisautriiḡimiñi nipliutigai, “Qaunagiyumagisi aglaliqirit pisuktu-atlaturuat akuqturuanik atnuḡaaqhutiñ suli inuñnun paglatqusuuplutiñ tauqsigñiḡviniñi. ³⁹ Katraḡviniñi suli iñuich niḡiqpakmata aquppitlaturut nakuutluktuani aquppiutanitiñi. ⁴⁰ Ivayaqtuqmigaich uilḡaḡnaat tupiḡikkaniç, aasiñ agaayuraalgupmiut sivisuplugu agaayunḡuakikun. Tamatkua tamarra anasiñḡuusiagaḡisirut pitḡluglu atlaniñ iñuñniñ.”

Uilḡaḡnaam Iiraḡa

⁴¹ Jesus aqvinniqsuq igluanun ilirrivium aasiñ tautuktuagaqsiplugich iñuich iliriruat ilirrivinmun. Iñugiaktuat umialguruat iliriqpaḡniqsut. ⁴² Piqaqmiñiqsuq naalgiiktuamik uilḡaḡnaamik iliriruamik malḡuḡnik susauraaḡnik maniayuraaḡnik. ⁴³ Jesus-ḡum tuḡḡuḡniḡai maliguaqtini nipliutiplugich, “Nipliutigipsi, taamna naalgiiktuag uilḡaḡnaaq iliritluktuq tamatkunakḡa atlaniñ iliriruaniñ. ⁴⁴ Iluqatiñ atlat piksraqaqhutiñ ilirirut sippakuuqtuaqhutiñ, aglaan aḡnaq piksraiñḡaḡmi iliriruq tamatkiḡlugu iluqaan pigikkani iñuuniutiksraiḡluqhuniunniñi.”

13

Jesus Sivuniksriqiruaq Piyaaquḡniathanik Agaayyuvikpaum

¹ Jesus aullaqaqsiḡman agaayyuvikpaḡmiñ, maliguaqtaan ilaḡata nipliutinigaa, “Iisautrii qiniḡuḡ. Qanutun piññaqnaqtigivat makua uyagaich marrumani agaayyuvikpaḡmi!” ² Jesus-ḡum kiugaa, “Quviḡsuutigivigich makua kamaḡtuat tupḡiç qiniḡkatini? Kisiñḡuqtaqaḡumiñaitchuuq uyagaḡmik qalliani atlam ulḡutauniaḡitchuamik.”

Jesus Sivuniksriqiruaq Ihuilḡuḡniḡniglu Piyuaqsiutiksramiglu

³ Aquppiuqtuaqhutiñ Jesus-lu iḡḡiñi atiqaqtuag Olives-mik akiani agaayyuvikpaum, Peter-mlu, James-ḡumlu, John-ḡumlu, suli Andrew-m apiqsruḡniḡaat kisiñḡuutiplugu, ⁴ “Uqautitigut, qakugun tamanna atumaniaqpa? Suli sukuñ ilitchuqutugun ilitchuḡigisivisa iluqagminj tamatkua atuumaaḡsikpata?” ⁵ Jesus-ḡum uqaqsiñiḡai, “Qaunagiyumaasi; kisumun iñuñmun kinnipkaḡniaqasi! ⁶ Iñugiaktuat tikiuḡagisirut atuglugu atiga nipliḡutiñ, ‘Uvaḡa Christ-ḡuruna’. Kinnitniḡkisirut iñugiaktuanik. ⁷ Ihuilḡuḡniaqasi tusaqsraqaḡupsi anuyaḡmik maani naagaqaa unasiḡtuani. Aglaan isukhitchumifairḡaqtuqsuli. ⁸ Nunaaqḡich akikḡaqtuligisigaich atlat nunaaqḡich, suli atanguviiç akikḡaqtuligisigaich atanguviiç atlat, nuna iliqsraḡisiruaq atlakaḡiñi nunani. Itkisiḡmiuḡ niḡisunnaq suli ihuilliḡiq. Tamarra tamatkua aullaḡniisaagaḡigisigaich nagliksaahum.”

⁹ “Aglaan qaunakkiagaḡikkumausi ilipsitniḡ. Qaitqataḡisigaasi uqaqsittaatqitchirinun, suli ipiḡaqtuḡisigaasi katraḡviniñi. Tikiutigisigaasi kavanauruanun umialguruuanunlu pisigilunja. Tavra piviksraqaḡisifiḡisusi ilisimaraulusi. ¹⁰ Tamatkua atuumagaluaqtitnagich quliaqtuaḡigisigaat tusaayugaaḡiksuaq iñuñnun nanipayaaq. ¹¹ Qakugun tigukpasi aullautilusi uqaqsittaḡviniñmun isumaalusunaqasi sivuani piviksram sumik uqaksraḡsitiḡnik. Taivrumani Iḡqitchuam Irrutchim ilisautigisigaasi nipliutiksraḡsitiḡnik. Tavra nipliutigiyumagiksi. Taamna Irrusia Agaayyutim uqaḡisiruq ilipsigun; nipliyumiñaitchusi. ¹² Aniaqatiunuruat qaitqataligisigaich aniaqatiutiñ tuqutaksraulugich, suli aapagikkatiñ iḡniḡuruaq. Iḡḡaḡat akikḡaqtuligisigaich anayuuqatiñ unniñ tuqutaksraulugich tamatkua. ¹³ Iñuich nanipayaaq uumigisigaasi pigilunja. Aglaan Agaayyutim anniqsuḡisigaasi sivutmuulguruuq isuanunaglaan.”

Tatamnapiaġataqtuaksraq

14 “Iñuk agliqiruaq ukunija kanqisil! Tautukkisigiksi nagġunallapiaġataqtuaq qikaġuni tavrani qikaġviksraqviginjaḡmiñi. Taipkunani uvlut tamatkua Judea-mi ittuat qimakkumaut iġġiñun. 15 Iñuk innigumi tupqum qaanani isigñiaqani saagaksraqsiuġiaġuni tupqum iluaniñ. 16 Suli taamna qakma nautchiivinjmi utiġniaqani saagaġniaġuni atnuġaamiñik. 17 Qanutun tatamnaqtigigisivat tamatkunani sinjaiyauruani suli miluktitchiruani taipkunani uvluni. 18 Agaayyumuusi qimagviksraqsi iḡitqulugu ukiumi. 19 Taipkunani uvluni iñuich nagliksaatlullapiaġniaqtut qanapañniñaglaan Agaayyutim nuna iñiġataqmagu. Aasiñ taatnatun nagliksaaqtigiqikkumiñaitchut aquagun taavruma. 20 Aasiñ Atanġum ilaḡnaqtaanjsuaqpagich taipkua uvlut kiña iñuk anniqsukauyumiñaitchuc, aglaan pisigilugich piksraqtaagikkani ilaḡnaqtaagisigai taipkua uvlut. 21 Taimanigun kia iñuum uqautikpasi, ‘Atañji, uvva Christ-ñuruag Agaayyutim akiqsruutigikkana’ naagaqaa uqautikpasi ‘Atañji, ilaa taimña’, ukpiġiniaqgach. 22 Anniqsuqtinjuat suli sivuniksriqirinjuat iligisirut savaaniglu quvinaqtuaniglu. Taavrumuuna kinniñiġniġaich Agaayyutim piksraqtaanji pisagiyumiñagumisigik. 23 Taatnamik qaunatqiaġikkumausi! Kilikkipsi sivuani tamatkunija iluqanitñik pinaiñjaisa.

Agġilha Iġñinjan Iñuum

24 “Taipkunani uvluni, pianikpan taamna ihuilliuġutiqqak, siqifñiq taaqsigisiruc,

suli tatqiq qaumagingiguni.

25 Uvlugiat katakkisirut qilañmiñ,

suli qaummatipayaani silam nuktitalutinj inimikniñ. *Isaiah 13:10; 34:4*

26 Tavrumani uvlumi iñuich tautukkisigaat Iġñinja Iñuum agġiqsuaq nuviyakun piqaġuni kamañtaumik sañjimik kamanautituummaġmi.

27 Taamna tuyuqaġisiruc isaġulinjik katichityaqtuanik atatchimun Agaayyutim piksraqtaagikkaniñik nakiknapayaaq.

Iliisaaksraña Asirritlaitchuum Napaaqtum

28 “Iliisaqaġitchi asiaviqutiniñ, itnaġhuni, nauriuraq nauñuraasivaalukman qiñiġnaqsiraasqipmata akutuqpaliksrai ilisimaragigiksi upiñgaam qalliħha.

29 Taatnatuntuuq, tautukkupsigik tamatkua atuumaruat ilisimagisigiksi isuksram tikiumaaqsilħha. 30 Iñuum nipliutigipsi, ukua iñuich tuquyumiñaitchut atuumagaluaqtitnagu iluqaan tamanna. 31 Qilaġlu nunalu piigisiruc aglaan uqaħitka piigumiñaitchut.

Pivia Agġiħksrañan Iliisimaraitchuc

32 “Kia-unniñ iñuum nalugaa taimanigun Iġñinjan Anutim qakugun agġiħksraña, uvaña unniñ isaġulgich ittuat pakmani nalugaat, aglaan kisimi Aapaa ilisimagaa. 33 Qaunatqiaġiksilusi, itqummaagikkumausi, atakkii nalugiksi sumi atuumahksraña. 34 Atriqaqtuc umialinjmik aullaqtumik unjasikuamun nunamun unitchipuni tupiġmiñik. Sañjiksriñiġaa pirigikkani savaaksrañanik, tilipluġasiñ talum munaqsraa qaunatqiaġiquplugu.

35 Taatnamik itqummaagikkumausi atakkii nalugiksi qakugu añaayuaña tupqum agġiħksrañan, unnuami naaga unnuagruami naaga ulvaatħaurami unniñ ulvaami. 36 Agġiġumi tavrakñatchiaq paqingitchumagaasi siñigusi.

37 Nipliutigikkaga iluqapsitñun sivuani uqautigigiga iñupayaanun, Itqummaagikkumausi!”

14

Sivunniugun Tuqutchuklugu Jesus

¹ Atuumagaluaqtitnagik malguk uvluk Jew-nuruaat nigiqpagvikaanatalu atilik Apqusaakkauhgimik sulii nigilhata puvlaksignigilaamik qaqqumik, qauklinjisa agaayuliqsit sulii aglaliqirit pakaaginigaat qanugimfha tigusuklugu Jesus irigaqtugutin tuqulluguasiih. ² Aglaan ilinjich nipligñiqsut, “Nigiqpagvikaam uvluaani taatnagniangitchikput. Iñuich aupatchakpiaqtut.”

Jesus Tipragiksakkauruq Bethany-mi

³ Jesus-uvva inniqsuq Bethany-mi, tupqani Simon-nun atnigñautiqaquam auyugaqtuamik. Aasii nigipkaqlugu agnam tikiññigaa saagaqhuni akisullapiaqtuamik uqsruqutmik atiqaquam Nard-mik. Taavruma anjmañigaa nakasrunjuaña kuviklugu uqsruqun Jesus-nun niaquanun. ⁴ Iñajisa iñuich ihuaginilginiñigaa aasiiñ avatmun nipliqhutin, “Suvaata una piilaamun uqsruqun atuqpa?” ⁵ Tuniñayaqtuq qaaniglugu pinasut kavluutit taalanik aasii qaillugu manik naglinnaqtuanun.” Taatnaqhutin uqapiluktut akiknaqlugu agnaq. ⁶ Jesus-nun nipliutigai, “Suginaiqsun! Suvaata ihuilliuqtitpisiun taamna agnaq? Una savaaqaqtuq nakuuruamik uvanun. ⁷ Naglinnaqtuat itchagataqtut. Taimma qanutun savautihñaugisi nakuuruamik piyumiñagupsi, aglaan nayuutihñagumiñaitchuña. ⁸ Agnaq savaaqaqtuq piyumiñakkagmiñik. Tipragiksagaa timigikkağa itqanaiyautiplugu iluvikkaukiksrananun. ⁹ Uqatigipsi, nanipayaaq nunami quliaqtuagikpatrun tusaayugaagiksuaq iñuich uqatigigisigaat nalupqinaiglugu agnam taavruma taatnañha itqakkutaauluniasii ilaanun.”

Judas Aniqtuq Aatchuutigisuklugu Jesus

¹⁰ Judas Iscariot, ilanjat qulit malguich maliguaqtit, utlautiniqsuq qauklinjitñun agaayuliqsit aatchuutigisuklugu Jesus ilinjitñun. ¹¹ Tusaakamitrun quviasuligniqsut, sulii akiqsruqniigaat aatchuuguklugu maninñik. Tavrakña Judas utaqqiaqsiñiqsuq aatchuiviksramik Jesus-mik pisugnaqsilugu.

Jesus Nigiqatauniqsuq Maliguaqtimiñi Nigiqpagviani Atilinjmi Apqusaakkauhgimik

¹² Sivulliqpiani uvluaani nigiqpagvikaam puvlaksignigilaamik qaqqumik ipnaiyaaq tuqqutauruqtuq itqakkutaupluni Apqusaakkauhgimun. Jesus-nun maliguaqtaiñ apiqsruqniigaat, “Nanili itqanaiyaquvisigut nigiqpahksraptiknik atilinjmi Apqusaakkauhgimik?” ¹³ Jesus-nun tuyugigik malguk maliguaqtinji nipliutiugik, “Nunaaqqimukkitchik. Tavrani paaqisigiktik iñuk saagaqtuq qikumik iniqagvinmik. Malikkumagiktik. ¹⁴ Napmun isiqpan nipliutiuyumagiktik tupilik, Iñisautri nipliqsuq, nanili iniqagpich nigigiviksramnik ipnaimik atilinjmi Apqusaakkauhgimik piqasigluña maliguaqtimnik?” ¹⁵ Taavruma urriqsuutigisigaatik nalauraallagvinmik inituranamik qulligmi inimi itqanailaamik inuqsranaiqlugu. Tavrani itqanaiyautiyumagiptigut.” ¹⁶ Jesus-nun maliguaqtai aullaqtut nunaaqqimukhutin. Paqinnigaat niplihha taatnatupiaq, itqanaiyaqhutin nigiqpagviksramun atilinjmun Apqusaakkauhgimik.

¹⁷ Anaqaksraaqman Jesus tikiññiqsuq piqatigiplugich qulit malguich. ¹⁸ Nigipkaqlugich Jesus-nun nipliutigai, “Iñapsamma nigiqatigikkağa aatchuutigisigaña.” ¹⁹ Taapkuva aliasuligñiqsut nipliutiugich atausiuttaaqhutin, “Uvaña piviña?” atlatsuli, “Naaga uvaña?” ²⁰ Jesus-nun kiunigai, “Iñapsamma qulit malguuplusi ittuasi misuqsiatigikkağa

puggutamiñ. ²¹ Iñuk agaayyutitnajaqtauruaq nalunaiqsaaq tuquruksauruq tuvraglugu aglausimaruq ilaagun. Nakhiuñ iñuk tamna aatchuiruaq Iñunmik agaayyutitnajaqtauruamik! Ihuatlukkayaqtuq taimani aninjitchumi.”

Atangum Nullautchig'via

²² Tamatkua nigilgataqtitlugich Jesus-ñum tigummiplugu qaqquq quyyatipluguasiñ avguqlugu qaiññigaa maliguaqtimiñun nipliqhuni, “Tigulugu niggiñsiuñ, taamna timiga.” ²³ Jesus-ñum tigukamiuñ qallun quyalgitlugu Agaayyun, qaiññigaa tamatkununa imiqsillaavigipluguasiñ. ²⁴ Nipliutigai, “Una auga maqiruaq iñugiaktuanun. Taavrumuuna Agaayyutim taluñniqusiñ akiqsruutni. ²⁵ Nipliutigipsi, imitqikkumiñaitchuña asiam misuñuanik taivrumuñaañlaan imigviksramnun nutaakun añaayyutaani Agaayyutim.” ²⁶ Tavra atuanikamiñ atuutmik aullañniqsut iggimun atilimun Olives-mik.

Jesus Sivuniksriqiruaq Peter-m Piilaagñiathanik

²⁷ Jesus-ñum nipliutigai, “Marrumani unnuami iluqasi nikatchakisirusi piqutigiluna. Atakkii aglausimaruq, “Tuqqutchiruna munaqsrinik, taatnamik ipnaich siamitkisirut.”

Zechariah 13:7

²⁸ Aglaan kiñuagun anitqianikkuma aullañsiñuna sivupsitñi Galileemun.” ²⁹ Peter-m nipliutigaa, “Iluqatin unitkaluaqpatinunniñ, nikatchakkumiñaitchuña.” ³⁰ Jesus-ñum itnañigaa, “Uqautilakpiñ, marrumani unnuami aqargiqpak qalguqtagaluaqnagu malguniaglaan piilaagutigitigisigikma piñasuniaglaan.” ³¹ Aglaan Peter nipliqsuq qapinjaiqhuni, “Tuqulunaunniñ nayuñniagikpiñ. Piilaagiyumiñaiapiagikpiñ sumiunniñ.” Taatnatuntuuq nipliqmiñiqsut iluqatin.

Jesus Agaayuruq Gethsemane-mi

³² Jesus-lu maliguaqtinilu tikitñamiñ nunagiksaananun atilimun Gethsemane-mik nipliutigai, “Aquppiuraallagitchi uvani agaayutyatqitluna.” ³³ Piqatiginigai Peter-lu, James-lu, suli John. Uqumaiñliullapiagñiqsuq nagliñnaqsipuniunniñ irrutchiñmigun ³⁴ nipliqhuniasiiñ, “Arrii, uqumaiñliullapiagñiqsuq. Alianam pisagihñiñaaguqtagaaja. Tavranittuallagitchi qaunaksruqasiñlagluna.” ³⁵ Taavrunajaqtallakhuni sitquñniqsuq nunamun agaayupluniasiiñ nagliksaañuniluni piñagumiñaaqpan. ³⁶ Itnañniqsuq, “Abba, Aapaan, suapayaaq añalatkiñ piqugaluagiga nagliksaañuniluni uvamniñ. Aglaan pisuhñiñ atuamuyuuq, pisuhñiñilaapkun.” ³⁷ Jesus-ñum utiqami paqitlugich siñiñkuat nipliutinigaa Simon Peter, “Simaan, siñiñkichi? Munagiuraallakkumiñaiñiñiqpichunniñ akkuvaaraq?” ³⁸ Tavra niplutilginiñigai, “Siñiñniasunaqasi agaayulusilu, ukpiqsrinaitchumañsiñ uuktuakkaugupsi. Iñuk ilumutun piyumatigaluaqhuni irrutchiñmigun, aglaan timimigun sayaitchaqtuq.” ³⁹ Jesus aullatqiniñiqsuq agaayutyaqhuni sivuanisun. ⁴⁰ Utiqami paqilginiñigai siñiñkuat, irratin uisalguñliñlaklugichunniñ. Taatnamik kiucaksisrañiñigaa. ⁴¹ Utiqami piñayuañni nipliutinigai, “Kiikaa, siñiñgitchi qanutun minguiqsigusilu. Aglaan siñiñkpaniktusi. Uvva aatchuutañkisanja iñuum Iğñiñan tikitichuq añalatañiyumiñaaqsipulugu killuliqirinun. ⁴² Makillusi, utlaglavut, atanji tunirigikkağa imma tikitichuq.”

Jesus Tiguniğaat

⁴³ Jesus uqaqtitlugu Judas, ilañat qulit malguich maliguaqtañiñ tikiñniqsuq. Aggiquasiqhuni iñugiaktuanik iñunmik, saviqaghutin suli

anautchiraqhutinj. Qauklijich agaayuliqsit, aglaliqiritlu suli sivulliuqtigruat tuyuginigaich. ⁴⁴ Taavruma tuniritniktuam ilaanik qaiññigaa itnaqhuni ilitchuqipchautigigisiñiplugu, “Taamna kunikkağa, favra ilaajugisiruq. Tiguyumagiksi aullautiluguaasiñ qaunagilugu.” ⁴⁵ Judas-ñum tikirgauragamiuj Jesus nipliutinigaa, “Ilsautrii,” kuniklugu. ⁴⁶ Aasiñ tamatkua tigguqlunigaa. ⁴⁷ Ilañata maliguaqtañ qichaqtuam amuliqamiuj savikpani anauniigaa savaktaat qaukhiata agaayuliqsit, siutaiqsiqlugu. ⁴⁸ Jesus-ñum nipliutigai, “Suvaata tigutyaaqpsitña savikpaliraaqhusi anautaniglu? Savvaqluktaunasugivisitña? ⁴⁹ Uvlutaugaqipman agaayuvikpanmi ilisautiplusi naagauvva tigullaitchipsitña, aglaan aglaksimaaqtuq taatna Agaayyutim uqañhani ittukstraupluni.” ⁵⁰ Tarrali maliguaqtañ iluqatinj suksraaqhugu qimanijqsut.

⁵¹ Nukatpaaq, maliguaqtañ ilañat, atnugaqaqñiqsuq qalipquañhiñamik. Tiguliqsaaqmanituq ⁵² qalipquani unitlugu qimanijqsuq atnugaunnani.

Jesus Uqaqsittaagvijnmi

⁵³ Taapkuua tigusiruat pituqatn tasiugniigaat Jesus qaukhiatnun agaayuliqsit, katimaruun iluqatinj qauklijich agaayuliqsit sivulliuqtigruat aglaliqiritlu.

⁵⁴ Peter malikmiñiqsuq uñasiuraaqhuni silataaanunaglaa igluqpanan agaayuliqsit qaukhiata. Aquppiqatauniksug qaunaksrini naniaqtuaqhuni ikniñmi. ⁵⁵ Qauklijich agaayuliqsit suli iluqatinj uqaqsittaqaqtichirit pakaqaqñiqsuq agvisiksrananj akikñajlugu Jesus tuqqtuchuklugu, aglaan paqatचित्ताइनिंनिसुत. ⁵⁶ Inugiaktuat ilisimaraugalaqtut akikñajlugu, aglaan ilisimaruuat atinjitaqtut. ⁵⁷ Favra ilisimarit ilañich makinniqsuq akikñajlugu nipliuhutin, ⁵⁸ “Tusaagikput niplioman, ‘Piyaaqquqisigiga agaayuvikpak iniqtauruuq argañnik, aglaan pinajuakkun uvlut nappañiaqtunja atlamik iniqtaunitchuamik argañnik.’” ⁵⁹ Ilisimaritunniñ taapkuua piqasiutitluguñiqsuq taavrumuuna. ⁶⁰ Qaukhiat agaayuliqsit makinniqsuq sivugaatni. Tarra apiqsruqñigaa Jesus, “Kiggutiksraitpiun una ilisimarit uqaqikkanat akikñajhutin?” ⁶¹ Aglaan Jesus nipaisaaqtuq uqanjitluni sumik.

Apiqsrutqilginiñigaa qaukhiata agaayuliqsit nipliuhuni, “Christ-ñuvich, Iğñinja Nangakkauruam Agaayyutim?” ⁶² Jesus-ñum kiuniigaa, “Tarra, ilaajuruña. Tautukkisigiksi Inuum Iğñinja aquppikpan taliqpiani Sanjipayaalgum qiniğisiplugu atqaqpan nuviyakun qilañmiñ.” ⁶³ Qaukhiata agaayuliqsit aliktuğinğai atnugaani nipliuhuni, “Inuqsrañajisugut ilisimaruuraksramik! ⁶⁴ Tusaagiksi uqaqñiqhutaal! Qanuq sivunniğniqpis?” Iluqatinj katimaruuat tuqqtaksraqñigaa. ⁶⁵ Ilañisa tivvuaqtuqlugu, irrak matuqqaqñigik anaumikkaat apiqsruqlugu, “Ki, nalautchağin kimun anaumiktilaaqñik.” Taatnaanimkata qaunaksrit tiguplugu pattanigaa.

Peter-m Jesus Piilaagigaa

⁶⁶ Peter ititlugu silataani uqaqsittaagvium tikiññigaa aqnam savaktaan qaukhiata agaayuliqsit. ⁶⁷ Uuma tautukamiun naniaqtuaqtuq inmiñik ilisaqñigaa nipliutiplugu, “Ilvittuuq piqatigipmikkanatin Jesus Nazarethmium!” ⁶⁸ Peter piilaaqtiqtuq, “Naluruña. Kanjicsimanjitchiga qanutchimik uqaqtılaan.” Nuktaqaqtitlugu aqargiqpak qalguñiqsuq.

⁶⁹ Suli aqnam taututqilgitñamiun nipliutinigai tamatkua qichaqtuq, “Uvvauna ilagipmikkanat.” ⁷⁰ Peter piilaatqilginiñiqsuq. Kinuagunsuli qichaqtuq tavrani nipliutinigaa Peter, “Ilumun ilagigaatin Galileegmijuplutin.” ⁷¹ Aglaan suviagaqsiñiqsuq itnaqhuni, “Agaayyutim

anasiññuqsagñiña uqañitkuma ilumutuuruamik. Nalugiga kisuutilaana taavruma anutim.”⁷² Tuglilighugu aqargiqpak qalguñiqsuq. Peterm itqañniñgai uqalighikkañi Jesus-ñum, “Aqargiqpak qalguqtagaluaqnagu malgunniaglaan piilaagutigisigikma pinjasuniaglaan.” Itqaqamiññ taamna qiagaqsiñiqsuq.

15

Pilate-muutiniñaat Jesus

¹ Tavra uvlaatchaurami qaukñiñich agaayuliqsit piqatigiplugich sivullitqutiruat suli aglaliqirit suli iluqañmin uqaqsittaaqtitchirit katimaniqsut sivunniughutin. Tamatkua Jesus qiliqtinnigaat. Qilgutilik tasikuahugu Pilate-muutiniñaat kavanaaruamun.

² Pilate-ñum apiqsruga, “Uvva Jew-ñuruat umialigivatin?” Jesus-ñum kiugaa, “Tavra ilvich taatnaqtutin.”³ Qaukñiñich agaayuliqsit pasiugniñaat iñugiaktuatigun sutigun. Aglaan Jesus kiumaksriññiñiqsuq.⁴ Pilate-ñum apiqsrulgitkaa, “Kiggutiksraiññiqpich? Qanutunaglaan iñugiaktautigiruanik pasiuqpatin!”⁵ Jesus nipliññitichuq. Taatnamik Pilate quviğusuññiqsuq.

Jesus Tuquruksrağñaat

⁶ Ukiupayaaqman Jew-ñuruat niğiqpavikaatni atiliñmi Apqusaakkauñimik Pilate annaktitchirañniqsuq atautchimik isiqtamik kisupayaamik pisukamin.⁷ Akunğatni isiqtat iñuk inniqsuq atilik Barabbas-mik iñuqaqauruaq taapkua anuyakmata akikñaqhugu Roman kavamanatnik.

⁸ Iñugayaat Pilate-mukamitruñ qasriñiaqsiñniñaat pituiquplugu isiqtaq pirağiñimisun sivuani.⁹ Pilate-ñum kiugai, “Pituiğitquvisitña Umialgatnik Jew-ñuruat?”¹⁰ Iltichuğiniñaa qaukñiñisa agaayuliqsit qaitchiñhat Jesus-mik siqñataqalimiktigun.¹¹ Aglaali qaukñiñich agaayuliqsit akatchiñiqsut iñuñnik Pilate-ñum pituiğitquplugu Barabbas-mik.¹² Pilate kiugai,

“Qanugisiñiqpigu una taiguutiqaqtuaq Umialgatnik Jew-ñuruat?”¹³ Iluqatin iñuich nipliqaqpaniqsut, “Kikiaktuutili!”¹⁴ Pilate-ñum apiqsrugniñgai, “Suvaata? Savamaqñuqaqpa?” Aglaan iñuich nipliqaqpaurlapiñniqsut, “Kikiaktuutisiñ!”¹⁵ Pilate-ñum quyalisukhugich iñuich pituiğniñaa Barabbas ilinñitñun. Qaitkamiññ Jesus anuyyiuqtiminun tiliñniñgai, “Ki, ipiğaqtuqsiñ! Kikiaktuutinaqsiruaq.”

Anuyyiuqtit Mitautigiñaat Jesus

¹⁶ Anuyyiuqtit itqutiniñaat Pilate-ñum tupiqaqpanun, aasiñ katitquniñaiçhat atlat anuyyiuqtit,¹⁷ atnuğaaqhugu akisuruanik kaviqsaamik suli niaquusiplugu kakitlağnanik aasiñ iliplugich niaquanun.

¹⁸ Kamaginñuagniñaat sivuğaan nipliqhutin, “Uvvaguñ Umialgat Jew-ñuruat!”¹⁹ Anaullağniñaat niaquagun anautamik suli tivvuaqtuqhugu sitquğvigiplugu sivuğaan Jesus.²⁰ Mitautigianikamitruñ mattaqtinnigaat kaviqsaaq silatiguñ atipkaqñuğasiñ ilaan atnuğaanñiñik. Tavra aullautiniñaat kikiaktuutiviksrañanun.

Jesus Kikiaktuutiñaat Sanniğutamun

²¹ Uvvaguñ iglaullağmin anuyyiuqtit pağniñaat iñuk atiqaqtuq Simon-mik utiqtuq nunaaqqimun. Nunuriñniñaat iqsrucuplugu Jesus-ñum kikiaktuutiviksraña. Taamna Simon Cyrene-nagmiu aapanak Alexander-mlu Rufus-ñumlu.²² Tikiutiniñaat nunañanun taiyuutiliñmik Golgotha-mik mumiutiqaqhuni “Niaquñ Saunğa.”²³ Imiksritkaluağniñaat

asiam misuguanik avuplugu sunaǵnitchuamik. Aglaan Jesus iminjĩnĩǵaa. ²⁴ Tamatkua anuyyiuqtit kikiaktuutigaat. Tavra aviktuǵnĩǵaich atnuǵaanj aasiĩn saaptautigiplugich qanutchimik iñuk piksraquplugu. ²⁵ Nine-aklaaqman uvlaami kikiaktuutiniǵaat. ²⁶ Aglaich pasikkusianj ilĩnĩǵaich niaquan qulaanun itna aglaklugich, “Umialgat Jew-ñuruat.” ²⁷ Ilaani kikiaktuutrigatauniqsuk malǵuk tiglinniaqtik, ilaqataa taliqqian tunjaani suli ilaqataa saumiani. ²⁸ [Sivuniksriqirim tarra Agaayyutim uqalħa immiumaruq, “Irrutiniǵaat savamaqluktuatun.”]

²⁹ Iñuich apqusaaqtuat niaqulaniqsut nipliaplutin pisaanñatinik Jesus-mun, “Aa! Uqaguuruatin piyaqquħiñuaniplugu agaayyuvikpak aasiĩn nappatqiglugu pinasuni uvlni, ³⁰ ki, anniqsugiñ ilipnik, aasiĩn atqagiñ sannigutamiiñ.” ³¹ Taatnatuntuuq qaukħinisa agaayuliqsıt piqasiqhutin aglaligirinik mitautigigaat, “Una anniqsuiraqtuq atlanik, aglaan inmiñnik anniqsulguıtmiñiqsug. ³² Ki, Christ, Umialga Israel-ñum, atqagutin kikiaktuutrivipniñ! Uvagut tautukkuptigu ukpiǵiyumaikput.” Taapkuak kikiaktuutrigatauruak suviaǵutiniǵaak.

Jesus Tuquruq

³³ Uvluq qitiqquqman taaqsiñiqsug nunapayaami. ³⁴ Three-aklaaqman Jesus nipitusiñiqsug, “Eloi, Eloi, lama sabachthani?” mumiutiqaqhuni, “Agaayyutmaan, Agaayyutmaan, suvaata suqutigingiqpinã?” ³⁵ Iñanich tamatkua qichaqtuat fusaakamianj nipliqsıt, “Atanji, tuqluǵaǵaa Elijah.” ³⁶ Iñanich iñuich tiguliqamianj allaqtigun qilamiksruaqhuni misuktiqlugu misuqqumun, isautchiqsıqlugu ayauppinmik qaqħuukkun aktuqlugu nipliqhuni-asiĩn, “Ki, qinĩǵumagikput Elijah agǵigisipmagaan atqautityaǵlugu.” ³⁷ Jesus nipaalaliqhuni tuquniqsug. ³⁸ Talukuyaaq agaayyuvikpanmi siiksigniqsug tatpichakña takanunã taatna. ³⁹ Tavra anuyyiuqtit qaukħiat qichaqtuaq Jesus-ñum qaninãni tuqupman nipliǵniqsug, “Iñumutun taamna anun iǵniǵiniǵaa Agaayyutim.”

⁴⁰ Itmiñiqsıt aǵnat tautuktuat unavaniñ, ilagiplugich Salome suli Mary Magdalene suli Mary, aakagikkanaq taivruma kamanaiñniqsram James-ñum suli Joses-ñum. ⁴¹ Tamatkua piqasiqsugniǵaat Jesus Galilee-mi itman savautiplugulu. Atlat iñuǵiaqtuat aǵnat malinĩǵaat Jerusalem-mun.

Jesus Iñuviǵniǵaat

⁴² Unnuksraaǵuraaqman Joseph Arimathea-ǵmiu tikiñniqsug. Uvva uvluani sivuani Jew-ñuruat minguiqsıǵıvıat piuq. ⁴³ Taatnamik ilaa taluqsraiqhuni utlatiniqsug Pilate-mun. Iniaǵiniǵaa Jesus-ñum timaa. Joseph kamagikkaupluni sivulliuqtigruanunıqsuaq niǵiugaqaǵniqsug aullagñiiksranjanik anãayyuqutaanik Agaayyutim. ⁴⁴ Pilate quvigusunıqsug Jesus tuquaniktigñiqman. Tuqluǵniǵaa anuyyiuqtit qaukħiat apiqsruqlugu tuquaniktigmaagan. ⁴⁵ Tarra ilitħugianikamianj taavrumakña anuyyiuqtit qaukħiatniñ Jesus-ñum tuqqutılanaa, qaitkaa timaa Joseph-mun. ⁴⁶ Joseph tauqsıǵniqsug ukiħhaaǵiksaaamik. Atqautiplugu Jesus-ñum timaa puuqlugu ukiħhaaǵiksaaamik ilĩnĩǵaa iluvilıuqtaman uyaǵanmi. Aksraklugu uyaǵanmik taluniǵaa taamna iluvıq. ⁴⁷ Mary Magdalene suli Mary aakagikkana Joses-ñum qinĩǵniǵaak napmun ilinĩaqañan.

¹ Jew-ɲuruat minguiqsiaǵviat qaanjanikman, Mary Magdalene suli Mary aakanja James-ɲum suli Salome fauqsiǵñiqsut tipragiksaanik uqsrudtiǵukhugu Jesus. ² Uvlaatchaurami sivulligmi uvluani akunniqsam tikitchut iluvigmun nuiyasriuraqmiglu siqiniq. ³ Uqaksraqtuniqsut inmiknun, “Kiami aksrakki-sivaun yuǵak paananiñ iluvǵum?” (Atakkii yuǵak anigaluaqtuaq). ⁴ Tavraknja tautunniǵaat yuǵak aksraksimaanikhugu.

⁵ Tavra aǵnat isiǵniqsut iluvigmun. Tautukkaat nukatpiaq aquppiuraqtuaq taliqpian tunjaani atnuǵaaqahuni takirumamik qatiqtaamik. Quvigutchaniqsut. ⁶ Aasiñ nukatpam nipliutigai, “Quvigusunjaqasi! Pakakkiksi Jesus Nazareth-miu kikiaktuutrauruaq. Agaayyutim anitqiksitkaa. Uvani inǵitchuq. Qiñiqsiunj nallavia. ⁷ Aglaan uqautiyaqsigik maliguaqtit Peter-lu, Immaimña Galilee-munniaqtuq sivupsitñi, taamani tautukkisigiksi tuvraǵlugu uqauttutaa ilipsitñun.” ⁸ Tarra uniñniǵaat iluviq qilamik. Tatamitpaitlutinj uuliksiñiqsut. Niplinjññiqsut iñunmun apqutmikni iqsitachapaitlutinj.

Jesus Sagviqsuq Mary Magdalene-mun

⁹ Jesus anitqikhuni uvlaatchaurami sivulligmi uvluani akunniqsam, sagviǵniqsuq sivulliuplugu taivrumunja Mary Magdalene-mun irrusiqhuyakkamiñ tallimat malǵunjik. ¹⁰ Taavruma utlanǵigai piqatigisuukkanj Jesus-ɲum kiñuvǵuruat qaiplutinlu. ¹¹ Uqautinǵigai Jesus iñuniplugu suli tautuniplugu. Tamatkua naagatai kiñuvǵuruat tusaakaminj ukpiginjñniǵaat.

Jesus Sagviǵniqsuq Malǵunjun Maliguaqtinun

¹² Kinuagun Jesus sagviqmiñiqsuq iglaatun ilipluni malǵunjun ilaniknun aullaqtuanun nunaaqqimiñ. ¹³ Tavrakñatchiaq utigniqsuk. Uqauraacsiniǵaluaǵniqsuk atanun maliguaqtinun, aglaan tamatkua ukpiginjñniǵaich.

Jesus Sagviǵniqsuq Qulit Atautchiñun Maliguaqtinun

¹⁴ Kinuagun Jesus sagviqmiñiqsuq taapkununja qulit atautchiñun niǵiñiaqtitlugich. Suakataǵniǵai ukpiqsirilguihatigun pitchigiihatigunlu atakkii ukpiginjitlugich qiniqtuat ilaanik kinuagun anitqilhan. ¹⁵ Nipliutigai, “Aullaǵusi iluqaanun nunamun, quliaqtuagiyumagiksi tusaayugaagiksuaq anniqsuǵiakun iluqaitñun iñun. ¹⁶ Kisupayaaq ukpiqsirruaq suli paptaakkauruaq anniqsuǵisuruq. Aglaan kisupayaaq ukpiqsirinitchuaq suksraunǵisauǵisuruq. ¹⁷ Tamatkua ukpiqtuqat piqagñiaqtut ilitchuqutaiñik sanjnim taavrumuuna: Atuǵlugu atiga anittaǵisirut irrusiqhunik suli uqatlagisirut atlaakaǵiñik uqqanik. ¹⁸ Tigugaluǵuminj nimigianik unniñ imigaluǵuminj tuqunamik nuyuaǵnamiyumiñaitchut. Iligisigaich argagikkatinj atniǵnaqtuanun aasiñ tamatkua ihuaqsilutinj.”

Jesus Aullautrauruq Qilanjun

¹⁹ Kinuagun Jesus-ɲum Atangum uqaqatigianikamigich, Agaayyutim aullautiraagaqsiniǵaa pakmunja aquvitiǵluguasiñ taliqpiniñ tunjaanun. ²⁰ Maliguaqtai aullaqhutinj quliaqtuagñiqsut tusaayugaagiksuaamik nanipayaaq. Atanguruam savaqatiginiǵai nalupqinaigutiplugu uqauttutaat ilumun itilaanjanik quviqnaqtuatigun savaanjisigun.

Uqal̄hich Aglaan̄i Luke-ŋum

¹ Piqqapiplutin ilauramaan̄ Theophilus! Iñugiaktuat iñuich pisuqti-laagmiktigun aglan̄niqsut atuumaruanik akunnaptikni. ² Iisimaraurat uqautinigaatigut tautukkaǵmiknik taimakñaniñ aullaǵniñhaniñ. Iñuich tamatkua pakmapak quliaqtuaǵniqsut tusaayugaaǵiksuamik. ³ Qutchiksuan̄uruatiin, aglan̄niaqtun̄a ilitchuǵiraksraqnik ilisaaǵillapiaqqaǵlugich uqagipayaakkan̄ich aullaǵniñhaniñaglaan. ⁴ Aglaktun̄a taavrumiñ̄a ilisimatquplutin ilumutuupiañhanik ilisauttusiaǵikkaqpitch.

Anniviksrañ̄a John Paptaaqtitchirim Uqautauruq

⁵ Herod-ŋum umialguniñani Judea-mi agaayuliqsiaqmiñiqsuq atiliñmik Zechariah-mik. Agaayyuvikpañmi savaqatauniqsuq agaayuliqsini tag-gisiquaqtuani Abijah-tkutnik. Aǵnaata atqa Elizabeth, paniginiǵaali atlam agaayuliqsim. ⁶ Iluqatik nalaun̄aruaruniqsuk Agaayyutim qiniñhani, tupik-sripl̄utik iluqaitñik Atan̄gum tillisaiñiglu atuqtaksraiñiglu. ⁷ Qitun̄ganiñiqsuk atakkii Elizabeth qitun̄gitlaitluni, suli iluqatik utuqqanaaǵuqhutik.

⁸ Abijah-tkut savautiniǵaa Agaayyun̄ agaayuliqsaupluni. ⁹ Tuvraqluq atuiragil̄hat agaayuliqsit piksraqtaaǵiniǵaat ikipkairuksraupluni tipraǵiksautmik. Isigniqsuq agaayyuvikpañanun Atan̄gum. ¹⁰ Zechariah ikipkaipkaqtitlugu tipraǵiksautmik iñugaaǵruich agaayuniqsut silataani. ¹¹ Isaǵulgan Atan̄gum sagviutiniǵaa qichaquni taliqpiani ikipkaivuram tipraǵiksautmik. ¹² Zechariah-m tautukamiun̄ tupañniqsuq iqsiliqsiquhuni. ¹³ Aglaan̄ isaǵulgum nipliutiniǵaa, “Zechariah, iqsiniak! Agaayyutim tusaaniǵaa in̄iqsruñhiñ. Nuliagikkan Elizabeth iǵniǵisiruq añugauramik. Atchigisigiñ John-mik. ¹⁴ Quviasuutiqaǵniaqtutin! Atlatlu iñugiaktuat quviatchakkisirut anikpan. ¹⁵ Iñullautaugisiruq kamañuni Agaayyutim qiniñhani. Imiǵumiñaitchuq asiam misuqquanik san̄jisimaruamik. Anil̄gatahiǵmiñiñaglaan̄ añalatiqaǵisiruq Ipqitchuamik Irrutchimik. ¹⁶ Utiqtinniǵai iñugiaktuat Israel-ñuruat Ataniǵmun̄ agaayyutaatnun. ¹⁷ Ataniq aggitl̄aiññaan̄ taamna John quliaqtuaǵniaqtuq san̄ñiqaguni sivuniksriqiritun̄ Elijah-tun. Ilauraagiiksitkisigai aapauruat qitun̄ganitñun. Utiqtikisigai tupiksritl̄aitchuat isummatiqatlasilugich nalaun̄aruamik. Itqanaiyautigisigai iñuich akuqtuǵumiñaqsilugu Ataniq.” ¹⁸ Zechariah-m nipliutiniǵaa isaǵulik, “Qanuǵlun̄a ilisimaniqpiq ilumutuutilaaqnik? Ataniñ, añayuqaaqtun̄a suli nuliagikkaga utuqqagumiuq.” ¹⁹ Isaǵulgum kiuniǵaa, “Gabriel-ñuruñ̄a. Qichaqtun̄a sivuǵaani Agaayyutim. Tuyuǵigaan̄a uqautityaquplutin taavrumiñ̄a tusaayugaallautamik. ²⁰ Ukpigil̄guitchiñ̄ uqauttutigikkaga aglaan̄ atuumagisiruq. Atakkii ukpigil̄guitñ̄apñ̄a uqagumiñaitchutin̄ tikil̄gataǵlugu uvluq tamatkua atuumaviksrañ̄at.”

²¹ Taatnaqtitlugu iñuich utaqqiñiǵaat Zechariah ilisimasukhutin̄ suvaata muluvaah̄akmagaan̄ iluani agaayyuvikpaum. ²² Anisulligataqami uqalguiniñiqsuq. Iñuich ilitchuǵiniǵaat qiniñquuraaqal̄ha agaayyuvikpaum iluani. Uqalguil̄uni urriqaniqsuq argañmiñik. ²³ Abijah-tkut savagviksriutaat Agaayyuvikpañmi naatnamiun̄ Zechariah aiñiqsuq. ²⁴ Aquvatigun̄ taavruma nuliñ̄a Elizabeth sin̄iyauniqsuq. Aasiñ̄ tallimani tatqinī aimmiñiqsuq.

25 itnaqhuni, “Kiisaimma sanjiruam Atangum Agaayyutim ikayuqpaanja. Kanjusutqikkumiñaiqsuna qitungitlaiññiluja.”

Anniviksraja Jesus-ñum Uqautauruq

26 Itchaksrani tatqiñi Elizabeth sinjayaunjanikman, Agaayyutim tuyugilñiñigaa isağulik Gabriel nunaqqimun Galilee-miittuamun atilijmun Nazareth-mik. 27 Tuyuginigaa niviaqsiamun anutituqsimaitchuumun atilijmun Mary-mik nuliaksrausiutianiktuamun anutmun atilijmun Joseph-mik. Joseph kinuviağiniğaa Atangum David. 28 Isağulgun tikiñniğaa nipliutiplugu, “Pağlagikpiñ! Atangum Agaayyutim piksraqtaagigaatin iqatigiplutin. [Quvianağniqsaurutin ağnapayaaniñ.]” 29 Mary tupallapiagñiqsuq isağulgun nipliuttutaagun kanjqsinjilugu suvaata uqaqtilaaja taatna. 30 Isağulgun nipliutiniğaa, “Iqsiñak Marii! Agaayyutim iluaqutitigigaatin. 31 Sinjayaugisirutin iğñilutinaasiñ anugauramik atchiqsaksragikkañik Jesus-mik. 32 Taamna kamanagisiruq, suli iñuich taiguutiqağisigaat iğñinjanik Qutchinñiqsauruam Agaayyutim. Agaayyutim ataniguqutinniağaa David-tun sivullianjatun. 33 Ataniguğisiruq kinuvianjiñi Jacob-ñum qanapak taimuna, suli anjayaqutaa isuksraqağumiñaitchuuq.” 34 Mary-m tarra nipliutiniğaa isağulik, “Qanuq una itkisiñiqpa? İlaqatniksimaitchuñasuli.” 35 Isağulgun kiuniğaa, “İpqitchuq İrrusiq tikiuamagisiruq ilipnun. Agaayyutim Qutchinñiqsauruam sanjigikkanañayugiğisaatin. Taatnağuni ililgaag ipqitkisiruq taiguutiqağuni iğñinjanik Agaayyutim. 36 Aasiñ, itqallaun ilan Elizabeth. Uqautigimasugauc qitungaqatlaiññiplugu. Aglaan pakma sinjiauruq itchaksrani tatqiñi utuqqanaağugaluanjağmi. 37 Atakkii Agaayyutim supayaaq savaagitlagaa.” 38 Mary nipliğniqsuq, “Atangum savaktigigaanja. Atuumali uvanñun uqauttutigikkaptun.” Tavrakña isağulgun uniñniğaa.

Mary-m Utlakkaa Elizabeth

39 Taavruma aqugun, Mary paqnaliqtuqhuni aullaqtigñiqsuq nunaqqiuramun qimiğaanjiittuamun Judea-m. 40 Tarra isiqhuni Zechariah-m tupqanun iqinnigaa Elizabeth. 41 Elizabeth-ñum tusaapqauraqmagu Mary-m pağlataa ilummiutaq iliqsraqtigñiqsuq. Elizabeth anjalatiqağniqsuq İpqitchuamik İrrutchimik 42 nipliqhuni nipitusipluni, “Quvianağniqsaurutin ağnapayaaniñ. Quvianamiuruq ililgaag sinjaiyaukkan. 43 Qanutun quyyasiusiaqaqtigivik, atanigma aakagikkanañ utlagluğniğaaña qiniğiaqluna! 44 Tusaapqauraqapku pağlatigikkanañ ilummiutağa quviatchakhuni iliqsraqtiqtuq. 45 Qanutun quviasuktigivich ukpigiğkapku Atangum uqaħa tuyuutigikkanañ ilipnun atuumagisiñiplugu.”

Mary-m Kamaksruutaa

46 Mary nipliğniqsuq, “İñuutchimniñ iluqaaniñ kamaksruğiga Ataniq. 47 Quviatchautigigiga Agaayyun Anniqsuqtigikkaga. 48 Suunilugtuña itqağiniğaaña. Uvakaniniğlaan iluqatin iñuich taiguutiqağisigaatña quvianamiuruamik 49 atakkii kamañaqtuaq Sanjiruac Agaayyun savaaqaqhuni kamañaqtuanik uvamnun. Atqa ipqitchuq. 50 Kinuviağiñi aippaavak nagliktuutiqağai taluğirigikkani. 51 Agaayyun isanñiqsuq sanjiruamik taligmiñik aasiñ siammayaagluğich kamañağasuktuat sivunniugutituummaitñik.

- 52 Atchiksinnigai kamañaqtuat atangich
suli atchiksuat kamañaqsiqpaqlugich.
- 53 Inuqsraqtuat pisuiqsinnigai nakuuruanik
suli aullaqtitlugich umialguruat saagaiqaaqlugich.
- 54-55 Ikayugniigaa savaktigikkani Israel nagliktuqlugich,
akiqsruutmisun sivulliaptiknun Abraham-mun kinjuviapayaajinunlu
qanapak taimuna.”
- 56 Mary nayuutiuraagniqsuq piñasuni tatqini Elizabeth-mi, aasiin utigmun
aipluni.

Aniḥa John Paptaaqtitchirim

- 57 Iḡniiviksrani tikitman, Elizabeth iḡniiniqsuq anugauramik. 58 Iḡaiñ
ilauraajinilu tusaanigaat Atangum kamañaqtuamik nagliktuiḥa Elizabeth-
mun. Aasiin tamatkua quviasuqasiḡniigaat. 59 Aniqammiuraq tallimat
malḡunnik uvlianikman nalunaitnutchiaqsiḡniigaat atchiguklugu Zechariah-
mik, aapaḡan atqanik. 60 Aglaan aakaḡa nipliḡniqsuq, “Naagga,
atiqaqtuksauruq John-mik.” 61 Nipliutilḡiḡniigaat, “Aglaan nalliatunniin
ilavich atiqanjitchut taavrumiḡa atigmik.” 62 Urriqaplutin apiqsruḡniigaat
aapaḡa kisumik atchigukkisipmagaan aniqammiuraq. 63 Zechariah
aatchuquniqsuq aglagviksramik, aglakhuniasiiñ, “Atiqagisiruq John-mik.”
Quviḡusuniqsut iluqatin. 64 Taatnaanikami Zechariah uqatlasitqinḡniqsuq
quyaaqsipluḡasiiñ Agaayyun. 65 Silallinich atlayuatchaniqsut, aasiin
iñuich nunapayaani Judea-mi uqaginiigaat. 66 Tusaapayaqtuat taavrumiḡa
isummatiginiigaat apiqsruqhutin, “Qanusigisiḡniqpa una ilḡgaaq?”
Nalupqinaitchuq Atanigmun iqatigitilaḡa.

Zechariah-m sivuniksriqataa

- 67 John-ḡum aapaḡa Zechariah anjalatiqagniqsuq Ipqitchuamik Irrutchimik.
Uqagniqsuq sivuniksriqipluni,
- 68 “Quyalakput Ataniq Agaayyutaat Israel-aagmiut!
Atakkii ikayugniagigai tasuqsagiaqlugich iñuni.
- 69 Akunḡatniñ kinjuviagikkaḡanḡ David-ḡum
Agaayyun piksraqtaaqagniqsuq iñunmik sanḡiqaqtuamik anniqsugiaqhuta.
- 70 Taimakḡaaglaan akiqsruḡaatigut tumigiplugich ipqitchuat sivuniksriqirini
- 71 anniqsugisiḡnipluta akilḡilisuqtigikkaptikniñ
suli sanḡiatniñ uumigirigikkapta.
- 72 Uqagniqsuq nagligisiḡniplugich sivulliaḡikkavut
itqagilugu ipqitchuaq sivunniḡutni.
- 73 Agaayyutim akiqsruḡniḡaa sivulliaqput Abraham
74 annautigisiḡnipluta akilḡilisuqtigikkaptikniñ
uvaptiknun savautitqupluni iqsisunḡaata
75 ipqilikon nalaunḡaruatikunlu iñuunigtutilaaptikni.
- 76 Ilvich ilḡgauramaḡ, taiguutiqagisirutin sivuniksriqiraanik
Qutchinḡiqsraurum Agaayyutim.
Iḡligisirutin sivuani Atangum itqanaiaḡiaḡlugu agḡiḡksraḡa
77 uqautilugich iñugikkaḡi
anniqsugisiḡniḡugich natqigutigisiḡniḡugillu killuqsautinḡiñik.
- 78 Agaayyutigikkaqput ilunḡuktauruq nagliktauplunilu.
Tuyugikpagu anniqsuqti inniaqtuq uvaptiknun uvlum
qausagatauraḡniḡatun.
- 79 Ikayugisigai iñuuniaqtuat taqtuami iqsiḡanani tuqulhum,

aasiin ilaan iñuupkaguta tutqiksilluta.”

80 John aglipluni timimigun saññisiñiqsuq irrutchikun. Iñuuniagñiqsuq iñuilaami aullağniñiathanunaglaan ilaan quliaqtuaqalhan Israel-aagmionun.

2

Aniħa Jesus-ñum

1 Augustus atangunñağmi Rome-mi tilisiñiqsuq iñuich nanipayaaq atqiqsitchuplugich. 2 Taamna atqiqsitchivik sivulliunigsuq. Taamna atuumapman anjun atiqaqtuuaq Quirinius kavanauniqsuq Syria-mi. 3 Iñupayaat utlautiniqsut sivulliağmin anniviniñun atqiqsitchaqtuqhutin. 4 Joseph-tuuq iglaupmiñiqsuq. Aullağnipluni Nazareth-miñ Galileemittuamiñ Bethlehem-munniqsuq, nunaqqimun Judea-mittuamun, annivianun atangum David. Joseph tavrugañiqsuq atakkii ilaaptuuq kinuviagiplugu David-ñum. 5 Atqiqsitchaqtuqami aullautiniğaa Mary nuliaksrausutianikkani siñyauruaq. 6 Bethlehem-miititlugik Mary iğñisuligñiqsuq. 7 Iğñiğagñiqsuq anugauramik. Nimiqsruqtuallanigaa ilipluguasiñ tuttuqpaich niggiyatnun atakkii iniksraitlutin nullagvinmi.

Munaqsriħu Isağulğilħu

8 Ilañich munaqsrit unnuiñiqsut taavani nunami munaqsriplutin ipnaimiknik. 9 Isağulgan Atangum sagviutiniğai aasiñ qaumanan Atangum qaggutiplugich. Taapkuva tatamitchallapiagñiqsut. 10 Aglaan isağulgum nipliutiniğai, “Iqsiñasi, uvuñaqħuñya uqautityağipsi tusaayugaallutamik quviatchaktirrutiksrauramik iñupayaamun. 11 Marrumani unnuami anniqsuqti ilipsitñun aniruq David-ñum nunaqqiani, Christ-ñuruq Ataniq. 12 Una ilitchuqutauruq ilipsitñun ilaanutilaananiq, paqitkisigiksi aniqammiuraq nimiqsrullaktaq nalaruaq tuttuqpaich niggiyatni.” 13 Tavrakñatchiaq iñugiallapiagtuat isağulgich qilañmiñ sagvigñiqsut. Piqasiğlugu isağulik nangağniğaat Agaayyun itnaqhutin, 14 “Kamañun illi Agaayyutmun qutchiñiqsrami qilañmi, sulitutuqtiqagli nunami akungatni iñuich quyalitñiktuat ilaanik.” 15 Isağulgich utiqmata qilañmun munaqsrit nipliğñiqsut inmiknun, “Ki, aullaqta Bethlehem-mun tautugiaglugu Atangum uqauttutigikkañya uvaptiknun!” 16 Qilamiksruaqhutin paqinniğaiç Mary-lu Joseph-lu sulit aniqammiuraq nalauraqtuaq tuttuqpaich niggiyatni. 17 Munaqsrit tautukamitruq uqaginiğaiç isağulgum nipliuttutigikkañi taavumuuna aniqammiurakun. 18 Tusaapayaagtuat quvigusunñiqsut tamatkuninça munaqsrit nipliuttutigikkañitnik. 19 Mary-m uummatigmiitchiutiniğai uqautigikkañich aasiñ isummatigiuraağlugich. 20 Munaqsrit utiğniqsut kamaksruğlugu nangağlugu Agaayyun iluqaisigun tusaakkağmiktigunlu tautukkağmiktigunlu. Atuumaruq atriliplugu isağulgum atuumagisiñikkañya.

Jesus Atchiğaat Agaayyuvikpañmi Qaitħu Agaayyutmun

21 Tallimat malğuk uvlut naatmata sulit aniqammiuraq nalunaitñutchiqsauñanikman, atchiğniğaat Jesus-mik, atigmik isağulgum qaisañanik Mary siñyauğaluaqtitnagu.

22 Ipqiqsağviksrañat tikitman, Joseph-lu Mary-mlu aniqammiuraq Jerusalem-muutiniğaaq qaitchaqtuağlugu Agaayyutmun tuvraqħu maligutaksrañya Moses-ñum, 23 maligutlugu aglausimaruq maligutaksrañiñi Atanguruam, “Aniqqaaqtuapayaaq anugauraq qaisaksrauruq Agaayyutmun.”

47 Iluqatin tusaaruat ilaanik quvigusuitiginigaat puqikhuni kiggutaigun.
 48 Anayuaakkiñ quvigusuitiginigaak tautukamitku. Aakanan nipliutiniġaa, "Iġniin, qanulġitpisiguk? Aapanlu piñjksraliñlapiaghunuk taatnaqhunuk pakkiagħiptigiñ." 49 Jesus-ñum kiunigik, "Suvaata pakakpisiñta? Naluniqpitku nayuutiruksrauħa aapaa tupqani?" 50 Aglaan kanjiqsiniññigaak kiggutaa.
 51 Tavrakña Jesus utiqasigñigik Nazareth-mun tupigiplugik. Aakagikkanan itqagħiplugich iluqaisa tamatkua uummatigħmiitchiutiniġai. 52 Jesus agħiñiqsuq puqikspiłuni. Agaayyutimlu iñuiłlu nakuagħiniġaat.

3

Quliaqtuaqalħa John Paptaaqtitchirim

1 Akimiġgutaatni ukiut atanniqsuiłħani Caesar-m atilgum Tiberius, Pontius Pilate kavanaupmiñiqsuq nunami taggisiaqtuami Judea-mik, Herod atangupłuni Galilee-mi, aniqataa Philip atangupłuni nunami taggisiaqtuami Iturea-mik Trachonitis-miglu, Lysanias atangupłuni Abilene-mi, aasiin 2 Annas-lu Caiphas-lu qaukiuplutik agaayuliqsini. Taapkua atangupkaqługich uqalħa Agaayyutim tikiumaniqsuq John-mun iññianun Zechariah-m iñuiłami. 3 John kukiłunniqsuq kuunjan Jordan-ñum avataani quliaqtuaqħuni, "Isummitqigitchi munigiñ killuqsautipsiññiñ paptaaqtillusi. Taatnaġpsi Agaayyutimlu natqigutigisigai killuqsautisi."

4 John agħiñiqsuq tuvraqługu aglausimaruq makpiġaanani sivuniksriqirim Isaiah-m itna,

"Iñuk tuqłuiraqtuq iñuiłamiñ:
 Itqanaiyautisiun apqutiksraña Atangum,
 nalġuġlugu tumiksraña!

5 Natignapayaat immiġlugich,
 iñġich qimigaallu naqigłilugich,
 saqunaruat apqutit nalġuqsaqmiługich,
 qaiġiitchuat tumitchaat qaiqsagługich.

6 Tarrali iñupayaq iłitchuġiniaqtuq anniqsuqtimik Agaayyutim
 akiqsruutigikkananik." *Isaiah 40:3-5*

7 Iñuġiaktuat iñuich utlautiniqsut John-mun paptaaquplutinj. Uqautiniġai, "Nimiġiatun ittuasii, kia uqautivasi annatłasiñiłusi anasiññuqsautiksrañaniñ Agaayyutim? 8 Iłitqutchipsigun qiniġnaqsisiun isummitqihqi killuqsautipsiññiñ. Isumanasi, 'Abraham sivulliagħigikput.' Uqautigipsi, Agaayyutim makua uyagħaich kinjuvialiutlagai Abraham-mun! 9 Agaayyutim atanniłħa qal-lipiaġataqtuq, iñuktun itqanaiqsuatuñ kipilħiñaaġukługu napaaqtuq kanjiagun. Napaaqtupayaq asirrinjitchuaq kipikkaugisiruq iktauluniyasiñ ikniġmun."

10 Iñuich apiqsruġniġaat, "Qanuġmi piġisiñiqpisa?" 11 Kiunigai, "Kisupayaam malġunnik qaliguaqagumi qaitchili iñuñmun atnuġaaksraitchuamun, sulikisupayaq niqiksrautiqagumi niġipkaili niqiksraitchuamik." 12 Iñanjich tax-siliqirit utlautipmiñiqsut paptaaquplutinj aasiñ apiqsruqługu, "Iłisaurrii, Sugisiñiqpisa?" 13 Uqautiniġai, "Katitchiñasi qaaniġlugu piraksrusiaqsi." 14 Iñanjisa anuyyiuqtit apiqsruqmiñniġaat, "Uvagutaasiñ, qanuġisiñiqpisa?" Nipliutiniġai, "Aqsaknasigik iñuich nunuritiñigusi naagaqaa saglutiginasigik iñuich. Apaigilugu akiłiusiaġikkaqsi."

15 Iñupayaat niġiugaqagħniqsut Anniqsuqtimik agħiqsaġumaruamik, aasiñ isumaniqsut taamna John Christ-ñupmagaan, anniqsuqti akiqsruutauruq.
 16 Aasiñ John-ñum uqautiniġai, "Paptaaqtitchirunja imikun, aglaan taimma iñuk agħiqsaġumaruq kamanatluktup uvamniñ. Siniłguyumiñaitchunjaunniñiñ

alugutiņnik. Paptaaġisigaasi Ippqitchuakun Irrutchikun suli iknikun.
 17 Tigummiagigaa tiktitaun salummaġuklugich mukkaaksrat sanikluņniñ,
 katillugichaasiñ mukkaaksrat siglugañmiñun. Aglaan ikipkaġisigai sanikluich
 ikniġmun qamiyumiñaitchuamun.”

18 Atlakaagiiġkun John quliaqtuaġniqsuq tusaayugaallautamik iñuņnun
 pichuksaaqługich atlaġuquplugich iñuuniañhat. 19 John-ņum iñiqtimiñigaa
 ataniq Herod atakkii iłaqatnikhuni Herodias-mik aniqataan nulianjanik
 suli savaaqaqhuni iñugiaktuanik atlanik pigiitchuanik. 20 Aasiñ Herod
 savaaqagñiqsuq pigiitluktuamik isiqtaupkaqamiņ John.

Paptaakkaulha Jesus-ņum

21 Iluqaisa iñuich John-mun paptaaqtinnjanikmata, Jesus-tuuq
 paptaaqtinniqsuq. Agaayupkaqlugu qilak anmaqtuq 22 suli Ippqitchuaq
 Irrusiq atqagñiqsuq ilaanun tinmiaġruuratun. Nipi tusaaniġaat pakmakņa,
 “Piqpagiplutin Iġñiġigikpiñ. Quyalimaagikma.”

Jesus-ņum Kaņņiġviņi

23 Jesus-ņum aullaġniikamiņ savaani, iñuiññaq qulinik ukiuqtuti-
 laaqagñiqsuq. Iñuich isummatiginiġaat iġñiġinipluġu Joseph-mun,

iġñiņa Heli-m, 24 iġñiņa Matthat-ņum,

iġñiņa Levi-m, iġñiņa Melchi-m,

iġñiņa Jannai-m, iġñiņa Joseph-ņum,

25 iġñiņa Mattathias-ņum, iġñiņa Amos-ņum,

iġñiņa Nahum-ņum, iġñiņa Esli-m,

iġñiņa Naggai-m, 26 iġñiņa Maath-ņum,

iġñiņa Mattathias-ņum, iġñiņa Semein-ņum,

iġñiņa Josech-ņum, iġñiņa Joda-m,

27 iġñiņa Joanan-ņum, iġñiņa Rhesa-m,

iġñiņa Zerubbabel-ņum, iġñiņa Shealtiel-ņum,

iġñiņa Neri-m, 28 iġñiņa Melchi-m,

iġñiņa Addi-m, iġñiņa Cosam-ņum,

iġñiņa Elmadam-ņum, iġñiņa Er-ņum,

29 iġñiņa Joshua-m, iġñiņa Eliezer-ņum,

iġñiņa Jorim-ņum, iġñiņa Matthat-ņum,

iġñiņa Levi-m, 30 iġñiņa Simeon-ņum,

iġñiņa Judah-m, iġñiņa Joseph-ņum,

iġñiņa Jonam-ņum, iġñiņa Eliakim-ņum,

31 iġñiņa Melea-m, iġñiņa Menna-m,

iġñiņa Mattatha-m, iġñiņa Nathan-ņum,

iġñiņa David-ņum, 32 iġñiņa Jesse-m,

iġñiņa Obed-ņum, iġñiņa Boaz-ņum,

iġñiņa Salmon-ņum, iġñiņa Nahshon-ņum,

33 iġñiņa Amminadab-ņum, iġñiņa Admin-ņum,

iġñiņa Arni-m, iġñiņa Hezron-ņum,

iġñiņa Perez-ņum, iġñiņa Judah-m,

34 iġñiņa Jacob-ņum, iġñiņa Isaac-ņum,

iġñiņa Abraham-ņum, iġñiņa Terah-m,

iġñiņa Nahor-ņum, 35 iġñiņa Serug-ņum,

iġñiņa Reu-m, iġñiņa Peleg-ņum,

iġñiņa Eber-ņum, iġñiņa Shelah-ņum,

36 iġñiņa Cainan-ņum, iġñiņa Arphaxad-ņum,

iġñiņa Shem-ņum, iġñiņa Noah-m,

igñiña Lamech-ñum, ³⁷ igñiña Methuselah-m,
 igñiña Enoch-ñum, igñiña Jared-ñum,
 igñiña Mahalaleel-ñum, igñiña Cainan-ñum,
³⁸ igñiña Enos-ñum, igñiña Seth-ñum,
 igñiña Adam-ñum, igñiña Agaayyutim.

4

Jesus-ñum Anjicsaaqsiutha

¹ Jesus utigniñsuq Jordan-miñ aňalatiqaqhuni Ipqitchuamik Irrutchimik. Sivullikkauniñsuq Irrutchikun iñuilaamun ² uuktuaqsiutyaghuni tuungagmiñ malgukipiame uvluni. Iluqaani taapkunani uvluni niñiñiñiñsuq, aasiñ niñisuliqhuni piviksrani isukhitmata. ³ Tuungaum nipliutiniñaa, “Agaayyutim igñiñipiaqpatin tilliñ una uyağak qaqquğugulugu.” ⁴ Aglaan Jesus-ñum kiuniñaa, “Agaayyutim uqałha nipliqsimaatquq, ‘Iñuk iñuuyumiñaitchuq qaqqulhiñakun.’” ⁵ Tavrakña tuungaum aullautilginiñaa qiniñitluguasiñ atanguniñiñik nunam ⁶ nipliutiqlugu, “Aatchuğisigikpiñ iluqaanik aňalatchiñigmik sulil uqaanik umialgutmik. Tamanna iluqani qaisauruq uvañnun. Aasiñ qaitlagiga kisumupayaaq qaitchukkupku. ⁷ Iluqaan tamanna piginayağiñ agaayyuvigigupña.” ⁸ Aglaan Jesus-ñum kiuniñaa, “Agaayyutim uqałha nipliqsimaatquq, ‘Agaayyuvigisagiñ Atanguruuq Agaayyutin savautilugu kisan.’” ⁹ Tavrakña tuungaum aullautilginiñaa Jerusalem-mun inillakluguasiñ qutchiniñisrañanun nuvukkananun agaayyuvikpaum nipliutiqlugu, “Iğniñipiaqpatin Agaayyutim igittin ilipnik taununa. ¹⁰ Atakkii Agaayyutim uqałha nipliqsimaatquq, ‘Agaayyutim isaguliñmiñun munagipkağisigaatin.’”

¹¹ Nipliñhunisuli, ‘Akiyağigisigaatin argañmiknik,
 aasiñ atniğumiñaitchitin isigaktin uyağañnun.’”

Psalm 91:11, 12

¹² Aglaan Jesus-ñum kiuniñaa, “Agaayyutim uqałha uqaqmiquqtuq, ‘Uuktuağumiñaitchiñ Atanguruuq Agaayyutin.’” ¹³ Tuungaum uuktuaqsaaguiqamiñ Jesus qanutchipayaakun unisimaallañiñaa.

Jesus-ñum Aullağniñaa Savaani Galilee-mi

¹⁴ Tavrakña Jesus utigniñsuq Galilee-mun sanñiqaqhuni Ipqitchuakun Irrutchikun. Iñuich uqağiniñaat nanipayaaq. ¹⁵ Ilaa ilisautripluni katragvinjitñi sulil kamaksruğniñaat iluqatiñ.

Nazareth-miut Ukpiginiñiñaat Jesus

¹⁶ Jesus Nazareth-muñniñsuq iñuğugvigikkağmiñun. Jew-ñuruat minguiqsiağvium uvlunani piragiliñmigun isigniñsuq katragvinñmun. Makinniñsuq agliqipluniasiiñ Agaayyutim uqałhaniñ. ¹⁷ Aatchuğniñaat makpigañiñik sivuniksriqirim Isaiah-m. Añmaqamigich makpigañaat paqinniñaa aglausimaruq,

¹⁸ “Irrusian Agaayyutim nayugaña.

Piksraqtaagigañjakii

quliaqtuağitquplugu tusaayugaallautağ inuqsraqtuñun.

Tuyugaña uqağitquplugu patchisaiğun tigutaññuruñun

sulil mamirrutiksraq qiniñitlanchuanun

sulil patchisaiquplugich nanitaqsiruut

¹⁹ sulil quliaqtuağitquplugu Atangum anniqsuñiksrañan iñuğikkağmiñik tikiñniñsuq.”

Isaiah 61:1-2

²⁰ Jesus-ŋum umiklugich makpiġaat utiqtinigai katraġvium savak-tigikkanun aquvitluniasii. Iluqatin iñuich katraġvijmi qinñiaqsiñigaaat. ²¹ Iñisautiaqsiñigai itnaqhuni, “Taamna Agaayyutim uqalħa atuumaniqsuq uvlupak agliqianupman tusaalħapsitni.” ²² Iñupayaat aarigaagutħaŋniqsut quvigusuutigiplugich sanñiaqtuat uqalħich uqauttutigikkani. Nipliġniqsut, “Una tamña iġnigingitpauy Joseph-ŋum?” ²³ Jesus-ŋum nipliutiniġai, “Uqautiniagipsitħa uqauttutauruamik inlġaanomma itna, “Taaktii, iħaqsiiñ ilipnik!” Tusaagivut savaagikkatin Capernaum-mi. Ki, Savaaqagiñ uvani iñugugvipni. ²⁴ Iłumutuuruq, Sivuniksriqiri paġlatlaitħaata iñugugvijmiñi. ²⁵ Naalaġniłlaksitħa, Iłumun iñugiaktuanik uilġaġnaaqtuq Israel-mi taimani Elijah iñuupman. Imani sialuñitħuġġuunq pinasuni ukiani ukium avvanajk ilaplugich niġisuksiullapiaqhutin iluqaani nunami. ²⁶ Naagaavva Elijah tuyuunñiñiqsuq nalliatnun uilġaġnaat Israel-mi aglaan kisianun uilġaġnaamun iñuuniaqtuamun Zarephath-mi Sidon-miut nunanħatni. ²⁷ Suli iñugiaktuanik iñuqaqmiñiqsuq auyugaqtualinik iñuuniaqtuanik Israel-mi imani sivuniksriqiri Elisha iñuupman. Aglaan nalliatunniñ mamikkaunñiñiqsuq avataagun Naaman Syria-ġmiu.” ²⁸ Iñuñi katraġvijmi tusaakamitruy taamna qinnallapiaġniqsut. ²⁹ Makitiqhutin tinuraħuġu Jesus annisinigaaat nunaaqġiġmikiñi. Qaaranutiniġaat iñġiuram nunaaqġimin irvianun igitchukħuġu ipnamiñ. ³⁰ Aglaan akunniraħuġich iñugayaat aullaġniqsuq.

Iñuk Irrusiqluik

³¹ Tavrakħa Jesus Capernaum-munniqsuq, nunaaqġimun Galilee-miittuamun aasiñ ilisautripluni iñuñnik Jew-ħuruat minguiqsiaġvium uvlvani. ³² Iñuich quvigusuñniqsut tamarrumiħa ilisauttutaanik, atakkii uqagñiqsuq liilaa aħalatchiħiaqtuatun. ³³ Katraġvijmi iñuqaqmiñiqsuq irrusiqlulinmik iġialaruamik, ³⁴ “[Iłaksianatiguk.] Jesus Nazareth-miu, suniaqpisiguk? Uvuñapqich piyaqquġukħunuk? Naluñitħiga kisuutilaan, ipqitħuñuplutin Agaayyutim tuyuġikkaħa!” ³⁵ Jesus-ŋum tiliñiġaa irrusiqluk, “Qinñisaagiñ! Anniñ iñuñmiñ!” Irrusiqluum ulġusaaqtinnigaa anun sivugaatnun iñuich unitluguasiiñ atnisuñaqnagu. ³⁶ Iñuich quvigutħaŋniqsut nipliqhutin avatmun, “Qanusuniqpa una nipliun? Aħalatchiħiġmik sanñimiglu uuma iñuum tilitłaniġai aasiñ irrusiqluich aniplutin.” ³⁷ Tusaayugaaq taamna Jesus-kun siaminniqsuq napmupayaaq tamarrumani nunami.

Jesus Mamititchiñiqsuq Iñugiaktuanik Iñuñnik

³⁸ Aasiñi Jesus anikami katraġvijmiñ utlautiniqsuq Simon Peter-m kinunġanun. Simon-ŋum aakaruaħa atrniġaġniqsuq uunaqħukpakhuni. Uqautiniġaat Jesus taavrumiħa. ³⁹ Utlakħuġu qičaħhuni siñigviiñ saniġaantnun tiliñiġaa uunaqħuk aullaquplugu ilaaniñ. Tarra uunaqħunġiqsiġniqsuq. Makitiqhuniasiiñ niħiugutiaqsiñiġai.

⁴⁰ Jew-ħuruat minguiqsiaġviat nuñitman, siqiniq nipianikmanimma iluqatin ilauraqaqtuata atrniġaqtuanik atrniġautilgich atłakaagiñiiki tikiutinigiach Jesus-mun. Iñiñiġai argaħni iluqañitħun aasi iħaqsiplugich iluqaisa. ⁴¹ Irrusiqluich aninnigai iñugiaktuaniiñ iñuñniñ nipliaplutin, “Iġnigigaatin Agaayyutim.” Jesus-ŋum tiliñiġai irrusiqluich nipliunñitlugich, atakkii ilisimaniġaat Christ-ħutillaħa.

Jesus-ŋum Quliaqtuaqalħa Katraġvijni

⁴² Uvlaaġuqman Jesus-ŋum uniñiġaa nunaaqġiq iñuilaamukħuniasiiñ. Iñuich pakaaqsiñigaaat. Paqitnamitruy iġliġiaqsiñigaaat aullaqunñitlugu. ⁴³ Aglaan

nipliutinigai, “Quliaqtuaqtuksrauruja tusaayugaallautanjanik anjaayugautaan Agaayyutim inunun atlani nunaqqiini. Taatnaqhuni Agaayyutim tuyugigaana.” ⁴⁴ Taatnamik quliaqtuaqniqsuq Jew-njruat katraqvijitni nanipayaag.

5

Jesus-ŋum Tuqługai Sivulliich Maliguaqtit

¹ Ilaŋatni uvlut Jesus qichaqniqsuq siŋaani narvam taggisiqauqtaami Gennesaret-mik. Iŋuich tinurautraqniqsut tusaasukhutinj uqalhanik Agaayyutim. ² Tautuŋniqik malguk umiak siŋaani. Iqaluŋniaqtit niuplutinj salummaiŋiqsut kuvramiknik. ³ Jesus ikiniqsuq iqaqataaknun umiak (umiaqikkanun Simon-ŋum) uqautipluguaŋi ayaktaallaquplugu siŋaaniŋ. Jesus aquppipluni umiami iŋisautriaqsiŋiqsuq inunuk. ⁴ Iŋisautriŋaiqami nipliutinigaa Simon, “Ayallagun umiaq itiruaman aasiŋ kuvriqiaqusi, ilvich piqatigikkatinlu.” ⁵ Simon-ŋum kiuniqaa, “Ataniq, sakuukkaluaqtugut unnuapak. Iqaluŋiŋlaktugut. Aglaan nipliutigikkan maliglugu kuvriqisirugut.” ⁶ Kuvriqaminj iqalukpauraqniqsut kuvratinunniŋ alinjiuraliqługich. ⁷ Isaaqtaqniqaiq piqatitij atlami umiami ituat ikayugiaquplutinj. Utlautkaminj immiŋniqaiq taapkuak umiak iqaluŋnik kiviŋialigataqługik. ⁸ Simon Peter-m tautukamiun tamanna sitquqniqsuq sivugaanun Jesus-ŋum nipliuhuni, “Ataniq, aullaqini uvamniŋ! Killiqirauruja.” ⁹ Atakkii ilaalu piqatiniŋu narqiasruŋniqsut iqalukpauraqtaqmiktigun. ¹⁰ Simon-ŋum piqatik James-lu John-lu, iŋnak Zebedee-m, quviqisukmiŋiqsutuuq. Jesus-ŋum Simon nipliutinigaa, “Iqsiŋak, uvakjaniŋaglaan piŋniŋniqisirutin inunuk aqaluŋniaqmatun.” ¹¹ Iqaluŋniaqtit qakitiginiqaiq umiatinj siŋaanun, unisiqługichaasiŋi supayaat maliaqsiplugu Jesus.

Jesus Mamititchiruq Auyugaqtualinjmik

¹² Jesus nunaqqimiitnami nalautchiŋiqsuq anjtmik auyugaqtualinjmik. Anjtim tautukamiun Jesus sivugaanunniqsuq iniqsruqługuaŋiŋ, “Ataniq, pisuksiŋaŋuvich mamitihniŋaŋikma.” ¹³ Jesus-ŋum isaklugich arganji aksinŋiŋaa, “Piyummatiqaqtuja. Ihaqsiŋi!” Tavrauvaa anjtim auyugaqtuaŋa mamitikkauruq. ¹⁴ Jesus-ŋum tiliŋiŋaa, “Uqautiginiqanagu kisumununniŋ, aglaan agaayuliqsimugutin isivgiuqtitchumuutin. Aatchuyumuutin tuniŋlautinik Agaayyutmun tuvraqługich Moses-ŋum tillisaa mamititkaatinkii. Taatnaqŋuvich inupayaam iŋitchuqiniqaa mamitilaan.” ¹⁵ Aglaan tusaayugaq Jesus-kun siaminniqsuq iŋugiaksipluni. Iŋugiaktuat iŋuich utlautiniquit ilaanun tusaasukługu sulii mamititaukhuŋinj atniŋnautmikniŋ. ¹⁶ Aglaan iŋuilaamuaqsiŋiqsuq agaayutyaqhuni.

Jesus Mamititchiŋiqsuq Aulatlaitchuamik

¹⁷ Ilaŋati Pharisee-njruat sulii iŋisautrit maligutaksranik agqigŋiqsut nunaqqipayaaniŋ Galilee-miittuamiŋ Judea-miittuamiŋiŋ sulii Jerusalem-miŋ. Jesus iŋisautriqkaqługu taapku aquppiŋiqsut naalaqniplugu. Agaayyutim Jesus sanjksritmiŋiŋaa ihaqsiquplugich atniŋnaqtuat. ¹⁸ Ilaŋich iŋuich agqigŋiqsut akiyaqługu aulatlaitchuaq anun ilaan qaatchianagun. Itqutiniqaluaqniqaa iŋuanun tupqum iŋisukługu sivugaanun Jesus. ¹⁹ Aglaan apqutiksranilguiniŋamitruŋ, iŋuitkii tatiplutin, akiyautinigaat qaananun tupqum, aasriŋiŋ alikługu qilaja tupqum atqaqtinigaat qaatchianagun akunqatnun iŋugayaat iŋiplugu sivugaanun Jesus. ²⁰ Jesus-ŋum tautukamiun ukpiqsriŋhat nipliutinigaa atniŋnaqtuat, “Anjuun! Killuqsautitin

natqigutikkaurut.” ²¹ Aglaliqirit suli Pharisee-ḡruuat isumaaqsiñiqsut, “Taamna iñuk kisuunasugiva uqaḡniqhuutriraq Agaayyutmik? Kiña natqigutriyumiñaitchuq killuqsautinik aglaan Agaayyun kisimi.” ²² Jesus-ḡum iñisimaniḡai sumik isummatiqaqtilaanat apiqsruḡlugich, “Suvaata isumavisi taatnatchimik? ²³ Qaḡanatlukpa nipliḡsuni, ‘Killuqsautitin natqigutikkaurut’ naagaqaa ‘Makillutin pisuḡiñ’? ²⁴ Iñitchuḡipkaḡisigipsi Iḡñiñan Iñuum aḡalatchirrutiqalhanik natqigutritlapiḡluni killuqsautinik nunami.” Tavra nipliutinigaa aulatlaitchuq aḡun, “Makillutin tigulugu qaatchian aḡilaaḡiñ.” ²⁵ Tavrakḡatchiaq aḡun makinniqsuq sivuḡaatnun nayuutipayaaqtuat. Tiguplugich qaatchiani nallavigikkani aiñiqsuq kamaksruḡlugu Agaayyun. ²⁶ Iñuich katimapayaaqtuat quviḡusulillaḡiaḡniqsut, aasriiñ taluqsraliqhutin nipliḡhutin, “Maatnatavra quviḡnallapiḡtuamik qiniḡtugut uvlupak.” Tarra kamaksruḡniḡaat Agaayyun.

Jesus Tuḡluḡniqsuq Levi-mik

²⁷ Kiñuagun taavruma Jesus anikami tautuḡniḡaa aḡun atilik Levi-mik aḡuppiruaq tax-siliqiviniñi. Taamna tax-siliqiri katitchiñiqsuq maniḡniḡik Rome-maḡmiunun. Jesus-ḡum nipliutinigaa, “Malinḡa!” ²⁸ Levi makitighuni unitlugu suapayaaq maliḡsiñigaa. ²⁹ Aḡuvatigun Levi niḡiqpautriñiqsuq Jesus-mik tupiḡmiñi. Aiyugaaqtauruani ilaupmiñiqsut iñuḡiaḡtut tax-siliqirit atlatlu iñuich. ³⁰ Uvvaasiñ Pharisee-ḡruuat suli aglaliqirit uqaalaḡsiñiqsut maliḡuḡaqtaiñun Jesus-ḡum, “Suvaata niḡiqatauvisi imiqatauvisiḡu tax-siliqirini suli killuliqirini?” ³¹ Aglaan Jesus kiuniḡai, “Iñuich atniḡñanitchuat taaktiḡaḡniḡanitchut aglaan tamatkua atniḡñaqtuat. ³² Agḡinitchuḡa tuḡluḡiaḡlugich nalaunḡaḡruuat inḡmikni iñuich aglaan killuliqirit mumiquplugich.”

Uisauraaḡikun

³³ Iñanisa iñuich nipliutinigaa Jesus, “Maliḡuḡaqtai John-ḡum uisauraaḡniqsut akulaiḡlugu agaayuplutin suli maliḡuḡaqtinich Pharisee-ḡruuat taatnatunsuli; aglaan maliḡuḡaqtitin niḡiraqtut imiqhutinḡu.” ³⁴ Jesus-ḡum kiuniḡai, “Isummatigivisiḡik aiyugaaqtauruat katchuutiviniḡu uisauraaḡuplugich uiksraun inḡaan? Naagga! ³⁵ Uiksrautaan aullagviksraḡa tikiññiaqtuq. Aglaan aullaanikpan ilauraanji uisauraaḡniḡaqtut.”

³⁶ Jesus-ḡum uqautitqinḡiḡai atrikusautmik, “Kiñapayaaq ilaaksraḡumiñaitchuq nutaamiñ quppigaamiñ ilaagluguasiñ utuqqaq quppigaq. Taatnaḡumi aliksiḡaḡniḡaa nutaq quppigaq, atakkii nutaamiñ quppigaamiñ ilaaksraḡumiḡu atriginianitchaa utuqqam. ³⁷ Uvvasuli nutaq asiam misuḡaa ittuksraunitchuq utuqqaḡmi puumi atakkii nutaam misuḡqum alikkisigaa utuqqaq puuḡ maqiluni, aasiñ misuḡuq puuḡlu suunḡiḡisiruk. ³⁸ Aglaan nutaq asiam misuḡaa ittuksraurug nutaami puumi. [Iluqatigli puuḡlu misuḡuḡlu piiñḡinitchumuuk.]

³⁹ Kiñaanñiñ imiqukkumiñaitchuq nutaamik imiqqaḡuni asiam misuḡuanik sanḡisimaruaamik. Atakkii nipliḡisiruq, ‘Utuqqaḡuḡsiaq nakuutluḡniqsuq.’”

6

Qanuutautilaanḡa Minguiḡsiaḡvium Uvluan

¹ Jesus pisuḡniqsuq tamauna mukkaaksrat nautchiivatigun minguiḡsiaḡvium uvluañi. Maliḡuḡaqtinḡi pukuḡniqsut mukkaaksranik sanḡiyaḡlugich arganmiknik niḡiaḡsipluḡitaasiñ. ² Pharisee-ḡruuat apiqsruḡniḡaich, “Suvaata savakpisi minguiḡsiaḡvium uvluañi?”

Maligutaksraǵikkaptigun savakkumiñaitchusi ugluvak.” ³ Jesus-ñum kiuniǵai tamatkua, “Aǵliqisimasuknaǵiksi sumik David-ñumlu piqataiñlu pisilaanǵat niǵisuliqamiñ. ⁴ David isiǵniǵuguuq tupqanun Agaayyutim. Aasiñ qaqquksraqhuni tunilla tauruamik Agaayyutmun niǵiñiǵaa aatchuǵugich maliktigikkani. Maligutaksraptigun kimununniiñ niqksrautigitqunjiñiǵaa taatnasiq qaqquq avataatigun agaayuliqsit.” ⁵ Jesus nipliǵniqsusuli, “Iǵñiña Iñuum atanguruq minguiqsiaǵvium uvluaniunniñ.”

Anun Argalik Pannaǵuktanik

⁶ Atlami minguiqsiaǵvium uvluani Jesus katraǵviñmukhuni iisautriñiqsuq. Tavrani itmiñiqsuq anun argalik pannaǵuktanik. ⁷ Aglaliqirit suli Pharisee-ñuruat patchisksrañliqiniǵaat Jesus savaaqǵasugalugu nalaunñaitchuumik; naipiqtuǵniǵaat tautugiaħutin iħuasiriǵisipmagaan iisratlaitchuumik minguiqsiaǵvium uvluani. ⁸ Aglaan Jesus-ñum iisimanigai isummatiniħ. Uvvaasiñ niplutiniǵaa anun argalik pannaǵuktanik, “Makittin uvvuǵutin.” Anun makitluni tavruraǵniqsuq. ⁹ Jesus niplutiniǵai tamatkua, “Apiqsruǵniǵipsi una, Nalliak maligutaksrakuaǵnaqpa: savaaqaliq nakuuruamik naagaqaa pigiituumik minguiqsiaǵvium uvluani? Ikauyqtuksrauvisa iñuñnik naagaqaa piyaqquqtillugich?” ¹⁰ Qiñiǵugich iñuich avatmiñi nipliǵniqsuq anutmun, “Isakkich argaktin!” Taatnaqman argai iħuasifiqsut. ¹¹ Aglaliqirit Pharisee-ñuruatlu qinnallapiǵniqsut. Aasiñ uqautiǵaqsiniǵaat avatmun qanugukħu Jesus.

Jesus Piksraǵniqsuq Qulit Malǵuñnik Uqqiraqtinik

¹² Taipkunani uvluni Jesus qimigaamunniqsuq agaayutyaqhuni, unnuaq naatlugaasiñ agaayupluni Agaayyutmun. ¹³ Uvluqman inmiñuquniǵai maliguaqtini. Piksraǵniqsuq qulit malǵuñnik taiguutiqaqkagmiñnik uqqiraqtinik: ¹⁴ Simon-mik atchikkaǵmiñnik Peter-mik suli aniqatanaiglu Andrew-mik, James-mik suli John-mik, Philip-mik suli Bartholomew-mik, ¹⁵ Matthew-mik suli Thomas-mik, James-mik iǵñiñanik Alphaeus-ñum suli Simon-mik taiguutiqaqtuaq Zealot-ñuruamik, ¹⁶ Judas-mik iǵñiñanik James-ñum suli Judas Iscariot-mik aatchuutigitniktuaq ilaanik aquagun.

Jesus Iisautriurug suli Mamititchirug

¹⁷ Tavrakña Jesus atqataginiǵai maliguaqtini qimigaamiñ. Qichaǵatǵniqsuq qaiǵiksaamun nunamun piqatigiϫugich iñugiaktuat maliguaqtigikkani. Iñugiaktuat iñuich agǵiǵniqsut nakikñaliqaa Judea-miñ Jerusalem-miñlu suli nunaaqqiniñ tagium siñaani atiqatuaamiñ Tyremiglu Sidon-miglu. ¹⁸ Utlautiniqsut tusaasukħu Jesus suli iħuasikusħutin atniǵñautmikniñ. Uvvasuli tamatkua iluilla iquqtitauruat irrusiϫuñmiñ iħuasikkauniqsut. ¹⁹ Iñupayaat aksiguñniǵaat atakkii sanñiqaqhuni inmiñi iħuasitlϫugich. Aasiñ tamatkua utlautiruat ilaanun iħuasikkauniqsut.

Quviasuutitlu Isumaǵutitlu

²⁰ Jesus-ñum tautuñniǵai maliguaqtini nipliħuni, “Quvianamiurusi inuqsraqtuasii;

Anyaayuaqtaa Agaayyutim pigigiksi!

²¹ Quvianamiurusi niǵisuktuasii pakma;
Agaayyutim niǵisuiqsitkisigaasi!

Quvianamiurusi alianniqtuasii pakma;
Iǵlaǵisirusi!

²² Quvianamiurusi iñuich uumigikpasi,
ayaksimakpasi pigilugu Iǵñiña Iñuum aivakpasiunniñ

iripniñ. Qiñilguniağiñli nalupqinaıǵıluǵu irriutaiqsıǵıksran anıqatvich iraniñ.

Napaaqtuq İlişaǵıǵaat Asiañigun

⁴³ “Napaaqtuǵıksaaq nauritłaitchuq asiąiıtchuanik, naagaqaa napaaqtuǵiıtchuaq asirritłaitchuq nakuuruamik. ⁴⁴ Napaaqtupayaaq ilisimanaǵaqtuq asirrianigun; pukutłaitchusi aqpinñik kakitłagñaniñ, naagaqaa asiaviññik kakitłagñaqaqtuanik uqpınñi. ⁴⁵ İñullautaq nakuurualıqıruq atakkii nakuuruamik isumaqaqhuni; iñullautauñitñiami pigiıtchualıqıruq atakkii pigiıtchuamik isumaqaqhuni. Taatnamik, iñuk uqaqami irrusipiani salapqıǵaa uqaǵıgmigun.

Malǵuk Tuppirik

⁴⁶ “Taıguqtaksraǵınitchipsitña Atanipsitñik kamagiyanıjtıkupsigik uqauttutigikkatka ilipsitñun! ⁴⁷ Kiña iñuk uvanıkkumi naalaǵnıluǵich uqaǵıgikkatka aasiñ tupigilugich—ilisautigisigipsi qanuq atriqaqtılaanik. ⁴⁸ Taamna atriqaqtuq iñuñmik nappairuamik tupigmiñik nivakhuni itisiplugu aasii iliplugu turvia uyaǵanmun. Kuuk ulıqłukman qasaqtaǵıluǵu taamna tupiq aulıyanıjtchuq atakkii payanıtłuni. ⁴⁹ Aglaan kiña iñuk tusaaruq uqaǵıgıkkamik tupigınıtługich atriqaqtuq iñuñmik nappairuamik tupigmiñik nunamun turvilaaqługu; ulıqłuum qasaqtaqmıǵu taamna tupiq ulǵuruq siqumitpıaqhuni.”

7

Jesus Mamititchiruq Anıyuiıqtaiñ Qaukhiata Savaktaanik

¹ Jesus-ñum ilisautrisuiqami tamatkunuuna iñuñmik, ilaa Capernaum-munıqsuq. ² Taavanıguuq Roman anıyuiıqtaiñ qaukhiat savaktıqagñıqsuq piqpagıkkagmiñik; taamnaasii iñuk atniǵñaqhuni tuqulhiñaagıuqhuni. ³ Uvvauna anıyuiıqtıt qaukhiat tusaakami Jesus-mik tuyuqagñıqsuq Jew-ñuruat sıvıllıuqtıǵıruanıtñik apıqsruǵıaqtıtıluǵu mamitıtıqıplugu savaktıgıkkani. ⁴ Tikitñamıtrıñ Jesus inǵıñıǵaat piııaqhutın, “Taamna iñuk ikayuqtaksraǵıııaǵıñ, ⁵ atakkii ilaan piqpagıǵai iñugıkkavut. Nappairuqunıñ katraǵıvıksraptıknik.” ⁶ Tavra Jesus malıñıǵai. Uñasiñaiqmıuǵılu tupqanıñ anıyuiıqtıt qaukhiata tuyuǵıñıǵai ilauraani nipliıtıtıqıplugu Jesus, “Atanııq, uvıñanıññaqıch. Uvva utlaktaksraunıluqtıñıunıñıñ tupımmun. ⁷ Naagalı suunıluqpaıtıluña utlaktaksraunıluǵıkpıñıunıñıñ. Uqallaksıñıǵıñ uqaǵıgmik aasiñ savaktıgıkkaga atniǵñaqtıuq iluaqsıñıaqtuq. ⁸ Atakkii analatıqamııña qaukhiñik sulı anıyuiıqtıqıqılıña analatamnik. Tilıkapku una, ‘Aullaǵıñ!’ aullaǵaqtuq; tilıkapkusulı taamna, ‘Qagǵaıñ!’ agǵıǵaqtuq; sulı tilıkapku savaktıgıkkaga, ‘Taamna piun!’ piǵıǵaa.” ⁹ Jesus-ñum quvıǵısuıtıgıñıǵaa taamna tusaakamıun. Kınııaqamı iñugaagruñnıñ malıktıgıkkagmiñun uqaǵıñıqsuq, “Paqısimaitchunıñ sulı ukpiqsrıñıǵımk taatnatun İsrail-aagmiñun!” ¹⁰ Anıtıtı tuyuruat utıqamın anıyuiıqtıt qaukhiata tupqanun paqıñıǵaat savaktı iluaqsıplugu.

Jesus Anıııqtıııtchıruq Uılǵaǵnaam İǵñıñanik

¹¹ Tamanna atuumaanikman Jesus utlautıñıqsuq nunaaqımmun atilıñmun Nain-mik. Malıǵuqatıñ sulı iñuǵıktuat iñuıch malıñıǵaat. ¹² Tikiññıqsuq paanjanun nunaaqım anılǵataqmiñıqsullu akıǵaqtuat tuqunaruamik iñuñmik. Taamna tuqunaruq iǵñıtaıǵıñıkkana uılǵaǵnaam. İñuǵıktuat iñuıch nunaaqımiñ malıñıǵaat taamna aǵnaq. ¹³ Atanǵuruam Jesus tautukamıun

ilunŋutchallapiagniqsuq. Nipliutiniġaa agnaq, “Qianak!” ¹⁴ Utlaklugu aksinŋiġaa tuqunaruam akigautaat. Iñuich akigaqtuat taavruminja nutqaqmata Jesus nipliġniġsuq, “Nukatpiaq, tiligikpiñ, makittin!” ¹⁵ Tuqunaruq anjun aquvitigniġsuq uqaaqsipluniasiiñ. Jesus-ŋum utiqtinniġaa aakanjanun. ¹⁶ Iñuich iluqatin taluqsratčanŋiqsut kamaksruaqsipluguasiñ Agaayyun itnaqhyun, “Kamanaqtuaq sivuniksriqiri salapqigñiqsuq akunnaptiknun. Agaayyun agqiġsimaniġsuq anniġsuġiaqluġich iñugikkani!” ¹⁷ Taamna tusaayugaq Jesus-kun siaminniġsuq nunaacqipayaanun Judea-mun suli avataanun nunamun.

Uqqiraqtit John Paptaaqtitchirimiñ

¹⁸ John-ŋum maliguaqtaifiñ uqautiniġaat iluqaitnik tamatkuninja. ¹⁹ Tuqluqluġich malġuk maliguaqtinŋi tuyuġiniġik atangruamun apiqsruquplugu, “Anniqsuqtauvich agqiġsaġumaruaq, naagaqaa niġiuktuksrauviasuli atlamik?” ²⁰ Utlautiruk Jesus-mun nipliutiplugu, “John Paptaaqtitchirim tuyuġigaatiguk apiqsruquplutin, ‘Anniqsuqtauvich agqiġsaġumaruaq, naagaqaa niġiuktuksrauviasuli atlamik?’ ” ²¹ Taavrumani taatnalhatni Jesus iħuaqsiraġaifiñiqsuq iñugiaktuanik iñuñnik atniġñautiñitnik nanjirrutinŋiñlu, suli anittaqluġich irrusiqluich, qiniñtlaŋiqluġi qiniñtlaŋiqluich. ²² Jesus-ŋum kiuniġai John-ŋum maliguaqtik, “Uqautityatku John qiniñkaptiknik suli tusaakkaptiknik: ‘Qiniñtlaŋiqluich qiniñtlaŋiqluich, pisutlaŋiqluich pisutlaŋiqluich, tamatku auyugaqtualgich mamittut, tusaatlaŋiqluich tusaatlaŋiqluich, tuqunaruq anjitiqiksikkaurut iñuħiġmun, suli tusaayugaallautaq quliaqtunuruq inuqsraqtuanun.

²³ Qanutun quvianaqtigiva iñuk ukpigutaiñġitchuaq piqutigipluna.”

²⁴ John-ŋum uqqiraqtik aullaqmaknik Jesus-ŋum uqautigiasniġaa iñugaaġrunun John-kun, “Uvva John-mukapsi iñuħiġmun sumik qiniñgasugivisi? Ivinmik anuġim anjalatanjanik liilaa? ²⁵ Uvvasuli qiniñgasugivisi iñuñmik atnuġaallautaliñmik? Iñuich atnuġaallautaqagaqtuat inuqsrasunjaqtin iñuħiġmun inillautani. ²⁶ Uqautisitnja, sumik qiniñgasugivisi? Sivuniksriqirimik? Taamna ilumutuuruq, aglaan tautukkaqsi kamanatluqtunuruq sivuniksriqiriñħiñamiñ. ²⁷ John taamna ilaunuruq Agaayyutim uqalhan uqautigikkaña itna, Agaayyun nipliġsuq, ‘Atanji, tuyuġigisigiga uqqiraqtiga sivupni itqanaiautitqulugu tumiksran sivunnapni.’ ”

Malachi 3:1

²⁸ Jesus niplipsaaqtuq, “John [Paptaaqtitchiri] kamanatluqtuq anipayaaqtuaniñ. Aglaan kiñaaniiñ kamanaiñniġisrauruq anjaayugautaanġi Agaayyutim kamanatluqtuq John-miñ. ²⁹ (Tusaapayaaqtuat ilaaniq tax-silliqirituummaġmin) tupiksriñiqsut Agaayyutim nalaunjanjanik atuqkkanjiñ paptaakkauplutin John-kun. ³⁰ Aglaan Pharisee-ŋuruq suli ilisautrit maligutaksranik ayaksimanġaat Agaayyutim sivunniutaa inmiknun, suli paptaaqunŋitlutin John-mun.)

³¹ “Sumik atriqaqpat iñuich iñuuruq pakmapak? Sutun itpat? ³² Atriqaqtut ililgaanik aquppiranjanik tuniriñiaqtuat katimmavinŋitni tuqliraŋiqluich avatmun,

‘Atuqtuuraŋitqalugaġipsi katchuutituitinik

aglaan agġinŋitlusi.’

‘Uvagutli, atuqapta kinuvġuutininik qianŋitchusi.’

³³ John Paptaaqtitchiri agqiġami niġitlaiñniġsuq suli iminġitluni asiam misuġuanik, naagasuli uqaqtusi irrusiqluqagñiplugu. ³⁴ Iġniñja Iñuum niġiraqtuq imiqhunilu. Pakma nipliġaqtusi, ‘Tautullaksiun iñuk niġiġisuruq

nautchiityaḡniqsuq. Nautchirripkaḡluḡu nautchiaksrat ilaḡich katagaḡniqsut apqutmun tutmiḡaqatauplutiḡaasii, suli tiḡmiurat siḡami niḡipluḡich. ⁶ Ilaḡich kataḡniqsut uyaḡauruamun nunamun. Nautchiaksrat qilamik naurut, aglaan pannaḡluḡniqsut atakkii nuna ailaḡitluni. ⁷ Ilaḡich nautchiaksrat kataḡniqsut kakitḡaḡnalḡich akunḡatnun. Aasiin kakitḡaḡnat nauḡasiḡluḡich nautchiaksrat nagguviksraḡiḡaich. ⁸ Suli ilaḡich nautchiaksrat kataḡniqsut nunagiksaamun. Naukamiiḡ nauriiḡniqsut mukkaaksranik tallimakipiaḡuttaḡhutiḡ atautchimiin.” Taamna uḡausiḡillaan nipitusiḡluni uḡallaḡniqsuq, “Kiḡa siuḡtaḡtuḡaḡ naalaḡniḡi!”

Sivuniḡat Atrikusautiḡ

⁹ Maliguaḡtaiin apiḡsruḡniḡaat Jesus qanuutautilaanik taavruma atrikusautim. ¹⁰ Kiuniḡai, “Agaayyutim sagviḡaa nalunaḡtunaḡaḡaayyuaḡtumi ilipsitiiḡhiḡaḡ, aglaali tamatkununa ukpiḡsriḡitichuanun uḡaḡtuna atrikusautitigulhiḡaḡ. Taatnamik qiḡiḡaluaḡhutiḡ ilisaḡsritlaitchut, suli naalaḡniḡaluaḡhutiḡ kaḡiḡsitlaitchut.

Isaiah 6:9

Jesus-ḡum Kaḡiḡsiḡkaḡaa Atrikusaun Nautchiaksriḡirikun

¹¹ “Uvvauna qanuutauiḡa atrikusautim: nautchiaksraḡ uḡaḡiḡiḡaa Agaayyutim. ¹² Nautchiaksrat kataktuat apqutmun atriqatut tamatkuniḡa tusaaruunik tusaayugaallautamik, aglaan Tuunḡaum tikitluni aattaḡiḡai uḡaḡhich uummatinḡitiiḡ ukpiḡsritḡuḡitluḡich anniḡsukkautḡuḡitluḡiḡlu. ¹³ Nautchiaksratli kataktuat uyaḡauruamun nunamun atriqatut tamatkuniḡa tusaaruunik tusaayugaallautamik akuḡtuḡluḡu quviasukhutiḡ aglaan kaḡiḡitḡuḡit. Ukpiḡsriuraallakaluaḡhutiḡ akkuniisunḡaḡani aasiin uuktuḡsiuḡiq tikitman qapiḡtiḡaḡniqsut. ¹⁴ Nautchiaksratli kataktuat akunḡatnun kakitḡaḡnat atriqatut tamatkuniḡa tusaaruunik tusaayugaallautamik, aglaan isumatuyaaḡhum umialḡuḡhumlu suli quviananḡan marruma iḡuunialḡhum suḡutiginḡiḡsitaḡiḡaat ukpiḡsriḡiḡ, aasiin asiaḡat piḡutlaitchuḡ. ¹⁵ Nautchiaksratli kataktuat nunagiksaamun atriqatut tamatkuniḡa tusaaruunik tusaayugaallautamik akuḡtupaḡataḡuḡu. Tamatkua tupiḡniḡaat Agaayyutim uḡaḡha aasiin asirriaḡaḡhutiḡ anuḡsrulikun, suli iḡuusiḡich atlaḡḡuḡtauplutiḡ.

Naniḡ Ataani Utkusium

¹⁶ “Kia iḡuum ikitnamiiḡ naniḡ matutlaitchaa utkusiiḡmik naagaḡaa ilitlaitchaa ataatnun siḡiḡviich. Aglaan iliraḡiḡaa naniḡaḡviḡimun, iḡuuiḡi isḡtuat taututlarut naniḡaḡman. ¹⁷ Qanutchipayaḡaḡ irikkaaruḡaḡ sagvikkaugisiruḡ, suli qanutchipayaḡaḡ matukkaaruḡaḡ paḡitaugisiruḡ. ¹⁸ Qaunagititchi taatnamik qanuḡ naalaḡnisilaapsitiiḡ atakkii kisupayaḡaḡ piḡaḡtuḡaḡ akuḡtullaagisiruḡ, aglaan taavruma piḡaḡitichuan anniḡisigaa taamnaunniin mikilapiaḡtuḡaḡ piḡikkani.”

Jesus-ḡum Aakaḡalu Aniḡatiunḡiḡu

¹⁹ Jesus-ḡum aakaḡan suli aniḡatiunḡiḡ utlaḡniḡaat. Aglaan tikilḡuiḡniḡaat iḡuḡiapaitḡuḡit. ²⁰ Ilaḡata iḡuich nipliutiniḡaa Jesus, “Aakanlu aniḡatiutinlu qichaḡtut kigga qiḡiḡukhutiḡ.” ²¹ Jesus-ḡum nipliutiniḡai iluḡaisa, “Aakaḡiḡiḡa aniḡatiḡiḡitkalu makua tusaaruḡat uḡaḡhanik Agaayyutim tupiḡiḡpluḡu.”

Jesus-ḡum Quunniḡuḡitkaa Narvaḡ

²² Ilaḡatni uvlut Jesus maliguaḡtiniḡu ikiniqsut umiamun, ilaa nipliḡhuni, “Ki, ikaaḡta iḡluanun narvam.” Tarra ayaksaḡniqsut. ²³ Tiḡiḡaḡsiḡviḡimikni

Jesus siñiksagñiqsuq. Tavrakñatchiaq anuqñiguutiqpauragñigai narvami, umianjat immiaqsipluguasiiñ suli iluqatin navianniuliqhutin. ²⁴ Maliguaqtaiñ utlaklugu Jesus itiqsagñigaaat nipliuhutin, “Iirigii, Ataniq! Kiviaqsirugut.”

Jesus makitluni iñiqtiñigaa anuği qaiqpauratlu. Anñiguiqman quun-nitchiağullapiagñiqsuq. ²⁵ Tavra Jesus-ñum nipliutiqñigai maliguaqtini, “Naami ukpiqsriñiqsi?”

Aglaan quvigusunñiqsut iqsiliuhutin, aasiiñ uqaqhutin inmiknun, “Qanusiu-niqpa una iñuk anuğimunniñ qailiqpauratlu kamagivatrun?”

Jesus Mamititchiruaq Iñugiaktuaniq Irrusiqluñimik

²⁶ Jesus maliguaqtailu tinilğaqsiağniqsut nunañanun Gerasene-nağmiut, igluanun narvañan Galilee-m. ²⁷ Jesus niupman umiamiñ paagñigaa iñuum nunaqqimiñ irrusiqluqaqtuam. Taamna iñuk atnuğailaagagñiqsuq aimmitlaiqhuni, aglaan nayuutiraqniqsuq iluvigni. ²⁸ Tautukamijñ Jesus igitluni isigaiñun nipliğniqsuq nipitusipluni, “Jesus, igñiñja Qutchiññiqsrauruaam Agaayyutim, suniaqpiña? Injigikpiñ anasiññuqsarunjitluna!” ²⁹ Nipliutiniğaa taavrumiña atakkii Jesus-ñum tiliplugu irrusiqluk anitquplugu ilaaniñ. Aippaavak añallaqunñigaa akulaiqlugu. Tigurağaluagaqtuq argaiļu isigailu. Qiliqsruqlugich kalimñiğnik kiktugaagagñigai, aasii iñuilaamuktitaqlugu irrusiqluum. ³⁰ Jesus apiqsrugniğaa, “Kisumik atiqaqpich?”

Taavruma kiuniğaa, “Uvaña atiga Iñugiaktuuaq,” atakkii iñugiakhutin ir-rusiqluich isiqsimaniqsut ilaanun. ³¹ Irrusiqluich injiqsruagñigaaat Jesus tuyuğitqunjitlutin samuña natiqsifaitchuamun. ³² Uvvaasiiñ iñuğiallapiaqtuat kuniat qanimi niğniğniqsut qimigaami. Irrusiqluich injiqsruagñigaaat Je-sus aullaqtitquplutin kunianun. Jesus-ñum aullaqtinniğai tamatkunuja. ³³ Irrusiqluich anikamijn iñuñmiñ isigñiqsut kunianun. Iluqatin aasiiñ kuniat pañaliñniqsut ipnakun. Naparağniqsut narvamun aasiiñ ipliutin.

³⁴ Iñuich munaqsriuat kunianik tautukamitrun taamna atuumaruuaq, qimakhutin tusaayugaagutiginiğaaat nunaqqimi avataaniļu. ³⁵ Iñuich utlautiniqsut tautugiaqhutin supmagaisa. Tikitñamitrun Jesus paqinniğaaat iñuk anitchivigikkana irrusiqluñnik aquppirtuq isigaiñi Jesus-ñum, atnuğaaqahuni suli qağrimmaagikhuni. Iñuich tamatkua iqsitchañniqsut. ³⁶ Tamatkua munaqsriuat tautuktuaq taavrumiña uqaugitiginiğaaat iñuñnun qanuq iñuum mamitikkaulha. ³⁷ Iluqatin Gerasene-nağmiut apiqsrugniğaaat Jesus aullaquplugu iqsililapiaqhutin. Jesus ikipluni umiamun utiaqsiniqsuq Galilee-mun. ³⁸ Iñuum anitchivigikkana irrusiqluñnik injigniğaa Jesus, “Maligukkaluagikpiñ.” Aglaan Jesus-ñum aullaqtitkaa nipliutiplugu, ³⁹ “Ailutin uqağiağni Agaayyutim savauttutaaniq ilipnun.” Taamna iñuk nunaqqimukhuni uqaqsiniqsuq qanuq Jesus-ñum savauttutaaniq inmiñun.

Jairus-ñum Pania suli Ağnaq Aksinñiktuuaq Jesus-ñum Atnuğaanjanik

⁴⁰ Jesus utiqami igluanun narvam iñugayaat pağlagaat atakkii utaqqiñiğaaat. ⁴¹ Iñuk atilik Jairus-mik, sivulliuqtaa Jew-ñuruat katragviata, tikiumaniqsuq. Punniqsuq isigaiñun Jesus-ñum injiqsruqlugu kiñniğmiñuquplugu, ⁴² atakkii panitaulua, qulit malğunnik ukiuqaqtuuaq, tuquaqsiniqsuq. Jesus taamunaqami iñugiaktuat iñuich tatviksraigñiğaaat avataaniñ. ⁴³ Iñuich akunğatni itmiñiqsuq ağnaq aunaqsruğuitlaiqsuq qulit malğunni ukiuni. Akiliqsuutigialuagñigai suuraqpayani taaktinun, aglaan kia-unniñ mamitilguñniğaa. ⁴⁴ Akunğatigun iñugayaat ağnam utlaklugu tunuaniñ aksinñiğaa Jesus-ñum akuagun atnuğaanjan. Tavrakñatchiaq

aunaagsruġuiqsigñiqsuq. ⁴⁵ Jesus apiqsruġniqsuq, “Kia aksikpaña?” Iluqatin naluniñiqsut. Peter nipliġniqsuq, “Ataniñiq! Iñuich tatviksraiqhutin tinuraġaatin. [Naagaavva apiqsruqtutin kimun aksiksilaagnik?”] ⁴⁶ Aglaan Jesus nipliqsuq, “Kia-imña aksikkaaña. Iisimaliġiga anipman sanñiġikkaga uvamniñ.” ⁴⁷ Aġnaam tautukamiuñ ilitchuġikkauñi utlautiniqsuq uullillaġmi putluni Jesus-ñum isigaiñun. Sivuġaatni iluqaisa iñuich uqautiniġaa suvaata aksilhanik Jesus suli qanuq iħuaqsikkauñi tavrakñatchiaq. ⁴⁸ Jesus uqautiniġaa, “Aġnaaq, [quviatchauġiġiñ.] ukpiqsriħiqpich iħuaqsipkaġaatin. Aullaħhiñaġuqtutin tutqiksilitin.”

⁴⁹ Jesus uqaqtitlugu kiliktuiruq tikiñniqsuq Jairus-mun nipliqhuni, “Paniuran tuquruq. Ĥaksiatqinñiaqnagu ilisautri.” ⁵⁰ Aglaan Jesus-ñum tusaaplugu nipliutiniġaa Jairus, “Iqsinaq; ukpiqsriħiñiaġiñ. Paniuran iħuaqsigisiruq.” ⁵¹ Tikitñamin tupiġmun Jesus-ñum isiqunjtchaj iñuich avataagun Peter, John, James suli ililgaam aapanalu aakanalu. ⁵² Iluqatin iñuich qiaplutin kiñuvuġaata ililgaq. Jesus nipliutiniġai, “Qianasi. Ililgaq tuqunjtchuq, siñiksiñaqtuq.” ⁵³ Iluqatin mitautiġiaqsigaat ilisimaplugu aġnauram tuquħa. ⁵⁴ Aglaan Jesus tigukamigich argai tuquħniġaa, “Niviaqsiaq! Makittin.” ⁵⁵ Ililgaq iñuutqinñiqsuq makitluniasiiñ tavrakñatchiaq. Jesus-tavra tilisiiñiqsuq aatchuqplugu niqiksranjanik. ⁵⁶ Anayučaak quvigtcharñiqsuk. Aglaan Jesus-ñum uqaqunñiñiġik kisumun taavrumiña atuumaruamik.

9

Jesus Aullaqtitkai Qulit Malġuich Malġuaqtini

¹ Jesus-ñum katipkaqamigich qulit malġuich malġuaqtini sanñiksriñniġai anitħitħlasiplugich irrasiqħunjanik suli mamititħitħlasiplugich atniġñautinik. ² Taatnaanikami tuyuġiniġai quliaqtuaġiaquplugich anayučaataanik Agaayutum suli iħuaqsitquplugich atniġñaqtuanik, ³ nipliqhuni, “Aullautriñiaqasi iglaugupsi: ayaupiamik unniñ injularim puukatanjanik unniñ niqiksrap-sitniġlu unniñ manijniġlu naagaqaa atnuġaatqititksrap-sitniñ. ⁴ Kisupayaam akuqtuqpasu nayuutiyumausi taavrumani inaani aullaġniaħapsitñunaglaan taavrumakña. ⁵ Iñuich nani akuqtunjtpassi unitchumagiksi taamna nunaaqñiq aasii ipsuktuglugu apyuq isigapsitniñ. Taamna kilgutaugisiruq ilinjtñun akuqtuinjisilaanjanik tusaayugaagiksuamik.” ⁶ Malġuaqtit aullaqamin iglauniqsut nunaaqñiurapayaatigun quliaqtuaqhutin tusaayugaallautamik suli mamititħiplutin iñunjanik nanipayaaq.

Herod-ñum Qanuġviiħa

⁷ Herod-ñum, anjalatauram Galilee-mi, tusaanġai iluqaisa Jesus-ñum savaanji. Tupanjanisquq atakkii iñuich uqaqhutin John Paptaaqtitħiri iñugutqinñiplugu, ⁸ ilanġich uqaqhutin Elijah sagviñniplugu, ilanjisuli uqaqhutin sivuniksriqiri injilġaaqnisaq iñugutqinñiplugu. ⁹ Herod nipliqsuq, “Uvaña John niaquiqsitaga, aglaan una iñuk kisuuniqpa tusaqsraġikkaga tamatkunuuna?” Taatnamik ilitchuġisunniġaa Jesus kisuutlaaña.

Jesus Niġipkairuq 5,000 Anjutinik

¹⁰ Uqġiraqtit utiqamin uqautigaat Jesus iluqaanik savaagikkagmiknik. Uvvaasiiñ aullaqatiginġai kisiitniñ nunaaqñianun Betsaida-m. ¹¹ Iñugaaġruich tusaakamitruñ malinniġaat. Jesus-ñum paġlaplugich uqautiniġai anayučaataanik Agaayutum, suli iħuaqsiplugich tamatkua ikayuġnaqtuq. ¹² Unnuksraaqhuni siqiniq nipipman, qulit malġuk malġuaqtit utlanniġaat Jesus nipliutiplugu, “Tuyuġikkich iñuich

nunaaqqiuranun suli nautchiivilinun nullagñiuragíaqulugich suli niqiksragíaqulugich, atakkii iñuilaamiittugut.” ¹³ Jesus nipliutigai, “Naagga! Aglaan ilipsi, aatchuqsigich niqiksranjitnik.” Tamatkua kiunigaa, “Uvva piqagaluqatugut tallimanik qaqqañuranik suli malğunik iqalugauraanik. Tauqsigíaquvisigut niqiksranjitnik iñugaagruich?” ¹⁴ Anjutit 5,000-siyunnaq iñugiaktigirut tarani. Jesus nipliutigai maliguaqtini, “Iñuich aquvititichigik malğukipiaq qulinullaalugich.” ¹⁵ Maliguaqtit iñupayaat aquvitinnigai. ¹⁶ Jesus tigunigai tallimat qaqquurat suli malğuk iqalugauraak aasii aagluqhuni qilañmun quyyatigiplugich. Avguağai qaqquut iqalugauraaglu qaitlugich maliguaqtiminun autaagutigitquplugich iñun. ¹⁷ Iñuich nigifiñisut niğisuiğataqhutin. Tavra maliguaqtit immigñigaiç qulit malğuk aguupmaich ilakunik.

Peter-m Uqautiginigaa Kisuutilaaja Jesus-ñum

¹⁸ Ilaatniguuq Jesus agaayupman kisinñuqhuni maliguaqtaiñ utlañnigaa. Jesus-ñum apiqsruğnigai, “Kisuunasugivatña iñuich?” ¹⁹ Maliguaqtaiñ kiugaat, “Ilañisa uqağigaa John paptaaqtitçirauniplutin, ilañisasuli Elijah-ñuniplutin, atlatlu uqaqhutin sivuniksriqiri inilğaaqnisaq iñugutqinñiplugu.” ²⁰ Jesus apiqsruğnigai, “Ilipsiasiiñ? Kisuunasugivisitña?” Peter-m kiunigaa, “Ilvich Christ-ñurutin, anniqsuqti akiqsruutauraaq.”

Jesus-ñum Uqautiginigaa Tuqutiksranilu Anjipkakkautiksranilu

²¹ Jesus-ñum iñiqitillapiağnigai uqautigitqunjitluni kisuutilaagmiñik kimunniñ. ²² Uqautipsaagñigai, “Sivulliuqtigruatlu, qaukñisa agaayuliqsitlu suli aglaliqirit nagliksaaqtikisigaat ayaglugulu Iğñiña Iñuum tuqulluguasiiñ. Aglaan piñayuakkun uvlut anjipkakkauğisiruq.”

²³ Iluqaisa nipliutinigai, “Kia iñuum maligukkumiña suksraaqtaksragigaa pisuñi, iqsriutilugu sannigutani uvluğagikpan aasii maliguna. ²⁴ Atakkii kia iñuum anniginiagumiñ iñuñi tammaigisigaa, aglaan kiapayaag tammayumiñ iñuñi piqutgiluna piññakksiruq ilumun iñuñigmik. ²⁵ Iñuum piññaktaagihñiñaugaluğaa suurapayaaja marruma nunam aglaan tammautigisigaa iñuñi. Sakuugurağniñha sumun atugumiñaitchuq! ²⁶ Iłapsi kanñugivalukkaatña ilisauttitkalu sivuğaatni iñuich suksraqañitçuat Agaayutmik. Taatnatun Iğñiñan Anjutim kanñugisipmigaaptuu utigumi kamanautiqaguni aapamisun piqasiguni ipqitçhuanik isağulinik. ²⁷ Ilumun nipliutigipsi, Iñuqaqtuq ilañitnik uvani makitaruat tuqunaiñğamñ qinğinatuanik Agaayutim añaayquataanik.”

Jesus-ñum Atlanñuqtilha

²⁸ Akunniqsaanikman Jesus-ñum kayunjiutiplugich Peter-lu, John-lu suli James mayuğniqsuq qimiğaamun agaayutyaqhuni. ²⁹ Agaayupkaqlugu qinñiña atlanñuğniqsuq atnuğaanjilu qivliqisirauraqhutin. ³⁰ Tavrakñatchiaq malğuk anjutik uqaqatiginigaa Jesus. Taapkuak Moses-lu Elijah-lu ³¹ aasiiñ qinñiñaj qaummağilallanñisuuq. Uqaqatiginigaa Jesus tuqutauksrañagan Jerusalem-mi Agaayutim sivunniutaagun. ³² Peter-lu piqatilu siñiñnialilapiağniqsut, aglaan itiqamñ tautunigaa Jesus kamanahagun qichaqatigiplugu malğuk anjutik. ³³ Anjutik unitkaqsipmatku Jesus Peter-m nipliutinigaa, “Ataniiq, nakuullapiaqtuq uvaniñiqput. Nappaitququtigit nappaiñayaqtugut piñasunik palapkaaksranik, atautçhimik ilipnun, atautçhimik Moses-mun suli atautçhimik Elijah-mun.” Iłisimanjitaluagñigaa uqağikkani. ³⁴ Peter uqaqtitlugu nuviyam qulanjiutignigai; maliguaqtai iqsitçhanñisut nuviya qulanjiutipman. ³⁵ Nipi nipliqsuq nuviyamiñ,

“Tavrataamna Igñiġa piksraqtaagikkaga; naalaġniyumagiksi.” ³⁶ Uqaguiqman Jesus kisinġuġniqsuq. Taipkunani uvluni maliguaqtañ uqautiginiññaat kisumununniiñ tautukkaqtin.

Jesus Ithuaqspikainiġisq Nukatpiaġruġmik Irrusiqlulinmik

³⁷ Uvltuqtikman Jesus-lu pinjasutlu maliguaqtai atqaqamin qimigaamiñ iñugiaktuat iñuich paaġniġaat Jesus. ³⁸ Iñuk nipliġniġisq akunġatniñ iñugayaat, “Iisautrii, tautullagun iġniġa, tarra iġniġtialuga. ³⁹ Irrusiqluum anjalatmani kapyaaqsiñiġisq. Ilaa qiluraġallapiagaqtuq suli innuliqiaqsiruq qaniġmigun. Irrusiqluum atniaqtuiñaga suli unitlaiqlugu. ⁴⁰ Uqapsaaġaluaġitka maliguaqtitin anitquplugu taamna irrusiqluk aglaan anipkalguññaat.” ⁴¹ Jesus kiusriñiġisq, “Ukpiqutaiññaqpat ilipsitñi. Naagasuli killukuaqmisi. Qanutunaglaan nayuqtigiraksragivisi? Qanutunaglaan iglutuqtigiraksragivisi?” Tavrati nipliutinigaa iñuk, “Uvuñautisaqsunata iġniġiñ!” ⁴² Nukatpiaġruum utlautiħhani irrusiqluum ulġuqsraqtinnigaa nunamun qiqrsruqtikaqsipplugu. Jesus-ġum iñiqtiġniġaa irrusiqluk aasiñ mamititlugu nukatpiaġruk utiqtitlugu aapañanun. ⁴³ Iluqatin iñuich quviġusutiginigaa kamanaqtuaq sañġigikkañja Agaayyutim.

Jesus-ġum Uqautigilgitkaa Tuqqtauhksrani

Iñuich quviġusuktitlugitsuli Jesus-ġum savaagikkañjanik nipliutinigai maliguaqtini, ⁴⁴ “Piiguġniaqnagu una uqauttutuginiakkaga ilipsitñun! Iġniġa Iñuum aachtuutigikkaugisiruq iñunun tuqqtulugu.” ⁴⁵ Aglaan qanuututilaana uqautigikkañjan iriqsimaniġisq maliguaqtañiñ. Taatnaqlugu kanjisiġlguññaat. Taluqsraqhutin apiqsrulguññaat taavrumuuna.

Kiña Kamañniqsrauva?

⁴⁶ Maliguaqtit qapiqtailitraaqsiniġisut nalliqtin kamañniqsraupmagaan. ⁴⁷ Jesus-ġum iisimaniġai isummatilaanaj. Qiññaugniġaa ililgaaq inillaklugu saniqqamiñun ⁴⁸ nipliutiplugich tamatkua, “Kisupayaam akuqtuġumiun ililgaaq pisigilunja tavra akuqtuġaana; suli kisupayaam akuqtuġumiña akuqtuġisipmigaa taamna tuyuġirigikkaga. Iñuk kamañniġisrauruq akunnapsitñi ilaa kamañniqsrauruq.”

Akitñaqtuqtinġit chuaq Uvaptiknun Ilaġillapiagikput

⁴⁹ John nipliġisq, “Ataniġ, tautukkikput iñuk anitchiraġaqtuaq irrusiqlunġik atuqlugu atqin. Iñiqtiġikput atakkii uvagut ilaġinjtulugu.” ⁵⁰ “Nutqaqtinnianajisun,” Jesus-ġum nipliutinigaa atlatlu maliguaqtai, “Atakkii kiñapayaq akililġisunjt chuaq ilipsitnik ilipsitñuktuqtuq.”

Ilanja Samaria-ġmiut Akuqtuġunġit chaat Jesus

⁵¹ Jesus-ġum ilitħuġkamun utiqtuksrauħi Agaayyutmun isummigñiġisq Jerusalem-mugukhuni. ⁵² Iglauħigmiñi tuyuqaġniġisq uqqiraqtinġik sivumiñi nunaqqianun Samaria-m itqanaiautitqupluni tukkuksraġmiñik. ⁵³ Aglaan iñuich tarani akuqtunġiññaat atakkii Jerusalem-munjaqhuni. ⁵⁴ James-ġum suli John-ġum, maliguaqtikkiñ, tautukamitku taamna nipliutinigaak, “Ataniġ, qiññaquvisiguk ikniġmik qilañmiñ piyaqqutyaqulugu tamatkunja?” ⁵⁵ Jesus-ġum kiñjaqlugich iñiqtiġniġai. ⁵⁶ Aasiñ Jesus maliguaqtailu iglauniġisut atlamun nunaqqiuramun.

Iluqnaunġit chaat Maliguaqtit

⁵⁷ Iglitauħigmikni iñuum nipliutinigaa Jesus, “Malikkisigikpiñ napmupayaġuvich.” ⁵⁸ Jesus-ġum kiuniġaa, “Kayuqtut sisiqatut,

suli tinmiurat silami ugluqaqhutinj, aglaan Iğniņa Iñuum iniksraitchuq minguiqsiağviksrağmiñik.”⁵⁹ Jesus-ñum atla iñuk nipliutiniğaa, “Maliñña.” Aglaan taavruma iñuum nipliutiniğaa, “Ataniiq, sivulliulugu ailaña iluvigiğlugu aapaga.”⁶⁰ Jesus-ñum kiuniğaa, “Ki, tuqunaruat iluvigilitruñ tuquruagikkaqtinj. Aglaali ilvich quliaqtuagiagiñ anaaquqautaanik Agaayyutim nanipayaaq.”⁶¹ Atla iñuk nipliqsuq, “Ataniiq, malikkisigikpiñ. Aglaan sivulliulugu qiniğuiqsaağiağlagich ilagikkatka.”⁶² Jesus-ñum nipliutiniğaa, “Kiña iñuk nunniuqtuag kinjanñatigalugu atuğumiñaitchuq sumun anaaquqautaanik Agaayyutim.”

10

Jesus Tuyuğigai Maliğuaqtit

¹ Kiñuagun taavruma atanguruag piksraqtuq piñasukipiaq qulit malğunnik iñunñik tuyuğiplugich malğullaaplugich. Aullaqtitkai sivumiñi nunaaqqipayaanun tikitchağumakkağmiñun. ² Jesus-ñum nipliutiniğai, “Katitaksraqtugaluaqtuq aglaan savakiti katitchiruksrat ikittut. Injirsruğmausi atanganun katitchivium tuyupsaaqulugu katitchiruksranik savaqulugich nautchiiviniñi. ³ Aullañhiñaurusi. Tuyuğiniğipsi ipnaiyaatun liilaa akungatnun amaaqtut. ⁴ Aullañriñiaqasi manikuvuuramik naagaqaa puukatauramik naagaqaa sakpakkimik; igliqtaulłapsitñi nutqaaqtuğniaqasi kisumunnniñ. ⁵ Supayaami isignigupsi tupigmun nipliutiyumagisi, ‘Tutqiuñ iñuiñun uumani tupigmi illi.’ ⁶ Iñuk tavrani iñuuniğniqpan piqpaqsriłuni tutqiuñmik, taamna tutqiuñ ittuñiğisiruq ilaani. Aasiñ taatniinginiñnikpan taamna tutqiuñ utigisiruq ilipsitñun. ⁷ Nayuutiyumausi taavrumani tupigmi nigilusi lu imigusi lu qanutchipayaamik aatchuqpsi, atakkii savakiti akiliusiaksraqaqtuksrauruq. Nuktañiaqasi tupigmiñ atlamun. ⁸ Supayaami nunaaqqimukkupsi pağlakpasi nigiyumausi payugutaatnik, ⁹ mamititchilusi atniğnaqtuanik taavrumani nunaaqqimi, uqautilugich iñuich, ‘Añaayuqautaa Agaayyutim qalliruq ilipsitñun.’ ¹⁰ Aglaan nunaaqqimukkupsi nani iñuich pağlanitpasi nipliğumausi tumitchaani, ¹¹ ‘Apyua nunaaqqipsi isigaptikniñ ipsuktuğisigikput; aglaan itqagiyumagiksi una, Añaayuqautaan Agaayyutim qallisigaasi!’ ¹² Uqautigipsi, atanniivium uvluañi Agaayyutim ilunñugitlukkisigai Sodom-miut taavrumakña nunaaqqimiñ taatniittuamiñ. [Jesus uqaanikman taavrumiña, maliğuaqtai aullağniqsut.]

Ukpiñitchuat Nunaaqqich Iłanjitñi

¹³ “Nakliuñ, Chorazin-nağmisiuñ! Nakliuñ, Bethsaida-ğmisiuñ! Savaaqagaluqatunña iñugiaktuanik quvinqaqtuanik akunnapsitñi. Makua quvinqaqtuat qiničkasi savaanuniqpata Tyre-mi lu Sidon-mi lu injilğaanimma, iñuich taimani isummitqianikkayaqtut miissunñik atnuğaağutin suli ağramun aqvillutin qiniçitillugu taavrumuuna mumiiçitinj killuqsautmikniñ! ¹⁴ Atanniivium uvluañi iglutuyunaitlukkisiruq ilipsitñi ukunakña Tyre-miñ lu Sidon-miñ lu. ¹⁵ Ilipsitñunlu Capernaum-misiuñ! Kamañağnasugivisi qilañmunaglaan? Iktaugisirusi anasiññuqsagvinñun!” ¹⁶ Jesus nipliutiniğai maliğuaqtini, “Kisupayaam naalağnikpasi naalağnigisipmigaaña, suli kisupayaam ayakpasi ayakkisipmigaaña, suli kisupayaam ayakpaña, ayakkisipmigaana taamna tuyuğirigikkaga.”

Jesus-ñum Maliğuaqtai Utiginiqsut

¹⁷ Piņasukipiaq qulit malǵuich iñuich utiqamin quviasullapiǵniqsut nipliǵhutin, “Ataniq, makua irruisǵuichunniñ tupigiraǵigaa tigut tilikaptigin anitquplugich atuǵluǵu atqin!” ¹⁸ Jesus-ñum kiuniǵai, “Tautukkiga tuunǵaq atqaqman atripluǵu ikniqpalak pakmakña. ¹⁹ Naalaǵniǵagitchi! Sanñjksritkipsi tutmatlasiplusi nimigianik putyuutitiniǵlu akimatlasiplusilu sanñjaniñ piyuatǵigikkapsi. Suli tamatkua atniǵumiñaitchaasi. ²⁰ Quviatchautiginagu irruisǵuñun tupiginilusi aglaan quviatchautigitlusiñ atǵigkkasi aglausimaǵniǵluǵich pakmani.”

Jesus Quviatchakpaktuq

²¹ Taavrumani Ipqitchuam Irrutchim quviatchaktinnigaa Jesus suli uqaqtitluǵu, “Aapañ, atañguruatiin qilañmi nunamilu, quyagikpiñ! Sagvigitin puqitichuanun sut iriqsamaruat puqiksuanñ ilisimaruanñlu. Aa, Aapañ, taamna sivunniǵikkan quviagigiñ. ²² Aapaa qaitchigaaña sanñjipayaamik. Kia-unniñ nalugaa Iǵniǵuruam kisuupiaqtilaaña aglaan kisimi Aapauruam, suli kia-unniñ nalugaa Aapauruam kisuutilaaña aglaan Iǵniǵuruam, suli tamatkua Iǵniǵuruam sagviutisukkani Aapauruamik.” ²³ Jesus-ñum kiniaqamigich malǵuaqtini nipliutiniǵai kisiñjuutiplugich, “Quvianamiurusi atakkii iñuursi taututlasiplusi atuamaruanñ! ²⁴ Uqaqtigipsi, Iñugiaktuat sivunikriqirit suli umialgich tautugummiǵniǵaat tamanna tautukkaqsi aglaan tautulguilǵu, suli tusaayummiuǵluǵu tusaakkaqsi aglaan tusaalguilǵu.”

Atrikusaun Nakuuruakun Samaria-ǵmiukun

²⁵ Iisautrim malǵutaksranik utlakǵu Jesus uuktuǵuñigaa apiqsruqtaǵluǵu, “Iisautrii, sumik savaktuksrauvik akuqtuisukkuma isuitchuamik iñuutiǵmik?” ²⁶ Jesus-ñum kiuniǵaa, “Qanuǵmi malǵutaksrani aglaksimaqpa? Qanuq agliqipluǵu iisauttigiraǵiviuñ?” ²⁷ Anutim kiuniǵaa, “Piqpagiyumagiñ ataniq Agaayutin iluqaaniñ uummatipniñ, iluqaaniñ iñuutchipniñ, iluqaaniñ sayagikkapniñ, iluqaaniñ isummatipniñ; suli piqpagilugu iñuuniaqatin ililugu iliptun.” ²⁸ Jesus-ñum kiuniǵaa, “Tarra, nalauttutin. Taatna iñuuniaǵuvich iñuugisirutin.” ²⁹ Aglaan aglaliqirim nalaunñanasugniqñuni iñmiñik apiqsruǵitchaa Jesus, “Kiña iñuuniaqatigivigu?” ³⁰ Jesus uqaqtuagaqsiruq, “Ilaatniǵuuq iñuqǵniqsuq Jericho-muktuamik Jerusalem-miñ. Iglauññaan tiglinñiaqtit anallaqñniǵaat atnuǵaiǵluǵu karukǵu unilǵuasiñ tuquhiñaǵuqtuq. ³¹ Agaayuliqsuptuuq igligmiñiqsuq tamarrumuuna tumitchaakun. Tautukamiñ tamna iñuk apqusaahñiǵniǵaa igluagun tumitchaam. ³² Ikayuqtiptuuq agaayyuvikpañmi taatnatun pipmiñiqsuq, aasiñ tautukamiñ tamna iñuk apqusaǵmiñiǵaa igluagun tumitchaam. ³³ Aglaan Samaria-ǵmiu iglaupmiñiqsuq tamarrumuuna tumitchaakun. Tikitmiuq taavrumña anallaqñuktamun, aasiñ tautukamiñ ilunñugiliutipluǵu. ³⁴ Utlakǵu kuvvigiñiǵai uqsruǵutmik wine-miǵlu killiǵniñi aasiñ mamitaǵluǵich. Taatnaamikami ilniǵaa tamna iñuk natmaksigviuraǵmiñun nullaǵvijnmuutiplugu qaunagiaqsipluǵuasii. ³⁵ Uvlutqikman manniñniǵaa malǵuñnik nullaǵvium iñua uqautipluǵu, Qaunagiyumagiñ. Tikiumatqikkuma tamaunnaǵluñ akilǵisigiga qaunaksriǵipkun ilaanik akiqsruutiqǵniǵupkiñsuli.” ³⁶ Jesus-ñum apiqsruǵniǵaa iisautri, “Qanuq isumaniqpich taapkuununa piņasutigin? Nalliat iñuuqatauva taavrumña iñunñun anallaqñukkauruamun tiglinñiaqtitigin?” ³⁷ Aglaliqirim kiuniǵaa, “Taamna nagliktuiruq ilaanik.” Jesus-ñum nipliutiniǵaa, “Taatanun iñuuniaǵiñ.”

Jesus-ŋum Isiqattaagvigigik Martha-lu Mary-lu

³⁸ Jesus maliguaqtiniġu iglautuiñaqhutiŋ tikiññiqsut nunaqqiuramun. Aŋnam tavrani atilgum Martha-mik aiyugaaŋniġaa kiŋuniŋmiñun. ³⁹ Aasiñ aniqatigagñiqsuq atiqaqtuamik Mary-mik. Aquptaaqhuni isigaiñ sanigaaatnu atanġuruam naalaqtuaŋniġaa ilisautripman. ⁴⁰ Aglaan Martha alapisrautiqaŋniqsuq suraksraġayaagmiñik. Utlakħu Jesus uqautiniġaa, “Ataniiq, sugiŋitpiuŋ aniqatma kisivripkaqmaŋa? Uqauttuuŋ uvuŋaqulugu ikayugiaglunja!” ⁴¹ Atanġuruam kiugaa, “Annaa, Martha! Isumaaluktutin supayaanik. ⁴² Aglaan atausiq piitчуullapiaqtuq. Mary-m piksraqtaagigaa nakuuniqtaq atlat piigumiñaisaŋat ilaaniñ.”

11

Jesus Ilisautriruq Agaayulikun

¹ Ilaŋatni uvlut Jesus agaayulgiññiqsuq kisiŋŋuqhuni. Agaayunŋaiqman ilaŋata maliguaqtaiñ nipliutigaa, “Ataniiq, ilisauttutigit qanuq agaayuliksraptiknik John ilisautripmatun maliguaqtimiñik.” ² Jesus nipliutiniġai, “Agaayugupsi itnagusi, ‘Aapapta:

Iñupayaaq nunami kamaksriġi ilipnik ipqiqsitlugu taavrumuuna atqiñ. Aullaŋniġi aŋalatchiñhiñ iñupayaanik.

³ Aatchuqtigit uvlugaġikpan niqimik inuġikkaptiknik.

⁴ Natqigutlita killuqsautiptiknik

natqigutrisimaaqmatun savamaqħutriruanik uvaptiknun.

Sivulliutiniqasigut uuktuaqsiuġimnun.’”

⁵ Jesus nipliutigai maliguaqtini, “Ilapsisamma utlakkayaġaa ilauraani tupqanun unnuami nipliutilugu, Ilauraan, simmiliaksraġuktunja piŋasunik qaqqianik. ⁶ Ilauraaga iglauruaq tikiumaruq tupimnun. Niqaitchunja niġipkautiksraŋanik.’ ⁷ Ilauraanjan kiunayaġaa tupqum iluaniñ, ‘Ilaksianaja! Talu kiluusaaniktug. Qitungatkalu uvanalu nallaaniktugut. Makitchunjtichunja aatchugiagutin.’ ⁸ Uqautigipsi, una makitchunjtikaluaġuni aatchugiaglugu qaqqumik ilauraagiħhagun, makitchumiñaqtuq aatchugiaglugu inuġikkanaŋanik atakkii taamna iniqsruqtuiñaqhuni. ⁹ Taatnamik nipliutigipsi, Injigupsi qaisaugisiruq ilipsitñun; pakaaqagupsi paqitkisigiksi; katchaktugupsi talu aŋmakkauniaqtuq ilipsitñun. ¹⁰ Atakkii kisupayaaq apiqsruqtuq akuqtuigisiruq, sulii pakaaqagtuq paqitchiġisiruq, sulii talu aŋmakkaugisiruq kisupayaamun katchaktuqtuamun. ¹¹ Uvva kisupayaam aapauruam aatchuġayaqpauŋ iġñi nimiġiamik iniqsruqpani iqaluktugukhuni? ¹² Naagaqaa aatchuġayaqpauŋ putyuutiliŋmik iniqsruqpani manniksuġukhuni?

¹³ Pigiitchaluaqhusi ilisimaraġigiksi qanuq aatchuħiksraqsi nakuuruanik qitunġapsitñun. Maatnaasu Aapa pakmaniittuq aatchuiñiapiaqtuq Ipqitchuamik Irrutchimik tamatkununja iniqsruqtuanun inmiñun.”

Jesus-lu Beelzebul-lu

¹⁴ Jesus anitchiñiqsuq irrusiqħunmik uqalguitchuamik. Aasiñ irrusiqħuk anipman taamna iñuk uqaqsiñiqsuq. Iñuich quvigutchaŋniqsut ¹⁵ aglaan ilaŋich nipliqhutiŋ, “Beelzebul-ŋum, aŋalataata irrusiqħuich, qaitchiñiġaa saŋŋimik anitqataitlasiplugu.” ¹⁶ Atlat uktuaġukħugu Jesus apiqsruġniġaat savaaqaquplugu quviqnaqtuamik ilitchuqutaulugu Agaayutmun tuyuġitilaŋanik qilaŋmiñ. ¹⁷ Aglaan Jesus-ŋum ilisimaniġai qanuq isummatiqħat. Nipliutiniġai, “Iñuich nunaqqikpaŋmi akikŋautikpata avatmun makitayumiñaitchuq akuni. Atanġuviich aviksimagumiŋ

suksraungigñiaqtut. ¹⁸ Taatnatuntuuq tuungaum irrusiqłunji avgumagumin akikñaqtuutilutin avatmun anaayuaqataa isukhiññaiaqtuq. Nipliqsusi anitchiragağnipluņa irrusiqłunjik atakkii Beelzebul qaitchipluņaguuq sanjnimik savaaqatlasipluņa taatnatchimik. ¹⁹ Anitchiragağuma irrusiqłunjik Beelzebul-kun kisukun maliguaqtigikkasi anitchiragağiragivat? Tarra ilinich atanniqsuqtiginiagisi ilisimanaqsilugu killukuapiagaqatilaaqsi. ²⁰ Aglaan anitchiragaqtuņa irrusiqłunjik Agaayyutim irrusillaunagan, taavrumuuna nalupqinaitchuq Agaayyutmun aullağniņaniktilaanja anaayuaqataa akunnapsitni.” ²¹ “Sanjiruam iñuum paqnasimaaqmagich satkupayaani qaunaksripluni tupigmiñik, suurai tiglikkautlaitchut. ²² Aglaan sanjiluktuum anuyakhugu akiilikamiuņ aullautiragigai satkui tunņavigikkani, avguqlugich tiglikkani piqatmiñun. ²³ Iñuk piqatunitchuaq uvamni akikñatirruq uvamnun, sulii iñuk katitchigatunitchuaq siamitchiññaiaqtuq.

Irrusiqłuk Utiqtuq

²⁴ “Irrusiqłuk anikami iñuñmiñ iglauraqtuq paliumaruakun nunakun pakakhuni minguiqsiallagviksragmiñik. Paqinittamiuņ nipliqsuq, ‘Utiğniaqtuņa tupigmun unisağikkamnun.’ ²⁵ Utiqami paqinnigaa ini salumaplugu sulii iħuaqsasimapluni. ²⁶ Aasiin anipluni aggiutigai tallimat malğuiç irrusiqłuiç pigiitłuktuat inmiñiñ. Isiqhutinj iñuumiğniqsut tavrani. Taamnaasiin iñuk pigiitłunniqsuq sivuanigñiñ.”

Quvianapiagaqtuuaq

²⁷ Jesus uqaqtitlugu ağnam iñugayaaniñ nipliutinigaa, “Qanutun quvianaqtigiva ağnaq igñiruuaq ilipnik sulii miluktitlutin!” ²⁸ Jesus-ñum kiunigaa, “Aa, aglaan qanutun quvianatłuktigivat tamatkua tusaaruat uqaħanik Agaayyutim aasiin tupigiplugu!”

Qasilirut Quviqnaqtuamik Savaaqaquplugu

²⁹ Iñuich iñugiaksisaiñaaqsipmata Jesus uqaqsiñiqsuq, “Iñuich uvlupak pigitчуanjuruat qiniğuktut quviqnaqtuamik savaamik ilitчуuqutaaulugu kisuu-tilaamnik, aglaan qiniğumiñaitchut taatnatchimik. Qiniñhiññağisigaat quviqnaqtuuaq savaaq atuupmatun sivuniksriqirimun Jonah-mun. ³⁰ Igñiņa iñuum ilitчуuqutauniaqtuq iñuñnun marrumani uvlumi, atriplugu sivuniksriqiri Jonah ilitчуuqutauruaq iñuiñun Nineveh-m. ³¹ Atanniivium uvluaani atañguruam ağnam aggiqsuam uñallamiñ maatnaasu patchisigigisigai iñuich iñuuruat uvlupak atakkii taimmani iglauniqsuq uņasiksuamiñ naalağnityaqhuni Solomon ilisautripman puqiumigun. Atañji, iñuk maaniittuq kamanatłuktuaq Solomon-miñ. ³² Atanniivium uvluaani iñuñisa Nineveh-m patchisigigisipmiğai iñuuruat pakmapak, atakkii taimani isummitqiniqsut mumikhutinj killuqsautmikniñ tusaakamitruj Jonah-m quliaqtuuaqħa. Atañji, iñuk maaniittuq kamanatłuktuaq Jonah-miñ!

Qaumman Timimum

³³ “Kia-unniin ikitnamiuņ naniq iritłaitchaa naagaqaa ilitłaitchaa ataanun utkusium aglaan iliragigaa naniqagvinmun. Iñuilli qiniğumagaat qauma isigumiņ. ³⁴ Irisi nannisun ittu timipsitñun. Irrakkiñ qiniitłakpaknik qaunagilguniaqtutin aullapayaaguvich. Aglaan irrakkiñ pigiitłakpaknik saptaaqsiniiaqtutin. ³⁵ Qaunagititchi qaumaruaq ilupsitni taaqtuanjitchumuuaq. ³⁶ Iluqani timin qaummaagikpan, ilaņa taaqtuamiisunjaqani, qaummaagikkisiruq iluqaani, atrilugu naniq qaummatripmatun ilipnik qaumamiñik.”

Jesus-ñum Upyaktuğai Ukpinquaqtit

³⁷ Jesus uqanaiqman, Pharisee-*nuruam* aiyuugaagnigaa nigiyauqtaquplugu. Malikhugu nayummagatagniqsuq tamauna nigiaqsipluniasiiñ. ³⁸ Pharisee-*nuruuq* atlasuktuq ilitchugikamiuñ Jesus-*nun* iggunjilaanaj at arganin nigigaluaqani. ³⁹ Atanguruam nipliutinigaa, “Aatai Pharisee-*nuruasii*, salumapkairusi qaahniñanitnik qallutipsi suli puggutapsi, aglaan ilupsitni immaukkaqtusi ivayagtuligmik suli pigiliqihigmik. ⁴⁰ Ukunani ilisagungitchalukkut. Agaayyutim iniqtagigik iluqaanik qaanalu ilualu. Taatnatuntuuq iniqtagigik inuum timaalu isumaalu. ⁴¹ Aatchuutigisiuñ immanat qallutipsilu puggutapsilu naglinnaqtuanun. Taatnagupsi suapayaag salumagisiruq sivugaani Agaayyutim. ⁴² Nakhiuñ Pharisee-*nuruasii!* Qulikuraqtusi Agaayyutmun avuugutinik naurianik. Naagatai inuñnik anjalatchitlaitchusi nalaullugu suli piqpaksrinigitlusi Agaayyutmik. Atumaraksraqtarra suli qulikuruksraupmiusi. ⁴³ Nakhiuñ, Pharisee-*nuruasii!* Qiniqusaagaqtusi aquppiutaagiksaanun aquvitlusi ktraqviniñ suli paglatqusuursi kamagilusi tauqsigñiagviniñ. ⁴⁴ Nakhiuñ, [ukpinñuqaqtisii!] Atrigaqtusi nalunaitnutchignigilaanik iluvignik inuich pisugvigikkanitnik qaanatigun naluplugich.”

⁴⁵ Ijanata ilisautrit maligutaksranik nipliutinigaa, “Ilsautrii, taavrumina niqliqavich upyaktugiptiguttuuq.”

⁴⁶ Jesus-*nun* kiunigai, “Nakhiuñ, ilisautrisii maligutaksranik. Inuich natmigagigisi kivipqaqtagnaqtuanik aglaan ilipsi isatlaitchisi argagikkasi ikayutisuglugich natmanun. ⁴⁷ Nakhiuñ! Iniqsiraqtusi iluvigiksaanik sivuniksriqirinun, taipkunuñaami sivuniksriqiripayaanun sivulliaagikkapsi tuqqutaagikkanitnun. ⁴⁸ Taatnaqapsi aniqataupmiusi, aasisuli ihaagigiksi tamanna savaagikkanat sivulliaagikkapsi. Taipkua tuqqutchiñiqsut sivuniksriqirinuk, naagasuli nappairusi iluviniñ. ⁴⁹ Piqutigiylugu Agaayyun nipliñiqsuq puqihigmigun, Tuyuqagisiruna sivuniksriqirinuk uqraqatiniglu inugikkamnun. Tamatkua tuqqutkisilgitchaich ilanich suli piyuaglugich atlat. ⁵⁰ Taatnaqhutin Agaayyutim anasiñnuqsagisigai inugikkan pakmapak inuauqtulhatigun iluqanitnik sivuniksriqirinuk aullañniñhaniñaglaan nunam, ⁵¹ aullañniplutin tuqqutaulhaniñ Abel-*nun* tuqqutaulhanun Zechariah-*m*, tuqqutauruam akungakni tunillaqvium suli ipqitchuam inim. Aa, nipliutigipsi, inuich inuuruat pakmapak anasiñnuqsakkaugisirut iluqaagun tamarrumuuna. ⁵² Nakhiuñ, ilisautrisii maligutaksranik! Kanjisiñlaitkiiki Agaayyutim uqaha uqraqtaalu suli ilisauttutiginitlugich. Atrigaqtusi inuñmik anmaitiqaqtuag Agaayyutim anayyuqautaanun aglaan anmanitlugu. Isinitchusi sulipsuuq piñailutchiqsugmiplugich tamatkua isigniuraqtuat.”

⁵³ Jesus aullaaqsipman tavrakna aglaliqirit suli Pharisee-*nuruat* naip-*iqtaaqsiñigaat* apiqsruqtaqlugu supayaatigun, ⁵⁴ pisaqisuklugu uqaqpan nalaungilluni.

12

Jesus-nun Kiliktuutigigai Ukpinnuqaqtuñiq

¹ Inugaagruich kativiiñahutin tatrutivaitlutin tutiliqatautiniqsut. Jesus-*nun* nipliutiqaagagnigai maliguqaqtini, “Qaunagititchi qaqqiam puvlak-srautaatniñ Pharisee-*nuruat*, ami ukpinñuagutaatniñ. ² Qanutchipayaag matukkauruuq matuigisiruq, suli iluqani irqsimaruuq ilitchugipkakkauqisiruq. ³ Taatnamik qanutchipayaamik nipliaguvich taqqtuamir tusañagisiruq qaumaruami, suli qanutchipayaamik isivrukkuvich inaurami nipitusiñuni uqautagisiruq nunaqqiñi.

Sivuuḡaginasigik Iñuich

⁴ “Uqautigipsi, ilauramaan, iqsiginagich tamatkua tuqqutchiraḡaqtuat timimik aasiñ taavruma aquagun savaaqalguilutin pigitluktuumik. ⁵ Urriqsuutiniagipsi taluḡiraksramik, Sivuuḡagisiuj Agaayyun tuqup-kainjanikami anjalatchiḡaqtuuaq anasiñnuqsagvinmuktitchitlapluni. Ukpigisitnja, ilaa taluḡiraksraḡigiksi. ⁶ Tallimat tinmiurat tunitlaiññiqpat malḡunnun maniuraanun? Naagasuli Agaayyutim atausiqunniñ tinmiuraq piiguumanjitchaa. ⁷ Taatnatuntuuq ilipsitñi, nuyagikkasiunniñ niaqupsitñi kisisimaagtut. Taatnamik iqsinaasi, akisutluktusi inuḡiaktuanin tinmiuranin.

Uqaḡithalu Piilaḡithalu Christ-mik

⁸ “Nipliutigipsi, Kiña nalupqinaiguni uqaqpan sivuḡaatni iñuich piginiluni uvamnun, Iḡñinjan Iñuum nalupqinaigluḡu uqaḡigisipmigaa sivuḡaatni isaguligikkaniñ Agaayyutim. ⁹ Aglaan kia ayakpana sivuḡaatni iñuich Iḡñinjan Iñuum ayakkisipmigaa sivuḡaatni isaguligikkaniñ Agaayyutim. ¹⁰ Agaayyutim natqigutyumaagaa iñuk uqaḡniqluktaqtuuaq Iḡñinjanik Iñuum. Aglaan Agaayyutim natqigutyumiñaitchaa iñuk uqaḡniqluutiqaqtuuaq Ipqitchuamik Irrutchimik. ¹¹ Iñuich uqaqsittaagvinmuutikpasi sivuḡaatnun atangich suli anjalatit, isumaalunniqaasi qanuq naagaqaa sumik uqaḡniaqtillaapsitñik. ¹² Atakkii tavraḡuqpan Ipqitchuam Irrutchim ilisautrigisigaasi uqaksrapsitñik.”

Atrikusaun Umialguruakun Kinnauruakun

¹³ Iñuk iñugaagrūniñ nipliḡniqsuq Jesus-mun, “Ilisautrii, uqauttuuj aniqatiga aviqulugich paisannaktaaksravuk aapamnuk unisagikkani.” ¹⁴ Jesus-nun kiunigaa, “Anuun, atanniqsuqtauyumiñaitchuja avguilasilunja suuraksrapsitñik ilipnunlu aniqatipnunlu!” ¹⁵ Nipliḡniqsuq iluqanjitñun, “Munaḡititchi siḡñaktuakḡimil! Atakkii suuragaiksigaluaḡumi iñuk piññautigiyumiñaitchaa iñuukḡimik.” ¹⁶ Tavrali Jesus-nun uqautinigai atrikusautmik, “Ilaatniguuq iñuqaḡniqsuq umialguruamik. Nunanja nauqapaurahuni kopraksranik. ¹⁷ Isumaagsiñiqsuq, ‘Iniksraigutigitka iluqaisa nauriatka. Qanuḡisivik? ¹⁸ Inaḡisirunjaliquaa, uqaḡniqsuq inmiñun, ‘siqumitkisigitka tugvaḡvitka aasiñ nappailunja anjiltuktuanik. Tavrūnja tugvaḡisigitka nauriaḡikkatka suli atlat suuratka. ¹⁹ Taatnaunikuma nipliḡisirunja uvamnun, Iñuuk, anaktaitchutin. Piññaktutin suurapayaanik inuḡikkaqnik iñuḡiaktuanu ukiuni atugaksranik. Ki aasiñ iñuuniagñi qagalutin niḡilutin imiḡutinlu. Quviasugin!” ²⁰ Aglaan Agaayyutim nipliutinigaa, ‘Kinnauñiqsutin! Marrumani unnuami tuqugisirutin. Kia pigigisivaḡich suurannaktapayaanin tugvakkatin ilipnun?” ²¹ Jesus niplipsaaḡniqsuq, “Taamna ittuq tugvairuani umialgutiksranik inmiknuñhiñaq aasriñ suksratlutin Agaayyutitnajaqtauruamik.”

Isumaaluutitigun

²² Jesus-nun nipliutinigai maliguaqtini, “Uqautigipsi isumaaluqunjitlusi iñuukḡimik, sumik niḡiñiaqtilaaksrapsitñik naagaunniñ sumik atnuḡaaḡniaqtillaapsitñik. ²³ Iñuuk pitluktuanuniquqsuq niqimiñ, suli timi pitluktuanuruq atnuḡaaniñ. ²⁴ Tautullaksigichata tulukkat, Nautchiitlaitchut naagaqaa katititlaitchut, suli sigluqaanjitchut tugvaḡviksramiknik. Naagatai Agaayyutim niḡipkaḡigai! Akisutluktusi tamatkunaknja tinmiūniñ! ²⁵ Iłapsi iñuuk takliḡalguitchaa isumaaluutigilugu. ²⁶ Anjalataḡilguinñiḡupsinuj sua-samna mikiruaq, suvaata isumaaluutiqaqpsis atlanik sunik? ²⁷ Tautullaksigich nauriat atnuḡarritlaitchuat inmiknik. Aglaan uqautigipsi, Atangum Solomon atnuḡaallautat pigigaluaḡugich atrinitchai

tamatkua piññaqnaqtuat nauriat. ²⁸ Agaayyutim atnuġaaqatlakpagich nauriat—ivgich illakhutin uvlupak aasiñ ikipkaqlugich uvlaakun— atnuġaatlukkumiñaiñiipasi? Aatai, ukpiqsriikiñiaqpat! ²⁹ Isumaalukasi niġiħksrapsitñik imiliksrapstñiglu. ³⁰ Atakkii ukpiñaitchuat marrumani nunami isumaaluutiqaġaqtut tamatkunija. Aapagikkapsi ilisimagaa inuġikkaqsi. ³¹ Taatnaqhusi pakaaqqaġilugu Agaayyun aňalatchiruaq nalaunjaruañupluni umialiktun. Taatnaġupsi qaitchigisigipsi inuġikkapayaapsitñik.

Umialgutit Qilañmi

³² “Iqsiñasi iñugiakitchuasi, atakkii aapagikkapsi qilañmiittuam aatchuġukkaasi ilaan pigikkañanik qaunagilusriġu. ³³ Tunisigik sulliñaurasi qailluguaasiñ akuqtuaq nagliñnaqtuanun. Taatnaġupsi inniaqtuq maniqaġviqaqmatun piunġigumiñaitchuamik. Tugvaqsiun umialgutiksraqsi pakmuña piyaqquġumiñaitchuamun, atakkii tigliñniaqtim tiglikkumiñaitchaisuli qupilġut piyaqquġumiñaitluġich. ³⁴ Nani umialgutitin itpata tavrani uummatin itkisipmiuq.

Itqanaisimaqtuat Savaktit

³⁵ “Itqanaiyaġumausi savautriħipsitñun suli nannisi ikumalugich, ³⁶ atriħluġich savaktit utaqqiruat añaayuqaġmiknik utiqsaġumaruamik katchuutiruat niġiqaqviatniñ. Tikiħluni katchaktuqpan aňmautinayaġaat utaqqipkasunatnagu. ³⁷ Qanutun quviasuktigivat savaktit añaayuqaġmin paqitpatin itqumalutin suli itqanaillutin utiqpan. Naalaġnisitchi, Añaayuqaq saalisagisiruq aquvitillugich aasiñ payuġluġich. ³⁸ Qanutun quvianaqtigivat Ataniġmin paqitpatin piħhiñaagugutin agġiqsiġniqpan unnuam qitqani unniñ aquagun. ³⁹ Nalupqiginiħchiksi taamna, tupqum iñuan ilisimagumiun tigliñniaqtim tikiumahiksraña isiqtinayaitchaa tupiġikkaġmiñun. ⁴⁰ Ĥipsipsuuq, taatnatun piħhiñaanuyumausi, atakkii Iġniña Ĥiñuum agġiqsisiruq sassaġniġmi niġiuginisapsiġun.”

Tuniqsimaruqaq naagaqaa Tuniqsimaitchuaq Savakti

⁴¹ Peter nipliġniqsuq, “Ataniq, uqautrivich taavrumiña atrikusautmik uvaptiknun naagaqaa iñupayaanun?”

⁴² Atanġuruam kiuniġaa, “Uqallaglaña tuniqsimapluni suli puqikhuni savaktimik. Taamnauruq añaayuqanata iglauħiġmiñi qaukħiħiutikkaña atlat, savaktit niħksritqupluġich piññaqsikpan. ⁴³ Quvianamiuruq taamna savakti añaayuqan paqitpani savaguni utiqpan. ⁴⁴ Ĥumun uqautigipsi, Atanġum taamna savakti munaqsriħiutiniaġaa iluqaitñun suuraġmiñun. ⁴⁵ Aglaan taamna savakti qaukħiħiutikkaña isummigñiġumi, ‘Añaayuqaġa muluruq,’ tavrakñaaglaan ipiġaqtuaqsilugich atlat savaktit aňutit aġnatlu, suli niġiaqsiluni imiliġuniġu, ⁴⁶ tavrauvaali añaayuqan utiqsisiruq niġiuginisillugu kilikkaluaqnaġulu. Uuma atanġum piġisigaa savagvianiñ piqasutipkaġlugu tuniqsimaitchuanun. ⁴⁷ Taamna savakti qaukħiħiutikkaña ilisimagaluqtuq añaayuqaġmi pisuħhanik. Aglaan tupiksriħitluni anasiñnuqsusiaqallapiaġniaqtuq. ⁴⁸ Aglaan savakti naluruq atanigmi pisuħhanik nalaunjaħiqiruaġlu anasiñnuqsakkaugisiruq atqunaunġilaamik. Ĥiħk aatchuusiaqatuaq atqunaq iñuich niġiugvigisigaa atqunaq. Aasiñ iñuk aatchuusiaqatluqtuaq iñuich niġiugvigitlukkisigaa.

Jesus Agġiutriruq Aviktuiħiġmik

49 “Aggiqsunja nunamun isummitqigiaqlugich iñuich. Aggiiğa ittuq ikniq-suğmatun nunamun, aa, uvvatuq iknaktinjaniksimali. 50 Akuqtuigisirunja paptaagutiksramik; qanutun ihuillaqtigivik atuumaniathanunaglaan! 51 Isumavisi aggiutriñiplunja tutqutmik nunamun? Qañaa, aggiutrirunja aviktuiğimik. 52 Pakmaniñaglaan anajuqaagiiç tallimauyumiñ avikkisirut, piņasat akilliiğlugich malğuk suli malğuk akilliiğlugich piņasat. 53 Aapa akilliiutiniaqtuq iğñiğmiñun suli iğñiq aapamiñun; aaka akilliiutiniaqtuq paniiñmiñun suli panik aakamiñun; aakaruaam akilliiğisigaa ukuani suli ukuanjuruuq aakaruaani.”

Kañiqsimaluğu Atuumaruksraq

54 Jesus-ñum nipliutilgiññigai iñuich, “Tautukapsiun nuviya kanaknamiñ nipliğaqtusı sialuğuğniğnipluğu, aasii sialuğuğaqtuq. 55 Ikpigikapsiun anuđi unallamiñ nipliğaqtusı uunaqsıñiğnipluğu, aasii uunağuğaqtuq. 56 Ukpıññuqaqtusii! İlisimagaluaqtusı silaksramik qıññañğun nunam qılaumlu. Suvaatami naluvisiun qanuutaulha atuumaruam pakmapak?”

Atisiqatigiun Akilliiğisuqtin

57 “Suvaata isivgiutlaitpisi ilipsitñik sum nalaunñatilaanjanik piraksrapsi? 58 Kia iñuum pasikpatin maligutaksratigun aasii uqaqsittaagvinñmuutilutin, pisuqtılaapni inillaksagumagiñ agvisigikkan tikitkaluaqnagu uqaqsittaagvik. Taatnanjitchuvich tikiutigisigaatin atanniqsuqtimun, aasiiñ atanniqsuqtim qaitkisigaatin aikñisuqtinun, aasii aikñisuqtit iligisigaatin isiqtauvinñmun. 59 Uqautigikpiñ, aniyumiñaitchutin isiqtauvinñmiñ akiliğaluğnagich akiliaksrapayaatin.”

13

Mumigusi Killuqsautipsitñiñ Naagaqaa Piyaqquğusi

1 Jesus uqaqtitlugu ilanich iñuich Jesus-munñiqsut uqautipluğu Galilee-gmiunik Pilate-ñum tuqqutanjñik tunillaqtuqtitlugich Agaayyutmun; aunjllu aunjich niğrutitlu avugiñsıtıtlugich. 2 Jesus-ñum kiunigai, “İsummatigivisigich taapkua Galilee-gmiut killiqirautilunniplugich atlaniiñ Galilee-gmiuniñ tuqqutaupmata taatna? 3 Qañaa, uqautigipsi, isummitqinitchupsi mumigusi killuutipsitñiñ iluğasi tuqugisirusi taapkunatitun. 4 Itqallaksigik taapkua akimiaq piņasat iñuich Siloam-mi tuqqutauruat nasirvium kattaqıpmagich? İsummatigivisigın killiqirautilunniplugich iluqaitñiñ iñunñiñ Jerusalem-miñ? 5 Naagga, uqautigipsi, isummitqinitchupsi mumigusi killuutipsitñiñ iluğasi tuqugisirusi taapkunatitun.”

Atrikusaun Asirritlailaakun Napaaqtukun

6 Jesus-ñum uqautiniğai uumiña atrikusautmik, “İlaatniuguq iñuk asir-risuuruamik napaaqtuğagniqsuq nautchiivinñmiñi. Asiaqaqmagaagamiun paqitchinñiñiqsuq. 7 Aasiiñ nipliutiniğaa nautchirriqirini, ‘Uvva, piņasuni ukiuni asiaqaqmagaapku taamna napaaqtuq paqitchinitchunja. Kippuun! Atuqsıñagaa manna nuna.’ 8 Aglaan nautchirriqirim kiunigaa, ‘Anjuun, taat-niillaglı ataatchimi ukiumi. Nivanñiaqtunja avataagun suli iliiqilugu nagguk-sautmik. 9 Aasiiñ asirriñiqpan ukiutqikpan nakuuniaqtuq aglaan piñitpan kipiniagıga.’”

Jesus Mamititchirurq Ağnamik Jew-ñuruat Minguiqsiağviata uvluanı

10 İlanatni Jew-ñuruat minguiqsiağviata Jesus ilisautriñiqsuq katrağvinñmi. 11 Tavrani itmiñiqsuq ağnaq irrusiqluqaqtuq nanjitchiruamik ilaanik

atrilugu aqargiqpak piyaqquqtailitniktuaq paiyaagmiñik ataani isaqqunmi, aglaan pitchigiitchusi! ³⁵ Taatnamik tupiqsi suksraakkaullapiagnaiaqtuq suunjilaguǵlugu. Qiiñitqikkumiñaitchipsitŋa nipliǵviksrapstifunaglaan, Uvvatuq Agaayyutim piñiutiqaǵliŋ taamna tikitchuaq atqagun atangum.”

14

Jesus-ŋum Mamititchiŋha Atniǵñaqtuamik

¹ Minguiqsiagvium uvluani Jesus niǵiyaqtuaǵniqsuq kiñunǵanun sivulliuq-taata Pharisee-ŋuruat. Iñuich naipiqtulǵiññiǵaat. ² Iñuk Jesus-munǵniqsuq puvinniqsuaq iluqaani timimiñi. ³ Jesus-ŋum apiqsruǵniǵai ilisautrit maliǵutaksranik Pharisee-ŋuruatlu, “Maliǵutaksrakuaǵnaqpa mamititchiruni minguiqsiagvium uvluani?” ⁴ Aglaan nipliñiññiqsut. Jesus-ŋum aksiklugu iñuk iħuaqsiḡpaǵniǵaa aasiññi aullaqtitlugu. ⁵ Tavra nipliutinigai, “Iǵniǵaǵupsi kataguniasiiñ nivviamun minguisiaħum uvluani nuqinnayaqpsisun tavrakŋa qilamik? Taatnatun piñayaitpisi pamiqsaaqagupsi? [Taatnamik nalaunŋaruq mamititchikama minguiqsiagvium uvluani.]” ⁶ Aglaan kiggutiksraiññiǵaat.

Atchiksuatiglu Tukkuǵiññatiglu

⁷ Jesus-ŋum ilitchuǵiniǵai ilaŋich aiyugaakkauruat piksraħat aquppiutaǵiññiqsranik. Uqautiniǵai li atrikusautmik. ⁸ “Kia aiyugaaqpatin kasuutirum niǵiqpagvianun aquvinniaqnak aquppiutaǵiññiqsramun. Kiña tavrani kamanatluqtuq ilipniñ aiyugaakkauviaqtuq. ⁹ Aiyugaaqtivich aiyugaaqliqsuam iliptiknik utlakkayaǵaatin nipliǵuni, ‘Ki, una iñuk aquvilli uvuŋa.’ Kanŋusuliǵayaqtutin aquvititpatin atchitluktuamun. ¹⁰ Uvvaasiññi, aiyugaakkauyuvich aquvillutinaasiññi atchitluktuamun, ilvilli aiyugaaqtivich utlakkayaǵaatin nipliutitulin, ‘Iħauramaaŋ, uvuŋaǵiñ aquppiutaǵitluktuamun.’ Taavrumuuna kamagigisigaatin sivuǵaatni iluqatij aiyugaakkauruat. ¹¹ Atakkii kisupayaaq iñmiñik kamaqaqsiruaq atchiksikkaugisiruq, suli kisupayaaq atchikisiruq iñmiñik kamaqaqsikkauluni.” ¹² Tavrakŋa Jesus-ŋum nipliutinigaa aiyugaaqliqsuaq, “Qitiquutaqtitchiñiǵuvich unniññi nullautchiqsitchiñiǵuvich, aiyugaaǵniagnagich ilauraatin aniaqatiutinlu naagaunniññi ilatin umialguruat silalliutinlu, atakkii aiyugaaǵisipmigaatin. Taavrumuuna akiliusiaqagisirutin. ¹³ Niǵiqpaktitchiñiǵuvich aiyugaaǵumagisi nagliŋnaqtuat aulatlaitchuatlu suli pisutlaitchuat qiiñitlaitchuatlu. ¹⁴ Aasiññi quviatchaktitauniaqtutin atakkii ilaisa akiliutiksraitchaatin. Agaayyutim akiliǵisigaatin taivrumani uvlumi anitqikpata tuquhigmiñ tamatkua savaaqaqtuat Agaayyutim pisulħanik.”

Atrikusaun Niǵiqpagvikun

¹⁵ Ilaŋat iñuich aquppiqatauruq niǵiviniñmi tusaakami taavrumiŋa nipliutinigaa Jesus, “Quvianamiurut tamatkua niǵiqatauniaqtuat aŋaayyutaani Agaayyutim.” ¹⁶ Jesus-ŋum nipliutinigaa, “Ilaatniguuq iñuk aiyugaaqniñniqsuq iñugiaktuanik iñuñnik niǵiqatiksraǵmiñik. ¹⁷ Niǵiñaqsiḡman tuyuǵiniǵaa savaktini uqautitquplugich aiyugaakkani, ‘Uvuŋaǵitchi, supayaaq piñhiñaaǵuqtuq!’ ¹⁸ Aglaan iluqatij patchisiqsuaqsiñiqsut. Sivullium uqautiniǵaa, ‘Tausqisunja nunamik. Tautugiagniaǵiga. Uvvatuq akuqtuǵuŋ pisanjitchuǵutiga.’ ¹⁹ Atla nipliǵniqsuq, ‘Tausqisqammiqtuŋa tallimanik unirrautiqaǵitgiiñnik uuktuagiaǵniagitka. Uvvatuq akuqtuǵuŋ pisanjitchuǵutiga.’ ²⁰ Suli atla nipliǵniqsuq, ‘Iħaatnikpaaluktuŋa, taatnaqtuŋa utlautilguitchuŋa.’ ²¹ Savakti utiǵniqsuq uqautipluguasiññi

aŋaayuaqani. Taavruma qinnakhuni nipliutiniġaa pirini, ‘Qilamiksrugutin tumitchaanugiñ suli akunġatnun tupqich nunaqqimi qagġisillugich nagliŋnaqtuatlu aulalguitchuatlu suli qiniŋlaitchuatlu pisutlaitchuatlu.’²² Aquvatigun savakti nipliġniġsuq, ‘Ataniiq, savaaġigiga savaaġitqukkan aglaan iniksraqtuqsuli.’²³ Aŋaayuaq nipliutiniġaa savakti, ‘Aullaġiñ tumitchaanun. Uqautiyakkich iñuich nanipayaaq niġiqasiquluŋa. Tupiġa immiġli iñuŋnik.’²⁴ Uqautigipsi, taipkua iñuich utlautiŋitchuat aiyugaaqtaugaluaqhutin uuksiyumiñaitchut nullautchiukkamniki!’ ”

Jesus-ŋum Maliġuaqtini Inmikhun Suksraaquai

²⁵ Iñugiaktuat iñuich maliŋniġaat Jesus. Kiŋaiqamigich nipliutiniġai,
²⁶ “Kiña maligukkumi maliġuaqtaulguyumiñaitchuq kisianik piqqagitlugluŋa aapamiñiñ aakamiñiñlu, nuliagmiñiñ qitunġamiñiñlu, suli aniqatiumiñiñ naagaunniñ inmiñiñ.²⁷ Kisupayaaq iġlutuiŋitchumi sannigutaġmiñik maligluŋalu maliġuaqtaulguyumiñaitchuq.²⁸ Nalliġsi nappaisukami nasirviŋmik aquvitluni naarrutiksraqqmagaagtuq savaaksraġmiñik.²⁹ Turvilianikkaluaqħu maniksraiñiñiġumi tupqum naarrutiksraŋanik tamatkua qiniqtuat iġlautiginayaaq³⁰ nipliġutin, ‘Taamna iñuk nappaisaġaluaqħuni naatchiŋitchuq.’³¹ Aasiisuli ataniq qulit kavluutinik aŋuyyiuqtiaqtuq akilliġiutisukkumi atlamun umialiŋmun piqagtuamun iñuiñanik kavluutinik aŋuyyiuqtinik, ilaa aquvitqaaġuni sivunniugayaqtuq saŋiġaluaqmagaagmi iġluliugumiŋ atla umialik.³² Iġluliutiyumiñaiñiġumi tuyuqaaqtuq kiliktimik paagluŋu atla ataniq apiqsruġluŋu qiniuirrutitquluni uŋasiŋaŋan.”³³ Jesus nipliġniġsuq, “Taatnuntuuq, kiñapayaaq maliġuaqtigiyumiñaitchiga suksraaŋisuaqpan inmiñik suli suksraaġlugulu iluqaan pigikkani.

Atuġumiñailaq Taġiuq

³⁴ “Taġiuq nakuuruq, aglaan taġiugniŋraaŋaġumi, nakitña taġiugniŋraalitqikkisiva?³⁵ Nakuuŋitchuq nautchiiviksrautmun unniñiñ naggutiksriuganun. Iktaksraħiñauruq. Naalaġniġlagitchi, siutiqaqtuasi!”

15

Ipnaiq Tammaqtuaq

¹ Ilaŋatni uvult iñugiaktuat tax-siliqirit suli killuliqirit utlautiniqsut tusaa-sukluŋu Jesus.² Pharisee-ŋuruat suli aglaliqirit uqapiġuaqsiñiġsuq, “Uma iñuun paglagai killuliqirit niġiqatigipluġillu!”

³ Tavrakŋa Jesus-ŋum uqautiniġai atrikusautmik, itna,⁴ “Ilaŋisamma tallimakipiamik ipnaiqagumi tammaiġluŋu ilaŋat, suniaqpa? Uniñiñiaġai tallimakipiaġuutailat ipnaich iñuiġaami aasii pakkiagluŋu atausiq tammaqtuaq paqinnialhanunaglaan.⁵ Paqitnamiuŋ quviatchallapiagniqsuq natmiutiġluŋu⁶ agġisiniġaa. Tuqħuqħugich ilauraani siġalliuniġlu nipliutiniġai, ‘Quviatchaktunja paqitnapku tammaqtuaq ipnaiga. Quviasuqasiqsikŋa!’⁷ Uqautigipsi, taatnatuntuuq quvianatlukkisiruq pakmani atausiq killuliqiri isummitqikpan taapkunakŋa tallimakipiaġuutailaniñ nalaunŋaruaniñ iñuŋniñ isummitqinŋaniñiñasugiruaniiñ.

Maniuraq Tammaqtuaq

⁸ “Aġnaq qulinik qatiqtaanik maniuraqagumi tammaiġluŋu ilaŋat, suniaqpa? Ikilluŋu naniq salikuġniġaa natiq, pakigluŋu maniuraq nanipayaaq

paqinnialhanunaglaan. ⁹ Paqitnamiuŋ tuqluŋai ilauraani siļalliuniļu nipliuti-plugich, ‘Quviatchaktuŋa paqitnapku maniuraŋa tammaitčaŋa. Quviasuqasiqsikŋa!’ ¹⁰ Uqautigipsi, taatnatuntuuq isaŋulgi Agaayyutim quviasug-aqtut atausiq killuliqiri isummitqikman.”

Iġñiq Tammaqtuaq

¹¹ Jesus uqaagtupsaaġniqsuq, “Iñugguuguvva malġuŋnik iġñiqaqtuaq. ¹² Nukaqlum nipliutiniġaa, ‘Aapaan, aatchuŋa pakma paisannak-taaksrauŋimnik.’ Uvvaasiin aŋutim aviŋniġai suurani taapkuŋuŋa iġñanmiñun. ¹³ Uvlut aquuranatigun nukaqlum tuniñiġai supayaat pigikkani, aullaquni nunamun uŋasikuamun. Tavraniasiin maniigutiniqsuq iñuuniamaqlukhuni. ¹⁴ Maniigutipman kakkaaqsuŋiqlu iñiñiqsuq iñupayaanun taapkunani nunaacqiñi. Suilļapiaqmiuġlu. ¹⁵ Kiisaimmalu savaaqsiñiŋpuq ilaŋatnun nunalgich tamarrumani nunami. Taavruma munaqsriliutiniġaa qaunagitquplugich kuniani. ¹⁶ Niġisukpaitluni niġisukkaluaġniqsuq kuniat niqksranitnik aglaan iñuich niġipkaŋuŋiñiġaat. ¹⁷ Tavrakŋa qaugriaqpalatniqsuq nipliuhuniasiin, ‘Iluqatŋ aapaa savaktai sippakuuqtuaqhutin niqksraqaġaqtut. Aglaan kakkaagataqtuŋa. ¹⁸ Makilluŋa aullaġisiruŋa aapaanun nipliutiluguasiin, Aapaan, killuqsagtun akitñaqġu Agaayyun ilvillu. ¹⁹ Taiguutiqaqtuksraunġiqsuŋa iġñipnik. Iļaliutinŋa akiññanġiaqtaunun savaktipnun.’ ²⁰ Tavra makitluni aapamiñuŋniqsuq.

“Uŋasiksitlugusuli aapaan tautuŋniġaa aasiin ilunŋutchakhuni. Aqpaqs-ruġniqsuq iġñiġmiñun iqtluguasiin kuniklugulu. ²¹ Iġñinŋ nipliutiniġaa, ‘Aapaan, killuqsagtun akitñaqġu Agaayyun ilvillu. Taiguutiqaqtuksraunġiqsuŋa iġñipnik.’ ²² Aglaan aapaan tuqluġniġai savaktini, ‘Qilamik, agġiutrisitchi nakuġniqsramik atnuġaatqitikranitnik qitiqluġutilugulu suli sak-pakkiglugu. ²³ Taatnaanikkupsi aikġiġitchi uqsraqsaamik nuġgamik tuql-luguasiin, uvagulli quviasuguta niġiqpakkumaugut. ²⁴ Iġñiġa tuqugaluaq-tuaq pakma iñuuruq, tammaġaluaqtuaq pakma paqitauruq.’ Tavrasiin niġipaaqsiñiŋsuq.

²⁵ “Taatnaqtitlugich aŋayukġi nautchiiviniñ aiñiqsuq. Qallikami tupiġmun tusaagaqsiñiŋsuq atuqtuuramik aġġiruaniġlu. ²⁶ Tuqluġu ilaŋat savaktit apiqsruġniġaa, ‘Suvat ipkua?’ ²⁷ Savaktim kiuniġaa, ‘Nukatchian aiñiqsuq suli aapavich tuqqutchisiplugu uqsraqsaamik nuġgamik. Niġġisigaa utitqigluqman nakuupluni.’ ²⁸ Aapiyaŋa qinnakpaitluni isiġuŋiñiŋsuq tupiġmun niġiqpaktuanun. Aapaan anipluni inġisruaġniġaa isiquplugu. ²⁹ Aglaan uqautiniġaa aapani, ‘Atanji, iluqaitni ukiuni savautigikpiñ kamagilugulu tilliñ. Aglaan nagruligauramikunniñ aatchunġanġitichikma niġiqpautiksramnik ilauraatkalu. ³⁰ Aglaan taamna iġñiġiñ maniigutiniqsuq akisutigunlu. Aasiin aipman tuqqutchirutin uqsraqsaamik nuġgamik pisigiplugu.’ ³¹ Aapaan kiuniġaa, ‘Iġñiŋ, ittutin ataramik uvaŋni. Suuratka iluqaisa pigigitin. ³² Aglaan niġiqpaktuksraurugut quviasullapiaguta, atakkii nukatchian tuquruq pakma iñuuruq, tammaqtuaq pakma paqitauruq.’ ”

16

Atrikusaun Pisaasuqtuakun Aŋalatchiruakun Suuranik

¹ Jesus-ŋum uqaqtuutiniġai maliġuaqtini, “Taimmaguq umialik savaktiqaġniqsuaq aŋalatchiruamik suuraġmiñik. Iñuich umialik uqautiniġaat aŋalatchiruamun maniigutčaġniplugu. ² Umialgum tuqluqamiuŋ

uqautinigaa, 'Sua uvvauna tusaakkağa ilipkun? Uqautinğa qanuq aňalatchisilaaqnik suoramnik. Aňalatchitqikkumifñaitchutin suoramnik atakkii maniigutchağniğikma.' ³ Savakti isummigñiqsuq, 'Aňaayuqağma piigatağaňa savaamniñ. Qanuğisivik? Paulgiralguitmiuňa nunamnik suli kannuğipmigiga injulakhsrağa.' ⁴ Uvvaliqaa itnağisiruňa! Savañaiguma ilauraqağumuuňa tukkiqsiksramnik.' ⁵ Aňalatauruam tuqluğniğai iluğaisa iñuich akiqsruutiqaqtuat aňaayuqağmiñun. Apiqsruğniğaa sivulliq, 'Qanutun akiqsruumaviuň aňaayuqağa?' ⁶ Taavruma kiunigaa, 'Tallimakipiatun iñugiaktiilaalijnik qattağruñnik uqsrunik.' Suuranik aňalatauruam uqautinigaa, 'Uvva akiqsruutitin. Aquvillutin aglanuñ tavruňa malğukipiaq qulit.' ⁷ Apiqsrułiğniğaa atla, 'Ilvichaasiñ, aglanuñ akisruutiqaqpich?' Taavruma kiunigaa, 'Tallimakipiatun iñugiaktiilaalijnik miissuñnik mukkaaksranik.' Suuranik aňalatauruam uqautinigaa, 'Uvva akiqsruutitin. Aglanuñ sisamakipiaq.' ⁸ Atanğum Jesus-ñum uqağiniğaa nalaunjaitchuaq aňalatchiruq suuranik pillautañnipluğu pisaasuhagun. Atakkii iñui nunam pisaasutluktut piqatiqaqamin iñuuaqatiumiknik tamatkunakña ukpiqsruvaniñ. ⁹ "Uqautigipsi, Ilauraalliğusi atuğusi manigikkapsitñik ikayuutiksranatnik tamatkua inuqsralliuqtuat. Ilaatnigun tuquniğuvich aasiñ manik nuñutpan iniqagisirusi pakmani. ¹⁰ Kisupayaq tuniqsimaruaq mikiruatiğun tuniqsimagisipmiuq aňiruatiğun. Kisupayaq tuniqsimaitchumi mikiruatiğun tuniqsimaitchisipmiuq aňiruatiğun. ¹¹ Uvvaasiñ tuniqsimaitchuvich aňalatchiğiqni nunam suuraiñik, qanuğuni Agaayyutim tunjavigitlagisiñiqpatin aňalatchiğiqni ilumutun umialgutauruanik? ¹² Tuniqsimaitchuvich atlam suuranigun, qanuğuni Agaayyutim aatchutlagisivatin piksraqnik. ¹³ Kiñaunniñ savautrilguitchuq malğunnik aňaayuqarñik. Atakkii uumigigisigaa atausiq aasiñ piqpagilugu ilaqataa; kamagigisigaa atausiq aasiñ nagğugilugu ilaqataa. Savautrilguyumiñaitchusi iluqaaknik Agaayyutmiğlu manimiglu."

İlañat Jesus-ñum İlisauttutinjisa

¹⁴ Pharisee-ñuruat tusaakamitruñ iluqaan tamanna, mitautiginigaaat Jesus atakkii piqpakscriplutin manimik. ¹⁵ Jesus-ñum niplutiniğai, "Nalaunjanisuurusi takkuatni iñuich, aglaan Agaayyutim ilisimapiğai uummatisi. Atakkii sut kamañaqsiqkakkuruat akunğatni iñuich Agaayyutim nagğugipiğai.

¹⁶ "Agğilhanunaglaan John Paptaaqtitchirim maligutaksranalu Moses-ñum aglanjısalu sivuniksriqirit aňalatkaiç iñuuniañivut. Aasiñ tavrakjanıñaglaan tusaayugaallautaña aňaayuqataan Agaayyutim quliaqtuanıñısuq, suli piyumalaaqtuat sakuuktut Agaayyutmun atanniqsimatquplutin. ¹⁷ Mikiniqsralapiaqunniñ titiğnauraña aglaum maligutaksrani simniğumifñaitchuq kisiñnik qılaglu nunalu piqpaknik.

¹⁸ "Kia ajuñtim avitchumiñ nuliñi aasiñ kasuutiluni atlamun ağnamun atlatuğaqtuq; taatnatuntuuq ajuñ kasuutiñumi avisimaruamun ağnamun atlatuqmiuq."

Umialıglu Lazarus-lu

¹⁹ Jesus uqaqatulgitchuq, "İlaatinıguuq umialıqağniqsuq atnuğaaqağuruamıñ akisruvanik suli iñuuniaqhuni ayuqsranitluni uvluğagipman. ²⁰ Uvvaguğuna injularikniñ atilik Lazarus-mik killiğruaqaqtuaq. İñuich inillañniğaat paanjanun umialgum tupqan, ²¹ niğillakkasugaluni kanganauranik kataktuanik umialgum niğgıvianiñ. Qipmich utlakhuğu aluktuğaqniğaiç killii. ²² Injularikniñ

tuqupman isagulgich akiyautinigaat sanigaanun Abraham-ñum. Umialik tuqupmiñiqsuq iluvikkaupluniasiiñ. ²³ Aasiñ anasiññuqsagvijnmi naglik-saallapiagataqtuq. Aagluqhuni tautunigaa Abraham uñavanun Lazarus-lu saniganiittuq. ²⁴ Umialik tuqñiqsuqli, 'Abraham Aapaan, Naglig-illanñanña! Tuyugiuñ Lazarus kiñillagluu tikini imigmun niglaqtigiagluu uqaqa, atakkii nagliksaallapiaqtunja ikniñmi!' ²⁵ Aglaan Abraham nipligñiqsuq, 'Igñiñ, itqallaun una! Iñuñiqni piqaqtutin iluqaanik naku-uruamik, aasiñ Lazarus piqaqhuni iluqaanik pigiitчуamik. Aglaan pakma arauttutiqaqtuq uvani nagliksaaqtitlutin. ²⁶ Naagaunniñ itirumik ikaagnağumiñaitчуamik piqaqtuq akunnaptikni. Kiñaasiiñ ikaat-laitчуq uvakña ilipnun, naagaqaa kiña ikaatlaitчуq uvaptiknun ilip-niñ.' ²⁷ Umialik nipligñiqsuq, 'Abraham, aapaan! Injigikpiñ, tuyugilugu Lazarus aapaa tupqanun. ²⁸ Tavrani tallimanik aniqatiqaqtunja. Ki-liktuğiağligich tatamnaqtuamik, tarrali uvunanjitchumagaat inaanun naglik-saagvium.' ²⁹ Abraham nipligñiqsuq, 'Aniqatiutin piqaqtut aglaanjitñik Moses-ñum suli sivuniksriqirit uqautriqaqhutin tatamnaqtuamik. Aniqatiuvich naalağniraksrağigaich taipkua uqaqpata.' ³⁰ Umialgum kiunigaa, 'Abraham, aapaan! Taamna apainujitchuq. Aglaan kiña utiqhuni tuquruamiñ ut-lautikpan, isummitqikkayaqtut killuqsautmikniñ.' ³¹ Aglaan Abraham nipligñiqsuq, 'Naalağniñitchumisigich aglaanji Moses-ñumlu sivuniksriqiritlu tusaayumiñaitmiut kia-unniñ utiğuni tuquruamiñ uqautikpatin.' "

17

Killuqsauñlu Natqigutriğlu

¹ Jesus-ñum niplutiniğai maliguaqtini, "Nalupqinaitчуq. Killuqsaqusaagutit atuumaniaqtut ataramik. Aglaan qanutun tatamnaqtigiva taamna iñuk ukpiğutaiqsitchiruaq iñunñik killuqsaqusaagiliğmigun. ² Nakuutlukkayaqtuq taatnasiq iñuk igitaukpan tagiumun uyagañmik qunisiğmiutchiğlu, taamna ililgaamik killuqsaqusaagitñiktuaq. ³ Taatnamik munağititchi! Aniqatiksi killuqsaqpan suakatağumagiñ, aasiñ isummitqikpan natqiuuyumagiñ. ⁴ Killuqsagñiqpan akitñağutin tallimat malğunniaglaan atautchimi uvlumi nipliguni, 'Nunuuaraqunja isummitqiksunja,' natqitiraksrağigiñ."

Ukpiqsriğliq

⁵ Uqçiraqtit niplutiniğaat Ataniq Jesus, "Ukpiqsriğliqput ilalaağun." ⁶ Atanguruam kiunigai, "Ukpiqsriğliqagñigupsu aktilaalinñmik mikiniqsranatitun nautchiaksrat, niplutiñiñaugiñ una napaaqtuq, Amulutin ilipnik kanjituummaqpiç aasiñ nautchirriutilutin ilipnik tagiumun. Ukpiqsriğliqagñigupsu tupiginayagaatin.

Iļisauttun Tuniqsimalikun

⁷ "Nalliqsi savaktiqaqtuq nunniuqhuni naagaqaa munaqsriğuni ip-naiñik aipman, uqautinayaqpiun, 'Aquvillaglutin niğğiiñ?' ⁸ Naagga! Uqautisuugiñ, 'Itqanaiyagiñ niqksramnik. Saalisagutin niğipkanña im-iqtillunala. Niğianikkuma niğiyumautintuuq.' ⁹ Savaktin quyaraksrağinjitchiñ tupigipmatin! ¹⁰ Taatnatuntuuq ilipsi, savaqağupsu uqautusiapsitñik ni-pliğniaqtusi, 'Uvagut nalliummatinjitchuat savaktit savañhiñagtugut savaak-sriusiaptiknik.' "

Jesus Mamititchiruq Qulinik Auyugaqtualinñik

11 Jesus utlautiniqsuq Jerusalem-mun akungakkun Samaria-m Galilee-mlu. 12 Nunaaqqiuramukami paaqsiruq qulinik iñuñnik auyugaqtualinñik. Qichaqtut unjasiksiplutin 13 aasiñ kappainjaplutin, “Jesus! Ataniq! Nagligillanñaiaqtigut!” 14 Jesus-ñum tautukamigich nipliutiniñgai, “Agaayuliqsinugitchi isivgiugulusi.” Utlautillağmin iħaaqsiniqsut. 15 İlanjat iħitħuğikami mamitillağmiñik utigniqsuq, kamaksruğlugu Agaayyun nipitusipluni, 16 putluni Jesus-ñum isigaiñun aasiñ quyanigaa. Taama iñuk Samaria-ğmiununiqsuq. 17 Jesus nipliğniqsuq, “Qulit iñuich mamitchugaut. Naamiimma qulinñuğutailat? 18 Suvaata una sumiunjuruuq kisimi utiqpa quyasuklugu Agaayyun?” 19 Jesus-ñum nipliutiniğaa, “Makillutin. Ukpisrighipich iħaaqsigaatin.”

Agaayyutim Anjaayqautaağun

20 İlanjich Pharisee-ñuruat apiqsruğniqsut Jesus qakugun anjaayqautaa Agaayyutim agğisipmagaan. Jesus-ñum kiunigai, “Anjaayqautaa Agaayyutim agğigumiñaitħuq tautunğuni. 21 Kiñanniiñ nipliğumiñaitħuq, ‘Atanjii, uvva uvaniittuq!’ naagaqaa ‘İñña iñaniittuq!’ Atakkii Agaayyutim anjaayqautaa uvaniittuq akunnapsitñi.”

22 Tavra nipliğniqsuq maliguaqtimiñun, “İlaatnigu qinighuliğisirusi ilanjanik uvlugikkaiñ İğniñan İñuum. Aglaan tautukkumiñaitħiksi. 23 İlanjich iñuich uqagisirut ilipsitñun, ‘Qiniqsuq, iñña’ naagaqaa ‘Atanjii, uvaniittuq!’ Aglaan tautugiagnaqnagich! 24 Atriqağuni ikniqpalañmik qaummagikspmatun qilak kivaknamiñ kanaknamun, taatnatuntuuq sagviğisiruq İğniñan İñuum uvlugikkagmiñi. 25 Aglaan sivulliulugu nagliksaaqtuksrauruq ayakkauluni iñuñniñ marrumani uvlumi. 26 Uvlugikkanjusun Noah-m itkisiruq İğniñan İñuum utilha. 27 İñuich niğiplutin imiqħutinlu suli anjutit ağnat katchuutiplutin uvlumunaglaan Noah-m isilhanun umiamun, aglaan uliqluum tuqutkai iluğaisa. 28 İtkisipmiuq uvlunjusun Lot-ñum, iñuich niğiplutin suli imiqħutin, tauqsisusqħutin suli tunisiullaqħutin, nautchiiplutin suli nappaiplutin. 29 Taivrurmani uvlumi Lot-ñum unikmagu Sodom, ikniq suli ağralitlaiħaat katanjigsut qilanmiñ aasiñ tuqutlugich iluğaisa. 30 Taatnatun itkisiruq İğniñan İñuum sagviqpan. 31 Taivrurmani uvlumi iñuk itħumi qaanani tupqum atqagnaqani isiguguni tupigmiñun aikhiğuni sulliñaurağmiñik. Taatnatunsuli iñuk nautchiivinñi itħumi aiñiaqani tupigmiñun. 32 Itqallaksiun qanuq piħha Lot-ñum nulianja! 33 Kia anniginiğumiun iñuulħi tammaigisigaa, aglaan kisupayaam tammaiymun iñuulħi piqutigiplunja piññakkisiruq ilmun iñuulħimik. 34 Uqautigipsi, tamarrumani unnuami malğuk iññuk siñiktuak siñivñiñi; atausiq aullautlikkaugisiruq, aasii ilaqataa unisikkaugisiruq. 35 Malğuk ağnak siqupsiruak mukkaaksramik, atausiq aullautlikkaugisiruq, aasii ilaqataa unisikkaugisiruq. 36 Malğuk anjutik nautchiivinmiittuak; atausiq aullautlikkaugisiruq, aasiñ ilaqataa unisikkaugisiruq.” 37 Maliguaqtaifiñ apiqsruğniğaat, “Naniitkisiva, Ataniiq?” Jesus-ñum kiunigai, “Sumipayaaq tuqunaruuq itpan tinmiaqpaich tuqunaruuqtuğuruat katisuurut.”

18

Atrikusaun Uilgağnaakun suli Atanniqsuqtikun

1 Jesus-ñum maliguaqtini uqautiniğai atrikusutmik. İlisautiniğai ataramik agaayutquplugich nikaliğasunagnagich. 2 “Nunaaqqiğ atanniqsuqtigağniqsuq taluqsriñitħuamik Agaayyutmik naagaqaa suvasağinijitlugich iñuich isummataat. 3 Taavrumaniguuq nunaaqqimi uilgağnaaqmiñiqsuq

utlaurtaquamik taavrumuŋa isivgiqsimun ikayuqupluni akitñaglugu igluliuqtini. ⁴ Akuniguuq isivgiksaum suqtiginijnñigaa. Kiisaimmatai nipliŋniqpuq inmiñun, "Taluqsrinjtchaluŋaŋagma Agaayyutmik suli suvasaŋinjlugich iñuich isummataat, ⁵ naagasuli taamna uilgaŋnaaq mingitñihagun uvannik ikayuŋisigiga akuqtutlasilugu pigikkaŋanik nalaullugu. Taatnaŋitichuma utlakpaitluŋa mingisaŋataŋisigaŋa." ⁶ Jesus-ŋum ilapsaŋniŋaa, "Isummatigisiuŋ qanuq pigiitichuam atanniŋsuqtim nipliutaa. ⁷ Agaayyutim ikayuŋumiñaiñniŋpagich piksraqtaagikkani injiqsruqtat inmiñun unnuaqtuummaan? Pisaŋumagisiva ikayuŋiksraŋatigun? ⁸ Naalaŋnisitchi. Agaayyutim ikayuŋisigai nalaullugu iñuŋni, suli pisaŋumautisuŋaŋagich. Aglaan Iŋniŋa Iñuum utigumi paqitkisiva taatnatchimik ukpiqsriŋimik nunami?"

Atrikusauŋ Pharisee-ŋuruakun suli Tax-siliqirikun

⁹ Jesus-ŋum uqautiniŋai iñuich atrikusautmik tunjaruatigun nalaunŋaŋimiknun aasii naŋŋugiplugich atlat. ¹⁰ "Ilaatni malŋuk iññuk agaayyuvikpaŋmun agaayutyagñiqsuk, ilaqataa Pharisee-ŋuruuq atlaasiñ tax-siliqiri. ¹¹ Pharisee-ŋuruuq qichaŋhuni ilaagun agaayuniqsuq, 'Agaayyuun, quyaŋikpiñ siŋñatuaŋilutuŋa, qanuttitaŋitluŋalu naagaŋaa atlatuŋuŋa atlatitun. Quyaŋikpiñ atriginilugiga iñña tax-siliqiri. ¹² Uisauraaŋuŋa malŋuŋni uvlunni akunniŋsaami suli qaitchaŋigiga qulikuat akiññaktaŋma.' ¹³ Aglaan tax-siliqiri qichaŋniqsuq uŋavanun aasii aagluqsuŋaqaniunniñ patakluŋu satqani nipliŋhuni, 'Agaayyuun, nagligillaŋniaŋa, killuliqiraunaki!' ¹⁴ Jesus nipliŋniqsuq, "Uqautigipsi, tax-siliqiri aiñiqsuq nalaunŋasiluni Agaayyutmi, aglaan Pharisee-ŋuruuq nalaunŋaŋitchuq. Atakkii kisupayaaŋ kamaŋaŋsipkaqtuaŋ inmiñik atchiksisiŋisuruq, suli kisupayaaŋ atchiksiruŋaŋ inmiñik kamaŋaŋsipkakauniaqtuq."

Jesus-ŋum Agaayyutiniŋai Iilŋaurat

¹⁵ Ilaŋich iñuich tikiutiriñiqsut aniŋammiuranik Jesus-mun aksiquplugich. Maliguaqtit tautukamisigich suakataŋaich. ¹⁶ Aglaan Jesus-ŋum ililgaat inmiñuquniŋai nipliŋhuni, "Ki, ililgaat uvamnuktichigik. Avriaqutaunasi ilinñitñun atakkii aŋaayyuqautaa Agaayyutim aŋmaruq iñuŋnun atriaqqtuanun ililgaanik. ¹⁷ Itqaqsuŋ una! Kisupayaaŋ akuqtuŋitchuŋaŋ aŋaayyuqautaanik Agaayyutim atrililugich ililgaat isiŋuminaitchuq."

Nukatpiaŋ Sulliñaurauqautuŋ

¹⁸ Jew-ŋuruat sivulliuqtaata apiqsruŋniŋaa Jesus, "Nakuuruŋaŋ ilisautrii, sumik savaktuksrauŋik akuqtutlasilunŋa isuitchuamik iñuŋniŋimik?" ¹⁹ Jesus-ŋum apiqsruŋniŋaa, "Suvaata taiviŋa nakuuruamik? Nakuuruamik piitchuq avataagun Agaayyutim. ²⁰ Ilisimagitin tillisit, 'Atlatuŋniaqnaŋ, iñuŋniŋaŋnaŋ, tiglinŋiaqnaŋ, naayagaŋa sagluuqtuŋaŋniaqnaŋ atlatigun, suli kamagilugik aapan aakanlu.'" ²¹ Iñuum kiunniŋaa, "Nutaullamniñaglaan tupigigitka iluŋaisa tillisit." ²² Jesus-ŋum tusaakamiuŋ taamna nipliutiniŋaa, "Atautchimiksuli savaktuksraurutin. Tunilugich iluŋaisa pigikkatin qaillugillu maniich inuqsraqtuŋanun, ilvilli umialgutiŋaŋumautin pakmani. Taatnaanikkuvich uvuŋaŋutin malinŋa." ²³ Aglaan taavruma iñuum tusaakamiuŋ taamna, aliatchaŋniqsuq atakkii umialgupluni. ²⁴ Jesus tautukamiuŋ aliatchakluŋu nipliŋniqsuq, "Qanutun sakiŋnaŋtigiva umialguruat iñuich isihksraŋat aŋaayyuqautaanun Agaayyutim! ²⁵ Sakiŋnatluktug umialguruam iñuum isihksraŋa aŋayyuqautaanun Agaayyutim uumakŋa pikukтуруam isihksraŋaniñ

‘Mitqutim Iraagun.’²⁶ Iñuich tusaakamitruñ apiqsruǵniǵaat, “Kiñami anniqsukkaǵisiva?”²⁷ Jesus-ñum kiuniǵai, “Sua iñuich savaaǵiyumiñaisañat Agaayyutim savaaǵitlapiǵataǵaa.”²⁸ Peter nipliǵniqsuq, “Atañii! Unitchivut kiñunnavut malikhutin.”²⁹⁻³⁰ Jesus nipliutinǵai, “Aa, kiñaunniñ unitchigumi kinuniǵmiñik, nuliǵmiñik, aniqatumiñik añaayuqaǵmiñiglu naaqaqaa qitunǵaǵmiñik piqutigilugu añaayuqataa Agaayyutim akuqtuitlukkisiruq pitluktuumik marrumani iñuukǵmi sulii iñuuluni Agaayyutmi qañapak taimuñ.”

Jesus-ñum Piñatchiǵniǵai Uqaqalñi Tuqputaunialǵmiñik

³¹ Jesus-ñum qulit malǵuich malǵuaqtini kisiñjuutiplugich uqautiniǵai, “Naalǵniñlagitchil! Jerusalem-muñniaqtugut. Tavraniasiñ sivuniksriqirit aglaañich Iñuum Iǵniñagun atuumaniaqtut.”³² Iñuich qaitchigisirut ilaanik Jew-ñunitchuanun. Mitautigigisigaat kanñunakun sulii tivvuaqtuǵlugu.³³ Ipiǵaqtuǵlugu tuqputkisigaat. Aglaan piñayuatni uvlut añitqikkisilǵitchuq.”³⁴ Aglaan malǵuaqtit kanñisniñniǵaat uqaǵikkana. Qanuutautilaña uqałhan iriqsimaniqsuq ilinjitñiñ. Nalugaat sumik Jesus uqaqtılaña.

Jesus Mamititchiruq Qiñitlailamik Injularimik

³⁵ Jesus qallipman Jericho-mun qiñitlailaq injulari aquppiñiqsuq sanǵaatni tumitchaat.³⁶ Tusaakamigich iñuǵiaqtuat iñuich apqusaatqat apiqsruǵniqsuq, “Suvat ukua?”³⁷ Uqautiniǵaat, “Jesus Nazareth-miu apqusaatqut.”³⁸ Taamna kappainaaqsiñiqsuq, “Jesus! Kinuviaña David-ñum! Anniqsuqtaurutin Agaayyutim akiqsruutigikkana injilǵaaninna. Nagligillanñanña!”³⁹ Iñuich sivulliuruat suakataǵniǵaat uqautiplugu, “Nipaisaǵiñ.” Aglaan nipitusilaaǵniqsuq, “Kinuviaña David-ñum, nagligillanñanña.”⁴⁰ Jesus-ñum nutqaqami inñiñuutitquniǵaa qiñitlailaq iñuk. Qallipman Jesus-ñum apiqsruǵniǵaa,⁴¹ “Sumik uvañnun savautitqvovich?” Kiuniǵaa, “Ataniq, qiñitlasitqiguktuña.”⁴² Jesus nipliutinǵaa, “Qiñitlasiiñ! Ukpisriñiqpich iluaqsigaañin.”⁴³ Tavrakñatchiaq qiñitlasiruq maliaqsipluǵuañiñ Jesus kamaksruǵlugu Agaayyun. Iñugaaǵruich tautukamitruñ, iluqatin nangaǵniǵaat Agaayyun.

19

Jesus-lu Zacchaeus-lu

¹ Jesus isiqtuq Jericho-mun apqusaalñiñǵaǵlugu.² Itmiñiqsuq gaukiat tax-siliqirit atilik Zacchaeus-mik, aasiñ umialgupluni.³ Qiñiǵunniǵaa kisuutilaaña Jesus. Aglaan iñunuluuraupluni qiñilgwiñniǵaa atakkii iñuǵiapaitlutinj iñuich.⁴ Taatnaqhuni aqpaqsruǵniqsuq sivuatnun iñugaaǵruich mayuqhuniasiiñ napaagtumun qiñiǵuǵlugu Jesus apqusaǵniatqutaa taavrumuuna.⁵ Jesus taruñaqami aǵluǵniqsuq nipliutiplugu Zacchaeus, “Qilamik atqǵaǵiñ, atakkii tukkuñiaqtuña tupiqnun uvlupak.”⁶ Zacchaeus qilamik atqǵaǵniqsuq. Paǵlanǵaa Jesus quviasullapiqhuni.⁷ Iluqatin iñuich qiñiqtuat uqapiluaqsiñiqsut, “Una añun Jesus tukkurun tupqanun iñuum killuliqirauruam!”⁸ Kinuniǵmiñi Zacchaeus makitluni nipliutinǵaa Atanguruq, “Naalǵniñlagiñ! Qaitkisigiga avvaña suuraǵikaǵma inuqsraqtuanun. Aqsakniksimaniǵuma kisupayaamik utiqitichigisigitka sisamaullugu.”⁹ Jesus-ñum Zacchaeus nipliutinǵaa, “Uvluvak una iñuk tupiqatñilu anniqsukkauniqsut, atakkii ilaaptuuq

kinuviagipmigaa Abraham-ŋum. ¹⁰ Igñiña Iñuum aggiqsuq ivaqłhgiaqhuni suli anniqsuiyaqhuni tammaummiranik iñuñnik.”

Atrikusaun Kaviqsaatigun Maniuratigun

¹¹ Iñuich naalağnipkaqlugich taavrumiña Jesus uqautipsaağniğai atrikusautmik. Tikiyasipluni Jerusalem-mun iñuich isummatiginiğaat añaayuqautaa Agaayyutim sagviaqsiñiplugu. ¹² Uvvaasiñ nipliğniqsuq, “İlaatniğuuq umialiqagñiqsuq aullağniaqtuamik nunamun unasıksuamun umialiguqtitqupluni, aasii utiğuni. ¹³ Aullağaluaqani qulit savaktini aatchuğniğai ilaagullaa kaviqsaamik maniñiq uqautiplugich, ‘Aglipkağniurağumagiksi utiğniałłammunaglaan.’ ¹⁴ Aglaan nunaqataiñ uumiginiğaat. Tuyuqagñiqsut uqçiraqtinik maliquplugu nipliqhutinj, ‘Taamna iñuk umialigisunitchikput.’ ¹⁵ Taamna iñuk umialiguqami utiğniqsuq. İñmiñuquniğai savaktit tavrauvaa iłitchuğisukługu qanutun piññaktılaarjat. ¹⁶ Sivulliq tikitñami nipliğniqsuq, ‘Ataniiq, manik qaisan atuqlugu quliniksuli piññaktuña.’ ¹⁷ ‘Aarigaa! Savallautagñiqsutin. Tuniqsamarutin mikiruatiğun. Añalatigüisigikpiñ qulinun nunaqqiñun.’ ¹⁸ Tuglianli pirim tikitñami nipliutiniğaa, ‘Ataniiq, manik qaisan atuqlugu tallimaniksuli piññaktuña.’ ¹⁹ Taavrumuña taamna nipliğniqsuq, ‘Añalatigüisirutin tallimani nunaqqiñi.’ ²⁰ Piñayuatsuli piri tikiñniqsuq nipliqhuni, ‘Ataniiq, uvva kaviqsaaq maniñ tugvakağa iriqlugu kakkilısamun. ²¹ İqsigiplutin atakkii nagliktaitchutin. Piksrağaqtutin piginjisaqnik suli katitchiraqtutin nautchiinjisaqnik.’ ²² Atangum nipliutiniğaa, ‘Suksraunıllaktutin! Nipliutipkun atanniğisigikpiñ! Nalunjitchiñ nagliktaiğai, piksratağai piginjisamnik suli katitchiłlağai nautchiinjisamnik. ²³ Suvaatami iłinjtipiun maniga manikuvijmun? Akuqtuğayağigai illataa manium utiğuma.’ ²⁴ Nipliutiniğai qichaqtuat tamaani, ‘Pilugu kaviqsaaq manik ilaaniñ qaitchiun pirimun piqaqtuamun qulinik maniñnik.’ ²⁵ Aglaan nipliutiniğaat, ‘Ataniiq, piqaaniktug qulinik maniñnik!’ ²⁶ İlaan nipliutipsaağniğai, ‘İñupayaaq piqaqtuaq aatchuusiağmiñik piññapsaağisiruq sippakuuqtauliğuni, aglaan iñuk piqanjichuaq, mikiruaqunniñ piginasugikkaña piikkaugisiruq. ²⁷ Pakma taipkua igłuluıtuqtikka ataniqagunjichuat uvañnik, uvunautisigich tuqullugich aasii sivuqqamni!’”

Jesus-ŋum Tikisaalħa Jerusalem-mun Ataniqtun

²⁸ Jesus uqautiqqaagługich taavrumiña igliqtuiñagñiqsuq Jerusalem-ŋum tuñaanun. ²⁹ Qallikami Bethphage-mun suli Bethany-mun igğiani atiqaqtuam Olives-mik, tuyuğiniğik malğuk maliguaqtik sivumiñi, ³⁰ itnaqlugik, “Aullağitchik nunaqqiuramun taichuña. Tikitchağluqaagtutik paqtikisigiktik nuğğaña natmaksıgvium pituksimaruq natmaksıgvionğanjılaaq. Pituıglugu uvunautiyumagiktik. ³¹ Kia apiqsruqpatik, ‘Suvaata pituiqpitku,’ uqautiyumagiktik, ‘Atanguruam inuğigaa.’” ³² Tikitñamik tamauña paqinnıgaak iluqaan Jesus-ŋum uqalħatun. ³³ Uvvaasiñ pituiğniğiaqtitlugu nuğğaña natmaksıgvium iñuan nipliutigik, “Suvaata pituiqpitku?” ³⁴ Kiuniğaaq, “Atanguruam inuğigaa.” ³⁵ Aasiñ Jesus-muutiniğaat. Taatnaqqaagługu quppiğaatinj iłiñiğaik qaananun natmaksıgvium, Jesus aquvitlunasii. ³⁶ Natmaksıqtitlugu iñuich quppiğaatinj tutmağvigiliutiniğaiç tumitħaanun. ³⁷ Tikiñniqsut inimun tavrakña Jerusalem qiniğnaqsiplugu. Tavra iñugiaktuat malıgıuqtit Agaayyun quvıatħautıgiaqsiñiğaat suli nanağługu nipitusiplutin iluqaisıgun quvıqnaqtuatiğun qiniğkağmiktiğun,

38 “Uvvatuq Agaayyutim piliutiqaqliuq umialik tikitchuaq piqusiqhuni Ataniǵmik!
Psalm 118:26
 Illi tutqiuq qılaŋmi suli kamaŋan qutchiŋñiqsrami qılaŋmi.”

39 Aasiñ ilaŋisa Pharisee-nuruat akunǵatniñ iñuugaǵruich uqautiniǵaat Jesus, “İlsautrii, tilikkich malıǵuqaqtin iñuksruisaaqulugich!” 40 Jesus kiuniǵai, “Uqautigipsi, malıǵuqaqtitka nıpaısaagñıqıpa uyaǵaitlı niplianayaqtut nıpi-tusılıtin.”

Jesus-ŋum Qırratıgıǵaa Jerusalem

41 Natmaksıllıǵımi nunaaqıqı tautukamiuq qıaǵaqsiñıqsuq. 42 Aasiñ nipliǵıñıqsuq, “Uvvatuq ilisimatitchi uvlupak suruksrautilaapsitñik tutqı-tıǵaǵukkupsı. Aglaan kanıqsıtılaıtchusi! 43 Uvlut tıktıksıruat akıllııqsuqtıpsı puǵısıǵaası, saulugu avatıksı anıyumiñaiyaǵusı quǵǵutilusılı sumıllııqaa. 44 Sıksraunǵıllıpaıǵısıǵaası iñugıkkasılu. Atausıqunıñ uyaǵak mınitchu-mıñaitkaat. Atuumanıaqtuq atakkı ilıpsı ilısaǵınıtıluǵu Agaayyın agııqman annıqsuǵıaǵhusı.”

Jesus-ŋum Suaqtııyaılha Agaayyuvıkpauramik

45 Jesus isıǵnıqsuq agaayyuvıkpıñmun aasiñ anıtıugıch tunısuıllaqtu-atlu tauqsıqsuqtuatu, 46 nipliutiıplugıch, “Aglausımaruq uqalhani Agaayyıtım itnaǵhuni, ‘Tupıǵa agaayyuvıksrauruq. Aglaan ırıqtuǵıvıǵıliutiıpkagıksı tıǵıñıaqtınun.”

47 Uvlugıǵıpman Jesus ilısautrıñıqsuq agaayyuvıkpıñmi. Qaukıñıch agaayılıqsıt suli aglalıqırıt suli sıvıllıuqtıǵıruat tuqqtıchunıǵaat, 48 aglaan qanuqsausıñıǵaat, atakkı iluqatın iñuıch naalaǵnıtıñıǵaat.

20

Kimik Jesus Tuyuǵıriqaǵnıqpa?

1 Uvlut ilaŋatni Jesus agaayyuvıkpıñmi innıqsuq ilısautrıplıni iñuñnik qulıaqtıuǵıplıgu tusaayugaallautaq. Qaukıñıch agaayılıqsıtılu aglalıqırıtılu piqasıqıhtın sıvıllıuqtıǵıruanıq utlaŋnıǵaat 2 nipliutiıplıgu, “Uqautıtıgıt, kısım aŋalatchııhagun savaaǵıvıgıch tamatkuǵa? Kıa sanıksrıtpatın taatnatun?” 3 Jesus-ŋum kiuniǵai, “Apıqsıruıllaglapsı uumıña. Uqautısıtña, 4 nakıtña John-ŋum paptıaǵııha taluǵnıqsıqpa, Agaayyıtımñ naǵa iñuñnıñ?” 5 İñmıknun kımǵatraaqsiñıqsıt, “Qanuǵı uqautıǵısiñıqpsıgu? Nıplıǵıpta, ‘Agaayyıtımñ’, nıplıǵısrıuq, ‘Suvaatamı ukpıǵınıtıpsıuñ John?’ 6 Aglaan nıplıǵıpta, ‘İñuñnıñ’, iñuugaǵruıch mıluqtıǵısaatıgıt uyaǵaŋnik atakkı nalupqıǵınıtıchaat John sıvunıksrıqırılha.” 7 Uvvaasıñ kiuniǵaat, “Nalugıput nakıtñaqtılha.” 8 Jesus-ŋum nipliutinıǵai, “Uvaŋaptıuq uqautıyumiñaitmıgıpsı nakıtña sanııqaqlıña savaaqaqtılaamnik tamatkunıña.”

Atrıkusaun Nautchiıvıkunlu Nautchırriqırıtıgunlu

9 Uqaanıkamı taavrumıña Jesus-ŋum uqaaqtuutinıǵai iñuıch atrıkusaıtmık, “İlaatnıguuq iñuqaǵmıñıqsuq nautchırriǵıvııǵnıqsuamık, atukkırıtıgıplıgu nautchırriqırınun aasıñ aullaqamı mulıplıni. 10 Katıtıvık asıanıq tıktıman tuyuqaǵnıqsuq savaktımık nautchırriqırınun akuqtıuqıplıgıch pıksraǵmıñıq katıtınıtıñ. Aglaan nautchırriqırıt savaktı anaullaǵnıǵaat utıqtıtılu saagaınnıgu. 11 Tuyuqalǵıñıñıqsuq atlamık savaktımık. Aglaan nautchırriqırıt anaullaqmıñıǵaat uqañıtuıplıgu kanıñnakun, suli utıqtıtımıñıǵaat saagaınnıgu. 12 Tuyuqalǵıñıñıqsuq pıñıyauknık savaktımık. Nautchırriqırıt aŋallaqılıkuǵu anıñnıǵaat.

¹³ Aquagun taamna iñua nautchiivik nipligñiqsuq, ‘Qanugisiñiqpiq? Tuyugigisigiga igñiga piqpagikkağa. Iłumutun kamagigisigaat iłuatun.’

¹⁴ Aglaan nautchirriqirit tautukamitruñ nipligñiqsut avatmun, ‘Taamna tavra paitchaktaaksrautilik. Ki, tuqullakput suuranjasiiñ piññaktaagilugich!’

¹⁵ Uvvaasiiñ anitlugu nautchiivinmiñ tuqunnigaat.”

Jesus apiqsrugñiqsuq, “Nautchiivilgum sugisiñiqpagitmi tamatkua nautchirriqirit? ¹⁶ Aggigisiruq aasiiñ tuqullugich taapkua iñuich, qaiılluguasiiñ nautchiivik atlanun nautchirriqirinun.” Iñuich tusaakamitruñ taamna nipligñiqsut, “Naagga, taatnaqtuksraunitchuq!” ¹⁷ Jesus-ñum tautuklugich apiqsrugñigai, “Taamna uqalıq qanuutauva?

‘Uyağak tuppirt ayakkanat,

taamna uyağak piitчуııllapiağaqtuq tuppirauni.’

Psalm 118:22

¹⁸ Kisupayaaq puukaqtuq taavrumuñ uyağañmun siqumitauniaqtuq; aglaansuli taavruma uyağaum kattaqitñikkumi iñuñmik kanuğiiñiagaa.”

Akiliaksrapiatigun Tax-sinik

¹⁹ Aglaliqirit suli qaukñich agaayuliqsit tigusunñigaat Jesus tavrani. Atakkii iłtchuginigaat uqağniplugu taavrumiña atrikusautmik inmiktigun. Aglaan iqsiñiqsut iñuñmik. ²⁰ Naipiqtuqaqsiñiğaaat Jesus. Tuyuqağniqsut naipiqtuqtiksranik nalaunñanñuaqtuanik. Pisağisunñigaat Jesus uqayusautinik, qaitchuklugu anjalatçhiğaqtuamun kavanaauruamun. ²¹ Tamatkua

naipiqtuqtit pisaasugmigaqlugu nipliutinigaat Jesus, “İisautrii, İlisimagikput uqağiqtin suli İlisauttititin nalaunñalhat. İlisimagikput suqtiksriñiñiñ iñuich İlhatnik, aglaan İlisautrirutin Agaayyutim iñuuniagvigitqukkanjatnik İlumutuuruakun. ²² Uqautitigut, maligutaksrakuagnaqa akiliiruni tax-sinik Caesar-mun naaga nalaunñaitpa?”

²³ Aglaan Jesus-ñum kanjiqsiñiğaa pisaasugmigałhat aasiiñ nipliutiplugich, ²⁴ “Maniıllaksaqsıuñ uvamnun manıuraq. Kia agliıtrañ manıñmi itpa? Kiasuli aglaña?” Kiunigaat, “Caesar-m.”

²⁵ Uvvaasiiñ Jesus nipligñiqsuq, “Nakuuruq, akiliıttigigiksi Caesar-mun Caesar-m pigikkaña aasiiñ Agaayyutmun pigikkaña Agaayyutim.”

²⁶ Tavrani sivuğaatni iñuich pisağilguitçaat sukununniñ. Nipaisaaqhutıñ quvıgusuutiqağniqsut kiggutaiñik.

Apiqsruun Anjpkakkaulikun Tuqułigmiñ

²⁷ İlanjich Sadducee-ñuruat, uqağuruat iñuich anitqitlaiñniplugich tuqunaruaniñ, utlautiniqsut Jesus-mun nipliqtutin, ²⁸ “İisautrii, Moses aglanıqsuq maligutaksramik uvaptiknun itnaqhuni, ‘Anñun İlaqatiqaqtuq tuqukpan qitunğigaluaqani, taavruma anjutim aniaqataan İlaqatniktaagırsrağiniğaa uılğagnaqa qitunğisilugu anutmik İlisimanağuniasiiñ tuquruam qitunğagitılaanjanik.’ ²⁹ İlaatnıguuq tallimat malğuk anıqatigıich inniqsut. Anayuklıq İlaqatnıñıqsuq tuqupluniasiiñ qitunğigaluaqani.

³⁰ Tuglian nuliagñiğaa uılğagnaqa, ³¹ aasiiñ piñayyaknik. Taatnatuntuq iluqatıñ tallimat malğuiç tuquniqsut qitunğigaluaqatıñ. ³² Aqullıpluni uılğagnaqa tuquniqsuq. ³³ Uvvaasiiñ, uvluni tuqunaruat anıqtıkpata iñuıñğmun, nuliagıplugu iluqatıñ tallimat malğuk kia nuliagıgısiıvaun?”

³⁴ Jesus kiunıgıai, “Katchuutruııq pigıgaa marruma iñuuniıłhum, ³⁵ aglaan anjutit ağnatlu anıqtıkkumıñ tuqułigmiñ katchuutırağumiñaitçut pakmanı.

³⁶ Atriqağısiırut İsağıliñnik tuqutlaıçhuanik. İğniğıgai Agaayyutim atakkii anıqtıkkauplutin tuqułigmiñ nutaamun iñuıñğmun. ³⁷ Suli Moses naluııqılu ukiqınaqsiñiğaa anıqtıqıñ iñuıñğmun İkualaruakun uqpiğaurakun.

iqsipkağlugich iñuich. ¹² Sivuatni tamatkua tikiomagaluagñagich, tiguraulusi piyuaqsiugisirusi. Iñuich uqaqsittaagvñmuktitkisigaasi katrağvñmiknun isiqtaupkağusi, tikiutruğusi sivugaatnun umialgich kavanauruatlu pisigiluna. ¹³ Taivrumani piviksraqağisñiqsusi ilisimaraulusi. ¹⁴ Isumaaluñaigitchi kiggutiksrapstñik tiguraugaluagasi. ¹⁵ Atakkii uqasritkisigipsi isumatuhigmiglu uumigiripsiunniñ igluliuğumiñaisarjatnik. ¹⁶ Anayuaqaapsi aniqatiupsilu ilapsilu suli ilannapsilu qaitkisigaasi uumigiripsitñun, aasii ilasi tuqqutaugisirut. ¹⁷ Iluqatin iñuich uumigigisigaasi pigiluna. ¹⁸ Aglaan atausiqunniñ nuyana niaquqpich tammakauyumiñaitchuq. ¹⁹ Qichagitchi anuqsrulikun. Nikaitkupsipiññaktaagimiagiksi iñuuliqsi.

Jesus Sivuniksriquiruq Piyaaquğniathanik Jerusalem-ñum

²⁰ “Tautukkupsiuñ Jerusalem puuqpatruñ anuyaiç ilitchuğigisigiksi qallilha piyaqukkauiksrajan. ²¹ Taipkunani uvluni kiñapayaaq iñuuniaqtuaq Judeami qimakkumauq igğiñun. Kiñapayaaq nunaagqimiittuaq aullaqtuksauruq, suli avataani nunaviñmiittuaq nunaagqimuktuksraunitchuq. ²² Atakkii taapkua uvlugigai anasiññuqsautiksram immiumatquplugich iluqaisa sivuniksriqirit uqauttutinjich. ²³ Qanutun tatamnaqtigigisiva taipkunani uvluni agnanun sinjyauruanun suli aakanun miluktichiruanun. Tatamnaqtuaq ihuññaq tikiomagisiruq tamarrumuña nunamun, atakkii Agaayyutim qinnautaa akikñautaugisiruq makununa iñun. ²⁴ Iñajich tuqqutaugisirut savikpakun atlat suli tigutaaqsulutin Jew-ñunitchuanun. Ilinja tutmigağigisigaat Jerusalem piviksraqtin isukhññialhatnunaglaan.

Agğilha Igñinan Iñuum

²⁵ “Atlayuağnağisirut siqiniğlu tatqiglu suli uvlugiatlu. Iñuich nanipayaaq qanuusiksriagisirut, iqsilutin npruağniñanik tagium aksraligruanjñiglu. ²⁶ Iñuich igivrugağisirut iqsilutin isumaaluhigmikni sumpsuli tikitchuksrajanik iluqnaanun nunamun, atakkii qaummatipayaani silam nuktitaulutinj inimikniñ. ²⁷ Qiniğisigaat Igñina Iñuum agğiqsuaq nuviyakun qilañmiñ sarñjimigun kamanallapiaqtuakun kamanautmigunlu. ²⁸ Tamatkua atuumaagsikpata qichagitchi niğiuagağusi. Atakkii tasuqsakkauliksraqsi qalliruq.”

Iliasaakraña Asirritlaitchuam Napaaqtum

²⁹ Jesus-ñum uqautiniğai atrikusautmik, “Qiniñlaksaqsiuñ asirrisuuruag napaaqtuq suli iluqaisa atlat napaaqtut. ³⁰ Milukatag sagviaqsiqmata ilisimaragigiksi upingaam qallilha. ³¹ Taatnatuntuuq atuumaagsikpata tamatkua uqautigikkatka ilitchuğigisigiksi anjaayuaqataan Agaayyutim tikiññialilha. ³² Itqallaksiuñ una! Iñuich iñuuniaqtuat pakma tuquyumiñaitchut tamatkua iluqatin atuumagaluaqtitnagich. ³³ Qilaglu nunalu piigisiruk aglaan uqahtka piigumiñaitchut.

Munağimmağiikisraq

³⁴ “Munağititchi! Isumaiqsitnasi taanñağmunlu isumaaluutaanunlu maruma iñuuniałhum. Taatnanitchupsi uvlum quviciqiağasi tavrakñatchiaq niğiuñgisillusi. ³⁵ Naniğiatun pisagigisigai iluqaisa iñuich nanipayaaq nunami. ³⁶ Munağiyumausili agaayulusi ataramik makitalgulusiasiniñ payanagisi iluqaani atuumarauksrani agğiññialhanunaglaan Igñinan Iñuum.”

²⁴ Maliguaqtai qapiqtailitragniqsut nalliqliq kamanagniqsraugisipmagaan. ²⁵ Jesus-num nipliutiniġai, “Jew-nunitchuat umialgich sanġiqaqtat iñunmikni suli aġalatiit taigukkautlatuplutin ilauraanjitnik Iñuich. ²⁶ Aglaan taatnatun itchuksraunitchusi. Kamanagniqsrauruq akunnapsitni ilili nukaqliqsun suli sivulluqti savaktitun. ²⁷ Kiña kamanagniqsrauva —taamna aqvutluni nigiruaq naagaqaa taamna payuktaqtuaq? Tavrataamna aquppirtuaq kamanatluktuq. Aglaan iqasiġipsi payuktaqtitun.

²⁸ “Ilipsi, nayuġipsitnġa uuktuqsiupayaaqama. ²⁹ Atrililugu aapaa aġalatchitlasipkailha uvamnik, taatnatuntuq aġalatchitlasipkaġisipmigiġipsi. ³⁰ Niġiqasiġisigipsitnġa imiqasiġlunġalu aġalatchiaqsiguma iñunmik, suli aquppinqasiġisigipsitnġa taivrumanġi atanniityaġuma kinuviagiñnik qulit malġunmik iġniñitnik Israeġ-nun.

Jesus Sivuniksriqiruaq Peter-m Piilaakisranjanik

³¹ “Annaa, Simon! Naalaġniġlaġiñ! Tuunġaum uuktuquminaqsiñiġaasi iluqasi, nautchirriqiri aviktuipmatun mukkaaksranik sanikunniñ. ³² Aglaan agaayyutigiġipiñ ukpiqsriñhiñ qapiqunililugu. Utiguvich uvanun sayyiġisigitin aniqatiutin.” ³³ Simon Peter-m kiuniġaa, “Ataniiq, isiqtauqasiñhiñaugiġipiñ suli tuquqasiġutin!” ³⁴ Jesus nipliqsuq, “Peter, uqautigiġipiñ, aqarġiqpak qalġuqtaġaluaqnaġu uvlaami piilaġisigisigikma piñasuniaglaan.”

Maniaqġvigli Puukataġlu suli Savikpak

³⁵ Jesus-nun uqaanikami taavruminġa apiqsruġniġai maliguaqtini, “Taimani tuyuġikapsi manikuviilaqhusi puukatailaqhusilu sakpakkiilaqhusilu, inuqsraġipsi?” Kiuniġaat, “Inuqsranitchugut.” ³⁶ Jesus nipliġniqsuq, “Aglaan pakma, kiña maniaqġviquġumi naagaqaa puukataqġumi saagaġligik. Suli kiñapayaaq savikpaitchumi tuniraksraġigaa quppiġaani aasiñ tauqsiguni savikpañmik. ³⁷ Uqautigiġipsi, Taamna uqaliq aġlausimaruq Agaayyutim makpiġaaniñi atuumaruksrauruq, itna Irrutinġaat savamaġlukuatun. Iluqaan aġlausimaruq uvapkun immiumakkauniqtaquq.” ³⁸ Maliguaqtit nipliġniqsut, “Ataniiq, uvva malġuk savikpaak!” Kiuniġai, “Tavra apai!”

Jesus Agaayuruq Iġġimi Atiliñmi Olives-mik

³⁹ Jesus aullalġiñniqsuq iġġimun atiliñmun Olives-mik piragiġimisun, aasiñ maliguaqtañ malikkaat, [aglaan Judas malinitchuq.] ⁴⁰ Tikitnamin taruġa nipliutiniġai, “Agaayulusi ukpiqsrisainitchumausili uuktuqsiugupsu.” ⁴¹ Tavraknġa aullaqtaallakhuni sitquqhuni agaayuniqsuq. ⁴² Nipliġniqsuq, “Aapaan, pisuligiypku piigun qallutaa nagliqsaaħum uvanniñ. Uvanġa pisuligiñilaaptun aglaan pisulhiñ savaanuli.” ⁴³ [Isaġlugum qilañmiñ sagvutiniġaa sayyiġlugu. ⁴⁴ Iħuilliuqpakikun agaayuniqsuq piġiqitlakhuni, aasii ilaan siġsipkaħa kataktuq auktun nunamun.] ⁴⁵ Makitnami agaayuligiñiñ utiqhunasiiñ maliguaqtimiñun tavra paġinnġai siñiktuat, mingquhutin iluilliuqpaillutin. ⁴⁶ Nipliutiniġai, “Suvaata siñikpisi? Makillusi, agaayutitchi ukpiqsrisainitchumausili uuktuqsiugupsu.”

Tigiñġaat Jesus

⁴⁷ Jesus uqautitlugu iñugiaktuat iñuich tikiñniqsut, sivulliqħugich Judas-nun, ilanata qulit malġuk maliguaqtit. Utlaklugu Jesus kuniñniġaa. ⁴⁸ Aglaan Jesus nipliutiniġaa, “Judas, kuniġlugu aatchuutigiviun Iġniñi Iñuum?” ⁴⁹ Maliguaqtit nayuutiruat Jesus-mi tautukamitruñ taamna atuumaruaq uqautiniġaat, “Ataniiq, atuġlavut savikpavut!” ⁵⁰ Ilanata

anauniġaa qaukġiata agaayuliqsit savaktaa siutaiqsitlugu taliqpianik.
⁵¹ Aglaan Jesus nipliġniqsuq, “Anġaa! Apaiqsuq!” Aksiklugu iñuum siutaa mamitinnigaa. ⁵² Taavruma aquagun Jesus-ñum nipliutinigai qaukġinich agaayuliqsit suli aňalatinich agaayyuvikpaum iluagtitchiñiaqtinijñ suli sivulliugtigruat tikitthuat aiplugu ilaa, “Aatai, tikitthuksrauvisi savikpaligaagusi anautaniglu uvarja liilaa savamaqluġki? ⁵³ Nayaġagikapsi agaayyuvikpañmi uvlugaġipman tiguniatlaitchipsitja. Aglaan pakma savagviksraġigiksi sanġiagun taagtuum.”

Peter-m Piilaaginigaa Jesus

⁵⁴ Tamatkua tiguplugu Jesus aullautinigaat tupqanun qaukġiata agaayuliqsit, suli Peter-m maliñnigai taavakñatluk. ⁵⁵ Ikniaġniqsut silataani tupqum, aasii Peter-m ilaliñnigai aquppiruat tavrani. ⁵⁶ Iľanata pirit aġnam tautunigaa Peter aquppiruq sanigaani iknigum. Qiñiqlugu naliññaaqługu nipliutinigaa, “Una iñuk piqataupmiruq Jesus-mi!” ⁵⁷ Aglaan Peter piilaagniqsuq, “Aġnaaq, nalugigaa!” ⁵⁸ Kiñuurañagun iñuk ilitchuqsripmiñiqsuq Peter-mik nipliġhuni, “Ilvich, ilaġigaatintuq taapkua!” Aglaan Peter-m kiunigaa, “Naagga, ilaġinitchaatja.” ⁵⁹ Sasaġniġum kiñuagun atlam iñuum qapinaiqhuni upyañnigaa, “Ilmun una iñuk piqataupmiruq Jesus-mi, atakkii Galilee-ġmiunuruq!” ⁶⁰ Aglaan Peter-m kiunigaa, “Nalullapiagigaa samik uqaqtılaan.” Uqaqtitlugu tavrakñatchiaq aqargiqpak qalġuqtaġniqsuq. ⁶¹ Atanġurum qviaqhuni tautuñnigaa naliññaaqługu Peter, aasii Peter-m itqagñigaa atanġum nipliħha inmiñun, “Aqargiqpak qalġuqtaġaluaqnagu uvlaapak piilaagutigigisigikma piñasuniaglaan.” ⁶² Peter tavra anipluni qianiqsuq iluñliullapiaqhuni.

Jesus Mitautigaa Anaulaqlugulu

⁶³ Iñuich munaqsriuat Jesus-mik mitautiginigaat anaulaqlugulu. ⁶⁴ Matuplugik irrak apiqsruġnigaat, “Kia anauvatin? Nalautchaġiñ?” ⁶⁵ Nipliutpimiñigaat iñugiaktuanik pisaanġatinik.

Jesus Uqaqsittaagvinmi

⁶⁶ Uvlaaġuqman Jew-nuruat sivulliugtigruat qaukġinich agaayuliqsitlu aġlaliqiritlu katinisut, aasiiñ Jesus tikiutinigaat uqaqsittaagtitchirun, ⁶⁷ nipliġhutiñ, “Uqautigut! Ilvich Christ-nuvich, taimña akiqsruutauruq Anniqsuqti?” Jesus-ñum kiunigai, “Uqautigupsi ukpiġinianitchipsitja; ⁶⁸ suli apiqsruġupsi apiqsruutmik kiuyumiñaitchipsitja. ⁶⁹ Aglaan uvakña Iġñiña iñuum aquppiġisiruq tuñjaani taliqpian Agaayyutim piqagtuam sanġipayaamik.” ⁷⁰ Iluqatin nipliġniqsut, “Ilvich, Iġñiġivatin Agaayyutim?” Kiunigai, “Iłpsi, uqaqtusi Iġñiġinipluñja.” ⁷¹ Kiisaimmalu nipliġniqput, “Inuqsraniqsugut ilisimarimik! Tusaagikput qanuq nipliħha.”

23

Jesus Pilate-muutinigaat

¹ Iluqatin iñuich makitlutiñ Jesus Pilate-muutinigaat kavanaauruamun. ² Tavrani pasiaqsiniġaaat Jesus itnaqhutiñ, “Ilitchuġigikput una aġun killukuaqtitchiħha iñuqtiknik atakkii uqautinigai akiliqunijitlugich tax-sinik Caesar-mun Rome-mi. Uqautinigaisuli ilaa Christ-nunipluni umialik.” ³ Pilate-ñum apiqsruġnigaa, “Umialigivatin Jew-nuruat?” Jesus anġniqsuq, “Aa, nalauttutin.” ⁴ Taamna atuumaanikman Pilate-ñum nipliutinigai qaukġinich agaayuliqsit iñugaaġruilłu, “Ilitchuġinitchuñja patchisiksramik

uumani anutmi.” ⁵ Aglaan qapinaipsauraqtut, “Iisauttutimigun agayagagigai iñuich iluqaani Judea-mi. Aullaqniuruq Galilee-mi pakma maunjaqhuniasiiñ.”

Jesus Herod-muutiniġaat

⁶ Pilate-ñum tusaakamiuñ taamna apiqsruġniġaa, “Una anun Galileegmionuva?” ⁷ Iitçuġikamiuñ Jesus-ñum agġiqsilaana nunamiñ anjalatananiñ Herod-ñum, tuyuġiniġaa Herod-mun tavraniitmiñiqsuamun Jerusalem-mi. ⁸ Herod quviasupiaġataġniqsuq tautukamiuñ Jesus, atakkii tusaaplugu suli qiñiġummiuqługu inġiġatluk. Tautukkummiuġniqsuq Jesus savakpan quviqnaqtuanik. ⁹ Herod-ñum apiqsruqtaaqsiñiġaa Jesus iñuġiaqtuanik apiqsruutinik, aglaan Jesus-ñum kiunjiñiġaa. ¹⁰ Qauklinjich agaayuliqsit suli aglaliqirit qapinaipsauraqhutin pasiuġniġaat Jesus. ¹¹ Herod-ñum anuyyiuqtaiñlu mitautiġiniġaat Jesus suvasaġinġiġlu. Atipkaqługu atangum atnuġaallautanik utiqtinniġaat Pilate-mun. ¹² Taavrurmani uvlumi Herod-lu Pilate-lu ilauraġiiksinniqsuk sivuani uumigiikkaluaqtuak.

Jesus Tuquruksraġuġaat

¹³ Pilate-ñum katipkaġniġai qauklinjich agaayuliqsitlu sivulliuqtit iñuillu, ¹⁴ suli nipliutiplugich tamatkua, “Tikiutigiksi una anun uvanun nipliġhusi sivullilautanġiñiġiġlu iñuich. Isivġiugaluqługu sivuqapsitni paqitlaitchiga savamaqłuutiqaġługu pasiuġtipsitni. ¹⁵ Unniñ Herod-tuuq paqitchinjichuq agvisiksramik, atakkii utiqtitqinġiġaa uvaptiknun. Una anun piitçuq sumik tuqurrutauyumiñiaqtuanik ilaanun. ¹⁶ Taatnaġłuna ipiġaqtuqtitqaaġługu aullaqtitkisigiga.” ¹⁷ [Pilate patchisaiqsitchisuuruq atautchimik isiqtamik niġiqpavikaam uvluan]. ¹⁸ Iñugaaġruich niplianiqsut, “Tuqutchiuñ taamna iñuk aasiñ tigutaaqtaunaiqsillugu Barabbas!” ¹⁹ (Barabbas isiqtaunisquq atakkii ilaupluni tamatkunani agayakhutin nunaaqqimi tuqutcheruanġlu). ²⁰ Pilate-ñum Jesus patchisaigukkaluaġaa. Taatnamik uqaġvigitqikkaluaġai iñugaaġruich. ²¹ Aglaan iġialaniqsut nipitusiplutin, “Kikiaktuutisiuñ! Kikiaktuutili sannġutamun!” ²² Pilate-ñum piñatchiqługu nipliġniqsuq, “Sumik savamaqłuutiqaqpa? Paqitchinjichuñ sumik tuqurrutauyumiñiaqtuanik ilaanun. Ipiġaqtuqtillugu patchisaigisigiga.” ²³ Aglaan iġialapsauragniqsut kikiaktuutiraksraupiaġniġlu sannġutamun. Kiisaimmalu iġialaġimiktigun akimavut.

²⁴ Uvvaasiñ Pilate-ñum atanniġniġaa Jesus kipiġniugutaatitun. ²⁵ Pilate-ñum pituiġniġaa Barabbas pisukkanat, taamna isiqtauruq atakkii ilaupluni tamatkunani agayakhutin iñuqaatani, aasiñ qaitługu Jesus ilinjitñun pisulhatitun.

Jesus Kikiaktuutiġaat Sanniġutamun

²⁶ Anuyyiuqtit sivullġniġaat Jesus. Pisullaġmin paaqsiñiqsut iñuñmik Cyrene-naġmiumik atiaqtuamik Simon aitmuktuamik nautchiivinmiñ. Tamatkua nunuriñiġaat akiyaġiaquplugu sannġutamik aquagun Jesus-ñum. ²⁷ Iñuġiallapiaqtuat iñuich maliñniġaat. Akunġatni itmiñiqsut aġnat qairuat uġualaplutin. ²⁸ Jesus-ñum kiñiaqami nipliutinġai, “Aġnaanjsii Jerusalem-ñum! Qirratiginasitña aglaan qirratigisitchi ilipsitñun qitungapsitñunlu. ²⁹ Atakkii uvlut qallirut iñuich nipliġisilhat, ‘Quvianamiurut taapkua aġnat qitungaitchuat sinaiyautlaitchuatlu miluktitchisimaichuatlu.’ ³⁰ Taivrurmani uvlumi iñuich nipliġisirut iġġiñun, ‘Katagitchi uvaptiknun!’ suli qimiġaanun, ‘Triqtigut.’

24

Jesus Anjikkauruq Tuqutigiimi

1 Uvlaatchauranani sivillium uvlum akunniqsaaami agnat iluvigmuniqsut saagaqhutinj tipragiksautilinjnik uqsruqutiksraiñik itqanaiaaigmiknik. 2 Paqinnigaat uyaqak aqsraqtinaniqsuaq paananiñ iluvgum. 3 Tavraasiñ isiqaminj paqingiññigaat timaa atanguruam Jesus. 4 Qanuqsausiuqtitlugich tavrakñatchiaq malguk anjutik qitnaqnaqtuanik atnugaallak qichagñiqsuk saniqaatni. 5 Iqsitchakhutinj agnat sikinniqsut nunamun. Anjutik nipliutiniqaiç, “Suvaata tautugiaqpisi iñuuruamik akungatni tuqunaruat?” 6 Uvaniingitchuq atakkii iñugutiqksuq. Itqallaksiuq qanuq uqaqtilaana ilipsitñun Galilee-miinnaqmiñi, itna. 7 ‘Iññina Iñuum qaisauruksrauruq killuuruanun iñunun kikiaktuutikkauluni, aasiñ piñayuatigun uvlut anjittikkumapluni iñuuligmun.’” 8 Agnat itqagñigaat uqaqikkana. 9 Utiqhutinj iluvigmiñ uqautiniqaiç qulit atausiq maliguaqtit atlatlu iluqaitñik tamatkuniña. 10 Taapkua agnat Mary Magdalene, Joanna-lu, Mary-lu aakana James-nun, sulit atlat agnat. Uqautiniqaiç uqraqtit tamatkuniña atuumaruanik iluvigmi. 11 Aglaan maliguaqtit isumaniqsut agnat piñiliqinipugich. Taatnamik ukpiqiniññigaich. 12 Aglaan Peter makitiqhuni aqpalisruqñiqsuq iluvigmun; auqrukami tautunigaa nimguta ukilhaagiksuaq kisan. Kinjuniqumikhuni quvigusuutiginigai tamatkua atuummiruut.

Pisuktaaaqñiqsuk Emmaus-mun

13 Taavrumani uvluini malguk Jesus-nun maliguaqtik nunaqqiuramunniqñiqsuk atilijmun Emmaus-mik, unasiksilaqaqtuaq tallimat malguni mile-lanik Jerusalem-miñ. 14 Pisullaqñiqsuk uqaqñiqsuk iluqaanik atuumaruanik. 15 Uqqaagiksitlugik Jesus pisuqasignigik; 16 tautukkaluaqñigaak aglaan ilisaqiniññigaak. 17 Jesus-nun nipliutinigik, “Sumik uqaqpsik pisuktuallaptikni?” 18 Qichappaallañiqsuk alianaqsiplutik. 19 Ilaqataan atilgum Cleopas-mik apiqsruqñigaa, “Kisivich naluvalunijusutin Jerusalem-mi atuumapman tamanna ikpaksravak.” 20 Jesus-nun apiqsruqñigik, “Sunik?” Kiuniqaaq, “Tamatkuniña atuumaruanik Jesus Nazareth-miumun. Taamna anun sivuniksriqiraunijusiq sanjiqaqtuaq uqaqñigmigun savaagmignunlu sivugaatni Agaayyutimlu inuillu. 21 Qaukñijich agaayyiqsipta sulit sivulluqtipta sivunniqñigaa kikiaktuutitquplugulu tuqqutautquplugulu. 22 Nigiugaqñigaluakkaqput ilaanuniplugu tasuqsairuksrauplugu Israel-aagmiunik. Marrumani uvluini piñayugigaat atuumapmanaglaan. 23 Ilaqta agnat tupakkaatigut pitlukkuguunniñ. Taapkua utlautiniqsut qauniuraami iluvigmun, 24 aglaan paqingiññigaat timaa. Utiqaminj nipliqñiqsut tautuniplutinj isagullañnik uqautiruanñnik Jesus iñuuniplugu. 25 Ilavut utlautiniqsut iluvigmun paqitlugu taatnatupiaq agnat atlatlu, aglaan qiniñitmiññigaat Jesus.” 26 Tavrali Jesus-nun nipliutinigik, “Qanutun isumailaaqtigivisik! Qanutun sukaisigivisik ukpiqsriqñiksrapstñik supayaanik sivuniksriqirit uqautaitñik! 27 Uqaqñigugaut Christ, Anniqsuqti akiqsruutauruaq nagliksaaqtuksrauniplugu tamatkuniña isigaluaqani kamanautmiñ.” 28 Jesus-nun ilitchuqñipkaqñigik uqautigikkauruanik inmigun iluqaitñi Agaayyutini uqaqñiñi, aullagñiipuni makpiqaañiñiñ Moses-nun sulit aglanitñiñ iluqatinj sivuniksriqirit. 29 Qallikaminj nunaqqiuramun igligvinmiknun, Jesus pisuktuiñagñiqsuq qaaniññaqñiaqtuun. 30 Aglaan nutqaqtinnigaaq nipliqtutik, “Ittuallagñi

uvaptikni. Taaqsiasiqsigaatigut.” Maliklugik nayuǵniǵik. ³⁰ Jesus aquvinniqsuq niǵiqasiǵuklugik. Tigusikami qaqqumik quyanigaa Agaayyun. Avguqlugu qaqquq qaiǵniǵaa ilinjknun. ³¹ Irratik aǵmaqmata ilisaǵiasilignigaa. Aglaan qiniǵnaiqsiniqsuq ilinjknun. ³² Uqaaqsiǵniqsuk tumitchaani suli kanjispkaqlugu Agaayyutim uqalǵa uvaptiknun.” ³³ Maksrikhutik utiqtiǵniqsuk Jerusalem-mun. Paqinnigaiq qulit atautchich maliguaqtit katimaqatiqaqtuat atlanik. ³⁴ Tamatkua katimaruat niplianiqsut, “Ataǵuruuq aǵitqiniqsuq ilumun! Sagviǵniqsuq Simon-mun.” ³⁵ Malǵuk utiqtiqtuak uqautiniǵaich atuumaruamik tumitchaani suli qanuq ilinjknik ilisaqsriǵmiknik Ataniǵmik avguipman qaqqumik.

Jesus Sagviqsuq Maliguaqtimiǵun

³⁶ Malǵuk uqaqtitlugik taavrumiǵa, tavrakǵatchiaq ataniq Jesus qichaanik-tiǵniqsuq akunǵatni nipliutiqlugich, “Tutqiuqiǵaǵitchi!” ³⁷ Tatamitchanijqsut atakkii tautukkasunǵahutiǵ aliuqtumik. ³⁸ Aglaan nipliutiniǵai, “Suvaata tupaktiqpisi? Suvaata ukpiǵsrinjipisi? ³⁹ Tautuksigich argatka isigatkalu. Uvaǵaupiaqtuǵa. Aksigluǵa ilitchuǵiniaqtusi. Atakkii aliuqtuq timiqanitchuq sauniqanǵitluniǵu uvaptun.” ⁴⁰ Uqaqami taavrumiǵa qiniǵitkai arganmiǵnik suli isiganmiǵnik. ⁴¹ Maliguaqtit ukpiǵiluiǵniǵaatsuli aglaan quvijasukhutiǵ quviasullapiqhutiǵ. Jesus-ǵum apiqsruǵniǵai, “Uvani niqiksraqpisi?” ⁴² Aatchuǵniǵaat igaamik iqaluǵmik. ⁴³ Tiguplugu niǵiǵniǵaa sivuǵaatni.

⁴⁴ Tavra nipliutiniǵai, “Tamatkua uqautigikkatka ilipsitǵunimma nayuutinjǵama ilipsitni, suapayaaq atuumaniǵniplugu aglausimaruatun uvapkun maligutaksraǵa Moses-ǵum suli aglaanitiǵi sivuniksriqirit suli Psalms-ni.” ⁴⁵ Tavra aǵmaǵniǵai isummatinjich kanjisitquplugich uqalǵhanik Agaayyutim. ⁴⁶ Nipliutiniǵai, “Taamna aglausimaruuq, Christ, Anniqsuqti akiqsruutauruuq, nagliksaaqtuksrauruq tuquluniǵu aǵitqiksksraupluni tuqunaruaniǵ piǵayuatigun uvlut, ⁴⁷ suli atqagun tusaayugaǵiksuaq quliatquakkaugisiruq isummitqilikon suli natqutikkauhikun killuqsautiniǵ inunun nanipayaaq, aullaǵniǵlugu Jerusalem-miǵ. ⁴⁸ Ilisimaraugisirusi tamatkunuuna. ⁴⁹ Tuyuǵisigipsi Irrusillautamik Agaayyutim akiqsruutigikkaǵanik. Utaqqiruksraurusi nunaqqimi sanǵim pakmakǵa tikiǵniǵalhanunaglaan ilipsitǵun.”

Jesus Qilǵarǵmuutikkauruq

⁵⁰ Jesus-ǵum annisiniǵai nunaqqimiǵ Bethany-m tuǵaanun. Tavrani isaklugich arganǵi piǵitiksriǵniǵai maliguaqtini. ⁵¹ Jesus agaayyutilla isa aullautikkauniqsuq pakmuǵa. ⁵² Maliguaqtit agaayyuviginiǵaat utiqhutiǵaasiǵniǵ Jerusalem-mun quviasullapiǵatahutiǵ. ⁵³ Ataramik agaayyuvikpaǵmiinniqsut [nangaqǵu] quyaplugu Agaayyun.

Uqahich Aglaanji John-ŋum

Uqahum Timiniha

¹ Aullagñiisaqqaagatahiġmi ittuq Uqahiq, Uqahiq iqataupluni Agaayyutmi, suli Uqahiq Agaayyutaupluni. ² Ilaa piqatauniqsuq Agaayyutmi aullagñiisaqqaagatahiġmi. ³ Taavrumuuna Uqahikun Agaayyutim iñiqtaġigai supayaat. Atausriuraqunniñ iluqaaniñ iñiqtaġikkanañiñ iñiqtaungitchuq ilaa piillugu. ⁴ Uqahiq kanjigigaa iñuulhum. Taavruma iñuulhum iñuich qagguᡡigai, kanjigsihksraŋatnun Agaayyutmik. ⁵ Taamna qauma qagguᡡiriruaq taaqtuamik, taaqtuam qamilguitcha.

⁶ Agaayyun kilgiruaksramik tuyuqaġniqsuq, iñuŋmik atiliŋmik John-mik, ⁷ taivrumuuna qaumakun iñuŋmik uqautriyaqtitlugu. Aggigiñiqsuq iluqaaisa kilgutmik tusraatquplugich ukpiqsritquplugillu. ⁸ John ilaa taivrumiŋaungitchaluaqhuni, aggigiñiqsuq taivrumiŋa qaumamik uqautriyaqhuni.

⁹ Taimmataimña qauma ilumun aggigiñimiñi nunam iñuiñun kanjipsipchaityaqtuq iñupayaanik nunami. ¹⁰ Ilaa itman nunami, nuna iñiqtaupluni Ilaagun, naagasuli nunam iñuiñ ilitchuġiŋiñiñiġaat. ¹¹ Ilaa ilamiñun tikitman, ilaiñ akuqtungitchaat. ¹² Aglaan ilaŋich ukpiqsriplutiŋ akuqtuiruat ilaanik, ilaan qitunġagiliutiŋkaġai Agaayyutmun. ¹³ Tamatkua aniñgitchut timim qitunġiulhagun naagaqaa iñuum pisulhagun, aglaan anitqinñiqsutuvraġlugu Agaayyutim pisulha.

¹⁴ Taamna taggisisaqtuq Uqahigmik iñuguqhuni akunnaptikni iñuuniaqtuq, Uvaguᡡ qinñigikput kamanautaa inuqtuummataitchuq iħuaqutriħikun suli ilumutuulħikun. Taamna kamanaun piħiun Ilaan akuqtuagigaa aapamiñiñ Iġñituaŋuħigmigun. ¹⁵ John-ŋum taamna uqautiginiġaa. Itnautigiplugu, “Taamna uqautigikkaga itnaqama, ‘Taimña aggisuaksraq aqupkun kamanatluqtuq uvaŋniñ, takku anigaluaqnaŋa inŋaniksimaaqhuni.’” ¹⁶ Inuqtuusrimaiħigmiñiñ nagliktaġmigun Ilaan piħiutiqaġaatigut; iluqata ikayuġaatigut ikayutqigaaqhuta iħuaqutmigun. ¹⁷ Agaayyutim qaitcha maligutaksraq uumuuna Moses-kun, aglaan iħuaqqun suli ilumutuuliq Jesus Christ-kun aggisuk. ¹⁸ Kia-unniñiñ Agaayyun qinñiqsaħimaitcha, kisimi Atautchim, taavruma atriŋuruam Agaayyutmi suli Aapam saniġaaniittuam, ilitchuġipkautigigaa.

John Paptaaqtitichirim Nipliħa Christ-ŋunġiñiħipluni

¹⁹ Jew-ŋuruat Jerusalem-miñ tuyuqaġniqmata agaayuliqsinik Levi-tkuayaaniglu apiqsruġiaqlugu John kisuupmaŋaan, ²⁰ itna kiggutiksraisaŋaqani uqautiniġai nalupqinaiqlugu, “Uvaŋa Christ-ŋunġitchuŋa; Anniqsuħiksrautaunġitchuŋa.” ²¹ “Kisuuvitmi? Elijah-ŋuvich?” John-ŋum kiuniġai, “Taavrumiŋaunġitchuŋa.” “Naaga taimña Moses-ŋum uqautigikkana sivuniksriqiraovich?” John-ŋum piñiġai, “Taimñaunġitchuŋa.” ²² Nipliutitliġiñiñiġaat, “Uqautitigutmi kisuutilaqnik. Uvaguᡡ kiggutiqaqtuksraurugut tuyuġiriptiknun. Qanuqsamma nipliutigivich ilipkun?” ²³ John kiuniġai, “Uvaŋa taimñauruŋa uqaġimakkana Isaiah-m sivuniksriqirim, itna, Iñuk tuħluqtuq iñuilaamiñ, Itqanaiyautisiun apqutiksraŋa Atanġum,

nalǵuǵlugu tumiksraña.”

Isaiah 40:3

²⁴⁻²⁵ Taapkua uqƣiraqtit tuyuuruat Pharisee-njuruaniñ, John apigilgiñniǵaat, “Uvva, Christ-njungiñniǵuvich naagaqaa Elijah-njungiñtchuvich, naagaqaa taimña sivuniksriqiraungitçhuvich, suvaata paptaaǵivich?” ²⁶ John kiuniǵai, “Uvaña paptaaǵutiqatquna imikun. Aglaan akunnapsitni qichaqtuq ilitçhuǵimaisaqsı. ²⁷ Ilaa aqupkun savviǵisıruq. Uvaña sıñilǵuyumiñaitçhunǵaunniñ aluǵutiñnik.” ²⁸ Tamatkua atuummiñiqsut Bethany-mi Perea-mi Jordan taavanitçhianjani John-njum paptaaqtitçhiviani.

Agaayyutim Ipnaiyaaña

²⁹ Uvlutqikman John-njum Jesus qıñiǵniǵaa utlautıruaq inmiñun, aasrii upyaklugu, “Uvvauna Agaayyutim ipnaiyaaña piǵityaqtuq nunam iñuiñ killuutaatnik! ³⁰ Ilaa taimñauroq uqautigikkaga itnautigiplugu, ‘İñuk imma agǵiǵniqtuq akiaqtiksraǵa. Kamanatluktuq uvañniñ, takku ilaa anıǵaluaqnaña inñaniksimaaqhuni.’ ³¹ Uvaña nalugaluaqǵu kisuugisilħa, tikumaruña paptaaǵusriquna imiǵmik ilitçhuǵipkautigisrukhu Israel-aǵmiunun.” ³² Uvva itnaiñiplugu John-njum ilisimarǵaa, “Uvaña qıñiǵiǵa Ipqitçhuaq İrrusriq atqatquaq pakmakña atrıqaqhuni tiñmiaǵruuratun aasrii ilaaniitluni. ³³ Kanıqsianingitçhaluaǵiǵa kisuutilaaña, aglaan Agaayyutim tuyuǵırıma imikun paptaaǵityaquna, uqautıgaaña itna, ‘İlvich qıñiǵisigiñ Ipqitçhuaq İrrusriq atqappan aasrii inillaguni iñunmun, ilaa taimñaugisıruq paptaaǵıruksraq Ipqitçhuakun İrrutçhikun.’ ³⁴ Aasrii uvaña qıñianikkıgı taamna atuumaruq aasrii uqautigitlaplugu İǵniǵilħagun Agaayyutmun.”

Jesus-njum Sivulliich Malıǵuaqtai

³⁵ Uvlutqikman John taraniilgiñniqsuq malǵunıñ malıǵuaqtıñmiñik piqasriqhuni. ³⁶ Qıñiqamiñ Jesus apqusraaqtuq John-njum upyañniǵaa, “Uvvauna Agaayyutim ipnaiyaaña.” ³⁷ Taapkuak malıǵuaqtik tusraaplugu taatnaqman, maliutiniǵaaq Jesus. ³⁸ Jesus-njum kinjaqami, maliutiniqmakni qıñiqǵıgik apıǵiniǵik, “Sua pakıppitçhu?” Taapkuak kiuniǵaaq, “Rabbi, nani tukkuǵaqpıçh?” (Taamnaguuq Rabbi mumiutıqatquaq ilisautrimik.) ³⁹ İlaan kiuniǵik, “Uvvañǵutik qıñiǵiatku!” Taapkuak utlautı amik qıñiǵniǵaaq nani irviqatılaaña, aasrii uvlivigiplugu. Sısanaman tuqtuqtaq iliyunnaqsıruami sassaǵ unnuksraaqman. ⁴⁰ Taapkuak tusraaplutik John-njum uqautaaniñ maliutrıruak Jesus-mik ilaqataa atıqagıñıqsuq Andrew-mik, Simon Peter-m anıqatigiplugu. ⁴¹ Andrew-m sıvulliıplugu paqılǵaaǵniǵaa anıqatni Simon uqautıplugu, “Uvaguk paqitkıkpuq Messıah” (mumiutıqatquaq Christ-mik naagaqaa Annıqsuqtımik), ⁴² aasrii Simon Jesus-muutıplugu. Jesus-njum qıñiqǵıgı nipliutiniǵaa, “İlvıçhuvva Simon, iǵniña John. Taiyuutinıkkisırutin Cephas-mik” (mumiutıqatqumik Peter-mik İyaǵanmıǵı).

Jesus Tuqıñıħa Philip-mik Suli Nathanael-mik

⁴³ Uvlutqikman Jesus sıvunniǵniqsuq Galılee-mugukhuni. İlaan Philip paqitlugu nipliutiniǵaa, “Malıǵuañña!” ⁴⁴ Philip-guuq Bethsaida-ǵmiunıñıqsuaqtuuq Andrew-mılu Peter-mılu irviakni. ⁴⁵ Philip-njumli nalautlugu Nathanael, uqautiniǵaa “Uvagut paqitkıkıput taimña Moses-njum uqautıñımakkaña malıǵutaksrani suli sivuniksriqirıt uqautigıkkanañat. İlaa Jesus-njıñıqsuq, Nazareth-mıu, Joseph-njum iǵniña.” ⁴⁶ Nathanael-njum piñiǵaa, “Qanusriq nakuuruuq agǵıtlava Nazareth-mıñ?” Philip kiugaa, “Kiataamıñi qıñiǵıaqsagun!” ⁴⁷ Jesus-njum qıñiqamiñ Nathanael utlautıruaq inmiñun nipliǵniqsuq, “Uvvauna Israel-aǵmiupiagataq! İlaani piitçhuq

pigiilaq.”⁴⁸ Nathanael-ŋum apiqsruŋniġaa, “Qanuq luġu ilisimaviŋa?” Jesus-ŋum kiugaa, “Philip-mun tuq luġaluaqtitnak qinianiŋniġkipiñ atanjusrima'avich asrirriraġaqtuami napaaqtumi.”⁴⁹ Nathanael-ŋum kiugaa, “Ilisautrii! Ilvich Agaayyutim Iġniġiniġaatin! Israel-aagmiut umialiginigaatin!”⁵⁰ Jesus-ŋum kiugaa, “Ilvich ukpiliqsipich qinigni'apkiñ sivuani ataani napaaqtum asrirriraġaqtuam? Qiniġisirutin kamanatluktuanik taavrumakŋa.”⁵¹ Jesus-ŋum nipliutipsaagniġai, “Ilumutuuruamik nipliutigipsi, Iipsi qiniġisigiksi qilak aŋmaqpan suli Agaayyutim israġulgi mayutmuktuat naagaqaa atqaqtuat Iñuum Iġniġanun.”

2

Jesus-ŋum Atlanŋuqtitchiħa Imiġmik Misruqqumun

¹ Uvluk piñayuakun kachuutniaqtuak inniqsuk Cana-mi nunaaqqimi Galilee-mi ittuami. Jesus-ŋum aakaŋa itmiñiqsuq. ² Suli Jesus-lu maliguaqtiniġu aiyugaaqtupmiñiqsut kachuutniaqtuanun. ³ Misruġuataat nunjupman, Jesus-ŋum aakaŋan nipliutinigaa, “Ukua misruġuataiqsut.”⁴ Jesus-ŋum kiuniġaa, “Tiliuqtaksraġingitchikma sutquluŋa. Piviksraġasuli tikumaitchuq.”⁵ Jesus-ŋum aakaŋan uqautiniġai savaktit, “Piyumigiksi qanupayaaq tilikpasri.”⁶ Taraniguuq itchaksrat qattaliat iyagaich imiġnun inniqsut, atausriq immaqtutillaqaapluni iñuiñnaqtun naagaqaa iñuiñnaq qulit gallon-tun, Jew-ŋuruat maligutaksrirsraġigikkaġmikkun igguutiksraqtuġvikaanich. ⁷ Jesus-ŋum uqautiniġai, “Immiqsigik qattat imiġmik.” Tarra immiġniġaich qaqlukpiuraqluġich. ⁸ Tarakŋaasrii Jesus-ŋum nipliutigai, “Tarakŋa qalusriġusri, niġiqpaktuat aŋalataat payuksiuñ!” Taapkua payuñniġaat. ⁹ Aŋalataata niġiqpaktuat uukamiuñ imiġ misruġuġuqtitaq naluniġaa nakitnaqtautilaŋa tamarruma misruqqum, aglaan taapkua savaktit qalusriruat imiġmik ilisimaniġaat. Taavruma aŋalataata niġiqpaktuat tuq luġniġaa uiksraun, ¹⁰ nipliutiplugu, “Atlas autaaqtitchiraqtut misruġuġiñniksramik sivulliplugu, aasrii aiyugaaktat imianikmata, akiitluñniqsramik piqaqtitkaqsip luġich. Aglaan ilvich itinniġiñ misruġuġiñniqsraq isruanunaglaan.”¹¹ Sivulliqpianuplugu taamna quvinqaqtuag savaaq Jesus-ŋum iñiqtaġiniġaa Cana-mi Galilee-miittuami. Ilaan kamanautni qiniqtinniġaa. Aasrii maliguaqtañ ukpigiiliutipsaagniġaat. ¹² Tamarruma aquagun Jesus aakanilu nukatchianilu suli maliguaqtinġi Capernaum-munniqsut, taraniasriiñ itlutinġi ikituurani uvluni.

Jesus-ŋum Suaqħuyaiħa Agaayyuvikpauramik

¹³ Jew-ŋuruat niġiqpagvikaanġat atilik Apqusaakkauġimik tikiyasriruq, aasriiñ Jesus Jerusalem-mun aullaġniqsuq. ¹⁴ Agaayyuvikpaŋmi pakinniġaa iñuich tunniuqqairuat aŋusalluŋnik ipnaiñiglu tinmiagruuraniglu suli simmiqsuqtit maniñnik aqupperuat manniqiviniġmikni. ¹⁵ Aasriiñ akfunaamik, ipiġaqtuusriqħuni uumaruapayaat aninniġai Jew-ŋuruat agaayyuvikpaŋatniñ, manniqiviniġich simmiqsuirit maniñnik ulġutluġich, simmiqsuutinġich siamitluġich. ¹⁶ Suli tilipluġich tunisiullaqtuat tinmiagruuranik itnaqħuni, “Tamatkua uvakŋa anitchigik! Aapaa tupqa tunisiuqqaiviguqnagu!”¹⁷ Maliguaqtañ itqaġniġaat uqaliq aglausimaruaq itna, “Agaayyuuñ! Siqniġillapialigma tupiġikkapnik iluqnauqsimaqtitkaŋa.”¹⁸ Jew-ŋuruat nipliutitqiniġaat apiqsruutmik, “Sumik quvinqaqtuamik iñiqtaqagutin qiniqtinnayaqpiuñ uvaptiknun nalauħiñ taatnasriġaqavich?”¹⁹ Jesus-ŋum kiugai, “Unauvva agaayyuvikpak piyaġupsiuñ, piñasruni uvluni

nappatqikkisigiga.” ²⁰ Jew-ŋuruat apiqsrugniġaat, “Piñsaruni uvluni nappatqikkisiviun? Malġukipiaq itchaksrani ukiuni nappagñaikkauruq agaayyuvikpak una!” ²¹ Aglaan Jesus uqautigikkaŋa agaayyuvikpak atrinuniqsuq ilaan timaanun. ²² Taamani tuquligmiñ anitqikman, maliguaqtaifi itqagniġaat taatna uqalħa, arguaqqutaitlugich aglausimaruat uqalħich, suli Jesus uqautigikkaŋa.

Jesus Iļisimaġai Iluqaisa Iñuich

²³ Jesus Jerusalem-mi ititlugu niġiqpagvikaami taggisiqaquami Apqusraaqtitauħimik iñugiaktuat ukpigiñiġaat qiñiqamisigik quviqnaqtuat savaaŋi. ²⁴ Aglaan Jesus-ŋum ilumutuuingiñiñiġai, atakkii ilaan iñuich iļisimmaagiklugich. ²⁵ Iñuktigon kanjicsipkagñaigñaqhuni ingiñiñiqsuq, ilaan kanjicsimmaagiklugich iñuich isrummatinġich.

3

Jesus-ŋum Iļisautriħa Nicodemus-mik

¹ Uvvaasriiñ inniqsuq iñuk atiqagtuq Nicodemus-mik, Jew-ŋuruat sivilliuqtaifi iļanġat, piqataupluni taapkunani Pharisee-ŋuruani. ² Unnuat iļanġatni utlautiniqsuq Jesus-mun nipliħhuni, “Iļisautri! Iļitchugigikput ilvich iļisautriksrauplutiñ tuyuulħiñ Agaayyutmiñ. Kia-unniñ piyumiñaitchai quviqnaqtuat savaat kisanik Agaayyutim piqasriumalugu.” ³ Jesus-ŋum kiugaa, “Iļumutuuruamik uqautigikpiñ, iñuum anitqiñgisuaġuni, Agaayyutim añaayyqautaa qiñitlasriyumiñaitchaa.” ⁴ Nicodemus-ŋum apiqsrulgiñiñiġaa, “Qanuġuni iñuguaniktuq anitqikkisiva? Nalupqinaitchuq, aakami iļuanun isitqiaqsiyumiñaitchuq, aniħi tuglilgitlasriħu.” ⁵ Jesus-ŋum kiugaa, “Iļumutuullapiaqtuamik nipliutigikpiñ, Iñuk anitqiñgisuaġuni imikun suli Ipqitchuakun Irrutchikun isitlasriyumiñaitchuq Agaayyutim añaayyqautaanun. ⁶ Tamatkua aniruat iñuñniñ iñugruñaurut. Tamatkualiasrii kisisa Ipqitchuam Irrutchim anitqiksitaŋi iñuugisirut Ipqitchuakun Irrutchikun. ⁷ Quviġusruutiginagu nipliutiga, ‘Anitqiksuskraupiaqtusri’. ⁸ Anuġi igliġagtuq napmupayaaġukami, ilipsiasriiñ tusraaplugu anuġim siiġruñniña, aglaan iļisimatlaitchiksi nakiñ agġiħa unniñ napmulħa. Taatnatun kiñapayaaq ittuq animaaqtuq Ipqitchuakun Irrutchikun.” ⁹ Nicodemus-ŋum apiqsrugniġaa, “Qanuġuni taatniitlagisiva?” ¹⁰ Jesus-ŋum kiugaa, “Ilvich iļisautraugaluqhutin Israel-mi taamna nalunicipiun? ¹¹ Iļumutuullapiaqtuamik nipliutigikpiñ, Uvagut uqagagtuqut iļisimakkaptiknik suli iļisautriraqtuqut qiñikkaptiknik. Aglaan nallipsi uqalħiput akuq-tuġummataitchaa. ¹² Iļipsi ukpigiñitlasriġisiviñitna uqautikapsi nunakŋaqtatigun; qanuġusri ukpigiñitlasriġisiviñitna uqautigupsi pakmakŋaqtatigun? ¹³ Kiñaanuñiñ pakmuña mayuqsimitachuq, aglaan Iñuum Iġniña atqagtuqat tatpakmakŋa. ¹⁴ Moses kivikmatun nimigianñuq nappaqutamun suviksrailaami, taatnatun Iñuum Iġniña kiviktaksraugisiruq. ¹⁵ Kisupayaaq ukpqiñripluni turviñiktuaq ilaanik isruitchuamik iñuugisiruq. ¹⁶ “Agaayyutim nunam iñui piqpagivagitlugich, Iġniitaluni aatchuutiginigaa. Kisupayaaq ukpqiñriħkun turviñiktuaq ilaanik tuquyumiñaitchuq, aglaan isruitchuamik iñuugisiruq. ¹⁷ Atakkii Agaayyutim Iġniñi tuyuġingitħaa atanniqsuqtatuplugu nunam iñuiñun aglaan anniqsuqtatuplugu iluqaitħun. ¹⁸ Kisupayaaq ukpqiñripluni tunñaviñiktuaq Iġniñanik, atanniursiaksraitchuq. Aglaan ukpqiñriñgitchuq atanniqsimaananiktuq, takku ukpqiñriħkun tunñaviñiksimitħuni Agaayyutim

Igñituaġġikkanaġnik. ¹⁹ Taatnaġlġpluġu taamna atanniusriaksraq ittuġ, qauma nunam iñuiñun tikitman. Aglaan iñuich piġpagitlukkaat taaqtuaġ taavrumakġa qaumamiñ, takku ilinġich irrusriñiksimaagħutinġ pigiitġhuamik. ²⁰ Kisupayaam irrusriñiksimaagħtuam pigiitġhuakun qauma uumigigaa, suli utlautisrunġtlaithuġ qaumamun, takku ilaan irrusriġiliutikkani pigiitġhuak sagviquġnitlġu. ²¹ Aglaan kisupayaagħ irrusriñikkami ilumutuuruamik qaumamun utlautiraqtuġ, taavrumuġa qaumamun sagviumatqupluġu irrusriġiliutikkani tupiksriñġikun Agaayyutmik.”

John Paptaaqġitchiri Iļisimarauħa Jesus-kun

²² Taavruma aquagun Jesus-lu malġguaqtinilġu aullaġniqsut nunanjanun Judea-m. Tarani ittuallañniqsuġ ilinġitñi suli paptaagħipluni. ²³ John-tuuġ paptaagħiniqsuġ Aenon-mi uñasriñġitchuamiñ Salem-miñ, takku imgukkaqħuni tamanna. Iñuich utlaagħaquġu ilaan paptaaqtaġniġai. ²⁴ John taamna isiqsi-maitġhuqsuli isiqsivinġmun.

²⁵ John-ñum malġguaqtaiñ ilanġich uqaksraqtuaqsiniqsut Jew-ñuruatlu taavrumuuna ipġiqsakkauħikun. ²⁶ Aasriiñ John-mun utlautiplutinġ uqautipluġu, “Iļisautrii! Anjun itqagħiviuñ Jordan-ñum iġluani piqatigikkana, ilvich uqautigikkana? Ilaa paptaagħiaqsiruġ, aasrii iñuum iluġani utlakkaa!”

²⁷ John-ñum kiuniġai, “Kiñanniiñ sumik piqagħumiñaitġhuġ, Agaayyutmun ġaitġhiñġunni. ²⁸ Iļipsi iļisimarigigipsi nipliġsimañapkun ‘Uvañja Christ-ñunġitchuñja, aglaan ilaan sivuani tuyuumaruñja,’ itqanaiyautityaqtitlġu. ²⁹ Nukatpiaġ katchuutniaqtuaġ niviaqsiam uiksrautigigaa. Nukatpam iļauraañja ġiħaġatauraqtuġ naalaġnipluġu, quviagipluġu tusraaħa nukatpam katchuutniaqtuam nipaa. Taatnatun quviasrukġa naammataġiruġ. ³⁰ Ilaa piġuqtuksrauruġ kamañaqsiñlġuni, uvañjaasrii nuimaġilunja.”

Ilaa Agġiqsuaġ Qilanmiñ

³¹ “Ilaa agġiqsuaġ pakmakġa iluqaitñiñ kamañatluġtuġ. Nunakñaqtaġli iñuħiñaupluni nunamiittuanñuruġ, nunakñaqtanik nipiqaqħuni. Ilaa agġiqsuaġ qilanmiñ kamañatluġtuġ iluqaitñiñ. ³² Aasrii uqautigigaa ġiñikkani tusraakkaniġu, aglaan kisupayaat uqalħa akuqtunġitħaat. ³³ Kia akuqtuiruam uqalħanik nalupġiqingġigaa Agaayyutim ilumutuulħa. ³⁴ Taavruma Agaayyutim tuyuġikkanañ Agaayyutim uqalħi uqagħigai, takku Agaayyutim ġaitġhipluġu inuñaiġlġu Ipġitġhuamik Irrutġhiġmiñ. ³⁵ Apam Iġñiñi piġpagiġpluġu aasrii supayaat aatġhuutigai ilaanun. ³⁶ Ilaa ukpiqs-riruagħ Iġñiġmik isruitġhuamik iñuħiġaqtuġ, aasrii tupiksriñġitħuaġ Iġñiġmik iñuħiġaġumiñaitġhuġ. Aglaan Agaayyutim ġinnautaa nayuutigisiruġ ilaani ġanjavak taimuñja.”

4

Jesus-lu Aġnaġlu Samaria-ġmiu

¹ Pharisee-ñuruat tusraaniqsut Jesus iñunnatluaqsinipluġu paptaagħitluħuniġu John-miñ ² (Jesus ilaa paptaagħiñġitħaluaqtitlġu, aglaan malġguaqtai). ³ Jesus-ñum tusraa’amiuñ uqagħikkañat, Judea-miñ aullaġniqsuġ Galilee-mun utiqħuni.

⁴ Utliġmiñi taavrumani Samaria-kuaqtuksrauniqsuġ. ⁵ Tikiñiñiqsuġ Samaria-m nunaagħġinanun atiqagħtuamun Sychar uñasriñġiñiñiqsuamun nunanjaninġ Jacob-ñum ġaisanañiñ iġñiġmiñun Joseph-mun. ⁶ Jacob-ñum nivviañja taraniinniqsuaġ. Aasrii Jesus iġluahġmikniñ iñiqtuqħuni, nivviam saniġaanun aquvinniqsuġ, uvluġ ġitiġquqman. ⁷ Samaria-ġmiu aġnaġ

aggigñiqsuq imiqtatqiaqhuni. Aasrii Jesus-ñum nipliutinigaa, “Imiksriñña!”
⁸ Immali maliguaqtai nunaqqimuniqisut niqiksramiknik tauqsigiqahutin.
⁹ Añnam Samaria-ğmium nipliutinigaa, “Ilvich Jew-ñurutin aasrii Samaria-ğmiunupluna. Qanuqhutin injiqpiña imigukhutin?” (Uvvataku Jew-ñuruat piqatqatlaitchut Samaria-ğmiunik.)
¹⁰ Jesus-ñum kiugaa, “İlisimagupku Agaayyutim aatchuutiksraña suli kisuuħa injiqtigikkaqpih imiksritqupluni injiyayagiñ, aasrii İlaan qaitchilutin iñuunaqtuamik imigmik.”
¹¹ Añnam nipliutigaa, “Ilvich qattaitmiutin, aasrii nivviaq itipmiuq. Nakiñmi imiq iñuunaqtuag piñayaqpiun?”
¹² Jacob-ñum sivulliapta uumiña nivviamik piqatqitanatigut, qitungaiñlu suli pamiqsaanisa imigvigimakñatnik. Ilvich Jacob-miñ kamanatluktuanunasrugivich?”
¹³ Jesus-ñum kiugaa, “Kiñapayaaq imiqtuag imigmiñ uumakña imigulitqikkisiruq.
¹⁴ Aglaan kiñapayaaq imigmiñ aatchuutiksramniñ imigumi imigulitqinñiangitchuq, takku imiq aatchuutiksrağa itkisiruq İlaani suvlaktuatun nivviatun imigmik iñuunaqtuamik, piqatqillugu ittuksramik isruılaamun iñuuhıgmun.”
¹⁵ Añnam nipliutigaa, “Taavrumiña imigmik qaitchınña, imigulitqinğitchumuunñali unniñ uvuna imiqtatqinğitchumuunña.”
¹⁶ Tarra Jesus-ñum nipliutinigaa, “Aullağutin uqautiyagun İlaqatin pakma nayuqtigikkan, aasriñ uvunatqigutik.”
¹⁷ Añnam kiunigaa, “İlaqataitchuña.” Jesus-ñum kiugaa, “Ilvich nalauttutin nipliğavich İlaqataiñniplutin.
¹⁸ Ilvich İlaqatniktuqsımaruami tallımani, aasrii nayuqtigikkan pakma nalauullugu İlaqatiginğitchiñ kachuusrimaitchiñ. Taatnağavich nalauttutin.”
¹⁹ Añnam nipliutigaa, “Taatnaiplugu İlisimmatqagnağavich kanjısigıga sivuniksriğirauiñ.”
²⁰ Samaria-ğmiut sivulliavtu agaayumağuurut uumani iñgimi aasriili ilipsi Jew-ñuruani uqagağtusri iñuich agaayumaaktuksrauniplugich Jerusalem-mi.”
²¹ Jesus-ñum nipliutinigaa “Ağnaaq, ukpiğınña, Piviksraq tikitkisiruq iñuich agaayyuvigıtlağñaıqmatruñ Aapa uumaniunniñ iñgimi naagaunniñ Jerusalem-mi.
²² Samaria-ğmıusri İlisımangıpiagıksi kisumun agaayumaahıqsı; uvagut aglaan Jew-ñuruani İlisımagıput kisumun agaayumaahıput, takku iñuich annıqsuqtiksrañat Jew-ñuruaniñ kanjıaqtuq.
²³ Aglaan piviksraq tikisaagtuq, pakmaunniñ tikiuumaanıktuq, İlumun putqatagvıaqtuat agaayumaagvıgıniıqmatruñ Aapa İpqıtchuakun İrrutchıkunlu İlumutuuhıkunlu. Takku Aapauruag piqagıktuq iñuich agaayumaagvıgıniıqtuanik inmiñun taatnaiplugu.
²⁴ Agaayyun İrrusriuruq. Tamatkua putqatagvıaqtuat İlaanik agaayumaaktuksraupıaqtu İpqıtchuakun İrrutchıkunlu İlumutuuhıkunlu.”
²⁵ Añnam nipliutinigaa, “Uvaña kanjısimagıga Messıah taiyuutilik Christ-mik agğıqsagumaruag. İlaan agğıgumi uqautisrağumakñatigut supayaamik.”
²⁶ Jesus-ñum nipliutigaa, “Uvaña uqaqatin İlaanuruña.”

²⁷ Taatnaanigmiuglu tarani Jesus-ñum maliguaqtai utıgnıqsut. Atqunaq quvıgıtchıñıqsut Jesus ağnamik uqatıqagnaıqman. Aglaanguuq nallıata nipliutingiñnıgaa ağnaq, “Sumik pisukpıch?” naagaqaa apıqsrunğinğıaat Jesus, “Suvaata ağnamik uqatıqagpıch?”
²⁸ Tarakña ağnam imiqtatni unıtıgu, nunaaqqimun utıgnıqsuq, uqaaqsıpluniasriñ iñun, ²⁹ “Malıgluna qinğıaqsiun iñuk uqautrıga surağalıpayaañnik. İlaa Christ-ñungıtchıaluaqpa?”
³⁰ Tamatkua uniñnıgıaat nunaaqıqı utlautıplutin Jesus-mun.

³¹ Taatnalhatnıguuq, malıgıaqtaıñ Jesus uqapsağnıgıaat, “İlisautrıi, nigğıiñ!”
³² İlaan kiunıgıai, “Nıqautıqatuna İlisımangısapıtñik.”
³³ Taatnaqman malıgıaqtaı avatmun apıqsruqtautıaqsiñıqsut,

“Iñuum una payungitchaluaḡniqpauḡ niḡiqsramik?”³⁴ Jesus-ḡum nipliutiniḡai, “Niḡautiqaqtuḡa tupiksriḡimik tuyuḡirima pitqutaanik suli itqanaḡiksraḡanik savaam qaisaḡan iñiḡtaḡitquplugu.”³⁵ “Uḡaḡaḡtursi, itnaiḡiplugu nautchiiviksiguḡ, ‘Sisamani tatqini ittaḡtuḡ katitchiviksraḡ.’ Uvaḡai nipliutigipsi, qiniḡtuallautaqsigik nauruat pakma pinḡuḡtuat katitauḡhiñaaḡuḡhutiḡ.”³⁶ Iñuk kipriḡluni katitchiruaḡ akiññagaḡtuḡ katitchiḡimimi nauruanik isruitchuamun iñuuḡimun, atunim aasrii nautchiiruaḡlu kipiriruaḡlu quviasruḡatigiikkisiḡlutik.³⁷ Uḡautauruaḡ ḡlumutuuruḡ itna, Iñuk nautchiiraḡtuḡ atlam aasrii kipiplugu, katitlugu mukkaaksraḡ.’³⁸ Uvaḡa tuyuḡipsi kipriḡlursi katitchitquplusri nautchiiviniḡmi savaaḡaḡvigimaisapsitni atlat savaaḡatni aasrii piññagusri taipchua savaaḡatniñ.”

³⁹ Samaria-ḡmiut iñuḡiaktuat nunaaqḡimikni ukpiqsriñiqsut Jesus-mik aḡnam itnaḡhaguḡ, “Ilaan uḡautigaaḡa supayaamik atuqsimakkamnik.”⁴⁰ Taatnaḡlugu Samaria-ḡmiut tikitñamitruḡ, ittualaḡuaḡsiñiḡaat iḡmikni. Jesus-ḡumaasriiñ malḡuḡni uvlunḡni nayuḡniḡai.⁴¹ Iñuḡiaksiḡaaḡniḡsut ukpiqsriuat ilaan uḡaututaiguḡ.⁴² Aasrii aḡnaḡ uḡautiniḡaat, “Ukpiqsriḡiḡsugut ilvich nipiñhiñiḡiḡisapkun aḡlaan uvaptiknik tusraaplugu, ḡitchuḡiḡikpup ḡlumutun anniḡsuḡtiksraulta nunam iñuiñik.”

Jesus Mamititchiñiqsuḡ Aḡalatchirim Iḡñiḡanik

⁴³ Kiñuaguḡ malḡuk uvluk Jesus aullaḡniḡsuḡ Galilee-mun.⁴⁴ Ilaan ḡiḡisimagaluaḡlugu, “Sivuniksriḡiqiri kamakkusriaḡatḡaitchuḡ iḡmi nunamiñi,” aullaḡviginiḡaa.⁴⁵ Galilee-mun tikitman iñuich paḡlaniḡaat, qiniḡanikhugu supayaḡ savaaḡikkaḡa niḡiḡpaḡvikaami tagḡisiquaḡtuami Apqusaakkauḡimik, takku ḡiḡittuuḡ utlautiniḡsut niḡiḡpaḡvikaamun Jerusalem-mi.

⁴⁶ Taatnaḡhuni Jesus utitqiniḡsuḡ Cana-mun Galilee-mi ittuumun, sivuani imiḡmik misruḡuḡuḡtitchiviniḡmiñun. Aasrii Capernaum-mi inniḡsuḡ aḡalatchiri iḡniḡaḡniḡsuḡ atniḡnaḡtuamik.⁴⁷ Tusraa’amiuḡ Jesus tikitlugu Galilee-mun Judea-miñ, utlaklugu apiqsruḡniḡaa Capernaum-muḡlugu iḡuaḡsipkaḡayaitmaḡaan iḡni tuḡulhiñaaḡuḡtuḡaḡ.⁴⁸ Jesus-ḡum nipliutiniḡaa, “Nalliḡsiunniñ tarra ukpiqsriyumiñaiḡpiaḡtuḡ, qiniḡaluaḡani kamaḡnaḡuaniglu savaanik quvinaḡtuaniḡlu.”⁴⁹ Aḡalatchirim kiulḡiñiḡaa, “Malinḡa, qitunḡauraḡa tuḡgaluaḡtitaḡu!”⁵⁰ Jesus nipliutigaa, “Aullaḡiñ, iḡniḡiñ iñuḡisiruḡ!” Taavruma iñuum Jesus-ḡum nipliutaa ukpiḡiplugu aullaḡniḡsuḡ.⁵¹ Aḡiḡlatmuktitlugu savaktaiñ paḡniḡaat tusraapkaḡiaḡlugu “Iḡniḡiñ iñuḡaḡsiruḡ.”⁵² Apiqsruḡniḡai qanḡaḡlaan iḡni iḡuaḡsitmuaḡsipmaḡaan. Taapkaḡa kiuniḡaat, “Ikpaksraḡ uvluḡpaḡuḡniḡmiñiñ atautchimun ḡiyuḡnaḡsipman uuaḡhuḡtaḡisuuḡ.”⁵³ Aapaurum ḡitchuḡiniḡaa atuummiḡha taivrumanani sassaḡniḡmi Jesus-ḡum nipliutikmani, “Iḡniḡiñ iñuḡisiruḡ,” Taatnaḡhuni ukpiliḡniḡsuḡ, suli iluḡaḡmiḡ tupiḡatipayaḡniḡlu.⁵⁴ Taavruma tuḡliḡniḡaa quvinaḡtuḡaḡ savaaḡa Jesus-ḡum Galilee-mukman Judea-miñ.

5

Jesus-ḡum Mamititchiḡha Atniḡnaḡtuamik Narvauram Siñaaḡi

¹ Aquaguḡ tamarruma Jew-ḡuruat niḡiḡpaḡvikaḡaḡat ḡiḡniḡsuḡ. Aasrii Jesus-tuuḡ utlautipluni Jerusalem-mun.² Taamani Jerusalem-mi Iḡnaich Paḡatni narvauraaḡniḡsuḡ tallimanik quliḡutilik. Hebrew-tuuḡ uḡaḡatiguḡ taiyuutiḡaḡniḡsuḡ Bethzatha-mik.³ Iñuḡiallapiḡhutiḡ iñuich atniḡnaḡtuat nalaniḡsut tamatkunani quliḡutit atiniḡni

qĩñitlaitchuat, pisrutlaitchuat, suli auliyatlailat taqqiplutĩj imgum ñiqsraqtikisrañanik. ⁴ Uvvaquqtakku qakugulitchiaqlugu Agaayyutim israqulgan imiq ñiqsraqtitañiqmagu aasrii sivulliq atnign̄aqtuanĩ kiñilgaaqtuaq anjalataupkaqqaqlugu imiq mamitaurañiqsuq qanusripayaamik atnign̄autiqagaluññañmi. ⁵ In̄ugguuq atnign̄aqtuaq in̄uĩññaq akimiaq piñasruni ukuni tarani itmiñiqsuq. ⁶ Jesus-ñum qĩñign̄igaa nalaruaq suli kanjisiplugu ilaan atnign̄aħa takiruami, aasrii niplutiniġaa, "Iħaaqsisukkaluaqpiħ?" ⁷ Atnign̄aqtuaq kiuniġaa, "Uvañ kiñisaitchaqtuñ imiq ñiqsraqtitaupman. Takanuññañiaqtitluñ atlam sivulliuġaġigaañ." ⁸ Jesus-ñum niplutiniġaa, "Makillutin, ikivġatin tigulugich pisrugiñ." ⁹ Taimmaññaq taamna mamtauniqsuq; ikivġani tiguplugich, pisruñniqsuq.

Mavlq tamanna taavruma atuummivia Jew-ñuruat minguiqsiaġviniġaat. ¹⁰ Taatnaqlugu Jew-ñuruat nipliatiaqsiniġaat in̄uk ĩħaaqsikkauruaq, "Ugluvak minguiqsiaġviuruq. Atuqtaksraptiknun akitñautiniqsutin ikivġapnik akiyaqavich." ¹¹ Ilaan kiuniġai, "Taivruma ĩħaaqsipkaqtima uqautigaañ, 'Ikvġatin tigulugich pisrugiñ.'" ¹² Taapku aapiqsruñniġaat, "Kia taatnaquvatin?" ¹³ Aglaan taavruma ĩħaaqsikkauruam ĩlitchuġingĩññiġaa kisutuilañ, atakkii Jesus tamaakñ piġñiqsuq in̄uġiakpagitluni tamanna. ¹⁴ Aquagun taavruma Jesus-ñum paġinniġaa Jew-ñuruat agaayyuvikpañatni aasriiñ niplutiplugu, "Atañii. Pakma ĩħaaqsirutin. Killuqsatqin̄ñiaqnak. Takku killuqsaguvich pigitluktuaq tikitpiaqtuq ilipnun." ¹⁵ Taavruma in̄uum aullaqami Jew-ñuruat uqautiaqsiniġai Jesus-ñuniplugu ĩħaaqsipkaqtini. ¹⁶ Taavrumiñ piqusirighutin Jew-ñuruat piyuagaqsiniġai Jesus, ilaa ĩħaaqsiiñiplugu minguiqsiaġvium uvluani. ¹⁷ Jesus kiuniġai, "Aapaga savaktuq ataramik in̄iqlugu, suli uvañaptuuq savaktuksraupmiuñ." ¹⁸ Taavruma niplutim Jew-ñuruat sivunniqsillapiñniġai tuqqtuchuklugu, taavrumuunaññiñauñitchuq minguiqsiaġvium atuqtaqsraigun aglaan niplihagunlu Agaayyutmik aapaqagnipluni suli atrilutipluni in̄miñik Agaayyutmun.

Iġñiġuruum Anjalatħiħa

¹⁹ Jesus kiugai, "Uqautigipsi ĩlumutuuruamik itna, Iġñiq in̄iqtatlatlitchuq in̄miguħiññaq. Ilaa savaaqagaqtuq taavrumiñ qñiikkaġmiñik Aapani savaaqaqman. Supayaamik Aapauruaq in̄iqtatlaqman, Iġñiñantuuq savaaġiraġigaa. ²⁰ Aapam Iġñi urriqsuutiraġigaa ĩluqaanik savaaġitlakkaġmiñik, atakkii piqpagiplugu. Ilaan ĩlisautigisiplugu kamanatluktuanikunniñ tamatkunakñ in̄iqtatġikkaniñiñ, ĩlpsi quviġsullapiatlasri. ²¹ Atriplugu Aapaa anjichairaiħa tuqruanik in̄ugutqiliġmun, taatnatullapiaq Iġñiñ qaitchitlaruq in̄uulġmik tamatkunuj piskukkaġmiñun. ²² Aapañ in̄miñik atanniqsuniġihuni, aglaan Iġñi qaitchianin̄iġaa atanniñġmik. ²³ Taatnaqhuni ĩluqani kamakkun itkisiruq Iġñiñanun atrilugu in̄uich kamaqsriħat Aapananik. Kiñapayaq kamakkutaitchumi Iġñiñanun kamakkutaitmiuq Aapananun tuyuġiraanun. ²⁴ ĩlumutuullapiaqtuamik uqautigipsi, Kiñapayaq tusraaruq uqautimnik suli ukpiqsirruq tuyuġirimnik piññaktaqtuq isruitchuamik in̄uulġmik. Taamna atanniqsiuyumiñaitchuq, aglaan pituġaaniktuq tuqunah̄iġmiñ in̄uulġmun.

²⁵ "Uqautigipsi ĩlumutuullapiaqtuamik, Piviksraq tikiññiaqtuq, ami tikiuumañiktuq tuquñaruat tusraakisrañat nipaanic Iġñiñan Agaayyutim, aasrii tamatkua tusraaruat in̄uuniaqtut. ²⁶ Atriplugu Aapauruaq Ilaa kanjuruq in̄uulġmi, taatnatun Aapauruam in̄illakkaa

Iġnġikkani kanjiutlasriplugu iñuuhġmi. ²⁷ Suli qaitchaa Iġnġi nalaullugu aġalatchiġiksramik atanniqsuiġmik, atakkii Ilaa Iñuum Iġnġiġplugu. ²⁸ Taamna quviġusruutiginaġu, piviksraq tikiññaiaqtuq tuquruat iluqatinġ iluviġni tusraaġisilhat nipaaniġ. ²⁹ Aasrii ilinġich anġiqiġlutinġ iluviġniñ, tamatkua savaaġiksuaġ anġilutinġ iñuuhġmun suli tamatkua savaaġiitchuat anġilutinġ sivuuġanaqtuamun atanniqsuiviksraġmiknun.

Iġisimarit Jesus-kun

³⁰ “Sumik savaaqaġumiñaitchunġa uvapkuiñaq. Uqausriusriagaġa tuvraqġugu Agaayyutmiñ atanniiraqtunġa. Taatnaqhutinġ atanniutitka nalaunġarut, takku pisuħlakun itinġitlugu, aglaan tuyuġirima pisuħhagun. ³¹ Uvapkuiñaq uqaqsagñiaġuma, iñuich ukpiġiyumiñaitchaat ilumutuunilugu. ³² Aglaan ittuq uqautigiriga, uqaqtuag ilumutun uvapkun. ³³ Ilipsi tuyuqaqapsi iñuġnik kanġiqsiuqtuksranik John-mun Paptaaqġitchirimun, ilaan uqautigaasri taavrumuuna ilumutuuruamik. ³⁴ Iñuġmik ilisimariqaġnangitchaluaqunġa, aglaan taamna nipliutigigiga ilipsi anniqsuqplusri. ³⁵ John atriaqatuaq nannimik ikimaruumik qaummaġiksiplugu, ilipsisuuq sivikitchuami taimani quviagigiksi qaumagikkaġa. ³⁶ Aglaansuli uvapkun piqaqtunġa ilisimarimik kamanatluġtuamik John-ġum ilisimarauħhaniñunniñ, makua savaat iñiqtaġikkagma, Apaa qaisaniñ savaaġitqupluġich itqanaġluġich tamatkua nalupqinaġsruġaat Apamun tuyuġiġiga. ³⁷ Apauruaqtuuq tuyuqaqtuag uvaġnik uqaqtuq tamarrumuuna, ilipsi tusraanġaqsimaitchaluaġiksi nipaa unniñ kigiñanġa qiñiġlugu. ³⁸ Ilipsi uqauttutai piginġitluġich unniñ ukpiġinġitlugu taamna tuyuġikkaġa. ³⁹ Iġisaaġigisi uqaħhich aglausimaruat iñuuhġmik isruitчуamik paqitchiñasugiplusri. Tamarra tamatkua uqautiqaqtuāt uvapkun, ⁴⁰ aglaan piyummataitchusri uvaġnun utlautisrugusri aasrii piññagusri iñuuhġmik uvapkun.

⁴¹ “Nanġaqsuiħksraq iñuġniñ qiñiġniaġagingitchiġa. ⁴² Aglaan ilisimagiksi, suutnaġinġitchiksi piqpaqsriħiq suvaluk Agaayyutim piqpaqtanġa. ⁴³ Agġiqsunġa Apaa aġalatchisaagun aasii akuqtungitchipisitña. Naagasuli iñuk kiña agġiqpan inġmi sanġimigun, ilipsi akuqtuġniaġiksi. ⁴⁴ Ilipsi nanġautisruuruani avatmun aasriiñ suliqutiginġitchiksi nanġausriaksraqsi Agaayyutmiñ kisianiñ. Qanuġsrimi ukpiqsriñiaqpsi? ⁴⁵ Isrummatiginagu uvaġnun patchisiqutigisiñilusri Aapaanun. Moses-ġum patchitri sagviummigaa, taimñaami Moses ilipsi tunġavigikkaqsi. ⁴⁶ Ilumun ukpiġiniġupsiuġ Moses, tunġaviginayaqmigipsitña ukpiġilunġa takku ilaan aglaktigun uqautigigaġa. ⁴⁷ Aglaan aglaaġikkaġi ukpiġinġitñapsigik, qanuġsri ukpiqsrigisivisi uvaġna uqaħimnik?”

6

Jesus-ġum Niġipchailħa 5,000 Anġutinik

¹ Taavruma aquagun Jesus ikaanaruq taagatchianun narvaġan Galileem. Taamna narvaq tagġisiquqmiuq Tiberias-mik. ² Iñuġiallapiaqtuat malilġiññaġaat, atakkii ilinġisa qiñiġluġich quviqnaqtuāt savaanġi iluqaqsiraġaiħkun atniġñaqtuanik. ³ Jesus qimiġaamun mayuqhuni, aquvinniqsuq maliguaqtiniġu. ⁴ Jew-ġuruat niġiqpagvikaanġat tagġisiquqtuag Apqusraaqtitauħġmik tarani qalliñiqsuq.

⁵ Jesus qiñiġluġich iñuġiallapiaqtuat iñuich utlautiruat inġmiñun nipliutinġaa Philip, “Nakiñ tauqsigayaqpsi niġisuiġutiksraġatnik ukua

iñuich?" ⁶ Taavruminaguug nipliutinigaa Philip uuktuaqługu, Jesus-
 num ilisimaanikkaluaqługu suliksrani. ⁷ Philip-num kiunigaa, "Malguk
 kavluutik akiaknik naamayumiñaitchut qaqqiaqsisigisağuptigik iñullaa
 mikiruuramikunniñ niğiyumiñaqsilugu." ⁸ Maliguaqtit ilañata, Andrew,
 Simon Peter-m aniqataa, nipliqsuq, ⁹ "Uvvaavani nukatpiağruk piqagñiqsuq
 tallimanik qaqquuranik barley-nik suli qaluuraanik. Aglaa suugisivat
 taapkua itna iñugiaktigiruami iñuñmi?" ¹⁰ Jesus nipliutigai, "Iñuich
 aquvititchigik." Ivigaanupluniguug tamanna. Iñuk iluqani aquvinniqsuq.
 Anutlhiñat 5,000-siyunnaq. ¹¹ Jesus-num qaqqiaq tigu'amiun, Agaayyun
 quyanigaa agaayupluni, autaagutaupluniasrii iñuñnun aquppiruanun.
 Taatanatusuli iñiqtaqağniqsuq qalukkun. Aasrii iluqatin niğiñiqsut
 pisuiğataqhutin. ¹² Niğisuilłakmata, Jesus nipliutigai maliguaqtini, "Ilakupayaat
 katitchigik aasrii iksisruñaqasri." ¹³ Katitchi'amin, immiğniğaiç qulit
 malgunnik aguupmaich ilakuatnik tallimaniñ barley-niñ qaqquuraniñ
 iñuich niğgiviğikkarñatñi. ¹⁴ Iñuich qiniqamitruñ quviqnaqtuaq savaaq
 Jesus-num iñiqtaña nipliğniqsut, "Ilumutun una ilaanuniqsuq. Tarra
 sivuniksriqirauniqsuq aggiqsuksrautauruaq nunam iñuñiun." ¹⁵ Jesus-
 num kanqisniğaa iñuñnun umialiguqtinniakiksrani nunuriluni. Taatnaqhuni
 unitługich aullaumiugallañniqsuq qimigaanun kisimi.

Jesus-ñum Pisrułha Imğum Qaanagun

¹⁶ Unnuksraaqman maliguaqtai narvamun utlautiniqsut. ¹⁷ Umiamun
 iki'amin utiaqsiñiqsut Capernaum-mun ikaaqługu narvaq. Unnuaguqman
 Jesus-num utlangiñiğaisuli. ¹⁸ Anuğiguutiqpaarağniğai qailguutiplugich.
¹⁹ Maliguaqtit iputlutinj piñasrunik naagaqaa sisamanik mile-lanik
 iglianigmiullu, qiniqsiñiğaat Jesus pisruktaaq imiğmi qalliruaq umiamun.
 Aasrii ilinjich iqsitçhallapiğniqsut. ²⁰ Jesus-num nipliutinigai, "Iqsiñasri!
 Uvañauruñ." ²¹ Taapkua ikiyumaliqsipiğniğaat, aasrii ikipman taimmaiñaq
 umiam tikiññaniktiğniğaa sivuniğikkani.

Jesus-ñum Qaqqianułha Iñuutłiğmi

²² Uvlutqikman iñuich iñugiaktuat aullangitchuat tamaaniananiñ
 narvam, ilitchuğiniğaat atausrisualuk umiaq taraniñtilaananiç. Jesus
 aullaqataunğıha maliguaqtimigun suli itqağiniğaat kisimin maliguaqtaiñ
 aullañhat. ²³ Atlas umiat Tiberias-miñ tulaagaqsiñiqsut qaniñanun
 niğiqpagviata Atanguruuaq agaayutrianikman. ²⁴ Iñugiaktuat kanqisima'amitruñ
 Jesus taraniñğıha unniñ maliguaqtai, umianun ikiplutin Capernaum-
 mun aullağniqsut pakakługu. ²⁵ Narvam iğluani iñuich Jesus paqitnamitruñ,
 nipliutinigaa, "Iisautrii! Qañaağlaan mañjaqpiç?" ²⁶ Jesus-ñum kiugai,
 "Ilumutuullapiqtuamik nipliutigipsi, paqitkipsitña takku niğilłapsigun
 qaqqiamik pisuiğataqhusri piqutigitlusruñaqnağich qiniçkasri quviqnaqtuat
 savaatka sanñjikkapkun. ²⁷ Sakuugutiqaqasri niqimik piungiqsaqtuamik
 aglaan sakuugutiqağitçi niqimun ituaksramun isruitçuamun iñuutłiğmun.
 Taamna niqi Iñuun Iğniñan qaitkisigaa ilipsitñun, takku Agaayyutim
 Aapam nalunaiqsagigaa ihuağikkauħagun Ilaa." ²⁸ Tamatkua apiqsruğaat,
 "Suruksrauvisa savaaqagñiğupta Agaayyutim savaañiñik?" ²⁹ Jesus kiugai,
 "Uvva savaaq savaagitqukkana Agaayyutim ilipsitñun, ukpiqsritqugaasri
 ilaanit tuyuğikkağmiñik." ³⁰ Tamatkua kiugaat, "Sumik qiniçkiğayaqpisigut
 quviqnaqtuamik sanñjipkun, uvagut qiniğlugu ukpiqsritłasriłuta ilipnik.
 Sumik iñiqtaqağayaqpiç? ³¹ Sivulliaut niğimarut taiyuutilinjmik Manna-
 mik qaqqumik pakmaknaqtamik suviksraillaami atriplugu uqautigimaruuaq

inilgaan uqaligmi, itna, 'Ilaan qaitchigai qaqqumik niqiksranatnik pakmakna.'”³² Jesus nipliqsuq, “Ilumun nipluutigipsi, taimña Moses niqiqaqutichiruq ilipsitnik pakmakna timilhiñamun ittuamik, taiyuutilinmik Manna-mik. Uvvaaglaan Aapaa qaitchigaasri iñuunaqtuamik ilumutuuruamik niqiksramik pakmakna qilanmiñ.”³³ Uvvatakku niqiksraq Agaayyutim qaisana ilaanuruq atqaqtuaq pakmakna iñuuligmik qaitchipluni nunam iñuiñun.”³⁴ Tamatkua niplutinigaat, “Ataramik qaitchisigut taavrumina niqiksramik.”

³⁵ Jesus-ñum nipluutigai, “Uvaña atrigigaaña qaqqiam niqiksrauruam timikun, uvaña kanjigigaaña iñuutlasriñksram iñuutchnikun. Iñuk utlautiruaq uvañnun niğisulitqikkumiñaitchuq, sul ikuqisruruq uvapkun imiğulitqikkumiñaitchuq.”³⁶ Aglaan uvaña uqautianikkipsi arguaqtullapsigun, takku ilipsi qinğigaluaqñu savaagikkapkun ukpiqsrisungitchusri.”³⁷ Kiñapayaq Aapaa qaisana uvañnun utlautigisiruq. Aasrii kiñapayaq uvañnun utlautiruaq saqitchumiñaitchiga.”³⁸ Takku atqaqtuñu pakmakna tuyugirima pitqutigikkaña iñiqtağityaqługu, pisullapkuungitchuaq.”³⁹ Uvvauna pisuhigigaa tuyugirim uvamnik tammaitqungihiksraga nalliatnikunniñ qaisagianikkañiñ uvañnun aglaan iluqaisa anitqiksillugich iñuuligmun uvlumi aqulligmi.”⁴⁰ Uvvauna Aapaa pisuhigigaa iluqatin qinğituaq iğniğuruamik sul ikuqisruruat ilaanik piqahiksranat isruitchuamik iñuuligmik aasrii uvaña makitifikisiplugich iñuuligmun aqulligmi uvlumi.”

⁴¹ Jew-nuruat uqapiluuğiaqsiñigaat ilaan niplihagun, itna, “Uvaña niqiksrauruña atqaqtuaq pakmakna.”⁴² Ilinich niplighiñiqsut, “Jesus-ñungitpauna, Joseph-ñum iğniña? Uvagu ilisimagivut aapañalu aakanalu. Qanuqñu-nimi nipliava atqağnipluni pakmakna?”⁴³ Jesus kiğai, “Uqapiluguiqitchil!”⁴⁴ Kiñaanunniñ uvañnun utlautilguitchuq kisanik Aapauruam tuyugirima uvañnun utlautipkaqmani. Aasrii uvaña anitqiksitskisigiga iñuuligmun uvlumi aqulligmi.”⁴⁵ Sivuniksriqirit aglausimaruat, ‘Agaayyutim iñupayaat ilisautigisigai.’ Kisupayaq naalagñuruq Aapamik sul iłitchiyumaruq Ilaaniñ utlautiraqtuq uvañnun.”⁴⁶ Kia-unniñ qinğiqsimaitchaa Aapa, aglaan kisimi Agaayyutmiqnisuruam qinğiqsimagaa Aapa.”⁴⁷ Ilumutuuruamik nipluutigipsi, kiñapayaq ukpiqsriruaq isruitchuamik iñuuliquaqtuq.”⁴⁸ Uvaña qaqqianuruña iñuunaqtuaq.”⁴⁹ Ilipsi sivulliasri niğimanñagmih pakmaknaktamik qaqqumik suviksraillaami tuqurut timimikkun.”⁵⁰ Aglaan qaqqiaq atqaqtuaq pakmakna itniittuq, kiapayaq niğikpagu tuquyumiñaitchuq.”⁵¹ Uvaña iñuunaqtuaq qaqqiaq atqaqtuaq pakmakna. Kiñapayaq iñuk niğigumi taavrumakña qaqqiamiñ iñuugisiruq taimuña, aasrii timiga qaqqianuruq qaisaksragikkaga nunam iñui iñuutlasritquplugich.”

⁵² Taatnaqman Jew-nuruat uqaatchagutiniqsut inmiknun aasrii apiqsruqlugu, “Qanuğuni uuma iñuum timimiñik niqiksriññaiaqpatigut?”

⁵³ Jesus-ñum kiğai, “Ilumutuuruamik nipluutigipsi, ilipsi niğinğitchupsiuñ timaa Iğniñan piqagumiñaitchusri iñuuligmik ilipsitni.”⁵⁴ Kiñapayaq niqiniktuq timimnik sul iminiktuq augikkamnik isruitchuamik iñuulihñaktaqtuq, aasrii anitqiksitskisigiga iñuuligmun aqulligmi uvlumi.”⁵⁵ Uvvataku timiga ilumun niqiksrauruq, sul auga ilumun imiksrauruq.”⁵⁶ Kisupayaq niqiqaqtuq timimnik sul imiqaqtuq augikkamnik iñuuruq uvapkun sul iñuugisipluni piqasriutiluni uvañni.”⁵⁷ Iñuuruam Aapam tuyugipluña, sul uvañaptuq iñuuruña ilaagun, taatnatuntuq kiña niqiqaqtuq uvamnik iñuugisipmiuq uvapkun.”⁵⁸ Iñuum taamna

qaqqiaq niqigigumiun iñuugisuruq qanavak taimuḡa. Taamnauruḡa qaqqiaq atqaqtuaq pakmakḡa atrigingisaḡa qaqqiam sivulliapsi niḡitchaḡat, naagaunniñ tuquplutin.”⁵⁹ Taatnaḡniḡai Jesus-ḡum iñisautriñiḡmiñi katraḡviḡmi Capernaum-mi.

Uqałhich Isuitchuakun Iñuñikun

⁶⁰ Iñugiaktuat maliguaqtañ tusraaplugu nipliḡñiqsut, “Taamna iñisuttun akuqtuñksraḡa sakiqnaqtuq. Kia naalaḡniḡisivaun?”

⁶¹ Uqautigaluaqtitaniguuq, Jesus-ḡum kanjiqsimapmitchañi maliguaqtini uqapñiukuat tamarrumuuna uqagikkaḡmigun. Taatnaḡḡuch nipliutiniḡai, “Taavruma nipim piyummataiqsitkaqsivasri?”⁶² Isrummatigisriun qñiñiksraḡa Iḡñiḡan Iñuum utiaqsikpan sivuani irvigimakkagmiñun. Taatnaaqsikpan nikaliḡukkayaḡniqipi?”⁶³ Ipqitchuaq Irrusriq iñuñiqaqtichiruaḡuruq.

Timi iñuñiqaqtitchiñḡitchuq. Uqałhich ilipsitñun uqautigianikkatka Irrusriurut, sulì iñuupkaḡisipiḡaasri.

⁶⁴ Naagauvva iłapsi ukpigiḡitchaich,” Jesus-ḡum taatnaḡniḡai. Iñisimaplugu aullaḡniisaḡatałhaniñ kisuulhat ukpiqsriñḡitchuaq sulì kisuugisiłha tuniriksraḡmi.⁶⁵ Aasri nipliḡñiqsuq. “Taavrumiḡa piqsriḡḡuḡu uqautigiḡipi, kia-unniñ utlautiyumiñiłha uvaḡnun kisanik Aapam utlautipkaḡpani taatnatlasriługu.”

⁶⁶ Taavruma aquagun iñugiaktuat maliguaqtañ kiñumuaktut malitqikkum-mataiḡḡuḡu ilaa.⁶⁷ Taatnaḡhuni Jesus nipliutiniḡai qulit malḡuk maliguaqtini, “Ilipsisuuq kiñumuakkumangitchaluaqmivisi?”⁶⁸ Simon Peter-m kiuniḡaa, “Ii, Ataniḡ, kimunmi aullaḡisivisa? Ilvich pigigitin uqałhich isruitchuamik iñuunaqtuat.”⁶⁹ Pakma ukpigiḡikput iłitchuḡiplugu ipqitchuaḡutilaan Agaayyumiḡnisauplutin.”⁷⁰ Jesus kiugai, “Ilipsi qulit malḡuuplusri piksraqtaḡḡiḡitpisimi? Aglaan iłari Tuunḡaqmiḡnisauruq.”⁷¹ Ilaanguuq uqautiginiḡaa Judas, iḡñiḡa Simon Iscariot-ḡum. Uvvatakku Judas qulit malḡuuqataugaluaḡhuni, tunisiyumaniqsuq Jesus-mik.

7

Jesus-lu Aniqałiḡu

¹ Tamarruma kiñuagun Jesus igliḡniqsuq Galilee-mi, igliḡummataiłaqhuni Judea-mi, atakkii Jew-ḡuruat tuqqutchukḡuḡu.² Jew-ḡuruat niḡiqpagvikaanata Palapkaat tikiyasriuruq.³ Uvvaasriñ Jesus-ḡum nukatchianñi anutit nipliutiniḡaat, “Unilugu mannaaq, aullaḡiñ Judea-mun, ilvillì maliguaqtivich taamani qñiḡumigaaat savaaq iñiḡtaḡikkan.”⁴ Kiñauñniñ iriqsimatłaitchuq savaḡmigun iñisimatqallapiaqami. Ilvich iñiḡtaqaqtuami tamatkuḡniḡa, iluqaitñun iñuḡnun iłitchuḡipkaḡiñ.”⁵ Taatnaḡniḡaat nukatchianjuñniñ ukpiqsriñḡitlutin Ilaanik.⁶ Jesus nipliutigai, “Piviksraḡa nalaullugu tikiyumangitchuqsuli. Ilipsi aullałhiñaanurusri sumipayaaq.”⁷ Nunam iñuiñ uumigikkaḡḡiḡitchaasri uvaptun, atakkii uvaḡa uqausrimaplugich iñuuniałhat pigiiłhagun.⁸ Ilipsi niḡiqpagvikaanukkitchi. Aullaḡitchuḡa pakma atakkii aullaḡviksraḡa tikiyumangitchuqsuli.”⁹ Taatna uqautilḡaaḡḡuch Galilee-mi ittuallaḡniqsuqsuli.

Jesus Niḡiqpagvikaanani Palapkaatit

¹⁰ Aquagun nukatchiani niḡiqpagvikaanuanikmata, Jesus-tuuq aullaḡniqsuq sagviaqtusruḡaḡani iñuḡnun, aglaan nalunautchipłuni.¹¹ Jew-ḡuruat qñiḡniḡaḡaluḡniḡaat niḡiqpagvikaanani itnaḡhutin, “Naamiimma taimña?”¹² Iñuich atqunaq uqaksraqtuniqsut Ilaagun, iłañich uqaḡhutin

iñlallautauñiplugu aasriilu ilañich uqaqhutinj pigiiññiplugu kinnitñinjiplugu iñuñnik. ¹³ Aglaan kia-unniñ uqaksraqtutigingiññigaa sagviğlugu, atakkii iqsiplutinj Jew-ñuruat sivulliuqtinik.

Jesus İlisautriñha Niğiqpagvikaanani

¹⁴ Niğiqpagvikaanata avvaña atuumaanikman, Jesus utlautiniqsuq Jew-ñuruat agaayyuvikpañatnun aasriiñ ilisautriaqsipluni. ¹⁵ Jew-ñuruat atqunaq quviğutchañiqsıt nipliqhutinj, “Qanuqhuni una iñuk ilisimaniqpa apai, ilisaqsimaitchaluaqhuni?” ¹⁶ Jesus kiugai, “İlisauttutiga uvamniqnisaungitchuq aglaan Agaayyutmiñ tuyuğirimniñ. ¹⁷ Kisupayaam piyummatiqagumi maliguglugu Agaayyutim pisulha ilisimatlagisigaa ilisauttutma Agaayyutiqniqsaukmagaan naagaqaa uvamniqnisaaukmagaan. ¹⁸ İñuk nipiqaqtuaq inmigulhiñaq piññaññağaqtuq kamagitchiuhksrağmiñik. Aglaan taamna kamañaqtutçhıruaq tuyuğirimniñ ilumutuuruq, ilaani piitçhuq tanğılaaq. ¹⁹ Moses-numlumaa qaitçhitçhıñasri malığutaksranik? Aglaan nallipsiunniñ malığutaksrapayaaq tupigingitçhaa. Suvaata tuqqutçhumavisitña?” ²⁰ İñugiaktuat kiugaat, “İlvich tuungaqtaqaqtutin! Kia tuqqutçhukpatin?” ²¹ Jesus kiugai, “Atatçhimik quviqnaqtuamık savaaqagama, iluqasri quviğusuutigigiki. ²² Moses-ñum tiliñigaasri iğñaurasri nalunaitñutçhiqplugich. Nalunaitñutçhisauviksrañat nukatpiagrucıh uvluq nalaurutpıman mınguiqsiagvinmun nalunaitñutçhisuursri mınguiqsiagvinmi. Uvvasuli, taamna tıllisiñ aullağniñğitçhaluaqmıuq Moses-miñ aglaan sivulliapsitniñ ilaan sivuani. ²³ Nukatpiagrık nalunaitñutçhikkautlanıqpan Jew-ñuruat mınguiqsiagvıatni, Moses-ñum malığutaksraña navigunğılugu, suvaatami uumisuutivisitña iñuñmik iluaqsıpkaiñipluña Jew-ñuruat mınguiqsiagvıatni? ²⁴ Atanniqsuiñasri sagvırautıgıulhiñaq qıññıñhiñakun aglaan atanniqsuisitçhi nalaunñaruakun.”

Jesus Christ-ñuva?

²⁵ Jerusalem-miut ilañich nipliğniqsıt, “İmñauñğitçhaluaqpa iñuk ipçhua tuqqutçhukkañat? ²⁶ Aasrii maaniıtuq! İlaa uqaıtrıruq sagviğhuni. Naagauvva nalliatunniñ akitñangitçhaat. İpçhua sivulliıqtıf kanıqsiñğitçhaluaqpatruñ Christ-ñunıluğı? ²⁷ Aglaan Christ agğıqpan, kia-unniñ ilisimayumiñaitçhaa nakitñaqtaulha. Naagauvva ilisimagıkput uuma iñuum kisunñik anayuuqaaqalha.” ²⁸ Jesus ilisautriñiğmiñ Jew-ñuruat agaayyuvikpañatni nipliğniqsıt nıpitısrıpluni, “İlipsi ilitçhiğipiagıaluaqpsıtña? Kanıqsisıvısiun nakitñaqtautilaaga? Uvaña agğıñğitçhıña uvapkuñıñaq, aglaan tuyuğiriga ilumutuuruq. İlipsi nalugiksi. ²⁹ Aglaan ilisimagıga atakkii İlaaniñ agğığluna, aasriiñ İlaan tuyuğipluña.” ³⁰ Tamatkuaguıuq iñuıch tiguykavaluağniğaat, aglaan kia-unniñ tıgunğıññıgaa takku İlaan tıgukkaıvıksraña tıkitmanğıtłuni. ³¹ İñugiakpaıraqtuat ukpiqsriñıqsıt İlaanık, aasrii nıpliğhutinj, “Taimña Christ agğığumi, quviqnatłuktuanık savaanık iñıqtağısıva uuma iñuum iñıqtanñiñ?”

Tıgırit Tilıraurıt Tıgıtquplugu Jesus

³² Pharisee-ñuruat tusraa’amisıgık, iñugiaktuat isıvrıuagıtıqatıuat İlaanık, ilıñıch piqasrıqhutinj qaukñıñıch agaayulıqsınık tuyuqagıniqsıt qaunaksranık tıgıtıaaquplugu Jesus. ³³ Jesus nipliğniqsıt, “Uvaña nıyıktaullapsaagıaluağıpsi aullağısırıña İlaanun tuyuğirimnun. ³⁴ İlipsi paqıqsıgısıgıpsıtña, aglaan paqıtçhumiñaitçhipsıtña, aasriiñ irviksramnun tıkitçhumiñaitçhusri.” ³⁵ Taatnaqman Jew-ñuruat uqaqsilğıñniqsıt inmiknun, “Napmunıñaqpa una iñuk uvaptıknun paqıtçhumiñaiññıva? İlaa

taatnasriq ağnaq iyagañnik miłquqtuğlugu tuqqtaksrauplugu. Qanuğli una ağnaq nipliutiginayaqpiuñ?” ⁶ Taatnağniğaat Jesus pitchaqługu ilinçh piqağukkaluaqhutin agvisiksramik. Aglaan Jesus sikitluni nunamun aglañniqsuq argañmiñik. ⁷ Taapkua apiqsruqtaqtuñi aasqipmata, Jesus qıchaqhuni nipliutiniğai, “Nallipsi killuqsagsimaıtchum sivullıuluni iyagañmik miłuqsaaqaağlıuñ.” ⁸ Taatnaqaaqhuni sikitluni nunamun aglaaqsilğiniqsuq. ⁹ Taamna tusraa’amıtrun, taapkua iluqatin aullağniqsut atausriuttaaqhutin aullağniplutın utuqqautluñniğmikiñ, Jesus kisinñuqlugu ağnağlu qıchaqtuq taranı. ¹⁰ Qıchatqıkhuni nipliutiniğaa ağnaq, “Naamiımma taıpchua? Nallıataunniñ tuqqtaksrağugñivatin?” ¹¹ Ağnam kiuniğaa, “İi, Anjuun! Nalliatnik israaqtaitchuna.” Jesus nipliutıgaa, “Uvañaptuuq tuqqtaksrağugumiñaitchikpiñ. Aullañhiñaaguqtutin aglaan killuqsatqısrıñaqnak!”]

Jesus Qaumman Nunam İñuñiñun

¹² Jesus-ñum iñuich nipliutitqıñiğai, “Qaumaksrauruña nunam iñuñiñun. Kisupayaam malikkumiña, qaumamik iñuunaqtuamik piññakkısrıuq. Taatnağuni iñuuniatqıkkumiñaitchuq taaktuakun.” ¹³ Pharisee-ñuruat kiuniğaat, “İlvich ilisimarriqsımarutin ilipniñhiñaq, taatnaqługu ilumutuugiluitchikput. Sumun atugumiñaitchuq taamna.” ¹⁴ Jesus kiugai, “Taatinıñğitchuq. Uqautıgıgalaññağma uvamnık, nipliutipayaaga ilumutuuruq, takku ilisımagıgı nakiñtaqtautilaaga suli napmun aullağniqtilaaga. İlipsi ilisımangıtchıksı nakiñ agğıqsılaaga unniñ napmunıqtilaaga. ¹⁵ İlipsi atannıqsuirıqtusrı iñulhiñaukıkun, atannığviğautaitchuna kimun-unniñ. ¹⁶ Aglaan atannıruksraunıguma atannıutiksırağa ilumutuunaıqtuq, takku tamarrumuuna kısıma inğitçuna, aglaan Aapauruam tuyugırıma piqasrıqsugaña. ¹⁷ Aglausımaruq malığutaksrısrıapsıtñi malğululitik ilisımarık atıkpaknik uqautaak ilumutuuginıplugu. ¹⁸ Uvaña uvamnık ilisımarriqsımaaqtuña suli Aapam tuyugırıma ilisımarriqsımaaqmıgaña.” ¹⁹ Tamatkua apiqsruğniğaat, “Naami aapagıkkın?” Jesus kiugai, “Nalugıptıguk Aapagalı. İlisımanığupsıtña, Aapagıttuuq ilisımanayağıksı.” ²⁰ Jesus-ñum taatnağniğai taranı Jew-ñuruat agaayyuvıkpañatni ilıraqağvıgıplugu pivıgıkkıñatni. Aglaan nallıataunniñ tıgunıñiğaa, takku tuqqtauvıksıraña tikiımanğıtıluni.

Jesus-ñum İlumutuuruatıñha

²¹ Jesus nipliutitqıñiğai, “Uvaña aullaqsagumarıña. Pakıaqsigısi-galuağıpsıtña, aglaan tuqugısırusrı killuunñapsı natqıgıttusrıaqangıtçupsı. Atlanungıllusrı, aullağuyumiñaitçusrı aullağvıgıniakkamnun.” ²² Jew-ñuruat nipliğniqsut, “Qanuqpa una, naaga inmiñik tuqunniqpa? Takku nipliqsuq, ‘Aullağumiñaitçusrı aullağvıgıniakkamnun.’” ²³ Jesus kiugai, “İlipsi maakñaqtaurusrı, aglaan pakmakñaqtauruña. İlipsi agğıqsauñurusrı marramakña nunamiñ, aglaan nunamiqnısaungıtçuna. ²⁴ Taatnağusrı uqautıgıpsı killulıqıraunñapsı tuqugısiñıplusrı. Tuqugısiptaqtusrı killulıqı-raunñapsı ukpıgıngısuagıpsıun ilaınutilaaga.” ²⁵ Taapkua apiqsruğniğaat, “Kısuuvıchıvva?” Jesus kiugai, “Aullağniısaqaaıñhiñiñ uqautıgıgalağıpsı kısıutilaamnık. ²⁶ İñuıgıaktuatıgun nipliğluna isilğıgumiñagaluağıpsı. Uvaña nıpiqaqtuna nunam iñuñun tusraakkahıñamnık İlaanıñ tuyugırımiñ ilumutuuruamıñi.” ²⁷ Tamatkua kanıqsıñiğniñiğaat uqautısrıılaaqtın Agaayyutıkun Aapauruakun. ²⁸ Taatnaqługıch Jesus nipliutılğıñiğai, “İñuum İğniña kıvianıkkıpsıun, ilıtçuğıpmılugulu pigısigıksı ilaınutilaaga, suli

inīqtaqaqtangīhīga uvapkuīnaq aglaan nipiqaīhīga Aapam kisimi ilīsauttutaagun. ²⁹ Aasrii tuyuḡiriga uvamni piqatauruq, Ilaan kisivriphanḡitchaana, takku ataramik quyalimaagīga.” ³⁰ Inūgiaktuat tusraaruat Jesus taatnaqman ukpiqsriñiqsut Ilaanik.

Qitungai Abraham

³¹ Taatnaqlugich Jesus nipliutinīgai Jew-nuruat ukpiqsruat ilaanik, “Ilipsi ilīsauttutitka tupigituīnaḡupsigik sivutmun, ilūmutun malīḡuaqtiginiagīpsi. ³² Ilūmutuuruuq ilitchuḡiniagīksi, ilūmutuulhum patchisaisitkisigaasri.” ³³ Taapkua kiunīgaat, “Uvagut Abraham-nūm kiñuviaḡigaatigut. Kimununnīñ savaktaagruumaitchugut. Uvvami qanuqpich nipliqaovich ‘patchisaisitkisigaasri’ itna?” ³⁴ Jesus nipliutinīgai, “Ilūmutuuruamik nipliutigīpsi, kiñapayaaq killuvsaqtaqtuq savaktaagruuliatraqtuq killuḡmun. ³⁵ Savaktaagruḡlī nayuutitlaitchuq anayuuqaaḡiīñi ataramik, aglaan iḡñiḡuruuq nayuutiraqtuq. ³⁶ Ilipsi Agaayyutim Iḡñiḡan patchisaisitpasri, tarra nalupqinaitchuanik patchisaitkisirusri. ³⁷ Ilīsimagiga Abraham-mun kiñuviaḡiḡiqsi, naagasuli tuqurviksraqsiuḡipsitña, takku akuqtuumangitlugu ilīsauttutiga. ³⁸ Uqautiqaqtuḡa Aapama qinīqitananik uvamnun, aasrii inīqtaqaḡaqtusri Aapapsitñiñ uqauttusriapsitñik.”

³⁹ Tamatkua kiunīgaat, “Uvagut aapagigikput Abraham.” Jesus-nūm kiunīgai, “Ilipsi ilūmun Abraham-nūm qitungaḡikpasri, savaaḡaḡayaqtusri ilaatun. ⁴⁰ Naagaavva tuqurviksraqsiuḡipsitña, uqautigaluqtitlusri ilūmutuuruamik tusraakkamnik Agaayyutmiñ. Abraham taatnaqsimaitchuq. ⁴¹ Ilipsi savaaḡaqtusri Aapagikkapsi savaanīñik.” Tamatkua kiunīgaat, “Uvagut aapilauḡunḡitchugut. Apa atausriḡ pigigikput, Agaayyun ilaa.”

Qitungai Tuunḡaum

⁴² Jesus kiugai, “Agaayyutmik ilūmun aapaḡaḡupsi piḡpaginayaḡipsitña, takku agḡiqsaunuruḡa Agaayyutmiñ, aasrii pakma uvaniitluḡa agḡiḡitchuḡa uvapkuīnaq aglaan ilaan tuyuḡipluḡa. ⁴³ Suvaata kanīqisitlāitpisiuḡ uqaīhīga? Ilipsi naalaḡniyummatiqanḡitchiksi uqauttutiga. ⁴⁴ Tuunḡaum aapagikkapsi qitungaḡiplusri aasrii malīḡutchiyumarauḡuplusri aapagikkapsi kimmutaīñik. Aullaḡniisaqqaapiḡhaniñaglaan ilaa tuḡqutchiruaruq. Ilaa tapinguusrimaitchuq turḡaanun ilūmutuulhum ilaa piitluni ilūmutuuruamik inmiñi. Uqaḡami saglumik inīqtaqaḡaqtuq takku saglutarauḡupluni, sagluuqtualipayaam aapagiḡlugu. ⁴⁵ Uvaḡa ilūmutuuruamik uqautigīpsi, taatnaḡusri ukpiḡinḡitchipsitña. ⁴⁶ Kiñaanmiñ niplilḡuitchuq uvapkun ilūmutuḡuḡlugu killuuruauḡunilūḡa? Uvvami uqautiapsi ilūmutuuruamik, suvaata ukpiḡisrunḡitpisiḡitña? ⁴⁷ Inūum agḡiqsuam Agaayyutmiñ naalaḡniḡai Agaayyutim uqautai. Ilipsi agaayutiqniḡsaunḡitlusri naalaḡniyummataitchusri.”

Jesus-lu Abraham-lu

⁴⁸ Jew-nuruat kiunīgaat Jesus, “Uvagut nalauttugut nipliqaḡta ilvich Samaria-ḡmiuniplutin suli tuunḡaḡtaqaḡhutin.” ⁴⁹ Jesus kiunīgai, “Uvaḡa tuunḡaḡtaqaḡitchuḡa. Apaga kamagikkagīgiga aglaan kamakkutaitchip-sitña. ⁵⁰ Pakkiagīnḡitchiga kamagikkauḡiksrāḡ uvapkuīnaq, aglaan atlam pakkiagīgaa kamaḡatitauḡiksrāḡa, aasrii ilaa atanguruq. ⁵¹ Ilūmutuuruamik nipliutigīpsi, kisupayaam uqauttutitka tupigigumigich tuquyumiñaiḡiaḡtuq.”

⁵² Jew-ñuruat kiuniġaat, “Pakma nalupqigingigikput tuunġaqtaqalhiñ. Abraham sivuniksriqirillu tuqumarut, naagasuli uqaqtutin, kisupayaam tupigik-pagu uqauttutin tuquyumiñaiiaġniplugu. ⁵³ Uvagut sivulliaqput Abraham tuquaniksimaatqatuaq sulipsuuq sivuniksriqiripayaatlu. Kamanatlukku-mavich Abraham-miñ? Kisuunasrukniagqiniñmiuvva ilvich?” ⁵⁴ Jesus kiugai, “Uvapkuinaq kamakkutiqaġniaguma suutnauyumiñaitchuq. Aapammik kamagiriaqatunja, taavrumiña ilipsi Agaayyutiginitchapsitnik. ⁵⁵ Aasriisuli iłitchuġianiksimaitchiksi, aglaan uvaña ilisimagiga Agaayyun. Uqaġuma Ilaa nalunilugu sagluturuañunjaqtunja ilipsisun. Aglaan ilisimallapiaġiga aasriiñ uqałha tupigiplugu. ⁵⁶ Abraham-ñum sivulliapsi ukpiqsriħmigmun kanjqsipługu agġigisiħiga nunamun quviatchautigikkana suli qiniħummiuqlugu taimña uvluga. Arguaqqutaillapiaqlugu agġigisiħiga ilaa quviasruktuq.” ⁵⁷ Jew-ñuruat kiuniġaat, “Malġukipiaq qulinik ukiuniksimaitchutinsuli aasriiñ qiniħsimaniviuñ Abraham?” ⁵⁸ Jesus kiugai, “Iłumutuuruamik nipliutigipsi, Sivuanunniñ Abraham-ñum anihksrañan, inñaniktunja.” ⁵⁹ Tamatkua tigusriħiqsut iyagañnik miłtuqtuġukługu, aglaan Jesus iriħniqsuq aasriiñ anipluni Jew-ñuruat agaayyuvikpanatniñ.

9

Jesus-ñum Iħuaqsigaa Anjun Ayauñaruq Anihimmiñaglaan

¹ Jesus pisruksaaħgmiñi qiniħniqsuq añutmik ayauñaniqsuamik anilġataħgmiñiñaglaan. ² Maliguaqtaiñ apiqsruġniġaat, “Iłisautrii! Kia killuqsautaan anihaniñ ayauñapkaġniqpauñ? Ilaan naagaqaa añayuqaakkiñ killuqsautaaakni?” ³ Jesus-ñum kiugai, “Taavruma ayauñalħa kanjqañgitchuq ilaan killuqsalħanun unniñ añayuqaakkiñ killuqsalħaknun. Ayauñaruq Agaayyutim sanja qiniħnaqtitquplugu ilaagun. ⁴ Savaaġiraksraġigikput sivutmun piyumiñagnaptikni. Unnuaq tikiññaiaqtuq, kia-unniñ savagvigiymuñaisaño. ⁵ Uvaña maani nunami innamni qaumaksrauruña nunam iħuiñun.” ⁶ Taatnaamikami Jesus-ñum tivvuaqħuni nunamun akurrutiniġaa maġgamun, aasriiñ nanukługik maġgamik taavruma añutim irrak, ⁷ nipliutiplugu, “Aullaġutin iġġuġiaġuñ kigiñan narvauranun Siloam.” (Taamnaguquq mumiutiaqatuaq Tuyuħmik.) Taamna añun aullaqħuni, kigiñi iġġuġiaqamiuñ utiħniqsuq qiniħlasripluni. ⁸ Iħuuniaqataiñ suli tamatkua qiniħtikaanñiñ injularaupman apiqsruqtautiaqsiħiqsut, “Unauvva taimñaunġitpa anjun aquppipluni injulaayuk?” ⁹ Ilañisa taivrumiñauñiġaat. Ilañiłi nipliġniħiqsut, “Qañoa! Taivrumiñauñgitchuq, taatnatun qiniħaqaqsiħiaqtuq.” Taamna añun inmiñik nipliġniħiqsuq, “Taimñauruño.” ¹⁰ Tamatkua apiqsruġniġaat, “Qanuħutinmi qiniħlasripkakkauvich?” ¹¹ Ilaan kiugai, “Iħuum atiaqatuum Jesus-mik irrakka maqatlamik nanuqqaqługik aasriiñ tiligaño Siloam-mun iġġuġiaquplugu kigiñaga. Tarra aullaqtunja, aasriiñ iġġuqsagłuqqaqtunja qiniħlasriruño.” ¹² Taapkuapiqsruġniġaat, “Naamiimmami ilaa?” Kiuniġai, “Naluruño.”

Pharisee-ñuruat Apiqsruqtuġaa Iħuaqsikkauruq

¹³ Tamatkua taamna añun qiniħlaisimaruq aullautiniġaat Pharisee-ñuruanun. ¹⁴ Tamannaguq uvluq Jesus-ñum maqatlamik nanukługik añutim irrak piħha qiniħlasritquplugu Jew-ñuruat miñġuiqsiaġvigiñiġaat. ¹⁵ Tarra Pharisee-ñuruat apiqsrułiñiġaat qanuħuni qiniħlasripanñan. Aasrii uqauntiniġai, “Taivruma maqatlatiqlugik irrakka, iġġuqapku kigiñaga pakma qiniħlasriruño.” ¹⁶ Pharisee-ñuruatguuq ilañich nipliġniħiqsut, “Taimña

iñuk taatnaiļiplugu iñiqtaqaqtuaq Agaayyutmiqnisauñgĩñiqsuq, takku atuqtaksraq minguiqsiaǵvikun tupikkutaiñĩǵaa.” Atlatli nipliǵñiqsut, “Qanuǵunimi iñuk killuliqiraurlaq iñiqtaqatlagsiva taatnatchiñik quviquaqtuamik savaanik?” Taapkua igluguiksinniqsut taavrumuuna. 17 Pharisee-ñuruat apiqsrutqilgiñĩǵaat taamna añun, “Qanuǵli nipliutigitlanayaqpiun ilaa qiñitlasripkaǵniplutin?” Taavruma kiuniǵai, “Sivuniksriqiraurlaq.”

18 Jew-ñuruat ukpiqquitiqaǵumanǵiñĩǵaat qiñitlaiǵmiñiñ qiñitlasriļha. Kiisaimma tuqļuqpaich taavruma añutim añayuqaak. 19 Ilijisa apiqsruǵniǵaich, “Una iǵniǵivitchu? Nipliutigitlavitchu animaiļha ayaunapluni? Qanuqhunimi qiñitlasriva pakma?” 20 Añayuqaakkiñ kiuniǵaich, “Uvaguk ilisimagikpuk ilaa iǵniǵikkaqpuq sulı ilisimagikpuk aniǵiǵmiñĩǵaalaan ayaunaiļha. 21 Aglaan nalugikpuk qanuqhuni pakma qiñitlasriļha, naaǵaqaa nalugikpuk kimun qiñitlasripchalha. Ilaa iñuguaniksimaqaqtuq sulı kiggutitlasrimaqaqtuq iñmiñun. Apiqsruqtaqsıun.” 22 Añayuqaanñuruak taatna nipliǵñiqsuq igsikkutiqaqhutik Jew-ñuruanun, takku sivunnianiksimaqaqtut kia iñuam nalupqinaigluqu uqaǵikpagu Jesus Christ-ñuniļugu anitkisiplugu katraǵviñmikniñ. 23 Taatnaqhutik taapkuak añayuqaanñuruak nipliǵñiqsuq, “Ilaa iñuguaniksımaruq, apiqsruqtaqsıun!”

24 Tugliļiqǵuqu tuqļuǵiñĩǵaat iñmiknun taimña añun animaruq ayaunapluni aasriñiñ nipliutiplugu, “Agaayyutim sivuǵaani akiqsruǵiñ ilumutun uqaǵisiļpakun. Uvagut ilitchuǵigikput taimña uisitın killuliqiraurlha.” 25 Taavruma kiuniǵai, “Ilaan qanusriulha nalugiga. Ataursiq ilisimagiga, uvaña ayaunǵaluaqtuami pakma qiñitlasriurña.” 26 Taapkua apiqsrutqilgiñĩǵaat, “Qanusriǵaqhutın qiñitlasripkaqpatin?” 27 Kiuniǵai, “Uqautianikkaluǵipsi aglaan naalaǵnisunǵitchusri. Suvaatami tusraatqıǵuaqsılgıtpısıun? Naaga malıǵuaqsıutisrukpsı ilaanun?” 28 Tamatkua kiuniǵaat uqanıǵluutiplugu, “Ivich taivruma malıǵuaqtıgıliutıgaatın. Uvagut Moses-ñum pigıaataıgıt. 29 Ilisimagikput Agaayyutmun uqautruulha taimña Moses, aglaan nalugikput tamanna iñuk nakiñ agǵıqsılaaña.” 30 Taavruma añutim kiuniǵai, “Atlayuǵnarruqtugalukku talunıkapısiun nakitñıaqtauhagun, aglaan qiñitlasripkaǵaaña. 31 Ilisimagikput, Agaayyutim naalaǵnitlaiļha killuuruanun, aglaan naalaǵnıraǵıǵai kamagirini sulı tupiksriurıat pisulıǵmiñik. 32 Nunam aullaǵniisaǵataļhanıñ tusraanǵaqsımaıtchıt iñuñmik qiñitlasripkakkauruamık ayaunapluni animaruamık. 33 Kisanık taimña iñuk agǵıqsuanǵıluǵıñ Agaayyutmiñ pigumi avataaǵun sumık iñiqtaqalǵuyumiñaitmiuq.” 34 Tamatkua kıǵǵuqñunıǵaat, “Animagaluaqtutin killukun iñukkuksaanıplutinlu aglaan ilısautniagaqsıvisıǵıt?” Taatnaqqaaqǵuqu ilıjisa anınnıǵaat katraǵviñmiñ.

Irrutchikun Qiñitlaiļautıq

35 Jesus tusraanıǵaa ilaa anınnıplıgu. Paqıtnamıun nipliutinıǵaa, “Ukpıǵıvııun Iǵniña Iñuum?” 36 Taavruma Jesus kiuniǵaa, “Uqautıñña kısıutılaanani. Uvañalı ukpiǵıyımıǵıǵa ilaa.” 37 Jesus nipliutigaa, “Ivich qiñianıksımaǵıñı, sulı ilaanıuruq pakma uqaqatın.” 38 “Atanıq! Uvaña ukpiǵıǵıkpıñı,” taamna nipliǵñiqsuq, aasrıı sıtuqıhıni sıvuǵaanun Jesus-ñum. 39 Jesus nipliǵñiqsuq, “Agǵıǵıñıqsunı nunam sısıǵıplıgu atanıñıksııksraq, ayaunıaruat qiñitlasripkaǵıluǵıch, sulı qiñitlanasrıurıat ayaupkaǵıqıǵıch.” 40 Iñanıǵısuuq Pharisee-ñuruat taranı ittuat tusraa’amıtrun taatna nipliǵman apiqsruǵniǵaat, “Uvaguttuuq qiñitlaiuchaǵıvisıǵıt?” 41 Jesus-ñum kiugai,

“Iipsi qiñitlaitchupsi killuutaiññağaluaqtusri, aglaan qiñitlaruağıplusrı ilipsitñik killuutiqagugaaqtusri.”

10

Atrikusraun İpnaiqağvikun

1 İlumutuuruamik nipliutigipsi, “İñuk isingitchuaq ipnaiqağvium taluagun, aglaan mayuaqtaqtuaq atlakun tiglinñaqtauruq ivayaqtuqtauplunilu. 2 Aglaan isiğaqtuuaq talukun ipnaich munaqsrigiragigaat. 3 Taluliqirim taluıgıtırağigaa. İpnaich tusraarağigaaat nipaa tuqluğaqmatin atıgmiktigun, aasrii ilaan annisırağigai. 4 Annisianikamigich sivulliugağigai aasrii ipnaich maliklugu nipaa ilisimaplugu. 5 Tamatkua atlamik maliutritlaitchut, aglaan qimagağigaaat nipaa ilisimangitlugu.” 6 İesus atrikusrautmik uqautipmatin, ilinisa kanıqsiñğinñağaaat sumik uqautitilaaqtin.

İesus Nakuuruuaq Munaqsri

7 İesus nipliutitqinñigai, “İlumutuuruamik nipliutigipsi, Uvaña taluuruña ipnaiñi. 8 Atlakauplutin sivumni tikiaruat iluqatin tiglinñaqtaurut ivayaqtuqtauplutinju aglaan ipnaich naalağnisaitchaich tamatkua. 9 Uvaña taluuruña. Kisupayaaq isiğumi uvapkun annıqsuğisiruq; ilaa isıqtuni naagaqaa anıruni paqıttağnaqtuq niqıksraq. 10 Tiglinñaqti tikitchaqtuq kisanik tigligiaqhuni tuqqutçhıyaqhuni unniñ piyaqquqtaıyaqhuni. Uvañali aggiqsunja tamatkua iñuich iñuudıgmik piññaquplugich inunailıapiğlugu.

11 “Uvaña munaqsriılautağigaaatña ipnaich. Munaqsriq nakuuruuaq tuquyummatıqaqtuq ipnaiñik piqusriğuni. 12 Akiññañniaqtim munaqsrinıungıtçhua ipnaich pigingıtçhai. Unitlğugich qimagaqtuq qiñiqami amaqqumik aggiaqsıruamik. Amaqqumaasrii kınmaqlugich siamıtkaqsıplugich tamatkua ipnaich. 13 Akiññañniaqti iñuk qimagaqtuq akiññañniaqtaulhiñakıgmıgun. Suksrağingıtçhai ipnaich.

14 “Uvaña ipnaich munaqsraat nakuuruuaq. İlisimmaagıtka ipnaitka suli ilinisa uvaña. 15 Taatnatun Aapam ilisimalha uvamnı, uvañaptuuq Aapa ilisimagıga. Uvaña piyummatıqağıga tuqulıksrağa piqıtıgilugich. 16 Aasrii atlattuuq ipnaich pigıgitka munaqsrivinımi uvanıingıtçhuaat. Tikiutrak-srağitmigıtka, aasriiñ naalağniñiağaaat nipıga. Tarra atautchiıñagıgnıaqtut ipnaich suli munaqsriı atautchiıñamik. 17 Aapam piqpagıgaaña tuqqutrıyumañlakun piqusriğlunja iñunı, aasriiñ tuqqutaunjanıkkuma iñugutqıkkıñhıtçhunja. 18 Kia-unniñ tuqqutçhumiñaitçhaaña nunurılunja. Uvapkuiñaq çaisağıgıga pisulakun, qaıñhiñaağıplugu suli satulhiñaağıplugu. Taamna tillisiagıkkaga Aapaaniñ atuqugıga.”

19 Tarani Jew-ñuruat atingilğinñıqsut piqusriğhutin tamatkunıña uqauttutınik. 20 İñugiaktuat niplianıqsut, “İlaa tuungağmik piqağniqsuq, kinnıqıruq. Suvaata naalakpisiun?” 21 Atlatli niplianıqsut, “İñuk tuungaqtalik uqağumiñaitçhuq taatna. Qanuğuni tuungaqtalik qiñitlasrıpkaisıva ayaunaruamik?”

Jew-ñuruat Ayaiñhat İesus-mik

22 İlğinñıqsuq niğıppagıvıkaağ Jerusalem-mi. Itqauttutıginiğaa Jew-ñuruat agaayyvıkpınat anmalğıtqıman taimanı qaayugnainjanıkmagich. 23 İesus pisruksaagıniqsuq Jew-ñuruat agaayyvıkpınatni Solomunıun Qulıgıtaneanı taggisilınımi. 24 Aasriiñ Jew-ñuruat agaayaanun katıamın nipliutiniğaaat, “Qanutun taktıgıruami nalıgutıtçhaaqsıvisıgıt? İlumutun uqauttutıgıt, İlviç Christ-ñuviç?” 25 İesus kiugai, “Uqautianıkkaluağipsi,

aglaan ukpigiŋitchipsitña. Savaat iñiqtağikkağma Aapaa sanñiqutaagun uqautigigaatña. ²⁶ Aglaan ukpigiŋitchipsitña atakkii ipnaiğingitlusri. ²⁷ Uvaña ipnaima nipiga naalagağigaat, uvaña ilisimaplugich, ilinjisa malikluña. ²⁸ Iñuuhigmik isruitchuamik qaitchigitka, ilinjich tuquyumiñaiqlugitunniñ. Kia-unniñ ivayaağiyumiñaitchai uvañniñ. ²⁹ Sua Aapaa qaiññanikkaña uvañnun kamanatluktuq iluqaaniñ. Kia-unniñ ivayaağiyumiñaitchaa Apam qaunakkutaaniñ. ³⁰ Aapagal uatausriuruguk.”

³¹ Jew-ñuruat iyağañnik tigusritqilgiññiqsut milluuguklugu. ³² Jesus nipliutinigai, “Sivuccapsitñi uvaña savaaqaqtuami iñugiaktuanik savaallautanik Apam uvañnun iñiqtağitqukanjñik, nalliatigun tamatkua miłquțuğukpisitña?”

³³ Jew-ñuruat kiuniğaat, “Savaallautatigun miłquțuğungitchiptigiñ, aglaan sagluuqtuagağutiqałhapkun, takku iñuħiñaugaluahutin uqaqtutin ilipnik Agaayyutaaniplutin.” ³⁴ Jesus kiugai, “Maligutaksrağikkapsitñi aglausimaruq, ‘Agaayyun nipliğñiqsuq, ilipsi agaayyutaurusri.’ ³⁵ Kanjicsimagivut uqałhich aglausimaruat ilumutuugisilhat taimuña. Agaayyutim taiñigai agaayyutinik taipchua iñuich akuqtuiruat uqałigmiñik. ³⁶ Uvañali tigusriagağipluña Apam tuyuğikkağigaaña nunam iñuñun, qanuğhusrimi nipliavisi saglupluña uqağniğluutigiñiplugu Agaayyun nipliçama igñiginipluña Agaayyutmun. ³⁷ Ukpigiñaña savaaqağitçhuma Aapaa savaanjñik, ³⁸ aglaan savaağiniğupkich, ukpigiñğitchaluağupsitñaunniñ, savaağikkatka ukpigiñaksrağigisri. Taatnağupsiuñ kanjicsiñiaqtusri nalupqisrunigilusri Apam uvamniitilaañanik sulı uvaña Apamniitilaamnı.” ³⁹ Taapkuaguquq tiguyumatqiaqsilgiññiğaat aglaan annalgiññiqsuq ilinjisa arganjitñiñ.

⁴⁰ Jesus utilgiññiqsuq Jordan kuuk ikaaqługu taivrama John paptaağivianun, aasrii tarani itkaqsipluni. ⁴¹ Iñugiaktuat iñuich tikiagaqsıñiğaat avatmun itnaqhutin, “John taimña iñiqtaqağitçhaluaquq quvıqnaqtuanik aglaan uqaututıpayaaña uumuuna iñukun ilumutuuruq.” ⁴² Taatnaqhutin iñugiaktuam iñuum ukpigiñiğaa Jesus.

11

Lazarus-ñum Tuquħa

¹ Iñuk Bethany-mi iñuuniaqtuaq atıqaqtuaq Lazarus-mik atniğñaligñiqsuq. Taamna Bethany nunaaqqiuraq nukagiiç Mary-mlu Martha-mlu irviak. ² Taamnaguquq Mary taimña kuvirıruaq tiprağiksaumik Atanğum isigaiñun aasrii allaqługich nutchamiñik. Taavruma anutnunga Lazarus atniğñaligñiqsuq. ³ Nukagiiç ağnak tuyuqağniqsuk Jesus-mun kilgutmik itnaqlugu, “Ataniq, ilauraannan piqpagikkan atniğñaligñiqsuq.” ⁴ Jesus tusraa’ami nipliçsuq, “Taamna atniğñaq isruqağitçhuq tuquħiğmun. Atuummigiçıruq kamagıkkauħiksrañanun Agaayyutim, aasriiñ Agaayyutim Iğñiña kamaqaçsıkkautquplugu taavrumuuna atniğñakun.” ⁵ Jesus-ñum piqpagigai Martha-lu anıqataalu Mary Lazarus-lu. ⁶ Ilaan tusraa’amıuñ Lazarus atniğñağniplugu, irvinmiñi ittuallapsaağniqsuq malğunıni uvlunı. ⁷ Tarakña malığuaqtıni nipliutinigai, “Ki, utitqılłakta Judea-mun!” ⁸ Malığuaqtaiñ kiuniğaat, “İlisautrii! Uvvaquyuuraqnaami Jew-ñuruat iyağañnik miłquțuğniagağaaatin, utiğñalgitpiñmi taamuña?” ⁹ Jesus nipliçsuq, “Uvlum qaumanıña sassaqağitpa qulit malğunıç? Iñuk uvlum qaumanıñani igliğumi putukkıtçhumiñaitçhuq, atakkii qıñiqlugu siqiğum qaummataa marruma nunam. ¹⁰ Aglaan unnuam taqtuami

igligumi, putukkitkisiruaq piilluni qaumamik.” ¹¹ Jesus taatnaqqaaglugich nipligñiqsuq, “Ilauraaqput Lazarus siñksaqtuq, aglaan iqiiqsitchaqtugñiaqiga.” ¹² Maliguaqtañ kiuniqaaq, “Ataniiq, siñikkumi iluaqsiñiaqtuq.” ¹³ Aglaan Jesus piñiqsuaq Lazarus tuquniplugu. Taapkua isrumaniqsut uqagasrukniaglugu siñksapiaqtuamamik. ¹⁴ Jesus nipliutiniqai nalupqinaiqlugu, “Lazarus tuquruq.” ¹⁵ Aglaan piqtigiplusri, quyaruna taamani ingiñiapkun, ukpiqsrisiñiqplusri pitluglu. Utlaglakput!” ¹⁶ Thomas, taiyuutilik Malgimik, nipligñiqsuq maliguaqtauatmiñun, “Ki! Iisautrii, piqasriglakput! Uvagullu tuquqatigiyumigikput!”

Jesus Anitqigviuruq Suli Iñuuthupluni

¹⁷ Jesus tikitñami, iłtchugñigaa Lazarus iluviqtanjaniksimplugu sisamani uvluni. ¹⁸ Bethany-guuq unasriguni ingiññiqsuq Jerusalem-miñ. Sivisutillaqaqñiqsuq malguktun mile-laksrayunnatun. ¹⁹ Aasriiñ Jew-nuruat iñugiaktuat aggigñiqsut, Martha-lu Mary-lu qinñiqaglugik araaqtugiaqgugik aninjauranjanik tuqułhagun. ²⁰ Martha-m tusraa'amiuq Jesus aggiaqsiplugu anipluni paagñigaa. Aglaan Mary aaimiñiqsuq. ²¹ Martha-m Jesus nipliutigaa, “Ataniiq! Uvani itchuvich, aninjauraga tuqunayaitchuq.” ²² Aglaan ilisimagiga, pakmaunniiñ Agaayyutim qaitchitłagaatin, qanusripayaamik injiguvich injimiñ.” ²³ Jesus-nun nipliutigaa, “Aninjauran anipchakkaugisiruaq.” ²⁴ Martha-m nipliutigaa, “Kanjqsimagiga Ilaan anipchakkaugisilha aqulligmi uvlumi.” ²⁵ Jesus-nun nipliutigaa, “Uvaja anitqigviuruja suli iñuuthupluna. Kisupayaaq tunñapluni ukpiqsriruaq uvamnuk iñuugisiruaq tuqunagaluaqtuaqunniñ.” ²⁶ Suli kisupayaaq iñuuruq ukpiqsriluni uvamnuk tuquyumiñaiptaqtuq. Taamna ukpigiviuñ?” ²⁷ Martha-m kiugaa, “Aa! Ataniiq! Ukpigigiga Christ-nuñhiñ, Agaayyutim Iğñigiplutin, aggiqsuksrautauruaq nunamun.”

Jesus Qulviruq

²⁸ Martha taatnaqqaaghuni utigñiqsuq, aasrii Mary aniqatni tuqługlu nalunaitchipluni, “Iisautri aggigñiqsuq, amma utlaqugaatin.” ²⁹ Mary-m tusraa'amiuq igñiqsrughuni paagiagñigaa. ³⁰ Jesus-suli tikiñjaniksimitluni nunaqqimun aglaan itluni taivrumani Martha-m paagiviani. ³¹ Jew-nuruatguuq tarani Mary-m tupqani ittuat araaqtugñiaqguglu qinñiqamitruñ makitluni aniaqsilqiman, isrumaniqsut iluviqmun qiatyaaqsiñiplugu aasrii aniaqsriglugu. ³² Mary-m tikitlugu Jesus qinñiqamini isigaiñun punniqsuq nipliqhuni, “Ataniiq! Uvani itchuvich, aninjauraga tuqunayaitchuq.” ³³ Jesus-guuq qinñiqamini Mary kiñuvguruuq qiapluni tamatkuvalu Jew-nuruat tuvaaqatañ qiaqasriglugu, ilaaptuuq ihuillullapiagñiqsuq Irrutchigmiñi ilunñutchakhuni. ³⁴ Apiqsrugñiqsuq, “Napmunimma iluviqpisuñ?” Taapkua kiuniqaaq, “Ataniiq! Maliguta qinñiqagun!” ³⁵ Jesus-tuuq qulviruq. ³⁶ Jew-nuruat qinñiqamitruñ nipligñiqsut, “Qanutun atqunaq piqpagitigigaluaqñiqpaun!” ³⁷ Aglaali ilanjich nipligñiqsut, “Uvva uuma qinñitlasripchaitłaruam ayañaruam irraknik tuqqutchaiñiyumiñaiñiñayaqñiqpaun Lazarus, amağaa?”

Jesus-nun Anipchağaa Lazarus Tuqunathaniñ

³⁸ Ihuillullapiaghuni Jesus utlautiniqsuq iluviqmun inillaksimaruumun sisi-tun ittuumun taluplugu iyağakpañmik. ³⁹ Jesus tiliñigai, “Iyağak piiq-siun!” Martha nipligñiqsuq tuquruam aqnaunğa, “Ataniiq! Tipligunnaqsiruaq.”

Sisamani uvluni iluviqtuanjaniksamaruq.”⁴⁰ Jesus nipliutigaa, “Uqautianikku-gaakpiñ, ukpiqquitiqaguvich qiniğayagñiqsutin Agaayyutim kamanautaanik.”⁴¹ Tarakña tamatkua iñuich iyağak piiqmatruñ, Jesus aagluqhuni nipliğniqsuq, “Aapaan! Quyagikpiñ tusraaraği'apña.”⁴² Iisimaruna ataramik naalağniğikma. Taamna nipliutigigiga piqutigiplugich makua iñuich qichaqtuat uvani ukpiqsritquplugich tuyuqallağpakun uvamnik.”⁴³ Taatnaanikami nipitus-ripluni tuqğniqsuq, “Lazarus, anniñ!”⁴⁴ Tuqunaruq aniñiqsuq iluviqsisinik niñiqsruqtat argai isigaiñlu kigiñanalu. Jesus nipliutiniğai, “Qilğutaiglugu aullaqtitchiun.”

Sivunniugun Tuqutchuklugu Jesus

⁴⁵ Jew-ñuruat iñugiaktuat Mary-muqattaqsimaruat qiniğlugu Jesus iñiqtaña, turvigiplugu ukpiğiağutriñiqsut ilaanik.⁴⁶ Aglaan ilañich Jew-ñuruat Pharisee-ñuruanun utiğniqsut, aasrii uqautiplugich Jesus iñiqtanjanik.⁴⁷ Taatnaqhutin Pharisee-ñuruatlu qaukñiñlu agaayuliqsi kattuiriñiqsut uqaqsittaqtitchirinik uqaqatigiğukhutin iñaqhutin, “Qanuğisivisa quviqnaqsiplugu savaañigun taivruma iñuum iñiqtaigun?”⁴⁸ “Ilaatuqtitchuptigu taatna iñupayaam ukpiğiağutisigaa. Aasrii Rome-mağmiut qaukñich piyaqquğisigaat agaayyuvikpakput suli nunaaqqiçput.”⁴⁹ Taapkua ilañarguuq atiqaqtuq Caiaphas-mik, qaukñiupluni agaayuliqsi tamarrumani ukiumi, nipliğniqsuq, “Kañiqsimağataqtusri!”⁵⁰ Iisimanğitpisiun iluatluğa uvaptiknun atatchim iñuum tuqqutauğa piqusriğuni iñuñnik uumakña iluqağmi nunaaqqim piyaqqukkaulhaniñ?”⁵¹ Taatnaguq nipliğniñiqsuq inmiñiñiñaq, aglaan qaukñiupluni agaayuliqsaupluni tamarrumani ukiumi, ilaan sivuniksriqiginiğaa Jesus-ñum tuqqutriğiksrana Jew-ñuruatnik,⁵² taapkuninajhiñaungitchuaq aglaan atausriğutitchitqiguni anayuuqağiisun iluqaitniñ siammayaqsimaruatanik ukpiqsritqivanik Agaayyutmun.⁵³ Taatnaqhutin tamarrumakña uvlumiñağlaan Jew-ñuruat qaukñich sivunniugniqsut, qanuğlugu tuqquchuklugu Jesus.⁵⁴ Taatnaqhuni Jesus igliğatqiniğniqsuq sagvìluni Judea-mi. Aglaan aullağniqsuq nunamun qanittuamun suviksraillaamun nunaaqqimun atiqaqtuamun Ephraim-mik, aasrii tarani itkaqsiplutin maliguaqtiniñlu.

⁵⁵ Jew-ñuruat niğiqpagvikañat taggisigaqtuq Apqusraaqtitauğimik qal-liñiqsuq, aasrii iñugiaktuat iñuich nunamiñ utlautipluni Jerusalem-mun niğiqpagvikaam sivuani itqanaiağiaqhutin, qaayunaityaqhutin inmiknik [maliglugu maligutaksraq].⁵⁶ Iñuich niğiuñiqsut Jesus-mik, Jew-ñuruat agaayyuvikpañatnun kati'amin apiqsruqtautiplutin, “Qanuğli isrumavich? Nalupqinaitchuq utlautisuknaitchuq niğiqpagvikaamun taavrumani.”⁵⁷ Qaukñich agaayuliqsi Pharisee-ñuruatlu tiliriñiqsuat kia iñuum iłitchuğikpagu naniitilaña Jesus kilgutigitquplugu ilinisa tigusrukluğ.

12

Jesus Tiprağiksakkauruq Bethany-mi

¹ Itchaksrat uvlut sivuatni niğiqpagvikaam taggisigaqtuam Apqusraaqtitauğimik Jesus utlautiniqsuq Bethany-mun, Lazarus iñuuniağvianun, taimña Jesus-ñum anipchakña tuquğimñ.² Nullautchiuğutiniğaat Jesus tarani. Martha-m savautigai Lazarus aquppiqataupkağlugu Jesus-mi niğiviniñi.³ Aasriiñ Mary-m tigusripluni akisullapiaqtuamik tiprağiksautmik kuvviqiniğai Jesus-ñum isigai, aasrii nutchamiñik allaqğuch. Naimasruğnaqtuam tiprağiksautim immiğniğaa iluqaan tupiq.

⁴ Jesus maliguaqtaifñ ilañat, Judas Iscariot, taimña tunisirauksraq Jesus-mik, nipligñiqsuq, ⁵ “Suvaata tipragiksaun tunikkaungitpa piñasrunun kavluutinun maninjñun, qaisauluniasriifñ inuqsraqtuanun?” ⁶ Taatnağniqsuq pigaqatluhikuunğilaaq inuqsraqtuanik, aglaan ilaa tigliktuqtaupluni; maniqagviat akiyağikkani piksraqtuğviraqniğaa. ⁷ Jesus nipliqsuq, “Iłaksianagu ağnaq! Ilaan pigiliuñ ilakuni taivrumuña uvluanun iluviqtuaviksrağma. ⁸ Iłipsi ataramik piqagñiaqtusri inuqsraqtuanik iñuñnik, aglaan nayuutiyumiñaitçuña ataramik.”

Sivunniugun Tuqutçuklugu Lazarus

⁹ Iñugiaktuarguuq Jew-ñuruat tusraaniğaat Jesus ilha Bethany-mi aasriifñ taamuñaqhutiñ, pisigisrunaqnagu Jesus kisian aglaan Lazarus qifñiğiağuklugu, Jesus-ñum anjipkakanja tuquhigmiñ. ¹⁰ Taatnaqlugu qaukñinich agaayuliqsit sivunniugmiñiqsut tuqutçuklugu tuquptuuq Lazarus; ¹¹ atakkii ilaa piqutigi-plugu Jew-ñuruat iñugiaktuat unitkaqsifñiğaiç qaukñisinj ukpigiagutripłutiñ Jesus-mik.

Jesus-ñum Tikisaalha Jerusalem-mun Ataniqtun

¹² Uvlutqikman, iñugiakpauraqtuat utlauruat niğiqpagvikaamun taggisiaqqtuaq Apqusraaqtitauhigmik tusraaniqsut Jesus Jerusalem-mun aggiaqsipługu. ¹³ Ilinjich Palm napaaqtunjitñiñ akiğuksraqhutiñ paagaqsifñiğaat nipliaplutiñ,

“Hosanna. [Nangaglakput Agaayyun!]

Uvvatuq Agaayyutim piłiutiqağliuñ tikitchuaq piqusriqhuni Ataniğmik,

Psalms 118:25, 26

Agaayyutim piłiutiqağliuñ Israel-aagmiut Umialgat!”

¹⁴ Jesus paqtıluñ natmaksigvinjmik natmaksiağniqsuq uqałhich aglausimaru-atun, itna,

¹⁵ “Israel iñugikkanasri, Iqsifnasri!

Umialigikkapsi aggiqigaasri,

natmaksigvium nuğganani usriaqsiaqhuni.”

Zechariah 9:9

¹⁶ Tarani maliguaqtaifñ kanjisiñiğifñiğaat taamna; aglaan Jesus anjitiqianikman pakmuñaanikhuni, ilinjisa itqagñiğaat aglausimaruam uqałhum taatnaqsimalha, sulı itqagmiğaat iñuich immiutilhat taivrumuña uqauttutmun.

¹⁷ Iñugiaktuarguuq nayuutiruut Jesus-mi Lazarus-mik iluvigmiñ tuquhigmiñ anjitiqisıtman, tusraayugaaqtırrutiginığaat tamanna atumaaniktuaq.

¹⁸ Taatnaqhutiñ iñugiaktuat Jesus paagñiğaat, atakkii tusraanikhutiñ ilaa savaktılaanjanik taavrumiña quvıqnaqtuamik. ¹⁹ Pharisee-ñuruatguuq avatmun uqaagñiñiqsut, “Uvagut piğungıllapiagaqsirugut! Takkua, iñupayaat iluqatiñ maliutigaat!”

Jew-ñunğitchuat Iłanjisa Uqaqatiqağulhat Jesus-mik

²⁰ Iłanjitguuq Jew-ñunğitchuat akunğuruat tamatkunani Jerusalem-muktuanı kamaksrıtyaqhutiñ Agaayyutmik niğiqpagvikaami. ²¹ Tikiñniqsut Philip-mun Bethsaida-ğmıumun Galilee-mi, uqaqhutiñ, “Anjuun! Uqaqatigillagukkaluagikput Jesus.” ²² Philip-ñum uqautityağniğaa

Andrew, malğuuplutikaasrii uqautityağniğaaq Jesus. ²³ Jesus kiunıgik, “Tuqqtuaviksrağa tikiumaruq, sivuniqaqqtuaq Iñuum Iğñinan atqunaq kamagikkauhiksrananun.

²⁴ Uvaña ilumutuallapiaqtuamik uqutigipsi, mukkaaksram nautchiaksraña suungitçuq kisianik kataktitauami nunamun tuqupluni. Taatnaiłiplugu tuquanikami tikiutıraqtuq

iñugiatluktuanik nautchiaksranik. ²⁵ Kisupayaam iñuulhi piqpagigumiñ

tammaigisigaa. Aglaan kisupayaam iñuulli piqqagingitchumiun nunami marrumani pigigisigaa isuitchuamun taimuḡa. ²⁶ Kisupayaam savautisrukkumiña maliktaksraḡigaanḡa, aasrii sumiitchuma tarani savaktiga inniaqmiuq. Kiapayaaq savautikpanḡa Aapam kamañaqtikisigaa.

Jesus-ḡum Uqautiqalḡa Tuqqutauliksraḡmigun

²⁷ “Pakma uummatiga iluilliḡniqsuq. Qanuq nipliḡisivik? Nipliḡayaqpiḡ itna, ‘Aapaan! Tikiumapkaḡnagu taamna nagliksaaqsiuḡiq uvaḡnun?’ Taatnaḡnianḡitchuḡa, takku taamna piqutigipluḡu agḡiqsaunḡuruḡa apqusraaḡiaḡluḡu taamna nagliksaaqsiuḡiq. ²⁸ Aapaan! Kamañaqtirruḡ atqin!” Taatnaḡman nipi nipliḡsuq ḡilaḡmiñ, “Uvaḡa kamañaqtinḡanikkiga, suli kamañaqtitḡikkisiḡluḡu.” ²⁹ Iñuḡiaktuam iñuum ḡichaḡtuam tarani nipi tusraaniḡaa aasrii nipliḡhutiḡ, “Katlularuḡ!” Atlatliḡuuq nipliḡsut, “Israḡulḡum uḡaqatigigaa ilaa.” ³⁰ Aglaan Jesus-ḡum nipliutiḡiḡai, “Uvaḡa piqutigilunḡa taamna nipi tusaḡnaḡitchuḡ, aglaan ilipsi. ³¹ Pakma tikiu-maruḡ nunam iñuiñ atanniuriaḡaliksraḡat. Tuunḡaq, nunam marruma aḡalataa akiilirauniaḡtuq. ³² Aasrii kivikkaḡuma marrumaḡa nunamiñ nuḡitkisigitka iluḡaisa iñuiḡ uvaḡnun.” ³³ Taatnaḡamiḡuuq uqautiginiḡaa qanuq tuqqutauluni nagliksaaḡiksrani. ³⁴ Iñuḡiaktuat iñuiḡ kiuniḡaat, “Maliḡutaksraḡikkapta uḡausrimagaatigut, Christ iñuḡisifiḡluḡu taimuḡa. Qanuḡhutinmi uḡaqpiḡ, Iñuum Iḡniḡa kivikkaḡisifiḡluḡu? Kisuuva una Iñuum Iḡniḡa?” ³⁵ Jesus kiḡai, “Qauma ittuatlullakkisuruḡ akunnapsitni. Qauma piḡinḡaan iñuuniḡitḡi taaḡsisikkaunḡitchumuusriḡi. Uvvataḡku iñuum taaḡtuakun iñuuniḡami, ilisimatlaitḡaa napmun sivuniḡaqtilaani. ³⁶ Qaummatiqanḡapsi ukpiḡsrisitḡi qaumamik, aasriiḡ iñuḡiliutiḡumagaasri qaumam.”

Ukpiḡsriḡiḡhat Jew-ḡuruat

Jesus taatnaḡqaḡhuni aullaḡniqsuq tamatkunakḡa iriḡhuni ilinḡitniñ. ³⁷ Jesus iñiḡtaḡaḡaluaḡtitluḡu quviḡnaḡtuaniḡ savaaniḡ sivuḡaatni ukpiḡiḡiḡniḡaat. ³⁸ Taavrumuuna sivuniḡsriḡirim Isaiah-m uqauttataa taḡiqsitauḡniqsuq itnaḡsimalḡa, “Ataniḡ! Kisut ukpiḡsriḡat uqauttutḡikkaptiknik?

Kisumun Atanḡuruam sanḡiñi urriḡsuḡpaunḡ?”

Isaiah 53:1

³⁹ Taatnaḡhutiḡ tamatkua ukpiḡqutaiñiḡsut, takku Isaiah-suli itnaḡhuni,

⁴⁰ “Agaayyutim ayaupkaḡai, isrummatinḡiḡ muliktugai,

ilitchuḡsritḡaiḡluḡiḡ ḡiñikkamiknik suli isrummatinḡiḡ kanḡiqsiyumiñaiḡluḡiḡiḡ, aasriiñ saatkumiñaiḡluḡiḡiḡ uvamnun mamititḡulutiḡ.” *Isaiah 6:10*

⁴¹ Isaiah-m taatna nipliutiḡiginigaa takku ilaan ḡiñiḡluḡu Jesus-ḡum kamañḡa. ⁴² Iñuḡiaktuat Jew-ḡuruat sivulliḡtit ukpiḡsriḡaluaḡmiñiḡsut Jesus-mik, aglaan sivuuḡaḡiḡluḡiḡ Pharisee-ḡuruat anitḡunḡitḡutiḡ Jew-ḡuruat katraḡviatniñ. Taatnaḡhutiḡ uqautiginiḡiḡniḡaat sagviḡluḡu ukpiḡsriḡiḡtiḡ Jesus-mik. ⁴³ Ilinḡisa piḡpaḡitluḡu iḡuḡitḡiḡiḡ iñuḡniñ uumakḡa iḡuḡitḡiḡiḡsraḡmikniñ Agaayyutmiñ.

Atanniuriaḡaliksraḡ Jesus-ḡum Uqalḡagun

⁴⁴ Jesus nipliutiḡiḡai nipitusriḡluni, “Kisupayaaq uvamnuk ukpiḡsriyumi ukpiḡsriḡiḡanḡitchuḡ uvamnun, aglaan ukpiḡigisipmigaa tuyuḡiḡa.

⁴⁵ Kisupayaam ḡiñiḡsimaruam uvamnuk ḡiñiḡsimaḡmigaa ilaa tuyuḡiḡa.

⁴⁶ Uvaḡa nunamun qaumatun iliplunḡa agḡiqsaunḡuruḡa, kisupayaaq uvamnuk ukpiḡsriḡpan, irviḡaḡumiñaiḡluḡu taaḡtuamik. ⁴⁷ Kia ivruma

tusraagaluaġlugich uqauttutitka tupigingitpagich atanniġumiñaitchiga. Atakkii aggiñgitchuġa atanniqsuityaġluġa nunam iñuiñik aglaan anniqsuġiaġlugich. ⁴⁸ Kisupayaam ayagluġa, uqauttutiga akuqtungitchumiuġ, atanniqsimaatqiaqtuġ. Uqahum uqautigianikkaġma atanniġisigaa aqulligmi uvlumi. ⁴⁹ Takku uqangitchuġa uvapkuiñaq, aglaan Aapam tuyuġirima tillisigagaġa sumik uqagiraaksramnik. ⁵⁰ Uvaġa iļisimagiga iļaan tillisigikkaġa isruitchuamik iñuudhuruq. Tamanna uqauttutigikkaġa Aapam uqautigaġa uqagitqupluġ.

13

Jesus-ġum Iġġuiħa Maliguaqtimi Isiganitñik

¹ Aasriñ sivuurani niġiqpagvikaam taggisiqatuum Apqusraaqti-tauļimik, Jesus iļisimaniqsuq aullaġviksrani tikisilaġanik nunamiñ marrumakġa Aapamun. Iļaan pigikkani piqpagiraġiplugich marrumani nunami ittuat piqpaginiġai isruanunaglaan. ² Jesus-lu maliguaqtiniļu nullautchigñiqsut. Tuungaum isrummianinġigaa Judas Iscariot, Simon iġñiġikkaġa, tunitqupluġu Jesus. ³ Jesus-ġum iļisimaniġaa Aapam aatchuutigitilaġa iļuqaan saġi iġmiñun. Iļisimapgigaa agġisilaani Agaayyutmiñ suli aullaġniaqtılaani Agaayyutmun. ⁴ Tarraasriñ Jesus makinniqsuq niġġiviniñ, aasriñ qalliich atnuġaani piiqġugich, ivgutmik tapsiļuni. ⁵ Aasriñ kuviriļuni imiġmik iġġuġviamun, iġġuaqsiplugich maliguaqtigikkaġmi isiganich, aasriñ allaqtiqġugich ivgutmik tapsigikkaġmiñik. ⁶ Simon Peter-m tikitmani nipliutinigaa Jesus, “Ataniiq! Iļvich iġġuġniaqpigich isigatka?” ⁷ Jesus-ġum kiugaa, “Pakma nalugiñ savaaġikkaġa, aglaan aquvatigun iļitchuġigisigiñ.” ⁸ Peter-m nipliutiliġniġigaa, “Qakugununniñ isigatka iġġuġumiñaiপিাগিতin.” Jesus-ġum kiuniġaa, “Iġġungitchupkich isigaktin piqatauyumiñaitchutin uvaġni.” ⁹ Simon Peter-m kiuligiñigaa, “Ataniq! Isigaliñaginisatka aglaan argatkalu niaqugalu.” ¹⁰ Jesus-ġum kiuniġaa, “Kisupayaaq iġġuaniksamaruaq salumallapiaghuni iġġutqiksraungitchuq avataagun isigaiñ. Iļuqasri salummaqsamarusri aglaan taamna tausrig.” ¹¹ Jesus iļisimaniġaa kisumun tuniñiaqtılaani; taatnaġhuni nipliutiginiġaa, “Iļuqasri salummaqsamarusri, aglaan tausrig.”

¹² Iļaan isiganich iġġuanikamigich atitqianikġugich atnuġaaniļu utiġniqsuq inimiñun niġġiviniñun. Aasriñ apiqsruġniġai, “Kaņiqsivisi sutilaamnik iļisitñun? ¹³ Taiyuġipsitña Iļisautrimik suli Ataniġmik, aasrii nalaunapļuni taatnaļisi, atakkii taavrumiñauruġa. ¹⁴ Uvaġaasrii, iļipsi Atannapsi suli Iļisautripi, isigasri iġġuġitka. Iļipsipsuuq iġġuutiruksraurusri isigapsitñik avatmun. ¹⁵ Qaitchigipsi urrautiksrapsitñik, iļipsipsuuq iñiqtaaquplusri iñiqsillaptun iļipsitñun. ¹⁶ Iļumutuullapiaqtuam uqautigipsi, Savaktaaġruk kamanatlukuanġungitchuq ataniġmiñiñ, unniñ uqqiraqti kamanatlungitchuq taavrumakġa tuyuġirimifiñ. ¹⁷ Iļisimagupsigik tamatkua qanutun quvianamiuniaqtusri atuġupsigik. ¹⁸ Taamna nipliutigingitchiga iļuqapsigun. Iļisimaniġitka taapkua piksraqtaaġgikkatka, aglaantuq uqaliq aglausamaruaq immiqsuksrauruq itna, ‘Iñuk niġiqatiga niqimik akiliġuqtuq uvamni.’ ¹⁹ Kilikkipsi taavrumiġa pakma atuumaħksraġan sivuani aasriñ taamna qakugu atuummikpan ukpigitqupluġu iļaanutilaamnik. ²⁰ Iļumutuullapiaqtuam nipliutigipsi, iñupayaam akuqtuġumiġu kiñapayaaq tuyuġikkaġa akuqtuqmiraġigaġaaptuuq. Suli akuqtuipayaaqtuat uvamnik akuqtuqmiraġigaat tuyuġiriga.”

Jesus Sivuniksriqirug Tunikkauiksraǵmiñik

²¹ Taatnaqqaqǵugich Jesus ihuilliulǵiñiqsuq irrutchigmiñi aasrii nipliutiplugich, “Illumutuullapiaqtuamik nipliutigipsi, ilapsi tuniñiaǵaana.”
²² Malǵuaqtit qinǵutiaqsiñiqsut avatmun, kanjqsiniǵillapiaqǵugu. ²³ Malǵuaqtit ilañat, taimña Jesus piqpagikkaña, aquppiñiqsuq tugliupluni Jesus-mun. ²⁴ Simon Peter-m urriqanigaa itnaqħuni, “Apiqsruǵuj kisumik uqautiqatilaana.” ²⁵ Taamna malǵuaqti qallilaqħuni Jesus-mun apiqsruǵniqsuq, “Kisuuva, Ataniiq?” ²⁶ Jesus kiugaa, “Ilaañuruq qaitchikkaga uumiña qaqǵiaviñauramik misruqqaǵlugu imiqqamun.” Tarakña tigusripluni qaqǵiaviñigmik misruqqaqǵugu qaiññigaa Judas-mun, iǵñinanun Simon Iscariot. ²⁷ Judas tiguluqqaǵaa qaqǵiaq Tuungaum isiǵniǵaa. Tarani Jesus-ñum nipliutigaa, “Savaaǵisrukkan piñ qilamik!”
²⁸ Nalliataunniñ niǵiñiaqaturat kanjqsiniǵiññigaa qanuutautilaananik Jesus-mun nipliutiħa. ²⁹ Ilañich malǵuaqtit isrumaniqsut, Judas aňalatigipmagu maniqǵvinat, Jesus-mun tauqsigiaquñplugu inuǵikkagmiknik niǵipqavikaami, unniñ qaitchityaquplugu sumik inuqsraqtuun. ³⁰ Judas akuqtuanikamun qaqǵiaviñauraq, tarvauvaa aniñiqsuq. Tarra unnuañuruq.

Nutauruaq Tiliñ

³¹ Judas anianikman Jesus nipliqsuq, “Pakma Iñuum Iǵñiña kamanaqsip-kakkauruq. Suli Agaayyun kamanaqsipkakkauruq Ilaagun. ³² Aasrii Agaayyun kamanaqsipkakkauñqpan Ilaagun, Agaayyutimtuuq inmiñik sagvigisigaa kamanautaa Iǵñinan Iñuum, Ilaan kamañauriǵlugu tarvauvaa. ³³ Iilǵauramaañ! Uvaña nayuutiqqakkumiñaiqsuñ. Pakaaqsigisigaluǵipsitña, aglaan Jew-ñuruat uqautipmatun nipliutigipsi pakma, ‘Aullal-guitchusri aullaǵvigiñiakkamun.’ ³⁴ Nutaamik tillitmik qaitchigipsi, Avatmun piqpakcutiyumuusri! Atriǵlugu piqpaksriǵiǵa ilipsitñik, taatnatuntuuq piqpaǵiikkumuusri. ³⁵ Avatmun piqpakcutigupsi, iñupayaat ilitchuǵigisigaa uvamni malǵuaqtatǵiñi.”

Jesus Sivuniksriqirug Peter-m Piilaatiksrañanik

³⁶ Simon Peter-m apiqsruǵniǵaa, “Ataniiq! Napmunñiaqpiçh?” Jesus-ñum kiuniǵaa, “Pakma malilguitchiñ aullaǵvigiñiakkaga, aglaan aquvatigun malikkisigikma.” ³⁷ Peter-m apiginiǵaa, “Ataniiq! Suvaata malilguit-pigiñ pakma? Uvaña tuquħhiñaǵuqtuñ pisigilutin.” ³⁸ Jesus-ñum kiugaa, “Itqanaipiaqpiçh tuqqtusikkunña? Illumutuuruamik nipliutigikpiñ, aqargiq-pak qalǵunaiññaan piilaǵutigigisigikma piñasruniaǵlaan.”

14

Jesus-ñum Apqutauħa Aapamun

¹ Jesus-ñum nipliutigai, “Iluilliutitnagich uummatisri. Ukpisrimeaǵitchi Agaayyutmun, uvamnun ukpisriliusripsuuq! ² Aapaa kiñunǵani iniksrat inuǵiaqtuat ittut. Itqanaiyautiyaǵniǵipsi iniksrapsitñik. Taatna uqutinayaitchipsi, taatniñǵipan. ³ Aasrii aullaǵuma itqanaiyagiǵlugu iniksraqsi aggitqikkisiruñ, aasrii uvañnun inmagusri nayuutitlasriusri nani itçhuma. ⁴ Aasrii ilitchuǵianikkiksi qanuq tikiññialiksraqsi taivrumuñ aullaǵniǵvigikkamnun.” ⁵ Thomas-ñum nipliutigaa, “Ataniiq! Iisimangitchikput napmunñiaqtilaan. Qanuǵlugu taivrumuñǵiañħum apqutaa ilisimagisivisigu?” ⁶ Jesus-ñum kiugaa, “Uvaña apqutauruñ, ilumutuupluñ, suli iñuħhupluñ. Kiñaanñiñ Aapaanukkumiñaitchuq kisianik uvapkun. ⁷ Pakma

ilitchugi'apsitña ilitchugipmigiksipsuuq Aapaga. Aasriiñ uvakñaniñaglaan ilisimagiksi suli qiñiqsimaplugu."

⁸ Philip-ñum nipliutinigaa, "Ataniiq! Aapamik urriqsuutitigut. Taamna inugikkatuaigigikput." ⁹ Jesus-ñum kiugaa, "Takiruami nayuuti'ama ilipsitñi naagasuli ilitchuñgitiptiña, Philip? Kisupayaam qiñiqsimaruum uvañnik qiñianiksimagaa Aapa. Suvaatami nipliqipich Aapamik urriqsuutitquplusri?"

¹⁰ Philip! Ukpigingitpiuñ uvaña Aapami nayuutitilaaga suli Aapa uvañni itilaaña? Tamatkua uqañhich uqautigianikkatka ilipsitñun uvamniqnisaungitchut. Aapauruam nayuutiruam uvañni iñiqtagigai savaani.

¹¹ Ukpigisritña uqaqama Aapami itilaamnik suli Aapa uvañni itilaañnik! Naagaunniñ ukpigisritña savaapkun. ¹² Iñumutuuruamik nipliutigipsi, kisupayaaq ukpiqsirruaq uvapkun savañniaqmuiq savaagikkamnik, piñiaqtuqunniñ kamanatluktuanik savaanik tamatkunakña, atakkii aullaqsiñuñ Aapaanun. ¹³ Aasrii iñiqsisigisigipsi qanusripayaamik inigupsi attapkun piqtugilugu Aapauruam kamañqitauliksrañagun uvapkun Iññiguruakun. ¹⁴ Sukupayaaq inigupsitña atigikkapkun, iñiqtagigisigiga.

Akiqsruun Ipqitchuam Irrutchim Qaisauliksrañanun

¹⁵ "Piqpagigupsitña tupigigisigisri tillisitka. ¹⁶ Aasrii inigisigiga Aapa qaitchitqulusri atlamik ikayuqtiksramik nayuqtiksrapstñik qañavak taimuñ. ¹⁷ Taamna Irrusrigigaa iñumutuñhum. Nunam iñuiñ akuqtulguitchaat qiñingitlugu unniñ kanjicsimaitlugu. Aglaan ilisimagiksi, takku iñuuqatauruq piqatigiplusri suli ilipsitñiinniaqtuq.

¹⁸ "Unitchumiñaitchipsi kisiññugusri. Utigilhitchuñ ilipsitñun. ¹⁹ Sivikisuurami nunam iñuiñ qiñitqikkumiñagisaatña aglaan ilipsi qiñigisigisitña, takku iñuñlakpun ilipsipsuuq iñuugisirusri. ²⁰ Taimña uvluq tikitpan ilitchuñgigisigiksi Aapamni itilaaga suli ilipsi uvamni, aasriipsuuq uvaña ilipsitñi. ²¹ Kisupayaaq piqaqtuq tillisimnik tupigiplugillu ilaañuruq piqaksrirauruq uvamnik. Aapaa piqpagigisigaa piqaksriraauq uvamnik. Uvañaptuuq piqpagigisigiga ilisimapkañluna ilaanun." ²² Judas-ñum (Isariot-ñungitchuam) nipliutinigaa, "Ataniiq! Qanuñutin ilisimapkañisivich uvaptiknun ilisimapkasruñaqnak nunam iñuiñun?" ²³ Jesus-ñum kiugaa, "Kisupayaam piqaksriraum uvamnik tupigigisigai uqañatka. Aapaa piqpagigisigaa suli Aapagalu tikitkisigikpuk iñuuniaqasriglugu. ²⁴ Kisupayaam piqaksriñgitchuam uvamnik tupigitlaitchait uqañatka. Uqañhich tusraakkasri uqañingitchitka, aglaan aggiaqatquq Aapamiñ tuyugirimiñiñ.

²⁵ "Tamatkuniña uqautigipsi nayuutiññagmasuli ilipsitñi. ²⁶ Ikayuqtim Ipqitchuam Irrutchim Aapauruam tuyugiraksrañan attapkun ilisautigisigaasri supayaamik itaqqtitañluguñ iluqaisa uqauttutitka ilipsitñun. ²⁷ Qiñuiññamik univrigipsi. Tutqitumnik tutqutiqaqqitchi. Nunam iñuiñ qiñuiññaqamñaitchut qiñuiññaqatirrutiptun. Iñuilluqtitnagich uummatisri! Iqsisuñaqasri! ²⁸ Tusraagipsitña nipliqama aullaññañnipluna, aglaan aggitqññañnipluna ilipsitñun. Piqpagipiagnigupsitña quviasrugayagaluqatsri aullaññaitlakpun Aapamun, atakkii Ilaa kamanatluktug uvamniñ.

²⁹ Tamarrumiña pakma kilianikkipsi atuummigaluaqñagu ukpiqsritquplusri atuummiñuni pikpan. ³⁰ Tarakñaaglaan uqaqtuqatigilguññañgipsi, takku nunam marruma añalataa, Tuungaaq, aggiaqsirug. Ilaa piitchaluaqtug saññimik akiñiluna, ³¹ aglaan nunam iñuiñ ilitchugiraksragigaat piqaksriñña Aapamik. Taatnaqlugu tupigiragigiga Aapam tillisipayaaña. Makillusri, uvakña aullakta!"

tanjiquplugu taimña uqautauruaq aglaksimakkaña maligutaksriusrainjitñi, 'Uumigigaatña patchisailaakun.'

²⁶ "Aglaan ikayuqti aggiqpan, tuyuginiakkağma Aapamiñ, Irrusria ilumutuuthum Aapamiqnisauruaq, ilaa uqautiniaqtuq uvapkun.

²⁷ Uqagigisigipsitñapsuuq takku iqataurusri uvamni aullağniñhaniñ.

16

¹ "Uqautigipsi tamatkuniña ukpiqqutaiqungitlusri. ² Iñuich anitqatağisigaasriunniñ ilinjisa katrağvijnmikniñ. Aa, piviksraq tikitchumaqaqtuq kia iñuum tuqqutchumisi savautriñasrukniagisiruq Agaayyutmik.

³ Taatnaiñilugu irrutigisigaasri iñtchuqsrimaiñigmikkun Aapamik unniñ uvanjik. ⁴ Aglaan uqautigipsi tamatkuniña itqagitquplughich uqaututitka ilipsitñun taimanigu irrutiaqsikpasri taatnaiñilugu. Uqautingitchaluağipsi tamatkuniña maliguaqsutiqqaaqapsi takku nayuqtuiñaqhusri.

Ipqitchuam Irrutchim Savaaqa

⁵ "Aglaan pakma utiğniaqama ilaanun tuyugirimnun nallipsi apiqsruqtangitmigaatña napmuaqsisilaapkun, 'Napmuñniaqpich?' ⁶ Aasriñ pakma kilikapsi aliatchaktusri. ⁷ Aglaan ilumutuuruamik nipliutigipsi, iñuatlukksiruq aullağiksrağa. Uvvatakkun aullağitchuma ikayuqtiksrapsi utlanjiañgitchaasri. Aglaan aullağuma tuyugisigiga ilipsitñun. ⁸ Aasri aggiğumi iñtchuğipkaaqsigisigai iñui nunam nalaungitlutinj killuqsautikun suli nalaunjaruañkunlu atanniiviksarakunlu. ⁹ Uqautigisigai nalaunğiññilutinj killuqsautikun takku ukpiqsriñgiltutinj uvamnik, ¹⁰ suli nalaunjaruañkun takku Aapamuñniaqtuña aasri qinñitqikkumiñaitchipsitña, ¹¹ suli atanniivikun takku anjalatchiruaq marrumani nunami Tuunğaq atannikkaunanjiktuq.

¹² "Uqaksrağaqaluaqtuña iñuğiaktuanik ilipsitñun aglaan pakma kanjicsiyumiñaitchusri. ¹³ Aglaan Ipqitchuag Irrusriq ilumutuuiğmik iñtchuğipkairuksraq aggiğumi, ilaan kanjicsipchaaqsigisigaasri iluqaanik ilumutuuruamik. Ilaa uqagumiñaitchuq anjalatchiñiqaqmatun injmigun aglaan uqautigisigaasri tusraakkağmiñik, suli quliaqtuağutiniğaaasri sunik tikitchuksranik. ¹⁴ Ilaan kamañatitkisigaaña, takku uqaksrağikkağa quliaqtuağiniğaa ilipsitñun. ¹⁵ Iluqaan Aapam pigikkaña pigipmigigaptuuq. Taatnaçhugu nipliutigigiga Ipqitchuamun Irrutchimun quliaqtuağiniğniplugu ilipsitñun uqaksrağikkağa.

Alianaq suli Quvianaq

¹⁶ "Sivikisuurami qinñingisaallakkisigipsitña, aasriñ kiñuvaanagun qinñiaqsilgilluña." ¹⁷ Iñanjiguuq maliguaqtaiñ uqaaqsiniqsut avatmun, "Sumik uqautivatigut itnaqami, 'Akuniisrunjaqasri qinñingisigipsitña aasriñ taamuunavak qinñiaqsilgilluña,' suli itnaqami, 'Aullağniaqtuña Aapamun?'" ¹⁸ Qanuutauva 'sivikisuuraq'? Uvaguq kanjicsitñaitchikput sumik uqautiqalha." ¹⁹ Jesus-njım kanjicsimaplugu apiqsruğulhat taavrumuuna nipliutiniğai, "Apiqsruqtuutivisi ilipsitñun sumik qanuutautiqatilaanjanik uqaqama, 'Akuniisrunjaqasri qinñingisigipsitña aasriñ taamuunavak qinñiaqsilgilluña.'" Taamna apiqsruutigisukhugu uqaksraqtutigivisiun akunnapsitñi? ²⁰ Uvaña nipliutigipsi ilumutuuruamik, qiapkağusri lu alianniutqillusri lu nunam iñui quviatchakkisirut, aglaan alianniuiqisi mumikkisiruq quviasruliğmun. ²¹ Añaq qitunğıuqtuag auliyautipmani nagliksaağaqtuq tikiumağhagun atniğñam, aglaan annaaniktigami puuyugagigaa nagliksaağai auliyausrima'ami, quviatchagaqtuq ilaalugruaq anipman nunamun.

²² Taatnatun alianniuḡutiqaḡaluaqtusri pakma aglaan qin̄itqikkisilgitchipsi suli uummatrisi quviatchakkisirut, aasrii kia-unniin̄ in̄uum ivayaagiyumiñaitchaa quvianaq ilipsitñin̄. ²³ Taivruman̄i uvlumi apiqsruqtaaqsiyumiñaitchipsitña sutigun. Uqautigipsi ilumutun, Aapam qaitchigisigaasri ilipsi injigupsiuḡ qanusripayaamik attapkun. ²⁴ Uvun̄anunaglaan injiqsruqtangitchusri sumik attapkun. Injqsruḡitchi ilipsiḡi akuqtuiyumuusri suli quvianaksraqsi inun̄aitchumuḡ.

Akiḡitñiḡha Jesus-ḡum Nunam In̄uiñik

²⁵ “Uqautigipsi tamatkun̄iḡa atrikusrautitigun. Pivik tikitchaḡumaruḡ uqaḡuiḡviksraḡa ilipsitñun̄ atrikusrautitigun aglaan uqautitlasrigisigipsi kan̄iqsiñaqsiluḡu Aapauruakun. ²⁶ Taimña uvluḡ tikitpan, injiqsruqtaḡisigiksi attapkun. Uvaḡaunniin̄ injiqsruutingitkipsi Aapamun. ²⁷ Uvvatakku Aapam piqpagigaasri takku piqpakscripl̄usri uvamnik suli ukpiqsripl̄uḡu agḡiqsimaliḡa Agaayyutmiñ. ²⁸ Uvaḡa ilumun̄ agḡiqsuami Aapamiñ marrumun̄a nunamun. Uvva pakma aullaqaḡsilgitchun̄a maakḡa nunamin̄ utiqsaḡluḡa Aapamun.”

²⁹ Maliḡuaqtaiñ nipliutiniḡaat, “Uvvaliqaa uqaḡhiñ kan̄iqsiñiaqtuḡ. Pakma uqaḡgitchutinunniin̄ atritigun. ³⁰ Uvagut kan̄iqsigikput pakma il̄isimal̄hiñ supayaamik. Inuḡnanḡitchuḡ kisumun̄ apiqsruqtaqulutin. Taavrumuuna ukpiḡigikput agḡiqsuan̄uḡhiñ Agaayyutmiñ.” ³¹ Jesus kiugai, “Uvvaḡpakma ukpiqsriḡiḡpaalukpsi? ³² Pivik tikiññiaqtuḡ, tikiumaan̄iktuḡami, iluḡasri siammayaaqtitauliksraqsi, atausriukattaḡusri kiñunnapsitñun̄ kisin̄ḡuḡluḡa. Aglaan kisimallapiaq inḡitchun̄a, takku Aapaa nayuḡaaḡa. ³³ Tamarrum̄iḡa uqautigipsi qin̄uiññiaqaqplusri piqataul̄apsigun uvamni. Nunam in̄uiñ nagliksaaqtitkisigaasri, aglaan quviatchauḡikkitchi. Uvaḡa akiḡianiksimagiḡa nunam anjalataa.

17

Jesus-ḡum Injqsruḡha Inḡimigun

¹ Jesus taatnaan̄ikami, ilaa aagluḡhuni nipliḡñiqsuḡ, “Aapaan̄, pakma piviksraq tikumaruḡ. Kamaḡaqsipkaḡuḡ Inḡiḡiñ, Inḡiḡipilli kamaḡaqsiumagaatin. ² Uvvatakku ilvich anjalatchitḡapkaḡiñ iluḡaitñik in̄uḡnik suli qaitchitḡapluni isruitchuamik in̄uḡiḡmik iluḡaitñun̄ qaisaḡikkaqnun̄ ilaanun. ³ Una isruitchuaḡ in̄uḡuḡ itnautauruḡ, in̄uich il̄itchuqsriḡiksraḡat ilipnik kisivich ilumun̄ Agaayyutautilaaḡnik suli il̄itchuḡilugu Jesus Christ ilvich tuyuḡikkan. ⁴ Il̄itchuḡipkautianikkiga kamaḡaḡhiñ nunam in̄uiñun. Itqanain̄anikkiga savaaksr̄irutigikkan uvaḡnun. ⁵ Pakma, Aapaan̄, kamaḡaqsipkan̄a sivuḡḡapni, kamaḡautim atrin̄anik pigikkaḡma itnama ilipni nuna in̄iḡtaḡaluaḡnaguunniñ.”

Jesus Injqsruutriḡha Maliḡuaqtimiñik

⁶ Uvaḡa il̄itchuḡipkautigianikkipiñ in̄uḡnun̄ ilvich qaisaḡnun̄ uvaḡnun̄ marrumakḡa nunamiñ. Ilvich pigiliutigitin, aasriñ qaitkitin̄ uvaḡnun, aasriñ tupigigaat uqaḡhiñ. ⁷ Pakma il̄itchuḡigaat suapayaaq qaisan̄ uvaḡnun̄ agḡiqsaḡha ilipniñ. ⁸ Qaitchigitka uqaḡiḡmik qaisaḡnik uvaḡnun. Ilin̄isa akuqtuḡluḡu, il̄itchuḡigaat ilumun̄ agḡiqsuan̄uḡiḡa ilipniñ ukpiḡipluḡu ilipnun̄ tuyuḡiḡiḡa. ⁹ Agaayyutigitka tamatkua. Pakma agaayyutingitchitka nunam in̄ui, aglaan agaayyutigitka tamatkua qaisatin̄ uvaḡnun, takku ilin̄ich pigigitin. ¹⁰ Iluḡaan̄ uvaḡa piga pigipmiḡiñ suli iluḡaan̄ ilvich piñ uvaḡnaptuḡ pigigiga, aasriñ kamaḡaḡiḡa qin̄iḡnaḡtitauruḡ

6 Jesus-ŋum nipliutipmatin, “Uvaŋa taimñauruŋa,” tamatkua kiñumuktuqhutin ulgusraaŋniqsut nunamun. 7 Jesus-ŋum apiqsrutqinñigai, “Kiña pakikpisiun?” Kiunigaat, “Jesus Nazareth-miu.” 8 “Uqautianikkipsi ilaanuñtilaamnik. Ilipsi pakakkupsitña, maliguaqtitka aullaqtitchigik!” 9 Taatna nipliutiniŋai Jesus-ŋum taniqsraqŋu nipliutigimaanikkani itnaiŋipluŋu, “Aapaan, atausriqunniñ tammanŋitchuq qaisaŋniñ uvaŋnun.” 10 Simon Peter-guuq savikpaqaqhuni, aasriñ amuliŋamiun anaupluni ilaan siutaiqsigñigaa taliŋpianik tamarrumiŋa qaukhiata agaayuliqsit savaktaa, atiqaqtuq Malchus-mik. 11 Jesus-ŋum nipliutigaa Peter, “Tugvaŋu satkugikkan puuŋanun. Isrumavich akuqtuŋniŋiñasruŋalugu uvamnun nagliksaaŋutiqpak Aapama sivunniŋikkana uvamnun? Uvaŋa nagliksaaŋluŋa tuquruksauruŋa. Imiqtaksraŋigiga taamna imaŋa qallutim Aapama qaisaŋa uvamnun?”

Annas-ŋum Apiqsruqtuñha Jesus-mik

12 Anuyyiuqtit piqsriqhutin qaukŋimiknik suli Jew-ŋuruat qaunaksriŋisa tigiŋigaat Jesus qiliqsruqŋu, 13 aasrii sivulliuplugu Annas-muutiŋlugu atanigmun, taataruŋanun Caiaphas-ŋum. Caiaphas-guuq qauqŋiupluni agaayuliqsauniqsuaq tamarrumani ukumi, niŋuagiŋlugu taavruma Annas-ŋum atangum. 14 Taamna Caiaphas uqautriŋiŋisuaq qaukŋiŋitnik Jew-ŋuruat iŋuatlukkisiŋipluŋu atausriq iñuk tuqqutaukpan piqsriŋuni iluqaitnik iñuŋnik.

Peter-m Piñlaaqatha Jesus-mik

15 Simon Peter-m suli atlam maliguaqtim kiñuagun malinñigaak Jesus. Taamna atla maliguaqti, iŋisimaplugu qaukhiata agaayuliqsit, isiŋniqsuq igluqpananun qaukhiata agaayuliqsit piqatigiplugu Jesus. 16 Peter-li qichaŋniqsuq tatŋiani paami. Taamna atla maliguaqti, iŋisimaplugu qaukhiata agaayuliqsit, aniŋiŋisq kiñumun. Itqutiniŋaa Peter tatqamuŋa uqatigianikamiun niviaqsiŋruk taluligiri. 17 Taavruma taluligirim niviaqsiŋruum nipliutiniŋaa Peter, “Uvva, ilagivatin maliguaqtañ tatqavruma iñuum?” Peter-m kiugaa, “Ilaŋiŋitchaatja.” 18 Alappaanupluniŋuuq savaktit suli qaunaksrit ikniqsuqhutin aumaniñ qichaŋniqsut avataani auksiqhutin inmiknik. Peter-m qichaqasriqamigich, auksiaqsiŋmiŋiŋisq inmiŋnik.

Qaukhiata Agaayuliqsit Apiqsruqtuñha Jesus-mik

19 Qaukhiata agaayuliqsit apiqsruqtuŋniŋaa Jesus ilaan maliguaqtaŋun suli ilaan iŋisauttutaŋun. 20 Jesus-ŋum kiugaa, “Uqagaqtuŋa sagvipluŋa kisupayaamun. Iŋisautrisruuruŋa Jew-ŋuruat katraŋviŋitni suli agaayuvikpanatni. Nipiŋaŋitchuŋa qanutchiñik iriŋaqtuŋluŋa. 21 Suvaatami apiqsruqtaqpsitña uvaŋa. Apiqsruqsigik tamatkua iñuich tusraaritka sumik uqautiŋhat uvaŋnun. Iliŋisa iŋisimagaat qanuq uqaliŋa.” 22 Taatnaqman Jesus ilaŋataguŋu qaunaksrit patiktigluŋu nipliutigaa, “Qanuqhutin itnaiŋipluŋu kiuliŋpian qaukhiat agaayuliqsit?” 23 Jesus-ŋum kiugaa, “Uvaŋa nipliŋuma qanutchimik nalaunŋaigluŋu uqautigiuŋ iluqaitiŋun uvaniittuanun. Aglaan nalaunŋaruamik pakma nipliŋiŋuma, suvaata patikpiña?” 24 Annas-ŋum tuyuŋiŋaa Jesus qiliqsruuq Caiaphas-mun qaukhiat agaayuliqsitnun.

Peter-m Piñlaaqapsaatha Jesus-mik

25 Peter-guuq auksigugaaŋniqsuq ikniŋmun aasriñ iñuich apiqsruŋniŋigaat, “Taavruma iñuum ilaŋiŋitpatin maliguaqtañ?” Peter-m piñlaaŋutiniŋai, “Ilaŋiŋitchaatja ilaan maliguaqtañ.” 26 Ilaŋataguŋu qaukŋum agaayuliqsim savaktañ, ilaŋinikkan taivruma siutaiqsikkan Peter-m, nipliutiniŋaa,

“Qiiñgít pigiiñ piqatauplutin ilaani nautchiivijñi?” ²⁷ Peter piilaałgiiññiqsuq, “Iłagingít chaatña.” Taatnaqmiuǵlu taimña aqargiqpak qalǵuqtagniqsuq.

Pilate-ñum Apiqsruqtaiħa Jesus-mik

²⁸ Taapkua aullautiniǵaat Jesus Caiaphas-ñum tupqaniñ kavanam Pilate-ñum inaanun uvlaatchaurami. Aglaan Jew-ñuruat isiqataunǵiiññiqsuq tatqamuña aǵiqsrahikun salumaigumangitlutinj iñmiknik. Piquitigiplugu niǵiqatauliksractij itquplugu niǵiqpagvikaami taggisiqatuaq Apqus-raaqtitauliǵmik. ²⁹ Taatnaqhuni Pilate anipluni uqaqatigityaqtuaǵniǵai nipliutiplugich, “Sumik aǵvisiqapisiuñ qamna iñuk?” ³⁰ Taapkua kiuniǵaat, “Uvagut tikiutinayaitchikput ilipnun ilaa savvaqħukkataǵuni piñgítpan.” ³¹ Pilate-ñum nipliutiniǵai, “Tigusriuñ ilipsitñik atanniqsuǵlugu tuvraqħuglich maligutaksrasri.” Jew-ñuruat kiuniǵaat, “Rome-maǵmiut tuqqutchipkaiyumiñaitchaatigut iñuñmik maligutaksrirtiptigun.” ³² Taamnaguq atuumiññiqsuq immiutaupluni Jesus uqaqatigimakkanjanun qanuq ililugu tuqqutauliksraǵmigun.

³³ Pilate isǵniqsuq kiñumun inimiñun aasrii tuqħuqħugu Jesus-ñum apiqsruǵniǵaa, “Uvva umialigivatin Jew-ñuruat?” ³⁴ Jesus-ñum kiuniǵaa, “Taamna apiqsruutigiviuñ ilipniñhiñaq naaga atlat uqautivatin uvapkun?” ³⁵ Pilate nipliqsuq, “Jew-ñunasugiviña? Jew-ñuqativich suli qaukñijisa agaayuliqsit qaisaǵiǵaatin uvañnun. Suruami pivatin?” ³⁶ Jesus-ñum kiugaa, “Uvaña umialgunǵitchuña marrumani nunami. Umialguguma atrilugu umialik marrumani nunami, maliguaqtitka añuyakkayaqtut tigutqunǵiilunja Jew-ñuruanun. Aglaan aňalatchiħiǵa maakñaqtaunǵipiaqtuq.” ³⁷ Pilate-ñum apiqsrułgiiññiǵaa, “Iłviñmi umialguvich?” Jesus-ñum kiugaa, “Tarra, nipliutigiiñ umialguniplunja. Uvaña aniruanuruña suli nunamuktuanuruña piqusriqħuña uqahksrapkun ilumutuuruamik. Kisupayaam iñuuruam ilumutuuhikun naalaǵaǵiǵaana.” ³⁸ Pilate-ñum apiqsruǵaa, “Suami una ilumutuuhiq?”

Jesus Tuquruksraǵuǵaat

Pilate-ñum kiñumun anilǵitluni Jew-ñuruanun nipliutiniǵai, “Uvaña paqitchilǵuiññiqsuña sumik tuqurrutiksrañanik. ³⁹ Aglaan tuvraqħugu atuumiragikkaqsi piñhiñaaǵuutigigaa patchisaiǵiliksrāǵa isiqtamik ilipsitñun uuman niǵiqpagvikaami taggisiqatuaq Apqusraaqtitauliǵmik. Ilipsi uvañnun patchisaiqsitquvisiuñ umialgat Jew-ñuruat ilipsitñun?” ⁴⁰ Taapkua kiugaa nipitusriilapiaqhutin, “Taamnaungitchuaq, pisutlukkikput Barabbas.” Taamna tiglinñiaqtauruq.

19

¹ Tarra Pilate-ñum Jesus tigupkaqħugu ipiǵaqtuqsuipkaǵniǵaa. ²⁻³ Añuyuyiuqtit niaquusriǵniǵaat kakitlaǵnanik suli atnuǵaaqħugu umialiktamik ukiħhaaǵiksaañmik aasrii nipliataqsiplugu, “Iñuuqpakkumuutin umialgat Jew-ñuruat.” Suli tikiññiǵaat patiktigataaqsipluǵasrii. ⁴ Pilate-ñum anitqikhuni nipliutiniǵai iñuich, “Pakma ilaa annisigisigaa ilipsitñun, iłitchuǵitqulugu uvaña sumik paqitchiñǵiħhagun atanniusriaksrañanik pigiiililugu.” ⁵ Jesus aniñiqsuq niaquutilik kakitlaǵnanik suli umialiktamik atnuǵaalik. Pilate nipliutiniǵai iñuich, “Uvva, qiiñiqsiuñ iñuk!” ⁶ Qaukñijich agaayuliqsit suli qaunaksrit qiiñiqamitruñ iǵiiallaksagñiqsut, “Kikiaktuutisriuñ sannigutamun, kikiaktuutisriuñ sannigutamun!” Pilate-ñum nipliutigai, “Ilipsi tigulugu kikiaktuutisriuñ sannigutamun. Paqitchiñǵitchuña aǵvisiksrañanik atanniusriaqahksrañan taatna.” ⁷ Jew-ñuruat kiuniǵaat, “Maligutaksraqaqtugut uqahiqatuumik ilaa tuquruksrauplugu takku nipiqaqtuq iǵniñinipluni

Agaayyutmun.”⁸ Pilate-ŋum tusraa'amigich taatna nipliaruat, ilaa naviasrulillaapiaghuni itqutipkaŋniŋaa Jesus.⁹ Aasrii ilaa isitqikhuni tatqamuŋa uqaqsittaagvinmun nipliutinigaa Jesus, “Nakiñ agqisuami?” Aglaan Jesus kiunginñigaa.¹⁰ Pilate-ŋum nipliutilginñigaa, “Ilvich uqautisrunŋitpiña? Itqagiun uvaŋa aŋalatchirrutiqaliga patchisaiñhiñauplutin sulii kikiaktuutipkañhiñauplutin sannigutamun.”¹¹ Jesus-ŋum kiugaa, “Pigigiñ aŋalatchiñiq uvapkun kisanik qaisauñhagun ilipnun Agaayyutikun. Taatnaqhuni taimña iñuk qaitchiruaq uvamnik ilipnun killuqsautiqaqtuq kamanatluktuamik ilipniñ.”¹² Pilate-ŋum tusraa'amiuŋ taamna ilaan annautisrulillaapiatlukkaluaŋniŋaa patchisaiñglu. Aglaan Jew-ŋuruat igialaplutin kiumaniŋaat, “Annaktitchupku una iñuk, Caesar-m Rome-miittuam ilauraagiyumiñaitchaatin. Kiñapayaaq inmiñik ataniguqtaqtuaq Caesar-m akilligigaa umialguruam Rome-mi.”¹³ Pilate tusraa'amigich tamatkua nipliatit, ilaan annisinigaa Jesus aasrii aquvitluni atangum inaanun, taggisilinmun “Iyaŋmik Natilik,” aasrii Hebrew-tigun taiyuutiqaqhuni “Gabbatha.”¹⁴ Uvluqpaguqtuami uvluani paqnalhum niŋiqpagvikaamun taggisigaqtuam Apqusraaqtitauñmik, Pilate nipliutinigai Jew-ŋuruat, “Kiiikaami, uvva umialiksi!”¹⁵ Tamatkua iñuich igialaplutin kiuniŋaat, “Tuquulli! Tuquulli! Kikiaktuutili sannigutamun.” Pilate-ŋum apiqsrugniŋai, “Uvañnun kikiaktuutipkaŋitquvisiun umialigikkaqsi sannigutamun?” Qaukñich agaayuliqsiit kiuniŋaat, “Uvagut qaukñich umialigatugut Rome-mi. Avataagun atlamik umialiqanŋitchugut.”¹⁶ Tarra Pilate-ŋum qaiñniŋaa Jesus ilinjitñun aŋuyyiuqtinun kikiaktuutitquplugu sannigutamun.

Jesus Kikiaktuutigaat Sannigutamun

¹⁷ Tamatkua iñuich aŋalatkqaŋniŋaat Jesus. Aniñiqsuq akiyaqhuni kikiaktuutriviksraŋmiñik, tikiutiŋplugu nunamun taiyuutiqaqtuamun “Niaqum Saunŋanik,” Hebrew-tigunaasrii taiyuutiqaqhuni “Golgothamik.”¹⁸ Taapkua aŋuyyiuqtit kikiaktuutinigaa Jesus sannigutamun, piqasriŋlugu malŋuñnik atlanñik iññuñnik kikiaktuutiŋplugik sannigutamun avataanun, Jesus qitiŋiŋiutiŋplugu.¹⁹ Pilate-ŋum aglanigaa ilisimmatiksraq aglak aasrii taapkua aŋuyyiuqtit ilipplugu sannigutam qulaanun, itna aglalik, “Jesus Nazareth-miu, umialgat Jew-ŋuruat.”²⁰ Iñugiaktuat Jew-ŋuruat agliqiniŋaat, taamna Jesus kikiaktuutikkauvia uŋasriñŋitluni nunaaqqimiñ. Ilisimmatiksraq aglak aglaksimapluni piñasruinutlugu uqautchisigun Hebrew-tigullu Latin-tigullu sulii Greek-tigun.²¹ Jew-ŋuplutiŋ qaukñiŋa agaayuliqsiit itnaŋniŋaat Pilate, “Aglaknagu ‘Umialgatnik Jew-ŋuruat,’ aglaan ‘Taamna iñuk uqaŋniŋlugu, uvaŋa umialigigaatna Jew-ŋuruat.’”²² Pilate-ŋum kiuniŋai, “Qanuq ilipplugu uvaŋa aglakkaga taatna aglaksimagisiruq.”

²³ Aŋuyyiuqtit kikiaktuutianikmatruŋ Jesus sannigutamun, tiguniŋaich atnuŋaani autaagaqsiplugich sisamainutlugich, atausriuttaagutiŋ piqatlasriplutiŋ, aasriiñ atnuŋaana kiluilaq ukiñhaaq aulailaq qaligurriañumaniqsuq.²⁴ Aŋuyyiuqtit uqaqsiñiqsut avatmun, “Aliktsrunŋaqnagu una, nalautchaagautigilakput ilitchugisaŋlugu kimun piginiaqtilaana.” Taatnaqamitruŋ immiŋniŋaat uqaliq uqautigimaruq itna,

“Ilinjisa autaagaich atnuŋaatka inmiŋkun,
suli nalautchaagautigiplugu atnuŋaaga.”

Psalm 22:18

Aŋuyyiuqtit piñiŋaat taamna.

²⁵ Taatnaqtitlugich qichagñiqsut killinani kikiaktuutrivium Jesus aakanalu, sulii aakanan aniqataa, Mary-lu ilaqataa Clopas, sulii Mary Magdalene.

²⁶ Jesus-ñum qiniqamiuñ aakani suli maliguaqti piqqagikkani qichaqatauruak, nipluutiniḡaa aakani, “Aakaan, tarra iḡniḡiñ!” ²⁷ Suli nipluutiplugu taamna maliguaqti, “Tarra ilvich aakan!” Tarakjaniflaan taavruma maliguaqtim inmanjñḡaa kiñuniḡmiñun.

Jesus-ñum Tuquḡha

²⁸ Jesus-ñum ilisimanigaa, sum iluqani immikkauḡha, suli aqliqsamaruaq uqaliq immianiktitchaqḡluḡu nipliḡniqsuq, “Imiḡuktuña.” ²⁹ Pinaluguuq tamaani inniqsuq imalik siḡniḡlukuamik misruqqumik. Tarra iliniḡaat misruktaqtaq misruqqumun, aasiñ akiqqumik israuttusriḡluḡu takpichuña israaḡutiplugu qaqḡuuknun. ³⁰ Jesus akuqtuqamiuñ misruḡuq nipliḡniqsuq, “Tarra naattuq.” Aasriñ sikitluḡu niaquni aniḡniḡniḡniqsuq.

Jesus Kapigaat Sanniḡaagun

³¹ Tarra Jew-nuruat inḡniḡaat Pilate, niugaaqtaḡukḡugich tuqunaḡiaquplugich taapku aḡutit tuqqutauruat aasrii atqaḡtillugich sannigutanjitiñi. Taatnaḡuñiqsut takku tikiumapluni tallimmiḡiḡ akunniḡsaami ilinisa nivaḡatqunḡitlugich timit sannigutanjitiñi miḡuiqsiaḡvium uvluani, takku tikiumaniqhuni nuimaniqsraq miḡuiqsiaḡiḡ atlaniñ miḡuiqsiaḡiḡniñ. ³² Anuyyiuqtit taruñaqamiñ niugaaqtaḡniḡaich taapkuak avataani Jesus-ñum tuqqutauqatauruak Jesus-kun. ³³ Aglaan tikimatruñ Jesus ilitchuḡiniḡaat tuquaniksimaḡha. Taatnaḡluḡu ilinisa niugaaqtanḡiñniḡaat. ³⁴ Aglaan ilanḡa anuyyiuqtit kapiniḡaa panamiñik Jesus-ñum sannigaaḡun aasrii tarvaavaa auglu imiḡlu maḡiplutik. ³⁵ Inuk taamna qiniḡtuḡaa taavruminḡa ilisimarriḡniḡaa ilipsipsuuq ukpiqsritquplusri. Ilaan uqauttutaa ilumutuuruq, suli ilisimagaa uqauttutmi ilumutuḡha. ³⁶ Taatnailiḡluḡu inḡtauniqsuq aglausamaruaq uqaliḡmi immiḡluḡu, “Nalliatunniñ sauniḡikkanjñ piiyaḡtakkauyumiñaitchut.” ³⁷ Suli atla uqaliḡ itnaqsamaruaq, “Ilinisa sukuiḡluḡu qiniḡisigaat ilaa kapukkaḡtin.”

Jesus-ñum Iluvikkauḡha

³⁸ Taavruma aquagun Joseph-guuq Arimathea-ḡmiu maliguaqtaupmiñiqsuq Jesus-mi nalunautchipluni takku iqsimmaḡmi Jew-nuruanik piḡluni. Apiqsruqman Pilate-ñum pitquniḡaa timi, Joseph-numaasrii aullautiplugu. ³⁹ Nicodemus, taimñaptuuq qiniḡiaqtuaq Jesus-mik unnuami, tuvaḡatauniqsuq Joseph-mi saagaḡhuni tallimakipiatun uqumaisilaalinmik tipraḡiksautinik atlagiñik atiaqtuaniḡ myrrh-miḡlu aloe-miḡlu. ⁴⁰ Taapkuak inñuk piñiḡaak Jesus-ñum timaa nimiqsruḡluḡu ukiḡhaamik piunḡiyaikkusriqsusimmaan, taatnatun Jew-nuruat timimik savaaḡaḡiḡhat atriḡluḡu. ⁴¹ Taavrumaniguuq nautchiivñmi Jesus-ñum tuqqutauviani inniqsuq nutaḡq iluviksraq atuqsimaḡlaaq. ⁴² Uvvaasriñ pisigiḡluḡu Jew-nuruat paḡnaviat, suli taavruma iluviksram qaniḡhagun, inllanḡniḡaat Jesus taruñ.

20

Iluviḡ Inḡitchuaq

¹ Uvlaatchaurami aullañniisautaañi akunniḡsaam tanuḡaḡuḡaaḡtitluḡu, Mary Magdalene iluviḡmunñiqsuq aasrii qiniḡluḡu iyagak. Piiqsimaniqsuq paananiñ iluvḡum. ² Aḡpaqsruḡhuni utlautiniqsuq Simon Peter-mun suli atlamun maliguaqtimun, Jesus-ñum piqqagikkanjanun, aasrii uqautiḡluḡik, “Inḡich aullautiniḡaat Ataniḡ iluviḡmiñ. Ilitchuḡinḡitchikup napmun inillaktilañ.” ³ Peter-lu atlalu taamna maliguaqti utlautiniqsuk iluviḡmun.

4 Iluqatik aqpaqsruqhutik, aglaan ilaqataan maliguaqtim uniññigaa Peter tikilgaaghuniasrii iluviǵmun. 5 Auǵrukami qiñiǵniǵaa ukiñhaaǵiksaaq nimiqsruutaa aglaan isinginiñiqsuq. 6 Kiñuagun tikitñami Simon Peter uyiuiñhaquni isigñiqsuq tatqamuña qiñiqlugich aasriiñ ukiñhaat nallaviani, 7 suli ukiñhaaq nimǵutauruaq Jesus niaquanun inillaksimanginiñiqsuq taapkununa ukiñhaanun aglaan imullaksimaniqsuq ilaagun. 8 Taimñali atla maliguaqti tikilgaagaluqtuuaq iluviǵmun isiqmiñiqsuq, qiñiqlugu aasrii ukpiqsripluni. 9 Ilinik kanjqsianilguiññigaaksuli aglausimaruuaq uqaliq itnaqsimaruuaq ilaa anjtiqkisiñiqlugu tuquǵimiñ. 10 Tarakña taapkuak maliguaqtik utiǵniqsuk anjilaqhutik.

Jesus-ñum Sagviñha Mary Magdalene-mun

11 Mary-li silataani itluni iluvǵum qianiqsuq. Qiallaǵmi auǵruaǵniqsuq qiñiǵukhuni iluviǵmun. 12 Aasrii qiñiqtuq malǵuñnik israǵullañnik atnuǵaallañnik qatiqtaanik aquppiruak Jesus-ñum timaan irviani, ilaqataa niaquan tuñaani aasriiñ ilaqataa isigaiñ tuñaatni. 13 Taapkuak nipliutiniǵaak, “Marii, suvaata qivach?” Kiunigik, “Iñuich aullautiniǵaat Ataniǵa, aasriiñ nalugiga ilinjitñun napmun inillaktilaaña.” 14 Taatnaqqaaghuni kinjaqhuniasrii qiñiǵniǵaa Jesus qichaqtuuaqtuuaq, aglaan ilitchuǵinginiñigaa Jesus-ñutilaaña. 15 Jesus-ñum apiqsruǵniǵaa Mary, “Suvaata qivach? Kiña pakikpiun?” Aǵnam nautchialiǵinasugiplugu nipliutiniǵaa, “Iñuuk, aullautigupku uvakña, uqautillañña napmun inillaktilaaña; uvañali aiyumigiga.” 16 Tarra Jesus tuqluǵaa atqanik, “Marii!” Aǵnaq kinjaqhuni uqagñiqsuq ilaanun, “Rabboni!” (itnautauruaq Hebrew-t uqausriñisigun, Iisautrii!) 17 Jesus-ñum nipliutitqiniñigaa, “Aksiniñiaqnañña takku aullangitchuñasuli pakmuña Aapamun. Aglaan aullaǵutin aniaqatiumnun kiligiakkich pakmuñaǵniǵniñluña ilaanun Aapamnun Aapagikkapsitñunlu, uvaña Agaayyutimnun suli ilipsi Agaayyutipsitñun.” 18 Mary Magdalene uqautityaǵniǵai maliguaqtit qiñiǵniplugu Ataniq suli tamatkuniña uqautinipluni.

Jesus-ñum Sagviñha Maliguaqtimiñun

19 Tamarrumani uvlumi unnukman aullaǵniisautaaani akunniqsaaq, maliguaqtit katimmiñiqsut atautchimi kiluusautiplutin nuyuaqutinñ Jew-nuruañiñ. Taimmaiñaaq Jesus-ñum tikitlugich akunanigñiǵai nipliutiplugich, “Qiñiuiññaaq ilipsitñun!” 20 Taatnaqqaaghuni qiñiqtinniǵai ikiñiǵmiñnik argañmiñi suli saniqqamiñi. Tarra maliguaqtit quviatchañniqsut qiñiqamitruñ Ataniq. 21 Jesus-ñum nipliutitqiniñigai, “Qiñiuiññaaq illi ilipsitñun! Atripplugu Aapam tuyuqalha uvamnuk, taatnatuntuuq tuyuǵiǵipsi.” 22 Taatnaqamigich aniqsaagvigiñigai taapkuua maliguaqtini nipliutiplugich, “Akuqtuqsuñ Ippqitchuaq Irrusriq. 23 Ilipsi natqiusrimaagñupsigik iñuich killuqsautiñich natqikkaaurut, aglaan natqiusrimaangitchupsigik killuqsautiñich natqikkaungitchut.”

Jesus Sagviñha Thomas-mun

24 Ilañarguuq maliguaqtit, Thomas-mik taiyuutilik Malǵimik, tarani inginiñiqsuq Jesus tikitman. 25 Atlas maliguaqtit uqautiniǵaat, “Qiñiǵikput Ataniq!” Thomas nipliutiniǵai, “Qiñingisuaǵupkich ikiñiñi kikiagich argaiñi suli ililugich argatka ikiñiñanun saniǵaani ukpiqsriyumiññaitchuña.” 26 Akunniqsaañanikhutiñ kiñuvatigun maliguaqtit katimalginiñiqsuq, Thomas piqataupluni taavrumani. Talut umiktuutiqaǵniqsut, aglaan Jesus akunanjanilginiñigai nipliuhuni, “Qiñiuiññaaq ilipsitñun!” 27 Ilaan nipliutiniǵaa

Thomas, “Israutilugich argaktin uvuŋa, qıñikkich argatka, israağutilugich argaktin saniqqamnun. Arguaqtungigutin ukpiqsriiñ!” ²⁸ Thomas kiu-nigaa, “Ilvich atanigigikpiñ suli Agaayyutigigikpiñ!” ²⁹ Jesus-ŋum nipliutigaa, “Ukpiliqpich qıñianikapŋa kisianik? Qanutun quvianaqtigivat tamatkua ukpiqsriŋruat qıñigaluaqnaŋa.”

Qanuq Pitqurıñhat Ukua Makpiğaat

³⁰ Jesus-guuq iñiqtaqağniqsuq iñugiaktuanik atlanik quvıqnaqtuanik savaanik malıgıuaqtımı sivuğaatni, aglaksimalutin ingitchuanik ukunani makpiğaani. ³¹ Aglaan tamatkua aglausimarut ukpiqsritquplusri Jesus Christ-ŋutilaanaŋanik Iğñıŋa Agaayyutim, suli iñuutlasritquplusri ukpiqsriñipsigun ilaanik.

21

Jesus-ŋum Sagviñha Tallimat Malğunŋun Malıgıuaqtımıñun

¹ Kiñuagun tamarruma Jesus sagviaqtupsaağniqsuq iñmiñik malıgıuaqtımıñun siñaani narvam taiyuutiqaqtuam Tiberias-mik, uvva itnailıplıgu, ² Simon Peter-lu, Thomas-lu taiyuutilik Malğimik, Nathanael-lu Cana-ğmiu Galilee-mi, iğñaglu Zebedee-m suli malğuk atlak malıgıuaqtik, iluqatıñ atautchimiinnıqsut. ³ Simon Peter nipliğniqsuq ilamiñun “Qalliğniqaqtuŋa.” Taatnaqman taapkua atlat nipliutipmiñiğaat, “Malıkkisigiptiğin.” Iluqatıñ ikiniqsut umiamun, aglaan unnuaqtutilaanaŋani sumikunniñ qalunğiniñiqsut. ⁴ Sıqıñğum mayuuraañhani Jesus qıchağniqsuq imğum siñaani aglaan malıgıuaqtaiñ ilitchuğingıñiñiğaat Jesus-ŋutilaana. ⁵ Ilaan nipliutiniğai, “Iliğaat, qaluutiqaqpisi?” Ilinisa kiuniğaat, “Naami.” ⁶ Ilaan nipliutilğiniñiğai, “Sinjitchiun kuvraqsi taliqpian tuñaanaŋun umiapsi, ilipsili qalukkumuusri.” Malıgıuaqtıt sinjinniğaat kuvraqtıñ aasriiñ payyaksagnığaat nuqıtchaqamıruŋ umiam iluanun takku qaluuvagıtłuni. ⁷ Malıgıuaqtım Jesus-ŋum piqpagıkkanaŋan nipliutiniğaa Peter, “Piñña Atanıgıniğikput.” Simon Peter-m tusraa’amiuŋ takpiñña Atangıñha, ilaan atitqıksıqamıuŋ atnuğaaŋi mattaummitçhani misinñiqsuq tağiumun. ⁸ Taapkua ilai malıgıuaqtıt kilvağniqsut umiakun nuqırrutıgalugu kuvraq imalik qaluñnik ilinich uñasriuraqhutıñ siñaaniñ, tallimakıpiatun apluqpaktaaqhuni urrakırayuñnalıktun. ⁹ Ilinich tulakamıñ, qıñıqtut iknipiamik qaluñnik uutalıñmik suli qıñıqhutıñ qaqqunik. ¹⁰ Jesus-ŋum nipliutiniğai, “Uvuñautrisitçhi ilañitñik qaluich qaluktapsi akkuvak.” ¹¹ Simon Peter-m ikıtıqhuni umiamun kalıñiğaa kuvraq siñaanun imalik qalukpañnik, tallimakıpiaq malğukıpiaq qulıt piñasrunik iñugiaktılaalıñnik; naagatarra iñugiakkaluaqhutıñ kuvrañat alingıñiñiqsuq. ¹² Jesus-ŋum nipliutigai, “Uvuñagıusri niğisitçhi.” Nallıataunniñ malıgıuaqtıt apıqsruğumangıñiñiğaa, “Kısuuvıch?” Ilinisa ilitchuğiniğaat Atangıtılaanaŋanik. ¹³ Jesus-ŋum qallılaaqhuni tıgu’amiuŋ qaqqıaq autağniğaa ilinıtıñun. Taatnatunsuli piñiğaa qaluk. ¹⁴ Taavrumanı piñatchığniğai Jesus-ŋum qıñıqtıtallı iñmiñik malıgıuaqtınun anıtıqıqaaqhuni tuqulığmiñ.

Jesus-lu Peter-lu

¹⁵ Ilinich niğianıkmata Jesus-ŋum nipliutigaa Simon Peter, “Simon! Iğñıŋa John! Piqpagıtıluqpiñ ukunakŋa?” Peter-m kiugaa, “Aa, Atanııq! İisimagañı uvañnun piqpagañıñıñ.” Jesus-ŋum nipliutigaa, “Niğıpkakkich ipnaiyaatka.” ¹⁶ Tuglılıqıgu Jesus nipliutilğiniñiğaa, “Simon! Iğñıŋa John! Piqpagıvıñña?”

Peter-m kiugaa, “Aa, Ataniiq! Iisimagiñ uvaṅnun piqpagiñhiñ.” Jesus-ṅum nipliutilgitchaa, “Qaunagikkich ipnaitka.” ¹⁷ Piñatchiqługik Jesus-ṅum nipliutilgitchaa “Simon, Iğñiṅa John, piqpagiviña?” Peter aliatchaṅniqsuq Jesus-ṅum apiqsruqmani piñasruni atiruamik, “Piqpagiviña?” Aasrii Peter-m kiuniḡaa, “Ataniiq! Iisimagiñ suapayaaq. Iisimagiñ uvaṅnun piqpagiñhiñ.” Jesus-ṅum kiugaa, “Niḡipkakkich ipnaitka. ¹⁸ Iḡumutuuruamik nipliutigikpiñ, nutau'avich tapsiaḡiksiplutin igliḡaqtutin napmupayaaḡukavich. Aglaan utuqqaḡuḡuvich atlam iñuum qiliḡniḡaatain israaqtillutin aullauti-lutin aullaḡvigisrunḡisaqnun.” ¹⁹ Taatnaqamiuṅ Jesus-ṅum uqautiginigaa qanutchikun tuquhikun Peter-mun kamaṅaqtinniaqtılaṅa Agaayyun. Taat-naqqaqaḡugu niplutinigaa, “Maliguaṅṅa!”

Jesus-lu Atlalu Maliguaqtilu

²⁰ Peter-m kiṅiaqhuni qiniḡniḡaa maliguaqti Jesus-ṅum piqpagikkaṅa maliktuag. Taimñiḡauniqsuq ikusiksimaḡtuag qanituluni Jesus-mi nullautchiqamiṅ sulii apiqsruḡtuag, “Ataniiq, kia aatchuutigitiṅniṅiaqpatin?”

²¹ Peter-m qiniḡamiuṅ taamna apiqsruḡniḡaa Jesus, “Ataniiq! Qanuḡniḡaqpaliuna?” ²² Jesus-ṅum kiugaa, “Uvaṅa iñuupkaḡukkupku aggitqiniñiaḡamnunaglaan, suuva taamna ilipnun? Malinṅa!” ²³ Taamna uqauttutaa siaminniḡsuq akunḡatnun aniḡatigiñiñun taamna maliguaqti tuquyumiñaiñiñiḡluḡu. Jesus taatnaḡiñiñiḡsuq tuquyumiñaiñiñiḡluḡu, aglaan itnaḡhiñiaqhuni, “Iñuupkaḡukkupku aggitqiniñiaḡamnunaglaan, suuva taamna ilipnun?”

²⁴ Taamna maliguaqti taamnauruḡ quliaḡtuḡtuḡuḡ tamatkuniṅa, sulipsuḡuḡ aglaktuaḡ tamatkuniṅa, aasrii nalunḡitchikput quliaḡtuḡaḡikkaṅan ilumutuulḡa.

Uqaliqsaḡun

²⁵ Iñuḡiakkaluḡtuḡ atla qanusriḡ Jesus iñiḡtaḡikkaṅa. Iluḡatiṅ aglaksima-lutiṅ atausriukattaḡlugich pimakpata, iluḡaniqanu nunam tigummianilḡu-nayaitpalukkai glaich aglakkaukpata.

Suragáhat Uqqiraqtit

¹ Aglaktuña uumiña Theophilus-mun piqpagikkamnun. Sivulligñi makpígaani aglaktuñjaa suragáipayaaníñiik Jesús aullagñiñhaniñaglaan savaaqahígmíñiik ² taivrumuñaaglaan uvlumun Agaayyutim aullautipmani tatpakmuña. Sivuaní Jesús aullagáluaqani ilaan Ipqitchuakun Irrusikun algáqsruğai piksraqtaagikkani uqqiraqtaurusrauplugich. ³ Jesús tuqquutitqaaghuni piqatigirağigai uqqiraqtit sagviaqtuutigai arguaqtuğnağumiñaiqlugu anitqilha malğukipiat uvlut akunğatni, sulí Jesús-ñum uqautiplugich añyaayuqautaanik Agaayyutim.

Agaayyutim aullautigaa Jesús Qılanmun

⁴ İaatniguuq Jesús-ñum piqatigilgitñamigich tiliñigai itna, “Uníññaqnağunı Jerusalem aglaan utaqquyumigiksi aatchuutiksraña Aapaa akiqsruutigikkana qaitkisiniplugu, uqautigikkağa ilipsitñun. ⁵ Taimñağuuq John paptaagutıqtağuaq inıñun imiğmik aglaan aquatıgıñ qapsich uvlut paptaakkağısirusı Ipqitchuakun Irrutchikun.” ⁶ Taapkua uqqiraqtaurusrat katilgitñamıñ piqatigıplugu Jesús apıqsruğniğaat, “Atanııq! Uvva taavrumanı nappatqıññaqıpiñ añyaayuqun İsrail-aagmıunun [umalıqagumiñaglugich taimanısun]?” ⁷ Jesús-ñum kiunığai, “Aapaa kisimi sıvunniğisigaa qakugun atuumalıksraña. İlaan ilısimapkağumiñaitkaa tamanna ilipsitñun. ⁸ Akuqtuıgısirusı sanñimik taimña Ipqitchuağ Irrusriğ agğianıkan ilipsitñun, aası ilısimarağaqılsı uvapkun Jerusalemı iluqaanılu Judea-mi sulı Samaria-mi unniñ nunaaqqupayaanıñi nunam.” ⁹ Taatnaanıkamıgich Agaayyutim nuqinnığaa tatpakmuña ilinıtñun qıñıqtılunı aası ilinısa qıñıtlaıqsıgnığaat nuviyam puuqtıqmaun. ¹⁰ Aullaqtıqman qıñıgugaqtılugich tatpakmuña, taimmaiñaq malğuk inñuk atnugaallak qatıqtaanık qıkağasıılıgñıqsuk ilinıtñun, ¹¹ nipliğhutik, “Galileegmiut, suvaata qıkağhusı qıñıqıağpısı qılanmun? Tamanna Jesús aullaqtıqtağ ilipsitñiñ tatpakmuña agğıtıkkıñhitçhuğ taatnatun ilipsi qıñıqmatun aullaqman tatpakmuña.”

Matthias-ñum İnanığaa Judas

¹² Malığuaqtıt tavrakña utıgınsut Jerusalem-mun inğıuramıñ taıguutıqtağuaanı Olives-mik unjasıkpagunı inğıñıqsuamıñ nunaaqquıñiñ. ¹³ Tavruna tıktıñamıñ Jerusalem-mun, ilinich mayuğınsut inımun taivrumuña irvigıkkagmıknun, Peter, John, James, Andrew, Philip, Thomas, Bartholomew, Matthew, James inğıgıkkana Alphaeus, Simon-lu Zealot-ñuruuq, sulı Judas inğıgıkkana James-ñum. ¹⁴ İluqagmıñ katıniqsut akulaıqlugu inıqsruğvıksragmıknun piqasıqhıtın ağnanık sulı Mary-mik aakagıkkananık Jesús nukatchianıñıglu. ¹⁵ İkituurat uvlut aquatıgıñ unkpıqtuat katımanıqsut, tallımakıpiaq inıñıñamık inıgıaktıgıyınıñagıtın. Peter-m makıtunı nipliutinığai, ¹⁶ “Anıqatımaañ, Ipqıçhuam İrrusim uqatınnığaa David makpıgaanıñi Agaayyutim. Uqagıniğaa Judas-kun sıvuanı atuumagaıuqatınagu ilaan savaaqalıksraña, taamna Judas sıvullıuruuq tıgurıruksranık Jesús-mik. ¹⁷ Judas iluğaluqtağuağ uvaptıknı atakkıı Jesús-ñum piksraqtaagıkkana savaqatıgıtquplugu uvaptıknı. ¹⁸ Judas-ñum aatchuutıgıanıkanıñ Jesús akıññaktaaqagınsuğ manıñiñ. Taavrumıñaasıñıñ tauqsıgnıqsuğ nunavıñıgmık ilaan ilıuvıgıkkagmıñiñ. Tavranı katakama iluqanı ilua qaağınsuğ. ¹⁹ İluqagmıñ inıñıç Jerusalem-mi ittuat

tusaaniġaat, aasii inġmin uqaġmikkun taiguusignġaat Judas-ġum tuqquvia Akeldama-mik (mumiutiqaqtuamik nuna augum maqqivia).²⁰ Agaayyutim makpiġaanani aglausimaruaq Psalms-ni itna, 'Ilaan tupqa iñuġumauq iññitqikkumiñaiġuni.' *Psalm 69:25*

'Atlamik iñuġmik inañiqsiqaġumauq savaanġa.' *Psalm 109:8*

²¹⁻²² Taatnaqġuġu iñuk inañiutiruksrauruq Judas-ġum savaanġun. Taamna iñuk ittuksrauruq aullaġniimaruq uvaptikni aasiisuli ilisimarautlasiruaq anitqihagun Atannapta Jesus. Ilaa piqatigisimakkaqput John-ġum quliaqtuaġipmauġ paptaaktitchiisuli nayuqtigisimakkaqput uvlumunaglaan Agaayyutim aullautipmauġ Jesus pakmuġa qilaġmun."

²³ Ilinġich nalunaiginiġsut malġuġnik iññuġnik Joseph-miġlu taiguutilinġmik Barsabbas-mik atiqaqmiruaq Justus-mik suli Matthias-miġlu. ²⁴ Aasii agaayyutim itnaqġutin, "Ataniiq! Ilvich ilisimarauġruatin uummatinġitnik iñupayaat, taatnaġluġu tikkuagutillaġniaqtigut nalliiknik piksraqtaaqaguvich.

²⁵ Taamna uqġiraqti inañiutiyumuq Judas-mun atakkii unisagigaatigut aullaqġuni piksraqtaaqmiñun." ²⁶ Taatnaqqaqġutin tiġusiġisut attak ilaġataaknik. Taatnaqmata Matthias piksraqtaanġisusq aasii ilaliutikkaupluni qulit atautchinun uqġiraqtinun.

2

Ipqitchuaq Irrusiq Tikitchuq

¹ Uvluġġuq taiguutilik Pentecost tikiumapman iluqatin ukpiqsriruat katimalġiñiġsut. ² Taimmaiñaq ilinġisa tusaagaqsiġignġaat siġruktuaq pakmakġa liilaa anuqġipaktitmatun. Taamna siġruktuaq tusaġnaqsiġisusq iluqaani inimi. ³ Ilinġich qiniqsiġisut ikniġmik liilaa qiniñaliġnik uqqtun siamitlutin iñupayaanun. ⁴ Ipqitchuam Irrusim analatkaqsiġigai iluqnaaqġugich. Taapkua iñuich uqaqsiġisut atlakaagiiñik uqġiqġutin, taatna kanġisġisqsiġugich Ipqitchuam Irrusim uqaqumatin. ⁵ Tavraniġuq Jerusalem-mi Jew-ġuruat iñuuniaqtut nunaaqġipayaaniñiñ nunam taluqsiruat Agaayyutmik. ⁶ Tusaakamitruġ siġruktuaq iñugiaktuat iñuich katiniġsut taapkunġa. Iluqatin qanuġviġniġsut tusaakamisigik taapkua uqaqtuat kanġisġisqsiġlutin sumiġiisigun uqqtatun. ⁷ Quviġutchallapiaqġutin uqaqsiġisut, "Tamatkua uqaqtuat Galilee-ġmiuġrut, amii? Qanuqġutin ukua uqaqpat uqaptiknik? ⁸ Naagaunniñ kanġisitlanġivut uqaqmata uqausillaaptigun iñuquniaġaptigun. ⁹ Uvaguġ Parthia-ġmiut, Media-ġmiut, Elam-miut, Mesopotamia-ġmiut, Judea-ġmiut, Cappadocia-ġmiut, Pontus-miut, Asia-ġmiut, ¹⁰ Phrygia-ġmiut, Pamphylia-ġmiut, Egypt-miut. Uvaguġ iñuich nunaaqġimiñ Cyrene-miñ nunami Libya-mi, suli iglaat nunaaqġimiñ Rome-miñ, ¹¹ suli Crete-taġmiut Arabia-ġmiutlu. Anġaruaguġ Jew-ġuġpluta aasiñ mumikuaguġ Jew-ġuqsimaqġhuta –iluqapta tusaagivut kanġisqsiġugilla tamatkua uqaqmata kamaqtautigun Agaayyutim iñiqtaigun." ¹² Quviġutchallapiaqamin kanġisitlaqġutinlu apiqsrutaġtinġisut avatmun, "Qanuutauva una?" ¹³ Iñuillaasiñ ilinġich mitautiġpluġich ukpiqtuat uqaqsiġisut, "Ukua imillilapiaqsimaplutin piñiġsut."

Peter-m Uqautriħa Iñuġnik Tavrani

¹⁴ Taatnaaqsiġmata Peter makittuq piqasiqġuni uqġiraqtiqatmiñik kiutyaqġugich. Nipitusiġluni nipliutinġigai, "Jew-ġuqatpata suli iñuuniaqtuasii Jerusalem-mi, naalaġniġlaksitġa! Nalupqinaġluġu uqautiuraallaglapsi

taavruma suutautilaanjanik. ¹⁵ Ukua imiliqsauñjitchut isumallaapsisun atakkii uvlaan��sugaaqtuqsuli. ¹⁶ Taamna atuumaruaq Joel-ñum sivuniksriqirim uqautigikkana itna,

¹⁷ 'Agaayyun uqagtuq, itna iluḡu itkisiruq aqulligñi uvluni,

Uvaña siamitkisigiga Irrusigikkaga iluqaitñun iñuñnun, Iḡñasi suli panigikkasi sivuniksriqiaqsisirut, nutaagikkasi qñiñquuraaligutinj suli utuqqanaasi siññaqtuqtaḡutin;

¹⁸ aa, kuvviqigisigitka savaktitka añutitlu aḡnatlu Irrusigikkamnuk taipkunani uvluni aasii sivuniksriqiaqsilutin.

¹⁹ Qñiñqitkisigitka quvinqaqtuat qilanjmi suli atlayuaḡnaqtuat nunami, auglu ikniḡlu suli itchialaruq,

²⁰ siqñiñqunniñ tanuḡaaqsilugu unnuatun unniñ tatqiq kaviqsaaḡuḡlugu aukturn sivuani kamanallapiaqhuni uvluan Atanḡuruam tikiumaliksrana.

²¹ Taipkunanasii kisupayaq tuḡluqpan Agaayyutmun ilaan anniqsuḡisigaa.

Joel 2:28-31

²² "Israel-aagmiut, naalaḡnisitchi uqallañnun! Jesus Nazareth-miñ añutauruq Agaayyutim tilikkana. Agaayyutim savaaḡipkaḡaa sanñjaqahutin atlayuaḡnaqhutinlu qñiñkquisutinin. Qñiñgisi nalupqinaiqḡuḡu ilisimaplugich tamanna atakkii atuummipuni maani akunnapsitñi. Taavrumuuna ilisimapmigiqsipsuuq Agaayyutmun tuyuḡiḡha. ²³ Ilipsi añalataksriritigigiki Jesus sumiñuruanun tuqutitlugu kikiaktuutipkaḡlugu sannigutamun. Aglaan Agaayyutim pisuligimigunlu ilisimahiḡmigunlu sivunniñjanikkana taatna. ²⁴ Aglaan Agaayyutim makititnamiñ tuquligimñ pituiḡlugu iñuḡimgun. Jesus tuqutqikkumiñaitchuq atakkii ilaa nayuutiyumiñaitchuq iluviḡmi tuqñaruapayaatitun. ²⁵ Taivruma David-ñum uqautiginiḡaa itna, 'Uvaña qñiñgiga Atanḡuruuq sivuqqamni ataramik.

Ilaa taliqpimniitluni aasiñ tunñalḡuruna ilaani ihuilliuqama.

²⁶ Taatnaḡlugu uummatiga quviasuktug, suli nipiqaqtuna quviasuligmik. Tuqugisigaluañḡmaunniñ niḡiugagigiga nalupqinaiqḡuḡu,

²⁷ Agaayyun, unitchumiñaitchiñ iñuusiga iluviḡmun, naagaqaa timaa savaktivich piungñiaqulugu.

²⁸ Urriqsuutriruasii uvamnun apqutmik iñuuniḡviksramnik, aasii quviasukksiruna atakkii nayuutiḡluna ilipni.'

Psalms 16:8-11

²⁹ "Aniqatiut, uvaña uqautiraksraḡigipsi nalupqinaiqḡuḡu sivulliaptigun David-kun. Ilaa tuqupman iluviḡaat, aasiñ ilisimagaat iluviḡa marrumunaaḡlaan uvlumun. ³⁰ Ilaa sivuniksriqirauruaq suli kanjqsimaplugu Agaayyutim akiqsruutigikkani iñmiñun, Agaayyutim nalupqinaiqsruutinikkana David-ñum kinuñiañiñ ilañat ataniguttkisiñiḡlugu iñmisun.

³¹ David-ñum qñiñquuraaḡiniḡaa qanuq Agaayyutim añipkatqñiksraña anniqsuḡti akiqsruutigikkana taamna Christ uqautigiplugu itnaqhuni, 'Agaayyutim unijitchaa ilaa iluviḡmun suli timaa piungñiñchuq.' ³² Taamna Jesus Agaayyutim añitqiksitkaa iluviḡmiñ, aasii uvagut ilisimararugut taavrumuuna. ³³ Agaayyutim ilaa taliqpinmiñuktitkaa kamanaaqsilugu suli qaitchiplugu Ipqitchuamik Irrusigimñik Aapami akiqsruutigikkanañun aasiñ Jesus-ñum qaitchiplugu uvaptikñun. Tamanna akuḡtuḡikput pakma,

taatnamik qĩñiaqsigiksi tusaaplugulu savaaqsipman uvaptigun. ³⁴ David inmi timituummagmi pakmunaqsimaitkaluaqtuq, aglaan nipligñiqsuq, 'Agaayyutim nipliutinigaa Ataniga, Aquvittin kamagiviksraulipnun,

³⁵ aquppiñapni uumiksritin añalataksrirutigigisigitka ilipnun.' *Psalm 110:1*

³⁶ "Aasiin Israel-aagmiupayaasii ilitchuğiraksragigiksi nalupqinaiglugu, taamna Jesus kikiaktuutikkaqsi Agaayyutim inillakkaa atanigluqlugu sulı anniqsuutauplugulu."

³⁷ Taapkuva iñuich tusaakamitruñ Peter-m uqautigikkaña ihuilluğniqsut. Apiqsrugniğaat Peter-lu atlatlu uqçiraqtit, "Aniqatiut, Qanugisiñiqpisami?"

³⁸ Peter-m uqapsaağniğai, "Nunuuraliğusi mumigitchi killuqsautipsitñiñ. Suli atausriukattağusi paptaaqtittitchi ukpiqsriiğugusi atqagun Jesus Christ. Agaayyutimli natqıutiymagaasi killuqsautipsitñiñ, aasiin ilaan aatchuğisigaasi Ipqitchuamik Irrusimik. ³⁹ Taamna Agaayyutim akiqsruutigikkaña tuñaaqqtuq ilipsitñun qitungapsitñunlu iluqaitñunlu ittuñun uñasiksuami, iñuich iluqaisa Atanguruam Agaayyutipta tuqluğai inmiñun." ⁴⁰ Peter uqaqtuq iñuigiaktuanik atlanik uqahğnik. Aasiin ilaa naatchiqami itnaqlugich, "Annautillaksağniğaitchi ilipsitñik anasiññuqsautmiñ tikiññiaqtuamiñ pigiitchuanun iñunñun tuqqtchiruanun Jesus-mik." ⁴¹ Iñuigiaktuat ukpiqsriñiqsut uqahğmik sulı paptaaqtitlutin, iñuk 3,000-yuñnaq ilaliutinıqsuq ukpiqsriñuanun tamarrumani uvlumi. ⁴² Ilinich ilisaaqaaqsiñiqsut uqçiraqtinñiñ, aasii piqasiqsuutiniqsut niğiqatigiikhutin sulı iniqsrucatigiikhutin.

Qanuq Ukpıqtuanurua Piqatigiñhat

⁴³ Uqçiraqtit iñiqtaqagñiqsut iñuigiaktuanik quviqnaqtuanik savaanik, naa-
gaunniñ inupayaat ikpigiagutinigaa Agaayyutim savaaqalha uqçiraqtitigun.

⁴⁴ Iluqagmin ukpiqtuat atatchimiiyusiñiqsut sulı piqatırrutiplutin suu-
ragmıkkun avatmun. ⁴⁵ Inuqsriuliğamin tunisiñiqsut nunautmıknik sulı
suuramıknik, aasiin autaaqlugich piññaktaatin iluqaitñun inuqsriuqtuanun.

⁴⁶ Uvlutaugagıpmān ilinich katragñiqsut agaayyuvikpañmun. Niğiragagñiqsut
atautchimi kinıunıqmikni, aasiin niğikamin quviasukhutin pisuillapiaqhutinlu.

⁴⁷ Ilinja quyaragıgaat Agaayyun, aasiin atlat iñuich nakuagıgaich ukpiqs-
riurapayaat. Sulı uvlugağıpmān Atangum ilanıktuqtınnığai iñunıkn ukpiq-
tuanuruanun tamatkunıña annıqsukkağmiñik.

3

Peter-m Ihuasıpkaiñha Pisutlaiğamik

¹ İlaatnıguuq Peter-lu John-lu utlautiniqsuk agaayyuvikpañmun, iñuich
inıqsruğıvat tıktımahani. ² Agaayyuvikpañmi paaqagñiqsuq taggisilıñmik
pıññaqnaqtuamik. Tavranıguuq añun una aquppiraqniqsuq pisunganıitchuaq
anıñıgmıñaglaan. Uvlugağıpmān ilamıñun tavrunıautıpkagağniqsuq
taavrumıña paamun inıqsruğıvıksragmiñun manıuranıkn iñunıñ isıqtuanıñ
agaayyuvikpañmun.

³ Peter-mlu John-ñumlu apqusaqmakni isiaqsıplutik
agaayyuvikpañmun inığniğik aatchullahıksragmıgun manıñmik. ⁴ Taapkuak
kinııqamıtku irıgruıñaaqlugu Peter-m nipliutinığaa, "Qıñıqtıguk!" ⁵ Tavruma
iñuum qıñıasıñıñik niğıukhuni aatchuusiaksragmiñik ilinıknıñ. ⁶ Peter-
m nipliutinığaa, "Maniıchunı suuramıkunniñ aglaan aatchuğniğıkpıñ
pigıkkamnik, atqagun Jesus Christ Nazareth-mium pisuqugıkpıñ."

⁷ Peter-m tıgukamıñ talıqpiagun makıtuqplugu, taimmaıñaq añutiqınam

niunji sayaniktigñiqsuk. ⁸ Nutinñiqsuq qikaqtiqhuniasiiñ pisuaqsipluni. Ilaan isiqatiginigik Peter-lu John-lu agaayyuvikpañmun pisukhuni misigaqsimmagmi quyyasimmaan Agaayyun. ⁹ Iñuich tavrani qinñigñaat pisuklugu quyammagmi Agaayyutmik. ¹⁰ Iñupayaat ilisaginigñaat injularauplugu aquppisuuruuq agaayyuvikpaum paañani taggisiliñmi Piññaqnaqtuamik. Iluqagmin quvigutchallapiagñiqsut taavrumuuna atuumaruakun taavrumuñ añutmun.

Peter-m Quliaqtualha Agaayyuvikpañmi

¹¹ Iñuitguuq qinñiqamitruñ pisutlasipkakkauruam saqunaurapayaañak Peter-mlu John-ñumlu aupaññautiginigñaat, aasiiñ qinñigñaqługich katim-mavinñmun taggisilikkun Solomon. ¹² Peter-m qanuğviiqsuat qinñiqamigich nipliutiniñai, "Israel-aagmiut, qanuğmi taamna quvigutchautigivisiun qinñiqpaaqsiplutaasiiñ? Uvaguk pisutlasipkañitkikpuk manna añun sanñiptikkun naagaqaa ukpiqsriñaptikkun. ¹³ Aglaan Agaayyutaata sivulliapta Abraham-ñumlu Isaac-ñumlu Jacob-ñumlu iluaqsiпкагаа manna añun Jesus-kun, aasiiñ taavrumuuna ilaan kamañaqtitkaa iğñiñi Jesus. Ilipsi qaitkiksi Jesus añalatinun pigiitchuanun suksraaqługu sivuğaani Pilate-ñum sivunniutianikmañunniñ patchisaiguklugu. ¹⁴ Ilaa iluqñauqsimaruaq Agaayyutmun nalaunñaruaglu naagasuli ayakkiksi, iniqsruqługu Pilate pituigitquplugu iluaqtuqtimik. ¹⁵ Taatnañapsigun tuqqutkiksi taamna qaitchiruaq iñuuhigmi aglaan Agaayyutim añitqiksitaña tuqñaruaniñ. Uvagut ilisimarriqsimmaagikput taamna. ¹⁶ Turviqaghuni atqanik Jesus-ñum manna pisutlailaaq qinñikkaqsi ilisimakkaqsilu mamititkauruq. Taamna añun ukpiqsriñiqsuq Jesus-ñum atqanik, taatnaqługu iluaqsikkauruq sivuqqapsitñi.

¹⁷ "Aniqatiuamaañ, ilisimagaluagmigiga una, ilipsilu sivulliuqtituummapsilu qaitkiksi Jesus sumiunñuruannun aglaan nalugiksi suvaata taatnun irrutritiqsi Jesus-mik. ¹⁸ Agaayyutim inilğaan uqagikkana iluqaisigun sivuniksriqirimigun akiqsruutauruq anniqsuqti nagliksaaqtuksrauniplugu, aasiiñ ilaan taatnaqtitkaa. ¹⁹ Aasiiñ mumigitchi suli saallusi Agaayyutmun, ilaanli piigumagai killuqsautigikkasi. ²⁰ Taatnağupsi Atangum sayyaagiksipkağisigaasi irrutchipsigun. Taivrumani ilaan tuyugitlayumagaa Jesus annautriksraqtağianikkani ilipsitñun. ²¹ Taamna Jesus qilañmi ittuksrauruq taivrumuñ uvlumun supayaat nutaaguliksratnunaglaan, Agaayyutim ipqitchuat sivuniksriqiraiñ uqautigipmatun inilğaan. ²² Moses-ñum nipliutiginigaa, 'Agaayyutim Atanipsi tuyuqagisigaasi sivuniksriqirimik, atrilugu tuyuqalhi uvamnik; taimña itkisiruy inñupsitñiñ. Ilipsi naalağniraksrağigiksi supayaamik uqautikpasi. ²³ Kiñapayaaq naalağniñitkumi sivuniksriqirim nipliutigikkanañik ilaayumiñaitchuq Agaayyutim iñuñiñi suli piyaqqukkaugisipluni.' ²⁴ Iluqagmin atlat sivuniksriqirit Samuel-miñaglaan uqagsritkaumaruat uqautigigaich makua nayukkavut uvlut. ²⁵ Atumaruaq uglupak atuumaruq pisigiplusi, ilipsi kinuviagikkanañi Abraham-ñum. Agaayyutim akiqsruğaa qitunğanik, suli sivuniksriqirit uqautigaatigut taavrumiña akiqsruutmik, itna, Uvaña piliutiqagisigitka iluqaisa iñuich nunami kinuviagikkaptigun. ²⁶ Taatnaqługu Agaayyutim añitqiksitañun savaktini Jesus tuyuğigaa ilipsitñun sivulliuplugu ikayuğukhusi mumigusilu pigiililiğigikkapsitñi."

4

Peter-mlu John-ñumlu Apiqsruqtukkauñhak Uqaqsittağviñmi

1 Peter-lu John-lu uqautrisugaaqtitlugik iñuñnik agaayuliqsit suli qaunaksria agaayyuvikpaum piqasiqhutin Sadducee-njruanik tikiññiqsut. 2 Ilinja iħuaginñiññaich uqƣiraqtik ilisautripmaknik Jesus anitqinñipluƣu tuƣunaruaniñ, taamnaasiñ ilitħuqƣutaupluni tuƣuruat anitqikkisiħhatnun. 3 Tigupkağniğaiħ isiqtaupkağlugik isiqsiviñmi unnuapat unnuagũghunikii. 4 Aglaan iñugiaktuat tusaaruat uqautaaknik ukpiqsriñiqsut, iñugiaktiilaalyunnat 5,000-mik anutikhiñat. 5 Uvlutqikman Jew-njruat sivulliuqtinillu sivulliuqtigruatlu aglaliqiritlu katiniqsut Jerusalem-mi. 6 Annas-tuuq ƣaukhiat agaayuliqsit itmiñiqsuq suli Caiaphas-lu John-lu Alexander-lu piqasiqhutin atlanik ittuanik ƣaukhiam agaayuliqsim ilaiññi. 7 Taapka Peter-lu John-lu itqutipkaamisigik apiqsruqtaaqniğaiħ, “Ƣanuqũħu ĩħuagsiƣkaƣpitku taamna anun? Ƣanutħimik sanñiƣaƣpisik? ĩħia atƣagun taamna pivitku?” 8 Peter-m analatiqaqhuni Iƣqitħuamik Irrutħimik kiuniğai, “Sivulliuqtauruasii sivulliuqtigruanuplusi, 9 Suvaatatai tamarrumani uvlumi uqasittiagũtikkauiñuk ikayuũħaptigun taavrumiña pisutlaiilaamik iħuagsiƣkakkaptiknik? 10 Iluqasi suli Israel-aagmiupayaat ilisimaraksrağigikisua, Sanñiƣaqtuq atigikkanağun Jesus Christ Nazarethim-nun kikiaktuutikkaƣi aasiñ Agaayyutim anitqisitlugu tuƣunaruaniñ. Taatnağũħu taamna anun qikaqtuq iħuagsiƣkkaupluni sivuqƣapsitñi. 11 Taamna Jesus taimña Agaayyutim uqatħiñ uqautigikkañat itna, ‘Uyağak tuppirtiyakkañat,

taamna uyağak piitħuailłapiagaqtuq tuppirauni.’

Psalm 118:22

12 Aasiñ Agaayyun atħiiruq atautħiħiñamik iluqaañi nunami taavrumuuna atikun anniqsugũmiñnaqsipłuta. Taamna anniqsuqti Jesus Christ kisimi ittuq.”

13 Tarra uqasittiagũtitchirit ƣuviğutħañniqsut ƣiñiğamisigik Peter-mlu John-numlu taluqsrautaisilaanagniglu ilisaqsimaisilaanagniglu. Iłisimagaich piğatũħak Jesus-mi. 14 Aasiñ ƣiñiğniğaat anun iħuagsiƣkauruağ ƣikaqataũħa Peter-milũ John-milũ. Taatnağhutin niplilğuiññiqsut akiknağlugik. 15 Taatnağqaağhutin anillaquniğaiħ uqasittiagũviñmiñ, aasiñ anipmaknik sivunniqtaullakħutin itna: 16 “Ƣanuğlugik atanniğisiviğisigik ukuak anutik? Jerusalem-miupayaat ilitħuğianiñniğaat atlayuagũnağtuag iħuagsiƣkaiñiğ atuumakkaña taapkuñnuuna, aasiñ naagaagũmiñaitkikput. 17 Aglaan siamitqunjitlugu marrumani tusaayugaaq iñunun, taatnağuta aniqsraaqtũğlavut uqatqiqunjitlugu kimununniñ taavrumuuna Jesus-kun.” 18 Taatnaiłipluƣu sivunnianikamiñ iñiqtigniğaiħ ƣuliaqtuagunjitlugu Jesus-kun iñunun sumiunniñ naagaqaa itqautitqunjitlugu taavruma atqanik. 19 Aglaan Peter-mlu John-numlu kiuniğai, “Nalliğsi tupiğinağayaqpisigu? Iłipsi naagaqaa Agaayyun? Nalliak nakuagitlukpaun ilaan? Sivunniqsun taamna! 20 Uqatiginağũmiñaitkikpuk sua ƣiñikkaqpuq tusaakkaqpuğlu.” 21 Aniqsraaqtũqianikamisigik aasiñ pilitlugik agvisiksraitłutin anasiñnuqsalğuiññiğaiħ. Iqsigiplugittuuq iñuich atakkii iñupayaat kamaksriłłapiağhutin Agaayyutmik tamarrumuuna atumaaniktuakun pisutlaiilaamun. 22 Taamnaguuq anun ƣuvinnaqtuakun iħuagsiƣkakkauruağ malğukipiğuaniksamaruaq.

Ukpiqsriuat Injirsruitiħat Taluqsrautaiğmik

23 Taapkuaguuq Peter-lu John-lu anipkaƣauraqmatik utiğniqsuk ukpiq-tuanjruağatiunikun uqautiğlugh ƣanuq ƣaukhiata agaayuliqsit suli sivul-liuqtigruat sivunniũħatnik. 24 Ilinja tusaakamitruñ agaayuatigatigniqsut itnağhutin, “Kamañtuatiin atanguruag, iñiqsiruatiin iluqaanik ƣilañmilũ

nunamilu taġiumilu. ²⁵ Aasiñ ilvich uqaqtuatin Ipqitchuakun Irrutchikun sivulliaqput David savaktigikkan uqaqman itna, ‘Suvaata Jew-ḡuḡitchuat qinnakpat?’

Suvaata iñuich sivunniuppat imailaanik?

²⁶ Umialgi nunaacqipayaani sivulliuqtillu paqnanigaich anjuyautnatin ak-illiliguqlugu Agaayyutauruaq ilaan anniqsuqtiksriukkanalu.’ *Psalm 2:1-2*

²⁷ Iḡumun marrumani nunaacqimi Herod-lu Pontius Pilate-lu piqasiġhutik Jew-ḡuḡitchuanik suli iñuifnik Israel katimaniqsut. Sivunniutiginiġaat akikḡaqlugu Jesus savaktin ipqitchuaq anniqsuutiksriukkan. ²⁸ Katinniqsut savaḡniagukhutin supayaanik sivunniutigikkan kamanaqtuakun isumalipkun inilġaan atuumaruksrauraq. ²⁹ Aasiñ pakma, Ataniiq, itqaġlugich Jew-ḡuruat qullinich qanuqhutin aniqsraaqtuqmatigut. Savaktigikkaqpitch, uqaqtitigut uqalġignik taluqsrautaiguta. ³⁰ Ikayuqtigut iħaqsitħasilugich nanjittuat suli savaktitigut atlayuagḡaqtuaniglu quvinqnaqtuaniglu atannutaagun ipqitħuni savaktigikkapkun Jesus.”

³¹ Agaayuanikmata taamna ini katimavigikkanat aulaniqsuq. Tavraami anjalatiliqhutin Ipqitchuanik Irrutchimik aullaqhutin uqaqsiñiqsut Agaayyutim uqalħiñik taluqsrautaighutin.

Atunim Pigigaich

³² Uvvaguquq ukpiqsripayaacuat atausinḡuutriplutin atipiagñiqsut irrutchimikkun. Nalliatunniñ iġliġingiqḡugu inḡi suuran aglaan atunim atuġniġaat suuraġikkaqtin. ³³ Uqqiraqtit kamanaqtuakun sanḡnikun iħisimarauniqsut anjitiqħhagun atanguruam Jesus suli Agaayyutim ikayuqpaniġai iluqaisa. ³⁴ Taapkunani ukpiqsriurani piiñniqsuq inuqsraqtuamik. Sua inuqnaqsiḡman ilaḡa tunisiraqtuq nunaviñiġmik naagaqaa tupiġmiñik, tunisianikamiasiiñ tavrunautirañiġaa akuqtuani tuniaġmiñiñ ³⁵ aatchuutigiḡlugu uqqiraqtinun. Taapkua-aasiñ autaaġaġniġaat taamna manik inuqsripayaacqtuanun. ³⁶ Ukpiqsriuramik iñuqaġniqsuq Joseph-mik, Levi-tkuayaanjupluni iñuguqtuq Cyprus-mi, taavrumiḡa uqqiraqtit taiguutiqaqkanat Barnabas-mik (mumiutiqaqtuamik pitchuksaaqtimik). ³⁷ Ilaaptuq tuniripmiñiqsuq nunautmiñik qaitħuasiñ akuqtuani uqqiraqtinun.

5

Ananias-lu Sapphira-lu

¹ Tavraniguuq iñuqaġmiñiqsuq nuliagiiñnik atiqaqtuamnik Ananias-miġlu Sapphira-miġlu. Taapkuak iññuk tuniriñiqsuk nunautmiknik iluqatik pigikkaġmiknik. ² Akuqtuagmik ilaḡanik tugvaiñiqsuq aġnaataasiñ iħisimaplugu anjigaa. Aglaan sippaḡa qaitkaa uqqiraqtinun. ³ Peter-m nipliutinigaa, “Suvaata tuwngagmun anjalatipich? Suvaata sagluqsruutiviun Ipqitchuaq Irrus-riq iriqqakun tugvaqsiplutin ilaḡanik nunautvich akian? ⁴ Tunigaluaqnagu nuna pigikkan aasiñ kiḡuagun tuniħhan akuqtuagikkkan pigigiñ. Sum taatna isummiqpatin? Sagluqsruutrinjitchutin iñuḡnik aglaan Agaayyutmik.”

⁵ Ananias-ḡum tusaapqauraqamigich Peter-m uqaġikkanj puuktiġniqsuq tuqupluni. Tusaapayaacuat taavrumiḡa taluqsratħanjiqsut. ⁶ Nukatpiat nimiqsruqtuallakamitruḡ timaa annisiḡlugu iħuviġiaġniġaat. ⁷ Uvvaasiñ piḡasut sassagñigich kiḡuatiġun aġnaat agġiġniqsuq sutilaanjanik nalupluni.

⁸ Peter-m apiqsruġniġaa, “Uqautiḡḡa, iliḡtik tunivitku nunautrik taatnatunaglaan?” Aġnam kiuniġaa, “Ii, tavra taatnatunaglaan ittuq.” ⁹ Peter-mli

piñigaa, “Suvaata uuktuagñiqpitku Agaayyutim Irrusia? Atanjii, taapkua iluviqsiruat ilaqatipnik qakma aullautigisipmigaatin taatnatun.” ¹⁰ Tavrauuaa puuktiñiqsuq Peter-m sivugaanun tuquliqhuni. Nukatpiat isiqaminj qifiñiqhugu tuquruuq aullautiniñaat iluviñiaqhugu sanigaanun anjutaata. ¹¹ Tavra ukpiqtuanjuruat suli iñupayaat tusaaruat taavrumiña taluqsratčanñiqsut atqunaq.

Quviqnaqtuat Atlayuagñaqtuatlu

¹² Uqqiraqtit savaaqagñiqsut iñugiaktuanik atlayuagñaqtuaniq suli quviqnaqtuanik akungatni iñuich. Iluqatin ukpiqsirruat atausinñuñiqsut katimmavianun Solomon-nun. ¹³ Ukpiqtuanjuchuat ilaliqsuaqsiniñiaich talugiplugich aglaan ilinisa uqautigillautagaluqhugich. ¹⁴ Aglaan iñugiaktuat anjutitlu agnatlu ukpiqsirliqsuat Atanigmik Jesus-mik, taatnaqhugu ukpiqtuat iñugiaksitnullapiagñiqsut. ¹⁵ Iñuich illiuqaigaqsiñiqsut atniñiaqtuanik tumitchaanun siñigvinun naagaqaa ikivganun niñiugiplugu qakugun Peter tamaunnaaqpan tagganun mamitinnasugalutin. ¹⁶ Suli nunaqqiñiñ avataaniñ Jerusalem iñugiaktuat iñuich tikiutrinñiqsut atniñiaqtuanik suli ihuiliuqtittanñitnik irrusiqhuch. Taatnaiñiplugu iluqatin ihuqaqsikkauniqsut.

Uqqiraqtit Nagliksaaqsitluhat

¹⁷ Taamna atuumaanikman qaukiat quliaqtuaqtit piqasiqhutin maliqtaqñitnik Sadducee-nruaniq qinnallapiagñiqsut uqqiraqtitigun. Sivunniugñiqsut qanuq anjaliksranjatigun. ¹⁸ Ilinisa tiguniñiaich uqqiraqtit aasii inillaktitlugich isiqsivimun. ¹⁹ Aglaan tamarrumani unnuami isagulan Agaayyutim anjamañigai isiqsivium paani aasii annisiplugich, itnaqhuni, ²⁰ “Agaayyuvikpanmugusi uqagagitchi iñunun nutaakun iñuuniakun tumigiplugu Jesus.” ²¹ Taamna tusaapqauraqamitruñ agaayyuvikpanmukhutinj qanuraraqman tavraniasiñ ilisautriaqsitlutinj. Qaukiat agaayuliqsit piqatinilu katinniñiaich uqaqsittaagtitchirit suli iluqaisa Jew-njuruat sivulliuqtigruañich. Tuyuqagñiqsut isiqsivimun uqqiraqtit tavrnutaitquplugich. ²² Uvvaasiñ qanaksrit tikitmata isiqsivimun paqinñiñiaich tavrani uqqiraqtit. Aasiñ utiqhutinj taamuna katimaruanun uqautiniñiaich, ²³ “Isiqsivimun tikitñapta kilusaqaqhuni suli qanaksrit paani qanaksrigaluqagñiqsut. Aglaan paat anjamaqaptigic paqitchinñichugut iñunmik iluani.” ²⁴ Agaayyuvikpaum qanaksranjata qaukiata suli qaukinisa agaayuliqsit tusaakamitruñ taamna isumatuyaagaqsiniñiqsut sutilaaksranjagun. ²⁵ Taatnaqtitlugich iñuk isiqhuni, “Atanjii, isiqtasi amma agaayyuvikpanmi ilisautrirut iñunmik” itnaqtigñigai. ²⁶ Agaayyuvikpaum qanaksrit piqasiqhuni qaukiagmiknik taamunañiqsuq tavrnutaityaqhugich uqqiraqtit. Aglaan anallaqluutaiqhutin nuyuaqiplugu iñunun miñuqtuqaqsiliksratinj uyaganñik.

²⁷ Ilinisa uqqiraqtit tavrnutaitkamisigik sivugaatnun uqaqsittaagtitchirit, qaukiata agaayuliqsit apiqsruqtaaqsiñigai, ²⁸ “Qanusigalgitpis?” itnaqhuni, “Uvagut aniqsraaqtuutigialuakkaqput ilisautritqunñitlusi taavrumuuna Jesus-kun, aglaan pakma Jerusalem-miupayaat ilisauttutri ilisimagaat suli ilinisa patchisiqughuta tuqulhanun Jesus-nun!” ²⁹ Peter-m atlatlu uqqiraqtitlu kiuniñiaich, “Tupiksriruni Agaayyutmik sivulliuuruq tupiksriñigamiñ iñunmik. ³⁰ Ilipsi Jesus kikiaktuutikkaqsi sannigitamun aglaan Agaayyutaata sivulliapta anitqiksitanja tuqunaruaniñ ³¹ kamañviksranjanun ataniguhugu anniqsuutiguqulugulu. Taavrumuuna Jesus-kun Israel-aagmiut mumikkumiñiaqsitlugich natqigutikkauniqsut killuqsautmikniñ. ³² Uvagut

Asia-miñlu. Tamatkua taggisiqaghutin Pituikkauruanik uqaallatiaqsiñiġaat Stephen. ¹⁰ Aglaan Ipqitchuam Irrutchim puqutiqaqtinnigaa. Tavraasiñ nipliġman qapiqtalġuñiġaat. ¹¹ Taatnaqhutinj tamatkua piyuaqtit akiliñiqsut anutinik sagluuqtuaguplugich, “Tusaagikput uqaqman akikñaqhugu malġutaksraq Moses aglagikkaña suli akikñaqhugu Agaayyun.” ¹² Tamatkua taatnalġmikkun anjalanniġaich sivulliuqtigruat suli aglaliqirit. Kiisaimma Stephen tġuniqpaat sivuġanjutipkaqhugu Jew-nuruat uqaqsittaqtitchirinġiñun. ¹³ Aasii ilanġitnik anutinik itqutriplutin sagluuqtuagtuksranik ilaagun. Taapkua nipliagaqsiplutin itna, “Una anun ataramik uqaqtuq akikñaqhugu uvagut ipqitchuagikkaqput agaayyuvikpak suli akikñaqhugu malġutaksraq Moses-njum. ¹⁴ Aasiisuli tusaagikput nipliapman Jesus-mun Nazareth-miumun siqumitqaaglugu agaayyuvikpak simmiġisiñiġlugich atuqtaksrat tamatkua ivrumakña Moses-miñ tunġavġigkavut.” ¹⁵ Iñupayaarguuq aquppiruat uqaqsittaagvinġmi qiniġpaaqsiñiġaat iriġruiñaaqhugu Stephen, tautukhugaasiñ kiññaña iliruaq kiññanatum isaġulġum.

7

Stephen Uqaagtullatha

¹ Qaukium agaayuliqsim apiqsrugniġaa Stephen, “Tamanna ilumutuuva ukua nipliathat?” ² Stephen kiuniġaa, “Aniqatiut suli Aapaanurusii, naalagñilaksinġa! Agaayyun kamañaqtuag sagviġniqsuaq sivulliaptiknun Abraham-mun iñuuniagugaaqtillu Mesopotamia-mi sivuani aullaliksranan Haran-mi itchaqtuqhuni. ³ Nipliutiġlugich itna, ‘Unġlugu nunan suli ilatin aullagiñ nunamun tikirviġitqukkamnun ilipnun.’ ⁴ Taatnaqhuni nunanġatniñ Chaldea-ġmiut aullagñiqsuq Haran-mun iñuuniagiaghuni. Aasii kinuagun Abraham-njum apana tuġuanikman tavrani Agaayyutim nuutinniġaa marrumuña nunamun nayukkaptiknun pakma. ⁵ Taatnaqtillhani tamaani Agaayyutim qaitchinġikaluaġniġaa Abraham inġmaktillugu ilaanun tamanna nuna. Aglaan akiqsrugniġaa qaitchġisiñiġlugu pigiliutlugulu ilaanun suli kinuvianġiñun, naagaunniñ Abraham qitunġiunġaan. ⁶ Agaayyutim nipliutiniġaa itna, ‘Kinuviaġikkatin iñuuniagiisirut iglaanġulutinj atlami nunami. Sumiunuruat nunurilugich savaktitulutin suli sisamani kavluutini ukiuni ihuqqutitchiunġilutin. ⁷ Aglaan anasiñjuqsagisigitka taapkua savaktaagruqaqtuut iñuġigkammnik. Kinuagun tamarruma ilinġich utiġutin taivrumakña agaayumaagviġiaqsiġunja marrumani nunami.’ Taatna Agaayyutim uqautiniġaa. ⁸ Agaayyutim akiqsrutikamiun Abraham tiliñiġaa nalunaitġutchiquplugich anutinġ. Taatnaqami qiniġitkaa tupiksriskhuni Agaayyutim akiqsrutaiñik ilaanun. Tavra Isaac anipman Abraham-njum nalunaitġutchiqimiñiġaa tallimat pinġayuatigun uvlut. Isaac-njum nalunaitġutchiqimiñiġaa Jacob, ilaanli piñiġai qulit malġuk sivulliaut.

⁹ “Aglaan taapkua sivulliaġuqtuut killuġiniġaat nukatchiaqtinj Joseph tuniġlugaasii savaktauviksrananun Egypt-mi. Aglaan Agaayyutim nayuġniġaa ¹⁰ ikayuqhugu ihuñiġiugvinġmiunniñ itman. Agaayyutim nakuagiliutipkaġaa puġiisiqhugulu. Taatnaqhuni Pharaoh-m umialġum Egypt-mi anjalatiġuñiġaa Joseph iluqaanun Egypt-mun suli inġmi tupiġmiñun. ¹¹ Kinuagun niġisunġaqsiniġsuq Egypt-mi Canaan-miġu, taatna sivulliaut niġisuksiulihutinġ. ¹² Aasiñ Jacob tusaakami niġiksracaqniġlugu Egypt-mi ilaan sivulliaut tuyuġiqqaagñiġai tasamuña. ¹³ Iġanġatni tasamuñalġimata

Joseph ilitchuǵipkaǵniqsuq in̄miñik aniqatiumiñun, aasiñ Pharaoh-m ilitchuǵiniǵai Joseph-ñum ilai. ¹⁴ Joseph-ñum aapani Jacob aiyugaaǵniǵaa Egypt-muquplugu qitungaqtuummaan. Taapkuaguuq in̄ugiaktiginiqsut piñasukipiaq akimiamik. ¹⁵ Tavra Jacob-ñum qitungani nuurrutinigai Egypt-mun, tavraniasiñ ilaalu sivulliaavutlu tuquplutin. ¹⁶ Ilin̄isa timin̄ich iluviǵiaqtaǵniǵaich Shechem-mun taivrumuǵa Abraham-ñum tauqsiǵaimakkañanun iluviǵiviksrauplugu in̄miknun Hamor-m kin̄uvianjiñiñ.

¹⁷ “Tamauna Agaayyutim akiqsrutaata Abraham-mun atumaaqsiptman, kin̄uvianji in̄ugikkapta tavrani Egypt-mi in̄ugiaksillapiǵniqsut. ¹⁸ Umiallitqin̄niqsut atlamik tavrani naluruamik Joseph-mik. ¹⁹ Taavruma umialgum kin̄niqaqsiñigai in̄uvut suli nagliksaaqtitlugich sivulliaavut, nunurip̄lugitunniñ igitqataqtitlugich aniqqamiurat tuquviksrañatnun. ²⁰ Taatnañhatniguuq Moses aniñiqsuq qin̄iyunaqhuni, aasiñ aṇayuqaakkiñ qaunagiplugu piñasuni tatqini. ²¹ Iriqsimalguiq̄lugu kin̄ungani anipkaǵniǵaat. Taatna Pharaoh-m panian tiguaq̄lugu iǵniǵmisun pamiqaǵniǵaa. ²² Ilaa ilisaqaǵniqsuq iluqaagun Egypt-miut isumatuutaatigun, kamañaqsiplugu uqaǵimiñi savaamiñilu.

²³ “Aasiñ malǵukipiamik ukiunikkami Moses sivunniǵniqsuq takuqattaǵuk̄lugich Israel-aǵmiuqatiuni. ²⁴ Tikitqammihuniñu Egypt-miu aṇallaǵluipman ilañatnik tamatkua taatnaqhuni ikayugiǵniǵaa payyaksaqtuq. Ikayuisaǵniqhuni tuqunniǵaa taamna Egypt-miu. ²⁵ Isumapluni aniqatiumiñun kañiqsimanasukniqaq̄lugu Agaayyutmun atuliksrani annautriksrañagun in̄un̄miñik. Aglaan taapku kañiqsiman̄niñigaat. ²⁶ Uvlutqikman qin̄ilgiñniqsuq Israel-aǵmiun̄nik aṇuyaktaun̄nik. Ilaan iluqaqsisipkaǵniqaqsiñigik itnaq̄lugik, ‘Ukuqtik, aniqatigiiksutik! Qanuqhusik iliptiknun piyuutivisik?’ ²⁷ Aglaan ilaqaatakn̄ik piyuutiruak piñuniǵaa Moses itnaq̄lugu, ‘Kisuunasugivichuvva? Añalatchiñiaq̄pich atanniqsuñiaqhutinlu uvaptiknik?’ ²⁸ Tuqutchaq̄silgitpiña taivrumatun Egypt-miutun tuqutaptun ikpaksraq?’ ²⁹ Moses-ñum tusaakamiun̄ taamna qiman̄niqsuq Egypt-miñ in̄uunniqaqsipluniasii Midiaǵmiut nunañatni. Taapkunani malǵun̄nik iǵniqaǵniqsuq.

³⁰ “Malǵukipiami ukiun̄anikman isaǵulgum sagviutinigaa Moses ikualaraukun uq̄pikun in̄uilaami qan̄jani iǵǵian Sinai-m. ³¹ Moses-ñum qin̄iqamiun̄ atlayuǵiqlugu utlan̄niǵaa taamna uq̄pik qin̄immaǵiksaǵuk̄lugu. Tavraasiñ tusaanigaa Agaayyutim uqautigikkaña, ³² ‘Uvaña sivulliaq̄pich Abraham-ñum Isaac-ñumlu Jacob-ñumlu Agaayyutaat.’ Moses tatavraullan̄niqsuq qin̄iǵniangiq̄luguunniñ. ³³ Agaayyutim nipliutinigaa, ‘Aluǵutikkiñ mattakkik, taamna qikaǵviiñ Agaayyutim nunagigaa. ³⁴ Iñumun qin̄iǵniǵiga pigiilip̄luni nagliksaaqtitaulhat in̄un̄ma Egypt-miittuat tusaaplugich minḡuqtulhat, atqatun̄aasiñ ikayugiǵlugich. Pakma mañaḡiñ, tuyugiǵisigip̄iñ Egypt-mun.’

³⁵ “Taamna taimña Moses Israel-aǵmiuqatañ ayakkañat itnaq̄lugu, ‘Kia uvaptiknun sivulliuqtiḡuq̄patin atanniqsuitq̄uplutin uvaptiknik?’ taimñauroq Agaayyutim tuyugikkaña ilin̄itñun sivulliuqtaulugu anniqsuityaq̄uplugulu, ikayuq̄lugu isaǵulikun qin̄ikkaña ikualaruami uq̄piñmi. ³⁶ Moses-ñum annisniǵai Egypt-miñ. In̄iqtqaq̄niqsuq quviq̄naqtuanik suli atlayuǵnaqtuanik Egypt-miñ, Kaviqsaami Tagiumiñu suli in̄uilaami malǵukipiani ukiuni. ³⁷ Taamna Moses nipliqsimaruq̄ Israel-aǵmiunun, ‘Agaayyutim sivuniksriq̄irimik tuyugiǵisaasi atrilugu tuyuqañi uvamnik; taimña itkisuruq ilapsitñiñ.’ ³⁸ Israel-aǵmiut katimañatni in̄uilaami

iġġiani Sinai-m isagulgum uqaqatiqagñiqsuq Moses-mik, aquagunaasiiñ Moses-ñum uqautiplugich sivulliaavut uqahġnik akuqtuagikkaniñnik Agaayyutmiñ. Taimakñaaglaan iłitchuġirugut qanuq iñuuniaħksraptiknik.

³⁹ Sivulliapta tupigiyumanjññaat, aglaan suqutiginjtkaat aħalatiqaqħutinj kimmutmikmun utiġukħutinj Egypt-mun.

⁴⁰ Taatnaqħutinj Aaron uqautiniġaat, 'Kiikaa, aangurrisigut sivulliqsiksraptknik, atakkii imña Moses annitrivut Egypt-miñ naluplugu sutilaħña.' ⁴¹ Ilinjich iñiqsiñiqsut aangumik nuġġaqtun aasiiñ tunillaqtuqaqsiplutinj aanguaġmikmun, quviasuutigiplugu iñiqtaġikkaqtinj arganmiknik. ⁴² Taatnaqmata Agaayyutim suqutiginjisaallaħnigai agaayuyumiñaqsiplugich uvlugianun qilaħmi, aglausmaruatun makpiġaanatni sivuniksrqiqirit itnaħliplugu,

'Israel-aagmiħnuruasii,

malġukipiami ukiumi iñuilaami tunillaqtuqtusi agaayuvigialuaqħña.

⁴³ Iġliġutinigiksi panapkaaqtuumaan aanguaq Moloch sulii atrinja uvlugianan aanguaġikkapsi Raipħan.

Tamatkuak aangurrigigaasi iñiqtaġikkasi putqataġvigisrukħugich.

Taatnaġusi tuyuġisigipsi uħataanun Babylon.'

Amos 5:25-27

⁴⁴ "Sivulliapta iñuilaami iġliġutinigaa panapkaaq. Taavrumuuna Agaayyun nayuutiruq akunġatni. Moses-ñum iñiqtaġikkana Agaayyutim pigisukħanun, tuvraqħugu iħiktigun inħi iħisauttusianun.

⁴⁵ Kihuvatigun sivulliapta akuqtuħugu taamna panapkaaq sivulliamikniħ iġliġutinigaa akiqsrutaauruamun nunamun. Joshua-mlu iħiħsalu tiġusiaġisaaqsiñiġaat nuna taipkunakħa iñuħniħ Agaayyutim unutanjñiħ, tavrurħaasi panapkaaq nappaħugu David-ñum aħalatiġuħhanunaglaan.

⁴⁶ Agaayyutim David nakuagiginiġaa. Aasiiħ David-ñum inġiniġaa Agaayyun nappaitħasipluni tupiġmik ilaanun.

⁴⁷ Kiisaimmaguq Solomon nappaiħiqpuq taavruminja tupiġmik, agaayyuvikħanmik. ⁴⁸ Aglaan Agaayyun qutħinħiqsraqtuq irviqanjtkaluqtuq tupiġmik iñuħ nappakħanatik, nipliħmatun Isaiħ-m sivuniksrqiqirim itnaħliplugu,

⁴⁹ 'Agaayyun nipliqsuq, Qilaħ atanguvigigaa aasii nuna tutmagvigiplugu.

Qanutħimikmi tupiġmik nappaiħayaqpsi uvamnun?

Sumimi minguiqsiagvigaħisivik?

⁵⁰ Ilmun iñiqtaġimakkaga supayaaq tamanna.'

Isaiħ 66:1-2

⁵¹ "Taipkunatitun pitchiġilaurusi tiġġakħusilu. Tusaasunħitmiusi Agaayyutim uqalħanik naagasuli ukpiksrisunħitmipluħunniħ. Sivulliapsitun ilipsipsuq ataramik akilħiħisuirusi Ipiħtħuamik Irrutħimik.

⁵² Sivuniksrqiqiripayaat sivulliapsi nagħksaaqtinnigaa, tuqquħugich Agaayyutim uqħiraqtaiħnik uqatħuanik inħiħaan aġġiħksraħnagun Agaayyutim nalaunħaruaq savaktiksrana. Pakma ilipsi aatħuutigigiksi tuqquħuħasii.

⁵³ Ilipsi akuqtuħaluaqħusi malġutakħsraq tumigiplugu isagulinħni Agaayyutim qaisanħnik naagasuli tupiġinħtikiksi."

Stephen Tuqquħtaħ Miħuqtuħugu

⁵⁴ Ilaurat uqaqsittaqtitħirit naalaġniħiħmikni Stephen-mun qinnallapiagñiqsut. Qinnakpaitħutinj inħmiknununniħni aħalalġuħiħniħiqsut.

⁵⁵ Aglaan Stephen Ipiħtħuam Irrutħim aħalatlugu aagħuħuni Agaayyutim qaumanga qinħniġaa sulii Jesus qikaħugu Agaayyutim taliqħiani.

⁵⁶ Nipliħniħsuq, "Atanħi, qinħniġaa qilaħ anħmaħugu sulii Iħniħa Iñuum qikaħugu Agaayyutim taliqħiani." ⁵⁷ Tamatkua qullinħ niprallaħniħiqsut umikħugich siuttatinj arganmiknik. Iluqagħmin pitchaħugich ⁵⁸ aasiiħ

nunaaqqimiñ anitnamitruñ miłquqtuğatagnığaat uyagañnik. İlisimariksraqtaat mattagnığaich quppiğaatın iliplugich nukatpıamun atiligaamun Saul-mik qaunagitquplugich. ⁵⁹ İliniñun miłquqtutitluni Stephen agaayuniqsuq, “Ataniiq Jesus! Anignığa piun!” ⁶⁰ Sitquqami niplianiqsuq, “Ataniiq! Taavrumuuna killuqsahatigun anasiñjuqsaqnagich.” Taatnaanikami tuquniqsuq.

8

¹ Saul-ñum ihuaginiğaa tamatkununja tuqqutauħa.

Saul-ñum Ukpiqtuanjuruunik Nagliksaaqtılha

Taivrumakña uvlumiñ ukpiqtuanjuruat Jerusalem-mi nagliksaaqti-taugaqsıñıqsut atqunallapiaq. Tavrakña ukpiqtuat siamitkaqsıñıqsut nunaaqqıurainun Judea-mlu Samaria-mlu, aglaan uqqıraqtıt kisinjuqlugich Jerusalem-mi. ² İlanjisa iñuich taluqsırıuat Agaayyutmik iluvignığaat Stephen aliasulikun kinjuvğuplugu. ³ Taavrumali Saul-ñum piyaqquaqsisignıgai ukpiqtuanjuruat. Siñıqsraqługich ilinjisa tupinjich pakagiaqlugich anutitlu ağnatlu isiqtautquplugich.

Tusaayugaallautam Quliaqtuanıħa Samaria-mi

⁴ Qimaktuat nanipayaaq tusaayugaallautaq quliaqtuağiniğaat. ⁵ Philip-li nunaaqqımıkhuni Samaria-mun quliaqtuaqmıñıqsuq Christ-mik taavrumıña aqırsuutauruamik annıqsuutmik iñunun tavrani. ⁶ İñugiaktuat iñuich naalağniłlapiagnıqsut Philip-ñum uqağıkkaniñun. Atakkıi qıñıgvignığaat atlayuağnaqtuanik ilaa. ⁷ Nipıtısiplutınj irrusıqluıch anıtaunıqsut iñugiaktuanıñ iñunıñ, sulı iñugiaktuat sayairrutılğich aulatıaitchuatlı ihuaqsıkkaplutınj. ⁸ Taatnaqhutınj Samaria-ğmiut quviatchallapiagnıqsut.

Simon Anjatkuq

⁹ Taavrumanıguuq nunaaqqımı iñuqağniqsuq atilınmik Simon-mik. İlaa quvıgıtchaktıçhiñıqsuq Samaria-ğmıunık anjatkuulikun aasıñ uqaviutıgıplugu kamanagaşukniaghuni. ¹⁰ İluqağmınj nunaaqqımı kamanaiñniqsramıñlı kamanagnıqsramıñlı naalağnitqiağipiagnığaat aasıñ uqaghutınj, “Taavrumanı iñunımi ittıuq Agaayyutım sanjıa ilısimakkaqput Sanjıqpaıraq.” ¹¹ Sıvisurıuamik ilaan quvıgıtchaktınnıkkani anjatkuulikun, taatnaqhutınj naalağnitqiağınığaat. ¹² Aglaan Philip-ñum quliaqtuağıaqsıpmıanj tusaayugaallautaq Agaayyutım anıyaıuqautaağun sulı Jesus-kun annıqsuqtaurıakun tamatkua iñuich ukpiğniğaat, aasıñ pıptaakkaıplutınj anutitlu ağnatlu. ¹³ Simon-tuuq ukpiqsırlıplunı aasıı aquağun pıptaaqtıłıgımi nayuıtıaqsıñıqsuq Philip-mi. Quvıgıtchamıñıqsuq qıñıqamı Philip-ñum iñıqtağıkkanıgun quvıqnaqtuanıglu atlayuağnaqtuanıglu.

¹⁴ Aasıñ uqqıraqtıt Jerusalem-mi tusaakamisıgik Samaria-ğmiunun Agaayyutım uqałıı akuqtuğniplugich tuyuqağniqsut Peter-mıglu John-mıglu tavrıña. ¹⁵⁻¹⁶ Ukpiqsırlıqsuat pıptaakkaıplutınj Atanğum Jesus atqagun aglaan akuqtıısimaiñıqsutsulı İpqıtçuamık İrrutçımık. Taatnaqhutınj taapkuak tıktıñamık inıqsruutınığaiç akuqtııtquplugich. ¹⁷ Peter-mlu John-ñumlu illıqınığaiç taapkuı arganmıknık. Tarvauvaa İpqıtçuam İrrutçım analatkaqsıñığai. ¹⁸ Simon-ñum qıñıgnığaa İpqıtçuam İrrutçım qaisauragaħa tamatkununja uqqıraqtık illıqıpmatıgık arganmıknık. Taatnaqhunı Simon-ñum Peter-lu John-lu qaitçısuıaqsıñıgık manıñnık ¹⁹ itnaqhunı, “Tunısisıtıñaptuuq taavrumıña sanjımık. Üvvatıuq illıqıgıpkı arganmık iñuk akuqtııtlayımaıuq İpqıtçuamık İrrutçımık.” ²⁰ Tavra

Peter-m kiuniġaa, “Piyacquġvijnmugiñ maniksuummaqqich! Uvva tausitlanasugivijun manijnik Agaayyutim aatchuutigikkaña? ²¹ Sivugaani Agaayyutim nalautisimaitlutin naagasuli tupigijnitlugu, taatnaqhutin ilaliqusuutiviksraifniġsutin uvaptikni suli Agaayyutim savaanani. ²² Mumigiñ taavrumakña nalaunnaiqniñ! Injirsruġutin Agaayyutim natqutitqulutin kavirguksaahipnik! ²³ Iltchugigikpiñ immaukkaqsiplutin killuqsrilġmik suli killuġmun aňalatitlutin.” ²⁴ Simon-ŋum itnaġniġik Peter-lu John-lu, “Injirsruutillaňniaqsitña Agaayyutmun anasiñŋuqsajuñilluña.” ²⁵ Taatna Peter-lu John-lu iñuuniatlaanñiqsuk Samaria-mi quliaqtuaqhutik uqahhiñik atanguruum aasiñ utiqhutik Jerusalem-mun. Iġlaulġmikni tusaayugaallautaq quliaqtuaġiniġaak nunaaqqiuraniñ Samaria-m.

Philip-lu Ethiopia-ġmiulu Iġirakuvik

²⁶ Aasiñ isaġulgan atanguruum Philip uqautiniġaa, “Paqnalutin uňallam tuňaanugiñ tikirviksraqnunaglaan iñuitchuamun apqutmun Jerusalem-miñ Gaza-mun.” ²⁷ Ilaa aullaqtiniqsuq. Iġliqtuallakhuni nalautchiñiqsuq Ethiopia-ġmiumik. Taamnali iñuk Iġirakuviuraqniqsuq Ethiopia-ġmiut Kandaki-ňatni (Ethiopia-ġmiut taggisiqaġnikkaňat ataniqtin Kandaki-mik), aasiñ ilaa Jerusalem-munñiqsuaq agaayutyaqhuni Agaayyutmun. ²⁸ Aitmuġmiñi tuttuqpaqatuaġmiñi aġliqiniqsuq Isaijah-m sivuniksriqirim makpiġaaniñik. ²⁹ Ipqitchuam Irrutchim nipliutiniġaa Philip, “Utlagun tamanna tuttuqpaqatuaq maliaqsiluguasiñ.” ³⁰ Tavra Philip malikkaa. Aasi tusaakamun taamna Iġirakuvik aġliqipluni makpiġaaniñiñ sivuniksriqirim Isaijah-m apiqsruġniġaa, “Kaňiqsivijun aġliqikkaň?” ³¹ Taavruma kiuniġaa, “Kaňiqsipaġniaqtaunnana qanuġluña kaňiqsiñiaqpiq?” ³² Taamna uqahiq aġliqiaġikkaña itniinniqsuq, “Iñuk ipnaisun tasikuaqtauruatun tuqqutaksraqtimifun, ipnaiyaatun nipliltaitchuatun salikkaukami ilaa nipliġñaiyuġattuq.

³³ Uqaqsittaakġmiñi iñupayaam aňallaqututiniġaa atchiksipkaqluġuasiñ. Kia-unniñ kaňjiulguvagich?

Ilaa kinuvianitchuq atakkii tuqqutlugu.”

Isaiah 53:7-8

³⁴ Taavruma Iġirakuvium qanuġviiġhuni apiqsruġniġaa Philip, “Uqautiñiñauvinja kisumik sivuniksriqirim Isaijah-m uumani uqautiqaqtılaanjanik? Inmiñik naaga atlamik uqautiqaqpa?” ³⁵ Philip-ŋum Iltchugipkaqluġu Isaijah-m uqahaniñ sivulliuplugu uqautiniġaa tusaayugaallautamik Jesus-kun. ³⁶ Iġlaulġmikni tikiñniqsuk imiġmun. Taavruma Iġirakuvium nipliutiniġaa, “Uvva imiq! Sum pirailiġisivaña paptaakkauliksramniñ?” ³⁷ [Philip-ŋum piñiġaa, “Ukpiqsriguvich iluqaaniñ uummatipniñ paptaahinaurutin.” Ilaa nipliñniqsuq, “Ukpiġillapiagiga Jesus Christ Agaayyutmun iġniġiħa.”] ³⁸ Taavruma Iġirakuvium tuttuqpaqatuaq nutqaqtinnigaa aasii Philip-lu ilaalu atqaqhutik imiġmun. Philip-ŋum paptaaġniġaa. ³⁹ Imiġmiñ qakikamikaasiñ Agaayyutim Irrusian nuktiñniġaa Philip atlamun. Taavruma Iġirakuvium qiniqtinijamun iġliqtuñniqsuq quviatchallapiaqhuni. ⁴⁰ Philip Iltchuginiqsuq Ashdod-mi itilaġmiñik. Tavrakña tusaayugaallautamik quliaqtuaġniqsuq iluqanitiñ nunaaqqiurani tikiġataġmiñunaglaan Caesarea-mun.

1 Saul-ŋumli sivutmuutinigaa aniqsraaqtuiŋi tuqgutchisuŋikun tamatkuniŋa Atangum ukpiqtuanjuruaniŋik. Ilaa utlautiniqsuq qaukhatnun agaayuliqsit 2 aglaqagukhuni taluŋnaqtiksraŋmiŋik Jew-ŋuplutiŋ katragviŋitŋi Damascus-mi. Aasiŋ ilitchuqsrigumi ukpiqtuanik Ataniŋmun Jesus taamani ilaan tigutlalugich anjutlu aŋnatlu utqutiraksraulugich Jerusalemun. 3 Tavra iglaunaigtitlugu qallipluni Damascusmun, taimmaiŋaq qaumangum qilaŋmiŋ qaggutinigaa. 4 Katakami nunamun tusaaniqsuq tuqluŋaqtimiŋik, "Saul! Atani! Suvaata nagliksaaqtitpiŋa?" 5 Saul-ŋum kiunigaa, "Ataniiq, kisuvich?" Uqautraan nipliutiniŋaa, "Uvaŋa Jesus ilvich nagliksaaqtitaŋikkan. 6 Makillutin utlautiŋ nunaqqimun. Taamani taamma uqautigisigaatin qanuq piŋiksraŋnik." 7 Tavrani Saul-ŋum igliqatai taatnakkauhani qikaŋniqsut nipliŋaiqhutiŋ, tusaagaluaqŋugu nipi aglaan iŋua qiiŋiŋitlugu. 8 Saul makitnami nunamiŋ uiiŋami qiiŋitlaigŋiŋisuuq. Taapkua tasiuqŋugu Damascus-muutiniŋaat. 9 Ilaa piŋasuni uvluni qiiŋitlaiŋiŋisuuq, niŋiŋitmiuq naagaunniŋ imiŋitmiuq.

10 Ukpiqsriruaqatugŋuuq Damascus-mi atiaqatuaq Ananias-mik. Agaayutim qiiŋiŋquuraaqtitlugu tuqluŋniŋaa, "Ananias!" Ilaan kiunigaa tuqluŋsiani, "Aa, Ataniiq! Uvaniituna, naalakkikpiŋ." 11 Atangum piŋigaa, "Makillutin aullaŋiŋ apqutmun atiaqatuaq Nalguqtuamik. Taamma Judas-ŋum tupqani apiqsrugumuutin Tarsus-miumik atiaqatuaq Saul-mik. Taamna taamma agaayuruq. 12 Ilaan taamna qiiŋiŋquuraakun qiiŋiŋniŋaa anjun atilik Ananias-mik utlakugu iŋmiŋun patiklugu arganmiŋik qiiŋitlasitqiksiniŋaa." 13 Ananias-ŋum kiunigaa, "Ataniiq! Iŋugiaktuat iŋuich uqautigigaat taamamna anjun Saul qanutun kapyapkaŋiŋiplugu Jerusalem-mi. 14 Pakmamma tikiŋiŋisuuq Damaskus-mun qaukhat agaayuliqsitniŋ taluŋnaqusiŋlugu tigusiŋksraŋagun kisupayaanik agaayumaatuanik ilipnun." 15 Agaayutim nipliutigiŋiŋiŋaa, "Ananias, Saul-mugiŋ. Piksraqtagiŋa savautritquplugu uvamnik ilitchugiŋkautigiluna iŋuŋun Jew-ŋuŋitchuanunlu umialŋitŋunlu sulii Israel-aagmimun. 16 Sulii kanjipsikaŋisigiga qanutun nagliksaaŋksraŋa piqutigipluna." 17 Tavrakŋa Ananias aullaŋniqsuq. Isiqamiasiŋiŋ taamavrumuŋa tupiŋmun patiŋniŋaa Saul arganmiŋik nipliŋhuni, "Aniaqaan Saul! Atangum Jesus tuyugigaŋa ilipnun taivruma qiiŋikkaqpiŋ apqutmi utlautiniŋiŋi mauna. Ilaan tuyugiŋaŋa qiiŋitlasitqiquplutin aasiŋi Ippitchuamun Irrutchimun sivulliquplutinlu." 18 Taimmaiŋaq sutimŋa iqaluum kavisaiŋisun katagaalaaqsiŋiŋisut Saul-ŋum irrakniŋ aasiŋi ilaa qiiŋitlasitqikhuni. Makitnami paptaqtiŋniqsuq. 19 Niŋianikman sayanŋan uttaqiniŋaa.

Saul-ŋum Quliaqtuaŋa Damascus-mi

Aasriŋ Saul nayuutiuraallaŋniqsuq ukpiqsriruani Damascus-mi. 20 Ilaa utlautiniqsuq Jew-ŋuruat katragviŋitŋun quliaqtuaŋutiplugich Jesus-kun itnaiŋiplugu, "Taamna Jesus Agaayutim igŋiŋniŋaa." 21 Tamatkua iluqagmiŋ tusaaruat taavrumiŋa quviŋutachakutiŋ itnaaqsiŋiŋisut, "Unuuna Saul taimŋaŋitkaluaqpa Jerusalem-mi tuqgutchiraŋaqtuaq ukpiqtuanjuruaniŋ? Sulii mauna utlautipluni sivuniqaguni tigusiŋluni taatnatchiŋik utqutrisukhuni qaukhatŋitŋun agaayuliqsit?" 22 Aglaan Saul quliaqtuaŋiŋmiŋi kanjipsikaŋiŋisuuq iŋugiaktuanik iŋuŋnik Jesus taamna Christ-ŋuŋhanik nalupqinaŋitlugu. Jew-ŋuruat iŋuunaŋtuat Damascus-mi kiggutiksraŋiŋiŋisut. 23 Aquagun iŋugiaktuat uvlut Jew-ŋuruat katimaaqsiŋiŋisut sivunniuhutiŋ tuqgutchuklugu Saul. 24 Aglaan kilŋniŋaat taatna sivunniugniplugich. Unnuaqtuummaan uvlumiŋu Jew-ŋuruat qaunaksruŋniŋaat nunaqqim paanŋiŋi tuqgutchumaplugu.

Agaayyutmik. Ikayuiñiqsuq Jew-njruat nagliñnaqtuanjitñik agaayumaag-tuanjupluni. ³ Iñatni unnuksraat piñasuğugunjaqsipman qiniqquraagñiqsuq nalupqinaiqługu qiniğniğaa Agaayyutim isagulga isiqhuni tuqluqtini, “Cornelius!”

⁴ Cornelius-ñum qiniqpakługu isagulik iqsiłikun kiuniğaa, “Suva? Anjuun! Qanuq-samna?” Isagulgum itnağniğaa, “Agaayyutim tusaagaa iniqsrulhiñ tautukługu ikayuiñhiñ nagliñnaqtuanik. Taatnaqhuni itqagiğaa. ⁵ Pakma Joppa-mun tuyuqagiñ inuñnik uvunjautityaqtillugu Simon taggisiqaqtuag Peter-mik. ⁶ Taamamna tukkumaruaq Simon-miptuuq qitummairimi tagium siñaani irviqagtuami.” ⁷ Taatna uqautianikamiun taamna isagulik qiniğnağniğiqsuq. Cornelius tuqluiñiqsuq malğunñik savaktinmiñik suli atautchimik anjuuyiuqtimik agaayyutiqaqhuni savautriruamik. ⁸ Ilaan uqautiqqaagługich tamarrumiña atuumaruamik Joppa-munaasiñ tuyuginiğai.

Peter-m Qiniqquraatha

⁹ Uvlutqikman qallipmiullu Joppa-mun, Peter-li mayuğniqsuq tupqum qaanun iniqsrugiaghuni uvluqpaguqtuami. ¹⁰ Ilaa nigisulilapiaqmigułlu. Niqiksraniq itqanaiyaqtitlugich Peter-li qiniqquraagñiqsuq tatpakmani. ¹¹ Qiniğniğaa qilak anmağługu sumimña atqaciğaqsiñiğaa atriqagtuam ukiłhaaqpaktun niñitauruaton nunamun sisamatigun iqirguigun. ¹² Taamna imağniqsuq qanusipayaanik nunam nigrutaiñik paamguqtuanik suli tinmiruanik. ¹³ Agaayyutim nipliutiniğaa, “Peter! Makilutin tuqqutçilutin niğgiñ!” ¹⁴ Peter-m kiuniğaa, “Ataniiq! Taatnağumiñaipiaqtun! Niğniğaqsimaitçuña qanutchimik aqliğikkamnik unniñ qayuğikkajatik.” ¹⁵ Peter-m tusaatqilğniğaa nipi, “Qanutchich Agaayyutim salummakkañ ilvich isummatigiyumiñaitchitin qayuğnağlugich.” ¹⁶ Taatnaiñiqsuq piñasuniaglaan aasi taavruma aquagun ukiłhaaq nuqitqiniğaa tatpakmuña. ¹⁷ Peter isumaksraqtuagsiñiqsuq qanuutautilaanjanik qiniikkiutauruam inmiñun. Taatnaqtitlugu taipkuali Cornelius-ñum tuyuğikkañ apiqsruqtağniqsut nani Simon tupqa itmanjaan, aasiñ ilitçuqsrianikamiñ nutqagñiqsut talum sivugaanun. ¹⁸ Apiqsruğniqsut, “Tukkumaruaqqa uvani atilimik Simon Peter-mik?” ¹⁹ Peter-mli taamna kanjqsiniñiaqtitlugu qiniqquraakkağmi qanuutautilaanjanik Ippitçuam Irrutchim nipliutiniğaa, “Qakma silatipni piñasut inuich pakakkaatin. ²⁰ Paqnalutin atqagiñ. Piqasiğiakkiç tuyuğikkağigittakii.” ²¹ Peter atqagami nipliutipiağai, “Uvaña pakinñiğipsitña. Suplusi agqipisi?” ²² Taapkua kiuniğaat, “Cornelius-ñum anjuuyiuqtit atangata tuyuğigaatigut. Ilaa nakuuruaniqsuq anun agaayusuuruag Agaayyutim suli iluqatin Jew-njruat kamagiplugu. Agaayyutim isagulgan uqautiniğaa tupqanun aiyugaaguplutin tusaatquplugu uqauttitksraqnik.” ²³ Peter-m tukkiğniğai taapkua unnitquplugich tavrani.

Uvlaakuğunman aullaqmata malinñiğai. Iñanisaptuuq ukpiqtuat tavrakña Joppa-miñ tuvaagasiğniğaat. ²⁴ Uvlutqilgitman Caesarea-mun tikiñniqsut. Cornelius-ñum niğiukhuni iñani suli ilauraani katinjaniksimaniğai. ²⁵ Aasiñ Peter isiaqsipman Cornelius-ñum purviginigaa agaayuvigiplugu. ²⁶ Aglaan Peter-m makitinniğaa nipliutiplugu, “Makittin! Uvanjaptuuq inuñhiñauruña.” ²⁷ Peter-m uqagatiginiğaa Cornelius itqutigalugu tupiğmun. Tavraniasiñ ilitçuğiniğai inuğiaktuat inuich katiñniqsuat. ²⁸ Tavraasiñ nipliutiniğai,

“Ilipsipsuuq ilisimallapiakkaqsi Jew-ɲuruat piqasiqsuutilguyumiñaitchuat atuq-taksranjisigun Jew-ɲuɲitchuat. Aglaan Agaayyutim ilisautigaanɲa uvanɲun kiɲapayaaq iɲuk qaayuɲitqunjitlugu. ²⁹ Taatnaqɲuɲa qannigɲiɲiqapɲa utlauruɲa pisagumasunɲaqnaɲa. Apiqsrullaglakpiɲ, suvaata qannigɲiɲiqapɲa?” ³⁰ Cornelius-ɲum kiunigaa, “Sisamat uvlut unɲataatni itnaiɲiyuɲnaqsiruami uv-lumi kiɲunnanni uvluqpaguqman agaayulgisitɲuɲa, taimmaifaaq anɲun at-nugaalik qaummagiksuanik qikaaniktigɲiɲiqsuq sivuqgamnun. ³¹ Itnaɲaɲa, ‘Cornelius! Iniqsrutitigikkatin Agaayyutim tusaagai suli naglikstriplutin savaatin itqagigai. ³² Tuyuqagɲiɲ Joppa-mun anɲutinik uvunɲautityaqitillugu Simon taggisuqtaq Peter-mik. Taamanna taamma tukkuummiruuq Simon-miptuuq qitummairimu tagium siɲaani ittuami.’ ³³ Taatnaqɲuɲa uiguɲinaqɲuɲa qannigɲiɲiqapɲi, iluaqquutilugɲiɲigiptigut uvunɲaɲlakpun. Uvva iluqata katirugut Agaayyutim sivugaanun tusaayumaplugu qanuq Agaayyutmun uqautiɲiksrapitgun ilipkun.”

Peter-m Uqautriɲha

³⁴ Peter aullaɲniɲiqsuq itnaqɲuni, “Pakma puttusrigiga ilumutun Agaayyutim irrutriɲha iɲuɲnik atisiplugich. ³⁵ Nanipayaaq nunaaqqimi iɲuk taluqsripman ilaanik nalaunɲaruualiqipluni Agaayyutim akuqtuumaagɲigaa, taamna sumiunɲugisɲiɲnaan. ³⁶ Nalupqisunɲitɲuɲa tusaatilaapsitɲik tusaayugaallautakun Agaayyutim tuyugikkaɲa Israel-aagmiunun, itnaqɲuni, Agaayyutim qɲiɲuiɲitripkagaa iɲuɲnik Jesus Christ-kun, taamna Jesus Atanguruuq iɲupayaaɲi. ³⁷ Tamanna tusaayugaallautaq aullaɲniɲipluni Galilee-miɲ kiɲuuaɲun John-ɲum Paptaaqtichirim quliaqtualɲan siamittuq iluqaanun Judea-mun. ³⁸ Tusaakkaqsi Jesus Nazareth-miu Agaayyutmun sayyiqɲuɲu piqasiqɲuɲu Ipqitɲuamuk Irrutchimik pikkaɲa. Taamna Jesus napmupayaaqami nakuurualiɲiqɲiɲiqsuq suli iluaqsiraɲakkaɲi tamatkua tuunɲaun analatani, atakkii Agaayyutim piqasiqsuqɲuɲu. ³⁹ Aasiɲiɲ uvagulli qɲiɲiqɲuɲu iluqaan iɲiqtaɲagikkaɲa Jew-ɲuruat nunaɲatni suli Jerusalem-mi, uqautigilugikput qanuq ilipɲuɲu kikiaktuutiɲha sannigutamun suli iɲuɲnun tuqquɲtaɲiɲha. ⁴⁰ Taamna taatnaɲanɲat Agaayyutim anɲitqiksitkaa tuquligmiɲ piɲayuakni uvlut. Iɲanɲisa iɲuich nalupqinaiqɲuɲu qɲiɲigaa. ⁴¹ Iluqallapiagmiɲ iɲuich qɲiɲiɲitɲhaluagaat, aglaan qɲiɲiɲigikput Agaayyutim piksraqtaaɲiɲipluta quliaqtuagitquplugu ilaagun. Uvagut nigiqatigigikput imiqatigiplugu Agaayyutim anɲitqiksɲinaniɲmagu tuquligmiɲ. ⁴² Aasiɲiɲ ilaan tiligaatigut tusaayugaallautaq uqautigitquplugu iɲuɲnun, ilisimarusimaaqɲuɲu ilaa taivrumiɲauɲi Agaayyutim piksraqtanaɲa atanigudɲuɲu iɲuuruani suli tuqunaruani. ⁴³ Taamna Jesus sivuniksriqiripayaaq uqautigikkaɲanɲat, itna, Kiɲapayaaq ukpiqsrigumi ilaanik Jesus-ɲum natqigutigisigai killuqsautai atigimigun.”

Jew-ɲuɲitchuat Akuqtuɲiɲha Itnaqɲuamuk Irrutchimik

⁴⁴ Tavrani Peter uqautrisugaaqtitlugu iluqaitɲun naalaɲniruanun uqaut-tutaanik Ipqitɲuam Irrutchim atqaqiniɲai. ⁴⁵ Tamatkua Jew-ɲuɲlutɲi ukpiqsriɲuɲat taamakɲa Joppa-miɲ maliktuat Peter-mik quvigusunɲiqsut Agaayyutmun qaiɲha Ipqitɲuamuk Irrutchimik tamatkununɲaptuuq Jew-ɲuɲitchuanun. ⁴⁶ Simuiliraaqɲutin uqatigun tusaagaqsiɲiɲigaiɲha uqatuuq Agaayyutmik quyaɲlutɲi.

⁴⁷ Tavraasiɲiɲ Peter niɲligɲiɲiqsuq, “Uvaptiktituntuuq ukua Ipqitɲuam Irrutchim analatka. Kiami paptaaqsailiraɲniaqpagich imigimik?”

48 Taatnaqługich ilaan tiliñigai paptaaqtitquplugich Jesus atqagun. Taapkua iniqsruñigaať uvluiqtuallaquplugu piqatigilutin.

11

Peter-m Tusaayugaaqťitchiłha Ukpıqtuanik Jerusalem-mi

1 Uqqıraqťit suli ukpıqtuapayaat iluqaani Judea-mi tusaaniqsut qanuq Jew-nunıťchuanik Agaayyutim uqalhanik akuqtuiruanik. 2 Aasiin Peter Jerusalem-mun utiqman ilanjich ukpıqsırıuat Jew-nuplutin isumaqatıuat Jew-nunıťlutin ukpıqsırıuat nalunaitnıťutchiquplugich nakuaginıñigaať Peter-m qulıaqtuաłha Jew-nunıťchuanun. 3 Piñigaať ilaa, “Uvva aiyugaaqťauplutin kinunđatnun nalunaitnıťchinıťchuať, niđiqatigikapkich killuqsagñiqsutin.”

4 Taatnaqługich Peter-m uqautiaqsıñigai qanuq atuumalhadun aullađniłgatałhaniđaglaan. 5 Itnađniqsuq, “Itluđa nunaaqđiani Joppa-m iniqsrułłamni qıñıquuraaqťuđa. Qıñıgıga sua-imńa atqatıuaq qıñńalik ukiłhaaqpaktun. Nıñıtıtauruq sisamatıgun iqırđıuıgun tatpakmakńa, nutqarđhuni saniqđamnun. 6 Qıñıviksuqaku qıñıqtuđa niđrutinik uumaruanik paamđutlaruanıglu suli tıñmitłaruanik, imaiñik taavruma. 7 Tavraasiin Agaayyutim nipliutıgaana, ‘Peter! Makıllutin tuqđutchiłutin niđđıi!’ 8 Taamna kiugıga, ‘Taatanđumiñıapiaqtuđa, Atanıq! Qanusıq aglıgıkkaga qaayugnaqtıuaq uvađa uqummiqsımaıťchıga.’ 9 Agaayyutim tatpakmakńa nipliutıqıkkana, ‘Qanusıq Agaayyutim salummaanıkkana isummatıgıyumiñıaıťchiñ qaayugnađlugu.’ 10 Taatnaiłıplugu atuummiruq piņasuniaglaan, aasiin taamna qıñıkkaga nuqıtaupluni kinumun tatpakmuđa. 11 Taatnaqťitluđa piņasut iñıuıch tikiñńıqsut taavrumuđa tupıđmun nayukkamnun. Taapkua tuyuđıraunıqsuať uvađnun Caesarea-miñ. 12 İpqıťchıuaq İrrutchim uqautıpmađa malıquplugich qanuđviıťchunıqnađa. Ukuā itchaksrat anıqatıť tuvaaqasıgaaťna Caesarea-mun. İluqata isıqtugut Cornelius-nun tupqanun. 13 Aasiı uqautıpluta Cornelius-nunli qıñıquuraakkagmiñik isagulinmik tupıđmiñi aasiin nipliutıplugu, ‘Joppa-mun tuyuqagutin uvunıautıyaqťıruđ Simon Peter. 14 Taamavruma amma uqautıgıniakkanan anıñısuđıgıgaatin kinunıqtuummaqıťılu.’ 15 Aasiin tasamunıťluta uqaasıkama İpqıťchıuaq İrrutchim atqaqıgı ilınıch atrıllapiaqługu piłıı uvaptıknuntıuq taimanı Pentecost-mi. 16 İtqagıťka Agaayyutim uqalı itnaqsımaruať, ‘John-nun imıkun paptaaqťıťchıłha aglaan ilıpsı paptaakkaugısiłıqısi İpqıťchuakun İrrutCHKıun.’ 17 Taamna nalupqınaiłlapiaqťuq Agaayyutim qatıťchıłhaptıuq İpqıťchıuaq İrrutCHKıuq Jew-nunıťchuanun atrıplugu qaisagıkkani uvaptıknun ukpıqsırıqapta Atanđuruakun Jesus Christ-kun. Qanuđlugu nutqatıťikısiıvıgu Agaayyun savaaksrañanıñ?” 18 Taatnaiłıplugu tusaakamıtrıđ Peter-m tusaayugaaqťırrıtaā ilınısa nutqautıñıgaať pısaanđatrıñ. İlinıch quyaaqsiñıqsut Agaayyutmik itnađhutın, “Agaayyutımtıuq pıvıqatıllugıñıgı mumiłıksrañatıgun Jew-nunıłlať piñńaktaaquplugich isıťchıuaqmiñ iñıuıđıgı.”

Ukpıqtuat Antioch-mi

19 Tamaakńa ukpıqtuat siamıniqsut atakkıı piyuaqsıuplutın aquagun Stephen tuqđutaupkaqaađlugu. İlanıch tikiumanıqsut Phoenicia-mun ilanjich Cyprus-mun suli Antioch-mun, tusaayugaallautamik uqautıqahutin

tunaaqaqlugu Jew-ɲuruanun kisiitɲun. ²⁰ Aglaan ilanjilli ukpiqtuat Cyprus-miñ Cyrene-miñlu utlautiruat Antioch-mun tamatkunɲaptuuq Jew-ɲunɲitɲuanun uqautigilumaagɲigaat tusaayugaallautaq Atanguruakun Jesus-kun. ²¹ Agaayyutim sayyiqsimanigai, aasiin iñugiaktuat tusaaruat mumiksitlasipɲugich Atanigmun ukpiqsriɲikun. ²² Ukpiqtuanɲuruat Jerusalem-mi tusaanigɲusut tamatkunuuna. Taatnaqhutinɲ tuyuqagɲiqɲusut Barnabas-mik Antioch-mun. ²³ Barnabas tikitɲami, ilaan ilitɲuɲiginiɲaa Agaayyutim savaagikkaɲa taamani, aasiin quyallapiagɲiqɲusq. Ilaan pitchuksaagɲigai iluqaisa tuniqsimmatritɲupɲugich Agaayyutmi iluqnaaqsimaaɲikun. ²⁴ Barnabas iñullautapluni ukpiqsriɲlapiaghuni Ippitɲuam Irrutchim aɲalataɲiginaa. Tavraasiin iñugiaktuat iñuich maliguaqɲigugɲiqɲusut Agaayyutmi. ²⁵ Tavrakɲa Barnabas aullaɲiqɲusq Tarsus-mun pakkiagɲugu Saul. ²⁶ Aasiin paqitnamiuɲ Antioch-muutiniɲaa. Tavraniasiin atautɲimi ukiumi iqatauplutik iñugiaktuanik ukpiqtuanɲuruani ilisautriplutik. Taavrurmani Antioch-mi ukpiqtuanɲuruat taiyuutiniɲiqɲusut sivulliupɲugu “Christ-ɲum iñuiniik.”

²⁷ Taatnaɲhatni tamaani ilanjilli sivuniksriqirit utlautiniɲusut Jerusalem-miñ Antioch-mun. ²⁸ Ilaɲat atiqagɲiqɲusq Agabus-mik sivullikkauɲigmiɲun Ippitɲuakun Irrutchikun makitɲuni uqagɲiqɲusq nigisunnamun tikitkisiiniɲɲugu iluqaanun nunamun. Taamnaasiin nigisunnaq taavruma uqautigikkaɲa atuamaruq Claudius qaukɲiupkaqlugu Rome-mi. ²⁹ Taatnaqhutinɲ ukpiqtuat sivunniɲiqɲusut aatɲuutiniɲ tuyuqagɲukɲutinɲ piyummiñaɲiqɲutitilaagɲmikni ukpiqtuaqatiumiknun Judea-mi. ³⁰ Ilinɲich tuyuɲiqɲusut aatɲuutiniɲ Barnabas-kunlu Saul-kunlu ukpiqtuanɲuruat qaukɲinɲitɲun.

12

Ukpiqsriɲuat Piyuaqsiupsaathat

¹ Umialgumli Herod-ɲum aullaɲniiniɲaa nagliksaaqtitɲiɲiq ilanjitɲik ukpiqtuanɲuruat. ² James, John-ɲum aniqataa, savikpaɲmik tuqqutiniɲaa. ³ Aasiin Herod kanɲiqsikamiuɲ quyalitɲiɲi Jew-ɲuruaniɲ tiguɲinaa Peter sulɲi naɲititɲhiaqsiɲiqɲusq ukpiqtuanik. Taatna irrutɲiɲha atuummiɲiqɲusq nigɲiɲhatni pupsaɲniɲilaamik qaqqiamik. ⁴ Peter taamna tigukamitruɲ inillaɲniɲaa isiqsiviɲmun, qaitɲugu sisamaiɲun aɲuyyiuqtinun qaanaɲitɲupɲugu. Herod-ɲum sivunniɲaa Peter tikiutitɲugu iñunun atanniɲisfɲukɲugu nigɲiqpagvikaq atilik Apqusaakkauɲigmik pitɲukpan. ⁵ Peter isiqtaulɲani ukpiqtuanɲuruatli inɲiqsruutiniɲaaq piɲiqillapiaqhutinɲ Agaayyutmun.

Peter-m Anipkaɲha Isiqsiviɲmiñ

⁶ Herod-ɲum tikiutisukkaa Peter iñunun atanniɲukɲugu sivugaatni iñuich. Unnuanani anitɲiɲiksraɲan iñunun Peter siɲiniɲiqɲusq akungatni malɲuk munaqsriɲ, malɲuiɲik kalimɲiɲiɲik pituqaqhuni, sulɲi isiqsivium paanɲi qau-naksriɲaqɲutinɲ munaqsriɲiɲik. ⁷ Taimmaiɲaa atangum isagulga sagviɲiɲiqɲusq, isiqsivium ilua qaupɲugu. Isagulgum iqiɲsaɲniɲaa aksikɲugu Peter tu-igqanagun nipliutiplugu, “Qilamik makittin!” Tavravuaa kalimɲiɲich kataɲniɲiqɲusut tayaɲnikniñ. ⁸ Isagulgum qilamiksriɲiɲaa, “Tapsiaɲiksaaɲutin, alugutikkiɲ atulugik.” Peter taatnatun piɲiqɲusq. Isagulgum nipliutipsaaɲniɲaa, “Uligaagutin malɲiɲa!” ⁹ Peter-m maliagɲiɲiɲaa isiqsiviɲmiñ kanɲiqsillapiaqaluaqnaɲu isagulinɲmun taatna piɲi. Ilaa siɲiɲaqtugaɲukniɲiqɲusq.

tuq̄luummatigikkamnun ilinjknun.”³ Tavra uisauraaqhutinj agaayuanikaminj arganjmiknik patiklugiglu tuyuginigaich.

Uqqiraqtik Cyprus-mulhak

⁴ Ipqitchuam Irrutchim tuyuginigik Barnabas-lu Saul-lu. Iqlihutik Seleucia-mun aasii tavraknja tiksiginisuk qikiqtamun taiyuutilinjmun Cyprus-mik. ⁵ Ilinj tikitnamik Salamis-mun nunaqqiuramun Cyprus-mi quliaqtuagnisuk Agaayutim uqalhanik Jew-nuruat katraqvianj. John Mark-mik ikayugtiqagnisuk. ⁶ Tavraknja nunakuahutik taavrumuuna qikiqtakun tikiñnisuq Paphos-mun. Taavrumani nalautchiñnisuk anatkumik Jew-nuruamik atiqaqtuamik Bar-Jesus-mik Hebrew-miutun [suli Elymas-mik Greek-miutun]. Ilaa nipiqaqgnisuk sivuniksriqiraunipluni. ⁷ Ilaan ilannaqiniga kavanauruaq taavrumani qikiqtami, atiqaqtuagguuq Sergius Paulus-mik suli puqiksuanupluni. Taavruma kavanauruamguuq ayugaaqtullapiagnigik Barnabas-lu Saul-lu tusaasukhuni Agaayutim uqalhanik. ⁸ Aglaan taavruma anatkum Elymas-nun akililiqsuqgnigik taapkuak atakkii kavanauruaq ukpiqsritqurjtlugu Christ-mik. ⁹ Aasiñ Ipqitchuam Irrutchim analataqiniga Saul, taggisiqagmiruaqtuuq Paul-mik. Taavruma Paul-nun qiniqamij nalinjinaaqhugu taamna anatkuaq ¹⁰ nipliutiniqaa, “Ilvich tuungauam atrigigaatin! Iluqaan nakuuruaq uumiginigij ataramik kinniplugich inuich pisaasuhpkun. Uqautiginajun Agaayutim ilumutuulha sagluuqtuanunilugu. ¹¹ Pakma Agaayutim anasiñjuqsagñaigaatin. Qiniñlaisaallakkisirutin qaumamik.” Taatnagluqaqtuuq Elymas-nun ilitchuqiniga taaqtuamun matulhak irranjmi. Ilaa saptaaqsinisuk kisumun inunmun tasiullanjiaqpluni arganjmigun. ¹² Kavanauruam qiniqamij taamna atuummiruaq ukpiliqgnisuk quvigutchakhuni ilisauttutanik Agaayutikun.

Paul-lu Tuvaqatiunilu Antioch-munqisut Pisidia-mi

¹³ Paul-lu tuvaqatiunilu Paphos-miñ tiksiginisut Perga-mun Pamphylia-mi. John Mark-nun uninjigik utiqhuni Jerusalem-mun. ¹⁴ Taapkuak Perga-miñ iglignisuk tikitlutik Antioch-mun Pisidia-mi. Jew-nuruat minguisiaqviata uvluani utlautinisuk katraqviannun aquvitlutikaasiñ. ¹⁵ Moses-nun maligutaksraja suli sivuniksriqirit aglaanjitniñ agliqianikman katraqvium qaukijisa itnagninjik, “Aniaqatiuk, uqaututiksraqaguptik pitchuksaagutmik inunnun uqaqugiptiginj ilinjñun.”

¹⁶ Paul mukitnami urriqaplugich uqautiaqsinigai, “Jew-nuqatiumaanj suli sumijunurapayaasii taluqsiruasii Agaayutmik! Naalagnilaksitnja! ¹⁷ Agaayutaata Israel-aagmiut sivulliaut piksraqtaaginikkanj. Ilaan kamaqaqsiqaglugich taimani inuuniahatni Egypt-mi. Suli Agaayutim annisiplugich Egypt-miñ sanjimigun kamaqaqtuakun. ¹⁸ Suli malgukipiani ukuni Agaayutim iglutuqlugich Israel-aagmiut iglauhatni suviksrailaami munagiplugich. ¹⁹ Tavra inugaagruich Canaan-mi piyaqquanikamigich inuksraqtagmiñun nunaksrirutiginiga. ²⁰ Suli aquagun tamatka sisam tallimakipiat malgukipiaq qulit ukuit ilaan qaitchinigai sivulliuqtiksranjitnik inugugnathanunaglaan Samuel-nun taivruma sivuniksriqirim. ²¹ Aasiñ taapkuu Jew-nuruat umialiqagaqsiptomata Agaayutim qaitchinigai Saul-mik igninjaniq Kish-nun kinjvianjiniñ Benjamin-nun. Malgukipiani ukuni atannisqutgiluummaan umialiginigaat. ²² Aglaan Agaayutim Saul piqilugu inanqisinniga David-mun umialiguqhuguasii taapkununa. Taamna inuk Agaayutim itnautigimanikkanj sivuani, “Taamna David igninja Jesse-m inuk quviasuutigigiga atuigisipluni pisuligikkamik

iluqaagun.’ ²³ Taavrumakña David-ñum kinjuvianjiñiñ Agaayyun tikiutruruq Jesus-mik anniqsuqtiksramik Jew-ñuruanun, taatna ilaan akiqsruliğmisun. ²⁴ Sivuanı Jesus-ñum agğıhan John-ñumli quliaqtuağutiniğai iluqaisa Jew-ñuruat mumıquplugich paptaaqtıllugıllu. ²⁵ Aasiñ John naatchiyasikami savaağmiñik ilaan niplıutiniğai, ‘Kisuunasugıvisitña? Uvaña taivruminıaunıitchuña niğıugıkkaqsı. İlaapiağ agğıñıaqtuq kinjupkun. Uvaña taivruma isigaiñi aluğutaiqsiksraulıaunniñ nalliummatınıitchuña.’

²⁶ “Anıqatiumaan, Abraham kinjuviağıkkanasii suli iluqası uvani taluqsırıuasii Agaayyutmik, taamna tusaayugaallautaq anniqsuğiakun tuyuruq uvaptıknun. ²⁷ Jew-ñuruat inuuniaqtuat Jerusalem-suli sivullıuqtıtuummağmın, ıitchuğınıñıağaat Jesus Anniqsuutauħa. Mıngıuqsıağvpıyaami aglıqırağıgaich uqauttınıich sivuniksriğirit katırağvınmikni aglaan kanıqsısaitıugich. Patchısıgıkamıtrıñ Jesus ilınısa ilımun atuumapkağniğaiç sivuniksriğirit uqautıgıkkanjich.

²⁸ Sumıkunniñ patchısıksraitçhaluanıağmın agvisıksraitıugu inıñıağaat Pilate tuğqutıtıquplugu. ²⁹ Aasiñ immıanıkmatıgıç supayaat Agaayyutım uqautıtıtaı malıguaqtaiñ atqağniğaat kikiaktuıtrıvınıñ inıllakıguasıñ ilıvığmun. ³⁰ Aglaan Agaayyutım anıtqıksınıñaa tuquħımiñ. ³¹ İnıuğıaktıuani uvlıni Jesus sagıviaqtığniqsuq tamatkunıña ıgılıqatmıñun Jerusalem-mun Galılee-miñ. Pakma taapkua ilısımaraurut ilaagun inıuğıkkaptıknun Jew-ñuruanun. ³²⁻³³ Uvaguttıuq uqautıgıptıgıñ tusaayugaallautamık, itna, Agaayyutım akıqsruutıgıkkana sıvullıaptıknun pakma atuumapkağniğaa uvaptıknun kinjuvianıuranun anıtqıksıtnameıñ Jesus inıuħığmun. Atakkıı tuglıani Psalm aglausımaruq itna,

‘İlvıch ığñıgıgıkpıñ,

ugılvak aapağıqtıña ilıpnun.’

Psalm 2:7

³⁴ Agaayyutım anıpkacımıñ Jesus tuğqutqıkkımıñıaıqıugu akıqsrıp-sağniqsuq itna,

‘Aatchuqniğıpsı ipqıitchuanıglu nalupqınaitçuanıglu akıqsruutıgıkkam-
nık David-mun.’

Isaiah

55:3

³⁵ Taatnağhıni atlamısulı Psalm-mı David-lı niplığniqsuq,

‘Savaktın ipqıitchıuq aupkağımıñıaitkıñ.’

Psalm 16:10

³⁶ David-guuq savautrıgalıuqmıruaq Agaayyutmik inıuħığmiñi. Tuqupman ilıvıñıağaat pıqasıutıplugu sıvullıanıñun, tımaa aasiñ tavrani auplıni. ³⁷ Aglaan taimña Jesus Agaayyutım anıpkakana tuquħımiñ aunıitchıuq. ³⁸ İauramaan, iluqası kanıqsırıksraurısa ilımutıuħıgımık quliaqtıuagıkkamık ilıpsıtñun, Taavrumıuuna Jesus-kun Agaayyutım natqılıñıağai killıuqsautısa. Kınıaunniñ tupıksrıñıağıgmıgun malığıtaksrıñık

Moses-ñum nalaunıasıpkakkaıyımıñıaitçıuq Agaayyutmi. ³⁹ Aglaan kısıpayaag ukpıqsrıruaq ilaanık nalaunıasıpkakkaıruaq ilaani. ⁴⁰ Taatnamık qaunagıtıçı. Atuumınıitchımauq ilıpsıtñun taıpkua sıvuniksriğirit itnautaat,

⁴¹ ‘Atanıı, mıtautıqaqtıuasıı Agaayyutmik!
Atlayıuğılugu pıyaqquğniğıaqtısa.

Inıuupkağlısa savaaqagısrıuña ukpıgıyımıñıaisapsıtñık
unniñ inıuum uqautınıağaluaqpası.’ ”

Habakkuk 1:5

⁴² Paul-lı Barnabas-lı anıaqsıpmaknık katırağvatmıñ inııch aıyugaaqtı-
aqıñıağaiç utıtıqıuıplugık mıngıuqsıağvık tıktıqıkpan uqautıpsaagıaıquıplıtın

tamarrumuuna. ⁴³ Kinuagun katimalhum iñugiaktuat Jew-ñuruat suli mu-miksimaagtuat Jew-ñuruat ukpigusiatnun maliaqsiñiñgaich Paul-lu Barnabas-lu. Aasii ilinik pitchuksaagniñgaich ataramik tunñavigitquplugu Agaayyutim iluaqqutrisaa.

⁴⁴ Minguiqsiagvik tikitqilgitman iñuich iluqatiqayaq katinisqut naalagiahutin Agaayyutim uqañhanik. ⁴⁵ Tavralli Jew-ñuruat qiniñqamisigin iñugiakpauraqtuat siññalillapiaqhutin akikñaqlugich Paul-ñum uqautai uqañniqluutiaqsiñiñgaat. ⁴⁶ Aglaan Paul-lu Barnabas-lu uqañniqsuk taluqsrañillapiaqhutik itna, “Agaayyutim uqañha sivullilugu uqautauruksrauruq ilipsitñun Jew-ñuruanun aglaan tusaasukkumiñaitkiksi. Taatnalipsigun ayakkiksi iñuuch Agaayyutitñaqtauruuq. Taatnamik uniniñiagipsi aullağunuk tamatkununa Jew-ñunitchuanun. ⁴⁷ Taatnakii Agaayyutim urriqsuğaatiguk itnailiplugu, ‘Nalunaiqsagigikpiñ qamamaruatun itquplutin Jew-ñunitchuanun anniqsuquplugich iñuich suniananipayaaq nunam.’” *Isaiah 49:6*

⁴⁸ Tavra Jew-ñunitchuat tusaakamitruñ taamna quyaaqsiñisqut Agaayyutim uqañhanik quviatchallapiaqhutin. Aasiiñ taapkua piksraqtaanuruat iñuuchiqaquplugich Agaayyutitñaqtauruamik ukpiqsriñiñisqut. ⁴⁹ Uvvaguuq Agaayyutim uqañha siaminnisquq napmupayaaq tamaani nunami. ⁵⁰ Tavralli Jew-ñuruat akatchiñisqut ağanik kamagikkaauranik taluqsriuranik Agaayyutmik suli qaukliñik taavrumani nunaagqimi. Piyuaqtinniñgaich Paul-lu Barnabas-lu anittitlugikaasiiñ nunamikniñ. ⁵¹ Uqqiraqtik ipsunniñgaak qavia isiganmikniñ. Tavrakñaasiiñ aullağniqsuk Iconium-mun. ⁵² Aglaan ukpiqtuat unisauruat Antioch-mi quviasunniqsut Ipqitchuam Irrutchim anjalatlugich.

14

Iconium-miñthak

¹ Taapkuak Paul-lu Barnabas-lu tikitñamik Iconium-mun, sivuanisun ut-lautilginiñisqut Jew-ñuruat katragviatnun. Uqautrillautapiagatağniqsuk aasiitai iñugiaktuat Jew-ñuruatlu Jew-ñunitchuatlu ukpiqsriñisqutlugich. ² Aglaan Jew-ñuruat ukpiqsriyumiñaitchuat akatchiñisqut Jew-ñunitchuanik. Ilinisaunniñ akikñaqtuliqsitkaich ukpiqsriuranik. ³ Uqqiraqtik nayuutinisqut tavrani akuni uqautriplutik taluqsrautaiqhutik Agaayyutikun. Quliaqtualhakni iluaqqutrilgimigun Agaayyutim savaktitlasiplugik quviqnaqtuanik savaanik, taavrumuuna qiniqtinnigaa uqauttutaak ilumutuñha. ⁴ Nunaagqim iñui malguiguñisqut, ilañich iñuich ilaliutiplitin Jew-ñuruanun atlatsuli tappiuti-plitin uqqiraqtinun. ⁵ Kiisaimma Jew-ñunitchuat suli Jew-ñuruat sivul-liuqtituummagmin sivunniñisqut anallaqğuguklugik unniñ miluqtuğlugik uyağanik. ⁶ Uqqiraqtik ilitchugikamitku taamna sivunniugun qimanisqut Lystra-munlu Derbe-munlu, nunaagqinñun Lycaonia-mi. ⁷ Lycaonia-mi quliaqtuagaqsilginiñisqut tusaayugaallautamik.

Lystra-miñthak

⁸ Tavranguuq Lystra-mi qiniñisqut iñunmik pilguirritiqaqtuanik isiganmigun anilğatağmiñiñaglaan. Pisunganiniñisquq aglaan aquppitlajluni. ⁹ Taamnaguq naalaginiñisquq Paul-ñum uqauttutaiñun. Aasiiñ ilitchugiplugu taavruma ukpiqsrisilaña iluaqsikkauñksrağmigun Paul-ñum qiniñisqiniñga nalaagun ¹⁰ nipliutinigaa nipitusipluni, “Qikagiñ.” Taamnaguq anun maksriñisquq pisukkataaqsipluniasii. ¹¹ Uvvaguuq iñugiaktuam Paul-ñum savaagikkaña qiniqamiun Lycaonia-ğmiuraaqhutin niprallaniqsut

itnaqhutinj, “Agaayyutivut iñugugñiqsut aasii atqaqhutinj uvaptiknun.”
 12 Atchigñigaat Barnabas Zeus-mik Paul-aasiin Hermes-mik atakkii taamna Paul nipliraqtaupman. 13 Tavraniuguuq piqagñiqsuat agaayyuvijmik aanguaigmiknun Zeus-mun silataani nunaaqqim. Aasiin agaayuliqsi taamavrumuna Zeus-mun tikiutriñiqsuq uumaruanik anusalunik naurianiglu paamun. Tavrataamna iñuillu tavrani tunillaqgusañiqsut kamaksrisukhutinj uqqiraqtinjnik.

14 Uvvaasiin iitchuqgiaqsikamitku taamna Barnabas-ñumlu Paul-ñumlu alitugñigaik atnugaatik aasiin upaktuutiplituk itnaqhutik tamatkununa, 15 “Ukuqsii, suvaata itnasigaqpsi? Iñuñiñauruguk ilipsisuntuuq. Aggiquaajuruguk uqautityaqhusi tusaayugaallautamik mumiugaluaquhisi matkunakña agaayyutinjñuniñ iñuuruamun Agaayyutmun, iñiqtaanun qilamlu nunamlu tagiumlu supayaamlu taapkunani ituam. 16 Taavruma Agaayyutim qaanjaniqtuami iluqaisa iñuich ilatchigñigai sivunnitlasiplugich iñuunialhatigun. 17 Aglaan ataramik kanjqsimapkagnigaa nakuuruanuñi savaallautagmigun, sialuk tatpakmakña qaitlugu sulii niqiksrat nautchiat piviksrañisigun qaisimaagai, ilipsiliasiñ quviasuktulusi.” 18 Taatnailiplugu uqautiurañniallaisa Barnabas-ñumlu Paul-ñumlu nutqaaqtipqauragñigaik tunillaakksrañatniñ inmiknun.

19 Aasiin ilanich Jew-ñuruat Antioch-miñ Pisidia-miittuamiñ sulii Iconium-miñ tavranaalgiññiqsut. Tavra piqatiksragnaiaqtuqhutinj iñugiaktuanik inmiknun uyağanik miluqtulgiññigaat Paul. Kalinñigaat anitlugu nunaaqqimiñ taamavrumuna uqautiurañniallaisa Barnabas-ñumlu Paul-ñumlu nutqaaqtipqauragñigaik aullalgitlutik Derbe-mun.

Antioch-mun Syria-miittuamun Taapkuak Utiñhak

21 Paul-lu Barnabas-lu quliagtuqaqmamik tusaayugaallautamik Derbe-mi iñugiaktuat ukpiqsriligniqsut. Tavraasiin utigniqsuk Antioch-mun Pisidia-miittuamun Lystra-kun Iconium-kunlu.

22 Pitchuksaaqplugich tunñaviqaqplugich Agaayyutmik, uqautinigaich itna, “Uvagut iglutuqtuksraurugut iñugiaktuanik ihuilluigutinin isitlasiñiapiaguta anjaayugataanun Agaayyutim.” 23 Tikitchagikamik ukpiqtuanjuranun nalunaiqsisiraqñigaich ukpiqtuanjuruat qauklksrañitnik, sulii agaayuuqqaqhutinj uisauraaqhutinjlu tamarrumani uvlumi injqsruutinigaich Agaayyutmun qaunagitquplugich tunñavigikkanatnun.

24 Taapkuak iglianikamik Pisidia-m nunañani Pamphylia-mun tikiññiqsuk. 25 Tamatkunani Perga-milu tusaayugaallautaq uqautigiasilignigaaq, tavrakñaasiin Attalia-mukhutik. 26 Taavrumakña tiksiquhutik utigniqsuk Antioch-mun aullaqqaagatañmikinun. Tavrakña aullaqtuak ukpiqtuanjuruat injqsruutianikamisigik Agaayyutmun qaunagitquplugich savautiñhakni inmiñun. Taavrumuna utigniqsuk naatchikamik savaagmiknik. 27 Tikitmamik Antioch-mun ukpiqtuanjuruat katipmata taapkuak tusaayugaaqtinnigaich iluqaanik Agaayyutim savaanjanik tumigiplugik sulii Jew-ñunjtichuatunniñ ukpiliqsitlugich. 28 Tavraniasiin ukpiqtuaqatiumikni taapkuak nayuutiniqsuk akuni.

¹ Kinjuaqun iñuich ilañich tikiññiqsut Antioch-mun. Iisautriaqsiñiqsut ukpiqtuanik itna, “Nalunaitñutchiqsimaitchupsit timipsigun tuvraqlugich Moses-ñum tillisai anniqsukkaayumiñaitchusi.” ² Paul-lu Barnabas-lu qapiqtañiaqsiñiqsuk ilinjitiñ taavrumuuna. Taatnaqhutinj sivunniññiqsut Paul-lu Barnabas-lu ilalugik atlanik Antioch-miunik Jerusalem-muquplugich. Taakmani uqaqatigiruksraqigaich uqquiractitlu ukpiqtuanjuruat qaukñitlu tamatkunuuna Moses-ñum tillisaigun. ³ Taatnaqhutinj ukpiqtuanjuruatqatinisa tuyuginigaich. Igligniqsut Phoenicia-kunlu Samaria-kunlu uqautriplutin Jew-ñunjitichuatunniñ muminñiplugich Agaayyutmun. Taatnatchim tusaayugaam iluqaisa aniaqatigiich quviatchaktinnigai. ⁴ Aasiñ Jerusalem-mun tikitmata ukpiqtuanjuruat piqasiqhutin uqquiractinik suli qaukñiñik paglanigaich. Taapkunña tusaayugaaqtirrutiginigaat Agaayyutim iluqaan savaagikkana inmjiktigun. ⁵ Aglaan ilañich ukpiqsirruat Pharisee-ñusuuruat makinniqsut itnaqhutinj, “Jew-ñunjitichuat ukpiqsirruat nalunaitñutchiqsuksraupiaqtut uqauttikaulutin tupigiraksraqinilugu maligutaksraña Moses-ñum.”

⁶ Taatnaqhutinj uqquiractitlu ukpiqtuanjuruat qaukñisalu katimaniqsut isummatigisuklugu taamna. ⁷ Uqaksraqtugaluaqmata Peter makitluni nipliññiqsug, “Aniaqatiumaan! Iisimarusi injilgaan akunnapsitiñ Agaayyutim piksraqtaagipmaña uqaqiaqpluña tusaayugaallautamik Jew-ñunjitichuanun ukpiqsritquplugich Jesus-mik. ⁸ Aasiñ Agaayyutim ilisimaligimgun iñuich isumanitiñ uqaqigaa akuqtuñi Jew-ñunjitichuanik qaitchiplugich Ipqitchuamik Irrutchimik, atriplugu qaitchiñi uvaptiknun. ⁹ Uvagullu ilinjilu atlakaagiiksingitkaatigut. Killuqsautinjitñik natqitutinigai ukpiqiaqutripmata. ¹⁰ Uvvami suvaata naipitchukpisiñ Agaayyun suli Jew-ñunjitichuat tupiksripkañiaqlugich tillisinik sivulliaptalu uvagullu tupigilguisaptiknik? ¹¹ Uvagut ukpiqigikput Agaayyutmun anniqsuliput ihuaqutritihagun Atanikun Jesus Christ tamatkunatuntuuq.”

¹² Katimaruarguuq iñuksruiqhutin naalañniñiqsut Barnabas-ñumlu Paul-ñumlu tusaayugaaqtirrutaaqnun atlayuagnaqtuaniglu quviqnaqtuaniglu Agaayyutim iñiqtaqikkanaqun inmjikkun akungatni Jew-ñunjitichuat. ¹³ Uqaquiqmaknik James-ñum uqautiaqsiñigai, “Aniaqatiumaan, naalaqsiñ! ¹⁴ Simon Peter-m uqautigaatigut qanuq Agaayyutmun aullañnipluni ukpiqtitlugich inmjiguaqtitchaqługu Jew-ñunjitichuanin iñuksraqtaaqtuq ukpiqsriyumiñaqsiplugich. ¹⁵ Suli sivuniksriqirit uqautaatnun immiutiñha itnauvva aglausimaruamun,

¹⁶ Aquagun Atanguruaña utigisiruña.

Aasiñi ikayuitqikkisiruña David-ñum kinjuvianjiñik tupaaqrutitun it-tuanik.

Nappatqikkisigiga piyaqukkauruuaq.

¹⁷ Iluqaqminj atlatlu iñuich pakaqaqumuut Agaayyutmik, iluqaqminj Jew-ñunjitichuat piksraqtaagikkatka uvanñun.

¹⁸ Taatna Atanguruaq uqaqsimaruq, ilitchuqipkairuaq tamatkuninña injilgaan.’

Amos 9:11, 12

¹⁹ “Aasiñ uvanjali sivunniutigiga uqumailiutitpañasunjaqngich pilavut Jew-ñuruat atuqtaksrañisigun Jew-ñunjitichuat mumiksuaat Agaayyutmun. ²⁰ Aglaan aglaglugich uqautilavut qanusig niqi tunillautamapkan aanguanun nigiqunillugu, suli qaayugnaqtuañigmiñ atlatuhikun piisimaaculugich, suli augiqsimailaanik nigrutitunqunillugich unniñ auktunqunillugich. ²¹ Taimakñaqaña Jew-ñuruapayaat ilisimagaat atuqtaksrat Moses-kun

qaisauruat atakkii minguiqsiaǵvipayaami agliqiplugich iñuñnun katragvinjitñi. Tavra.”

Tuyuqalhat Ukpigtuañruuanun Jew-ñuñitchuanun

²² Tusaakamisigij uqǵiraqtit suli qaukiuruatlu iluqaǵmiglu ukpigtuañruuat sivunnigñiqsut anutinik piksraǵukhutiñ Antioch-muktuksranik Paul-kunlu Barnabas-kunlu, aasii nalunaiqsipłutiñ Judas-mik taggisigaqtuamik Barsabbas-mik suli Silas-mik. Taapkuak iññuk sivulliuqtıllautauñiqsuak ukpigtuaqatiunikni. ²³ Taapkuñnuuna tuyuutiñich tuyuuniqsut, “Aniaqatiusii, uvagut uqǵiraqtauruaguutlu qaukiuruaguutlu, tuyuqtugut nayaanñaǵmik iluqaitñun Jew-ñuñitchuanun ukpigtuañruuanun Antioch-mi, Syria-mi lu suli Cilicia-mi. ²⁴ Tusaanigikput ilañitñun ilagikkaptiknun ihuıllutaagñiplusi akatlusi uqaligimikkun, taatna pitqulugich pinjikaluaqtıllutiñ uvaptiknun. ²⁵ Tavra-taatna katimapluta suli ilugata atisipluta, piksraqtaaqagtugut uqaǵiaqtauksranik aasii aullaqtıllugich ilipsitñun. Taapkuak piqataugisirik ilauraannaptikni Barnabas-mi lu Paul-mi lu, ²⁶ taapkuak iññuk suksraaǵiruak iñuudigimiknik savautriǵimikni Atannaptiknik Jesus Christ. ²⁷ Judas-lu Silas-lu tuyuǵiniaǵivut ilipsitñun. Uqautipsaaǵisigaasi tamatkunuuna aglakhtaptigun. ²⁸ Atakkii İpqtichuaq İrrusiq piqatigiplugu sivunnigisugut qalchisunjitłusi malilgunaitchuanik tuvraaksranik, aglaan taapkuñiña atuumanapiqatuanik: ²⁹ niqinik tunıllautigimaruanik aanguanun nigifñasi auktusunqaasilu unniñ qimisimaruamik nigrutmik nigifñasi, suli piisimaagusi qaayugñaqtauligmiñ atlatulıkun. Taapkuakña qaunagigupsi pillautagñaqtusi. Tavra.”

³⁰ Aullaqtitauruat tikitmata Antioch-mun katipkaǵnigaiç iluqaisa ukpiqtuat aasiñ qaitçiplugich taapkuñiña aglañnik. ³¹ İñuich agliqianikamisigik tuyuutiñich quviatchañniqsut pitchuksaaǵiligimikkun. ³² Judas-lu Silas-lu sivuniksriqirauligimikkun uqautriñiqsuk ukpigtuanik pitchuksaaqulugich ukpiqsriǵimikkun sayyaksaqulugıllı. ³³ Aasiñ tavraniisugruanikmaknik ukpigtuaqatiunjitñi taikuuqhutıñ aullaqtinnigaiç kinumun tuyuǵirinjitñun. ³⁴ [Aglaan Silas sivunnigñiqsug nayuutisukhuni.] ³⁵ Taapkuagli Paul-lu Barnabas-lu ittuiñaǵniqsuk Antioch-mi. Piqasiqhutik atlanik ilisautriñiqsuk Atanguruam uqalhiñik quliaqtaaqhutik.

Paul-lu Barnabas-lu Aviñhak

³⁶ Kinuvatigun Paul-ñum nipliutiniǵaa Barnabas, “Kiata, utigvigilavuk nunaaqquurapayaat Agaayyutim uqalhanik quliaqtaagvigikkavuk tikitqattaaglugich aniaqatiut kanıqsityaǵlugu qanuǵli pisilaanat.” ³⁷ Barnabas-ñum tuvaqaatigisunniǵaa John Mark aullaǵumik. ³⁸ Aglaali Paul-ñum ihuaǵinıtkaa aullautilha ikayunıtılgikkii quliaqtaaqmaknik, unıtılgıkunniñ Pamphylia-qsiuñhakni. ³⁹ Taatnaqhutik qapiqtailıllapiǵniqsuk piqatigıñiǵıqhutıkunniñ. Barnabas-li tuvaqaasiqhuni Mark-mik Cyprus-mun umiakun aullaǵniqsug. ⁴⁰ Taamnali Paul tuvaqaatiksraqhuni Silas-mik aullaǵniqsug. Ukpigtuaqatiutik inıqsruutiniǵaiç Agaayyutmun qaunagitquplugik ilıñhakni. ⁴¹ İlgıniqsuk Syria-kuaghutik suli Cilicia-kun, aasiñ Paul-ñum sayyaksaqulugich ukpigtuañruuat ukpigtunjitñich.

16

Timothy-m Piqasiutılha Paul-mun suli Silas-mun

¹ Paul-kuk iglaugaluqamık tikiłgataǵniqsuk Derbe-mun suli Lystramun. Tavranıguuq ukpigtuaqaqmiñiqsug atilıñmik Timothy-mik,

aakanaptuuq ukpiqtuanupmiñiqsuaq Jew-ñupluni aglaali aapaña Greek-ñupluni. ² Iluqagmin ukpiqtuat Lystra-mi Iconium-mi lu uqautigillautagnigaat taamna Timothy. ³ Paul-ñum Timothy maliquniġaa inmigun. Taatnaqlugu nalunaitnutchiqsinnigaa piqtutigiplugich Jew-ñuruat iñuuniaqtuat tamaani nalunjitmatruñ taamna Timothy aapaqalħa Jew-ñunjitчуamik. ⁴ Apqusrautiñigmikni nunaagqjurani uqautiniġaich ukpiqtuanjuruat tuvraqtaksranik, uqqiraqtit suli qaukñiich Jerusalem-mi sivunnikkañitñik ilinjitñun tupigigtquplugich. ⁵ Taatnaqhutinj ukpiqtuanjuruat sayyikkaunigsut ukpiqsrilñigmiktigun suli ilaniktuuġniqsut ukpiqtuaġuqtuanik uvlugaġipman.

Paul-ñum Qiñiqquraalħa Troas-mi

⁶ Taapkua igliġniqsut tumigiplugu Phrygia-miut Galatia-ġmiut nunañat. Ipqitchuam Irrutchim piyummataisitmatinj tusaayugaallautamik Asia-muutrinj iñniqsut. Ilinjich taununañiñniqsut. ⁷ Aasiñ qallikamitruñ Mysia-m killinj saqusukkaluaġniqsut Bithynia-m tunaanun, aglaan Jesus-ñum Irrutchiġmigun taatnamuqunijñiġai. ⁸ Taatnaqhutinj nalġuġniqsut Mysia-kun tasamuña Troas-mun. ⁹ Tamarrumani unnuami Paul qiñiqquraagñiqsuq Macedonia-ġmiumik qiñiñuauqtuamuk itnaqhuni, “Macedonia-mun ikaagutin ikayugiaqtigut!” ¹⁰ Paul qiñiqquraaqtitqaaqlugu tusaayugaqtigapta aullaqtigtugut Macedonia-mun. Ikipigigkput tuqluqiput itqanaayugaallautamik quliaqtuaġiaqupluta iñunun taakipkunujā.

Philippi-mi Lydia-m Ukpiqtuaġħa

¹¹ Troas-miñ umiakun aullaqtugut nalġuqhuta qikiqtamun Samothrace-mun, aasiñ taavrumakñā uvlutqikman Neapolis-mun tiksiquhuta. ¹² Tavrakña tagraqtugut Philippi-mun, qaukñimun nunaagqiatnun Macedonia-ġmiut, iñuġiaktuanik Rome-maġmiunik iñuqaaqtuamun. Taavrumani nunaagqimi uvluiqtugut. ¹³ Minguiqsiaġvium uvlua tikitman anipluta nunaagqimiñ utlautirugut kuugum siñaanun injqsruġiaġasugiplugich. Aquvitnapta uqaaqtuutrirugut aġnanik tavrurñaptuuq katiruanik. ¹⁴ Iñajāt naalaqtikput atiqagñiqsuaq Lydia-mik. Taamna tunniuqqairuanjuniqsuq sunauraammaġiksuanik ukiñħaanik, agġiqsuanumapluni nunaagqianiñ Thyatira-m. Kamaksriruanjuniqsuq Agaayutmik. Aasriñ Agaayutim piyumiñaqsipkaġaa akuqtuiliqsaranun Paul-ñum uqagikkañiñik. ¹⁵ Taamna aġnaq paptaakkaukami piqasiqhuni tupiqatunijñik ilaan aiyugaaqlugich itnaqhuni, “Ukpiqtuanunasugigupsitñā utlaututtitichi tuppamni itchaqtuaġusi.” Kayunaġiñiġai tukkiqħugichaasiñ.

Paul-lu Silas-lu Isiqtaulħak Philippi-mi

¹⁶ Uvlut ilanjatni injqsruġviptiknun utlautiħaptikni kipaluuniksuaq niviaqsigaksraq nalautkikput. Ilaa tuunġaqtaqagñiksuaq taatnatchikun sanñijaħimigun sivuniksriqiapluni, aasiñ atqunaq manijmik piññautinikkañā atanni. ¹⁷ Taavruma Paul-lu uvagullu maliaqsigaatigut nipliapluni itna, “Ukua iñuich savaktai kamanagñiqsrauruum Agaayutim.” ¹⁸ Iñuġiaktuanu uvluni taamna niviaqsigaksraq taatnaġniqsuq. Uvvaasiñ Paul-ñum aġiuplugu kinjaqlugu irrusiq itnaġniġaa, “Jesus Christ-ñum atqagun tiligikpiñ anitquplutin taavrumakña.” Tavrauvaaguuq tuunġaqtaq aniñiqsuq niviaqsigaksramiñ.

¹⁹ Tavra pigirai ilitħuġikaminj maniññañnutrinj piiqsigñiqman Paul-lu Silas-lu tiguñiġaich. Kaliksraqħugik katimmavinjmuutiniġaich sivulliuqtinj iñun. ²⁰ Rome-maġmiunun atanniqsuqtinun tikiutiniġaich itnaqhutinj, “Ukua iñuich Jew-ñuruat akatchirut iñunñik nunaagqipsitñi. ²¹ Iñisautriplutin

atuqtaksrirutit akikŋaqługich malinŋiakkavut. Rome-mağmiunŋurugut! Ilinjisa ilisauttutinich akuqtuğumiñaitkivut unniiñ tupigiyumiñaitkivut.”
²² İñugaagruiç tappiutiniqsut piyuaqniktuanun. Rome-mağmiut anjalarrutilgich tilisiñiqsut aliktuilugik atnuğaanjknik Paul-ŋumlu Silas-ŋumlu aasii ipiğaqtuqplugik. ²³ İpiğaqtuqaaqlugik isiqtaupkağniğaiç, tiliplugu isiqsivium qaunaksraa qaunagillautaqplugik. ²⁴ Taatna tilianikmatni qaunaksrim inillaŋniğik qamaniakliğmun inimun, isiganjglu payanaiqsuusiqlugik uqumailanik qiruŋnik.

²⁵ Uvvaasiin unnuaqpaguğunnaqsipman Paul-lu Silas-lu agaayuniqsuk quyaplugulu Agaayyun atıqhutik. Atlas isiqtauqatiniknik naalağniñiğaiç. ²⁶ Taimmaiñaq nuna iliqsraaqsiñiqsuq. Isiqsivium tunŋavii auliyaniqsut, talupayaat anmaqlugich suli kalimñiğich isiqtapayaaniñ katakhutin. ²⁷ Isiqsivium qaunaksraa itiqtiqami ititçugiplugu talut anmaniqmata isumaniqsuq isiqtapayaat aniniplugich. Taatnaqhuni satkuni tiguplugu tuqçutçagumaqsiliğniqsuq inmiñun. ²⁸ Aglaan Paul-ŋum nipitusipluni nipliutiniğaa, “Aniyasaaqnak ilipnun! İluğata ittugut!” ²⁹ İsiqsiri qinñuağniqsuq nannimik. İtçaglukami tatkivunja punniqsuq uulillağmi sivuğaañun Paul-lu Silas-lu. ³⁰ Tavrakça annisikamigik atlamun apiqsruğniğik, “Anutiik! Qanuğlunali anniqsuyayaqpik?” ³¹ Taapkuak nipliutiniğaa, “Atanguruakun Jesus Christ-kun ukpiqsriłutin anniqsuğisirutin tupiqatituummaqpich.” ³² Agaayyutim uqałhiñik quliaqtuagvigaqsiniğaa atlallu ittuat tupqani. ³³ Unnuaqpaguğman isiqsirim iğğuaqsiniğik atniğniñik aasiin ilaa tupiqatituummağmi paptaaqtikauniqsuq. ³⁴ Taatnaanikami ilaan Paul-lu Silas-lu tupiğmiñuutiplugik niğipkağniğik. Tupiqatigiich quviatçanjiqsut ukpiğiağutriplutin Agaayyutmik.

³⁵ Uvlaağutqikman Rome-mağmiut anjalatinjisa aikhiqsuqtitin tiliñiğaiç anipkaqplugik taapkuak anutik aullaqtillugiglu. ³⁶ Taavruma isiqsirim Paul uqautiniğaa itna, “Qaukhiich anitqugaatik Silas-lu. Aullałhiñaağututik aniurağniğitçik.” ³⁷ Aglaan Paul-ŋum aikhiqsuqtit nipliutiniğai, “Pasiyumiñaitkaatiguk savvağluutiqaqtılaaptiknik aglaan ipiğaqtuqhunuk inunun qiniqtitlugu inillakniplunuk isiqsivimun. Uvaguktuuq Rome-mağmiunuruguk. Uvvami pakma aullaqtitçunniqpatiguk iriqçakun? Taatniitçumiñaiapiaqtuq! Rome-mağmiut qaukhiich inmiknik uvunjağutin anipkağlisiguk!” ³⁸ Aikhiqsuqtit Rome-mağmiut anjalatinitñun uqautiginiğaiç Paul-ŋum uqautai. Tusaakamın Paul-lu Silas-lu Rome-mağmiunulhakkuntuuq iqsitçanjiqsut. ³⁹ Taatnaçhutin uqapsaagiğniqsut ilinikñun. Anipkağniğaiç isiqsivimniñ aullaqplugik nunaaqçimiñ. ⁴⁰ Paul-lu Silas-lu anikamik isiqsivimniñ utlautiniqsuk Lydia-m kiñunğanun. Tavrani ukpiqtuqaatiutik qiniligiñiğaiç suli pitçuksaaqlugich aasiin unilugich.

17

Thessalonica-miilħa

¹ Amphipolis-kuaçhutik suli Apollonia-kun igliğniqsuk Thessalonica-mun piqagñiqsuamun Jew-ŋuruat katrağvıatnik. ² Piragiliğmisun tavrunjalğiniñiqsuq inunni uqaqataupluniasin. Piņasuni minguiqsiağvium uvluani kanjısqipkautiginiğai Agaayyutim uqałhi, ³ suli nalupçinaiyağunniğaa Anniqsuutim naglıksaaqhuni tuqçutauruksrauħa suli anitqıksuksrauħa tuquliğmiñ. Paul-ŋum itnağniğai, “Taamna Jesus uqağıkkaga ilipsitñun Anniqsuutauruq.” ⁴ İlanç Jew-ŋuruat ukpiqsriłıllapiaçhutin ilaliutiniqsut Paul-mullu Silas-mullu. Taatnaqmiñiqsuttuuq inuğiaktuat Greek-ŋuruat

agaayusriqisruuruat suli qulliuruat aǵnat. ⁵ Aglaan Jew-ǵuruat siǵnǵaligñiqsut. Katitchiñiqsut nalaunǵaniurajitchuanik iññukhutiñ piqatiksraǵmiknik. Ilinjisa nunaaqǵim iñui akatkaqsiñiǵaich. Isigiǵniǵaat Jason-ǵum tupqa pakakhutiñ Paul-miglu Silas-miglu iñuñnuutisukhugik. ⁶ Aglaan paqinjitiñamisigik Jason-lu atlatlu ukpiqtuatlu kaliksraǵniǵaich nunaaqǵim aǵalataiñun. Tavraniasiñ Paul-lu Silas-lu pasiplugik niplianiǵsut itna, “Taapkuak iññuk akatchiñiqsut iñuñnik nanipayaaq. Pakmatuuq nunaaqǵiptiknuñniqsuk ⁷ aasiñ Jason-ǵum tukkiqsimaplugik. Paaqtañniǵaich tillisai umialgum Rome-mi, uqaqhutiñ atlamik umialiqǵniplugu atiqaqtuamik Jesus-mik.” ⁸ Taatnaqmata iñugiaktuat iñuich nunaaqǵimlu aǵalatai akanniǵaich uqaatchagutiñigmun. ⁹ Taatnamik aǵalatiñ Jason-lu atlallu annitchiqsinniǵaich maninñik aasiñ aullaqtitlugich.

Berea-miñthak

¹⁰ Unnupqauraqman ukpiqtuaqatiunñiknik Paul-lu Silas-lu aullaqtinniǵaich Berea-mun. Tavrani utlautilginiñiqsut Jew-ǵuruat katraǵviatnun sivuanisun. ¹¹ Iñuich Berea-mi uqautisunǵnatlukpayaǵniqsut apkunakña Thessalonica-ǵmiuniñ. Tusaayumallapiaqhutiñ uqatiñ naalaqǵugu, suli uvlugǵapman Agaayyutim uqalhi ilisaaǵiniǵaich ilitchuǵiniapiaqǵugu tamanna Paul-ǵum uqǵigkanña ilumutuutilaanǵun. ¹² Iñugiaktuat tavrani ukpiqsriligiñiqsut, iñugiaktuat qulliuñuplutiñ Greek-ǵuruat aǵnatlu añutitlu. ¹³ Aglaan Jew-ǵuruat Thessalonica-mi tusaaniǵaat Paul-ǵum Agaayyutim uqalhiñik quliaqtuaqǵnipluguptuuq Berea-mi. Taatnamik tavrnuqatiñiqsut akatchiaqsilgitlutiñ iñuñnik isaalhiñaǵuqǵugich. ¹⁴ Ukpiqtuat qilamiksriǵniǵaat Paul aullaquplugu taunuña taǵium siñaanun, aglaan Silas-lu Timothy-lu tavraniittuiñniqsuk Berea-mi. ¹⁵ Taapku aullautirruat Paul-mik taunuñautinniǵaat Athen-mun. Taapkuali Berea-ǵmiut utiñiqsut. Paul-ǵum uqautitqunigik Silas-lu Timothy-lu inñiñuquplugik piyumiñaqspqauraqpaknik.

Athen-miñtha

¹⁶ Paul taqǵiligiñiñi Silas-miglu Timothy-miglu Athen-mi aliatchal-lapiǵniqsuq qiniñqami iñugiaktuanik aǵnuanik nunaaqǵimi. ¹⁷ Paul uqaqatiqǵniqsuq Jew-ǵuruaniǵlu katraǵviatni suli Jew-ǵuñitchuaniglu agaayyiaqtaqtuanik. Uvvasuli uvlugǵapman uqaqatiginigai nalautnamigich atautchimugviatni. ¹⁸ Taatnaqami nalautchikami Epicurea-ǵuruaniǵlu Stoic-ǵuruaniǵlu isautriñitñik qapiqsigiuqraqatiqǵniqsuq. Iñajich uqǵniqsut, “Sumik una uqavaalñakti uqaksraqtuva?” Iñajiligiñuq niplianiǵsut, “Atlanik agaayyutinik una uqaqapalliqsuq.” Taatnautiginigaarguuq Paul quliaqtuaqman Jesus-mik suli añitqiligiñmik. ¹⁹ Aasiñ tikiutiniǵaat Paul sivuǵaatnun katimaruat Areopagus-mi itnaqǵugu, “Iñisimasukkaluaqtugut tamarrumiña nutaamik ilisauttutigikkapnik. ²⁰ Iñaja tusaakkapta atlayuǵigikput. Iñichuǵisukkikput qanuutautilaanña tamarruma.” ²¹ Tamaanili iluqǵamiñ Athen-naǵmiut suli avakñaqat tavrani naalaguuniqsut tamarrumuuna nutauplugu tusaakkaǵmikkun unniñ uqaksraqtuutitlugich. ²² Tavrani Paul qikaǵniqsuq sivuǵaatnun taapku katimaruat Areopagus-mi itnaqhuni, “Athen-naǵmiut! Iñichuǵigiga agaayyutinik ukpiqsrilapiañiqsi. ²³ Pisuktaullamni nunaaqǵisitiñ qiniñitka agaayumaniǵvigikkasi. Paqittunja aǵnuqatǵuñimik aglaqaaqtuamik, ‘Agaayyutmun nalukkaptiknun.’ Taavrumuuna agaayumaniǵvigikkapsitiñun nalugaluaqǵugu uqautiniǵipsi.

²⁴ Agaayyun iñiqtaqaqtuq nunamik suli supayaanik imağikkanıñik. Atanguruaq qılanmılu nunamılu irviqanıtıchuuq agaayyuvikpañni iñuich iñiqtañıtıñi. ²⁵ Unniñ tunñanıtıchuuq iñuñnun qaitchiñiksrañatnun inuğikkağmiñik atakkii iñupayaat qaitchigai iñuuhıgmıglu anıgnıgmıglu supayaanıglu. ²⁶ İñuñmiñ ataatchimiñ iñiqtağigaa iñupayaaq, taamna agğıvıgıplugu iñuuniaqtuapayaat iluqaani nunami. Sivuanı iñiqtağigaluaqnagich sivunniqsimagai qanutun suli nani iñuich iñuutilaaksrañat. ²⁷ Agaayyutim inillañniğaa taatnatun iñuich pakaagıkpatri paqıtayumiñaqsıpluni atakkii Agaayyun qanıtkaaluagtıq iluqaptikni. ²⁸ Atakkii ilaagun kisian iñuuniaqhutalu aualaalkhutalu ittugut. Taatnaqhutın aglaktıpsı ilañisa uqağıgaat itna, ‘Uvaguttuuq ilaan qıtunğagıgaatıgıt.’ ²⁹ Tavra qıtunğagıñiqmatıgıt isumaruksrañıtıchugut Agaayyutim irrusia atrıqagıasukniagıglu aangıvanı manıññik kaviqsaañik naagaqaa qatıqtaañik unniñ uyağañnik pılıukkanı savayulhatıgun iñuich. ³⁰ Taipkunani ukiuni iñuich naluplutın pılhatni Agaayyutim tautuiñağaa ihhat aglaan pakma tillisiqagaa iñupayaaq mumiqıplugu killukun ilhatniñ. ³¹ İlaa nalunaiqsagaqtuq uvlumik atanniqaqsıgumi nunam iñuanı nalaunñaruahıkun tumıgıplugu iñuk piksraqtaagımakkani. İlaan nalupqınaiyağniğaa iñupayaanun anıpkqaamiñ piksraqtaagımakkani tuqutaulhaniñ.”

³² Tusaakamıtıñ Paul-ñum uqaagıtıtaa anıtqılıkun tuqutaulıgmiñ ilañisa tıpsısautıgıniğaa aglaan ilañılı nıplıgıñıqsut, “Naalaqtaup-saagıkkıptıgıñ.” ³³ Tavra Paul-ñum unıññıgı katımaruat. ³⁴ İlanısa iñuich pıqasıgıniğaa ukpılıqhutın. Pıqasıqsai ilaqağniqsut Dionysius-mik, ilañnatıglu Areopaa-ñuruat ağnamıglu atılınmik Damaris-mik suli atlanık.

18

Paul-ñum Corinth-miilha

¹ Taatnaañkani Paul aullaqhuni Athen-miñ Corinth-munıñıqsuq. ² Taamani nalautchiñıqsuq Jew-ñuruamık atıqaqtıamık Aquila-mık animaruamık Pontus-mi suli ağnaatnik Priscilla-mık. Tavrunaptuuq tıktıqammıgıñıqsuk atakkii Rome-mağmiut atangata Claudius-ñum aqıgıplugich Jew-ñuruapayaat Rome-miñ aullaquplugich. Tavra Paul-ñum qıñıgıağniğik. ³ Pıññanıtıqagıñıqsuk iñuunıtıgıplugu palapkarıruahıgmık atrıplugu Paul. Taatnaqhuni tukkuñıqsuq taapkuñunı. ⁴ Aasıi mıñıqısağıgıpmata Jew-ñuruat katrağıvatni uqaqatıqagıñıqsuq Jew-ñuruanıglu Greek-nıglu ukpılıqsınnıaqlugich.

⁵ Silas-lu Timothy-lu Macedonia-miñ tıktımaknik Paul-ñum aullağniñanıtıniğaa qulıaqtıatluhi tusaayugaallautamık Jew-ñuruanın uqatıgıplugu taimña Jesus Christ-ñunıplugu anıqsuqtaunıplugulu. ⁶ Jew-ñuruat ıglulıqmatıni uqaqhutın pıgılıplugu, Paul-ñum ipsunığaa qavia atnıgaamiñiñ aasıñ ilaan kanıqsıpkısaqlugich qanıqhuni taatnağmiñik itnaqhuni, “Anıqsuqtıtıchumiñaitkupsı patchısıgıruksraurısi ilıpsıtñun. Uvanı patchısıqsunı. Uvakñanıñaglaan Jew-ñunıtıchuanun qulıaqtıağısırını.” Taatnaqqaqlugich unıññıgı. ⁷ Paul nayuıtıaqsırıq tupqanı Jew-ñunıtıchuanı atıqaqtıvanı Titius Justus agaayusuurıam Agaayyutun. Tupqa sıllıgıplugu Jew-ñuruat katrağıvıatı inıqsıuq. ⁸ Crispus, qaukılı Jew-ñuruat katrağıvatni, ukpıgıagıtıniğaa Agaayyun qıtunğaqtuammağmi. Suli iñuıgıktıat Corinth-ağmiut tusaakamın uqağıgmık ukpıqsrılıgımiñıqsut suli pıptaagtılutın. ⁹ Unnuat ilañatni Paul qıñıquuraagıñıqsuq. Agaayyutim

uqautinigaa itna, “Iqsisunjaqnak! Sivutmun uqagiiñ! Qapiqtasunjaqnak!
 10 Piqasiumagikpiñ. Kia-unniñ iñuum aniyasaagumiñaitkaatin atakkii
 uumani nunaqqimi iñugikkatka iñugiaktut.” 11 Ukiuq avvagmik ilaqasiqlugu
 Paul inniqsuq tavrani ilisautripluni iñuñnik Agaayyutim uqahhanik.

12 Gallio kavanaunupkaqtitlugu Greece-mi Jew-ñuruat katiplutin
 tigguglukkugu Paul uqaqsittaagvinmuutiniñaat 13 itnaqhutin, “Uma
 iñuum ukpiliqsinniañai iñuich agaayutquplugich Agaayyutmun
 akikñaqługu maligutaksraq.” 14 Paul-aasiñ nipliñhiñaaguqtuglu Gallio-m
 uqautiniñai Jew-ñuruat, “Taamna iñuk iñiqtaaqpan nalaunñaitchuumik
 tuvraqtaksrallu tupigiñilugich, nalaunñanayaqtuq uvamni naalagniñiksraqa
 anuqsrusilunja ilipsitñun. 15 Aglaan pasikapsiuñ uqatiqtigun iñuñlu
 atinjisun ilipsilu maligutaksrapsigun, ilipsitñik iñuqaqsaktaksraqigiksi.
 Taatnatchisigun atanniqsuyumiñaitchunja.” 16 Taatnaanikami anipkañigai
 uqaqsittaagvinmiñ. 17 Jew-ñuruat tiggugluñniñaat Sosthenes, analataa Jew-
 ñuruat katragviata, ipiqaqtuqlugu sivugaani uqaqsittaagvium. Aglaan Gallio-m
 suqtiginiñiñigai.

Paul-ñum Utiñha Antioch-mun

18 Iñugiaktuani uvluni Paul itkaluaqami Corinth-mi ukpiqtuaqatmiñi
 uniñiñigai piqasighuni Priscilla-miglu Aquila-miglu tiksighutin Syria-
 mun. Sivuanu ayaliksragni Cencreae-miñnagmi niaqqi salipkañigaa
 pilgusiatitun Jew-ñuruat pisigiplugu akiqsruutmigun Agaayyutmun. 19 Paul-
 kut tikiññiqsut Ephesus-mun. Utlautipluni Jew-ñuruat katragviatnun
 tavrani uqaqatiqañiqsuq Jew-ñuruanik. 20 Ittuatluuraallaqugaluñniñaat
 inmikni aglaan Paul anijiniñiqsuq. 21 Unitaqsikamigich uqautiniñai,
 “Agaayyutim pitqutigikpagu utigihitichunja ilipsitñun.” Aullalgiñniñiqsuq
 Ephesus-miñ umiakun aasii ilaan uniñiñigik Priscilla-lu Aquila-lu tavrunja.
 22 Tikitñami Caesarea-mun utlautipluni Jerusalem-mun qiniñiaqlugich
 ukpiqtuanñuruat tavrakñaasiñ aullagñiqsuq Antioch-mun. 23 Tavrani
 itkalualgitñami qanutuntai aullalgiñniñiqsuq Galatia-mun Phrygia-munlu
 pitchuksaagiqługich iluqaisa ukpiqtuat.

Apollos Quliaqtuañha Ephesus-mi

24 Jew-ñuruatliguuq ilañat atiqatquaq Apollos-mik animapluni Alexandria-
 mi tikiñniñiqsuq Ephesus-mun. Taamnaguuuq uqaluraunñiqsuq
 kanjicsimmaagiksauñupluni Agaayyutim uqahhanik. 25 Iñisauiaqaghuni
 Agaayyutikun aasiñ piyumatiaqallapiaqługu ilisauttutiginigaa Jesus
 nalautlugu. Aglaan Apollos-ñum ilisimañhiñagñigaa John Paptaaqtichirim
 quliaqtuañihalu paptaaqtitchihalu. 26 Uqautriaqsiniñiqsuq taluqsrautaiqhuni
 Jew-ñuruat katragviatni. Priscilla-mlu Aquila-mlu tusaakamitku
 aggisiniñigaa kinjuniñmiknun aasii ilisautipsaaqlugu sukuitlukkugu Agaayyutim
 annautriñlatalaanjanik iñuñnik. 27 Apollos sivunniqman aullagukhuni
 Greece-mun ukpiqtuanñuruat Ephesus-mi ikayugñiñaat aglakhutin
 ukpiqtuaqatiumiknun Greece-mi pitchuksaaqlugich paglatquplugu taakmani.
 Apollos tikitñami ikayutaullapiagñiqsuq ukpiliqsuanun Agaayyutim
 iñuqaqtutriñhagan. 28 Kanjicsiñiaqsipglugu uqaqtuutritiñigimigun akiñitlanigai
 Jew-ñuruat aasiñ uqaqatigiiñigimikni Agaayyutim uqahhatniñ nalaniñiaqlugu
 taamna Jesus Christ-ñuñha.

1 Apollos-li Corinth-miititlugu Paul-li kukiłukhuni kivataagun tikiłgatañiqsuq Ephesus-mun. Tavraniguuq nalautchiñiqsuq ilañitñik ukpiqtuat. 2 Apiqsruñigai, “Akuqtuivisi Ippitcheuamik Irrutchimik ukpiliqapsiaglaan?” Taapkua kiunigaat, “Tusaanjiñiqsugutunniñ Ippitcheuamik Irrutchiqatilaañanik.” 3 Paul-ñum apiqsruñigai, “Qanuqhusimi paptaaqtitpisi?” Taapkua kiunigaat, “John-ñum paptaaqtitchisaagun.” 4 Paul-ñum itnañigai, “John paptaaqtitchiruaq iñuñnik mumiksuanik killuqsautmikniñ. Uqautiniñigai Israel-aagmiut ukpiqsruñiqsuraulhat aggiqsuksrauruamik kinumigun, taavrumiña Jesus-mik.” 5 Tusaakamitruñ paptaaqtitaunigsut atqagun Atanguruam Jesus. 6 Aasiñ Paul-ñum aksikmagich argañmiñik Ippitcheuam Irrutchim ukpiqtuanuruat añalatkaqsiniñigai. Uqaaqsiniñiqsut uqautchikun kanjisiñifatlaitchuakun suli sivuniksiqipiñiqsut. 7 Iñugiaktillaagañiqsut qulit malguyunnamik iñuñnik.

8 Paul inniqsuq tavrani pinasuni tatqiñi isaagaqhuni Jew-ñuruat katragviatnun. Uqagataunigsuq taluqsrautaiqhuni iñuñni Agaayyutim añaayuuqautaamik ukpiqsruñiqsinniaqługich. 9 Aglaan ilañich taapkua pitchigiñilaunigsut ukpiqsruñitlutin. Uqautigaiqsiniñigai akilliqluagu agaayyutikuagiq katimaqatiumiknun. Taatnaqhuni Paul-ñum uniniñigai maliktitluni ukpiqsruñuanun inumigun. Aasiñ uvlugañipman ilisautriaqsiniñiqsuq Tyrannus-ñum ilisautriviani. 10 Taamna atuummiñigai malgunni ukiunni. Taatnamik iluqatin iñuich Jew-ñuruatlu Jew-ñunjitchuatlu iñuuniatuat Ephesus-ñum avataani tusaanigaat Agaayyutim uqalha.

Atumaruaq Iğñigutaiñun Sceva-m

11 Agaayyun iñiqtaagañiqsuq quvinaqtuanik tumigiplugu Paul. 12 Iñuich iniqsruñigai Paul qaitquplugich nasagaurat atuanikmagich. Ilinisa tikiutiniñigai atniñnaqtuanun. Ilikamisigik nasagaurat atniñnaqtuanun iluqaqsikkaunigsut suli irrusiqłuich unilugich. 13 Ilañich Jew-ñuruat iñuunigañiqsugutunniñ irrusiqłuyaiplutin iñuñnik. Ilinich igligagumaatchañiqsut nunaqqipayaanun. Ukuuqtañigai anitchiullahiksraqtin irrusiqłunniñ Jesus atqagun, nipliutruqługich itna, “Tiligipsi anitquplusi atqagun Jesus Paul-ñum quliaqtuağikanagun.” 14 Sceva-m Jew-ñuruat qaukiat agaayuliqsinisa tallimat malgunnik iğñigutai ukuuqtaqpaalukmiñiqsuttuuq taatnatun. 15 Aglaan taapkua irrusiqłuich nipliutiniñigai, “Jesus ilisimagikput suli Paul ilisimapmiplugu. Aglaan ilipsi-kisuuvisi?” 16 Taatnaguusq nipliutiqqaaqługich iñuum irrusiqługun mitchiqiniñigai piyukługich. Tatamnaqsillapiaqlugu akiiliniñigai. Taapkuaguusq taatnasiğagnaqtuat pikiagnaqtuat tupigmiñ atniqat suli atnugaigutrat. 17 Iluqagmin Jew-ñuruatlu Jew-ñunjitchuatlu Ephesus-mi tusaakamitruñ tamanna atumaruaq iqsitchañiqsut. Taluqsruñiqsugut atanguruam Jesus atqanik. 18 Iñugiaktuat ukpiqtuağusq uqagaqsiniñigai sagviqlugu iñuñnun iñuunigaalualiqtin añatkukun. 19 Suli iñugiaktuat ilisaaqatnat añatkuuğnik katitlugich makpiğaat ikipkağniğaiç iluqaitnun qiniğnaqsipplugu. Kisiuqipmatigik makpiğaat akisutlaañat 50,000 taalanunigsut. 20 Taatnaiipluni Agaayyutim uqalha siaminniqsuq suli iñugiaktuat iñuich ilitchuqsruñitlin sanjanik.

Akataulhat Ephesus-mi

²¹ Kinuagun Paul Ipqitchuam Irrutchim sivulliuutaagun sivunnigñiqsuq Macedonia-kuagukhuni Greece-kunlu utlautipluni Jerusalem-mun. “Taavrumuñaaqaglunja igliqtuksraugisirunja Rome-mun,” itnagniqsuq. ²² Timothy-lu Erastus-lu ikayuqtinjni tuyuginigik Macedonia-mun innagmi Ephesus-mi unataaniġu.

²³ Taatnaġhatni tamaani Ephesus-miut akatauniqsut tamarrumuuna agaayyutikuagiakun. ²⁴ Inuk suliuqti atiqagniqsuq Demetrius-mik. Agaayyuvinjñualiuğniqsuq aanguanik atiqaqtuamik Artemis-mik maninjmiñ qatiqtaamiñ. Taatnaasii savaanata maniññaktitpagagnigai savaktit. ²⁵ Taatnaqġhuni tuqġuğniğai iluqaisa savaktini piqasiquplugich atlanik pinjñualiuqtnik aasii nipliutiġlugich, “Anutiit, ilisimarusi taavruma savaapta maniññaktillautagağigaaatigut. ²⁶ Iłipsi ilitchuğigiksi qanuğli taimña Paul nipliğagilġha aanguat iniqtauruaat inuktigun agaayyutaunjinñiġlugich. Uvani Ephesus-mi suli iluqaaniyurñak Asia-mi inuğiaqtuaat inuich maligualigaiç ilisauttutai. ²⁷ Pakma ilirugut navianaqtuamun savaagikkapta piikksrañanun. Taatnaġhiñauñitchuq. Atuumaniaqpaluktuq taavruma agaayyuvikpaum aanguaqpaurañan Artemis suuyumiñaiikksrañja suli taavruma aanguaqpauram piigukkaugisiikksrañaptuuq, taavruma aanguaqpauram putqatagvigikkañata inupayaam Asia-mi unniin iluqaani nunam.”

²⁸ Taapkuaguq inuğiaqtuaat tusaakamitruñ tamanna qinnaninqsut aasiin igiallaksaqġutin, “Kamanaqtuq Artemis Ephesus-mi!” ²⁹ Akarrutauruaq siaminniqsuq iluqaanun nunaaqqimun. Taapkuu akilġiuruaat tiguplugik Gaius-lu Aristarchus-lu, malğuk Macedonia-ğmiuk Paul-ñum igliqatik, aullautinigaich katimmavikpauragmiknun. ³⁰ Paul-tuğguq taamunagukkaluagniqsuq uqağiağuni katimaruanun aglaan ukpiqtuagatiunjin pitqunjinñigaat. ³¹ Iñajisali qauklicġ ilannaanjin qanniugniğaat qiniqtitqunġilugu katimaruanun. ³² Taamapkuu katimaniqtutilaagmikni uqaatchagusimaniqsut. Avvağiiksinniqsut kanjqsimallapiasunjaqnagu sumik kattutiqaqtilaaqtin. ³³ Jew-ñuruaat Alexander saqinnigaat sivuğaatnun katimaruat uqağvinmun nipliutiksraqaqġhuniki. Urriqaplugich uqaqniuragağaluagniqsuq inunun. ³⁴ Inuich ilitchuğikamitruñ Jew-ñutilaañja iluqağminj igialaniqsut malğunni sassağniyurñanajni itna, “Kamanaqtuq Artemis Ephesus-mi!” ³⁵ Kiisaimmatai nunaaqqim anjalataata nipaqsilğataqamigich inuğiakpauraqtuaat nipliutinigai, “Ephesus-miut! Inupayaam ilisimagaa Ephesus-mi piqalġha agaayyuvikpaurañanik kamanaqtuam aanguan atrilijanuruaam atqaqtitlugu pakmakñja qilajmiñ. ³⁶ Tamanna kia-unniin piilaagilguitkaa. Taatnağusi nipaqsuksraurusi, qanuġaktitchiñiağuiqitchi. ³⁷ Inñuk uvunautinigi si ivayaqtuinjtkaluqaqtitlugik agaayyuvikpapsitñi unniin uqaqanjtkaluqaqtitlugik akikñaglugu aanguaqpuraqput. ³⁸ Demetrius-ñum suli savaktiñ akikñautiqagumitruñ nalliat inuich, ittut piviksrat uqaqsittaahimun suli taatnatchimun nalunaiqsaaqtugut atanignik. Taapkununja inuich tikiutitlagaich agvisitiñ. ³⁹ Aglaantuuq piqagnigupsi qanutchimik pigisukkapsitnik inillaġhiñaupmiuq nalaulġlugu katimaġhatni nunaaqqim inuñ. ⁴⁰ Nuyuağnallapiaqtuami ittugut itnaiġlugu akataulġaptigun ulupak. Pisanjthuğutiksraiflugu igialahiqput qaisaksraitġugut agvisiksralautamik.” ⁴¹ Taatnaqqaqġlugich ağıupkağniğaa katimaġhat.

¹ Akataulgataanikmata iñuich Paul-ñum katinnigai ukpiqtuat. Tavra pitchuksaaqqaaglugich aullañiqsuq Macedonia-mun. ² Igliligmiñi tamatkunani nunaaqqiñi uqautriñiqsuq ukpiqtuanik pitchuksaagillapiaqhuni sivtumuqplugich. Aasiñ tikiłgitłuni Greece-mun, ³ aasiñ nayuutiniqsuq tavrani piņasuni tatqiñi. Kiñuagun utiaqsiñiqsuq Syria-mun umiakun. Iłitchugiñigai Jew-ñuruat sivunniuhat piyaqqugukługu. Taatnaqhuni igliligniqsuq Macedonia-kun. ⁴ Sopater Pyrrhus-ñum igñiņa Berea-ğmiu, Aristarchus suli Secundus Thessalonica-ğmiu, Gaius Derbe-ğmiu, Timothy Lystra-ğmiu, Tychicus suli Trophimus nunañaniñ Asia-m tuvaaqatiginiğai. ⁵ Aullañiqsuq sivuptikni Troas-mun aasiñ utaqqiłluta tavrani. ⁶ Kiñuagun niğiqpagvikaam puvlañniğilaanik qaqqianik atuamaanikman tiksigsugut Nihilippi-miñ aasi tallimat uvlut kiñuatiğun Troas-mi ilaliğlugich taipkua sivuptikni aullaqtuat. Tavraniasiñ nayuutiłluta akunniqsaaami.

Paul-ñum Aqulliuplugu Troas-miılha

⁷ Sivulliuplugu uvluaani akunniqsaaam katirugut atautchimun nullautchiğviliqiniaqhuta. Atakkii aullaqhuni uvlutqikman Paul-ñum qulaaqtuağvigiñigai katımaruat unnuappağugataqtıtlugu. ⁸ Iñugiaktuanik naniğaqut qulligmi katımmaviptikni. ⁹ Nukatpiağğuuq atilik Eutychus-mik aquppiñiqsuq igalğum siñaani Paul uqatıtlugu. Taamna Eutychus siñiñnialıllapiaqhuni kiısaimmatai siñiksagñiqpuq. Taavrumakñaasii qulligiñiñ piñayuakniñ inıt katanñiqsuq nunamun. İlañ tikitmatruñ tuquanıñniqsuq. ¹⁰ Paul-aasiñ atqaqhuni qulanıqsıqamıuñ iğıttaagñigaa nipliğhuni, “Isumatıyaaqasi! İñuuruqsuli.” ¹¹ Utianikami tatpakmuña autaağniqsuq qaqqiamik niğiplutiñaasiiñ. Aquagun Paul-ñum uqautipsaağniğai uvlugataqtıtluguagłana. Tavra aullañiqsuq. ¹² İñuich taimña nukatpiağ agğisiñigaaat iñuuplugu. Aasiñ iñupayaat quviatchallapiağniqsut.

Iğlauhat Troas-miñ Miletus-mun

¹³ Tavraasiñ ayupluta umiaqpañmun tiksigsugut Assos-mun. Taavrumani nunaaqqimi ikisağumaplugu Paul sivuniğaqtuag timautchukhuni. ¹⁴ Paul-ñum ilaliutikamisigut Assos-mi uvagut ikipkağikput umiaqpañmun igliqtuiñaqhutaasiñ Mitylene-mun. ¹⁵ Taavrumakña tiksilğitchugut uvlakuağun tikitługu Chios qikiqtaq. Uvlutqilgitman Samos-mun atlamun qikiqtamun tikitqaaghuta, piñayuatni uvlut kinilitchugut Miletus-mun. ¹⁶ Paul sivuniğagñiqsuq nutqagunıtluni Ephesus-mun akuniıtchunıtluni Asia-mi. Tikıluaguliğniqsuq Jerusalem-mun, itchukhuni taamani piyumiñaqpañ uvluaani Pentecost-liqıkpata Jew-ñuruat niğiqpagvikañata.

Paul-ñum Uqağuiqsaałha Ephesus-miut Qaukłiñitñun

¹⁷ Miletus-miñ Paul-ñum qanniğñigai ukpiqtuanıruat qaukłiñich Ephesus-mi katimağatıgisukługich. ¹⁸ Taapkua tikitmata nipliutiniğai, “İlisimagıksi iñuunialığa akunnapsitñi taıvrumakña sivulliuplugu uvlumiñ tikitñama Asia-mun. ¹⁹ Atangıruaq Jesus savautıgıga iluqnağłuna. İlaatniłu qulvisıgun unniñ sakiqniğutitıgıgun Jew-ñuruat naglıksaaqtıtkaatña. ²⁰ İlisimaplusi annıqutitłaitkipsi supayaamik ikayuutaıyumiñaqtaumik ilipsitñun uqautriłlamni ilısautıplusi katımmavıñiñi suli kiñunnapıitñi. ²¹ Jew-ñuruatlu Jew-ñunıtchuatlu atısiplugich algaqsrugıtka killuqsautıñitñi Agaayutmun mumıqplugıch suli Atannaptiknik Jesus-mik ukpiqsırtıqplugıch. ²² Pakna İpqıtchuañ Irrutchim piyumağkağłuna Jerusalem-mun aullağniaqtuna ilısımanıtkaluağlugu qanuq irrutikkaukısrağa taamani. ²³ Agłaan ilısımatuağıga una, iluqanıtñi nunaaqqiñi İpqıtchuañ Irrutchim

kiligağigaña isiqtaugisiñipluña nagliksaaqtitaugisiñipluñalu. ²⁴ Aglaan iñuukiga pitluktuanuñitchuq uvamni. Naatchisuktunja savaamnik Atanguruam Jesus qaisañanik uvamnun, Ilaan uqaqupmaña tusaayugaallautamik Agaayyutmun iluaqqtuginiplugich iñuich. ²⁵ Akuni itkaluaqtunaa ilipsitñi quliaqtuagiplugu Agaayyutim uqalha ilipsitñun, aglaan pakma ilisimagiga ilipsitñun qiniñitqikkumiñaiñiğa. ²⁶ Taatnaqlugu kilikkipsi pakma, nalliysi anniqsukkauyumiñaiñiñi qpan ukpiqsriñikun patchisauyumiñaiqsunja, ²⁷ atakkii anniqqutinñitlusi uqautikapsi iluqaan Agaayyutim sivunniutaanik. ²⁸ Qaunagiyumuusi ilipsitñun suli ukpiqsriurapayaanun Ipqitchuam Irrutchim qaunaksraqsirrutigikkañi ilipsitñun. Munaqsriğugusi Agaayyutim iñuiñiñi pigiliutikkañiñun igñiğmi tuqqutaulhagun. ²⁹ Naluñitkiga aullaanikkuma ilisautrit ittuat iqsinaqtuatun amaqqutun tikitkisiñhat akunnapsitñun, aasii atniilutinj ukpiqtuanik. ³⁰ Suli akunnapsitñiñ iñuich sagviğisirut sagluuqtuait ukpiqtuanik maliksuaqtitchiñiağutin injmiknun. ³¹ Qaunakkiagikkumuusi. Itqağilugu uvanun qulvisigun alğaqsruiqsi piñasuni ukiuni uvlunjitñi unnuaqtuummaisa. Taatnamik munağitqugipsi. ³² Pakma agaayyutigipsi Agaayyutmun qaunagitquplusi suli maliktuatquplusi uqauttutaanik ilisautigikkağma ilipsitñun. Agaayyutim sayaksraqağaa suli qaitchilusi ikayuutmik pigikkağmiñik iluqaitñun iñugikkağmiñun. ³³ Uvaña kaviuñitchuña iñuum manianik naagaqaa atnuğaanjñik. ³⁴ Iisimagiksi argamnik savaaqalğa piqağniutigiplugich supayaamik tuvaaqatiumalu iñuğikkaptikan. ³⁵ Tamatkunuuna ilisautianikkipsi sakuuguni iñuum ikayuñiksrajanik sayaitluhanik itqağilugu Atanguruam Jesus-ñum uqauttutaa itna, 'Quvianatluqtuq aatchuiruni aatchuusiaqalğmiñ.' "

³⁶ Paul-ñum uqaqtuutianikamigich sitquqatiginigai injiqsruiğmun. ³⁷ Qianiqsut iqitlugu Paul kuniklugulu, ³⁸ aasiñ aliasruutigiplugu nipliñha qiniñitqikkumiñaiñiñipluni ilinjitñun. Tuvaaqatchiğniğaat ikityaqman umiaqpanmun.

21

Paul-ñum Iglauha Jerusalem-mun

¹ Tavra avitnapta ilinjitñiñi tiksiquhuta nalğuqhuta ikaaqtugut qikiqtamun Cos-mun. Uvlutqikmanaasiñ tikitchugut qikiqtamun Rhodes-mun tavrakñaasiñ tiksilgitluta Patara-mun. ² Tavrani ilitchuğigikput umiaq ikaagnağniqsuaq Phoenicia-mun. Taavrumunja ikipluta tiksilgitchugut. ³ Qiñiqnaqsipman qikiqtaq Cyprus uñalliñaañagun qikiqtam tiksigsugut Syria-mun. Tyre-mun tulaktugut, taavrumaniasiiñ taamna umiaqpak niuriñiaqhuni usiamiñik. ⁴ Pağitlugich ilanjich ukpiqtuat nayugivut akunniqsaaami. Añalataagun Ipqitchuam Irrutchim iñiqtiğaluğa Paul Jerusalem-muqunjitlugu. ⁵ Aglaan tavrani irivksraqput nunjitman aullalgitchugut. Iluqağmiñ ukpiqtuat ilaqatituummağmiñ suli qitunğaqtuummagmiñ malikkaatigut silataanun Tyre-m. Tasamaniasiiñ tağium siñaani sitquqhuta injiqsrutugut. ⁶ Tavra ikikapta umiaqpanmun ilinjilli airut. ⁷ Tyre-miñ tikitchugut Ptolemais-mun. Taavrumani piqasilgitkivut aniqatiut nayuqlugich uvlumi. ⁸ Uvlutqikman pisuktuaqhuta tikitchugut Caesarea-mun. Taavrumani uqaqtim Philip-ñum tupqanukapta nayuutirugut ilaani. Philip tallimat malğuuğitigikkañat ikayuqtiksraqtat Jerusalem-mi piksraqtaanuruat. ⁹ Taamna Philip paniqağniqsuaq sisamanik

niviaqsianik uifñinñigilaanik sivuniksrirauplutiñtuuq. ¹⁰ Inñanikiugiullu qapsiñi uvluni sivuniksriri atilik Agabus-mik aggiñiqsuq Judea-miñ. ¹¹ Aasiñ utlakamisigut Paul-ñum tapsia tigukamiuñ isiganñi argañilu qilñigñai nipliqhuni, “Taatna Ippitichuaq Irrusiq nipliqsuq taatnatun, Jew-nuruat Jerusalem-mi qilñiqsruqisigaat marruma tapsim iñua aasiñ Jew-nuñitichuanun qaisağilugu.” ¹² Taamna tusaakaptigu uvagutlu atlatlu tavraniittuat uqapsaagaluagikput utlautitqunijlugu Jerusalem-mun. ¹³ Aglaan Paul-ñum kiugaatigut, “Suvaata qiaplusi sayağniaqpsitñ? Uvaña itqanaigutianiksimagiga qilñiqsrukkauñksraq Jerusalem-mi unniñ tuqqutauliksraq piqusiğluña Ataniğmik Jesus-mik.” ¹⁴ Nutqaqtilguitñaptigu niplutiñiñagikput, “Agaayyutim pitqutaa iñiqtauyumuuq!”

¹⁵ Ipsaagaluqaapta pağnapluta aullaqtugu Jerusalem-mun. ¹⁶ Iñanisa ukpiqtuat Caesarea-miñ tuvaagatchiğaatigut Mnason-ñum kiñuñganun nullañaviksraptiknun anaqami. Mnason-guuq Cyprus-miunñuruuq ukpiqtuağuniqsuaq sivulliqsigun sivuaniimma.

Paul-ñum Tikiqattaalha James-mun

¹⁷ Jerusalem-mun tikitñapta aniaqatiupta quyaplutiñ pağlagaatigut. ¹⁸ Uvlutqikmanaasiñ Paul-ñum piqasiğaatigut qinñiğiaqlugu James, aasiñ ukpiqtuanñuruatlu qaukiñich nayuutiniqsut tavrani. ¹⁹ Paul-ñum pağliñjanikamigich tusaayugaaqtinnigai iluqaanik Agaayyutim iñiqtanjanik tumigiplugu savaagikkani akungatni Jew-nuñitichuat. ²⁰ Naalaqtaunjanikamitruñ quyanigaaat Agaayyun niplutiplugu Paul itna, “Aniqatmaan, kanjisiğlagiñ piqalha iñugiaplaiaqtuanik Jew-nuruanik ukpiqsruuaniktuuq aglaan ilinñich piipkaitlutin Moses-ñum maligutaksrajanik. ²¹ Iñuich uqautigigaich ilisautriñiplutin Jew-payaanik iñuuniaqtuanik atlat nunaaqñitni suksraaqplugich maligutaksraq qaisauruq Moses-kun, uqautinipugich nalunaitñutchiqsuqunijlugich qitunğauragikkaniñ naagaunniñ kamagitqunijlugich Jew-nuruat ilitqusiat. ²² Taipkua nalupqinaitchuanik tusaagisigaat aggiñiñ. Qanuğisiñiqpisiñ? ²³ Atuiruksraurutin. Piqaqtuq-samma sisamanik anutinik uvani akiqsruqtuanik Agaayyutmun taanñagumiñaiñhat salipkağumiñaiñhatlu niaqunich. ²⁴ Taapkunua anutinun ilaliutilutin Jew-nuruat ilitqusiatigun salummaqsagutin sulii akilñutilugich tunillaatiksranik nuyaitñasiğugich. Taatnaguvich iluqağmij ilitchuğinayağaat tanjiğiha qanutchim tusaakkagmij ilipkun, sulipsuuq tupiksriñiñ maligutaksrajanik Moses-ñum. ²⁵ Aglaan Jew-nuñitichuat ukpiqtuağutuat ilitchuğipkaanikkivut sivunniutiptiknik itna, ilinñitun niğitqunjikivut niqinigli tunillaautauruamik aanguanun aukmigli unniñ qimisanik sulii piisimaaglugich qaayugnaqtuağiğmiñ atlatulikun.” ²⁶ Aasiñ Paul ilaliutiniqsuq anutinun. Uvlutqikmanaasiñ salummaqsagatauniqsuq tuvraqlugu Jew-nuruat ilitqusiatigun sulii utlautipluni agaayyuvikpañmun uqautityaqlugu agaayuliqsi qakuguaglaan salummaqsagatiñiqñ naanniaqtilaanjanik. Akunniqsaanjanikpan tunillaqsagumaniqsut.

Paul-ñum Tigukkauha Agaayyuvikpañmi

²⁷ Tallimat malğuk uvlut nuñitichautaatni iñanisa Jew-nuruat Asia-ğmiñuruat qinñiğaaat Paul agaayyuvikpaum iluani. Akatiğniğaaat iñugiaktuat iñuich, aasiñ tigguğluklugu Paul. ²⁸ Iğialaplutiñ itna, “Israel-aagmiut! Ikayuğitchi. Uuma iñuum ilisautriruam iñuñnik nanipayaq akikñaqugich Israel-aagmiut sulii akikñaqlugu maligutaksraq qaisauruq Moses-kun unniñ akikñautipluni

uumuuna agaayyuvikpaṃmun. Pakmaunniin itqutrimalgitchuq Jew-
 ṃṃitchuanik uvuṃa qaayyuṃnaqsipkaqlugu ipqitchuaq ini.”²⁹ (Taamna
 niplianiqsut atakkii sivuani qiniqlugu Paul nunaaqqimi piqatiqalḥa Jew-
 ṃṃitchuanik Trophimus-mik Ephesus-miumik aasiin itqutinasugniqlugu
 agaayyuvikpaum iluanun. Taatnaqlugu tiggugluṃniḡaat.)³⁰ Taatnaqhutin
 iluqatin iṃuich nunaaqqimi akatauniqsut. Iṃuich atautchikun
 aqpaqsruqhutin Paul tiggugluṃniḡaat aasii kaliklugu agaayyuvikpaṃmiin.
 Tavrauvaa agaayyuvikpaum paanji umiṃniḡaich.³¹ Taapkuva aupaḥautriruat
 tuquḥiṃnaḡuqsamḡaatlu Paul, imma kilinḡaat Rome-maḡmiut
 aṃuyyiuqtinisa qaukḡiat iṃupayaat Jerusalem-mi akatauniḡlich.³² Taavruma
 qaukḡium katitigluḡich aṃalati suli aṃuyyiuqtini upaktugniḡai iṃugiakpauraqtuat
 iṃuich. Qiṃiqamitruṃ qaukḡiq aṃuyyiuqtituummaan anaumiḡniḡaat Paul.
³³ Taavruma qaukḡium tikitṃamiuṃ Paul tiguniḡaa aasii tillisigiplugu
 qiliqsruquplugu malḡuiṃnik kalimḡniḡnik. Tavraasiin apiqsruqtaaqsiṃniḡai
 itna, “Kiṃa una aṃun? Sumik savvaqlukpa?”³⁴ Tamatkua iṃugiakpauraqtuat
 iḡialaaqsiṃniḡsut atinitchuanik nipimik. Qaukḡium ilitchuḡilguiṃniḡaa
 sumik agvisiqhutin itnisiḡalḥat. Taatnaqhuni tiliṃniḡai aṃuyyiuqtit Paul
 inaatuutitquplugu.³⁵ Tikiutikamitruṃ tutipqiṃun aṃuyyiuqtit akiyagaat
 Paul atakkii iṃuich qinnaktaliḡpaitlutin.³⁶ Iṃuich malgutigaluaḡniqsut
 iḡialaplutin, “Tuqqtuchiuṃ!”

Paul Uqapsaagutriruq Iṃmiṃnik

³⁷ Aṃuyyiuqtit itqutiḥiṃnaḡuqmatni Paul inimiknun ilaan nipliutiniḡaa
 qaukḡiq, “Uqaqatigillakkumiṃnaqpiḡiṃ?” Taavruma apiqsruḡniḡaa,
 “Uqatlavich Greek-tun? ³⁸ Ivrumiṃaṃṃitpich Egypt-miu qanaqammiuraq
 akatchipluni akilliḡiḡsuutmik, sivulliḡluḡich sisamanik kavluutiṃyṃnanik
 satkuliṃnik iṃuilaamun?” ³⁹ Paul-ṃum kiuniḡaa, “Jew-ṃuruṃa animapluṃa
 Tarsus-mi Cilicia-miittuami, iṃugiḡluṃa taavrumani nunaaqqimi iṃuich
 ilisimallautakṃatni. Nipliqsillanḡianḡa iṃuṃnun!”⁴⁰ Tavra qaukḡium
 uqaquniḡaa. Paul-guuḡ tutipqiṃun qikaqhuni urriqaniḡai iṃuich.
 Nipaiḡmata ilaan nipliutiniḡai Hebrew-tun itna,

22

¹ “Aniaqatiumaan suli aapanuruasii, naalaḡniḡlaksiuṃ uqautiksraḡa patchi-
 saiḡḡapkun sivuqqapsitṃi!”² Taapkuaguṃuq tusaagaqsikamitruṃ uqaqlugu
 Hebrew-tun iṃuksruḡniḡsut. Paul-ṃum uqautipsaagṃniḡai itna,³ “Uvaṃa
 Jew-ṃuruṃa. Tarsus-mi Cilicia-miittuami animagaluḡluṃa, uvaniasiṃ
 Jerusalem-mi iṃuguqtuṃa. Gamaliel-mik ilisautriqaqtuṃa. Ilaan piḡlautaqlugu
 ilisautigaṃa sivulliḡapta maligutaksraṃanik. Nalaṃṃasaktuṃaṃuruṃaptuṃuḡ
 Agaayyutikun iluḡapsisun uvaniittuatun uvlupak.”⁴ Nagliksaaqtitkitka
 iṃuich tuqunniḡluḡich ukpiqsripmata Christ-mik, aṃutiniglu aḡnaniglu
 tigusiullakḡuṃa inillaktaḡluḡich isiqsiviṃmun.⁵ Qaukḡiat agaayuliqsit suli
 iluḡaḡmiṃ sivulliḡtigruat Jerusalem-mi nalupqinaiyagaat uqaqtilaaga
 ilumutun. Ilinḡitṃiṃ aḡlaksraḡluṃa Jew-ṃuruat katraḡviatnun Damascus-
 miittuanun, aullalgitḡuṃa tigusityaḡluṃa ukpiqtuanik Jesus-mik Jerusalem-
 mun utqutrityaḡluṃa kalimḡniḡnik qiliḡluḡich anasiṃṃuqsagviksraṃatnun.

Paul-ṃum Uqalḥa Mumiiḡmigun

⁶ “Uvlupaguḡtuami igliḡlamni qalliplugu Damascus taimmaiṃnaq qau-
 mangum pakmakṃa qaggutigaṃa.”⁷ Katakkama nunamun tusaagiga nipi
 uvaṃnun itnaqtuaq, ‘Saul, suvaata nanḡititpiṃa?’⁸ Apiqsruḡiga, ‘Ataniḡ,

kisuuvich?’ Kiugaana, ‘Uvana Jesus-nuruna Nazareth-miu nagliksaaqti-tagikkan.’ ⁹ Tuvaacaqtiума qaumaniq qin’igaluagaat aglaan nipaa uqautrima tusaanjtkaat. ¹⁰ Apiqsrugiga, ‘Ataniiq, sutquvina?’ Atangum kiugaana, ‘Makillutin Damascus-mugin. Taamma taamani uqautiniagaatin iluqaanik Agaayyutim sivunniutaanik ilipnun atuquplugu.’ ¹¹ Taavruma qaumaniq-pauram qinitlaisitiginiqmanja tuvaacaqtiума tasiuqluna Damascus-mun tikutigaatna.

¹² “Taavrumani anun inniqsuaq atilik Ananias-mik agaayyutiqaqhuni tupiksriuaq maligutaksranik kamagikkauplunilu Jew-nuruanun Damascus-mi. ¹³ Taavruma utlan’igaaana. Qikaqami saniqqamnun nipliutigaaana, ‘Aniqaan Saul, qin’itlasitqigini!’ Taimmai’naq qin’itlasitqiksuna. ¹⁴ Nipliutigaaana, ‘Sivulliapta Agaayyutaata piksraqtaagigaatin ilitchugitquplugu pisulhi, qin’iquplugu Agaayyutim savaktini suli tusaatquplugu taavruma nipaa. ¹⁵ Iisimaraugisirutin ilaagun uqautilugich in’upayaat qin’ikkapnik suli tusaakkapnik. ¹⁶ Pakma utaqqisunaqnak! Makillutin paptaaqtillutin, killuqsautitin piiqsillugich agaayuin atqagun.’

Paul-um Tuqlukkauha Quliaqtuaquplugu Jew-nunitchuanun

¹⁷ “Jerusalem-mun utiqama agaayyuvikpanmi iniqsruhamni qin’iqquuraaqtuja, ¹⁸ Agaayyutmun uqautipkaqluna itna, ‘Qilamiksru’utin Jerusalem-miin aullagii atakkii in’uich uvani akuqtugumifaitkaat ilisimaraulhiin uvapkun.’ ¹⁹ Kiugiga, ‘Ataniiq, ilinjisa ilisimallapiagaat katra’gvin’ni isiqtaksraqtuliga ukpiqsrivanik ilipnik ipigaqtuqlugich. ²⁰ Suli Stephen ilisimarigikkan tuqqutaupman uvanajtuuq tavraniittuna ihuagiplugu tuqqutaalha unniin qaunaksipluna tuqqutchiruat atnugaan’itnik.’ ²¹ ‘Aullagii tuyugigisigikpiin Jew-nunitchuanun un’asiksuanun,’ Atanguruum nipliutigaaana.”

²² In’uich naalag’niigaat Paul. Aglaan nipliutigikmagu taamna igialaksag’niqsut nipitutulaag’mikni, “Igitchiun, tuqqutchiun! Ilaa in’uuruksraun’itchuq!” ²³ Ilin’ich igiallag’min atnugaamiknik isaaqtausiqhutin qavisa silaman tin’pka’niigaat. ²⁴ Aasii Rome-mag’miut atangata in’ugikkani tili’igai Paul itqutitquplugu an’uyyiuqtit inaatnun tillisigiplugu ipigaqtuquplugu ilitchuginiaglugu suvaata Jew-nuruaq qinnallapiaqtialaan’atnik. ²⁵ Ilin’isa qiliqsruanikmatni ipigaqtug’viksrag’miinun Paul-um nipliutini’igaa an’uyyiuqtit qauk’iat qikaqtuaq tavrani, “Ipi’gaqtulhi’navisiun Rome-um in’ugikkana apiqsruqtag’aluaqnaguunniin savvaglukmanaan?” ²⁶ Taavruma an’uyyiuqtit anjalataata tusaakamiun ilaan qulliqpiaq nipliutini’igaa, “Qanuq savaaqaq’pich? Taamna anun Rome-um in’ugini’igaa.” ²⁷ Taatnaqhuni an’uyyiuqtit qulliqpianata Paul utlaklugu apiqsru’gini’igaa, “Uqautin’na. Rome-um in’ugivatin?” Paul-um an’igini’igaa. ²⁸ Qulliqpian nipliutini’igaa, “Uvanali tauqsiag’ikkaga Rome-mag’miug’uliksraga manin’mik.” “Aglaan uvana animaruna Rome-mag’mium in’ugi’pluna,” Paul-um itnag’ni’igaa. ²⁹ Taatnaqmargin’uq tamatkua apiqsruqtaqtiksrautai Paul-um piiqsaa’g’niqsut tavravuaa. Taamnaunniin qulliqpiaq iqsitchan’niqsuq kan’iqsikamiun Paul-um Rome-mag’miun’utialaana suli ilaan qiliqsruqtinniqamiun kalim’ni’g’nik.

Paul-um Tikiutiqa’ha Uqaqsitta’aqtitchirinun

³⁰ Taavrumagu’uq an’uyyiuqtit qulliqpianata kan’iqsisun’igaa nalupqinaitluklugu sumik piqusiqlugu Jew-nuruanun patchisiquti’ha Paul. Taatnaqhuni uvlutqikman ilaan kalim’ni’g’ich piiqsinnigai aasii qauk’in’isa

agaayuliqsit suli iluqaisa uqaqsittaagtitchirit tiliñigai katitquplugich. Tavrakña Paul tavrūnautiniġaa aasii qikaqtitlugu sivuġaatanun.

23

¹ Paul-ñum qiniqtuaga taġnigai iriġruñiñaa qluġich taapkua uqaqsittaagtitchirit aasii nipliġhuni, “Aniqatiumaan! Uumunjaaglaan uvlumun patchi-saitchuakun qauġrimmaaġiutillautakun iñuurunjuruna sivuġaani Agaayyutim.”

² Paul taatnaqman Ananias-ñum, qaukġiat agaayuliqsit, tiliñigai tamatkua qikaqtuat qaniñani Paul-ñum patiktiquplugu qanġagun. ³ Paul-ñum nipliutiniġaa, “Ivich ukpiññuqti! Agaayyutimtuuq nalupqinaiqġlugu patikkisipmigaatin. Ivich aquppiruatiin tavrani atanniqsaksraqiġluna tuvraqġlugu maligutaksraq naagasuli ivich naviksimaagitiin tilirikavich patiqupluna.” ⁴ Anjutirguuq qanittuat Paul-mun nipliutiniġaat, “Agaayyutim qaukġinuruaq agaayuliqsaa uqamaqġuutigifiñ.” ⁵ Paul-ñum kiuniġai, “Aniqatiumaan! Uvaña iġisimañiññigai sivulliuqtaupluni agaayuliqsautilaaña. Atakkii Agaayyutim makpiġaaniñi aglausimaruc itna, ‘Iłipsi uqamaqġuutyumiñaitkisi iñuġikkapsi anjalatinġich.’”

⁶ Paul-ñum iġitchuġikamigich iġanġich katimaruat Sadducee-ñuruanuġhat suli iġanġich Pharisee-ñuplutiñ iġaan nipliutiniġai taapkua uqaqsittaagtitchirit, “Aniqatiumaan, uvaña Pharisee-ñuruanu iġniġiġluna Pharisee-ñuruan. Ittitaurunu uqaqsittaagvinmi uvani piqutigiġlugu niġiugaqaiġa tuquruat anġitqiliksranatigun iñuudigmun.” ⁷ Taatnagu uq Paul nipliġman tavravua Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu uqaalatraaqsiñiqsut, aasiñ katimaruat atinaiqhutin. ⁸ Atakkii Sadducee-ñuruatguuq uqaghutin tuquruat iñuutqikkumiñaitġlughich suli piñiñiġlugu irrutchiñiglu isagġiliniġlu. Aglaali Pharisee-ñuruat ukpiqsriplutiñ iluqaitnik taapkuniña. ⁹ Taatnaqhutin katimaruat nipitisisaiñagniqsut. Iġanġich aglaliqirit Pharisee-ñuruanuġplutiñ qapiqtailiġlapiagniqsut itnaqhutin, “Paqitchiġuitchugut savvaqġuutaanik uma iñuum. Isagġulgun naagaqaa irrutchim iġumun uqautailukka.” ¹⁰ Taapkua uqavaaġhat iġlutuyunaiqman taamna anjuyyiuqtit qulliqpiañat isumniġniqsuq ilinjiñun siquminnasugalugu Paul. Taatnaqhuni anjuyyiuqtitni tiliñigai taapkununa katimaruanun ivayaagitquplugu Paul ilinjiñiñ aasii itqutilugu anjuyyiuqtit inaatnun. ¹¹ Tamarrumani unnuami Atanġuruam qikaqasiġlugu Paul nipliutiniġaa, “Qapiqtaqnak! Iġisimaraupmatun uvapkun uvani Jerusalem-mi taatnatuntuuq Rome-mi iġisimaraugisirutin.”

Sivunniugun Tuqutchuġlugu Paul

¹² Uvlaaġutqikman Jew-ñuruat katimakamiñ sivunniugniqsut. Nalupqinaiqsrughutin akiqsruġniqsut, “Uvagut niġiyumiñaitchugut unniñi imiġumiñaitchugut sumik Paul tuqunjanikkaluaqnaġu.” ¹³ Sippaqaqġugugu uq malġukipiaq taapkua inniqsut sivunniugtuat itna. ¹⁴ Aasii utlantiplutiñ agaayuliqsit qaukġinjiñun suli sivulliuqtiġruatnun itnañiqsut, “Uvagut nalupqinaiqġlugu akiqsruqtugut qanutchimik niġiyumiñaitġluta Paul tuqutkaluaqnaġu. ¹⁵ Taatnaġusi, iłipsi uqaqsittaagtitchirituummapi tuyuqagitiñ anjuyyiuqtit qulliqpiañatnun Paul tavrūnautitquplugu liiġaa apiqsruqtapsaanġuagukġlugu. Uvagut tuqutkisipmigiġput sivuani tikiñiksranan uvuña.”

¹⁶ Aglaarġu uq Paul-ñum uyuġuan, aġnaunġan iġniña, tusaaniġaa taamna sivunniukkanat. Taatnaqhuni anjuyyiuqtit inaatnun isiqhuni utlanġiġaa Paul uqautityaqġlugu taavrumiña. ¹⁷ Paul-ñumaasii tuġluqamiñ anjuyyiuqtit

anjalataat nipliutiniġaa, “Anjuyyiuqtit qulliqpianatnun taamunajutiun una nukatpiaq, piqagñisusq uqauttutiksragmiñik ilaanun.”¹⁸ Taavruma anjalatim taamunajutiniġaa qulliqpianatnun anjuyyiuqtit itnaqhuni, “Paul-ñum isiqtauruam tuqñuqñuñja inġaana ilipnuutitquplugu una nukatpiaq. Sammaguug uuma uqauttutiksraqaġaatin.”¹⁹ Taavruma anjuyyiuqtit qulliqpianata tasir-riutipluguguuq avunjaqtaagutiniġaa aasiñ apiqsruqñuq, “Sumik uqauttutiksraqaġpina?”²⁰ Taavruma nukatpam nipliutiniġaa, “Jew-ñuruat sivunni- uqtut inġukhutin uvlaakun tikiutitquplugu Paul uqaqsittaagvinjitñun apiqs- ruqtapsaanñuagukñugu.”²¹ Aglaan aniqnagich atakkii malġukipiaq iñuich sippalik iriqsimaniaqtut utaqqiruut ilaanik apqutmi. Ilinjich akiqsruq- taanikhutin niġitqikkumiñaitlutin unniñ imitqikkumiñaitlutin tuqquktalu- aqnagu ilaa. Ilinjich-amma itqanaqhutin utaqqigaat ilvich anjiksran.”²² Taavruma qulliqpam nipliutiniġaa taamna nukatpiaq, “Kisumununniñ taamna ilitchuġipkagniaqnagu suli tamatkuniña uqaqtilaan uvamnun.” Taat- naqqaqñuq taamna nukatpiaq aullaqtinniġaa.

Paul-ñum Tuyuulha Kavanauruamun Felix-mun

²³ Taamna qulliqpiaq tuqñuñisusq malġunñik anjalatinjitiñik anjuyyiuqtit uqautiniġik, “Itqanaiyagitchik malġuk kavluutik anjuyyiuqtinik suli piñasukipiaq qulinik tuttuqpiraqtinik suli malġuk kavluutik panaliraqtinik Caesarea-muktuksranik. Itqanaigumagitik anaqapak aullatlasilugich.”²⁴ Suli itqanaiyautilugu tuttuqpanñik Paul-ñum usiaqsigviksranjitiñik tikiutiksranjitiñik aniyañnisusñaqani kavanauruamun Felix-mun.”²⁵ Aasii taamna qulliqpiaq aglañnisusq taamuña itna,²⁶ “Claudius Lysias tuyuqtuq uumiña kavanauruamun kamanaghuni Felix-mun, ihuaqqun!”²⁷ Una anjun Jew-ñuruat tiguplugu tuqñuñisusq tuqñuñisusq niqagñuq piqasiqñuñja anjuyyiuqtimnik annautikkaqput, atakkii ilitchuġigigiga ilaa Rome-miñ kanjiaqñha.²⁸ Kanjipsaagukñuq sumik piñhagun patchitchiqñuq uqaqsittaatqitchirinjitñun utlautigigiga.²⁹ Ilitchuġirunja qanutchimik piñaisilaanjanik tuqurrutauyumiñaqtuamik unniñ isiqtauluni. Aglaan inmin maligutagmikkun patchisiquisumagaat.³⁰ Uvaja kilikaulama Jew-ñuruamun sivunniugutinipñuq tuqquchukñuq piñatchiasunjaqnagu tuyuġigigiga ilipnun, tamatkuaptuq patchisiqutra i qautigitka tikiutitquplugich agvisinjich akikñaqñuq ilipnun.”

³¹ Anjuyyiuqtit atuunmiñagaat tillisiusiaqtin. Aullautiniġaat Paul tamaru- manani anaqami tikiutiplugu Antipatris-munaglaan.³² Uvlutqikman tamatkua pisukhutin anjuyyiuqtit piruat utiñnisusq aglaan tuttuqpiraqtuat igligutituiñaqñuq Paul.³³ Tikiutikamitruñ Caesarea-mun kavanauruamun qainñiġaich aglaillu Paul-lu.³⁴ Taavruma kavanam agliqianikamigich apiqs- ruġniġaa Paul sumiunupmagaan. Ilitchuġikamij taamakñja Cilicia-gmionuñha,³⁵ Felix-ñum Paul uqautiniġaa, “Ilvich pasiritin tikitpata naalaġnigisiñiġikpiñ.” Aasii ilaan tillisiginiġaa Herod-ñum atangum inaani Paul qaunagitquplugu.

24

Jew-ñuruat Paul-mik Pasitiñhat

¹ Kinuatigun tallimat uvlut Ananias, qaukñat agaayuliqsit, piqasiqhuni ilanjitiñik sivulliuqtigruat suli maligutaksraliqirimi atilimik Tertullus-mik tikiñnisusq Caesarea-mun. Aasii uqagigaat akikñatruñ Paul-kun taavru- muña kavanauruamun.² Tavrunautianikmatruñ Paul, Tertullus uqagñisusq itna, “Kamanauqtuatiñ Felix! Tumigiplugu anjalatillautauñiñ sisivuruamik anjuyautairrutiaqtitkiptigut suli isumatulipkun ikayugiñtin iñuvut tumigiplugich

iñugiaktuat iħuaqsruutit. ³ Quyyatigigikput sumiunniiñ nanipayaaq, aasii quyyatiqallapiagiptigiñ. ⁴ Aglaan mingüqtillutin piyumagaluaqnak injigikpiñ naalallaquplugu naigiluglu uqağiraksraqput. ⁵ Una iñuk iłitchugikkaqput iñukluqutauplugu, akungatni Jew-ñuruat iluqaani nunami aullağniirağaqtuag akarrutinik sulii ilaa qaukiupluni Nazarene-ñuruani. ⁶ Agaayyuvikpañmik qaayugnaqsiliuğniialha pisigiplugu uvagut tigukkaqput atanniğuklugu tuvrağlugu maligutaksraqput. ⁷ [Aglaan qaukiium anuyyiuqtit qulliqpianata Lysias-ñum upaktuğhuta uvaptikniñ ivayaagigaa. ⁸ Aasii Lysias-ñum uqautigaatigut tikiutritquplugich patchisaatnik ilipnun.] Ilvich apiqsruqtağupku iłitchuğinayaqmigiñ ilaaniñ iluqaan akikñautivut ilaagun.” ⁹ Tamatkuaptuuq atlat Jew-ñuruat tavrani tappiğniğaat Tertullus-ñum akikñautaa Paul-kun itnağhutin, “İluqani tamanna uqauttun ilumutuuruq.”

Paul-ñum Uqapsaağutriħa Sivugaani Felix

¹⁰ Taavruma kavanaauruam urriqanigaa Paul nipliquplugu. Paul nipliaqsiniqsuq, “İlisimagiga iñugiaktuami ukiumi analatchiħiñ uumiña nunaaqqimik. Quyangigiga patchisaiyaħiksrağa sivuqqapni. ¹¹ İitchuğiraksrağigiñ qulit malğuk uvlut qaanianikkaluaqtitnagich utlautiğiga Jerusalem-mun Agaayyutmik kamaksrityaqłuna. ¹² Jew-ñuruat iłitchuğinikaluağaatña taamavrumani agaayyuvikpañmik qapiqsigiutrağłuna iñuñmik naagaunniñ akatchiłuna iñuñmik katimmaviñmikni tupiğni naagaqaa nanipayaaq nunaaqqiñi. ¹³ Naagaunniñ ilinjisa nalupqinaiyagluglu pilğuitkaat akikñautriñ uvamnun. ¹⁴ Aglaan nalupqinaiyagluglu uqautigikpiñ, maliktaullakkiga tamanna apqutaa nutaupluni ukpiğiraksram ilinjisa uqağikkanata sagluuqtuanuplugu. Sivulliapta Agaayyutaat agaayumaagıvıvıgıgıga, ukpiğitkaptuuq tuvraqługu maligutaksraq qaisauruag Moses-kun sulii aglausimaruat makpiğaanitni sivuniksriğit. ¹⁵ Niğıuqaqamıuñaptuuq ilinjısitun, itna, Agaayyutim iluqaisa tuquruat iñuich anıpağısisıplugich, nakuuruatlu piğiitчуatlu. ¹⁶ Taatnağłuna ataramik qauğrimmaagıutillautaqaguktuna patchisaitłuna sivugaani Agaayyutim sulii iñuich. ¹⁷ İñugiaguraqtuani ukiuni piisaallaqqaagłuna Jerusalem-miñ utıqtuna saagaqagłuna manıñmik aatchuutinik nunaaqqıgmıuñuqatımnun sulii tunillağiağłuna. ¹⁸ Tamna savaagıpaqtıtlugu paqınnığaatña agaayyuvikpañmi, naatchianikama iğğıutiksraqtuğvıkaanik atuqtaksranısigun Jew-ñuruat. Tavrani iñugiaktuat iñuich iqataunıtchut uvamni unniñ qanusıq akarrun ingıtchuq. ¹⁹ Aglaan ilağich Jew-ñuruat Asia-ğmıuñuplutıñ ittuat. Taipkuaptuuq uvuna sivuğanjıutıruksraugaluaqtut ilipnun iłitchuğıpağıağıglugu akikñautriñ piqagıumıñ qanutchimik uvapkun. ²⁰ Ki, ukua iñuich uvaanıttuat uqağilıtrun paqıtağıkkagtıñ nalaunğırrutıga sivuğanjıusımmaħamni uqaqsıttaaqtıtchırınun. ²¹ Aglaan una atausıq nipliutıgıgıga makıtıħamni sıvugaatni, ‘İlipsi atanniğınaqpsıtıña uglıvak piqtıgıglugu ukpiqsrığıga tuquruat anıtqıkkısiñıplugich.’”

²² Felix-ñum iłitchuqsrıruam agaayyutıkuagıamık katımağıq umıkkaa itnağhuni, “Anuyyiuqtit qullıqpıanat, Lysias, agğıqpan sıvunniğısigıga taamna uqavaagıtıksi.” ²³ Taatnağman Felix-ñum tillısigıniğaa anuyyiuqtit qaukiatnun Paul qaunagıtquplugu aglaan tigutaagısunıaqnagu, aasıñ tillısigıplugu ilannañiñun piqagtıħiñaağıuğlugu inuğıkkanjun.

Paul-ñum Sivujanıutıpkatha Felix-mullu Drusilla-mullu

²⁴ Qavsıch uvlut qaanıanıkiınullu Felix Jew-ñuruamık ilaqatılik Drusilla-mik tikiñııqsuk aasii uqaqatıgısuğlugu Paul. Taatnakiı Felix tusaapsaağıktuq

ukpiqsrihikun Christ Jesus-mik. ²⁵ Paul uqaǵaluaqman nalaunjaruaikun, inĵmun aŋalalǵusihiksarakun, suli atanniivium uvluagun tikitchuksarakun Felix isumallaagaqsiŋiqsuq. Aasii nipliǵhuni, “Aullaħhiŋaǵuqtutin pakma. Piviksranitqikkuma qanniǵisigikpiŋ.” ²⁶ Suli ilaan niǵiugaǵigaluaǵniǵaa Paul qaitchiŋasugalugu maniŋmik. Taatnaǵuǵu ilaan uqaqatigigaluaǵniǵaa aulaiǵuǵu. ²⁷ Aglaan malǵuk ukiuk atuumaanikmaknik Porcius Festus inanǵiǵniǵaa Felix kavanauħagun. Taatnaǵhuni Felix-ŋum ihuaqnaǵukhuni Jew-ŋuruanun isiqtaǵituiŋaǵniǵaa Paul.

25

Paul-ŋum Injaqatha Umialijmun Rome-mi

¹ Tavra Festus taamna piŋasunik uvlianikami tavrani nunamiŋi qaukhiǵuqamiǵlaan Caesarea-miŋ Jerusalem-muŋniqsuq. ² Tavrani Jew-ŋuruat qaukhiŋich agaayuliqsiniŋa suli sivulliuqtigruaŋisa tikiutinigaich ilinisa akikŋautigikkatiŋ Paul-kun. ³ Taamna kavanauaraq Festus apiginiǵaat quyalitqulutiŋ Paul Jerusalem-muktitquplugu. Ilinich sivunniugaqahutiŋ tamaani apqutaani tuqqtuchukluǵu. ⁴ Festus-ŋum kiuniǵai, “Tasamani Caesarea-mi Paul isiqsimakkauruq. Uvaŋali sivuniqaqtuŋa utitqigukluŋa. ⁵ Qaukhiǵikkasi Caesarea-muktilhiŋaǵisi uvapkun akikŋaǵiǵlugu tasamma iŋuk savvaǵluksimakpan.”

⁶ Festus taamna itkaluqaami tallimat piŋasuni lu naagaqaa qulini uvluni. Utigŋniqsuq Caesarea-mun. Uvlutqikman atangum aquppiyani aquppipluni tiliriŋniqsuq Paul tavruiŋautitquplugu. ⁷ Paul tikitman Jew-ŋuruat agǵiqatauruat Jerusalem-miŋ qikaqhutiŋ avataanun iglulisullapiǵniǵaat supayaatigun, ilumutuutilaallapiǵlugich piŋguisagmiktigun. ⁸ Aglaan Paul uqautiginiqsuq inmiŋun itna, “Savvaǵluutaitchuŋa akikŋaǵuǵu Jew-ŋuruat maligutaksraŋa unniŋiŋ agaayyuvikpak naagaqaa Rome-maǵmiut umialgata tillisai.” ⁹ Taatnaqman Festus-ŋum quyaliniǵaǵugich Jew-ŋuruat apiqsruǵniǵaa Paul itna, “Jerusalem-mukkumiŋaqpich atannikkaautyagutin sivuqamni taamani tamatkunuuna akikŋausiapkun?” ¹⁰ Paul-ŋum kiuniǵaa, “Qikaǵuktuŋa sivuǵaani atanniivian Caesar-m, umialgum Rome-mi. Sivunniuglinŋa taakmani. Killuqsagumiŋaitkitka Jew-ŋuruat supayaakun, ilvittuuq taamna ilisimapmigiŋi. ¹¹ Savvaǵluktauruŋuŋa piguma uvaŋnun tuqurrutiksrauyumiŋaqtuamik iniqsruŋiŋchuŋa annagugluŋa anasiŋiŋuqsautimiŋ. Aglaan tamatkua akikŋautaata akikŋaqtima taniǵilaukpan, kia-unniŋiŋ qaisaksraŋiŋitkaaŋa ilinjitŋun aŋalataksraulun. Taatnaǵuǵu Rome-maǵmiut umialganun utlautiliksrapkun injaqatun.” ¹² Tavra Festus-ŋum uqaqatigiqqaalugich sivunniuuqtini kiuniǵaa, “Rome-maǵmiut umialgatnun injaqatun, taakmuŋa umialgamun aullaǵisirutin.”

Paul Sivugaŋjusimagaat Agrippa-munlu Bernice-munlu

¹³ Qavsich uvlut kiŋuatiŋum Umialik Agrippa suli Bernice tikiŋiŋiqsuk Caesarea-mun paǵlatyaǵuǵu Festus. ¹⁴ Ilinik qapsiŋik uvlianikmaknik tavrani Festus-ŋum uqautiniǵaa umialik Agrippa Paul-ŋum pasikkusiananik itna, “Aŋun-samma uvani ittuq Felix unisaŋa isiqsiviniŋmun. ¹⁵ Uvaŋa utlautikama Jerusalem-mun Jew-ŋuruat qaukhiŋisa agaayuliqsit suli sivulliuqtigruaŋisa akikŋaǵuǵu uvaŋnun tuqqtitqukkaŋat. ¹⁶ Aglaan kiugitka Rome-maǵmiut taatnalguiŋniŋiplugich, uvagut uqaqsittaqaqtitlaitkikput pasikkauruq iŋuk uqapsaǵaluaqtitnagu kigiŋaǵlugich taipkua pasirai. ¹⁷ Taatnaǵuǵu taipkua pasirai tikitmata

uvuŋa piñatchiasuŋaqnagu uvlutqikman isivgiuguklugu tilisiruŋa taamamna aŋun sivuŋanjutitquplugu. ¹⁸ Taapkua igluliqsuutiruat makitnamin akikŋautiksraiññaat savvaŋluutaanik nigiuŋikkamnik. ¹⁹ Naagatai ilinjisa uqaksraqtuutigihñiñaagsigaat ukpigusiŋmikkun suli iñukun tuquruakun atiaqqtuakun Jesus-mik Paul-ŋum uqagikkaŋagun iñuuplugu. ²⁰ Uvaŋa nalupqisrukama qanuq ilitchuŋiniafiksranaŋnik tamatkua, apiqsruŋiga Paul ilaa piyummatiqaŋayaqmagaan Jerusalem-muhiksraŋagun tamatkunuuna uqaqsittaagiŋuni tasamani. ²¹ Aglaan Paul-ŋum injaŋikkaŋa atanigmuutitqupluni Caesar-mun umialinjmun Rome-mi. Taatnaqluŋa tiligiga qaunagitquplugu tuyuŋiniañhanuŋaglaan taakmuŋa umialinjmun.” ²² Agrippa-m nipliutinigaa Festus, “Taamamna aŋun tusaayummiuqmiñiŋiga.” “Uvlaakuŋuqpan tusaagiŋiñiŋiñ,” Festus-ŋum kiunigaa.

²³ Uvlaakuŋagun Agrippa-lu Bernice-lu utlautiniqsuk atnuŋaallauqhutik savaktituummaŋmik. Isiqttut katimmavinmun piqasiqhutik qaukhiŋnik aŋuyyiuqtinik suli nunaaqŋim sivulliuqtaiñik. Festus-ŋum tillisiŋiniŋaa Paul tavrŋautitquplugu ²⁴ nipliqhuni, “Ataniiq Agrippaa suli iluqasi uvaniŋqatauruasi!” Una aŋun ittuq iluqaŋmin Jew-ŋuruat uvani suli Jerusalem-mi pasikkaŋat uvaŋnun niplirautigiplugu iñuuruksraunŋiŋniplugu. ²⁵ Aglaan paqitchilguitkiga qanutchimik tuqurrutiksraŋanik. Aasii ilaa Caesar-mun injaqaqman sivunniutigiga tuyuŋisuklugu taakmuŋa. ²⁶ Aglaan nalupqinaitchuamik piitchuŋa agvisiksraŋanik Paul-ŋum umialimnun tuyuksramnik. Taatnaqlugu sivuŋanjutipkaŋiga ilipsitñun, suvaluk sivuqqapnun, Umialiik Agrippaa, ilitchuŋiniurapsaaqqaŋglugu aglaaksranikkasugaluna qanutchimik. ²⁷ Uvamni nalaunŋaitluni tuyuqaliksraq isiqtamik Rome-mun nalupqinaiqlugu akikŋautiksraitluni ittuamik.”

26

Paul-ŋum Uqapsaaŋutriñha Inmiñik Sivugaani Agrippa

¹ Agrippa-m nipliutinigaa Paul, “Ilvich uqautigihñiñaaguqtutin ilipkun.” Tavra Paul isaklugich argaŋni aullaŋniñiŋaa itna, ² “Umialiik Agrippaa! Uvaŋa quviasullapiaqtuŋa uvlupak sivuqqapni uqaŋviquaqtitauñapkun tamarumuuna iluqaŋmin Jew-ŋuruat akikŋautaatiŋun uvamnun. ³ Ilvich suvaluk ilisimmaŋiksutin iluqaitñik Jew-ŋuruat ilitqusiatiñik suli uqaksraq-tutigiŋuukkaŋitñik. Taatnaqlugu inŋikipiñ naalaŋnitqupluŋa qinuiŋutin.

⁴ “Iluqaŋmin Jew-ŋuruat ilisimagaat iluqaan iñuuniaŋiga, atakkii nutauñamniñaglaan iñuuniaqtuŋa iñumni nunamni suli Jerusalem-milu. ⁵ Uqañhiñaanurut ilisimakkaqtin uqautigisugluŋa piyumin. Iñisimapiut aullaŋniñhaniñaglaan ilagitilaamnik Pharisee-ŋuruanun tuvraiñiapiagaqtuat maligutaksraŋanik pitluglugu atlaniñ. ⁶ Pakma qikaqtuŋa uvuŋa atanniqsaksraŋukhuŋa piquitigiplugu nigiuqaŋiga Agaayyutmun immiunaniañhanik akisruutmiñik sivulliaptiknun. ⁷ Iluqatin qulit malŋuich qitunŋaŋiich sivulliapta nigiuŋigaattuuq Agaayyutim akisruutaa agaayumaagvigikkaqtin uvlugaŋipman. Umialiik, taavrumuuna nigiuqaŋnipluŋaŋituuq patchisiqtugaatŋa Jew-ŋuruat. ⁸ Suvaata Jew-ŋuruasi ukpigilguitpisiuŋ Agaayyutim anŋikaitlañha iñuŋnik tuquŋaruaniñ?

⁹ “Uvaŋaŋituuq isumaqaŋaluaqtuanaa piyumiññaŋniqtutilaaptun akikŋaqtuŋuklugich iñuich Jesus Nazareth-mium maliguaqtai. ¹⁰ Taatnaailiplugu savaaqaqtuŋa Jerusalem-mi. Qaukñitñiñ agaayuliqsiniñ akuqtuiruŋa aŋalatchirrutiksramnik Agaayyutim iñugiaktuat iñui isiqtaupkatlasiplugich.

Tuqqutaksraqummatigik ilaupmiraqtuna qaukligñi. ¹¹ Inugiaktuani anisinuqsaqlugich Jew-nuruat katragvinjitni piilaagipkağniaqlugu ukpigikkanat. Uvaja qinnausimavaitlugich aullaagaqtunajunniin unjasiksuumun nunaaqqiñun tamatkua nanjitchuklugich.

Paul-ñum Uqatha Mumiligmigun

¹² “Taatnatchimik picusiqñuna Damascus-mun aullalgitchuanaja anjalatchisaigun suli tillisaigun qauklinjisa agaayuliqsit. ¹³ Umialiik, igliñamni uvluqpaguqtuami qauma siqinigmiiñ qaumatluñniqsuaq qinigmiga. Puuqtigaaatigut taapkuvalu igliqatitka qaumangum pakmakña. ¹⁴ Iluqata katakapta nunamun nipi tusaagiga Hebrew-liraaqhuni uqaqtuaq uvanñun, ‘Saul, suvaata nagliksaaqtitpiña? Ilipnun atniaqsinaqtutin akilililuqapña atriplugu natmaksigvik atniaqtitatuaq akilililisuikami inumi anaatananun.’ ¹⁵ Apiqsruğiga, ‘Ataniiq, kisuuvich?’ Atangum nipliutigaaña, ‘Jesus-nuruña nagliksaaqtitağikkan. ¹⁶ Makittin! Sagviutigikpiin nalunaigiaqlugu savaktiksraqtanulñin uvanñun. Uqautritqugikpiin inuñnik ilitchuğikkapnik uvapkun uglupak suli ilitchuğipkağumaakkamnik ilipnun aquagun. ¹⁷ Uvaja annautigisisigikpiin Jew-nuruaniñ suli Jew-nunjtchuaniiñ tuyuğigupkiñ ilinjitñun. ¹⁸ Ilvich anmaqsruğisigitin irigikkanich mumiksillugich taactuamiñ qaumaruumun suli tuungaum sanñianiñ taavrumuna Agaayyutim sanñianun. Tunjaviniğutin uvamnik natgigutigisigitka killuqsautinich aasisuli ilaliutiniağlutin Agaayyutim inunjiñun piksraqtatagikkanjiñun.’

Paul-ñum Quliaqtualha Savaagmigun

¹⁹ “Umialiik Agrippaa! Taatnaqluna savaaqaqtuna tupigiplugu qiniqtirrusiaga pakmakña. ²⁰ Quliaqtuaqtuna sivulliuplugu Damascus-mi Jerusalem-milu, kinuagunsuli iluqaani Judea-mi akunğatnilu Jew-nunjtchuat. Uqautigitka inupayaat mumiquplugich killuqsautinjitniñ Agaayyutmun aasiin inuuniagaqsitquplugich simmikkaunaruatitun. ²¹ Taamna pisigiplugu Jew-nuruat tigguglukuna agaayyuvikpañmi tuqunniurağaatña. ²² Uvlupañnunaglaan Agaayyutim ikayuqluna çikaqtitkaaña uqatlasipluna iluqapsitñun kamañağniajtchuanunlu kamañaqtuanunlu. Tamanna uqağikkağa atrigigaa uqautigikkanata sivuniksriqirit Moses-ñumlu atuumagisiñiplugu ²³ taamna Christ-nuruuq nagliksaaqtuksrauniplugu, suli sivulliuksraupluni anjiktisuaniiñ tuqunaruapayaaniñ ilitchuğipkağlugulu anniqsuğiaq iluqaitñun Jew-nuruuanunlu Jew-nunjtchuanunlu.”

²⁴ Taatnailiplugu Paul uqaqman Festus-ñum nipitusipluni nipliutinigaa, “Paul! Ilvich isumailağututin. Ilitpauraqsimaħipich kinnanaağuiğaaatin.” ²⁵ Paul-ñum kiunigaa, “Kamañaqtuatiin Festus! Uvaja isumailağunjtchuna. Uqautiqaqtuna ilumutuupluni ittuamik. ²⁶ Uqautihiağigiga umialiñmun taluqsrautaigljuna atakkii ilisimagaa Agaayyutim uqağhagun suli anniqsuq-timigun. Nalupqiginjtchiga ilitchuğilha supayaamik Jesus-kun atakkii iluqani atuumanjtchuc iriğaaqtuğuni. ²⁷ Umialiik Agrippaa! Ukpigivigich sivuniksriqirit uqautaat? Ilisimagiga ukpiqsrilsilaan tamatkuniña.” ²⁸ Tavra Agrippa-m nipliutinigaa Paul, “Ayyai, ukpiqtuağutitqayaurağikma.” ²⁹ Paul-ñum kiunigaa, “Agaayyutmun iniqsruqtuna ilvich suli atlat naalaqtuat uvanñun uglupak maliguqsutitquyumaplugich Christ-kun uvaptun, aglaan itna kalimñiqsuğayaaitchut.”

³⁰ Taatnaanikman Paul umialiglu kavanauraglu Bernice-lu suli atlallu makinniqsut ³¹ aasii anilhiñaqhutin uqaqsiniqsut avatmun, “Manna anñun pinjtchuc sumik tuqurrutiksrağmiñik unniñ isiqsivinmi irrutiksrağmiñik.”

³² Tavra Agrippa-m nipliutiniġaa Festus, “Tamanna anjun pituiġayaġniqsuaq injiaqanġitpan Caesar-muguguni.”

27

Paul-ġum Rome-muġniatha

¹ Sivunniġutaurjanikman tinġilġaqsigviksraqput Italy-mun qainniġaich Paul-lu atlat isiqtatlu Julius-mun anjalataatnun anjuyyiuqtit taggisiqatquaat anjuyyiuqtaiġik Augustus-ġum. ² Umiacpaġmun Adramyttium-miknaqtuamiġ ikirugut Asia-mun aullahiġnaaġuġniqsuamun. Aristarchus Macedonia-ġmiu Thessalonica-miġ piqataupmiuq uvaptikni.

³ Uvlutqikman tikitchugut Sidon-mun. Julius-ġum iġuaqquitiplugu Paul iġannaaji tavrani qinġiaqatitkai qaitchitquplugulu inuġikkaniġik. ⁴ Tavrakġa aullalgitġapta anuġim paġġaġuutigaatigut. Qikiqtam Cyprus qamangagun tinġilġaqsiaqsirugut. ⁵ Siġiisraqtuallaklugik Cilicia-lu Pamphylia-lu tikitchugut Myra-mun Lycia-miittuamun. ⁶ Tavrani Julius paġinniġsuq umiacpaġmik Alexandria-miġ iġliġniġniqsuamik Italy-mun. Ilaan ikipkalgitkaatigut taavrumuġa. ⁷ Tiksiuraaqhuta iġuġiaktuani uvluni atakkii anuqġiqaipaitluni. Arguġianniuhuta tikilġataqtugut akianun nunaaqġim Cnidus. Niġiqtuum iġliġitġhumiġiaiqmatigut nalġuġuta tiksiaqsirugut qamangagun qikiqtam Crete naġaqaqġuġu nuvuġaġ Salmone-mi. ⁸ Piyaqniuhikun siġiisraqtuqġuġu tikilġataġikput qamannillaataġvik qaniġaniittuaq nunaaqġian Lasea-m.

⁹ Taavrumani nunaaqġimi uvluiqtugut iġuġiaktuani. Nuyuaġnaqsisiqaaatigut ikaaqsaġiksraġanun taġiuqpaum atakkii ukiaksrachuni Jew-ġnuruat uvlua uisauraġġiat qaġanjanikman. Taatnaqġhuni Paul-ġum alġaqsruġniġai taapkua ¹⁰ itnaqġhuni, “Anuġiit, iġitchuġigiga aullalgitġhupta uvakġa iġluaiqput navianagisipluġu. Usvavtlu umiacpaġlu unniġi iġanisa iġuich nuyuaġnagisiruq piyaqquġiksraġatigun.” ¹¹ Aglaan Julius naalatluġniqsuq uqagikkaniġanun aquttaanunlu iġuanunlu umiacpaum nipliutaaniġ Paul-ġum. ¹² Taamna qamannirvik iġuaqnaġiġniqman umiacpaum ukiuvigilugu pikpagu iġuġiatluktuat ayakkumaniqsut tavrakġa tikitchaġukġuġu Phoenix piyumiġaġumiġ. Taamna qamannirvik Crete-mi sanmiruaq unjallamullu niġipamullu, taamna ukiuvigisukkaat.

Anġiġupauraġ Taġiumi

¹³ Tavrani unjallaġiksilġataġniqman taapkua isumaniqsut sivunniukkaqtin atuumasukġu. Kisat nuqinniġaich aasiġ tiksiaqsipġutinġ qikiqtam siġnaagautlaniqtutillaġmiktigun. ¹⁴ Aglaan akuniisunjaqani anuġiġluk niġiqaġniqsuq anuqqaġhuni qikiqtam tunjaaniġ. ¹⁵ Anuġim akikġaqmagu umiacpak paalġuġniġaat anuġi sivuniġikkaġmiġun aasii nikaliqhuta tiktaurugut. ¹⁶ Appusautilgitġapta mikiruurami qikiqtami Cauda-mik atilaġami qamannilaaurallaktugut. Aasii sakuuġutiqaqġhuta ikiniġikput umiayauraq. ¹⁷ Taamna umiayauraq ikianilġiġnaqman taapkua iġuich akġunaanik nimiġsruaqsigaat umiacpak. Nuyuaqhutinġ ikkalġiġksraġmiknun Syrtis-mi tinġilġautaiġniqsut tiktaulġimikni. ¹⁸ Anġiġpauraq qasullanġitchuq. Uvlaakuġuqman umiacpak usiġsaġaat. ¹⁹ Uvlut piġayuatiġasii umiacpaum suqutnai iġitkaqsigaich. ²⁰ Uvluni iġuġiaktuani siqiniq naagaqaa uvlugiat qinġiġitchivut aasii anġiġpauraq qasullanġitluni. Tavrakġaasiġi niġiugaginiġikput annakksraqput.

²¹ Uvvaasiġi akuni taapkua iġuich niġiġitmata Paul-ġum qikaqġhuni anuġit sivuġaatnun nipliutigai, “Anuġiit, naalaġniġupsitġa ayasunjaqasi Crete-miġ

tamanna atuumanayaitchuqsuli, usiavutunniñ iginnayaitkivut. ²² Aglaan pakma injigipsigñi, qapiqasi! Nallipsiunniñ tammaiyumiñaitkaa iñuuñi, umiaqpak kisimi piyaqquğisiruq. ²³ Atakkii marrumani unnuami makitanisquq saniqqamni isagulga Agaayyutim ukpigikkağma agaayumaagvigisuuokkağmalu, ²⁴ nipliutipluņa, 'Paul, iqsiñak! Tikitchuksraurutin Caesar-un Rome-mi. Piqutigilutin Agaayyutim annautigisigai iñupayaat usiaqsiqsuat uumani umiaqpañmi.' ²⁵ Taatnağusi anutiit, nikaliqasi! Ukpigigiga Agaayyun taatnallapiagisilha uqağikkanatun uvamnun. ²⁶ Aglaan qikiqtat ilanjatnun tipniagaatigut."

²⁷ Akimiagūutailağutaatigun unnuat tinjitaullaptikni anuğimiñ Mediterranean tağiunani, unnuaq qitiqquqman tinjilğausiqirit ilimatchaktut galliaqsipluta nunamun. ²⁸ Taatnağhutinj kivitchiñiqsut ititilaagutmik aasii ilitchuğiniğaat imğum ikkagilha iñuiññaqtun isañniqtun. Igligtaaquallakhuta uuktualgitmatruj ilitchuğiniğaat akimiaq isañniqtun ititilaanikhuni. ²⁹ Ilinjich aniyatchañniqsut umiaqpak ikkalğiññasugalugu iyağannun. Taatnağhutinj ninjitchiñiqsut sisamanik kitchanik umiaqpaum aquagun aasiiñ uvlugsiqsiplutin. ³⁰ Tinjilğausiqirit qimakkumaatchañniqsut umiaqpañmiñ. Niplinñuaqhutinj iluaqsruiyaqtuqhutin kitchanik sivuani umiaqpaum aasiiñ ninjitchiplutin umiayauramik imiğmun. ³¹ Aglaan Paul-ñum nipliutinigai anuyyiuqtit analataatlu itna, "Ukua tinjilğausiqirit ingitpata ikimatuiñağutin umiaqpañmi ilipsi annakkumiñaitchusi." ³² Taatnağhutinj taapkua anuyyiuqtit kipputinigaa umiayauraq aasii tinjititlugu.

³³ Uvlug qaunuraagaqsiyman Paul-ñum niğitquaqsifñigai, "Akimiagūutailami uvlumi utaqqirusi anuğaiñksrañanik niğigaluaqasi sumik. ³⁴ Uvlupak niğillaqupiağipsi. Niğirusraurusi iñuusugusi pigupsi. Suli nalupqinaiqsruutigipsi annakkisiñksrapsigun." ³⁵ Taatnaqqaqlugich Paul tigusipluni qaqqiamik sivulliuplugu injiqsruqhuni Agaayyutmun sivuğaatni taapkua avguqlugu taamna qaqqiaq niğiaqsiñiqsuq. ³⁶ Taapkua iluqağminj piyumatchakhutin niğiaqsiptomniñiqsut. ³⁷ Iluqağminj iñugiaktilaanjat tavrani umiam usianj 276 inniqsut. ³⁸ Ilinjich niğisuiğataanikaminj umiaqpak usiisqaagaqsiñigaa igitlugu mukkaaksraq tağiumun.

Umiaqpaiyathat

³⁹ Uvlug qaupman tinjilğausiqirit ilisagitlaiññigaaq nunam siñaa. Aglaan qamannirviksramik tautuñniqsut. Ilinjich sivunniğniqsut taiñuņa siñiqhisitchağuklugu umiaqpak piyumiñağumitruj ikkalğisillugu nunamun. ⁴⁰ Taatnağhutinj kitchat aklunaanjich kipluğniğaiç tasamuņa uniklugich kitchat tağiumun suli aklunaanjik aquutminj qilğutaiqlugik. Kinuagun sivuğutrinj tinjilğautaq nuqitlugu anuğimun tinjitquplugu umiaqpak sivukkiqsinnigaaq nunamun. ⁴¹ Aglaan umiaqpak ikkalğiññiqsuq. Sivua aulayakkumiñaiqsipiaqhuni aasiiñ aqua piyaqtaaqsiñigaa qaim tutqatağvigiplugu. ⁴² Anuyyiuqtit tuqputchuaqsiğiññiğaiç isiqtapayaat nalliat-samna puuvrağuni nunamun aullaunasugalugich. ⁴³ Aglaan Julius-ñum annigiplugu Paul taatnasigaqunjinñigai. Tiliñhiñağniğai iñuich puuvratlaruat misigağlugich tulaktiqataqplugich nunamun. ⁴⁴ Unniñ puktağusiqsuğlugich umiaqpaviñiğmik nunniaquplugich. Tavra iluqata annaktugut nunamun.

1 Annaanigataqapta ilitchugigikput taamna qikiqtaq atiqalha Malta-mik. 2 Malta-gmiut iluaqqutiaqsigaatigut tukkuqiksiltuta. Uvvaasiiñ sialugucuhuni alappaaguqman taapkua ikniqsuutigaatigut quyalipluta. 3 Paul qirriqsuisaqmiuglu ikniqmun. Nimigiaq sagvigñiqsuq, uunanjan ikniqum iqiiqsisitlugu aasiiñ argaiñun nipitiqhuni. 4 Taapkua qikiqtam iñuiñ qiiñiqamitruñ nimigiaq nivinjaruaq Paul-ñum argaiñi uqaagsiñiqsut avatmun itna, “Una anjun ilumun iñuaqtuqtauniqsuq. Annakkaluaqhuni taqiumiñ pakmapak tuquruksrauniqsuq savvaqhuutmigun.” 5 Aglaan Paul-ñum ipsuktignigaa taamna nimigiaq ikniqmun piyaqqusiallasunjaqani. 6 Taapkua qikiqtagmiut nigiuqiaqsiñigaat puvihiksraña naagaqaa tavrauavaa tuqulihiksraña Paul-ñum. Takiruami qiiñijitñaminj sumik atlayuaqñaqtuamik Paul-mi isummigitqiiñiqsut itnaqhutiñ, “Ilaa agaayyutaavalunñiqsuq.” 7 Qaniñani tulagvipta qikiqtam qaukligikkaña atilik Publius-mik nunau-tiqagñiqsuq. Taavruma iñuum iluaqqutipluta tukkuqagtikaatigut pinasuni uvluni. 8 Publius-ñum aapaña atniqñaqniqsuq uunaqlukhuni sulititqihuni aavyulinmik. Paul-ñum utlanñigaa qiiñigialugu aasii agaayyupluni patikhugu arganmiñik mamititlugu. 9 Paul mamititchipman taavrumiña qikiqtam iñuiñ tavruñautiaqsiñigaich atniqñaqtuapayañi aasiiñ Paul-ñum iluaqsiqpaqlugich iluqaitñik. 10 Iñugiaktuanik aatchuutinik qaitchigaatigut sulitit aullahiñaaguqapta umiaqpak usilligñigaat inugikkaptiknik iglaugupta.

Malta-miñ Rome-mulhat

11 Pinasuni tatqiiñi tavrani itqaaqhuta aullalgitchugut umiaqpakun atiqagñiqsuakun Malgijñik Agaayyutiññuanik. Taamna umiaqpak Alexandria-gmiutaq ukuniqsuq taavrumani qikiqtami. 12 Aullaanikapta tikitchugut nunaaqqianun Syracuse-ñum tavraniasiñ nayuutipluta pinasuni uvluni. 13 Aullalgitñapta tikitchugut nunaaqqianun Rhegium-ñum. Uvlutqikman unjallamiñ anuqñigugñiqsuq. Tikitkikput malgijni uvluni nunaaqqia Puteoli-m. 14 Taavrumani nunaaqqimi paqitichirugut ilanjitñik ukpiqtuanik aasii aiyugaagaatigut nayuquplutiñ akunniqsaaami, aasiiñ tavrakña aullalgitluta Rome-mun nunakun. 15 Taamapkua ukpiqtuat Rome-mi tusaaniqsut tikiñiñipluta. Aullaqniqsut paagiaqhuta nunaaqqimun atiqaqtuamun Nullagvianik Appius-ñum aasii ilanjisuli nunaaqqimun atiqaqtuamun Pinasunik Tukcumavinñik. Paul-ñum qiiñiqamigich taapkua ukpiqtuat Agaayyun quyagaa qapinjaisaaqhuni.

Paul-ñum Rome-miilha

16 Tikitñapta Rome-mun iniaqqtikaat inmigun anuyyiuqtimik munaqsriliqlugu. 17 Aquagun pinasut uvlut Paul-ñum Jew-ñuruat qaukñijisa tavrani aiyugaagñigai katimaqatigisukhugich. Iñijich katianikmata nipliutiniñgai, “Aniqatiumaan, uvaña pinjitaluaqtitluna qanutchimik akikñajlugich iñugikkavut naagaqaa maliguaqtaksrañat sivullipta qaisauruaq uvaptiknun tigurauruña Jerusalem-mi Rome-ñum kavanarjanun qaisaupluna. 18 Rome-mağmiut kavanarjata [Felix-ñum] apiqsruqtagaluaqatña, anipkaqluna pilitchukhuna ilitchuginjitiñamitruñ sumik tuqurrutiksramnik. 19 Aglaan Jew-ñuruat akilñiñiutipmata anipkaqunjtuna, nunuripluna nanagviiqama injağigiga Caesar-mun atanniqupluna, piitkaluaqluna qanutchimik akikñautiksramnik ilagikkamnun. 20 Taatnaqluna injağigiga qiiñigikhusi uqaqatigisukhusi, atakkii ukpiğigiga nigiuqagikkarñat taimña Israel-ağmiut Christ tikiumaaniha aasii taamna pisigiplugu pituutaqagtuna.” 21 Taapkua Jew-ñuruat kiuniğaat, “Akuqtuinjitchugutsuli aglanjik ilipkun Judea-miñ

unniiñ aniqatiuvut tikiutrinjitchut tusaayugaagiiitchuanik ilipkun taamakña. ²² Aglaan isummatitin tusaayumagivut. Iisimagikput nanipayaaq iñuich akikñautiqalhat tamatkuniña ukpiqsriplutin iliptun tikiumaaniñhanik Anniqsuqtim.”

²³ Tavrani nalunaiqsiñiqsut kattutitqiliksrañanik Paul-ñum, aasiñ taimña uvluq tikiuapman iñugjaktuat utlautiniqsut Paul-ñum inaanun. Uvlaañaniñ unnugataqtitlugu ilaan kanjicsipkañigai Agaayyutim añaayuaqutaanik. Ilaan maliksuktinniañigai Jesus-mik itqaaqtuutiplugich iluqatik maligutaksraña Moses-ñum suli sivuniksriqirit aglaanjitñik. ²⁴ Taatnañhani ilañich iñuich ukpiqsriñiqsut uqagikkaniñgun, ilañilli iñuich arguaqtuñiqsut. ²⁵ Taapkua katimaruat qasugniqsut atingiqhutinj inmiknun Paul-ñum uqagianikmaun una, “Ippqitchuaq Irrusiq nalaunniqsuq uqaqami sivulliapsitñun sivuniksriqirikun Isaiah-kun itna,

²⁶ ‘Aullağutin uqautityakkich taamapkua iñuich:

Tusaagaluagupsi kanjicsiyumiñaitchusi

suli qiniğumaagaluagupsi ilitchuqsriyumiñaitchusi.

²⁷ Atakkii makua iñuich uummatinjich pitchigiñiqsut, tusaasungitlutinj supayaamik iritinlu siquplugich.

Utitiñgitchut Agaayyutmun mamitiliksrağmiknun

atakkii qiniñitlaitlutinjlu tusaatlaitñutinlu kanjicsitlaitlutinjlu,

Agaayyun uqaqtuq.’ ”

Isaiah 6:9-10

²⁸ Suli Paul-ñum uqapsaagñigai, “Iitchuğiraksrağigiksi Agaayyutim tusaayugaallautaña tuyuulha Jew-ñunjitchuanun. Taipkuataimma tusaagisigaat.”

²⁹ [Paul taatnaqman Jew-ñuruat aniñiqsut uqavaaqhutinj inmiknun atqunaq.]

³⁰ Paul iñuuniañiqsuq tavrani Rome-mi malğunni ukiunni, iniqaqhuni inmigun inilğusiqsuqlugu, paglaplugich iluqaisa qiniğiaqtaqtini.

³¹ Quliaqtuagviginiñigai Agaayyutim añaayuaqutaagan suli Atanguruakun Jesus-kun, ilisautiplugich taluqsrautaiqhuni uqaqsailiraqaitlunilu.

Paul-ŋum Tuyuutai Rome-maġmiunun

1 Paul-miñ savaktaaniñ Christ Jesus-ŋum. Agaayyutim piksraqtaagigaanja quliaqtaugitquplugu tusraayugaallautaq ² akiqsruutigikkanya inilġaan sivuniksriqirimigun. Taamna akiqsruun aglausimaruq ipqitchuani makpigaanja. ³ Tusraayugaallautaq uqaqtuq Agaayyutim iġñinagun, Jesus Christ-kun atannaptigun. Piquitigiplugu iñukmiqnisaulha aniruq kiñuviagiplugu David-ŋum, ⁴ aasiñ piquitigiplugu agaayyutmiqnisaulhalu. Agaayyutim anjipkaqmagu ilaan tuqulhaniñ uqautiniġai iñupayaat nalupqinaiñkun Jesus Iġñiġiñiplugu sulì qaitchiñiplugu sanñiñi ilaanun. ⁵ Uumuuna Christ-kun Agaayyutim iħuaqquṭtīgaanja piksraqtaagipluħa uqqiraqtautqupluħa sivulliquplugich iñuich iluqaani nunami ukpiqsriħiksraħatnun sulì tupiksriħiksraħatnun. Taamna savaagigiga Christ-mun. ⁶ Ilipsi ittuani Rome-mi tuqulħkaupmīusri pigitquplusri Jesus Christ-mun. ⁷ Aglaktuħa uumiħa tuyuqsriugamik iluqapsitñun Rome-mi ittuħanun. Agaayyutim piqpagiplusri tuqulħkagigaasri ipqillusri iñugisriħusri. Agaayyutimtuq Aapapta sulì atannapta Jesus Christ qinñiqtilanñiaġlisri iħuaqquṭriħiġmiñiħ sulì qaitchiplusri qinñiñiħamik.

Quyatiq

⁸ Sivulliuplugu quyyatigigiga Agaayyutiga Jesus Christ-kun pisigiplusri. Iñuich nanipayaaq nunami uqagigaat kamanaqtauq ukpiqsriħiqsi. Taatnaqħuq quyagiga Agaayyun. ⁹ Agaayyun savautigiga iluqaaniñ uummatimniñ uqautigikapku tusraayugaallautaq iġñinagun. Agaayyun iħisimaruq taiyuhiga ilipsitñiħ agaayupayaaqama. ¹⁰ Agaayuruħa tikillanñiaġuħuħa ilipsitñun. Atuummigiħisuruq Agaayyutim pitqukpaħa. ¹¹ Qinñigullapiagipsi qaitchiħusri irrutchim aatħuutaaniħ sanñiksritquplusri. ¹² Itnaami, ikayuutiruksraurugut avatmun ukpiqsriħiħun piġikkaptigun. Ukpiqsriħapsi ikayuġisigaanja sulì ukpiqsriħiġma ikayuġisipmigaasri. ¹³ Aniqaṭiħmaan, iħisimatquġipsi uumiħa. Iñuġiaħtuami agġigumagaluaġaħtuħa ilipsitñun quliaqtauġuħuħa, qinñitlasilħuħa ukpiqsriħuanik sayyiqsilaaħtuħanik sulì killiqiraħuanik annaurauruanik atriħuħu suraġaħiga atlani nunani, aglaan piñġitħaħtuħa. ¹⁴ Savautiraksraġigitka iluqaisa iñuich, iħisimaruatlu naluruatlu, puqikuħuħu sulì qinñitħuħu. ¹⁵ Taatnaqħuħa quliaqtauġisrullapiagiga tusraayugaallautaq ilipsitñun ittuħanun Rome-mi.

Tusraayugaallautaq Sanñiaqtaq

¹⁶ Nalupqisruutiginñiħapiagiga tusraayugaallautaq atakkii sanñigiga Agaayyutim. Taavrumuħa sanñiħun ilaan anniqsuġaa kisupayaaq ukpiqsriħuħa [Christ-miħ], sivulliuplugich Jew-ħuruat sulipsuuq Jew-ħunġitħuħa. ¹⁷ Taavruma tusraayugaallautam sagviġniġaa Agaayyutim nalaunñasriħaiħa iñuħniħ inñiħi. Agaayyutim nalaunñasriħaiħa iñuħniħ aullaġniħuħu sulì isrukħitħaħuħi ukpiqsriħiħun, aglausimaruatun Agaayyutim makpigaanjañi, “Iñuħ nalaunñasriħkkaħuruħuħa ukpiqsriħiħmigun iñuħisuruq.”

Iluqatiħ Iñuich Killuliqiraħur

¹⁸ Agaayyutim sagviġniġaa qilaħmiñ qanuq ilaan anasriħuħuħuħa iluqaanik piġitħuanik sulì nalaunñaitħuanik iñuich atukkaħatniħ. Iriġaat

ilumutuuruuq pigiiiliqihigmiktigun. ¹⁹ Tamanna ilisimanaqtuuaq Agaayyutikun nalunaitkaluaqtuq iñuñnun takku Agaayyutim ilitchuǵipkagnigaa ilinjitñun. ²⁰ Taimakñaqañja Agaayyutim iñigaluaqtitnagich supayaat iñuich kanjisiǵlugaat Agaayyutim agaayyutaulha suli qinñitlaplugu sanñiqatilaañja kamanañtuamik isruilaamik. Taatnaqhutin iñuich patchisiksraitcut. ²¹ Iñisimagaluaqñu Agaayyun kamingitchaat unniñ quyangitchaat. Isumahat atuǵumiñaiqsuq suli isrumañich kanjisiǵitlaiqhutin taaqsisiniǵai. ²² Uqavigaaqhutin isrumatuniplutin isrumatunǵipiaqtut. ²³ Suksraaǵaat kamanañha Agaayyutim tuquyumiñaitchuam, aasriñ simmiliutigaat taamna kamanañ putqataqhutin atriñun qinñalinñun tuquyumiñaqtuatun iñuktun tinmiuratunlu niǵrutitunlu nimigiaturunlu. ²⁴ Taamna pisigiplugu, Agaayyutim pilitkai iñuich killiqisulhatnun. Iñich killuqsaaqturur malikugich pigiiitchuat kipiǵniǵutitij aasriñ atugaǵiplugich timigikkatin kanñunaqtuakun avatmun. ²⁵ Simmiliutigaat Agaayyutim ilumutuulha sagluuqtuamun suli putqataǵvigiplugich savautipluǵillu sut iñuich iñiqtanich. Aglaan putqataǵvigingigaa savautilugu Agaayyun iñiqsiraq supayaanik, taamna Agaayyun quyagiraksraǵaluaqtin qañavak. Taatnatuq. ²⁶ Taatnaqñugich Agaayyutim iñuich pilitkai kanñunaqtuakun kimmutaatnun. Aǵnat simmiliutiplugu ilaqatigiǵiq sayunahǵmun atugaǵiplugich timitij atlanun aǵnanun. ²⁷ Taatnatun añutit nutqautiplugu ilaqatigiq aǵnamik aglaan piqagunniqsut atlanik añutinik. Añutit kanñunaqtuakun sayunaaqtiniktut atlanik añutinik, aasriñ timigikkagmiktigun akuqtuipmiñiqsut nalaullugu anasriñjuqsautmik tamarrumuuna nalaunñaitchuakun savaaǵmiktigun. ²⁸ Iñuich pigisrunǵiqmatruñ ilumutun ilitchuqsriǵksraq Agaayyutmik, Agaayyutim pilitkai qaayugnaqtuamun isrummatmun. Taatnaqhutin pigiiilqisruktut atuqtaksraǵingisagmikknik. ²⁹ Imaukkaqsiniqsut qanusripayaamik nalaunñaitchuamik, pigiiiliqihigmiglu, kaviuǵutihigmiglu suli uumiksrihigmiglu, piqaguhigmiglu, iñuaukuhigmiglu, anjyahigmiglu, sagluuqtuahigmiglu, suli isrummatinikhutin pigiiitchuakun avatmun. ³⁰ Sanjurrutiniqsut nipliaplutin pigiiitчуanik atlatigun, uumigiliutiplugu Agaayyun, arguañaplutin, kamanañasruǵiplutin suli uqavikhutin inmiktigun, pakikhutin savaaqahiksraǵmiktigun pigiiitчуamik, tupiksriñǵiqhutin anjyuqaamiknik, ³¹ kanjisiǵitlutin, tuniqsimatlatlutin, iħuqqutriñǵiqhutin unniñ nagliksriñǵiqhutin atlanik iñuñnik. ³² Agaayyutim nipliutiginigaa taatnatchich iñuich tuquksrauniplugich. Iñuich taamna ilisimagaluaǵaat aglaan sivutmuutiniǵaat pigiiiliqihiq, sulipsuuq anǵniqsut nalaunniplugich tamatkua pigiiilqiruat taatnatchisigun.

2

Agaayyutim Atanniqsuiħha

¹ Tavrali ilvich, kisuugaluaǵuvich, patchisiksraitcutin, atanniqsuqtauruatiin. Taatnamik atanniqsuqapkich atlat iñuich tuqutaksraǵuqtutin ilipnik, takku killiqipmiutin taipkunatitun. ² Agaayyutim atanniǵiaǵai iluqañich killiqiruat, aasriñ ilisimagikput Agaayyutim atanniutaan nalaunñañha. ³ Patchisigiraǵigisri killuliqiruat savaaqaluaññapsi nalaunñaitchuamik. Isumarvisi annakkisiñiplusri atanniutaaniñ Agaayyutim? ⁴ Agaayyutim iħuqqutikkasri suli anuqsrutiplusri, ilaan taqqigaluaǵaasri simmiquplugu iñuuniaħiqsi aglaan suksraǵingitichiksi uuktuǵnaǵumiñaitchuuaq iħuqqutriħha. Kanjisiñǵitpalukkiksi, Agaayyutim iħuqqutigaasri simmiquplugich uummatigikkasri suli mumiquplusri iñuuniaħapsitniñ. ⁵ Aglaan

uummatisi siqquqtut iyagaqtun suli tigganarusri mumigungitlusri. Taatnaqapsi anasriññuqsauriakraqsi aglilaagiksi taivrumanu uvlumi Agaayyutim sagviqqagu qinnautni suli atanniqsugñiaqqagich inupayaat nalaunñajahigmigon. ⁶ Agaayyutim akiligisigaa inupayaaq savaanjugun inuuniahani. ⁷ Ñañich inuich savaaqaqtuatu nakuuruamik anugsrukun piññaguktut kamanautaanik kamakkutmiglu suli tuquyumiññahigmik. Agaayyutim qaitchigisigai isruitchuamik inuuhigmik. ⁸ Aglaan atlat inuich inmiguuqtut ayakhugu maligutchiñiksraqtin ilumutuuruamik. Taatnaqamin malikkaat nalaunñajit chuaq, aasriññ Agaayyutim anasriññuqsagisigai qinnautmigun. ⁹ Ilaan sakiññuqtitkisigai nagliksaaqtillugich pigiliqiruat, Jew-ñunñaisa Jew-ñungñiññaisalu. ¹⁰ Aglaan Agaayyutim qaitchigisigai kamanautmiglu, kamakkutmiglu suli qinuiññamik tamatkua savaaqaqtuatu nakuuruamik, Jew-ñuruanun sivullilugu Jew-ñungitchuanunlu. ¹¹ Uvvatakkua Agaayyutim atanniqsugñisigai inuich atisriññugich.

¹² Inuich maligutaksraqaqtuatu Agaayyutim qaisanani Mosesmun suli inuich taavrumiña maligutaksraqangitchuat iluqatin atirut killuqsagamin. Tamatkua maligutaksraqangitchuat killiqirauplutin piyaqqugñiaqtut. Taatnatuntuuq, tamatkua maligutaksraqaqtuatu killiqirauplutin atanniqsuikkauniaqtut taavrumuuna maligutaksrakun. ¹³ Agaayyutim inuich nalaunñasripchangangitchai tusraakamitruñ maligutaksraq tupigigaluagnagu. Agaayyutim nalaunñasripchagañigai inmiññi kisanik tupiksripmata maligutaksram nipliutaanik. ¹⁴ Jew-ñungitchuat piqangitchuat Agaayyutim maligutaksraiññik tupigipmatruñ tillisaa maligutaksram nalupqinaiyagaa maligutaksraqaht isrummatmikni. Taamna ilumutuuruq maligutaksraqangitchaluaqhutin aglausimaruumik. ¹⁵ Qiññiqitañipmigaat kanjisisilaangit maligutaksram tillisaanik ilitchuqipkairuumik qaugrimmaagiutillaatagmikni nalaunñaruumik nalaunñaitchuamiglu. Ñaatni isrummataata patchitchigagigaich suli ñaatni ñisimaraqtut patchisaungñiññiplutin. ¹⁶ Iluqatin nalunaqtuanñich inuich sagvikkauniaqtut taivrumanu uvlumi Agaayyutim atanniqsuaqsikpagich inupayaat Christ Jesus-kun. Taapkua ñagigaich tusraayugallautam quliaqtuañiggakma.

Jew-ñuruatlu Maligutaksraqlu

¹⁷ Qanuñmi ilvich? Ilvich Jew-ñuniraqtutin, tunñaplutin maligutaksramun Moses-ñum aglagikkaña suli uqavikhutin qaninniplutin Agaayyutim ¹⁸ suli ñisimaniplugu Agaayyutim pisulha suli ñitchuginiplugu nakuuniqsrauruuq takku ñisaqsimaplutin maligutaksramik. ¹⁹ Nalupqisungñipiaqtusri sivulliqsiksrauniplusri qinñitlaichuani suli qaumaksrauniplusri tamatkunani ittuanu taagmi. ²⁰ Isrumaraqtutin algaqsruññiauplugich kinnanaruatu inuich suli ñisautilugich tamatkua naluruatu. Taatnaqhusri, piqaqapsi maligutaksramik, isrumaraqtusri ñisimaniplugu supayaaq suli piqagñiplusri iluqaanik ilumutuuruamik. ²¹ ñisautiriraqtusri atlanik inuñnik. Suvaatami ñisautriññitpisi ilipsitñnik? Uqautiraññigisi atlat tigliktuqungitlugich. Suvaatami tigligaqpsisi? ²² Nipliqaqtusri atlat sayunatqungitlugich, aglaan ilipsi atugaqpsisi taatnatun? Ilipsi uumiksriplusri aanguanik, aglaan tigligaqpsisi agaayyuvinñitññi? ²³ Uqavikaluaqtusri piqagñiplusri Agaayyutim maligutaksranjanik, aglaan kamagaitalchiksi Agaayyun navikapsiun maligutaksraña. ²⁴ Aglausimaruq Agaayyutim makpigaanñi itna, “Jew-ñungitchuat uqamaññuutigigaat Agaayyutim atqa pisigiplusri Jew-ñurusri.”

²⁵ Jew-ñuruani nalunaitmiutchiqsimailipsi ikayuutigigaasri tupigigupsiuñ Agaayyutim maligutaksraña. Aglaan tupiginğitchupsiuñ Agaayyutim maligutaksraña atrinjurusri Jew-ñungitçhuatun, inuktitun nalunaitmiutchiqsimaitçhuatitun. ²⁶ Jew-ñungitçhuat nalunaitmiutchiqsimaitçhuat atuigumin maligutaksram atuqukkanjanik atrinjurut inuktitun nalunaitmiutchiqsimaruatitun. ²⁷ Taatnamik inuich nalunaitmiutchiqsimailaat timimiktigun aglaan tupiksriuat maligutaksramik patchisiqutiniagaasri killiqirauniplusri nalunaitmiutchiqsimaruani. Iipsi Jew-ñuruani piqagaluagtusri aglausimaruamik maligutaksramik aglaan navgugağigaasri. ²⁸ Inuk Jew-ñungitçhuq pisigiplugu nalunaitmiutaqalha timimigun. Inuk animakami Jew-ñupluni sul malihinaqami Jew-ñuruat pilğusriñitnik ilagitlaitçhaa Agaayyutim inuksraqtaagmiñun. ²⁹ Aglaan inuk Jew-ñupiaqtuq kamaksritlaturuaq Agaayyutim ataramik. Jew-ñupiaqtuq inuuruq nalaunñaruakun sivuğaan Agaayyutim. Taatnasriq inuk nalunaitmiutaqagniqsuq uummatmiñi savaagikkanagun Ipiqtçhuam Irrutçhim. Aglausimaruag maligutaksraq savalguitçhuq taatnatchimik. Taatnasriq inuk quyyasriusriaqagisiruq Agaayyutmiñ, inungilaaniñ.

3

¹ Jew-ñuruatmi piqagnaqqat sumik atlat inuich pigingisaratnik? Anniq-sugaqaqqat nalunaitmiutçhiğimiktigun? ² Aa, Jew-ñuruat atqunaq piqaqtut. Sivulligmi, Agaayyutim qaitçhiñigai Jew-ñuruat uqaligmiñik Moses-kun. ³ İumuturuuq ilanjich Jew-ñuruat tuniqsimangilhat Agaayyutmun. Jew-ñuruat tuniqsimailhata nutqaqtitkisivaun Agaayyutim tuniqsimalha? ⁴ Qañaa! Agaayyun sagluyumiñaitçhuq inupayaat ukpiqnanğitchaluaqtitlugich. Aglausimaruag Agaayyutim Makpiğaanani, "Agaayyun, nalaunñasuurutinli uqaligikkapkun.

Akimayumuutinli inuichunniñ uqagaluqmata nalaunñaninñiplutin."

Psalm 51:4

⁵ İlanjich inuich killukun uqaguurut itna, Uvagut killuqsagupta qiniqinniağivut inuich Agaayyutim nalaunñathanik, uqaqhutinj killiqiruni nakuuniplugu. Tarrasuli, uqaginiaqpisiuñ Agaayyun nalaunñanginñilugu anasriññuqsagamisigut pisigilugich killuqsautisi? ⁶ Qañaa! Agaayyun nalaunñanginñiqaqun, qanuqhuni atanniqsulhiñauvagich nunam inui? ⁷ Killiqihigma savgıvqagu Agaayyutim nalaunñalha sulı nangaqtillugu, suvaatami atannikkaunıqqik lıllaa uvaña killulıqıruaq? ⁸ Taamna ilumutuunıqpan, Killulıqıta inunñun nangaqsaaqulugu Agaayyun. İlsautriñgıçhuña taatnatchiñik saglunik, aglaan ilanjisa inuich pasırağıgaatıgıt ilısautriñıpluta taatnatchiñik. Agaayyutimli nalaunñaruakun anasriññuqsagıniğai tamatkua inuich.

İluqatıñ İnuich Nalaunñaruatıçhuaq

⁹ Taatnaqhuta uvagut ihuatlukpisa Jew-ñungitçhuaniñ? Qañaa! Uqaaniktugut inupayaat Jew-ñugaluğumin Jew-ñungitçhaluğumin añalatiqalhat killuqsautmun. ¹⁰ Agaayyutim Makpiğaanani aglausimaruq, "İnuitçhuq nalaunñaruamik, atautchimikunniñ nunam inupayaanani.

¹¹ İnuitçhuq atautchimikunniñ kanıqsimaruamik.

İnuitçhuq pakkıaqıqtuamik Agaayyutmik.

¹² İluqatıñ tunutkaat Agaayyun, iluqatıñ tammaghutinj killuqsautmi. Nalliat savaaqanğitçhuq nakuuruamik, atautchimikunniñ.

Psalm 14:1-3; 53:1-3; Ecclesiastes 7:20

13 Iggianjich atriqaqtut an maruanik iluvignik.

Atugaat uqatin uqaghutin sagluuqtuanik,
uqahinjich atriqaqhutinj nimigiam tuqunanjatun,

Psalm 5:9

Psalm 140:3

14 qanijich immaukqahutin uqapilutitnik uqamaqluutiniglu,
10:7 *Psalm*

15 ataramik tuqqutchihiñaañuplutinj iñunjik,

16 napmun aullaqamin piyaqquñiaqhutin iñunjik
suli sakiñuqtitchiplutin.

17 Iitichuñgitchaat qanuq iñuuniaħiksraqtinj qinuiññakun.

Isaiah 59:7-8

18 Piitchuq taluqsriħigmik Agaayyutmik iluqanjitfi.”

Psalm 36:1

19 Pakmapak ilisimagivut una, Agaayyutim maligutaksraña qaisaña Moses-mun analatchiruuq iñunjik aatchuusriaqaqtuanik taavruminja maligutaksramik. Tarra kiñapayaaq patchisikraqağumiñaitchuq tupigingiħigmigun maligutaksramik, ilipsiunniñ. Aa, Agaayyutim patchisiquťigisigaa iñupayaaq nunami atanniglugu. 20 Taatnamik kiñaanñiñ nalaunñasriyumñaitchuq Agaayyutmi maligutchihiññahigmigun maligutaksram atuqukkananik, atakkii maligutaksram qinñiqtihiññagağigaaťigut qanutun killuqsaqtilaaptiknik.

Qanuq Agaayyutmun Iñuich Nalaunñasripchalhat

21 Aglaan pakma Agaayyutim sagviññigaa qanuq iñuich nalaunñasripkaqtilaaña inñiñi, piqutiginaiğlugu maligutaksraq. Agaayyutim uqautigigaa injilğaanimma aglausimaruakun maligutaksrakun sulivuniksriqiritigun. 22 Agaayyutim iñuich nalaunñasripkağniğai inñiñi ukpiqsriħatigun Jesus Christ-mik. Taamna ilumutuuruq iluqaitñi tunñaviqaqtuani Jesus Christ-mik kisanik. Iluqatinj iñuich atirut: 23 atakkii iñupayaať killuqsagñiqsut, aasriññ ayuqlugu Agaayyutim kamanautaa.

24 Aglaan Agaayyutim iñuich nalaunñasripchağagigai inñiñi ĩħaqqutriħigmigun aatchuutauplugu. Nalaunñasripchağai Jesus Christ-kun tasuqamigich killuqsautmiñ. 25 Tarra Agaayyutim qaitchaa iğñiñi tuqqutquplugu aasriññ maqipkaqlugu aña aħiliqsaqługich killuqsautipayaanjich iluqaisa ukpiqsriuat. Taamna piññigaa qinñiqťichukługu nalaunñaruaħi natqigutriħigmigun killuqsautipayaanik, taputiplugich killuqsautinjitñik iñuich iñuuruat injilğaan Christ tuqunaiññaan. Agaayyutim anuqsruptuni anasriññuqsangitichai pisigiplugich killuqsautinjich. 26 Taavrumuuna Agaayyutim sagviññigaa pakmapak nalaunñatilaani sulinalaunñasripchaisilaani iñupayaanik ukpiqsriuanik Jesus-mik.

27 Taatniinniqman, uqavigaagutiksraipiaqtugut. Suvaata? Takku nalaunñasriyumñaitchugut Agaayyutmi tupigiguptigu maligutaksraña, aglaan nalaunñasriraqtugut ilaani ukpigiguptigu Christ. Ukpiqsriħum nutqaqťitkaa iluqaan uqaviħiq. 28 Takku ilisimarugut iñuk nalaunñasripchakkautilaanjanik Agaayyutmi ukpiqsriħikun Jesus Christ-mun, maligutchiħiqmiguunğitchuq maligutaksramik. 29 Uvva Agaayyun Jew-nuruat kisiminj Agaayyutigivatruch? Agaayyutiginğitmivatruch Jew-nunğitchuat? Ilmun ilaa Agaayyutigipmigaat Jew-nunğitchuat. 30 Agaayyutiqalhiññaqtuq atautchimik. Agaayyutim iñupayaať nalaunñasripkağisigai ilaani pisigilugu ukpiqsriħat, Jew-nuruat nalunaitmiutchiplutinj sulijew-nunğitchuat nalunaitmiutchiñğitlutinj.

31 Uvvami suksraunğiññiaqpisigu maligutaksraña Agaayyutim malikkaptigu ukpiqsriħikuagiaq? Qanñaa! Ukpiqsriħum ilmun atuumapkaqťagaa maligutaksram atuqukkanja.

4

Abraham-ḡum Atrikusrautaulha

1 Abraham, sivulliuruag Jew-ḡuruapayaanun, urrakusrautigilakput iḡunmun ukpiqsriḡimigun nalaunḡasripkakkauruamun Agaayyutmi.

2 Nalaunḡasripkaḡniḡumi Agaayyutmi savaaḡmigun tarra uqavigaagutiksraqaḡayaqtuq, aglaan uqavitḡaitchuq sivuḡaani Agaayyutim.

3 Agaayyutim makpiḡaanḡiñi aglausimaruq, “Abraham ukpiqsriḡuq Agaayyutmik aasrii Agaayyutim akuqtuḡaa piqtigiplugu ukpiqsriḡha nalaunḡasripkakkaupluni.” 4 Iḡuk savakami akiḡiusiaḡaḡaqtuq. Akiḡiusiaḡa aatchuutaunḡitchuq aglaan akiḡikkauraqtuq savaaḡmigun. 5 Iḡuk

nalaunḡasritḡaitchuq Agaayyutmi savaallautagḡmigun, aglaan iḡuk ukpiqsriḡumi Agaayyutmik nalaunḡasripkairuamik aḡaayyutailaamik inḡiñi. Agaayyutim akuqtuḡaḡigaa taavruma ukpiqsriḡha aasrii nalaunḡasripkaḡlugu. 6 David-ḡum uqautigipmiḡigaa iḡuk ilmun quvianami-

uniḡlugu Agaayyutim nalaunḡasripkaḡmagu savaallautagḡmiguunḡitchuag. Itnaḡniqsuq,

7 “Quvianamiurut tamatkua
nalaunḡairrutinḡich Agaayyutim natḡigutipmagich
suli killuqsautinḡich matupmagich.

8 Quvianamiuruq iḡuk
atangum isrummatigingisaḡa killuutiḡaḡlugu.” *Psalm 32:1-2*

9 Taamna quvianamiuliḡ itpa kisiitḡun tamatkunḡa nalunaitmiutchiqsimaruanun? Naagga! Itmiuḡ tamatkunḡa nalunaitmiutchiqsimaillaanun. Uqautigianikkikput Abraham-mun ukpiqsriḡiplugu Agaayyutmik, aasriiñ piqtigiplugu ukpiqsriḡha Agaayyutim akuqtuḡniḡlugu nalaunḡasripkakkaupluni. 10 Agaayyutim akuqtuḡniḡpaun Abraham sivuagun naaga aquagun nalunaitmiutchiḡhan? Agaayyutim akuqtuḡniḡigaa Abraham sivuagun nalunaitmiutchikkaunḡaiñḡaan timimiñi.

11 Abraham nalunaitmiutchikkaunḡiqsuq aquvatigun. Nalunaitmiutchiḡha iḡitchuḡqutaunḡiqsuq Agaayyutmun nalaunḡasripkakkauḡaniktilaanḡa pisigiplugu ukpiqsriḡha. Taatnaḡlugu Abraham aapagigaat iluḡatin iḡuich ukpiqsriḡuat nalunaitmiutaiñḡaḡmin suli akuqtukkauruat nalaunḡasripkakkauplutinḡ Agaayyutmi. 12 Abraham aapagipmigaat tamatkua nalunaitmiutchiqsimaruat. Iluḡaḡmin nalunaitmiutchiqsimaruat timiḡhiñamiktigun kinuviaḡingitchai Abraham-ḡum, aglaan kisiisa tamatkua ilaan kinuviaḡigai tunḡaruat Agaayyutmik atriplugu aapagikkavut Abraham nalunaitmiutchiḡaluaḡani.

Agaayyutim Akiqsruutaa Akuqtukkauruq Ukpiqsriḡikun

13 Abraham kiñuviaḡikkaniḡu akuqtuirut akiqsruutmik paitchaktaaḡti-laaksraḡanik nunamik. Aglaan akuqtunḡitchaa taamna akiqsruun pisigiplugu tupiksriḡi maligutaksraḡanik Moses-ḡum aglaaḡikkanḡun, aglaan akuqtuḡaa akiqsruun Agaayyutim nalaunḡasripchaḡmagu pisigiplugu ukpiqsriḡi. 14 Uvvaami iḡuich akuqtuitḡaniḡpata Agaayyutim akiqsruutaanik maliguaḡḡmiktigun atuḡukkanḡat maligutaksram, tarra ukpiqsriḡiq suutnaunayaiñḡiqsuq aasriiñ Agaayyutim akiqsruutaa suutnaunḡiḡluni.

15 Maligutaksram itḡaḡtitkaa Agaayyutim anasriñḡuqsaguuḡilaanḡa iḡunḡik tupiksritḡaitchuanik maligutaksrapayaamik. Takku iḡuich maligutaksraitḡaminḡ tupiksriḡḡirrutiksramik piitchut.

16 Taatnaḡhutinḡ iḡuich akuqtuḡaḡigaat Agaayyutim akiqsruutaa ukpiḡutiḡaḡaminḡ, aasriiñ taamna akiqsruun ilaan aatchuutigigaa

akiilluni iluaqqutriġmigun. Agaayyutim akiqsruutaa akiitñami, iluqaġmin qitungaġikkanat Abraham-ġum akuqtulhiñaugaat. Akiqsruun taamna ingiññiqsuq kisiitñun Jew-ġruanun maligaqtuat maligutaksramik. Itmiuq atlapayaanun ukpigutiqaqtuanun Abraham-tun. Ilaa aapagigikput.

¹⁷ Aglaksimalhatun Agaayyutim Makpiġaanani, “Aapaġuqtitkikiñ iñugiaktuanun iñuġnun.” Abraham ukpiġigaa Agaayyun iñuupchaitlaruaq tuqunaruunik sulitaiyuiruaq sunik ingitchuanik ilipkaqluġich.

¹⁸ Abraham ukpiqsriruq niġiugaqaqhuni niġiunaġumiñaitchaluannan aapagiliutinayaġniġu iñugiaktuanun iñuġnun, takku niplusriaqaqhuni, “Kiñuviatin iñugiaksigisirut.”

¹⁹ Abraham-ġum ukpiqsriġha Agaayyutim sayaiqsingniñiqsuq isrumagaluanġaġmi timini tuqunipluġu, takku tallimakpiġaġuyasripluni aasrisuli aġnaat Sarah qitungitlailtuni.

²⁰ Ukpiqsriġhan uniñiġiñiġaa. Ilaan arguaqtungniñiġaa Agaayyutim akiqsruutaa. Ukpiqsriġha sayaktusriġlaaġniqsuq, aasriiñ nangaqluġu Agaayyun.

²¹ Nalupqiġingillapiġaġniġaa Agaayyutmun atuumapkaġniqtilaanja akiqsruusriġġikani.

²² Taatnaqhuni Agaayyutim akuqtuġniġaa Abraham nalaunġasripkakkaupluġu inmiñi pisigipluġu ukpiqsriġha.

²³ Aglaan tamatkua uqaġhich Agaayyutim Makpiġaanani Abraham nalaunġasripkakkaupluġu ukpiqsriġhagun aglakkaungniñiqsut kisianik piqutigipluġu Abraham.

²⁴ Tamatkua uqaġhich aglakkaupmiñiqsut uvaptiknun. Agaayyutim akuqtuqmigaatigut nalaunġasripkakkaupluta ukpiqsriġiptigun. Ukpiġigikput Agaayyun anipkairuaq Jesus-mik Atannaptiknik tuquġimiñi.

²⁵ Jesus tuġukami akiġniġai navġuiġiput aasriiñ anipkakkaukami tuquġimiñ nalaunġasripkakniġaatigut Agaayyutmi.

5

Qiñuiġutikkauġiq Agaayyutmi

¹ Taatnamik nalaunġasripkakkaupluta Agaayyutmi ukpiqsriġiptigun qiñuiġutikkaurugut Agaayyutmun atannaptigun Jesus Christ.

² Ilaan anmaġniġaa utlautihiksrapput Agaayyutmun aasriiñ pakma ilitchuqsriġluta iluaqqutaanik. Quviasrukhuta quyagikput Agaayyun ilaliutihiksrapput kama-nautaanilaaatnigun.

³ Uvvasuliuna, quviasruutigipmigiġut sakiqniuliptigun, ilisimaplugu sakiqniugutit anuqsrusripkahuta.

⁴ Anuqsruġiq tikiutriruq Agaayyutim iluaksriġhanik, aasriiñ ilaan iluagigumisigut niġiugaqaqtugut.

⁵ Aasriiñ niġiukkam qapiqtaqtinniangitchaatigut, takku Agaayyutim aatchuġaatigut Ippitchuaq Irrutchimik, aasriiñ taavrumuuna qiñiqtitkaatigut qanutun piqpagillapiaqtilaaptiknik.

⁶ Uvaptiknik ikayugumiñaiġiaqtitluta piviksraq nalautitman Christ tuqutigai agaayyutailaani.

⁷ Nallipsaunniñ tuqqtisunġiangitchaa anniqsuqaġluġu atla iñuk. Ilaatnisamma iñuum tuqqtinayaġaluaqpallukkaa nakuuruaq iñuk,

⁸ aglaan Christ tuqqtigaatigut killuliġiraupkaqhuta. Taavrumuuna Agaayyutim qiñiqtitkaa piqpakriġlapiiñ uvaptiknik.

⁹ Nalaunġasripkakkaurugut Agaayyutmi augikkaġagun Christ-ġum tuqputaupman. Taatnaqhuta nalupqisunġiaqqtugut Christ-mun annautiniaqtilaaptiknik Agaayyutim qinnautaanil uvlumi atanniġvinġmi.

¹⁰ Uumigiraupkaqhuta Agaayyutmi ilaan qiñuiġutigaatigut inmiñi tuqputaulhagun iġniġmi. Pakma Agaayyutim ilauraġgiliutipmatigut nalupqi-naitchuanik annautigisigaatigut iġniġmi iñuulhagun.

¹¹ Uvvasuliuna,

pakma quviasruutigillapiagikput Agaayyun atannaptigun Jesus Christ qiniigutriruakun uvaptiknik Agaayyutmun.

Adam-lu Christ-lu

¹² Killuqsaun tikiumaniqsuq iñupayaanun takku iñuqaaq Adam killuqsaqtuq sulii pisigiplugu killuqsautaa tuquliq tikiumapmipluni iñupayaanun. Iluqatin iñuich tuquruksraguñiqsut takku iluqani iñuk killuutinituq. ¹³ Iñupayaat iñuuruat killuqsagñiqsut Moses-ñum akuqtunaiñjaanunniññ maliğutaksramik Agaayyutmiñ. Aglaan Agaayyutim iñuich patchisauniñgitchai killuqsautikun takku piqangitlutin sulii Agaayyutim maliğutaksrañjanik. ¹⁴ Adam tuquniqsuq tupiksriñgitluni Agaayyutim tillisaanik. Iñupayaq Adam-miñaglaan Moses-mun tuquruksrauniqsuq. Aglaan tuquruksrauruttuq killuqsangitchaluanñağmin taatnatun Adam tupiksriñgitmatun. Adam atriqagñiqsuq Christ-mik aggiqsuksrauruamik sivuniksrami. [Aglaan Adam tuquliğmik pipkaipman Christ iñuuliqaqtitchiruq.] ¹⁵ Aglaan Agaayyutim akiilaq aatchuutaa atriqangitchuq Adam navguiñhatun. Iluqatin iñuich tuqurut pisigiplugu atautchim iñuum navguiñhagun. Aglaan Agaayyutim akiilaq aatchuutaa iluaqquataagun atautchim iñuum Jesus Christ-ñum kamanatluktuanuruq [navguiñhaniñ iñuum Adam]. ¹⁶ Agaayyutim akiilaq aatchuutaa atlauruq atautchim iñuum killuqsautaniñ. Takku aquagun atautchim killuqsautaan tikiumaruq atanniqsuiñiq iluqaitñun tuqqutaksraguñniplugich. Aglaan aquatigun kisiññaitchuat killuqsautit tikiumaruq Agaayyutim akiilaq aatchuutaa iluqaitñun nalaunñasipkağniplugich. ¹⁷ Atausriq iñuk killuqsagñiqsuq aasriiñ piqutigiplugu ilaan navguiñha tuquliq umialiktun aňalatchiaqsiruq iluqaitñik iñuñnik. Aglaan qanutun kamanatluktigiva savaaqalha atautchim iñuum Jesus Christ! Iluqatin iñuich Agaayyutim nalaunñasripkakanj iñmifi kamañaqtuakun iluaqquatriñğimigun aňalatchigisirut umialiktun iñuumiağimikni umuuna Jesus Christ.

¹⁸ Tarraami, piqutigiplugu atautchim iñuum navguiñha Agaayyutim tuqqutaksraguñigai iñupayaat. Taatnatuntuq piqutigiplugu atautchim iñuum nalaunñaruam savaaña Agaayyutim qainñigai natqigutritiğlu killuqsautinik iñuñiğlu iñupayaanun [ukpiqsriruanun]. ¹⁹ Atausriq iñuk tupiksriñgitluni Agaayyutim, taatnaqhutin iñupayaat killuliqiriguqtut. Aglaan atautchim iñuum tupigiplugu Agaayyun, taatnaqhutin iñupayaat nalaunñasripkakaugisirut.

²⁰ Agaayyutim qaitchiñigaa maliğutaksraña Moses-kun. Taavrumuuna iñuich iñitchuğiragigaat qanutun killuqsautilaaqtin navguiñğimiktigun Agaayyutim maliğutaksraña. Aglaan killuqsaun iñugiaksitmukman Agaayyutim iluaqquataa iñugiaksitmutlukuq. ²¹ Tarrali killuqsaun aňalatchipluni tuqulikun, aglaan Agaayyutim iluaqquataa aňalatchiruq nalaunñaruakun tikiutluta iñuuliğmun Jesus Christ-kun atannaptigun.

6

Tuqunaruq Killuqsautmun Aglaan Iñuupluni Christ-kun

¹ Taamna taatniitman, killuliqituiñaqtuksrauvisa qiniqititçhağlu qanutun Agaayyun iluaqquatriñqaqtılaaña? ² Qañaal! Ukpiqsrigupta Christ-mik tuqunaruq killuğmun. Qanuğuta iñuumiaqtuiñağisiñiqpisa killukun? ³ Puuyuğniqpsi, iluqapta paptaakkaukapt Christ Jesus-ñum atqagun piqasriutirugut ilaan tuqulhanun. ⁴ Taatnaqhuta paptaakkaukapta iluviqataurugut Christ-mi aasrii piqasriutipluta tuqulhanun. Aasriiñ

Christ-tun anjpkakkauruatun tuqunaruaniñ kamanautiqaqhuni sanñiagun Aapauruam, uvaguttuug akuqtuirugut nutauruamik iñuuligmik iñuuruksraupluta taavrumuuna.

⁵ Takku piqasriutiapluta Christ-ñum tuqułhanun paptaakkaukapta, taatnaton piqasriutigisipmiugut anjpkakkaułhani iñuuniağuta. ⁶ İlisimagikput una, Christ kikiaktuutrikkaupman iñuuligruaqpıt kikiaktuutruağataurıt ilaani, sanñia killuqsautim piyaqququplugu, savaktaagrıutqunğigıta killuğmun. ⁷ Kiñapayaaq tuquruag aňalatingıguuruq killuqsautmun.

⁸ Ukpıgıgıgıput tuquqataukapta Christ-mi iñuugataugisiñipluta ilaani. ⁹ İlisimagikput Christ anjpkakkauruag tuqunaruaniñ tuqquıtıkkumıñiaıpaıłha. Tuqułhum aňalatlaıgñıgaa. ¹⁰ Christ tuqukami tuqunıqsuq atausrıgmıaqhuni akıılısuklugu sanñia killuqsautim. Pakma iñuuruq, iñuutuıñıaqhuni Agaayyutmun. ¹¹ İlipsiıasrıiñ isrummatıgıruksraurusrı ilipsitñik tuqunaruatun ilııusrı sanñjanun killuqsautim aasrıiñ iñuulusrı Agaayyutmun uumuuna Christ Jesus-kun.

¹² Taatnağusrı killuqsautmun aňalatıtnagıch timıgıkkası maani nunami. Aňalatıtnagu pisugrualıpsıtñun. ¹³ Atusrıñağnagıch sullıñgi timıgıkkapsı savaktıllugıch nalaunñaitchuamik. Aglaan qaitchısıtçı ilipsitñik Agaayyutmun iñuktıtun anjpkakkauruatun tuqunaruaniñ sulı pakma iñuuruatun Christ-mi. Aňalatıchıgıñı sullıñgi timıpsı Agaayyutmun, aasrıiñ atugumausrı nalaunñaruamik. ¹⁴ Killuqsautim aňalatlaıgñıağasrı takku iñuunğıtchusrı tupıksrııpsıgıñ malıgıtaksramık aglaan iñuurusrı Agaayyutim iħaąqutaagun.

Savaktaagrıułha Nalaunñarualıgmun

¹⁵ Qanugısiñıqıpsa? Pakma iñuunğıqsugıt tupıksrıııptıgıñ malıgıtaksranık Moses-ñum qaisanık aglaan iñuuruğıt iħaąqutaagun Agaayyutim. Taamna pisıgıplugu killuqsauraaqtuksrauvisa? Qanaa! Killuqsauqtuksrauıumıñıaitchugıt. ¹⁶ İmun ilısımagıksı una, qaitñapsı ilipsitñik kisumun savaktaagrıgıqtusrı taavrumıña. Tupıgırsrağagıgıksı taamna iñuk sulı atanıgıgıksı. Tupıksrııpsı killuqsautmik tuqupkagısgıasrı. Aglaan tupıgıkapsıñı Agaayyın ilaan nalaunñasrıpchagağıgıasrı iñımiñi. ¹⁷ Qanıqsuamı savaktaagrıgıkkasrı killuqsautim, killuğmik aňalatiqaqhıusrı. Aglaan quyanagtıq Agaayyın, pııłapiaqhusrı tupıgıgsrı ilısautıtaturuat ilipsıtñun. ¹⁸ Aasrıiñ annaktıtanıkhıusrı killuqsautmıñı savaktaagrıgıqtusrı pakma nalaunñarualıgmun. ¹⁹ Uqautıgıgıga savaktaagrıuııq uqahıgıñık kanıqsıñaqtıanıık takku kanıqsımmağıksıtquplıusrı. Qanıqsuamı qaisımapmatun ilipsıtñik savaktaagrıgıpkahıusrı killuqsautmun sulı killıulıqıhıgımun, taatnatuntuuq pakma qaitchuksraurusrı ilipsıtñik savaktaagrıgıpkagıusrı iñuunıahıgımun nalaunñarualıkun ilıqnaughıusrı Agaayyutmun. ²⁰ Qanıqsuamı savaktaagrıuıñapsı killuqsautmun iñuunıatııtchıusrı nalaunñarualıkun. ²¹ Savaaqatıusrı pıgııtchıanıık aasrıiñ taatnatchım iñuutçım pakma kanıgııllıkapsı annıqsunğıtçıasrı aglaan tıkiutrıraqtuq tuqulıgımk. ²² Aglaan pakma annaktıtanııkıtusrı killuqsautmıñı savaktaagrıııtıplıusrı Agaayyutmun. İluqnaughıusrı ilaanun savaaqatıasrıusrı akuqtııyunaqtıamık Agaayyutmun aasrıııı Agaayyutim akıııñııağasrı isrııtçıamık iñuulıgımk. ²³ Kiña killuqsauqtıagıkuqtııruq killuqsautım akıııtaanıık –tuqulıgımk. Aglaan Agaayyutım akııııağ aatçıuıtıgıgaa isrııtçıuag iñuulıq tamatkunıña atausrıñıuqatıurıunun Christ Jesus-mun atannaptıknun.

7

Atrikusraun Ilaqatniĥikun

¹ Aniqatiut, iluqasri kanjiqsimagiksi maligutaksraq Moses-ŋum aglaagikkana. Iisimapmigiksi maligutaksramun anjalatha inuk inuusrugaanŋagmi. ² Uvvaami taamna urriqsruutaupmiuq, agnaq nayuutigisiruq maligutaksrakun anutmikni inuuniqtutilaanani. Aglaan anutrin tuqukpan ilaqatnitqihinauruq tuvraqhugu maligutaksraq. ³ Aglaan ilaqatnikkumi atlamik anutmik uini inuunŋaan, maligutaksram nipliutigigaa sayunaruaniplugu. Aglaan anutrin tuqukpan agnaq ilaqatnitqihinauruq. Taatnaqhuni ilaqatnikkumi atlamik anutmik uini tuquanikpan patchisaitchuq maligutaksramin.

⁴ Aniqatiumaan, taatnatun itmiuq ilipsitun. Christ tuqupman, tuquqatigiruatuun pigiksi, aasriin aglausimaruat maligutaksrat anjalangigaasri. Pakma pigiliutiipkaqtusri atlamun. Pigiliutigaaasri anitqiksitaaruam tuquhigmin. Tarraasriin inuuruksraurusri Agaayyutmun savautilugu.

⁵ Qaanijqsuami inuusrugaanŋapta kanjigruaqtakun pisugruakipta anjalatagigaa timigikkaqput pisigiplugu maligutaksraq. Tarra savaaqaqtugut savaktaksragingisaptiknik maliglugu maligutaksrana Agaayyutim. Suragahipayaapta tikiutigaatigut tuquhigmun. ⁶ Pakma patchisaikkaaurugut maligutaksramin, aasriin tuqunaruatuun ililuta maligutaksramun isiqtagipluta qaanijqsuami. Taatnaqhuta pakma savautingitchikput Agaayyun utuqqakun aglausimaruakun maligutaksrakun, aglaan pakma savautiaqsigikput Ipqitchuakun Irrutchikun inuunŋapta nutauruamik inuuhigmik.

Maligutaksraglu Killuqsauulu

⁷ Isrumavaluktusri nipliŋnipluna killuqsauulu maligutaksraglu atiniplugik taapkuak. Taatniingitchuq. Aglaan maligutaksrakun kanjiqsigiga killuqsautim qanuutautilaana. Nalunayagiga kaviugutiq maligutaksram nipliutigingitpaga nalaunŋaifiŋniplugu itnatauruuq, "Kaviuqnak." ⁸ Aasrii killuqsautim pisaasruqsipluni atuqtitkaqsipluna taavrumina tillitmik suliq qanusripayaamik nalaunŋaitchuamik. Aglaan maligutaksraitman killuqsauun sanjiksraitchuq. ⁹ Inuuniaguugaluqaqtuami maligutaksraiilaakun ilitchugigaluaqnagu maligutaksraq. Aglaan maligutaksram ilitchuqipkaqmagu tillin taraknaaglaan killuqsauun uummatqiaqsiruq. Taatnaqhuna inuutichikun tuquruna. ¹⁰ Tillin tikiutriruksraqtuuq inuuhigmik uvanun tikiutripiaqtuq tuquhigmik. ¹¹ Killuqsautim kinnipluna tillisikun tuqupkagaana inuutichikun. ¹² Tarra aglausimaruuq maligutaksraq ipqitchuq. Taatnatuntuuq tillin ipqitchuq nalaunŋapluni nakuuplunilu.

¹³ Itnautauinipami? Qanusrim nakuuruam tikiutiniqpana tuquhigmun? Qanaa! Killuqsautim atuqlugu nakuuruuq [tillin] tuqupkagaana. Taamna atummiruq uvanun qiniqqupluna qanusritulaanani killuqsautim. Tillin qiniqtagigaa killuum pigiiŋlapiqtilaana.

Anuyaktuiŋatiq Killuqsautmik

¹⁴ Iisimagikput maligutaksram agaayyutmiqnisauha, aglaan uvana animaruna kanjigruaqtaraqhuna. Killuum anjalatagigaana tigutaanupmatun.

¹⁵ Kanjiqsilaitchiga suragagiga. Piŋgitchitka nakuuruat pisukkatka, aasriin suragahuna pigiutchanik uumigikkannik. ¹⁶ Aasrii atuqpkich atunggisata uumigiplugich, anigiga maligutaksram nakuutilaana. ¹⁷ Nutauruam inuutichima pipkanŋitchai tamatkua uumigikkatka. Aglaan ilitqusrigruagma ilumni pipkagagigai. ¹⁸ Ii, ilisimagiga ilitqusrigruag ilumni nakuungisilaana, atakkii kanjigruaqtaraqhuna uvamni. Suragagukkaluagiga

nakuuruaq aglaan suraǵalguitchiga. ¹⁹ Atuǵitchaǵigiga nakuuruaq atuǵukkaǵa aasriiǵn atuǵlugu pigiitchuaq atuǵuǵisaga. ²⁰ Taatnaǵlugu atuǵuunigupkich atuǵuǵisatka, nutauruam iǵuutchima atuǵtingitchai tamatkua, aglaan ilitqusriǵruam ilumni atuǵtitaǵigaanǵa tamatkuninǵa pigiitchuanik.

²¹ Taatnaǵlugu ilitchuǵigiga taamna ilumutuuliq, suraǵaqsaqama nakuuruamik pigiitchuam nayuǵaǵigaanǵa. ²² Uvva uummatimni quviasruutigigaluǵigiga Agaayyutim maligutaksraǵa, ²³ aglaan qinǵigiga atla maligutaksraǵa aǵalatchiruaq timimnik. Timima maligutaksraǵan aǵuyakkaa akilliliǵlugu maligutaksraǵa isrummatimni. Taamna atla maligutaksraǵa aǵalatchiruaq timimnik killuum maligutaksraǵigaa, taavrumaasrii aǵalatchiruaq tigutaǵgiliutipluǵa. ²⁴ Ihuǵliuǵnaǵniappat! Iǵukniaq uvaǵni! Kia annautigisivaǵa taavrumakǵa timimiǵn tikiutriruamiǵn tuǵuǵimun? ²⁵ Agaayyutim annautigisigaanǵa. Quyaǵigila anniqsuǵluqmaǵa uumuuna Jesus Christ atannaptiǵun! Tarraasriiǵn isrumamni kamagisukkigiga Agaayyutim maligutaksraǵa, aglaan ilitqusriǵruaǵma tigutaǵipkaǵaanǵa maligutaksraǵanun killuum.

8

Aǵalatillutin Irrutchikun

¹ Tarraami pakma, Agaayyutim tuǵqutaksraǵutqikkumiǵnaitchai tamatkua atausriǵnuqatauruat Christ Jesus-mun. ² Takku maligutaksraǵan Irrutchim tikiutriruam iǵuulǵimik Christ Jesus-kun patchisaǵigaanǵa maligutaksramiǵn tikiutriruamiǵn killuǵmik sulit tuǵuǵimik. ³ Agaayyun savaktuǵ maligutaksram savaǵilguisanǵanik. Maligutaksraǵa iǵuk nalaunǵasripchatlaitchaa Agaayyutmi sukunnniǵn, takku killiqiǵuǵaqtuǵanupluni kamagitlaitchaa maligutaksraǵa. Agaayyutim tuyuǵigaa iǵniǵikkani nunamun timiqǵlugu iǵuutquplugu uvaptiktun sulit akilliliutitǵuǵlugu killuqsautmun. Taavrumuunaasriiǵn Agaayyutim piyaǵquqtaksraǵuǵniǵaa killuqsauǵn aǵalatchiruaq killukun pisuhǵruaptiknik. ⁴ Agaayyutim kamaksritǵasripkaǵaatigtut nalaunǵaplutiǵn atuǵukkanǵatnik maligutaksram. Pakma iǵuuniatǵutugit malingiqǵlugu kanǵiǵruaǵput aglaan malikǵlugu Irrusriq. ⁵ Tamatkua aǵalatittuat irrusriǵruamun iǵuusruurut quyalinǵiaǵlugu irrusriǵruaǵ. Aglaan tamatkua aǵalatittuat Ipqitchuamun Irrutchimun iǵuusruurut quyalinǵiaǵlugu Ipqitchuaq Irrusriq. ⁶ Iǵuum isrummataa aǵalatmagu irrusriǵruanǵan ittaqtuǵ tuǵuǵi, aglaan isrummataa aǵalatmagu Ipqitchuam Irrutchim ittaqtuǵ iǵuulǵi sulit qinǵiǵniǵa. ⁷ Taamna ilumutuuruq takku iǵuum isrummataa aǵalatpagu ilitqusriǵruanǵan akitǵniǵasimaǵaa Agaayyun. Taamna tupiksrisunǵitchuq Agaayyutim maligutaksraǵanik; takku tupiksriǵuitluni. ⁸ Tamatkua iǵuuiǵn aǵalatittuat kanǵiǵruaǵmiknun quyalilǵuitchaat Agaayyun. ⁹ Aglaan ilipsi aǵalangitchaasri kanǵiǵruaqtapsi. Aǵalatkaasri Ipqitchuam Irrutchim, ilumun taamna Irrusriǵan Agaayyutim inniqpan ilipsitǵi. Aglaan kiǵna iǵuk piqǵanǵitpan Irrusriǵan Christ-ǵum pingingitchaat Christ-ǵum. ¹⁰ Killuqsautim timigikkasi tuqunǵakǵai, aglaan Christ itpan ilipsitǵi Ipqitchuam Irrutchim qaitchigaasri iǵuulǵimik takku Christ-ǵum nalaunǵasripkaǵhusri Agaayyutmi. ¹¹ Agaayyutim Ipqitchuaq Irrusria aǵitqiksitchiruaq Jesus-mik tuqunǵaruaniǵn iǵuukpan ilipsitǵi, taavruma Ipqitchuam Irrutchim iǵuuruam ilipsitǵi qaitkisipmigaa iǵuulǵi timipsitǵin tuqusǵumaruanun.

¹² Taatnaqhuta aniqatiumaan, aňalatitnata kanjgruaqtamun. Iñuuniaqtuksraungitchugut tumigitqukkanagun killuqsautim. ¹³ Iñuuniağupsi kanjgruapsigun tuquniaqtusri. Aglaan Ipqitchuam Irrutchim ikayuqtitchupsi nutqautitlasriľuġu killiqiħiqsi tarra iñuuniaqtusri. ¹⁴ Iľilgaağillapiagai Agaayyutim tamatkua sivulliuqtittuat Ipqitchuamun Irrutchimun. ¹⁵ Ipqitchuam Irrutchim akuqtukkařput irrusriġingitchaa tigutaacsiumhum iqsiľhumlu. Ipqitchuam Irrutchim pigikkapta iľilgaağiliutipchağaatigut Agaayyutmun. Taavrumuuna Ipqitchuakun Irrutchikun niplitlasrirugut, “Abba, Aapaan.” ¹⁶ Taavruma Ipqitchuam Irrutchim iľitchuğipkağaatigut nalupqinaiqľuġu Agaayyutmun iľilgaağitilaaptiknik. ¹⁷ Agaayyutim iľilgaağiniqpatigut tarra akuqtuigisirugut ikayuusrarianik piksirrurtafińik uvaptiknun. Akuqtuigisirugut tamatkunija Agaayyutmiń piqatigiluguch Christ. Aglaan nagliksaaqtuksraurugut atriluguch Christ nagliksaaħa. Taatnaqqaaguta pińńaktaaqağisirugut kamanautmik atriluguch Christ.

Sivunnaptikni Ittuaq Kamaun

¹⁸ Uvva pakma nagliksaaqsirugut. Aglaan nagliksaaħiqput pakma atriqagumińaitchuq ilaan kamanautaanun sagviğńiakkanun uvaptiknun. ¹⁹ Iľuqani Agaayyutim ińiqtaņa utaqqitlaillapiagataqtuq Agaayyutim sagviiħiksraňanik kisut qitunğagipiaqtilaanjitńik. ²⁰ Suapayaaq Agaayyutim ińiqtaņa piunğiqsağumaruq, piśuhingisagağmigun aglaan Agaayyutim sivunniutaagun. Aglaansuli niğiuğaq ittuq: ²¹ Iľuqani Agaayyutim ińiqtaņa aňalangigńiagaa piunğiqsitchirağaqtuam, aglaan piqatauyumińaqsiluguch kamañaqtuamun patchisaħiğmun piqatigilugich Agaayyutim iľilgaañi. ²² Iľisimagikput iľuqaisa qanusripayaat Agaayyutim ińiqtañińi utaqqiľhat uvuňanunaglaan iħuilliuğaluaññağmiń, atripluguch ağnaq aulliyautikmatun. ²³ Kisimiħińaunğitchuat tamatkua ińiqtat utaqqirut aglaan utaqqipmi-uguttuuq iħuilliuğaluaññaapta irrutchiptigun. Agaayyutim aatchuğaatigut Ipqitchuamik Irrutchimik nalupqinaiqľutaupľuġu. Aasriiń utaqqigikput Agaayyutmun qitunğagiliutipiaqtilaaksrařput. Utaqqigikput timigikkapta simmikkaħiħksraņa. ²⁴ Taamna niğiuğisağikput anniqsukkau'apta. Qińianiksimaniguptigu taqqikkařput taamna niğiuğayuyumińaińińayaqtuq. Iñuich niğiułtaichut qanutchimik pigiliutianikkagağmiknik. ²⁵ Aglaan niğiuğaaqatugutsuli qanutchimiktaimma pińńaktaağianingisaptiknik, utaqqigikput anuqsrusriľuta aasriiń kimmutigillapiaqľuġu. ²⁶ Ipqitchuam Irrutchim ikayuqsimaagaatigut pilguirrutiptigun. Takku nalurugut qanuq agaayuliksrařptiknik; aglaan Ipqitchuam Irrutchim ińmińik uqautigiľluta Agaayyutmun qiniqqaluktualligataqħuni uqautigilguisaptigun. ²⁷ Agaayyutim qiniğagigai ińuich uummatinjich. Iľisimagaa isrummataa Ipqitchuam Irrutchim, takku Ipqitchuaq Irrusriq uqapsaağutripluni Agaayyutmun piqutigiľlugich ińuğikkani tuvraqľuġu piśuħa. ²⁸ Iľisimagikput, supayaatigun Agaayyutim savaqatigirağigai nakuħiksraňatnun piqpaħsriřuat ińmińik, tamatkua ilaan tuqľukkani tuvraqľuġu sivunniutigikkani. ²⁹ Agaayyutim iľisimaniğai tamatkua tuqľukkani ińiqsigaluaqani nunamik. Piksrařtaaginigai atriqaquľlugich iğniğmisun. Taavrumuuna Jesus sivulliuğniğsuq akunğatni ińuğiaqtuat aniqatigiħch. ³⁰ Taatnaqľuguch Agaayyutim piksrařtaagikkani tuqľuğniğai, aasriiń tamatkua tuqľukkani nalaunñasriřkağai ińmińi. Tamatkua nalaunñasriřkakkani ińmińi piqatigigisigai kamanautmińi.

Agaayyutim Piqpaqsriħha Christ Jesus-kun

³¹ Tamatkua taatniinniḡmata, sumik nipliḡisitlavisa taavrumuuna? Agaayyutim nayuqpatigut kia-unniinñ akillilīqsuḡumiñaitchaatigut. ³² Agaayyutim qaitlugu iḡñi nagliksaaqtitkaa piqutigipluta. Taatnaqhuni Agaayyutim ilumun qaitchigisigaatigut supayaamik akiilaaglugu. ³³ Kiami patchisigisivagich iñui Agaayyutim piksraqtaagikkañi? Agaayyutim kisimi nalaunnasripkaqsimagai. ³⁴ Kiña nipliḡisiva Agaayyutim iñui tuqqutaksraḡuḡniḡugich? Kiñaunniinñ nipliḡumiñaitchuq! Takku Christ Jesus tuqqutigai, aasriinñ anitqiksuq tuquliḡmiñiñ. Pakma Agaayyutim taliqpian tunjaaniñ uqapsaagutigaatigut ilaanun. ³⁵ Qanutchim piqsitkisivatigut piqpaqsriħhaniñ Christ-ñum? Sakiqnam naaga ihuilliuḡhum naagaqaa nagliksaaḡhum naaga kakkaaqsuiḡhum naaga atnuḡaanjiliuḡhum naaga navianniuhum naagaqaa tuquḡhum? ³⁶ Aglausimaruq Agaayyutim makpiḡaanñi, "Piqutigiplusri tuqqutaurugut ataramik.

Iñuich anjallaḡukkaatigut ipnaisun tuqqutaksratun."

Psalm 44:22

³⁷ Qañaa! Iluqaisigun tamatkunuuna sakiqniḡutiptigun Agaayyutim akimapkaḡaatigut piqpagirigikkapta. ³⁸⁻³⁹ Ii, nalupqigingitchiga sumun piqsitchemiñaisilaaqput piqpaktañaniñ Agaayyutim. Tuquḡhum unniinñ iñuuḡhum unniinñ israḡulḡich unniinñ tuḡḡaich unniinñ sut pakma ittuat unniinñ tikisaksrat unniinñ sanḡich unniinñ sut ittuat quliptikniḡu atiptikniḡu naagaqaa sumunniinñ iluqaani nunami piqsitchemiñaitchaatigut Agaayyutim piqpaqsriħhaniñ ittuamiñ Christ Jesus-mi atannaptikni.

9

Agaayyunlu Iñuksraqtaañiḡu

¹ Atausriñḡuqataupluḡa Christ-mun suli anjalatiqaḡuḡa Ipqitchuamun Irrutchimun nalupqigingitchiga qauḡrimmaḡiutillautamni uqaliḡa ilumutuuruamik. Saglungitchuḡa itna uqaqama, ² Ihuilliuḡlapiḡaḡtuḡa suli alianniullapiaḡtaḡuḡa piqutigiplugich Jew-ñuruat. ³ Uvvatuq ikayutlalagich Jew-ñuruat aniqatitka iñuqatitka. Uvvatuq anasriñḡuqsakkaulaḡa piḡḡluḡaunniinñ Christ-miñ ikayuḡumiñḡupkich anniqsuhiksrañatnun. ⁴ Israel-aagmiut iñugigai Agaayyutim piksraqtaagiplugich. Ilaan tiguḡaginiḡai piqatlasriplugich kamanautmiñik. Ilaan qaiññiḡaa ilinjitñun sivunniḡutni suli maligutaksraḡa [Moses-kun] suli agaayumaagvik suli akiqsruutniḡu. ⁵ Qitunḡaḡiḡaich kamanauḡtuat sivulliapta, aasriinñ ilinjitñiñ Christ animaruq Agaayyutaupluni. Quyanaqtuq qañavak! Taatnatuquvva.

⁶ Itnautingitchiga Agaayyutim atunḡiññiḡugich akiqsruutigikkañi ilinjitñun. Atakkñi kiñuvianjich Israel-ñum ilanjich Israel-aagmiupianḡungitchut. ⁷ Suli ilanjihñiñḡ Abraham-ñum kiñuvianji ilumun ililḡaagigai. Aglaan Agaayyun nipliḡsuq Abraham-mun, "Kiñuviaksratin akiqsruutigikkatka itkisirut Isaac-miñ." ⁸ Itna ittuq, iluqaisa Abraham-ñum kiñuvianji Agaayyutim ilumun ililḡaagingitchai, aglaan kisiisa tamatkua ililḡaagiliutikkañi Agaayyutim animaruat akiqsruutaagun Abraham-mun. ⁹ Agaayyutim akiqsruḡniḡaa Abraham itna, "Nalauḡlugu piviksraq utiḡisiruḡa aasrii Sarah iḡniqaḡisiruq."

¹⁰ Taamnañhiñḡaḡitchuq. Rebecca-m malḡik iḡñak aapaqaqtuk sivulliaptiknik Isaac-mik. ¹¹⁻¹² Aglaan malḡuk iḡñak anigaluḡaḡnagik Agaayyutim uqautigaa Rebecca, "Aapiyañan savautigisigaa nukatchiani." Agaayyun

nipliǵiñiqsuq taavrumiŋa nukatpiaǵruk savaaqaǵaluaqnaǵik nakuuruamik unniñ pigiitчуamiglu. Taavrumuuna ilitchuǵigikput, Agaayyutim piksraq-taaginiǵaa atausriq sivunniutigikkaǵmigun pisuligikkaǵmigunlu. Piksraq-taagiyumiñaitchaa iñuk savaaqaǵhagun. ¹³ Agaayyutim uqalha itniinniǵsuq, “Piksraqtaagigiga Jacob aglaan piksraqtaaginiǵitlugu Esau.”

¹⁴ Qanuǵmi nipliǵisivisa taavrumuuna? Agaayyun nalaunñaitpa? Taatni-ingitчуuq! ¹⁵ Agaayyutim Moses nipliutigaa, “Qiniǵitkisigiga iluaqqutriǵiga kisumun iluaqqutrisukkamnun.

Qiniǵitkisigiga ilunñuksriǵiga kisumun ilunñugisrukkamnun.” *Exodus 33:19*

¹⁶ Taatnaǵumi Agaayyun piksraqtaaqagñianǵitчуuq iñuich pisuligikkañatigun unniñ savautigisrukkañatigun. Aglaan piksraqtaaqagisiruq ilunñuksriǵigmigun. ¹⁷ Agaayyutim Uqalhan nipliutinigaa atanga Egypt-njum, “Ataniǵutitkikiptiñ qiniǵititчuklugu sanñigikkaga ilipkun.

Taavrumuuna atiga uqautaǵisiruq iluqaani nunami.” ¹⁸ Taatnaǵuni Agaayyutim qiniǵittagigaa ilunñuksriǵi kimupayaaq qiniǵititчukamiuñ. Suli pitchiǵiilǵisitkai iñuich pitchiǵiilǵisitчukkani.

Piksraqtaagikkauruni Agaayyutim Ilunñuksriǵhagun

¹⁹ Uvva nallipsi apiqsruǵisigaañ, “Agaayyutim añalatpatigut suvaatami killuutiqaǵniivatigut? Kia akilliǵisugisivaun pisulha?” ²⁰ Apiqsruqnak taatna. Ilvich iñuñhiñaurutin. Iñuñhiñam apiqsruqtaksraǵiniǵitчhaa Agaayyun. Taatnatuntuuq iñuum iñiqtanjan uqautitlaitchaa, “Suvaata piluqpiña taatna?”

²¹ Utkutchiri savaaqaqtuaq qikumik piluñhiñauruq qanutchipayaamik pisukkumi. Taavrumakñja qikumiñ utkusriǵilñuñhiñauruq atautchimik piññaqutigiñhiñǵlugu aasriñ ilaqataa suaǵluqaǵvigiplugu. ²² Agaayyun nalaunñaraqtuq suraǵapayaahǵmigun. Iñatitñun iñuich ilaan qiniǵititчukkaa qinnaunni [killuqsautikun] suli sanñiñi. Qiniǵautnaqsigaluaqtitlugich

piyaqquqtaksraǵuqhutinj anuqsrutiniǵai tamatkua iñuich. ²³ Atlas iñuich ilunñugisrukkani ilaan anuqsrutiniǵai ilitchuǵitquplugu uuktugñagumiñaitчhuaq kamanautni. Tamatkua iñuich itqanaiyautiniǵai piyaqquplugich kamanautmiñik.

²⁴ Aasriñ ilagigaatigut taapkua. Agaayyutim tuǵlunǵitчаatigut Jew-nuruaniñ aglaan piksraqtaagigaatigut Jew-nunǵitчuanñ, ²⁵ tuvraqlugu nipliutaa Hosea-m itna,

“Nipliǵisiruñja, Iñugipsi taapkunñja atchiqsimagaluakkaǵmiñun Iñuginǵitчipsi.

Aasriñ qiniǵititkisigiga piqpaktaǵa tamatkunñja piqpaginiǵisamnun.”

Hosea 2:23

²⁶ Hosea-msuli nipliutigigaa,

“Iñuginǵitчipsi, aglaan kiñuvaatigun atchikkaugisirut itna,

Iñilgañji iñuuruam Agaayyutim.” *Hosea 2:1* ²⁷ Suli Isaiiah-m uqautiginigai

Israel-aagmiut,

“Iñugiallapiatut iñugikkañji Israel-njum.

Atriqaqtut qavianisun tagium siñnaani.

Aglaan iñugiakitchuat anniqsukkaugisiniǵisut.

Isaiiah 10:22, 23

²⁸ Atanǵuruam qilamik anasriññuqsagisigai iñui nunam.”

Isaiiah 28:22

²⁹ Tuvraqlugu Isaiiah-m nipliutaa,

“Atanǵum Sanñipayaqaqtuam iñugiakitchuat sivulliavut iñuupkanǵitpagich

iluqapta piyaqqukkaunayaqtugut Sodom-tun suli Gomorrahtun.” *Isaiiah 1:9*

Israel-aagmiutlu Tusraayugaallautaǵlu

³⁰ Qanuġmi nipliġisifiñqisa? Itniinniqsuq, Jew-ñungitchuāt nalaunñasriñiuranġiññitchuāt Agaayyutmi, nalaunñasripkaġniqsut ukpiqsriñhiñiaqamin. ³¹ Israel-aagmiut maliġutlugich maliġutaksraq Moses-ñum aglakkaña nalaunñasriñiaġniqsuq Agaayyutmi taavrumuuna, aglaan nalaunñasriñiñiqsuq. ³² Suvaatatai? Tunñanġitlutinj Agaayyutmun ukpiqsriñiġmiktigun, aglaan nalaunñasriñiaġniqsut tamatkunuuna savaaġikkagmiktigun. Ukpiqsriñiġtñamin atriginigaich iñuich putukkitqataqtuat putukkisautmun. ³³ Agaayyutim Uqalħa aglaksimalħatun, “Iliġisigiga Zion-mun iyaġak iñuich putukkisautiksranat.

Taamna iyaġak paallaktitchiñiaqtuq.

Kiña taimña tunñaruuaq Christ-mun, iyaġaktun ittuamun,

qapicpanayumiñiaitчуq.”

Isaiah 8:14; 28:16

10

¹ Aniqatiumaan, uummatimniñ kipigñiuġutigigiga iluqatin Jew-ñuruat anniqsuquplugich. Taamna injiqsruutigigiga Agaayyutmun. ² Nipliutigigaluagitka piliqillapiaqhutin maliġualħat Jew-ñuruat Agaayyutmik, aglaan ilisimanġitchaat nalaullugu tumiksraq. ³ Ilisimanġitlutinj Agaayyutmun iñuich nalaunñasripchaġuutilaanjanik ukpiqsriñiġmiktigun, inmiknik nalaunñasriñiallanjiqsut pisuliġmiktigun, ilinjisa qaitchisunġitlutinj inmiknik Agaayyutmun. [Taatnaqhutin nalaunñasritlaiññiqsut.] ⁴ Christ kinilirvigigaa maliġutaksram, aasriñ kiñapayaaq ukpiqsriñuuaq nalaunñasripkakkauyumuuaq Agaayyutmi.

⁵ Kisupayaaq nalaunñasripkaġukkumi Agaayyutmi tupiksriñiġmiguun Agaayyutim maliġutaksranjanik, itqaġiliun Moses-ñum aglaan, “Iñuk tupiksriñuuaq maliġutaksrapayaaq fillisaiñik iñuugisiruq taapkunuuna.”

⁶ Aglaan uqalħum nipliutigiginigaa nalaunñasripkakkauliq ukpiqsriñiġkun itnaiñipluġu. “Isumaniaqnak, Kiña mayuġisiva qilanmun (ami atqautityaġlugu Christ)? ⁷ Suli nipliġñiaqnak, Kiña atqagisiva samunja natqitchuamun anjaġnimun (ami mayuutityaġlugu Christ tuqunaruaniñ)? ⁸ Itnauvva nipliqsimaruq, Agaayyutim uqalħan qalligaatin, ittut qaniqni suli uummatipni.” Taamnatarra ilisauttun quliaqtuagikkaqput. ⁹ Ilvich qannapkun nalupqinaiglugu uqagupku, “Jesus atanġuruq,” suli ukpiġigupku uummatipni Agaayyutim anitqiksilha Jesus tuqulħaniñ, ilvich annakkisirutin. ¹⁰ Ukpiqsriġupta uummatiptikniñ nalaunñasripchaqtuġut Agaayyutmi. Taatnaqhuta uqaqallaptigun Jesus-mik ukpiġiplugu anniqsukkaauruġut. ¹¹ Agaayyutim uqalħa itnaġniqsuq, “Kiñapayaaq ukpiqsriñluni tunñaruuaq ilaanun qapicpanayumiñiaitчуq.” ¹² Agaayyutim Uqalħan taputigaa “Kiñapayaaq,” takku atlakaagñiñiñiqsuk Jew-ñuruaglu Jew-ñungitчуaġlu. Taamna ataniq atanigigaat iluqatin aasriñ qaitchipluni iñuġiaktuanik ikayuutinin iluqaitñun tunñaruanun inmiñun. ¹³ Agaayyutim uqalħa itnaqhuni, “Atanġum anniqsuġisigaa kiñapayaaq tuqquqtuuaq anniqsuqupluni.”

¹⁴ Qanuġutin tuqquġagisivat ilaanun ukpiġingisagmikkun? Suli qanuġutin ukpiqsriġisivat ilaanik tusraamaisagmikkun? Suli qanuq tusraagisivat quliaqtuuaqtachumin. ¹⁵ Qanuġutin quliaqtuagisivat tuyuġingitpatinj? Aglausimaruq itna, “Qanutun quvianaqtigiva quliaqtuuaqtit agġitripmata tusraayugaallautamik.” ¹⁶ Aglaan iluqagminj akuqutunġitchaat tusraayugaallautaq. Isaiah nipliqsimaniqsuq, “Ataniq, kisut ukpiqsriñivat uqauttutigikkapniknik?” ¹⁷ Taatnamik iñuich ukpiqsriñiġqsut tusraa’amitruñ tusraayugaallau-

taq. Suli iñuich tusraagaat kia quliaqtuagipmagu uqaliq Christ-kun. ¹⁸ Aglaan apiqsruqtunja, tusraangiñniqpat tusraayugaallautamik? Iłumun ilinjisa tusraagaat. Agaayyutim uqalħa itnuittuq,

“Uqaliq siaminniqsuq iluqaanun nunamun.

Iñuich quliaqtuagaqat nanipayaaq.”

Psalm 19:4

¹⁹ Apiqsrulgitchunja, Israel-aagmiut kanjicsiñgiñniqpat? Ii, kanjicsirut. Sivulliupluni Moses uqaqtuq Agaayyun uqağniplugu itna,

“Uvanja iñuksraqtaagingsapkun siqñaliqsitkisigipsi.

Uvanja kanjicsimaitchuatigun uumitchaktitkisigipsi.” *Deuteronomy 32:21*

²⁰ Tuglilijuglu, Agaayyun nipliğniqsuq Isaiah-kun taluqsrautaiqsitlugu,

“Paqitkaatnja tamatkua apiqsruqtangitchuat ikayuqulutinj.

Sagviqsunja tamatkonunja pakaaqangitchuanun uvamnik.” *Isaiah 65:1*

²¹ Aglaan Agaayyutim Israel-aagmiut uqautiginigai Isaiah-kun itnaqhuni,

“Uvlupayaaqman piñhiñaanjuruña akuqtuğuglughich tamatkua iñuich

tupiktaitlutinj paaqsaanjaruat uvamnik.” *Isaiah 65:2*

11

Agaayyutim Qiñiqtitkaa Iłunñuksriñi Iñuksraqtaanjitñun

¹ Apiqsrulgitchunja. Agaayyutim ayanñiqpagitmi iñugikkani? Qañaa! Uvanja Israel-aagmiunjuruña. Uvanja kiñuviağigaanja Abraham-ñum, ilagigaatnja sivulliaqagtuat Benjamin-mik. ² Agaayyutim ayaksimaitchai Israel-aagmiut piksraqtaagikkani injilgaan. Iisimagiksi uqalħa Agaayyutim Elijah-kun, qanuq ilaan injisruħa Agaayyutmun akitñaqłughich iñugikkani

Israel. Elijah nipliqsuq, ³ “Ilinjisa tuqulğatağaiç sivuniksriqiriritin, suli siqumitlugich tunillağviich. Uvanja kisima sivuniksriqiriniñ kisinñjuqtunja. Pakmaasriñ tuqunniagaqspimigaatnja.” ⁴ Aglaan qanuq kiuniqpaun Elijah? Agaayyutim niplutiniğaa, “Kisinñungitchutin. Piqaqtunja 7,000

iñuñnik Israel-mi putqatangitchuanik atrinanun Baal-ñum.” ⁵ Pakma taatniitmiuq. Iñugiakkitchuanik Israel-aagmiuqaqmıuq Agaayyutim

piksraqtaanjiniç iħaaqqutriğimigun. ⁶ Tarraami, anniqsukkaupmata

Agaayyutim iħaaqquataagun anniqsukkaungitchut savaaqaligmiktigun. Anniqsukkaulħiñaañiqpata savaagmiktigun tarra anniqsuğiaq Agaayyutim iħaaqquataagun ilumun suunginiñayaqtuq. ⁷ Taamna taatna atuummiñiqsuq,

Israel-aagmiut piññaktaaginiğniğaat pakaagikkaqtinj. Aglaan Agaayyutim piksraqtaagikkaniñ piññaktaaginiğaat [ilaan nalaunñasripchaqamigich injmiñi]. Atlataasrii siqquqsipkağniğaiç uummatitinj suli naalağniğiqhutinj

Agaayyutmik. ⁸ Aglausimaruc Agaayyutim uqalħani itna,

“Agaayyutim isrumalğuiłiqsinnigai aasrii kanjicsitlaiqhutinj.

Taatnaqhutinj qiniñtlaigñiqsut irimiktigun

suli tusraatlaiqhutinj siutmiktigun.

Taamna atuummiñiqsuq uvluvanñunaglaan.” *Deuteronomy 29:4; Isaiah 29:10*

⁹ David-tuuq nipliğniqsuq,

“Niğiqpahigmikni napitalulutinj naniqtıllich.

Paasraaqtıllutinj anasriñjuqsakkaulich.

¹⁰ Irigikkaniç taaqsilutinj qiniñtlaiglıç.

Tunugikkaniç pilğuliğlıç sakuuğimikniñ.”

Psalm 69:22, 23

¹¹ Apiqsrulgitchunja, Jew-ñuruat ayakmatruñ Christ, Agaayyutim taavrumuuna piyaqquqtinniqpagıç? Qañaa! Aglaan navğulħata tikiutipkağniğaa anniqsuğiaq Jew-ñungitchuanun. Taamna atuummiñiqsuq Jew-ñuruat

siqñaliqplugich. ¹² Tarra Jew-ñuruat navguilhata tikiutipkañigaa ikayuus-riaksraq nunam iñuiñun sulii Jew-ñuruat ayailhata Christ-mik tikiutiplugu anniqsugiaq Jew-ñungitchuanun. Maatnatarra qanutun nakuutluktigigisiva ikayuusriaksraq taimanigun iluqaisa Jew-ñuruat taputraukpata ilinjitiñi Agaayyutim piksraqtaagikkaniñi.

Agaayyutim Qiñiqtitkaa Ilunñuksriñi Jew-ñungitchuanun

¹³ Pakma uqaqtunja ilipsitiñun Jew-ñungitchuanun. Uqqiraqtigigaanja Jesusnum Jew-ñungitchuanun, aasrii savautriñamni savaktunja pisuqtillaqñunja. ¹⁴ Niñiugaqatunja iñugikkatka siqñaliqplugich. Taavrumuunaasriiñ ikayugayaqpalukkitka anniqsuliksrñatnun. ¹⁵ Jew-ñuruat tunutmatrun Agaayyun, ilaa ilauraaniktuq atlanik iñunñik. Aasriiñ sua itkisiva taimanigu Agaayyutim akuqtuqpagich Jew-ñuruat? Taapkua iñugiliutitqikkisigai Agaayyutim, iñuktitun anitqikkauratitun tuqñaruanñi. ¹⁶ Sivulliq qaqqiaksraq qaisauniqpan Agaayyutim, tarra iluqani qaqqiaq ipqikkauruq. Sulii kanjigikkani napaaqtum ipqitpata, taatnatuntuuq akiñugikkani napaaqtum ipqitmiut. ¹⁷ Ilanjich akiqqut napaaqtugiksuamiñ piyakkaaurut aasrii akiñua atlakkam napaaqtum iliplugu sivulligmun napaaqtumun. Ilipsi Jew-ñungitchuani atlakkagtatun akiqqutun ittusri. Pakmaasriiñ sayaqaqsirusri iñuupmiplusri sivulligmiñ napaaqtumiñ atriqagtumiñ taapkunaniñun Jew-ñuruatitun. ¹⁸ Taatnaqhusri uqaviksuksraungitchusri tamatkunuuna akiqqutigun piyaqtautigun. Uqaviutiksraitchusri. Suvaata? Ilipsi iñuupkanqitchiksi kanja napaaqtum, aglaan kanjan uumapkañasri. ¹⁹ Nipliñiñiñaisuknaqtusri, “Akiqqut piyakkaaurut ilaliutitlasripluta napaaqtuanun.” ²⁰ Taamna ilumutuuruq. Aglaan akiqqut piyakkaaurut Jew-ñuruat ukpiqsriñigñhatigun. Taatnaqhusri ilaliutirusri napaaqtumi takku ukpiqsriplusri. Tarra kamasraaqasri aglaan taluqsrisitichi. ²¹ Agaayyutim napaaqtum akiqqui itingñiñiqpagich naggviatni, ilaan kipiviaqñigaaasri Jew-ñungitchuasrii. ²² Taatnaqhusri ilitchuñigiksi Agaayyutim iluaqutritñhalu taluqnañhalu. Agaayyutim anasriññuqsagañigai tamatka maligutchiñgitchuat inmiñik. Aglaan iluaqutñigaaasri iñuuniaqtuñiñaqapsi iluaqutaagun. Taatnangñisuañgupsu kipikkaugisipmiusri napaaqtumiñ. ²³ Jew-ñuruat ukpiqsritqiaqsikpata Agaayyutim akuqtutqikkisigai. Agaayyutim pitñallapiaqhuni ilijñiñaugai kiñumun inaatnun. ²⁴ Ilipsi Jew-ñungitchuani atriqagtusri akiqqumik kipikkaauruamam atlakkamiñ napaaqtumiñ ilaliutiplusriasrii napaaqtullautamun, uvva taamna akiñuungitchaluaqtaaq napaaqtullautami. Jew-ñuruat atriqagtut akiqqumik nausuruamam napaaqtullautami, aasriiñ Agaayyutim nalupqinañglugu ilitqikkisigai napaaqtunatnun.

Agaayyutim Qiñiqtitkaa Ilunñuksriñi Iluqaitñun Iñunñun

²⁵ Aniqatiumaan, kanjitsitqigipsi uumiña nalunaqhuni ilumutuuruamam, kamasraaqñigñitlusri isrumatunilusri. Ilumutuuruq una: ilañiñanñich Israel-aagmiut tikkanasrigaluaqtut. Aglaan taamna simmiññiaqtuq iluqatinñ piksraqtaanuruat Jew-ñungitchuat utlautikpata Agaayyutmun. ²⁶ Taimanigun iluqatinñ Israel-aagmiut anniqsugisirut. Aglausimaruq Agaayyutim uqañhani, “Anniqsuqti agñigisirut Zion-miñ.

Piñigisigaa iluqaan agaayyutañiq kiñuvianjñiñiñ Jacob-ñum.

²⁷ Tarra piñgupkich killuqsautinjich

tanjñiñagiga sivunniugutiga taipkununja iñunñun.” *Isaiah 59:20, 21; 27:9; Jeremiah 31:33, 34*

28 Jew-njuruat ayañniġaat akuqtungitlugu tusraayugaallautaq. Taatnaqhutin akitñaqtuligñiġaat Agaayyun piqutigiplusri. Aglaan Jew-njuruat Agaayyutim iñugigai piksraqtaagiplugich. Piqpagigai piqutigiplugu akiqsrutni sivullianjitiñun [Abraham-munlu, Isaac-munlu, suli Jacob-mun]. 29 Agaayyutim isrummitqitlajitchuq iñuktigun tuqłukkaġmigon suli aatchuutigun qaisaġmigon ilinjitñun. 30 Ilaatiimma ilipsi Jew-njungiitchuani ayakkaqsi tupigisrunġitlugu Agaayyun, aglaan pakma akuqtuirusri ilunñuksriġiġmik taapkua iñuich tupiksriñiġhatigun. 31 Taatnatuntuuq pakma Jew-njuruat tupiksriñiġitchut Agaayyutmik. Atriplugu Agaayyutim nagliksriñha ilipsitñik, ilinjitñik nagligigisipmikai. 32 Takku Agaayyutim ilisimagai iluqaisa iñuich tupiksrisunġisilaanatu pitchigiñhatlu. Piqutigiplugich ilaan qiniqitichukkaa ilunñuksriñi iluqaitñun.

Quyyan illi Agaayyutmun

33 Ii, Agaayyutim umialgutai uktuġnaġumiñaitchut.

Puqiutaalu kanjiqsimahalu isruitchuq.

Kia-unniñ iñuum kanjiqsipchagumiñaitchai Agaayyutim sivunniutai.

Unniñ kanjiqsiyumiñaitchaa tumaa.

34 “Kia ilisimavaun isrummataa Atanġum?”

Kia qaitchiñiñauvaun alġaqsruutmik?”

Isaiah 40:13

35 “Kia-unniñ qaitchimaitchaa Agaayyun qanutchimik utiqtitaksranjanik Agaayyutmun.”

Job 41:11

36 Ii, Agaayyutim iñiqtaġigaa suapayaaq.

Suli suapayaaq ittuniñagtuq, ilaagun suli ilaanun.

Kamanaun illi Agaayyutmun qanġavak taimuñ. Taatnatuq.

12

Qaiłlusri Agaayyutmun

1 Taatnaqhusri, aniqatiumaan, Agaayyutim qiniqitinjanikmatigut ilunñuksriġiġmiñik injiqsruaġipsi timigikkasri iñuuruanjulugich tuniñautigitquplugich ilaanun, ipqilluni suli quyaqnaġuni ilaani. Taamnatarra savautriħksraqsi ittuq Agaayyutikuagiakun. 2 Atriñusruñaqasri iñuñun marrama nunam, aglaan simmiqsillusri nutaqtillusri isrummatigikkasri. Taatnaġupsi kanjiqsitlasriñiagiksi Agaayyutim pisulha ilipsigun. Suli ilisimatlasriñiagiksi nakuuruq, quyaqnaqtuq Agaayyutmi suli nalaunjaruaq.

3 Agaayyutim iluaqutaagun nipliutiksraqaqtuñ kisupayaamun akunnapsitni. Isrumaniaqnak nakuuvagillutin ilipni. Qiniqtuksaurutin ilipnun qanuq itilaapiaqnik. Isrummatigiun qanutun ukpiqsriñiqaqtılaan aatchuusriagikkan Agaayyutmiñ. 4 Atausriukattaaqhuta timiqaqtugut aasriñ taamna timi iñugiaktumik sulliñiqaqhuni. Tamatkua timim sulliñi atlakaagisigun atuġaqtut. 5 Taatnatuntuuq uvagut iñugiaktugut. Aglaan Christ-mi uvagut iluqata atausriġuqhuta timaurugut, aasriñ sulliñiġuqhuta timimi. 6 Iluqata atlakaagiiñik aatchuusriaqaqtugut. Agaayyutim uvaptik-nun qaitchai iluaquttriġmigon. Kiña aatchuusriaqaġumi sivuniksriqihġmik, atuġliun taamna ukpiqsriġmigon pigikkaġmigon. 7 Kiña aatchuusriaqaġumi savautriħġmik, savagli. Kiña aatchuusriaqaġnigumi ilisautriħġmik, tarra ilisautrili. 8 Kiña aatchuusriaqaġnigumi pitchuksaagihġmik, pitchuksaagili. Kiña aatchuusriaqaġnigumi aatchuħġmik atlanun, aatchuħli naliilaaglugu. Kiña aatchuusriaqaġnigumi sivulliuqtiksrauluni, sakuugli

sivulliuqtauligimiñi. Kiña aatchuusriaqagnigumi naglikrsiñigimik, taavruma atuñliuñ quviatchauñiguni.

⁹ Piqpakrsiñiqsi ilumutuuruksrauruq. Uumigisiuñ tamanna pigiitchuaq, piqpagiluguasriñ nakuuruq. ¹⁰ Piqpakutilusri avatmun aniqatigiisun, kamanatlukitulligich aniqatigikkatin ilipsitñiñ. ¹¹ Iqiasrusuñaqasri aglaan sakuukkitchi, suli piñiqillapiagusi irrutchipsigun savautilugu Atanguruq. ¹² Quviasrugusri takku piqagtusri niñiukkamik. Anuqsrususri ihuñliuñiq tikitpan. Agaayulusri ataramik. ¹³ Ikayuñlugich Agaayyutim iñui inuqsraqtuat. Tukkiqsuñlugich iglaat kiñunnapsitñi.

¹⁴ Apiqsruqsuñ Agaayyun nagligitqulugich tamatkua naglik-saaqtitchiruat ilipsitñik, iniqsruutilugich aasriñ apiqsruutisruñaqnagich Agaayyutmun anasriññuqsauqulugich. ¹⁵ Quviasruqatigilugich tamatkua quviasruktuat. Aliannuqatigilugich tamatkua aliannuqtuat.

¹⁶ Iñuuniaqatigiisusri. Kamañnaisruñaqasri ilipsitñik, aasri ilauraagilugich tamatkua suungñiñasrugiruat. Iñisimatluñniasruñaqasri supayauranik. ¹⁷ Kia iñuum pimaqñukpasri akisañniasruñaqasri killukun. Iñuuniañitchi iñuñni iluagñauktuakun. ¹⁸ Piyumiñagniqutilaapsitñi iñuuniañitchi qñiñurrutillugich kisupayaat. ¹⁹ Iñauramaañ, akisaqtuñniasruñaqasri atlanik nalaunñitpasri, aglaan Agaayyutim akisagligich. Aglausimaruq, “Uvañña akisañisiruñña. Uvaññauruñña anasriññuqsairagaqtuq [nalaunñaitchuktuanik], nipliqsuq Ataniq.” ²⁰ Aglaan, Agaayyutim uqañha itnatun, “Pimaqñuktigikkan niñisukpan niñipchaglugu,

imiñgukpan imiqtillugu.

Taatnağuvich kanñutchakniagñiñ katitchipmatun ikualaruanik aumanik taavruma niñaquanun.”

Proverbs 25:21, 22

²¹ Ki, pigiitchuamun akiñliñpaqtaqnak, aglaan akiñliuñ pigiitchuaq nakuuruakun.

13

Tupigiraksrat Kavamam Maligutaksrañi

¹ Iñuqasri tupigiraksrañigisi kavamam añalatai. Kiñannuñiñ añalatchitñaitchuq Agaayyutim qaitchiññisuaqmani sanñimik añalatchiñiñksrañanun, suli kiñannuñiñ añalatchitñaitchuq marrumani nunami sanñiqangisuağuni Agaayyutmiñ. ² Taamna pisigiplugu kia iñuum akiñliñuqniktuam kavamamik akiñliñiqsimagaa Agaayyutim inillakña. Taatnaqami tikiutriruqtuq anasriññuqsautmik inñimiñ. ³ Tamatkua iñuuruat nalaunñaruakun sivuugayumiñaitchut sivulliuqtinik, aglaan kisimñ tamatkua iñuumaqñuktuat. Sivuuğagisrunñitichupku añalatchisiqauqtuq savaagiuñ nalaunñaruq aasriñli añalatin quyagiyumagaatin. ⁴ Taamna Agaayyutim savaktigigaa ikayuquplutin. Aglaan atuğuvich nalaunñaitchuamik iqsviksran tarra. Añalati sanñiñuqtuq anasriññuqsaitñasriplugu. Taamna Agaayyutim savaktigigaa anasriññuqsaitñasriplugu pisigiplugu Agaayyun tamatkuninñ atugtuanik nalaunñaitchuamik. ⁵ Taatnağusri tupigiraksrañigisi kavamat pisigiplugik taapkuak: anasriññuqsakkauyumiñaitchumuusri, suli iñisimalusri qauğrimmaagiuñtillautapsitñi tupiksriñuñ nalaunñatilañanik. ⁶ Tarra akiñliñuksraupiaqmiusri tax-sinik, takku tax-siliqirit savaktigigai Agaayyutim savaagipmatruñ savaaqtiñ. ⁷ Akiñliñitchi iluqaitñun añalattirutiqauqtuanun niñgiñuqsruutipayaapnik, akiñliñlugich iluqaisa tax-sinik akiñliñnaqtuat, taluğilugich taluğiraksrauruat suli kamagilugich kamagiraksrauruat.

⁸ Akiqsruumisruñaqnaqich iñuich qanutchiñik. Aglaan ataramik piqpa-giraksragigitin atlat. Iñuk piqpaksriruqaq atlamik tupiksriñiqsuq iluqaanik maligutaksramik. ⁹ Maligutaksrami aglausimarug, “Killuqsagumiñaitchutin sayunahikun. Iñuagumiñaitchutin kisumik. Tiglikkumiñaitchutin. Kaviuq-tuksraungitchutin iñuuniaqvach suuraiñiñ.” Iluqatin taapkua tillisaurut suli iluqatin atlatlu katisrimarut atautchisun uumani: “Piqpagiyumagiñ iñuuniaqatin iliuptun ililugu.” ¹⁰ Piqpaktam atniatlaitchaa iñuuniaqan. Taatnamik piqpaksriñiq atriqaqtuq tupiksripmatun iluqaanik maligutaksramik.

¹¹ Taatnatun iñuuruksraursri nalaunjaruakun makunani uvluni. Atakkii annautrauligviksraqput, Christ-mun qilanmuutikapatigut, qallitlukuq pakma ukpiqsriqqaalñaptikniñ. Taamna ittuq itigviksrakun iñiqtuatum siñignigmiñ. ¹² Unnuaq nunuyasriruq. Uvluq tikiyasriruq. Taatnamik nutqautirak-sragigikput killiqilipput pigikkaña taaqtuam suli tigulugich satkui qaumam savaaqatlasriluta nakuuruamik. ¹³ Ki, iñuuniaqta nalaullugu atrilugich iñuich pigikkañi uvlum. Uvagut piruksraungitchugut nağğunaqtuakun nigilikon suli taanñahikun. Ittuksraungitchuq sayunahiq suvatuliglu, naaga anuyahiq siqñatuahiglu. ¹⁴ Aglaan iñuk atipmatun satqagutmik taatnatuntuuq satqagu-tiqagitchi atanguruamik Jesus Christ-mik, anjalatirsunjaqasri kaviugutaiñun kanjiruapsi.

14

Upyaktuiñak Atlanik Iñuñnik

¹ Akuqtugumagiksi sayailuqtuq ukpiqsriñigmigun uqavaaqatigisruñaqnaqu ukpigikkañanik. ² Ilanjich iñuich ukpiqsrirut nigilhiñauñiplutin qanusripayaamik niqimik. Aglaan atlat iñuich ukpiqsriñhat sayaitmata ilinjich ukpiqsrirut nigilhiñauñiplutin nauriañhiñanik. ³ Taamna nigilhiñauñiruaq qanusripayaamik niqimik isrumaruksraungitchuq nakuutluñniñluni nauriaqtuqtuamiñ. Taamnali nauriaqtuqtuqaq taatna isrumaruksraungitmiuq niqituqtuqaq nalaungiññilugu, takku Agaayyutim akuqtugniğaa. ⁴ Atannigñiaqtaksragingitchiñ atlam savaktaa. Qaukhan sivunnigisigaa nalaunmagaan naagaqaa nalaungitmagaan. Ilaa nalaunjaruamik savaaqatlagisiruq takku Agaayyutim nalaunjaruamik savaaqatlapkağisigaa.

⁵ Iñuk isrumaruq atausriq uvluq nakuutluñniplugu atlaniñ uvlumiñ. Atlamli isrummatigigai uvlupayaat atiplugich. Iñullaak isrummatmiktigun nalupqisrunigiglik nalaunjaruamik savaaqatqilaagmnik. ⁶ Iñuk isrumaruq atausriq uvluq pitluktuanjuplugu atlaniñ uvluniñ kamakkutigigaa pisigiplugu Agaayyun. Taatnatuntuuq nigiruam qanusripayaamik niqinik kamagigaa Agaayyun, takku qaitchipluni quyyatmik Agaayyut-mun, aasriipsuuq nigiruam naurianik kisiitñik kamagipmigaa Agaayyun quyyavigiplugu. ⁷ Nalliqputunniñ iñuutlaitchuq inmiñun unniñ tuqut-laitchuq inmiñun. ⁸ Uvagut iñuunñapta iñuurugut quyalisuklugu Ataniq, suli tuqugupta tuquniaqmigut Atanikun. Iñuu'apta suli tuqu'apta pigi-gaatigut Atangum. ⁹ Taatnaqhuni Christ tuquruq aasrii anjipkakkaupluni tuquñigmiñ. Iñuutqiksuaq atanigiqupluni iluqaitñun tuquruanun iñuuruanunlu. ¹⁰ Suvaatami atanniqsuiñiağapich aniqatipnik nakuutluñniplutin ilaaniñ? Uvagut qichaqsagumarugut sivuğani Agaayyutim, aasrii ilaan atanniguta iluqata. ¹¹ Aglausimarug Agaayyutim uqalhani, “Nalupqinaisilaanjatun iñuutilaagma, nipliqsuq Ataniq, kiñapayaat putkisirut sivuqqamnun,

aasriiñ iñupayaat kamagisigaatŋa.”

Isaiah 45:23

12 Atausriukattaaguta kiggutiksraqaqtuksraugisigikput Agaayyun [savaagikkaptigun].

Atlat Killuqsagtinagich

13 Taatnamik nutqautiraksrağigikput atanniqsuutiliqput avatmun. Aglaan isrummatigiraksrağigikput putukkirviuruksraungičiqput suli aniqatiptiknik killuqsagtitchirağingičiksrağputlu. 14 Itluŋa atannamni Jesus-mi ilisimagiga niqipayaam nakuulha. Aglaan iñuum nalaunŋaigigumiuŋ taamna tarra ilaani nalaunŋaitchuq. 15 Atniğñigupku aniqatin niğikkapkun tuvrañiñniğiñ tumaa piqpakta. Piyaqquqtaqnagu ukpiqsriłha niğikkapkun nalaunŋağingitpagu. Itqagilugu una, Christ-ŋum tuqqutipmigaa aniqatin. 16 Uqautigipkaqnagu atlanun pigiññilugu nakuuruuq ilipni. 17 Añaayquataani Agaayyutim niqilu imiğlu suksraungičichuk, aglaan nalaunŋasripkakkaulikun Agaayyutmi qinuiññaqagtugut quvianaqaqhatalu Ipqitchuakun Irrutchikun. 18 Kiñapayaaq savautriruaq Christ-mik taatna quyaqnaqtuq Agaayyutmi, suli iħuagisigaat atlat iñuich. 19 Ki, pisuqtılaaptikni iñuuniaqta qinuiññakun suli sayyillaagutiluta avatmun ukpiqsriłikun. 20 Niğilipkun niqimik suksraungičisnagu savaaŋa Agaayyutim. Niğiruni iluqaitnik niqinik nakuuruq, aglaan nalaunŋaitchuq kiña iñuk killuqsagtinapku. 21 Nalaunŋaruq niqitunğitchuni taanŋanğitchuni lu suli piñğitchuni qanutchipayaamik killuqsautigiyumiñakkaŋanik aniqatvich. 22 Ukpiqsriłhiñ qanupayaaq inniqpan, nalupqinaisirruŋ akuqtuyunałha Agaayyutmi. Iñugguuq quvianamiuruq patchisingitчуuaq iñmiñik iħuagikkağmigun. 23 Aglaan iñuk nalupqisruktuaq patchisauruq niğigumi, takku ukpiqsriłikuangičchuq. Supayaaq ukpiqsriłikuunğitchuuaq, tarra killuqsautauruq.

15

Maliglugu Jesus Christ-ŋum Urrakusrautaa

1 Uvagut sayakturuani ukpiqsriłaptigun ikayuğniaqtaksrağigivut tamatkua sayaitchuat pilguirruŋinisiğun, quyaliniñasruŋaqata uvaptiknik. 2 Atausriukattaaguta quyaliniñaglavut iñuuniaqativut nakuuliksratnun, sayyillaagniaglugich ukpiqsriłhat. 3 Taatnatuntuuq Christ iñuuniaqami quyaliniñangniñiqsuq inmiñun. Itna Agaayyutim uqalhum nipliutiginigaa, “Iñuich pisaŋapmatin, Agaayyuun, atniagagigaatŋa.” 4 Qanusripayaaq aglausimaruq qaanisquami aglausimaruq ilisautisrukhuta niğiugaqupluta anuqsrukunlu pitchuksaagutigunlu aggiğaqtuq uqalhaniñ Agaayyutim. 5 Anuqsrukilgu pitchuksaagunlu aggiğaqtuk Agaayyutmiñ. Agaayyuruŋa Agaayyutmun iñuuniaqatiguplusri qinuiññakun malilapsitñi Christ Jesus-mik. 6 Taatnağupsi iluqasri piqatigiuksitkisirusri, aasriiñ atautchisun kamaksruğisigiksi Agaayyun aapagikkaŋa atannaпта Jesus Christ.

Iluqagmin Iñuich Quyyagisigaat Agaayyun

7 Christ akuqtuğasri. Taatnatuntuuq akuqtuutiruksraurusri. Taavru-muuna qiniqtikisigiksi kamanautaa Agaayyutim. 8 Uqautigipsi, Christ savaktigiliutigaat Jew-ŋuruat qiniqtitchaqlugich ilumutuulhat Agaayyutim ak-iqsruutaiñ Jew-ŋuruat sivullianitñun 9 suli Jew-ŋunğitchuuaq qaichitquplugich nangautmik Agaayyutmun ilunŋuksriłhagun. Aglausimaruq Agaayyutim uqalhani, “Quyagisigikiñ akunğatni Jew-ŋunğitchuuaq.

Atugisiruḡa quyyatinik atigikkaqunun.”

2 Samuel 22:50; Psalm 18:49

¹⁰ Uqaliq nipliḡniḡisusquli,

“Ilipsi Jew-ḡungitchuani,
quviasruqatiqagitchi Agaayyutim iḡuiḡnik.”

Deuteronomy 32:43

¹¹ Uqaliq niplitqinḡisusq,

“Iluqasri Jew-ḡungitchuani quyyasriḡ ataniḡ.
Iluqasri iḡuḡni atugitchi quyyatinik ilaanun.”

Psalm 117:1

¹² Isaiah nipliqmiḡisusq,

“Kiḡuviana Jesse-m agḡiḡisiruḡ aḡalatchityaḡuni Jew-ḡungitchuanik.

Ilaa pisigilugu Jew-ḡungitchuat piqagisirut niḡiukkamik.” Isaiah 11:10

¹³ Iniqsruqtuḡa Agaayyutim qaitchiraqtuamun niḡiukkamik immiquplusri quvianapayaamik suli qinḡiḡnikamik tunḡaḡapsigun ilaani, aasriḡ sanḡiagun Ipqitchuam Irrutchim niḡiugaqsi ulipkaulagisiruḡ.

Paul Uqaqtuq Sivunniutmigun

¹⁴ Aniqatiumaan, naluppqigingitchiga imaqaḡiqsi nakuuruamik. Iḡisimagiga piqaliqsi kanjicsimmatipayaamik aasriḡ ilisautritlasriplurisi avatmun. ¹⁵ Aglaan aglaaḡigitka ilisauttutigikkatka ilipsitḡun itqagitchuplugich. Aglaktuḡa

taluqsrautaiqluḡa Agaayyutim iluaqutaagun qaisanagun uvamnun. ¹⁶ Christ Jesus-ḡum savaktigitqugaḡa Jew-ḡungitchuanun. Ilaan ilisautritqugaḡa tusraayugaallataq tamatkunḡa tunillautigitquplugich akuqtuyunaḡlugich Agaayyutim, ipqisillugich Ipqitchuam Irrutchim. ¹⁷ Taatnaqlugu savaqatauniqama Christ-mun uqaviutigitagiga savautriḡiga pisigiplugu Agaayyun. ¹⁸ Uqautigigisiga kisan Christ iḡiḡisruaq uvapkun sivullitlasripluḡa Jew-ḡungitchuanik tupiksritlasriplugich Agaayyutmik, ami nipliutigikkapkun suli ilitchuqutitigun ¹⁹ suli quvinaqtuatigun suli sanḡiagun Ipqitchuam Irrutchim. Quliaqtuaḡigiga iluqaallapiaq tusraayugaallataq Christ-kun nunapayaami Jerusalem-miḡ illyricum-munaglaan. ²⁰ Ataramik quliaqtuaḡisrukkiga tusraayugaallataq nunami iḡuḡnun tusraangitchuanun Christ-mik. Uvvatakku nappaiḡiḡungitchuḡa savaamik atlam iḡuum aullaḡniḡanikkaḡanik. ²¹ Aglaan aglausimaruatun Agaayyutim uqaḡhani,

“Tamatkua sivuani uqautraungitchuat ilaanik qinḡiḡisirut.

Suli tamatkua sivuani tusraangitchuat ilaanik kanjicsigisirut.” Isaiah

52:15

52:15

52:15

52:15

52:15

52:15

52:15

52:15

52:15

52:15

52:15

52:15

52:15

52:15

52:15

52:15

52:15

52:15

52:15

52:15

52:15

52:15

52:15

52:15

52:15

52:15

nayuqtuallagiagusri. ²⁹ Ijisimagiga tikitchuma ilipsitñun tikiutrigisiñiga Christ-
num kamañaqtuamik ikayuutaamik.

³⁰ Aniqatiumaan, pisigilugu ataniq Jesus Christ suli Ipqitchuaq Ir-
rusriq piqqakutipkakkanasri avatmun, inigipsi ikayuqupluḡa savaamni
itqagilunḡa agaayuhapsitñi Agaayutmun. ³¹ Agaayuyumausri annaumaqu-
luḡa ukpiqsriñgitchuani Judea-mi. Agaayuyumausripsuuq taamna ikayuun
tikiutiniakkaḡa Jerusalem-mun quyaqnaqulugu Agaayutim iñuiñi taamani.
³² Tarra utlakkisigipsi quviasrugluḡa ikayuusriaqagiḡaluḡa nutaqtirrutmik
ilipsitñiñ, Agaayutim pitqukpaḡa. ³³ Agaayutimtuq qaitchiraḡaqtuam
qñuiññamik nayugumalisi iluqasri. Taatnatuq.

16

Paul Tuyuqtuq Nayaañjanik Ukpiqsriuanun

¹ Uvvauna uqautigigiga ilipsitñun iḡuagiḡlugu aniqatvut Phoebe.
Ikayuqtigigaa agaayyuvium Cenchreae-mi. ² Akuqtugumagiksi Agaayutim
iñuiñ akuqtuiruksrauḡhatitun kisunik Phoebe-m. Ikayuqsimagaḡa suli
iñugiaktuait iñuiñ.

³ Tuyuqtunḡa nayaañjanik Priscilla-mun suli Aquila-mun
savaqatigikkakka Christ Jesus-kun. ⁴ Sugingiqḡlugu iñuuliqtik
annautimagaatḡa. Taatnaqḡugik quyallapiagikka, suli iluqatñ ukpiqsriuat
agaayyuvinñi Jew-ñungitchuat quyagillapiagaituuq. ⁵ Tuyuqtunḡa
nayaañjanik ukpiqtuanjuranun katiragaqtuanun tupqakni. Tuyuqtunḡa
nayaañjanik ilannamnun Epænetus-mun sivulliuruamun nunañani Asia-
m maliguaqḡlugu Christ. ⁶ Tuyuqtunḡa nayaañjanik Mary-mun sakuuqtuamun
akunipsitñi. ⁷ Tuyuqtunḡa nayaañjanik Andronicus-mun Junias-munlu,
iḡakka isiqtaupmiruak isiqtau'amaptuuq. Uqqiraqtit kamañaqtuagiḡaik
ukpiqsriuanjuruqaaqtuak sivismni. ⁸ Tuyuqtunḡa nayaañjanik Ampliatu-
mun ilannamnun Agaayyutikun. ⁹ Tuyuqtunḡa nayaañjanik Urbanus-mun
savaqatigikkamnun Christ-kun, suli piqqagikkamnun Stachys-mun.
¹⁰ Tuyuqtunḡa nayaañjanik Apelles-mun; uuktuakkau'ami [ukpiqsriñgimiñi]
qñiñiqtitkaa ilumutun piqqaksriñi Christ-mik. Tuyuqtunḡa nayaañjanik
iluqaitñun qitungaiñun Aristobolus-ñun. ¹¹ Tuyuqtunḡa nayaañjanik
Herodion-mun ilannun, suli iluqaitñun qitungaiñun Narcissus-ñun
pigikkanun Atangum. ¹² Tuyuqtunḡa nayaañjanik Tryphaena-mun suli
Tryphosa-mun, taapkuak aḡnak savaktauruak Ataniḡmun. Tuyuqtunḡa
nayaañjanik Persis-mun ilannamnun sakuullapiaqtuamun Ataniḡmun.
¹³ Tuyuqtunḡa nayaañjanik Rufus-mun ukpiqsriuanjullautuamun ataniḡmun,
suli aakananun; taamna aakaupmiuq uvañnun. ¹⁴ Tuyuqtunḡa nayaañjanik
Asyncritus-mun Phlegon-munlu Hermes-munlu Patrobas-munlu Hermas-
munlu suli iluqaitñun aniqatiunun ilinñiittuanun. ¹⁵ Tuyuqtunḡa
nayaañjanik Philologus-munlu Julia-munlu, Nereus-munlu aniqataanunlu,
Olympas-munlu, suli iluqaitñun Agaayyutim iñuiñun taraniittuanun.
¹⁶ Paḡlatisritchi avatmun kunigutmik ipqitchuakun piqqakutiñikun.
Iluqagmiñ ukpiqtuanjuranj Christ-ñun tuyugaasri nayaañjanik.

Ilammiuḡutit

¹⁷ Aniqatitun, qaunagipiaqugipsi iñunñik akilliqsitchiraḡaqtuamik suli
ihuiñuqtitchiruanik atlanik ukpiqsriñhatigun. Akilliqsimagaat ilumutun
iñisautun iñisautusriaqsi. Pisisamaḡitichi ilinñiñi. ¹⁸ Taatnatchich iñuiñ
savautriñgitchut atannaptiknik Christ-mik, aglaan savautriñhiñaqut
inmiknik pisuḡimiktigun. Uqallautagutitigun uqayusraḡutitigunlu

kinnitchiñiag̃aich iñuich naluruat ilumutuuruamik. ¹⁹ Iluqag̃min ukpiqsriuat tusraagaasri tupiksriñiplusri. Taatnaqluña quviasrullapiaqtuña ilipsigun. Iisimallautaqugipsi nakuuruaq suli piisimaaqugipsi pigiitchuamiñ. ²⁰ Taatnağupsi Agaayyutim tikiutriruam qiñuiññamik qilamik akiilil̃lapiag̃isigaa tuungaq. Ihuqqutaan atannapta Jesus-ñum nayug̃lisi.

²¹ Timothy savaqatiga tuyuqtuq nayaañjanik, ukuaqtuuq ilatka Lucius, Jason, suli Sosipater. ²² Uvaña Tertius, aglaktuña uumiña tuyuutaanik Paul-ñum. Tuyuqtuña nayaañjanik ilipsitñun Christ-kun atanikun. ²³ Gaius-ñumlu tukkuğikkag̃ma iluqag̃miñlu ukpiqtuañuruat tuyugaasri nayaañjanik. Taatnatuntuuq Erastus suli aniqatvut Quartus tuyuqmiuk nayaañjanik. Erastus ilirakuviuruq uvani nunaaqqimi. ²⁴ [Ihuqqutaa atannapta Jesus Christ nayug̃lisi iluqasri. Taatnatuq.]

Agaayuh̃glu Nanğaunlu Agaayyutmun

²⁵ Quyyan Agaayyutmun! Agaayyutim kisimi makittaag̃iksitlagaasri ukpiqsriñlipsitñi tusraayugaallautakun quliaqtuağikkapkun. Taamna tusraayugaallautaq Christ-kun kaniqsiñaitchuaq taimani, ²⁶ aglaan pakma ilitchuqnaqsiruaq suli nalunaiqlugu ilitchuğipkakkauruaq iluqaitñun inuñun ukpiliquplugich aglaañisigun sivuniksriqirit tuvraq̃lugu tillisaagun isruitchuam Agaayyutim. ²⁷ Kisianun isrumaturuamun Agaayyutmun illi kamanaun qañavak taimuña Jesus Christ-kun. Taatnatuq.

²⁰ Taamna taatniinniqpan suniaǵniqpat isrumaturuat iñuich? Suniaǵniqpat puqiksaat ilisautrit? Suniaǵniqpat tamatkua qapiqsailiralguruat? Agaayyutim nalupqinaigugaa puqiutaat nunam iñuini puqiillapiahat. ²¹ Agaayyutim ilumun isrumaturuaq ilisimaniqsuq nunam iñuini ilitchugiyumiñaisilaaǵmiñik inmin puqiutmiktigun. Taatnamik Agaayyutim sivunniǵniǵaa anniqsugiaǵlugich iñuich ukpigikpatruj tusraayugaaǵiksuaq. Taamna tusraayugaaǵiksuaq suuknaungitchuq iñunijnun nunam. ²² Jew-njuruat injiǵuurut nalupqinaigutitquplutin quvignaqtuanik, Jew-njuntichuatli kiggutiqatlasrukhotin puqiutmiktigun. ²³ Aglaan uvagut, quliaqtuaǵigikput Christ kikiaktuutrauplugu. Taatnasriq quliaqtuaǵahiq Jew-njuranun piñailutaginiǵaat aglaali Jew-njuntichuanun kinnauniǵautaniqsuq. ²⁴ Aglaan Christ-kun Agaayyutim qiniqtitkaa sanjini puqiutni lu tamakununa Agaayyutim tuqukkaniñun, Jew-njugaluanjagmin suli Jew-njuntichaluanjagmin, ²⁵ atakkii kinnauniǵutaa Agaayyutim isrumatutluktug iñunijnun, suli sayaiha Agaayyutim sanjiqatluktug iñunijnun. ²⁶ Aniqatiumaan, isrummatigisiun qanusriutilaarsi tuqukkaukapsi ukpiqsriuatquplusri, iñugiaktuat akunnapsitni isrumaturuanungitchut anjalatchisiqangitlutinlu umialguranungitlutinlu. ²⁷ Agaayyutim piksraqtaaginiǵai puqiutchuanj nunam qanugviiquplugich isrumatuniraaqtuat. Taatnatun Agaayyutim piksraqtaaqtuq sayaitchuanjini nunam kannutchtaktichalugich sayakurtuat. ²⁸ Aasriisuli piksraqtaaginiǵai iñuich kamanangitchuat marrumani nunam nagguǵikkauruatlu suungillaquqtitchalugich kamanagniraaguuruat iñuich. ²⁹ Taatnamik kiñannunijnun iñuk uqavigaagumiñaiñiñiqsuq Agaayyutim sivugaani. ³⁰ Agaayyutim atausrinjugaasiutipkaǵasri Christ Jesus-mun, puqitigugtuq uvaptiknun Agaayyutim. Agaayyutim qiniqtitkaa puqitni Christ tuqupman puqitigipluta anniqsugiaqhuta. Tumigiplugu taamna Christ Agaayyutim nalaunjasripkaǵaatigut suli iñugiliutipkaǵaatigut Agaayyutim ipqiqhuta suli tasugaatigut killuqsautaiqhuta. ³¹ Taatnali aglausimaruatun Agaayyutim makpiǵaanani, itna, “Iñuum uqavigaagukkumi kamaksruǵliun atangum iñiqtaña.”

2

Tusraayugaaǵiksuaq Christ-kun Sanniǵutami

¹ Aniqatiumaan, uvaña tikitqaaqama ilipsitnun quliaqtuaǵigiga Agaayyutim tusraayugaaǵiksuaña nalupqinaiqǵugu atusunjaqnaña uqahǵnik kanjqsitlaisapsitnik. ² Sivunniqsuna nayuutillaamni ilipsitni quliaqtuaqagukkuña Jesus Christ-ñiñamik tuqutaulhaniglu sannigutami. ³ Ilipsitni itnama sayaitchuna, iqsiplunajalu suli uuliksipluna. ⁴ Quliaqtuaqama maliksuaqusaangitchipsi iñuich puqiutaatigun, aglaan uvapkuatǵugu Ipqitchuam Irrutchim uqautigaasri nalupqinaiqǵugu sanjini. ⁵ Quliaqtuaqtuna taatna ukpiqsritquplusri Agaayyutim sanjiagun puqiutigingisanjatigun iñuich.

Agaayyutim Puqiutaa

⁶ Iisautrisuugaluagmiugut isrumattutmik Agaayyutim qatqitchuanun ukpiqsriǵmikni. Aglaan tamanna isrumattun ingitchuq ukpinaitchuanini naagaqaa sivulliuqtaiñi nunam suksraunginiǵiaqtuanini. ⁷ Aglaan isrumattun uqautigikkaput Agaayyutim nalunaqtuaq isrumattutigaa iñuich nunam kanjqsitlaisaraj. Agaayyutim sivunniutigigaa, sivuaniiamma nunamik iñiqsigaluaqani, piqatautlasriñiǵnipluta ilaan kamanautmiñi. ⁸ Nalliataunniñ marruma nunam anjalataisa kanjqsimanigitchaat,

takku kanjicsimaniġumitruġ kikiaktuutinayaitchaat ataniq Jesus Christ kamanautiqagtuag atripluġu Agaayyun piqaqmatun. ⁹ Aglausimarug Agaayyutim Makpiġaġani taapkunuuna kanjicsitl'aitchuatigun, itna,

“Sut iġuum tautuksimaisanġ

unniin tusraamaisanġilu

unniin isrummatigitl'aisanġilu,

taapkua Agaayyutim itqanaiyaġai tamatkununġa piqpagiriminiun.” *Isaiah*

64:4

¹⁰ Aglaan Agaayyutim satqummigġiġai uvaptiknun Ipqitchuakun Irrutchiġmigun. Ipqitchuam Irrutchim ilisimagai supayaat, suvaluk nalunapiġataquaat Agaayyutim pigikkanġi. ¹¹ Atakkii kia-unniin ilisimangitchaa isrummataa atlam iġuum. Kisimi iġuum irrusrian ilisimagaa isrummatni. Taatnatun kia-unniin ilisimangitchaa pigikkanġi Agaayyutim kisimi Irrusrian Agaayyutim. ¹² Ukpiqsriruagugapta akuqtuiniġitichugut irrusrianik nunam iġuiin, aglaan Agaayyutim Irrusria agġiġnisuq uvaptiknun ilitchugitqupluta iluqaitnik Agaayyutim akiilaanik aatchuutainik uvaptiknun. ¹³ Uqagapta Agaayyutim nalunaqtuanġanik uqangitchugut iġuich puqiuataatigun aglaan ilisaisriaptigun Irrutchimiin, aasriin Ipqitchuam Irrutchim satqummigġiġai ilumutuuruat nalupqinaiqjugich iġunġun piqagtu-anun Ipqitchuamik Irrutchimik. ¹⁴ Iġuum piqangitchuam Ipqitchuamik Irrutchimik tunġaviqaqtuamlu isrummattutiniun kanjicsitl'aitchaisut Agaayyutim Irrusrian satqummikkanġi. Tamatkua isrumatuitchuanjurut ilaani, atakkii kisimi Ipqitchuam Irrutchim puttugsripkaġniġai. ¹⁵ Iġuum puttugsripkairiqaqtuam Ipqitchuamik Irrutchimik kanjicsitl'asiraiġigai supayaat, aglaan atlat iġuich atanniyumiinaitchut ilaanik atakkii kanjicsitl'aitchaich sut ilaaton. ¹⁶ Atakkii Isaiah-unniin sivuniksriqiri apiqsruaniktug, itna,

“Kiami ilisimavaun isrummataa Agaayyutim,

suli kia ilisautitlavaun?”

Isaiah 40:13

Aglaan Ipqitchuamik Irrusriqaqtugut ilisimapluta isrummataanik Christ-ġum.

3

Agaayyutim Savaktaaġru

¹ Aniqatiumaanġ, uqautrilguitchunġa ilipsitniun uqautripmatun iġunġun irrutchikuagiatuamun. Uqagatigiqqaagapsi iġuuniagagtuasri puqiuatipsigun iġuktun kanjigruaqaqtuaton suli aniqammuraton ukpiqsriġiġmiin. ² Iisauttutiga miluħiinatun ittuq niqipiaturun ingitluni takku isilġagugusimaitlusrisuli kanjicsitl'aitlusriġu. Pakmaunniin piyumiinairgaqtusri, ³ takku ukpiqsriruanġugaluġanġapsi kanjigruaqaqaqtusrisuli iġuuniqhusriġu iġuktun ilisimangitchuatun Christ-mik. Killuqsrisiqagupsi avatmun uqavaagutlusriġu kanjigruaqaqaqtusri suli aullasriqaqtusri iġugruifiatun. ⁴ Tarra ilari nipliqsuq, “Paul-kuaqtunġa,” suli ilanatsuli “Apollus-kuaqtunali.” Taatnagupsi kanjigruaqaqaġniqsusisuli. ⁵ Uvva kisuuniqpa Apollus naagaqaa kisuuniqpa Paul? Apollus uvanġalu savaktaulħiinaqtuguk aasrii tumigiplunuk ukpiqsriaqsiplusri. Agaayyun qaitchiraqtug uvaptiknun savaaksraptiknik iġullaanġupluta. ⁶ Quliiaqtuagama iġuktun nautchirriiuraton ittuq, Apollus-suli iġuktun imaqtiġiruatun ittuq. Aglaan Agaayyutim naupkaġagigaa ukpiqsriġiqsi. ⁷ Iġuk nautchirriiurag iġuglu imaqtiġiruaq qulliungitchuk. Kisimi Agaayyun qulliuruq atakkii naupkairaqtuq. ⁸ Uvva iġuk

nautchirriuruq suli iñuk imaqtigiruaq atiruk savautriñhakni, aasriiñ inmikullaa akuqtugisiruk akinñaktaaksraǵmiknik savaallaamiktigun. ⁹ Agaayyutim piqatigiiksiltuta savaktigigaatigut. Ilipsi! Agaayyutim nautchiivigigaasri. Uvvasuli Agaayyutim tupigipmigaasri. ¹⁰ Isumaturuatun tuppiuqtitun, maliklugu iħaaqutaa Agaayyutim uvamnun, inillakkiga nappaivik ukpiqsriñlipsitñun. Atlat nappairut qaanun taavruma nappaviliutauruam, aglaan iñullaa qaunagiruksrauruq qanuq nappaisilaǵmiñik. ¹¹ Taamna nappaviliutauruq ilipsitñi Jesus Christ-ñuruq-tarra. Kiñaunniñ iñuk iliriniangitchuq atlamik naagaqaa pitluktuamik nappaviñmik taavrumakña nappaviliutaurumiñ. ¹² Kiña iñuk nappaitlaruq taavrumuñ nappaviñmun atuǵlughich akisuruat sut maqtulaitchuat naagaqaa atuǵlughich akisuurat sut maqyuruat. ¹³ Iñupayaam savaaña satqummigñiaqtuq nalupqinaiglugu uvluaani atanniiviksram. Taavrumani uvlumi iñullaam savaaña uuktuakkaugisiruq iknikun ilitchuǵipkaǵlugu qanutchiutlaaña. ¹⁴ Tarra ikniǵum ikingitpagu iñuum nappakña nappaviliutauruamun akuqtugisiruq akiliusiaksraǵmiñik. ¹⁵ Iknigum ikiniapagu iñuum nappakña nappaviliutauruamun taavruma savaaña suksraungigisiruq, aglaan anniqsukkaugisiruq tigulikkaupmatun ikualaruamiñ ikniǵmiñ. ¹⁶ Nalupqinaitchuamik puttuqsrimarusri Agaayyutim iñuutilaananik ilipsitñi. Ittusri ilaan agaayyuvikpañatun tupqatunlu, suli Agaayyutim Irrusia nayuutipluni ilipsitñi. ¹⁷ Kia iñuum piyaqquǵumiñ taamna Agaayyutim agaayyuvikpaña, Agaayyutim suksraungigñiaǵmigaa taamna iñuk. Atakkii Agaayyutim agaayyuvikpaña ipqitchuanuruq. Ilipsiasriñ Agaayyutim agaayyuvikpagaasri.

¹⁸ Kiñaunniñ sagluqinani inmiñik. Kiñapayaq akunnapsitñi isrumatuniraǵuuyumi marrumani nunami ilitchuǵiqqaǵliñ naluluqtilaani puqitunikmauqli isrumattutaanik Agaayyutim. ¹⁹ Atakkii puqutaat ukpiñaitchuat suñilaurut Agaayyutmi. Agaayyutim Makpiǵaanani aglausimaruq, “Anjuraǵigai isrumatuniraaqtuat iñuich pitqiksugautaatigun.” ²⁰ Aasrii aglaksimapmiuq, “Agaayyutim ilisimagai isrumatuniraǵuuruat isrummatinich suksraungisilaañat.” ²¹ Taatnamik uqaviutiqaqasri iñuktigun, atakkii iluǵaisa pigigisi— ²² Paul-lu, Apollos-lu, Cephas-lu, mannalu suli nuna, iñuuliglu suli tuquhiq, pakmalu ittuat suli tikitchumaqtuat aquagun— iluǵaisa pigigisi. ²³ Aglaan ilipsi Christ-ñum pigigaasri, Christ-aasriñ Agaayyutim pigigaa.

4

Christ-ñum Uqiraqtai

¹ Taatnamik iñuich isrummatigiraksraǵigaatigut savaktauniluta Christmun suli Agaayyutmun quliaqtuaquniluta nalunaqhutin ilumutuuruaniñik. ² Aasriñ niǵiuginaqtuq iñuum savaktauruam tuniqsimaruksrautilaaña savaamiñi. ³ Qanutchiupluña savaktauvik? Suginǵipiaǵiga sivunniǵaǵupsitña unniñ atlat iñuich pikpatña. Sivunniǵangitchuñaanmiñ uvannik. ⁴ Ilisimagiga killuliqingihiga, aglaan taamna nalupqinaigutaungitchuq patchisilaañuniluna. Taamna atanniqsuiñiaqtuq uvannik, ilaa Atanguruq Agaayun. ⁵ Taatnamik uqaqasri iñuk patchisaunilugu sivuani atangum agǵigviksrañan. Sagviǵisigai iluǵaisa iriqsamaruani taaqtuam suli salapqiglugich iñuich nalunaqtuakun sivunniugutinich. Taranasriñ Agaayyutim iñullaa nangaǵisigaa.

6 Aniqatiumaan, pisigiplusri uvamniglu Apollos-miglu atrikusau-tiaqqtuna. Iitchitqugipsi uvaptikniñ kamasraaqtuksraungñiñiplusri iñunmik nakuqsitluglugu atlamiñ iñunmiñ akunnapsitñi, tuvraglugich ilisauttutigikkaña aglausimaruuaq Agaayyutim makpigaaniñi. 7 Naaga nakuuttukkakasugivich atlaniñ? Supayaaq pigikkan aatchuusriağigñi Agaayyutmiñ. Aasrii akuqtuağiniğupku suvaata uqaviğaaqpich piññaaktaagipmatun iliplugu? 8 Isummatigağniqsusri piqaaniñniplusri supayaamik. Aatai, umialgunivisi! Isummatigağniqsusri analatitun iliplusri kamanatluñniplusri uvaptikniñ ilisautrihiptikniñlu. Ki anjalatchisitchi. Taatnaaniñniğupsi uvaguttuq anjalatchiqataulasrihiññaupmiugut ilipsitñi. 9 Ilaatni isumaraqtuna Agaayyutmun inillañnipluta uqçiraqtauruuagut nikanagaqtuatun ilipluta. Irrutikkaurugut savvaçuktitudun tuççutayasaruruatun iñupayaat takkuatni, qiniçsittaaliutipluta israğuliyunun iñunmunlu atunim. 10 Kinnaurugut Christ pisigiplugu, aglaan ilipsi apai qanutun ilisimmatigağniqat Christ-kun! Uvagut sayaitchugut, aglaan ilipsi apai sayaktuniaqpat! Nangañniapayukmirağiasri, aglaan uvagut nağğugikkaurugut. 11 Pakmanunaglaan niğisuksiurugut imiğuksiupluta, atnugaaluktuqmiugut, anallaçuktakkaupmiugut, aimmiuraagviitmiugut, 12 iñuuniurağniqmiugut sakuukhuta argaptiknik. Uqamaçluutraukapta piñisriaqaqurağigivut; nagliksaaçtitaukapta iğlutuğagivut; 13 sanjutmatigut iħuaqqturağigivut. Pakmanunaglaan iñuich iğiaatigut suaçluqağviatun nunam, sulii iñupayaam igitchivigirağiaatigut puyaagrupayaamik liilaa. 14 Kanjusraaqsangitçhipsi aglakama tamatkuniña, aglaan isilğiqsuğukkipi piçpaksripmaptun çitunğamnik. 15 Iisautriqağniğupsiunniñ Christ-kun ksilğunaitchuanik piqañhiñçatursi atautçimik iñunmik ittuamik aapaupmatun ilipsitñun. Christ Jesus-kun aapagiliutigipsitña ukpiçsriaqsikapsi çuliaqtuaçqaqama tusraayugaagiksuamik Christ Jesus-mik ilipsitñun. 16 Taatnamik pitchuksaağipsi tuvraçupluna. 17 Ikayugukhusri Timothy tuyugigiga ilipsitñun, iğniğipmatun piçpagikkaga sulii tuniqsimaruuaq Agaayyutikun. Itqaçtinniağiasri çanuq iñuuniaħamnik Christ Jesus-kun sulii ilisautigikkamnik ukpiçtuanjuranun agaayyuviniñi naniliqaa. 18 İasri arguanjuraat tikiññağipsi, Agaayyutim pisuhigikpaga. Iitchuğiniagitka arguanjuraat iñuich çanuq uqağuuçtilaanatnik sanjiaçmagaçatniglu Agaayyutmiñ. 20 Agaayyutim iñuk anjalatnamiy uqauchihhiñakuunçitçhuq aglaan ilaan sanjiaçun. 21 Susukçisimi? Utlautitquvisikña tatapsağiaçusri, naagaçaa piçpaksriħikun piisaangihikunlu?

5

Atlatulhat Ukpisruraut

1 Uqautiligimigaat sayunaçiq akunnapsitñi iñuk atugaqaçsimaniplugu aapami nuliananik. Jew-ñunçitçhuatunniñ ilitçusriğigingitçhaat taatnasriç atlatulħiq. 2 Suvaata arguanjavi? Aliasruutiqaçtuksraugaluaçtusri ilipsitnik. Anitchiun taamna iñuk atlatuqtuaq akunnapsitñi. 3 Uvaña nayuutiñitçhaluanjagma ilipsitni timipkun, nayuutiruna irrutçipkun. Atannianikkiga taamna iñuk killiqiri. Atanniga nayuutipiaçmatun ilipluna ilipsitni. 4 Katigupsi atçagun atannapta Jesus Christ-ñun nayuutiniaçtuna ilipsitni irrutçipkun. 5 Sanjiaçun atannapta Jesus Christ-ñun çaisaksrağigiksi taamna anun tuunğamun piyaçquiniçtuamun taavruma timaanik. Aasrii killiqirim irrusria anniqsuğisiruq uvlumi

ataniqput atanniĩñaqpan iñupayaanik. ⁶ Uqavigaaiqsı nakuungitchuq. Iitichugiisruknağiksi mikiruuram puvlaksautim puvlaktitchitlaħa iluqaan qaqqaıksraq. Taatnatuntuuq killuqsautit akunnapsitñi iñugiaksitmuguurur. ⁷ Piiqsitchiuñ utuqqaq puvlaksautipayaag, ilıusri nutaatun akutqammaıag puvlaksautılaaıatun. Iıumunaasriiñ nutaanjuaniktusri killuqsautaiğhusri, atakkii Christ-ñum –ıpnaiyaatun tunıllaqtukkauruatun –tuqqutigaatıgıt piiqsaqıugich killuqsautıvut. ⁸ Iñuukıptıknı nutaami niğınaiğıakput liılaa qaqqaıq utuqqaaruamik puvlaksautilik. Taamna utuqqaq puvlaksautı atriqaqtuq pigiiğimik pigiiıqıığimıglu. Aglaan niğıllakput qaqqaıq puvlaksautıaıtıchuag. Taatnasrıq qaqqaıq atriqaqtuq nakuuğimik ilımutuulığimıglu. ⁹ Aglausımaruña tuyuutımnı ilıpsitñun piqasrıqsuutıtıqıılusri atlatuqtıni iñuñni. ¹⁰ Avuusrunğıñniğıpsı atlatuqtıni marrumani nunami naaga sıqñaturauıni naaga tıglıgağıuraıni naagalı putqataqtaıni agaayyutınñıuanun, tarra aullaqtuksraıniaqtusrı marrumakñı nunamiñ. ¹¹ Aglaan uqaqtuñı iñuñnik akunnapsitñi uqautrıuanıq anıqataunıplutın ukpiqsrıııkun. Piqasrıqsuutıyumiñıaıtıhusrı taatnatchımi iñuñmi killıluğıqıpan sayuñakıun naagaqaa sıqñaturaukpan naagaqaa putqataqpan agaayyutaungıtıchuanun naagaqaa uqamaqlıutrısuukpan naagaqaa taanñıaqtaukpan naagaqaa tıglıktuğıtaukpan. Sumıunniñ niğıqatıgiraksrağınğıtıchıksı taatnasrıq iñuk. ¹²⁻¹³ Sunıağıugıch atannıqsuğıniaqıqı tamatkua ukpiqtıuanğıtıchuat? Agaayyutım kısımi atannığısıgai. Aglaan ilıpsı atannıqsuqtaksrağıgısi tamatkua ukpiqsrıruağıtuat. Agaayyutım Makpiğaañanı aglaksımapmatun, “Anıtıchiun killıluğırı iñuk akunnapsitñi.”

6

Uqaqsıttaağvıñmuutınagıch Ukpiqtıuaqatısrı

¹ Nallıqsı-samma akitñıaummatıqağıniğumi ukpiqtıuaqatımiñik, atannıqsuqtınuktıksraungıtıchuq iñuñnun ukpiqtıuanğıtıchuanun. Aglaan sıvullıuqtınuktıksrauruq akunğatni ukpiqtıuanıruat ikayuqtıtıqulıni. ² Iitichugıırasrığıgıksı Agaayyutım iñuıñun atannıñıaıqıılaanğıch nunam iñui. Aasrıñ atannıñıağıniğıpsı iñuñnik marrumani nunami, iħıaqsrıulğuruksraurusrı atınğırıtıpsıtñik akunnapsitñi pakmani. ³ Nalunıqıpsısulı atannıqsııñıaqtıılaaptıknık ısrağılnıknık taımanıgu? Nalupqınaitıchuamik iħıaqsrııtılanasugıgıpsı uqavaağıtıpsıtñik iñuunıalıpsıtñi. ⁴ Taatnamıq, uqavaağıtıqağıniğıpsı iħıaqsrıugaksranıq atannıqsuqtıksraqtıksraungıtıchusrı iñuñmik piqatıqanğıtıchuamik ukpiqtıuanıruamik. ⁵ Kanñıusraağıniaqsagaıuagıpsı. Usrıuvva iñuqaqtuq akunnapsitñi ısrumaturuamik iħıaqsrııtılaplıni uqavaağıtıtıñik ukpiqsrıruat. ⁶ Aglaan ukpiqtıuanıruat uqaqsıttaağvıñmuutrıraqıt anıqatıumıknık uqavaağıtımıktıgıun aasrıñ iħıaqsrıuqtınnıağıgağıaat atannıqsuqtımun ukpiqtıuanğıtıchuat sıvuğaatni. ⁷ Uqaqsıttaağıpsı akitñıaummatıpsıgıun qıñııqtıttaqtusrı akıılıpkaanıħusrı pigııtıchuamun. Iğıtuqsıuñ iñuıch ırrıtıpkasrı killukun sagıuqsrıuıtıgıılusrı. ⁸ Aglaan ilıpsı killukıuaqtaqmıusrı sagılutağıağıugıch atlat, sıvaluk anıqatıusrı ukpiqsrıııkun. ⁹ Nalupqınaitıchuamik ilısımagısi iñuıch nalaunñasıñğıtıchuat sıvuğaaıni Agaayyutım anıayyqataunukıumıñıaıılaanğat. Ukpiqsaqasrı, iñuıch sayuñaruat naaga putqataqtıat agaayyutınñıuanun naaga atlatuqtauruat naaga killıluğıruat atagağııplugıch iyaalugrıuch anıtıtu luıtımqatıuat inımıktıtun, ¹⁰ naaga tıglıgaqtıat naaga sıqñaturat naaga taanñıaqıt naaga uqamaqlıutrısuuruat naaga ivayaqtıurıt–taatnatchıch iñuıch

qilaŋmukkumiñaitchut Agaayyutim aŋaayyqautaanun. ¹¹ Qaaniqsuami ilasri taatnasriugaluaqmiruat, aglaan pakma salummakkaurusri killuqsautipsitñiñ ipiqisitlusri lu Agaayyutmun. Agaayyutim akuqtuğaasri nalaunŋasripkakauplusri sivuğaani, atakkii Jesus tuqunaruq pisigiplugich killuqsautisri aasriñ Irrusrian Agaayyutipta ukpiliqisitaasri.

Atuqsigik Timisri Agaayyun Nangausriaqaguñiñaqsilugu

¹² Iñuich itnağaqtut, “Surağağnaqtuq qanupayaaq surağağuktuni.” [Taamna ilumutuugaluaqpalkutuq,] aglaan suapayaaq nakuuruaŋuŋgitchuq uvamni. Uvvasuli supayaamun aŋalatitkumiñaitmiuŋa. ¹³ Itnağaqmiut, “Niқиksraq ittuq pisigiplugu aqiağuuq, aasriñ aqiağuuq pisigiplugu niqi itluni.” Naagauvva Agaayyutim suksraunğıqsinniagik iluqaaknik. Timivut iñiqtaunğıtchut pisigiplugu atlatuq. Aglaan timiqagtugut savaktiksrauplugich Ataniğmun, aasriñ ilaa atanigigaa timipta. ¹⁴ Agaayyutim aŋipkağniğaa ataniq Jesus tuquliğmiñ, taatnatuntuuq aŋipkağniaqmigaatigut saŋŋimigun. ¹⁵ Nalupqinaitchuamik ilitchuqsrisuknaqtusri timigikkasri Christ-mun pigitilaanitiñik; timisri ilagipmatun itkai. Tiguniaqppigu ilaŋa Christ-ŋum aasriñ ilaliutipkağlugu akiisumun? Aŋŋaupiağataq! ¹⁶ Iisimasruknağiksi aŋun ilaliutiruaq iŋmiñik akiisumun atausriŋuqasriutitilaanğa timikun, atakkii Agaayyutim Makpiğaanani aglausimaruuq, itna, “Malğuuruak atausriŋuqasiutiniaqtuk timikun.” ¹⁷ Aglaali iñuk ilaliutiruaq atanigmun atausriŋuqasiutiniaqtuq ilaani irrutchikun. ¹⁸ Supayaamiunniñ killuqsaqnasri atlatulikun! Aŋun atniyumiñaitchuq timimiñik killiқikami atlapayaatigun killuqsautitigun, aglaan iñuk atlaliqikami killuqsagaqtuq akitiñaqlugu timini. ¹⁹ Puuyusruŋaqasri timigikkasi agaayyuvikpagitilaanitiñik Agaayyutim Irrusrianun akuqtuagağikkaqsi Agaayyutmiñ. Ilipsitñik piginiğitchusri. [Taatnaqlugu piñhiñaunğıtchiksi supayaaq.] ²⁰ Agaayyutim akiliğniğaa iñuuliğmiñik tasuqamisigut. Taatnamik atuğlugu timigikkaqsi savautisriun Agaayyun. Iñuilli marrumani nunami nangagağumagaat.

7

Ilaqatniłikun

¹ Pakma isrummatigilavut apiqsruutigikkasi tuyuutipsitñi uvaŋnun, itna, nakuuruq aŋun nuliangitchumi. ² Aglaan iñuk ikłitchakpaluktuq atlatuğimun. Taatnaqumi aŋutillaa piqauktusrauruq iŋmi nuliagmiñik, suli ağnallaa iŋmi uimiñik. ³ Aŋutum quyalimaagaksrağigaa nuliani. Taatnatuntuuq ağnam irrutiraksrağigaa uñi. ⁴ Nuliaŋuruam piginiraksrağingitchaa timini; uiniantuuq pigipmigaa. Taatnatuntuuq uinuruam piginiyumiñaitchaa timini, aglaan nuliaŋan pigipmigaa. ⁵ Pisunğırrutinatik avatmun aglaan sivunniullagutik piviqagtitchağlugu agaayumaakiksrapstñun. Agaayulhum aquagun pisukktulgitichumautik, tuunğaumkii ikłigutchaksrağniağaatik pisigilugu aŋalalğıtiqtik iliptiknik. ⁶ Taamna tillisigingitchiga. Tarra, iñuk tuvaaqatinigukpan piñhiñauruq. ⁷ Uvvatuq iñupayaaq illi tuvaaqatailluni uvaktun. Aglaan iñullaa aatchuusriaqauqtuq Agaayyutmiñ, ilaŋich tuvaaqatinikkumiñaqhutin, atlatsuli tuvaaqataillutin. ⁸ Taatnamik uqatigitka ilaqataitchuat suli ulğağnaat, nakuutlukuq ilaŋich tuvaaqataisaagumini uvaptun. ⁹ Aglaan aŋalalğuitchumiŋ iŋmiknik ilaqatniktuksaurut. Atakkii iluatlukuq tuvaaqatniłituni nagriağipkağmiñ timim pisugruaŋaniñ. ¹⁰ Tuvaaqatigiñun tillisiquqtuŋa atanigmiñ (taamna tilliñ ingitchuq uvaŋniñ), itna, nuliaŋuruuq avitchumiñaitchuq uimiñiñ.

¹¹ Aglaan avinnigumi, tuvaaqatailaagli naagaqaa ilammiutqigli uimiñun. Taatnatuntuuq uñuruam avitaksragingitchaa nuliani. ¹² Uvañali atanun uqallaksaasqiruna, aasriñ atanigmittuqtaungitchuq, ukpiqsiruaapayaam nuliaqagñigumi ukpiqtuanungitchuamik avitaksragingitchaa agnaqtin, iñuuniaqatigiyummiuglugu piñiqpani. ¹³ Taatnatuntuuq, agnam uiqagumi ukpiqtuanungitchuamik avitaksragingitchaa uñi, iñuuniaqatigiyummiuglugu piñiqpani. ¹⁴ Ukpiqsriñgitchuaq anun akuqtuğnaqtittaqtuq Agaayyutmun tumigiplugu agnaqtin, sulipsuuq ukpiqsriñgitchuaq agnaq akuqtuğnaqtittaqtuq Agaayyutmun tumigiplugu anutrin. Tamatkua taatniingitpata ililgaasri innayaqtut ililgaanisitun ukpiqsriñgitchuat, aglaan pakma ililgaasri akuqtuğnaqtittaqtut Agaayyutmun tumigiplugu ukpiqsiruaq aakarinj naaga aaparin. ¹⁵ Aglaan ukpiqsriñgitchuaq tuvaaqatauruaq avitchuaqsikpan, taatna pili. Taatna pianikpan, ukpiqsiruaq anun naaga agnaq pituummiñgitchuq tuvaaqatmiñun. Tuvaaqatigiik avitkumik tutqutitqaglik atakkii Agaayyutim iñuuniaqugaatigut qiuñiñakun. ¹⁶ Nulianuruatiin, qanuq ilisimanayaqpiun uñ ukpiqsiruaanñuñiaqmanjaan tumigilutin? Naagaqaa, uñuruatiin, qanuq ilisimanayaqpiun anniqsuitlapmanjaapich nuliapnik?

Iñuuniağitchi Tuvrağlugu Agaayyutim Sivunniutaa

¹⁷ Aglaan iñullaa iñuuruksrauruq tuvrağlugu Agaayyutim sivunniutaa ilaanun. Taatnamik illi qanutchipayaami innigumi ukpiqsiruağugami. Taamna pitqurrutauruaq inillakkiga iluqaitiñun ukpiqtuanuruaanun nanipayaaq. ¹⁸ Uvva iñuk nalunaitjutchiqsimagumi tuvraqlugu Jew-nupluni atuiragilhatigun, tuniqsimali Agaayyutmun nalunaitjutchiñagmi. Uvvaasiñ iñuk nalunaitjutaitkumi ukpiqsriaqsikami Christ-mik, nalunaitjutchisinniagilili. ¹⁹ Nalunaitjutaliglu nalunaitjutailaaglu suliquatungitchuk Agaayyutim. Suliquatultuqtuq kamaksriruni Agaayyutim tillisaiñik. ²⁰ Iñupayaaq ittuksrauruq qanutchipayaami innigumi Agaayyutim tuqluqmani. ²¹ Ukpiqtuağuguvich savaktaağruudiqni suliquitinagu savaktaağruudhiñ. Aglaan piviqagñiguvich savaktaağruungigutin, ki pituigiñ. ²² Christ-nun Atanguruam killuqsautaiğñigaa iñupayaaq ukpiqsiruağugman, savaktaağruuruq naaga savaktaağruungitchuaq atunim. Taatnatun iñupayaaq savaktaağrugiliutigaa Christ-nun ukpiqsiruağugman, atakkii Christ-nun savaktaağruuruq savaktaağruungitchuağlu tasuğnik. ²³ Christ-nun tauqsigñigaasri akiliutiplusri tuqukami pisigiplusri. Tarraasriñ ilaa kamagiraksragigiksi; iñunun savaktaağruulitirağqnasri. ²⁴ Aniqatiumaan, iñupayaaq illi qanusripayaami innigumi ukpiqsiruağugami. Taatna savautiliun Agaayyun.

Ilaqatniksimaitchuatigun suli Uilgağnaatigun

²⁵ Pakma, tillisaitchuna pigiplugich tamatkua ilaqatniksimaitchuat, aglaan qaisaqagitka isrummatiksranjatnik. Ukpiğiraksrauruq atakkii atangum qaisaqagañja ilunjuktamik. ²⁶ Pisigiplugu sakiqniuiqput isrumaruq nalaunjanasrugalugu iñuk iñuukpan taatna ihğmisun. ²⁷ Ilaqatigağvich avinniaqsanaanak. Tuvaaqataitchuvich tuvaaqataisaagñi. ²⁸ Aglaan tuvaaqatinikkuvich killuqsangitchutin, suli iñuk ilaqatniksimaitchuag ilaqatnikkumi killuqsangitchuq. Aglaan tamatkua ilaqatigaqtuat isrumaalutiagağniaqtut uumani iñuuniağimi, aasrii taavrumakna isrumaalutiksramiñ piisitchukkipsi. ²⁹ Aniqatiumaan, una itnatuttutigigiga. Pivigikkaqput savautriħaptiknun Ataniğmik sivikiptaqtuq. Uvakñaniñaglaan taatnaqlugu tamatkua ilaqatigaqtuat savautilitrun Ataniq

tuvaagataitchuatun ililutin, ³⁰ tamatkualu qulviuqtuat qulviungitchuatun ililutin, tamatkualu iglaqtuat quviasrunqitchuatun ililutin, tamatkualu tauqsiquqtuat sunik pigingitchuatun ililugich, ³¹ tamatkualu piqaqtuat sunik nunami piqangitchuatun ililutin. Takku manna nuna suuraqtuummagmi piigisiruq. ³² Isrumaaluutiqaqungitchipsi. Tuvaagataitchuaq anjun isrumahiinaaguuruq qanuqlugu savautrihiksragmiñik Atanguruamik, ataramik quyalisuklugu. ³³ Aglaali ilaqtatiqaqtuaq anjun isrumaaluutiqaquuruq suuranñik nunam quyalisuklugu nuliani. ³⁴ Tarra quyalitñiktusrauruq iluqaaknik nuliagmiñik Atanguruamiglu. Taatnatuntuuq tuvaagataitchuaq agnaq naaga nivaqqsiaq isrumahiinaaguuruq qanuqlugu savautrihiksragmiñik Atanguruamik iluqaanik timimiñik irrutchiqmiñiglu. Aglaali uiaqtuaq agnaq isrumaaluutiqaquuruq suuranñik nunam quyalisuklugu uifi. ³⁵ Uqautigipsi tamatkuniña ikayuqsaghursi. Atanniqsugniangitchiga iñuunihiqsi. Iñuuniaqugipsi nalaunnaruakun savautillauglugu Atanguruuq pisuqtillaapsisun aviktuumanqigisuri iluqnaqsimalusi Ataniqmun.

³⁶ Anjutim isrummatigisugnaqagigaa killuliqinasugaluni ilaqtaniktaagintñamiun nuliaksrautni nutauhani. Ikñigituiñagumiun katchuutilik pisukkaqmisun. Ilaqatigiiksñiq killuqsautauqngitchuq. ³⁷ Aglaan anjutim sivunniugugnaqagigaa isrummatmiñi ilaqtaniktusraungñi savautrisukhuni Agaayyutmik iluqnaquni. Kimmutiqatlaigñigumi nuliaksrautmiñik ilaqtanigñitluni, taamna anjun pillautaqtuq. ³⁸ Tarrataamna katchuutiruaq agnaksrautmiñun nalauttuq, sulii anjun ilaqtanigitchuaq pillautatluqtuq. ³⁹ Nulianuruuq qiliqsimaruq uimiñun iñuunigtulaanjan uimi. Uinjuruaq tuqukan nulianuruuq ilaqtanitqihñiñauruq kisupayaamik pigisukkaqmiñik, aglaan uñitqititña ukpiqsiruanuruksauruq. ⁴⁰ Aglaali isrummatimni taamna agnaq quviasrunqiatluqtuq kisimqiuqtuagumi. Uqautigisukkipsi taavrumiña atakkii piqaqmiiña Agaayyutim Irrusrianiq.

8

Niqi Tunillauturaaq Aanguanun

¹ Pakmaasriñ aglanñiaqtunja niqikun tunillaaturuakun aanguanun. Itnaguuruq, “Iñisimaruqut supayaamik.” Iñuk ilisimanasrugiruaq supayaanik kamanaguhñiaqtuq. Aglaan iñuum piqpaksriruam atlanik iñunñik sayy-illaagaqigai ukpiqsriñhatigun. ² Kiñapayaaq ilisimanasrugigumi supayaanik ilisimangitchaasuli ilisimaraksragaluanii. ³ Aglaan iñuk piqpaksriruaq Agaayyutmik Agaayyutim akuqtugaa.

⁴ Uvvaasriñ, nalaunnava nigñiaqgupta niqimik tunillaaturuamik aanguanun? Iñisimagikput aanguan suungipiatha, atakkii atautchiñamik ilumutuuruamik Agaayyutiqaqtuq. ⁵ Unniñuuvva itkaluaqpata agaayyutiñuanik qilañmi nunamilu –ilumun iñugiallapiqtut sut iñuich tayukkanñich “atanguruat,” aasriñ kamakkutiqaqaiç – ⁶ aglaali ilisimaruqut atautchisualunmik Agaayyutmik, Aapauruamik, supayaanik iñiqtagikkañatnik, sulii ilaa pisiplugu iñuurugut. Iñisimapmiugut atautchisualunmik Ataniqmik, Jesus Christ-mik; Agaayyutim iñiqsitqugaa supayaauramik sulii ilaagun iñuurugut.

⁷ Aglaali ilañisa ukpiqtuanuruat kanqisitlaitchaat taamna. Iñuñiqutillaamiktun isrumasuurut agaayyutiñuqat pipianunasrugalugich. Uvvaasriñ niqikamiñ niqimik tunillaaturuamik aanguanun tutqi-iññiaqasiraqtut qauqrimmaagiutillaugmikni atakkii ilisimagaat nalaunnangñiñiplugu nigñiksraqtiñ taavrumiña niqimik. ⁸ Aglaan

nigilhum nakuqsilaqaqtangitchaatigut Agaayyutmi. Suutaungitchuq nigigaluagupta niqimik nigingitchuptalu. ⁹ Pakmaasriiñ ilisimagiksi nigitlaliqisi qanusripayaamik nigisukkapsitñik, aglaan qaunatqiağiksukrsaurusri taatna pigupsi. Putukkisitchiviaqtusri ukpiqsriruaqatipsitñik sayailuqtuanik ukpiqsrilighmiktigun. ¹⁰ Atakkii sayailuqtuan ukpiqtuanjuruam qiniqpatin nigilutin aanguaqtugvium agaayyuviani ilisimaruatin aanguat pipianungisilaanjanik, nigiaqsiviaqmiuqtuq tutqiasaagaluannagmi qauğrimmaagiutillautağmiñi. ¹¹ Tarra taamna sayailuqtuq aniqatin piyaqqukkaugisiruq killuliqihigmigun atakkii ilisimaniavaaħakhutin. Aglaan Christ-ñum tuqutipmigaaptuq taamna aniqatin. ¹² Killuqsaguvich taatna akitñağlugich aniqatiutin, taamna sayailuqtuq ukpiqtuanjuruq, killuqsagmiutin akitñağlugu Christ. Taatnağuvich ilitchugiyumiñaitchut qauğrimmaagiutillautağmikni nalaunnaruamik nalaunnaitchuamiglu. ¹³ Taatnamik ukpiqtuanjuruqatiga isrumakpan killuqsagñiluni nigigumi niqimik tunillautauruamik aanguanun, nigitqikkumiñaitchiga taamna niqi killuqsagtitağniqpauñ aniqatiga.

9

Uqqiraqtim Anjalatchisaagun

¹ Suvaata ilapsi uqautigivatrun uqqiraqtaupiangiññipluna Agaayyutmun? Nalunaitchuamik ataniqsimaraitchuna iñun. Qiniqsimagiga Ataniq Jesus Christ. Suli ukpiqsriruanjuqtusri savautriħipkun Ataniğmik. ² Atlas uqagaluannajisa uqqiraqtaungiññipluna Christmun, ilisimallapiağiksi piutllaaga. Quliaqtuagigiga tusraayugaallataq ilipsitñik, taatnağlugu ukpiğigiksi Jesus. Taavruma nalupqinaiağaa uqqiraqtauliga Ataniğmun. ³ Taimmaasriiñ iñuich nalupqisruutigipmatna una kiggutiga: ⁴ nigilhiñaungiññiqipik imigluñalu savautriħlamni ilipsitñik? ⁵ Nalaunnapmiuq uvaptiknun tuvaqasiqpatigut nulianjuruam iglaukapta taatnatun atlatun uqqiraqtaatun atangum suli aniqatinisunlu Cephas-tunlu? ⁶ Naaga kisimñuk Barnabas-lu savaktuksraunipqiñuk iñuuniutiksraptiknik? ⁷ Savaktuksraungitchuguk atlamik savaamik atakkii quliaqtuagigikput tusraayugaallataq nanipayaaq. Anjuyyiuqti akiliruksraungitchuq anjuyyiuqtaullağmi. Iñuk nautchirriqsuaq asrirrivinmun nigiyugaqaqtuq nigigisipluni asrianjñik. Munaqsriptuq nigiyugaqaqtuq imigisipluni miluatnik munaqsrami. ⁸ Taavruminna iñuich nigiyugaqağuurut. Moses-ñum maligutaksraqtuq uqaqmıuq taavruminna, amağaa? ⁹ Aglausimaruq itna Moses-ñum maligutaksrami, “Siggugutitugñianigitchiñ qanga qimuktum tutnaqpauñ mukkaaksraq.” Agaayyun nipliğami taatna isrumaaluutiqangitchuq qimuktinik. ¹⁰ Agaayyutim ilumutupiaq uqautigigaatigut. Aa, uqahiq aglaanuruq pisigipluta, itna, “Iñuk una nunniqtuq suli iñuk salummaqtuq mukkaaksranik nigiyugaqaqtuk piññahiksrağmiknik savaağmikniñ.” ¹¹ Uvagt nautchirriqiritun nautchiipmatun nautchiaksranjñik quliaqtuagapta tusraayugaallautamik akunnapsitñun, isrumavisi iniqsravaaħanjipluta iniqapsi ikayuqupluta iñuuniutiksraptiknik? ¹² Atlas iñuich nigiyugaqumın iñuuniutiksrağmiknik ilipsitñiñ, nalaunnatlukkayağaluqaqtuq nigiyugaqagupta iñuuniutiksraptiknik ilipsitñiñ. Aglaan iniqsrutlatchipsi ikayuqupluta. Iglutugıvut iñugiaktuat sut, atakkii nutnaqtitchisunigitchugut iñunjik ukpiqsrilhatniñ tusraayugaallautanjanik Christ-ñum. ¹³ İlisimagisi iñuich savaaqaqtuat Agaayyutim agaayyuvikpanani niqiksrağuurut agaayyuvikpanmiñ, suli savaktaut

tunillağvıñmi akuqtuisuurut niqiksrağmıknik ilañanik tunillaautauruam. 14 Taatnatuntuuq Atanğuruam tillisiqagai tamatkua quliaqtuaqagtuat tusraayugaallautamik akuqtuitquplugich iñuuniutiksrañatnik iñuñniñ ukpiqsırriñguqtuaniñ. 15 Aglaan sugingitlukkiga tuqugaluaguma

akuqtuigaluaguna sumik ilipsitniñ. Uqaviutigigiga savautriñga Christ-mik akiññasruñaqnaña. 16 Quliaqtuaqagaluagunaunniñ tusraayugaallautamik uqaviugaalguitchuna uvapkun. Quliaqtuağılha tusraayugaallautam savaagigiga. Atuqtaksrağıpiagiga. Quliaqtuaqangitchuma, nakliñy uvaña. 17 Quliaqtuaqagñiguma piksraqtaagilugu, niğıuktuksrauruña akiññaktaaksramik. Aglaan piksraqtaagingitchiga savaaq uvamnı, aasriñ savaagilhiñagiga savaaq Agaayutum qaisaña uvamnun savaquplugu. 18 Aasriñ sua akiññaktaagñiaqpigü? Uvvauna akiññaktaaksraña, quliaqtuağıgupku tusraayugaagiksuaq iñuich inuqnanğitchuq aatchuliksrñat iñuuniutiksramnik. Niğıugitlagaluagiga iñuich aatchuliksrñat. Aglaan inıqsrunğitchuna sumik quliaqtuaqagama tusraayugaallautamik.

19 Uvva ataniqsimaraitchaluññağma iñuñnun savaktaagruupkaqtuña uvamnı iñupayaanun iñugiaktuat ukpiqsırıuaguplugich Christ-mik uvapkun. 20 Taimma uqautrikama Agaayutum uqalhanik Jew-ñuruanun ukpiqsritqugaluagıtka Christ-mik. Taatnamik iñuupmiuña Jew-ñuruatun. Nayuutıkama iñuñni malıgutchıruani Jew-ñuruat malıgutaksrañanik (añalatingıgıluagıtuna Jew-ñuruat malıgutaksrañanun) iñuuniagıtuna iñuktun añalattıtuatun malıgutaksramun ukpiqsritqugaluagıgich Christ-mik. 21 Taatnatuntuuq uqautrikama tusraayugaallautamik Christ-kun tamatkununa Jew-ñunğitchuanun iñuuniagaqtuna Jew-ñunğitchuatun ukpiqsritqugaluagıgich Christ-mik. Malıgutaksram añalangısanatun itpalukkaluaqtuna, ilumutun malıgutchılıapiaqtuna Agaayutum malıgutaksrañıñik, tupiksripluña Christ-ñum malıgutaksrañanik. 22 Uqautrikama Agaayutum uqalhanik ukpiqsırıuanun sayaitchuanun ukpiqsriñıgmikni iñuupmiuña sayaitchuatun, ilıñich ukpiqsırıuaguplugich. Qanupayaaq iñuk iñuuniagısrıaqman ilaatun iñuuniagaqtuna qanusri-payaakun ilañich ukpiqsırıuaguplugich. 23 Taatna iluqaanik pisuruña pisigiplugu tusraayugaallautaq ilañıutisukluna pılıutaanik Agaayutum akiqsruutıgıkkıñanik.

24 İlisimarusi aqpaliutraqtuani iñugiaktuat aqpaqsruqtıt aullağaqıt, aglaan atausrıq akiññaguuruq. İñuunialıpsitni Christ-mun pisuğnisılaagıtchi akiññatlasrılusı aqpaqsruqtıtun. 25 İluqatıñ anaktaqtıt qaunagıllautaqıt timimiknik ilısaqhutıñlu atqunaq akiññaktaaqagıkhutıñ nıaqtutmik piungısaqtuamik. Taatnatunli ukpiqsırıuagıt iñuuniıallautqıtuksraurugıt Christ-mun atakkıi nıaqtutınnıaktaaksraqıt piungıgumiñaitchuq. 26 Tarra, ittuna aqpaqsruqtıtun akımasaqhuni aqpaqsruqatmiñiñ, naagaqaa qakiqtauraqtıtun akımasaqhuni qakiqtauraqatmiñiñ. 27 Anaktaqtım añalattagıgaa timini, aglaan piñıgıqsıtauviaqtuq aqpaliutramun ilısatlaitchumi. Taatnatuntuuq añalagısrıñıaqtuna uvamnı, atakkıi piñıgıqsıtauviaqtuna savautrıñimniñ Christ-mik quliaqtuağıgıchmalı atlanun iñuñnun.

10

Kilguturaıuq Akitñıaqlugu Aangıuqtuñıq

1 Anıqatıumaan! Itqaksritıqıpsı atuumaruanıñ sıvulliaptıknun malıktuanun Moses-mik. İglauullağmıñ nuviyam qulanıutiniğai sulı iluqatıñ ikaagñıgaat tağıuq. 2 Nuviyam qulanıutıpmatıñ sulı ikaaqamıtrun

taġiuq iluqagminj paptaakkaupmatun liilaa piut maliguaqtauiksragminkun Moses-mik. ³ Aasriisuli iluqagminj niqiqagniqsut pamarrutiñiñik Agaayyutim quvinqnaqtuakun. ⁴ Iluqagminjsuli imigniqsut imigmik Agaayyutim pamarrutaanik quvinqnaqtuakun uyagañmiñ. Taamna uyaġaq nayuutiniqsuq ilinjtñi nanipayaaq itmata, aasriiñ taamna uyaġauruaq Christ-nuruq. ⁵ Aglaansuli iñugiaktuat Agaayyun qyaliñgitchaat. Taatnaqługuasriiñ suksraungigñigai suviksrailaami. ⁶ Tarra, tamatkua atuumaruat taimani atriaksraurut uvaptiknun. Kilikkaatigut pisugruaqtunġitluta pigiitchuanun sivulliapta pilgusiatun. ⁷ Unniñ aanguaqtuqtaunasri taipchua ilanjsitun, atakkii aglausimaruc Agaayyutim makpigaanjifi, “Iñuich aquvittut nigiqpagviksramun, aasriiñ makitnaminj aggijaqsiraqtut.” ⁸ Sulipsuuq atlatuqtatunġitgitchaatigut taipchua ilanjsitun, 23,000 tuqupmatun uvlumi atautchimi killuqsautmiktigun. ⁹ Unniñ uuktuaqtaksragingitchikput Atanguruaq, ilanjich taipchua taatnaqmatun tuqquatauruaq tuqunalinun nimigianun kigipchaqtitlugich. ¹⁰ Unniñ uqapiluktusraungitchugut sutigun Agaayyutim aatchuutaigun ilanjich taipchua uqapilukmatun. Taatnaqhutinj isragulgm piyaqquirim tuqquatkai. ¹¹ Tarra iluqatinj tamatkua atuumarut ilinjtñun, uvaptiknun atriaksrautigitchuplugich, sulij aglausimarut algaaqsruutiksrauplutinj uvagut killuqsautitunġitluta, iñuuruagut aqulliqsaagataqtuami uvluni. ¹² Uvvaasriiñ kiñapayaaq isrumanigumi makitaniluni payanailuni, qaunatiagillapiagli puukaliksragmiñiñ, atakkii aniqusraaqsiuviaqmiuq nutqaqtutauluni tupiksriļigmiñiñ Agaayyutmik [atriļugich taipchua iñuich inilgaan]. ¹³ Qanupayaaq aniqusraaqsiuniġuvich, taatnatchikuntuuq iluqatinj iñuich aniqusraaqsiupmiut. Aglaan Agaayyutim tuniqsimaruam aniqusraaqsiupkaġumiñaitchaatin qaanjilugu akiyalguisan. Qakugpayaaq ukpiqsriļhiñ uukuakkaupkan Agaayyutim annagviqatinniaġaatin akimayumiñaqsilutin.

Niqiqpagviat Aanguatigun naagaqaa Atangum Nullautchiġvia

¹⁴ Taatnamik, piqpagiplusri ilauraamaanj, piisimaagitchi aanguaqtuligmiñ. ¹⁵ Kanjicsilgurusri uqautigikkamnik. Isivġiuqsunj ilipsitñik uqautigikkaġa ilumutuupmagaan. ¹⁶ Isummatigilugu Atangum nullautchiġvia, imipayaaqapta qallutmiñ quyyatigikkaptigun quyaqatigigikput Agaayyun Christ-nun aujanik maqipkakkanjanik sannigutami uvaptiknun. Suli avguqaptigu qaqqiaq nigiplugu qiniqtitkikput ilaliqsruutiliqput iñunni Christ tuqquतिकaniñi. ¹⁷ Tarra nigikapta atautchimiñ qaqqiamiñ, uvagut atausrinjuqtataurugut atautchisun timitun iñugiakkaluaqhuta. ¹⁸ Isummatigilugich Israel-aagmiut pilgusinat, tamatkua nigisuuruat nigrutinik tunillautauruanik tunillaġvinji, tamatkua piqatigiutit Agaayyutmun atakkii nigigaat tunillaun atautchikun. ¹⁹ Qanuutauva taamna? Ilisautisukkipsi tamatkua aanguat sulij niqit tunillautauruat aanguanun suungitchut. ²⁰ Una uqautigigiga, Jew-nunġitchuat tunillaqtuġuurut niqinik tuungaiyaanun, Agaayyutmun qaitchiñgitchut. Piqatautunġitchipi tuungaiyaani. ²¹ Imigumiñaitchusri qallutaaniñ atangum imillapsi qallutaatniñ tuungaiyaat. Nigiyumiñaitmusri atangum nigġivianiñ nigillapsi nigġiviatniñ tuungaiyaat. ²² Sanjatchaktittagigikput ataniq taatnaqapta taapkunniġa. Sanjiluktanunjasrugivisa ilaaniñ?

Kamaksriļiq Agaayyutmik Suragałipayaakun

²³ Iasri-samma uqagtut, “Suragałnaqtuq qanupayaaq suragałuktuni.” Aagaluq, aglaan ilanjich nakuungitchut uvaptikni maligukkuptigu

Agaayyun. Iļumutuuruq suraǵaħhiñauļiqput supayaamik, aglaan iļanich sayyillaǵutaunǵitchut atlanun ukpiqsrruanun. ²⁴ Kiña ukpiqsrruaq inmiguasqaqani, aglaan ikayuutiniǵli atlanik iñuñnik. ²⁵ Niǵǵisiuñ niqiplapayaaq tunirauruaq tunniuqqaiviñmi, apiqsruq-tautigisuñaqnagu nakiñ niqi agǵiqmagaan naaǵaqaa isrumaaluutigi-sisuñaqnagu qauǵrimmaǵiutillautapsitñi nalaunñapmagaan niǵiļiqsi. ²⁶ [Apiqsruqtuutigiymuñaitchiksi] atakkii aglausimaruq Agaayyutim makpiǵaanani, “Nuna Atanǵum pigigaa suli suapayaaq nunamiittuaq.” ²⁷ Kia ukpiqtuanunǵitchuam aiyugaaqpasri niǵǵityaqulusri tupiǵmiñun niǵǵisiuñ manirikpan qanusripayaamik, apiqsruqtautigisuñaqnagu nakiñ niqi agǵiqmagaan naaǵaqaa isrumaaluutigisuñaqnagu qauǵrimmaǵiutillautapsitñi nalaunñapmagaan niǵiļiqsi. ²⁸ Aglaan iñuum uqautikpasri taamna niqi tuniļautigimaniļugu aanguamun, niǵiñiaqnagu niqi pisigilugu taamna iñuk kiliktigikkan. Ami isrumaviaqtuq qauǵrimmaǵiutillautagmiñi niǵiļiksrañ taavruma niqim nalaunñaiñiļugu, ²⁹ ilipnun nalaunñanasrugialuaqtitlugu. Tarra suvaata niǵiļhiñauļiǵa qanusripayaamik analanñapauñ atlam iñuum nalupqisruutmigun? ³⁰ Quyaanikkiga Agaayyun piqtigiplugu nikiksraǵa. Taatnamik kia uqautinañ killuqsǵañiļuñ niǵigupku taamna niqi. ³¹ Itnatun ittuq, niǵiguvich imiǵuvillu naaǵaqaa suraǵapayaagupsi kamakkutiqaqsuñ Agaayyun supayaatigun. ³² Tarra, sakiqniugutigipkaqnagu kia iñuum tupiksriļiksrañanun Agaayyutmik, Jew-ñugaluapata Jew-ñunǵitchaluaqata naagaunniñ ukpiqtuanuruñugaluapata Agaayyutmun. ³³ Taatnatuntuuq suraǵapayaqama quyalñiuraǵitka iñupayaat supayaakun. Uvapangiqsuñ anniqsuǵuļuñ uvammik kisima, aglaan ikayuǵniaqtuñ iñuñnik iñugiaktuanik anniqsuqaluaqļugich.

11

¹ Uvvaasriiñ, iñuuniaǵitchi uvaptun tuvraiñiaqmatun Christ-mik.

Aǵnat Matuqaqtaksraǵiǵaich Niaqutinġ Agaayuliǵmikni

² Aniqatiumaan, nangǵaǵipsi itqaumakapsitñu qanuq iñuuniaqtılaapkun Christ-mun supayaatigun, tupiǵiplugich iļisauttutit qaisatka ilipsitñun. ³ Aglaan kaniqsitqugi Christ qaukļiǵigaa anutipayaam. Taatnatuntuuq aǵnam qaukļiǵigaa uigikkani, itna Agaayyun qaukļiupmatun Christ-mun. ⁴ Anun agaayupman naaǵaqaa sivuniksriqipman matuplugu niaquni qiniqtingitchaa Christ qaukļigitilaanik inmiñun. ⁵ Suli aǵnaq agaayupman naaǵaqaa sivuniksriqipman matuilaǵlugu niaquni qiniqtingitlugu uñi qaukļigitilaanik inmiñun kanñusraaǵaa. Taatnaqami ittuq akiisutun nuyaiqsitun. ⁶ Taatnaqñu uqagtunja: nuliañuruam matusrunǵitchumiuj niaquni nuyaiqsaksraǵigaa. Aglaan kanñunaqpan nuliañuruam saliyumigich nutchani matuqagliuñ niaquni. ⁷ Anutim maturaksraǵiñgitchaa niaquni, atakkii Agaayyutim iñiqtaǵigaa atrinutquplugu inmiñun aasriiñ sagviquplugu kamanautni. Aglaan nuliañuruam qiniqtitkaa kamanautaa uimi qaukļiupkaqamiuj. ⁸ Anunliasrii iñiqtaunǵitchuq aǵnamiñ, aglaan aǵnaq iñiqtauruq anutmiñ. ⁹ Suli Agaayyun iñiqsiñgitchuq anutmik piqtigiplugu aǵnaq, aglaan Agaayyun iñiqsiruq aǵnamik piqtigiplugu anun. ¹⁰ Taatnaqñuni aǵnam maturaksraǵigaa niaquni agaayukami qiniqtityaǵlugu kamaksriļi anutmiñik. Aǵnaq taatnaqtuksrauruq pisigilugich israǵulgich. ¹¹ Aǵnaǵlu anunlu ikayuqtigiiksksrauniqsuk avatmun, Agaayyun

tillisiqaaqmatun ilinjknun. ¹² Aa, sivulliq aḡnaq iñiqtauruq aḡutmiñ, aasriiñ aḡutipayaaq taimakñaaglaan anipmiraqtuq aḡnamiñ. Aglaan itqaumasiiuḡ Agaayyutim iñiqtaraqħa iñupayaanik supayaaniglu. ¹³ Nalaunḡatilaagsiuḡ ilipsitñik. Nalaunḡava aḡnaq agaayugumi Agaayyutmun matuiġlaaglugu niaquni? ¹⁴ Iġisimarusri iñupayaaq isrumapmiuq aḡutim nuyaqtusriruum kannunaqtilaanjanik. ¹⁵ Aglaan aḡnam nuyaqtulli piññaqnautigigaa. Aḡnam nuyanj qaisaurut ilaanun matuksrauplutinj. ¹⁶ Kiñapayaaq uqavaaḡumakpan taavrumuuna, iġisimaliuḡ una: uvagut piksraitçugut atlamik piġusrimik, aasriiñ iluqatinj ukpiqtuanjuruat nanipayaaq pipmigaat taatnatun.

Atangum Nullautchiḡvia

¹⁷ Uvvasuli, katiraḡikapsi agaayyuvigisrukħuḡ ikayuuttutitlaitchusri aglaan atniagutiraqtusri avatmun. Pitqusigiitlusri, taatnaqħuḡa nangangitchipsi. ¹⁸ Sivulliuḡplugu, tusraaruḡa agaayyiaqapsi avgummatiqaaqatusriguuq, aasrii taamna ukpiḡitlagiga. ¹⁹ Avgummatiqaaqapsi akunnapsitñi nalunaiqsittagigaa nallipsi ilumun ukpiqtuanjuruatilaanḡa. ²⁰ Katiraḡikapsi atautchimun Atangum nullautchiḡvianik niḡingitchusri. ²¹ Uqaqtuḡa taavrumiḡa atakkii iñullaa niḡiruq inḡmi niqautmiñik utaḡqisunḡaqani atlanik. Iġsri aḡiġlaaqħutinj niḡisunḡaḡmij suli atlat imiḡasriraqtut. ²² Suvisi! Kiñuniqangitpisi niḡḡiviksrapstñik imiḡiviksrapstñiglu? Nakuunḡitçhuq suunjiġlaaqangiqsi ukpiqtuanjuruaniġ tutqisaaqħuḡiġllu tamatkua suiġliuqtuat? Qanuq uqaḡniaqpiġ ilipsitñun? Quyaginiaqpiḡu taamna? Naagga, quyaginianḡitchipsi.

²³⁻²⁴ Uumiḡa Atanguruam iġisautigaanḡa uqaḡikkamniġ ilipsitñun. Tamarrumani unnuami Ataniqput Jesus tuniraugisipman, tigugaa qaqqiaq. Quyyatigiqqaaqħuḡu Agaayyutmun avguḡaa nipliḡhuni, “Una qaqqiaq timiḡigiga siquptauruaq ilipsitñun. Niḡiraḡigupsiiuḡ una qaqqiaq itqakkutigiymagiksi tuquġiḡa piqutigipulusri.” ²⁵ Taatnatunsuli nullautchianikamij tiguḡiḡaa qallun nipliḡhuni, “Una qallutim imanḡa augigiga. Auga maqitauniaqpan ilipsitñun taimma nutaaq sivunniugun aullaḡniñiaqtuq. Imiḡaḡigupsii uumakḡa qallutmiñ itqakkutigiymagiksi tuquġiḡa piqutigipulusri.” ²⁶ Tarra niḡiraḡigupsiiuḡ taamna qaqqiaq suli imiḡlugu qallutmiñ taavrumuuna quli-aqtuaḡiksi tusraayugaaḡiksuaq Atangum tuquġhagun agḡitqinjñiaħhanunaglaan.

²⁷ Taatnamik, kisupayaaq niḡiruaq qaqqianjanik imiqtuaḡlu qallutaaniñ Atangum kamakkutiqasruḡaḡnagu atriaqatuuq iñuktitun taimani suksraqangitchuanik Ataniḡmik. ²⁸ Uvva itqaḡisruḡniqispisiiuḡ Atangum tuquġħa taatna? Ki, iñullaa isivḡiugli inḡmiñ niḡigaluaqḡuḡu qaqqiaq imiqsiḡaluaqanilu qallutmiñ. ²⁹ Uvva iñuksamna niḡivaluktuq imiqpalukħuniġlu iġitçhuḡigaluaqḡuḡu Atangum tuquġħa uvaptiknun. Agaayyutim atanniḡisigaa taatnasriḡ iñuk. ³⁰ Taatnaqħutinj iñugiaktuat akunnapsitñi sayaiqsut atniḡñaliqħutinjlu, suli iġanich tuquanikhutinj. ³¹ Aglaan isivḡiuqqaagupta uvaptikniġ tarra Agaayyutim anasriñḡuqsagumiñaitçhaatigut taatnatun. ³² Atangum atannisuqmatigut alḡaqsruḡaḡigaatigut qanuq iñuuniatlaksrapstikniġ anasriñḡuqsaqunḡitluta piqatigilugich nunam iñunj.

³³ Taatnaḡusri, aniqatiumaanj, katinigupsii niḡiqatautyagusi Atangum nullautchiḡvianun utaqqisilaayumausi. ³⁴ Kisupayaaq niḡisunḡiḡumi niḡiruksrauuqaaqtuq kiñuniḡmiñi, Agaayyutimli anasriñḡuqsautaitçhumaḡaasri. Isiḡiqsuḡisigipsi atlanik utlakkupsi.

12

Ipqitchuam Irrutchim Aatchuutai

¹ Aniqatiumaan! Pakma kanjiqsipkautiginiagiga qanuq Ipqitchuam Irrutchim savaana iñuich iñuuniañhatni. Kanjiqsitqugipsi taamna nalupqinaiglugu. ² Iñisimagiksi qanuq iñuuniaqtillaaqsi Jew-nungiñjapsi. Killukuagutipkakkaurusri putqatagvigitquplugich uqatlañlaat aanguat. ³ Taatnaqluna kanjiqsitqugipsi una, kiñanniiñ iñuk anjalatiqaqtuaq Irrusrianun Agaayyutim uqallakkumiñaitchuq itna, “Jesus suksraungiqsuali.” Taatnatuntuuq kiñanniiñ nipliğumiñaitmiuq, “Jesus Atanguruq,” aglaan Irrusrian Agaayyutim taatnaqukpani kisan.

⁴ Uvvaasriiñ, iñuich atlakaagiñik aatchuusriaqaqtut aglaan atiruam Irrutchim qaisagigai iluqaitñik. ⁵ Iñuich savautrirut atlakaagiisigun, aglaan Ataniq atiruq iluqaitñun. ⁶ Iñuich aatchuusriaqaqtut atlakaagiñik savautriğimiktigun, aglaan atiruam Agaayyutim iñuich savatlapkağai iluqaitñik savaanik aatchuusriagikkagmiktigun. ⁷ Ipqitchuam Irrutchim iñuk savatlapkaqmauñ qanusripayaamik, ilaan ukpiqsirruapayaat ikayuusriaqaqtittagigai taavrumakña. ⁸ Ipqitchuam Irrutchim uqatlapkağaa iñuk isrumatuhkun, aasrii atiruam Irrutchim atla iñuk uqatlapkaqñugu kanjiqsimalikun, ⁹ atlasuli ukpiqsrisiqatlapkaqñugu, atlasuli mamititçhitlapkaqñugu iñunñik. ¹⁰ Atiruam Irrutchim atla iñuk savatlapkağaa quviqnaqtuanik, atlasuli sivuniksriqirautlapkaqñugu Agaayyutmun, atlasuli puttusrisiqatlapkaqñugu nalliakun nakuuruakunlu pigiitçhuakunlu ilitqutchikun, atlasuli uqatlapkaqñugu atlakaagiñik uqautçhiñik nalunaqtuanik, atlasuli uyyuqtautlapkaqñugu nalunaqtuanik uqautçhiñik. ¹¹ Aglaan tamatkua iluqaisa savaagigai atautçhiusiam Irrutchim, autaaqlugich iñupayaamun qanuq pitqukamigich.

Atausriq Timi, Iñugiaktuat Sulliñigich

¹² Iñuum timaa iñugiaktuanik isragutaqaqtuq, naagasuli atausriuruq timi. Taatnatuntuuq ittugut atautçhisun timitun iñugiallapiagaluñjapta atlakaagiñikhutalu, atakkii iluqata atausriññuqataurugut Christ-mi. ¹³ Ijavut Jew-nurut suli atlat Jew-nungitlutin. Ijavut savaktaagruurut suli atlat savaktaagruungitlutin. Paptaaqtitnapta Ipqitchuam Irrutchim iluqata atausriññuqtittagigaatigut timimun, ami timaanun Christ-ñum. Aasriiñ ilaan aatchugaatigut atausriullaapluta atiruamik Ipqitchuamik Irrutchimik.

¹⁴ Atakkii iñuum timaa atautçhiñhiñamik isragutaqangitçhuq, aglaan iñugiaktut sulliñgi. ¹⁵ Iñuum isigana uqaqpiatquq itna, “Uvana argaungitluna, tarra timim sulliñigingitçhaana.” Taatnatchim niplillaautim ilagipkanaiğumiñaitçhaa timimi. ¹⁶ Suli iñuum siutaa nipliçpiaqtuq itna, “Uvana iraungitluna, tarra sulliñigingitçhaana timim.” Taatnatchim niplillaautim ilagipkanaiğumiñaitçhaa timimi. ¹⁷ Timi iluqani iraukpan, iñuk tusraatlayumiñaitçhuq. Aasriiñ timi iluqani siutaukpan, iñuk naisitlayumiñaitçhuq. ¹⁸ Aasriiñ Agaayyutim inillakkai timim sulliñgi iniksranitñun, inmi quyagikkagmigun. ¹⁹ Timi atautçhimik isragutahñiaukpan, timiqagayaipiaqtuq, amağaa? ²⁰ Uvva iñugiaktuanik isragutaqaqtut timimi, aglaan atautçhimik timiqagtuq. ²¹ Uvva iñuum iraa nipliğumiñaitçhuq arganmiñun itna, “Sumun atugumiñaitçhipiñ.” Sulipsuuq iñuum niaqua nipliğumiñaitçhuq isiganmiñun, “Inuğingitçhipiñ.” ²² Aglaan, taapkua ilani timim qinñiaqaqtuat sayailuqhutin inuqnapiaqtut. ²³ Suli tamatkua timim sulliñinji isrummatigikavut qinñiağiksuañungitlugich

qaunatqiağıtluuqsiragıgıvut, suli ilaviñgich atlat qıñıgaksrağingısanıch maturağıgıvut. ²⁴ Qıññagıksuat ilaviñgi timipta qaunagiraksraungıtchut taatnatun. İlumun, Agaayyutim atlakaagıich isragıtupayaanı timim iñıtağıgai, uvaptıknun qaunatqiağıtquplugich qıññagıksuanıgıtchuat. ²⁵ Taatna Agaayyutim iñıtağıgai timıvut atingırrutiqaqungıtluğich akungatni isragıtauruat aglaan ikayutıtquplugich avatmun. ²⁶ Atausrıq ilauruaq timimi ihuangıtpan, iluqatin ilauruat naglıksaaqataurut. Taatnatun atausrıq ilauruaq kamagıkkaupman, iluqatin quviatchagaqtut.

²⁷ İluqasrı timıgıgaası Christ-ınum, aasrıñ iñullaııuplusrı sullıñıgıgaası taavruma timim. ²⁸ Akungatniñ ukpiqtuanıruanıñ Agaayyun piksraqtaaqtuq atlakaagııñık savaktıksranık, sıvıllıq uqıraqtıñık Agaayyutmun, tuglia sıvunıksrıqırınık Agaayyutmun, pıñayuat ilısaıtrıksranık, aquatıgınaasrıı taapkuva savaaqatlaruanık quvıqnaqtuanık, tamatkunıñalu mamıtıtchılrlaruanık atlanık, ikayuiruksranıglu atlanık, sıvıllıuqtautlaruanıglu atlanık, uqatlaruanıglu uqautchısıgun nalunaqtuanık. ²⁹ İluqagmıñ uqııraqtıaungıtchut Agaayyutmun unniñ sıvunıksrıqıraungıtchut unniñ ilısaıtraungıtchut unniñ savaktaungıtchut quvıqnaqtuanık. ³⁰ İluqagmıñ mamıtıtchıraungıtchut atnıgıñıaqtuanık unniñ uqatlaıtchut atlakaagııñık uqautchıñık unniñ uyyuıuqtautlaıtchut nalunaqtuanık uqautchıñık. ³¹ Tarraasrıñ kıpıgıniıpağııtchı nakuıtluktuanık aatchuusrıaqağusrı.

13

Pıppakkutılıq Pakma ilısaıtınıağıpsı nakuıtluktuanım iñuunıatıksrapıtıñık.

¹ Uqatlanıguma atlakaagıısitun iñuktıtun unniñ isragııktıtun, aglaan pıppaksrıtlaiññıguma iñunıñık, uqahıga atrıaqaqtuq qukıgıñıaqsıplugu avıluqtaqtuatun. ² Uqatlanıguma sanıııaqaqlıña sıvunıksrıqırıtun unniñ kanıqsıtılalugıllu iluqaisa nalunaqtuat unniñ ilısmatlalıña supayaanı, suli ukpıqıutıağınıguma nuktatılalugıch iñıgıch, aglaan pıppaksrıtlaiññıguma iñunıñık, sumun atugumiñıaıpaqtunı. ³ Aatchuıtıgınıgıupkıch supayaurat pıgıkkatka iñunıñun inuqsraqtuanun unniñ aatchuıtıgilugu timıga ikıpkaaksraulugu, aglaan pıppaksrıtlaiññıguma iñunıñık akılıusrıaksrıaıtchunı.

⁴ Pıppaksrıruaq iñuk anuqsrıtrıruq, ilıhaaqıtrıruq, tunıılıñıgıngıtchıuq, uqavıgaagangıtchıuq, ⁵ sıvı arguanangıtchıuq unniñ anallaqlııtlaıtchıuq. Pıppaksrıruaq iñuk inımgıuıtlaıtchıuq, uumıtchayaıtchıuq, itqaksrıtlııtchıuq akıtıñıaqtıgıtımiñık nalaunıñıaıtchuakun. ⁶ Pıppaksrıruaq iñuk quvıasrıutlaıtchıuq iñııch kılulıqıpmata, aglaan quvıasrıgıuuruq iñııch nalaunıñıarualıqıpmata. ⁷ Pıppaksrıruaq iñuk manımmılğuruq, aasrıñ ukpıqsrıraqtuq suli nıgııgaqtuq suli ıglıtuılğuruq.

⁸ İlaatnıgu iñııch sıvunıksrıqıtlaıgısrıt suli uqatlaıgısrıt uqautchıñık nalunaqtuanık suli kanıqsımmataat ısukıtıksırıuq, aglaan pıppaksrılıq ısukıtıchumiñıaıtchıuq. ⁹ İlısmatıqıputlu sıvunıksrıqııqıputlu naamangıtchuk. Taatnamık ısukıtıksırık. ¹⁰ İlısmatıq naamasımarıuakpan, aatchuusrıat pııgısrıt. ¹¹ Uvvaamı ilılgaañukama uqağıaqtunı isrummatıaqaqlıña suli sıvunıııuğıuplunıñalu ilılgıaıtun. İñııgıuqama iñuunıangıqsunı ilılgıaam iñuunıaıtun. ¹² Pakma quıtlaıtchugıt nalupqınaıglıgu tautukmatun salumıtchuatun tağıaqtıutmun, aglaan taıvrımanı qıñıgısrıtunı nalupqınaıllıpaıglıgu. Pakma ilıtchıgıgıga ilaviñıaurahıñıağ, aglaan taimanıgu ilısmımağıksıpaıgısgıga Agaayyun, atrııııgu Agaayyun ilısmıallıpaıqmatun uvañık. ¹³ Tarra, supayaat naamasrııhatnunaglaan

iñuich ukpiqsrimanaigtutsuli niğiugaqağutiñsuli piqpkasriłutiñsuli, aglaan taapkunakña piñasruniñ kamanagnaqsrauruq piqpkasriłiqput atlanik.

14

İlisauttutipsaat İpqitchuam İrrutchim Aatchuutinjigun

¹ Taatnamik pisuqtilaagvigişiuñ piqpkasriłiqsi atlanik iñuñnik. Uvvasuli kimmutiqallapiagitchi İpqitchuam İrrutchim aatchuutaiñik, suvaluk uqaqtautlasriłiptiknik Agaayyutmun. ² İñuk uqağumi uqautchikun nalunaqtuakun uqałhiñaqtuq Agaayyutmun. İñuich kanjiqsiyumiñaitchut uqağikkanañik, atakkii İpqitchuam İrrutchim uqaqtittağigaa nalunaqtuaniñ sunik. ³ Aglaali iñuk uqaqtauruuq Agaayyutmun kanjiqsinaqtuakun uqautchikun sayyillaagiruq iñuich ukpiğutiñiñik pitchuksaaqługillu arakługillu. ⁴ İñuk uqaqtuuuq uqautchikun nalunaqtuakun ikayuğaqtuq injmiñułhiñaq, aglaali iñuk uqaqtauruuq Agaayyutmun kanjiqsinaqtuakun uqałikun sayyillaagai ukpiğtuanjuruat ukpiğutiñiñi. ⁵ Uqatlatqunayağaluğipsi uqautchikun nalunaqtuakun, aglaan kimmutigitlukkiga uqaqtautquplusri Agaayyutmun. İñuk uqaqtauruuq Agaayyutmun kamanatłuktug taavrumakña uqaqtuamiñ uqautchikun nalunaqtuakun, iñuñmik mumiutrigangisuaqpan. İñuqaqpan taatnatchimik sayyillaatlagisigai ukpiğtuanjuruat ukpiğtuat.

⁶ Aniqatiut, uqautisukkipsi qanuq Agaayyutim sagviaqtukkananiñ uvamnun suli qanuq iłitchuğipkautaanik uvamnun, suli uqautisukkipsi Agaayyutim iłumutułłhanik iłisautiulusiłu. Uqaaqsiñiguma nalunaqtuakun uqautchikun, qanuq ikayuutaunayaqpiq? Uqaqtuksrauruña kanjiqsinaqsiługu. ⁷ Uvva atrikusraun. İñuich atuqtuuraqmata supluqaqtuğnaqtuaniñ unniñ nuqaqtılıñnik atuqtuurrayıllagmin nalausruñaqnaqu, iñuich naalagñiruat iłisağiyumiñaitchaat igñaña atuutim. ⁸ Sulipsuuq anuyaktuani, qalğuqtaun nalupqinaqtuamik nipliğman anuyyiuqtit tupisralatłaitchut anuyaksahğmun. ⁹ Taatnatuntuuq, uqağupsi nalunaqtuakun uqautchikun, qanuğutiñ iñuich iłisimaniapatruñ sumik uqaqtilaagsi? Siłahiñamun uqaqmatun piñiaqtusri. ¹⁰ Nalupqinaitchuq iñugiaktuat atlaakağiich uqautchich nunamıtilaanat, aasriiñ iluqatiñ kanjiqsinaqtut. ¹¹ Aglaan kanjiqsitłaitchupku iñuum uqausria avakñaqtauniaqtuña taavrumuña uqaqtuamun, suli ilaa uvamnun. ¹² Taatnatuntuuq kimmutiqaqapsi piłiqiplusri İpqitchuam İrrutchim aatchuutaiñik, kimmutiqagitchi nakuutłuktuanik aatchuusrianiñ. Taavrumuna ukpiğtuanjuruat sayyillaakkaurut ukpiğutmikni.

¹³ Taamna pisigiplugu iñuk uqağuuuruuq nalunaqtuagmiguñ uqautchikun agaayuruksrauruq uuyyuatlasruglugu uqağikkani. ¹⁴ Atakkii agaayuguma nalunaqtuakun uqautchikun, irrusriğikkaga agaayuruq, aglaan kanjiqsiniğitchiga qanuq uqaqtilaaga. ¹⁵ Uvvaasriiñ qanuğniagnañiqpiq? Agaayuniaqtuña uqautchikun nalunaqtuakun irrutchipkun, suli agaayuniaqmıuña kanjiqsinaqtuakun uqautchikun isrumapkun. Atuğniagtunña uqautchikun nalunaqtuakun irrutchipkun, suli atuğniagmıuña kanjiqsinaqtuakun uqautchikun isrumapkun. ¹⁶ Quyaguvich Agaayyutmun nalunaqtuakun uqautchikun, tamatkua iłisaqsimaitchuat Amen-nağumiñaitkaat quyyatigikkagsi, atakkii nalurut sumik uqaqtilaapsitiñik. ¹⁷ İlipsi quyyavigillautaguknağaluagiksi Agaayyun, aglaan atlat ikayuusriaqagnağitchut. ¹⁸ Quyagiga Agaayyutiga uqatlakama uqautchikun nalunaqtuakun pitłukługu iluqasri uqatłahiqsi. ¹⁹ Aglaan ukpiğtuanjuruani iqataukama uqağummatiqatłuktunña tallimałhiñaniñ uqałiğnik

kanjicsiñaqtuanik, ilisauttitiqagukkuḅa atlanun, uqaaqsiligimiñ 10,000-niñ uqahiginiñ nalunaqtuakun uqautchikun.

²⁰ Aniqatiumaan, isrummatiqaqasri ililḅaatun Ipqitchuam Irrutchim aatchuutaigun, aglaan ilitqusriqagitchi aniqammiuratun pigiiliqitlaitchuatun; isrummatipsitiñ ititchi iñuguaniksimaruatitun. ²¹ Agaayyutim Makpigaanani Ataniq itnaḅniqsuq,

“Tuyugigisigaluaḅitka avakḅaqtuat iñumnun uqautriñiaqtuat nalunaqtuatigun uqausrigmiktigun ukununḅa iñunḅun,

aglaansuli iñugikkaḅma naalaḅniyumiñaitchaatḅa.” *Isaiah 28:11, 12*

²² Taatnamik nalunaqtuat uqautchich quvignaqtuanḅurut ukpiqs-riruanḅunḅitchuanun aglaali sivuniksriqun kanjicsiñaqtuakun uqautchikun ikayuiruq ukpiqsriruanḅuruanik. ²³ Uvvaasriiñ ilisaqsimaitchuat unniñ ukpiqtuanḅuruanḅunḅitchuat isiqpata agaayyuvimnun iluqapsi uqautrinḅapsi nalunaqtuakun uqautchikun, niplicpiaqtut isumailauniplusri,

amaḅaa? ²⁴ Aglaan iluqasri uqagupsi Agaayyutmun kanjicsiñaqtuakun uqautchikun aasiñ iñuk ukpiqsriruanḅunḅitchuaq naagaqaa ilisaqsimaitchuaq isiguni ilitchuḅiniagaḅa killiqirautilaani, suli atanniqsukkauniaqtuq tusraakkaḅmigun. ²⁵ Taavruma iñuum nalunaqtuat isrummatinḅi satqummigñiaqtut. Pulluni agaayyuviginiagaḅa Agaayyun, aasrii uqausigilugu Agaayyun ilumun akunnapsitiñ innilugu.

Atisriñiq Agaayyuvimḅi

²⁶ Aniqatiumaan, qanuq uqagisivisa? Katiragikapsi atautchimun, iñuk atuutiqatlaluni, atlasuli ilisautritlaluni, atlasuli quliaqtuatlaluni Agaayyutim sagvikkanḅiñ inḅiñun, atlasuli uqatlaluni nalunaqtuanik uqautchiñik, atla uyyuqtigilugu taavrumiḅa uqautauruamik, aglaan iluqatin tamatkua atuumalich sayyillaḅutiksraulutinḅi ukpiqtuanḅuruanun.

²⁷ Iluqasri uqagñaigupsi nalunaqtuakun uqautchikun, malḅukunniñ piñasrut uqaglich, aasriñ atausriullaalutinḅi, atausriqsuli uyyuqtigilugu.

²⁸ Aglaan uyyuqtiksraitpan, kiña iñuk uqaguruuq nalunaqtuakun uqautchikun tauksruisaagli agaayyiaqapsi uqahñiaḅlumi isrumamiñ inḅiñun Agaayyutmunlu. ²⁹ Malḅuk naagaqaa piñasrut sivuniksriqirit uqaglich, aasrii atlat isivḅiuqtaulutinḅi sumik uqaqtilaanḅatnik. ³⁰ Aasriñ Agaayyun sagviutrikpan ilumutuuruamik iñunḅun aquppiruamun tamaani agaayyuvimḅi, sivulliḅ uqaqqaqtuq qasruḅli. ³¹ Atakkii iluqasri uqautauhiñaurusri Agaayyutmun atausriullaalusri ilitchitqulugich avatmiñ pichuksaagiqulugillu avatmun. ³² Iñuk uqaksriusriaqatuaq Agaayyutmiñ anjalataḅitlaruq inḅiñik irrutchiḅmigun [aasriñ utaqqiugatlaplugu uqaksrani]. ³³ Agaayyutim atuumapkatlaitchaa aupiññiaḅ katimalipsitiñ atakkii nanipayaaq Agaayyun itman qinñiñiaqatuaq atiugautmiglu.

Tamatkunatun ukpiqtuanḅuruatun atlani inipayaani pilḅusiatitun taatnatuntuuq pirusraupmisi. ³⁴ Aḅnasri nipaisaaqtuksraupmiut katimalipsitiñ. Atakkii uqaqaurunḅitchut suli qaukhiyummataitchuksraurat. Taatnatun aglausimaruq Agaayyutim maligutaksraanani. ³⁵ Iisimasrukkuminḅi sumiksamna, apiqsruḅlisiginiḅi uitiñ kiñunigmikni. Atakkii kanḅunaqtuq aḅnam uqahksraḅa katimaraḅikapsi agaayyuvimḅi. ³⁶ Suva? Agaayyutim uqahḅa aullḅniñiḅniḅiqsuq ilipsitiñ naagaqaa ilipsitiññiaḅ tikiuumangiññiqsuq! ³⁷ Kiñapayaaq iñuk isrummatigimḅi inḅiñun sivuniksriqirauniluni naagaqaa aatchuusriaqagñiluni Ipqitchuamiñ Irrutchimiñ, tarra kanjicsimaraksraḅigai tamatkua aglaatka ilipsitiñun Agaayyutmun tillisiginiḅigich. ³⁸ Tarra suliqutiginasinḅi taatnasriq iñuk suksraqanḅitchuaq aglagikkamnik.

³⁹ Taatnamik, aniqatiumaan, piliiqutigitillapiaqsium uqaqtausruhiq Agaayyutmun, suli nutqaqtinagich uqaqtuat nalunaqtuakun uqautchikun.
⁴⁰ Aglaan supayaat pisigik nalauttillugich suli ihuatmun anjalataaglugich.

15

Anjikkauha Christ-um

¹ Aniqatiumaan, itqaumatqugiga ilipsitnun quliaqtuaqiga tusraayugaagiksuaq ilipsitnun. Taimhauruq tusraayugaagiksuaq taimani akuqtuaqigkaqsi suli tuniqsimavigikkaqsi pakma. ² Anniqsukkauniaqtusri ukpigituinaqupsium taamna tusraayugaagiksuaq quliaqtuaqigkaqa ilipsitnun. Aglaan ukpiginitchupsium ukpiqsriiqsi suungitchuq. ³ Taatnamik ilisautianikkipsi ilisautigikkanjanik Atangum uvamnun; kanjqsiraksragigisi taapkaa quilliuruat ilisauttitit, Christ-um tuquha pisigiplugich killuutivut maligutlugu aglausimaruq Agaayyutim Makpigaanjan. ⁴ Suli ilisautianikkipsi Christ-um iluvikkauhanik aasriin anjikkauhanik piñayuatni uvlut, maligutlugu aglausimaruq Agaayyutim makpigaanjiñi. ⁵ Anjitiqqaqahuni Christ tautuktittuq inmiñik Peter-mun, sulipsuuq qulit malgunnun maliguaqtinun. ⁶ Aquagun taavruma sagvigniqsuq inugiatlukhutin 500-miñ aniqatigiñun katimapkaqgugich, inugianiqsranjich inuuplutinj suli ilanjich tuquaniximagaluaqhutin. ⁷ Tugligiplugu sagvigsuq James-mun, aasriisuli iluqanjitnun uqqiraqtaunuruannun. ⁸ Aquagun taavruma sagvigmuiqtuuq uvamnun, kia-unniin nigiuqingitchaluaakkanja Atanigmun uqqiraqtaugisifiñluna. ⁹ Taatnaqluna kamanaiñiqsrauruña uqqiraqtipayaaniñ. Nalliummatingitchunanniiñ tairaksrauluna uqqiraqtimik, atakkii nagliksaqqtichimapluna inuñnik ukpiqtuanjuruunik Agaayyutmun. ¹⁰ Aglaan Agaayyutim piqpavagatiluna simmigñigaa inuuhiga ihuaqutritmigun. Ilaan ihuaqutrillapiaha piñilaungitchuq uvamnun. Sakuutluktuna iluqanjitniñ aglaan uvapkuinaq piñgitchuna atakkii Agaayyun savaktuq uvapkun ihuaqutritmigun. ¹¹ Uvvaasriin uvanalu naagaqaa atlat uqqiraqtitlu quliaqtuaqigikput taamna tusraayugaagiksuaq ukpigikkaqsi.

Anjikkauhat Tuqunaruat

¹² Quliaqtuaquurugut Agaayyutmun anjikaqniplugu Christ tuqunaruaniñ. Suvaatami ilasri uqaqguvat tamatkua tuquaniktuat anjikaqumiñaiñiñiplugich tuquhigmikniñ? ¹³ Anjikaqniangiñiñiqpata tuquaniktuat, tarra ilumutuungitmiñiqsuq Christ-um anjikkakausrimalha. ¹⁴ Aasriin Christ anjikkakausrimaiñiñiqpan, quliaqtuaqigput atugumiñaitchuq sumun, naagaqaa ukpiqutisri tanjigilutin. ¹⁵ Aa, inuich ilitchuginagaatigut uqaqnipluta tanjigilaamik, atakkii uqaqigikput Agaayyutmun anjikapiaqniplugu Christ tuquhigmiñiñ, aglaan tamanna ilumutuunayaitchuq tuqunaruat anjikkakauyumiñaitpata. ¹⁶ Tuqunaruat anjikaqniangiñiñiqpata, tarra Christ anjikkakauyumiñaitpata. ¹⁷ Christ anjikkakangiñiñiqpan, ukpiqsriiqsi Christ-mik tanjigiñiqsuq aasriin suksraungiqsuyumaagtusrisuli pisigilugich killuutisri. ¹⁸ Suli Christ anjikkakangiñiñiqpan tamatkua tuquaniktuat ukpiqsriuranjuplutinj Christ-mik suksraungiqsuttuuq. ¹⁹ Ukpiqsriñigupta Christ-mik anniqsuqsimaacpatigut pakmapahinaq inuuhaptikni naglijnagniqsraqtugut iluqanjitniñ atlanin inuñniñ. ²⁰ Aglaan pakma Christ anjikkakauyumiñiqsuq tuquhigmiñ. Ilaa anjikkakauyumiñiqsuq, taatnaqhuta ilisimarugut Agaayyun anjikaiñiaqniplugu tuqunaruapayaanic ukpiqsriuranik Christ-mik. ²¹ Inuk iluqani

tuqusraġumaruq atautchim iñuum savaaġikkanaġun. Taatnatuntuuq iñuk tuqunaruq iñuutlasriñaqtuq piqutigilugu atlam iñuum savaaġikkana. 22 Atakkii Adam-kun iluqatin tuquruksraur, taatnatun iluqatin Christ-kun iñugutqikkisirut. 23 Aglaan iñupayauraq anjpkakkaugisiruq nalaunjaruakun piviksralaamigun, Christ sivulliupluni anjpkakkauruq, taralli aggitqikpan taatnatua Christ-ñum pigikkani iñugutqiksitisigai. 24 Taavruma aquagun isrukħitchaaq tikitpan, Christ-ñum qaiññaiaġaa anjaayuaqutini Agaayyutmun Aapauruamun akiilianikkumigich iluqaisa anjalatchisiquaqtuat suli iluqaisa sanjiquitiqaqtuapayaat sanjiquaqtuatu. 25 Christ atangħursrauruq uvluanunaglaan Agaayyun akimmatrianikpan iluqanjitñiñ Christ-ñum uumiksriaiñiñ. 26 Tuquħiq akiilikkauniaqtuq aqulliuuni uumiksri. 27 “Agaayyutim Christ anjalatchipkaġaa supayaanik.” Itnaġnisuq Agaayyutim Makpigaanani. Taatnaqami Agaayyun ilagautingitчуuq inmiñnik, aglaan iligai supayaat ataanun Christ. 28 Agaayyutim taatnaanikkumiun, ilaaptuuq iġñina Agaayyutim ataniqsimapkaġniaqmiuq Agaayyutmun inillairuamun supayauramik ataanun Christ. Taimanigu Agaayyun kamañaġniqsrauniaqtuq supayauramiñ.

29 Suniaqpat tamatkua paptakkauruat pisigiplugich tuqunaruat? Tuqunaruat anjpkakkauyumiñaipiaqata, suvaata iñuich paptaaqtinniaqpat pisigiplugich tuqunaruat? 30 Iñmun anjpkakġniaħiq piitpan suvaatami anayan-niuqpiak ataramik quliaqtuaġikapku tusraayugaaġiksuaq? 31 Aniqatiut! Kigiññiġviragigiga tuqun uvluġaġipman. Tusraayugaaġiksuaqkun ukpiqsriuraġuġniqsusri, suli taatnaqħunja quviasuutigigipsi Christ Jesus-kun atannaptigun. 32 Ephesus-mi anjuyakkaluagupkich iñuich atriqaqtuat liilaa iqsiñaqtuatuat niġrutitun, sumik piññakkumiñaitpiak taatnaħapkun? Tuqunaruat anjpkakġniaħitpata, tarra “Niġisa imiqtuagħatalu,

atakkii uvlaakun tuquniaqmiugut.”

Isaiah 22:13

33 Kinnipkaqasri iñunun uqaqatuanun uumiña anjpkakkauliku. “Piqasiqsuutigupsi pigiitчуuanik piqatnaanik taatnaħiġisirusri ilinjisitun.”

34 Isummitqinñiaqsigaasri killuliqitqinñiġisusri. Iħasri nalurutsuli Agaayyutmik. Taamna uqaġigiga kannutचाuqaluaqħusri.

Qanuq Anjpkakġniaqpsa?

35 Iñuk apiqsruqppiaqmiuq, “Qanuġutin tuqunaruat anjpkakġniaqpat? Qanutchimik timiqakġniaqpat agġiġumiñ?” 36 Isummatuññaqpat ilipni! Nautchirriikavich nautchiaksrarik nunamun nautlaitchut nauriaġuġlutin tuquqqaagħaluaqatin nunami. 37 Aasrii nautchiaksrak nautchirritikkan qinñnaqagħitчуuq nauriatun nauniaqtuatu nautchiaksramiñ. Nautchirri-irutin mukkaaksragħumaqtuamik naagaqaa nauruksrauruamik. 38 Aglaan Agaayyutim nautchiaksrak nauriaġuqtitчуuqaa itqukkani, suli nautchiaksrallaa naurisuruq qanutchiuhġmisun. 39 Taatnatuntuuq, iluqatin uumarapayaat atlakaagħiñnik timiqaqtu, iñuich atautchiñamik timiqaqtu, niġrutitsuli atlakaagħiñnik timiqaqmiut, qaluitsuli atlakaurut, tinmiatsuli atlakaupmiut. 40 Sulipsuuq qilañmiittuat atlakaanik timiqaqmiut nunamiittuaniñ. Piññaqnautaat qilañmiittuat atlauruq piññaqnautaatniñ nunamiittuat. 41 Siqinñum qaumangħa atlauruq qaumangħaniñ tatqim, suli uvluġiat atlakaagħiimik qaumaniqatqu qivliquulakamiñ qilañmi. Uvluġiallaa atlakaagħiimik qaumaniqatquq atlamiñ uvluġianiñ. 42 Taatnatun itkisipmiuq anjpkakkaupata tuqunaruat. Timigikkavut pakmapak ittut nautchiaksratur nautchirritauraturun nunamun. Tuqusruruut

iluvikkauplutiŋ. Aglaan anipkakkauŋiaŋgupta tuquhigmiñ timiqagñaiaqtugut tuquyumiñaitchuanik. ⁴³ Iñuum timaa iluvikkaukama piññaqnaitchuq sanjñitluni. Aglaan Agaayyutim anipkağñaigumiuŋ piññaqnağñaiaqtuq sanjñiqaguni. ⁴⁴ Pakma timivut nunakñaqtaurat, aglaan anipkağgupta timivut qilakñaqtauniaqtut. Timiqaqapta tuqusruuramik uvani nunami, ilisimarugut timiqagisniñipluta tuquyumiñaitchuanik qilaŋmi Agaayyutmi. ⁴⁵ Aglausimaruq Agaayyutim Makpiğaaŋani itna, “Iñuqqaq Adam iñuusriğugniqsuq,” aglaan aqulliq Adam irrusriğugniqsuq qaitchiruaq iñuukigmik. ⁴⁶ Irrutchim timaa sivullingitchuq. Nunakñaqtaam timaa sivulliruaq, aasriili aquagun irrutchim timaa. ⁴⁷ Iñuqqaq nunakñaqtauruq iñiqtauruq mağğaaŋaniñ nunam, tugliaasriiñ iñuk qilakñaqtaupluni. ⁴⁸ Iñupayaani nunam ittut iñuqqaatun iñiqtauruatun mağğamiñ. Iñupayaaq pigikkaŋa Agaayyutim ittuq taavrumatun qilakñaqtauruatun. ⁴⁹ Pakma atriqaqtuq iñuktun nunakñaqtauruatun. Taimanigu atriliutiniiaqtugut iñuktun qilakñaqtauruatun. ⁵⁰ Aniqatiumaan! Taamnauruq uqautigikkaga, iñuum nunami timiqaqtuam uivifiqahuni auqaghunilu piññaqtaagiyumiñaitchaa aŋaayuuqataa Agaayyutim. Taatnatuntuuq timi tuqusuruuq auragaqhuni itchumiñaitchuq piungigangitchuami auragatlailuni.

⁵¹ Naalağniłagitchi, uqautigipsi nalunaqtuamik itna—iluqata tuquni-angitchugut, aglaan iluqata simmikkauniaqtugut. ⁵² Simmikkauniaqtugut akkuvaurapiaq, sukatluglugu siqungipaksağniŋaniñ irim, aqulligmi qalğuqtaqpan. Qalğuqtaun nipliqsagluqqaqtuq iluqatiŋ tuqunaruat anipkağñaiaqtut tuqquqtikkumiñaiğutiŋ, aasriiñ iluqata iñuusrugaaqtuagut aatchuusriaqagñaiaqmiugut nutaamik timimik. ⁵³ Iñupayaam timaa simmiqsitaksrağigaa atakkii nunakñaqtauruuq timi tuqusuruuq auragaqhuni, aglaan taimanigu nutauruq timikput tuquyumiñaitchuq auragatlailuni. Una atriqaqtuq iñuk mattaqmatun utuqqağuuqtuamik atnugaanik suli atiaqsipmatun nutaanik. ⁵⁴ Aasriiñ timi auragağuruuq simmausiğpan auragatlailaamik timimik suli timi tuqusuruuq simmausiğluni tuqquqlailaamik, tarani tanjğñaiaqtuq aglausimaruq Agaayyutim Makpiğaaŋani, itna,

“Tuquhig akilliraulapiaqtuq.

Isaiah 25:8

⁵⁵ Aatai tuquhig, tarakñaaglaan tuqupkağumiñaiğitin iñuich.

Aatai tuquhig, tarakñaaglaan atniagumiñaiğitin iñuich.”

Hosea 13:14

⁵⁶ Tuquhūm atniatlagaatigut killuqsaqapta, suli killuqsauŋ sanjñiqtiqaaqtuq maligutaksratigun aŋalatiqahuni. ⁵⁷ Aglaan quyanaqtuq Agaayyun! Atakkii akimapkağaatigut atannaptigun Jesus Christ-kun. ⁵⁸ Taatnamik, piqpagiplusri aniqatiumaan, payanaigitchi ukpiqsriłipsitiñi, tuniqsimatitchi suli savautriłusri Ataniğmik ataramik pisuqtılaapsigun, atakkii ilisimagiksi savautriłiqsi Ataniğmik ingiłha suilaamun.

16

İliraksraq Ukpqiqriruanun

¹ Pakma aglaŋniaqtuŋa iliraksrakun iñuiñun Agaayyutim Jerusalem-mi. Uqautigitka ukpiqtuanuruat atlakaagiiñi nunaaqqiñi Galatia-mi qanuqhutiŋ iliraqsiiłhat maninñik, aasriiñ pitqugipsi taatnatupiaq; ² Minguiqsiağvipayaani atausriılaalursi tugvaitqugipsi ilaviñganik manium akiññaqtaagikkapsi agğiñiılaamnunaglaan; tutquqtuılaayumasri qanutun pitłakkapsisun. Taatnağupsi iliraksraq inuqnaqsiniğitchumauq agğiguma. ³ Aasriiñ agğiguma tuyuginiagitka aatchuutisri piqasiğlugich tuyuutiniuk ukpiqtuanuruun

Jerusalem-mi iñuktigun nalupqinaigikkapsigun. ⁴ Nakuuluni itkaqsikpan aullakisrağaptuuq, ilinjisa malihñiñaupmigaatŋa.

Paul-ŋum Sivunniugutai

⁵ Utlañniagipsi Macedonia-kuaqqaagluna; atakkii apqusraagnaigiga Macedonia. ⁶ Nayuqtaullakpiagipsi naagaqaa ukiiluna ilipsitñi, aasriñ aullağnialgitchuma aatchulhñiñaugipsitŋa inugikkamnuk iglaugumagiksi napmupayaaq. ⁷ Tautugumangitchipsi akkuvaurahñiñaaq apqusraahñiñagusri, aglaan nayuqtuatluuraallagukkaluagipsi, Atangum pitqukpana. ⁸ Aglaan Ephesus-miinniaqtuna Pentecost-liqiniahatnunaglaan, ⁹ atakkii kamañaqtuam savaaqagviksrallautam anmautigaana, naagasuli iñugiaktut akilliliqsuqtika.

¹⁰ Timothy aggigñiqpan, qaunagiyumagiksi tutqiksauliksranagun ilipsitñiittuallakhani, atakkii savautriruq Atanigmik, uvaptuntuuq. ¹¹ Nallipsiunniñ nağgugingilliñ. Aullaqsaqpan ilipsitñiñ ikayuğumagiksi iglaulhani quviasuguni, ilaali utigasrauğumuug uvanun. Niğiuğigiga tikiñksrana piqatiqaglugu aniqatiunik. ¹² Uvvasuli aniqatiptigun Apollos-kun: suamasriplugu kiikaqsrupiağaluagnaigiga utlaquplusri piqasriğlugu atlanik aniqatiunik, aglaan piyummatigingitçhaa aullakisrani pakma. Utlañniagaasri piviksranikkumi.

Uqautipsaağutai

¹³ Qaunagititçhi pigiitçuamiñ, makittaagigusri ukpiqsriñipsitñi, qapinaillusri supayaani. Sanñisitçhi tuniqsimalusri Atanigmun. ¹⁴ Supayaaq savaagilugu piqutigilugu piqpaksriñiqsi. ¹⁵ Aniqatiumaan, ilisimasruknağisi tupiqatini Stephanas-ŋum. Iliniç ukpiqsriqqaagtuanurut nunami taggisiliñmi Achaia-mik, aasri iluqnauqsimapiagataqhutiñ ikayuğimiknun ukpiqsriuanik atlanik. ¹⁶ Pitchuksaağipsi tupigitquplugich iñuich taatniittuat suli kisupayaaq ikayuqtauruaq ukpiqsriuanun. ¹⁷ Quviasruutigigitka agğilhat Stephanas-ŋum Fortunatus-ŋumlu Achaicus-ŋumlu, atakkii ilinjisa ikayuğaatŋa uvaniingitñapsi. ¹⁸ Nutaqtiglugu irrusriğa ilinjisa quviatchaktitkaatŋa ilipsisuntuuq. Isrummatigillautaqsigik iñuich taatniittuat.

¹⁹ Ukpiqtuanuruat iñuuniaqtuat Asia-mi tuyuğasri nayaannanik. Aquilamlu Priscillamlu piqatigiplugich ukpiqtuat katimaruat tupigmikni pağliuğasripsuuq atanikun. ²⁰ Iluqatini aniqatigiich tuyuğasri nayaannanik. Pağlatisritçhi avatmun kunigutmik ipqitçuakun piqpakkutilikun.

²¹ Pağlatit Paul-miñ. Uvana aglallakkitka ukua argamnuk. ²² Kiñaliqaa piqpaksriñgitchuaq atanguruam, Atangum atannigisigaa aggitqikkumi. Aa, Aggigñi, Ataniiq. ²³ Uvvatuq iħuaqutrisaan Atanguruam Jesus-ŋum nayuğlisi. ²⁴ Uqautisukkipsi piqpaksrisilaamnuk iluqapsitñik Christ Jesus-kun. Taatnatuq.

isrummitqitlaisilaaputlu uqautigikkavutlu. ¹⁹ Atakkii Silas-lu Timothy-lu uvaŋalu quliaqtuaqutigigikput Iŋniŋa Agaayyutim, Jesus Christ, ilipsitñun. Ilaa inŋitchut iñuktun piñŋigagtuatun aniqqaahuni, aglaan ilaan pisuugaa uqautigikkani savaaniaŋniplugu. Agaayyutim anŋutumagaatigut pisigiplugu Christ-ŋum savaaŋa uvaptiknun. ²⁰ Iluqaitñikkii aqisruutai Agaayyutim atuumpkaŋniŋai Christ-kun. Taatnaqhuta nipliutigisruugikput Amen sumipayaaq iñuum kamaksruqmauŋ Agaayyutim savaagikkaŋa Christ-kun. ²¹ Agaayyutim nappaqutaupkaŋigaatigut ilipsilu Christ-kun, suli uqsruqtiqhuta savaktautqupluta, ²² nalunaitñutaliqhuta pigiliutiapiqhuta inmiñun aasriiñ iliplugu Irrutchiñi uummatiptiknun nalupqisruutiŋingiqługu ilaanun pigitilaaptiknik.

²³ Aggigukkalanŋaŋmaunniñ Corinth-mun aggiñgitchuŋa. Agaayyun ilisimaruaq ilumutuuhaniq uqagikkagma ilipsitñun. Utingitchuŋa Corinth-mun atniummatiqaqunŋitłusri. ²⁴ Atanniqsunŋitchipsigiñ ukpiqsriłipsigun, aglaan savaqatigisrukkipsi quviasruutiqaqupluŋ, atakkii ilisimarugut nalupqisruutiqaŋisilaapsitñik ukpiqsriłapsigun.

2

¹ Sivunniqsuŋa utlatqigunŋitłusri aliatchaktitchaktuagusri. ² Aliatchaktisrimaniŋupsi kia quviasraaŋniaqpaŋa avataagun ilipsi isrumatuyaaktitapsi. ³ Aglaktuŋa pisigiplugu taamna, utlakkupsi aliatchaktitqunŋitłuna ilipsitñun quviasraaqtiksrannun. Nalupqisruutiŋingitchiga quviasruutipkun quviatchaktinniaqtilaaqsi. ⁴ Aglakama ilipsitñun ihuilliuallapiaŋataqtuŋa isrumatuyaakłuna uummatimni qianŋagma. Aliatchaunŋitchipsi aglaan ilisimatqugipsi atqunapiaq piqpaqsriłiŋa ilipsitñik.

Natqigutriłiq Killiqirimun

⁵ Aglaan nallipsi ihuilliuqtitchiruam isrumaaluktingitchaŋa, aglaan isrumaaluktitkaasri. Ihuilliuqtitchummataitchipsi itnaqama. ⁶ Taamna iñuk tatapsausriaqaaniktuq. Apañuruq anŋutipluŋ taamna inillakapsiuŋ. ⁷ Pakma natqigutiraksraŋigiksi araqtuŋlugu taamna iñuk. Taatnaŋupsiuŋ annautiniagiksi piłguilliuallapiaŋigmiñiñ aasriiñ qapingitchumuugli. ⁸ Taatnaqłuna inŋigipsi tuniqsimasriłaaquplugu piqpaqsriłiqsi ilaanik. ⁹ Taavrumuuna aglaktuŋa ilipsitñun, atakkii uuktuaŋukhusri ilitchuŋisrukłuna tupiksisuupma-gaapsi supayaakun. ¹⁰ Natqigutrigupsi taavrumiŋa iñuŋmik, natqigutipmigigaptuuq. Aasriiñ qanutchikun natqigutriruksrauniguma ilaanun, pakma natqigutigiga pisigipluŋ sivuŋaani Christ-ŋum. ¹¹ Natqigutiguptigu taamna iñuk tuuŋaq akimaniangitchuq sukununniñ uvaptikniñ. Takku nalunŋitmiŋivut ilaan qanuq suraŋautai.

Paul Tutqiksiñgitchuq Troas-mi

¹² Tikitñama Troas-mun quliaqtuaŋityaqługu tusraayugaaŋiksuaq Christ-kun, Atanŋum piviksriñniŋaŋa quliaqtuaqupluŋa. ¹³ Aglaan tutqiksiñgitchuŋa irrutchipkun, atakkii paŋingitługu aniqatiga Titus tarani, tarraasrii aullatqikłuna tarakłuna Macedonia-mun.

Christ Akimmatauruq

¹⁴ Aglaan quyyan illi Agaayyutmun ataramik akimmatriruamun uvaptiknik Christ-kun. Siamitkaatigut tipraŋiksautun napmunliqaa quliaqtuaqupluta tusraayugaallautamik. ¹⁵ Atakkii ittugut Agaayyutmun tipraŋiksautun Christ-kun akunŋatni tamatkua anniqsuumaatqu

suli tammaummiruut. ¹⁶ Tamatkunuja tammaummiruuanun tipiqagtugut tuquliġmik, aglaan tamatkunuja anniqsuumaagtuanun tipiqagtugut iñuulġmik. Kiñaaasriiñ nalliummativa taavrumuja savaamun? ¹⁷ Kisimiñ tamatkua uvaptiktun ittut quliaqtuaqtuat pinjuagutaitchuakun ilmutuuruamik Christ-nun sivuġaani Agaayyutim. Uvagut ingitchugut iñugiaktuatitun quliaqtuaqtuatitun Agaayyutim uqañhanik piññaniutiginiañhiñaglu.

3

Savaktai Nutaam Sivunniugutim

¹ Uqaviksaaqsilġitpisa? Naagaqaa inuqsraqpisa atlatitun iñuktitun tuyuutiniġ akuqtuyunaqsiluta ilipsitiñun naaga ilipsitiñiñ? ² Ilipsi tuyuutaurusri aglausimaruatun uummatiptiknun iñupayaanun ilitchuġitquplugu agliqitquplugu. ³ Aasrii atlanñjuqtauruatigun iñuutchipsigun ilisimanaqtikiksi tuyuutauhiqsi Christ-miñ aglaaġikkaqput. Taapkua tuyuutit aglaanungitchut aglautmik aglaan Irrusriagun iñuuruam Agaayyutim, aglaanungitchuni aglagviksramun piñamun uyaġarñmiñ aglaan uummatipsitiñun.

⁴ Nalupqisruutingiñlapiagivut tamatkua tumigiplugu Christ sivuġaani Agaayyutim. ⁵ Itnautingiñitchikput savatlanilugu tamanna savaaq uvaptiknik, aglaan piqagtirrutaagun Agaayyutim. ⁶ Ilaan piqagtikaatigut savautritquplu nutaakun sivunniutmigun. Taamna nutauruaq sivunniugun ingitchuq utuqqauruatun sivunniugutitun aglausimaruatun uyaġarñmun suli tuqupkairagtuatun kisupayaanik tupiksriñgitchuanik. Agaayyutim nutauruaq sivunniugutaa qaitchiraqtuq iñuulġmik Iqitchuakun Irrutchikun. ⁷⁻⁸ Utuqqauruaq maligutaksraq titiqtuqsimaruaq aglaatigun uyaġarñmun, aasrii Agaayyutim qaumanga sagviqsuq qaitñamiuq Moses-mun. Kigiñaña Moses-ñum qaummagiġpagitluni Israel-aagmiut qifiñguitchaat, aglaan taamna qaumaniq aquvatigun piiqsuq. Maligutaksraq tuqupkaisuuruaq qaummagiñlapiaqman qanutunkiaq qaummagitlukkisiva maatna savautrihiq Iqitchuakun Irrutchikun? ⁹ Uvvaasiiñ utuqqaqtaq sivunniugun tikiutriruaq tuqgutaksraqquqtmik iñuñnun kamanautiqagñiqpan, qanutunkiaq kamanautiqatlukkisiva nutaaq sivunniugun tikiutriruaq nalaunñasripkaiñġmik iñuñnun? ¹⁰ Aasriisuli nutauruaq sivunniugun kamanatlullapiaqtuq utuqqauruamiñ sivunniugutmiñ. Taatnamik utuqqauruaq sivunniugun kamanautiqanġiñiqsuq. ¹¹ Taimña utuqqauruaq sivunniugun tikitchaluaqtuq qaumaniqpaarakun piiqsuq, aglaan nutauruaq sivunniugun itchaġataqtuq kamanautiqatlullapiaqtuq.

¹² Taatnamik pigikaptigu taatnasriq niġiugaq iqsisailñlapiagtugut quliaqtuakiksrapitigun. ¹³ Moses-tun ingitchugut. Taalutchiġniġaa kigiñani uqautriami Israel-aagmiunun takku tautuqunġilugu qaumangun piññiathanunaglaan. ¹⁴ Aglaan kanjiqsitlasisamarut isrummatmiktigun siqquqsipkaqluġich. Uvluvanñunaglaan iriñich taalutaqaqtutsuli agliqipmata makpiġaanñiñi utuqqaich sivunniugutauruat, takku kisimi Christ-ñum taalutaq piitlagaa. ¹⁵ Uvluvanñunaglaan agliqipmata maligutaksramik Moses-ñum aglaanjanik isrumanjich taalutaqaqtutsuli. ¹⁶ Aglaan iñuk mumikami Ataniġmun kanjiqsisuuruq taalutaiqsitmatun. ¹⁷ Taimña Atanġuruq pakma Irrusriuruq, aasrii naniitman taama Irrusriaña Atanġum ittut patchisairvik. ¹⁸ Tarraasrii uvagut taalutaiqsittuani qifiñġikput kamanautaa Atanġum. Atlanñjuqsaiñagtugut ilitlasripluta ilaatun, suli Atanġum Irrusriani ilisaiñagtikaatigut ilaatun akiñuktitlasriplugu kamanautaa Atanġum.

4

Akisuruat Suurat Utkusriġiani Qikumiñ

¹ Agaayyutim qaitchigaatigut savautriġmik quliaqtuaqupluta naglikku-taagun. Taatnamik nikatchaktangitchugut. ² Tununġanikkivut iriraqtuutitlu kannunaqtuatlu. Pisaasruġmigautaitchugut. Anjalangitchikput uqalġha Agaayyutim kinnittinġiaġutigilugu. Taatna pitlaitchugut. Iisauttutigigikput ilumutuuruq kanġiqsiñaqsiplugu, sivuġaani Agaayyutim pipmatun. Isummatmikni ilisimagaat ilumutuutilaaput. ³ Tusraayugaagiksuaq uqagikkaqput iriqsimakpan, iriqsimalġhiñaqtuq tamatkununġa tammaum-miruanun. ⁴ Tuunġaum anjalatġhiruam marrunġa nunamik qinittlaiqsitkai ukpiqsriñgitchuat kanġiqsipkatlaiqġugillu tusraayugaagiksuaq, aasriiñ ayaupkaqtitauruatun ittut. Ilaan tautuqunġitkai kamanautaanik Christ-ġum atrigikkaġa Agaayyutim. ⁵ Quliaqtuaġitlaitchikput uvaptiknik, aglaan quliaqtuaġigikput Jesus Christ Atanġuniplugu, aasrii savaktigigiptigut Jesus pisigiplugu. ⁶ Agaayyun nipliqsimaruq, “Qauma qauli taaqtuamiñ.” Aasrii qaggutigai uummativut qaitchikamisigut qaumamik ilitchugitqupluta kamanautaanik Agaayyutim qinġiqapta kigiñanġanik Christ-ġum.

⁷ Aglaan Agaayyun qaitġhiruq tusraayugaallautamik Christ-kun uvaptiknun iñuġhiñauruanun, atriplugu iñuich tuvvaqsiraqtut akisuruanik suuranik ilulilianun qikumiñ. Iñupayaq qinġiqtaqsraġigaa taamna kamañ-
tuaq sañġi uvaptikniittuaq agaayyutimiqnisautilaanġanik, uvaptikniñ pisunġaqani. ⁸ Iñuillġuqtitaugaluagupta qanusripayaakun akiñlipkaqtatlaitchugut, qanuġviiqsitaugaluagupta nikaliġatlaitchugut, ⁹ nagliksaaqtitaugaluagupta Agaayyutim suksraatlaitchaatigut; atniaqsiugaluagupta tuqqutaunġitchugut. ¹⁰ Ataramik anayanniuqtuaġaluaqtugut iñuich tuqqutġhukmatigut Jesus-tun aasrii tautunġaqsitquplugu iñuulġha Jesus-ġum timiptigun. ¹¹ Iñuuniaġhaptikni ataramik anayanniuqtuaġhuta tuqqutaugimun pisigiplugu Jesus, taututlatquplugu inuuruunġha Jesus-ġum uumuuna tuquraġaqtuakun timiptigun. ¹² Anayanniuqtuaqtugut tuquġigmiñ pisigiplugu quliaqtuaġiqput piqaquplusri isruitchuamik iñuulġmik. ¹³ Aglausimaruq Agaayyutim uqalġhani, “Uqagaqtugut takku ukpiqsriñlapiġaġhuta.” Taavrumuuna irrusriagun ukpiqsriñhum uqagaqtuguttuq ukpiqsripluta. ¹⁴ Iñitġuġiplugu Agaayyun anġipkairuq Ataniġmik Jesus-mik, ilaan anġipkaġisipmigaatiguttuq Jesus-tun, agġiutiluta piqatigilusri sivuġaanun Agaayyutim. ¹⁵ Iñuqaan tamanna iġlutukkaġa ikayuutigigisigiksi. Iñuġiaksilaqġhutin iñuich tusraarut iħaqqutaagun Agaayyutim aasrii iñuġiaktuat iñuich quyaġillapiġaġniġaat piqutigiplugu kamanautaa Agaayyutim.

Iñuuniaġiq Ukpisriġikon

¹⁶ Nalupqigingitlugu tamanna nikaliġangitchugut. Timivut piunġitmukkaluqtuq irrutġiqput nutaqtikkauruq uvluġaġipman. ¹⁷ Tamatkua iħuillġuġutivut pakma sivikisuurami iħiñaqtuq. Itqanaiaġaġatigut akuqtuquplugħic Agaayyutim kamañniqsrat isuksraitlunġ quviananġi nakuutullapiġatut iħuillġuġutiptikniñ. ¹⁸ Qiniġtunġangitchivut sut qinittlakkavut aglaan sut qinittlaisavut; atakkii sut qiniġnaqtuat piġniñaqtuq, aasrii qiniġnaitchuat taimunġa inniaqtut.

5

¹ Iñisimagikput palapkaaqtut irvigikkaqtut marrumani nunami piunġiqpan, taamnaami timikput, kiñuniksraqaġniaqtugut Agaayyutmi,

iñiqtaungitchuamik arganmik, isuksraitchuamik qilanjmi. ² Pakma imñiqtauliguurugut, inugrugiplugu timinitqiguta pakmakñaqtauruumik atrilugu atnugaatchiaqmatun. ³ Atnugaakkaugisirugut timimik nutaamik atnugailaagumiñaiquta. ⁴ Iñuunñapta uumani palapkaagmi iñuñhiñapluta, imñiqtauliguurugut uqumailiugutiqaqhuta. Tuquyumataitkaluaqhuta aglaan itchumiqsugut nutaami timimi pakmakñaqtauruumiñ. Atuummikpan tuquyumiñaqtuqaq timi simmiqisiruq tuquyumiñaitchuamik iñuñhigmik. ⁵ Agaayyutim itqanaiyaqaatigut taivrumuñja. Ilaan nalupqinainanikkaa uvaptiknun taatniñniñha aatchuqamisigut Ir-rutchigmiñik. ⁶ Taatnamik qapinñataitchuurugut. Iñisimagikput iñuunialhaptikni uumani timimi piisaallaiqput Ataniqmiñ. ⁷ Atakkii iñuunialhaptigut ukpiqsriñkun qinñigitchaluanñapta ilaanik. ⁸ Qapinñataitchugut, aglaan piitchumallapiaqtugut timigikkaptikñiñ aasrii añiñlaaqsimaqatigisruliqñugu Ataniq. ⁹ Taatnaqhuta sivunniutigigikput quyalisukñugu, iñuugaluagupta maani timiptikni naagaqaa taiñani piñgaluagupta timimiñ. ¹⁰ Iluqata sivuganjutiruksaurugut aquppiutaqpananun Christ-ñum atanguruam. Atausriuttaagutin iñuich akuqtuigisirut nakuuruamik naagaqaa pigiitchuamik maligullugu savaagikkaqtin iñuunñagmin timigikkagmiktigun nunami.

Savautriraat Ilauraagiliutigipkakkauñkun

¹¹ Uvva ilitchugimagikput tatamnaqtılaañja Atangum. Taatnaqhuta pitchuk-saagivut iñuich akuqtuitquplugich ilumutuuruamik. Agaayyutim iñisimagaa qanusriutlaapiaqput. Taatnatuntuuq nigugagigiga ilitchuqsrianiñiqsi taavrumiñja qauñrimmaagiutillautapsigun. ¹² Piñiangitchugut akuqtuyunaqsitqigukhuta ilipsitñun. Aglaan kiggutiksraqaquisi tamatkununa kamagitqusraaħhiñaqtuñun qinñigñaqtuakun, suksraqangitichuanun uummatmiutaqmiknik. ¹³ Uqautigikpatigut qauñrimmaaginñiñiluta piqutigigaa Agaayyutim, aglaan qauñrimmaaginñigupta piqutigihñiñagipsi. ¹⁴ Piqpaqsriñhan Christ-ñum añalatkaatigut, atakkii iñisimagikput nalupqinaiqñugu atausriq tuquruqaq piqutigiplugich iluqaisa iñuich. Taatnamik iluqatin tuqumiraqtut. ¹⁵ Ilaa tuquruq pisigiplugich iñupayaurat, aasriiñ tamatkua iñuuruat inmiktigulñiñaq iñuutqunñigiqñugich aglaan ilaanun tuqqutriraamun iñupayaanik aasrii añipkakaupluni tuquligmiñ.

¹⁶ Tarra uvakñaniñaglaan isrummatiqangiqsugut iñuñmik ilaan qaahñiñañagun nunam iñuisun. Qaanjisuami isrummatigigaluaqmisaqput Christ iñuñhiñaanipñugu, aglaan pakma isrummatigingigikput taatna. ¹⁷ Taatnamik kiñapayaqaq pigiliutipkaqtuqaq Christ-mun nutaagugñaqtuq. Iñiñruañji piñiqsut. Iñuunialiqsuq nutaakun. ¹⁸ Iluqatin tamatkua aggisut Agaayyutmiñ. Agaayyutim ilauraaliutipkaqaatigut inmiñun Jesus Christ-kun, aasriiñ aatchuqhuta savaamik quliaqtuagitquplugu ilaan ilauraaliutipkaqisiñiplugich iñuich inmiñun. ¹⁹ Uvvaami itnautigigiga, Agaayyutim ilauraaliutipkaqai nunam iñui inmiñun Christ-kun, patchisiquťingiqñugich navguutinñisigun. Aasriiñ quliaqtuagitqugaatigut iñuich qinñiñiñaksriñiñiplugich Christ-kun. ²⁰ Taatnaqhuta uqñiraqtaurugut pisigiplugu Christ. Agaayyutim atugaatigut uqautitqulusri. Inñigipiagipsi pisigiplugu Christ, itnaqhuni, "Ilauraaliutitqigitchi Agaayyutmun." ²¹ Agaayyutim Christ killuutailaapiaq irrutiginigaa killuqsaqtautun pisigipluta. Taamna nalaunñasripkakkaurugut Agaayyutmi.

6

1 Uvagut savaqatigiil haptikni Agaayyutmi injigipsi akuqtuqungitlugu Agaayyutim iluaqputaa suunjillauglugu. 2 Atakkii ilaa nipliqsuq aglausimaruami uqahigmi, "Piviksraq nalautitman tusraagipsi.

Anniqsugviksraq tikitman ikayugipsi."

Isaiah 49:8

Uvva pakma Agaayyutim akuqtuiviksram uvaptiknik nalautittuq. Uvluva anniqsugviksram pakma tikitchuq. 3 Kisumununniin inuunmun patchisiqutitqungitchugut killukuagnipluta savaaqahiptikni. Taatnamik inillaiingitchugut putukkisautiksranjanik inuum apqutiksranjani. 4 Aglaan suraagalipayaaptigun qiniqtittugut savaktaupluta Agaayyutmun iglutuulikunlu, ihuiliugutikunlu, akiyalgunaitchuatigunlu, sakiqnaqtuatigunlu,

5 ipigaqtuqsuulikunlu, isiqtaulikunlu, analagluksuulikunlu, sakuulikunlu, siñiguiqsauñgihikunlu, nigisunjakunlu. 6 Qiniqtitkikput ipqihikunlu, ilisimahikunlu Agaayyutmik, anuqsrulikunlu, iluaqputrihikunlu, Ipqitchuakun Irrutchikunlu, ilumutan piqpaksrihikunlu, 7 uqaqalikunlu ilumutuuruamik, suli sanjiagun Agaayyutim. Anjuyautiqaqtunja tugluaagiplugulu nalaunjaruahikun.

8 Qiniqtitkikput kamagikkauhikunlu, kannutchaktitauhikunlu, uqagitchiuhikunlu pigiitchuakun nakuuruakunlu. Saglutunigakkaupluta uqagaluanjapta ilumutuuruamik, 9 nalunaqtuatun ilipluta ilisimana galuanjapta, tuquaqsi ruatun ilipluta inuusrugaagaluanjapta, anasriñjuqsagsi galuanjapta tuqqutaungitchugut, 10 isumaaluktitaugalanjapta quviasrugaqtugut, inuqsralliugtuatun ilipluta umialiguqtitchigalanjapta inugiatuanik, suilliugtuatun ilipluta piqagaluanjapta supayaamik.

11 Aatai ilauraamaanj Corinth-mi, nunummsingitchipsi uqautrihiksraphtiknik ilipsitnun. Uummativut anmagivut ilipsitnun. 12 Piqpaksrihiquput ilipsitnik inuqtuummangitchuq. Aglaan piqpaksrihisi uvaptiknik inuqtuummasriruq. 13 Aglaan pakma anmaqsigik uummatisri uvaptiknun. Uqautigipsi uvanja ililgaagiruatun iliplusri.

Agaayyuvikpanja Inuuruam Agaayyutim

14 Piqasriqsuutinasri ukpiqsringitchuatiugun takku nalaunjaruahiglu killiqihiglu piqatigilguitchuk. Qaumaruaqtuq piqatigalguitchuq taaqtuamik. 15 Qanuqutik atausriñjuginiñaqpak Christ-lu Belial-lu (itnautauruaq tuungamik)? Qanuqutik ukpiqsriruaq piqasriqsuutiyumiñaqpa ukpiqsringitchuakun?

16 Agaayyutim agaayyuvikpanja piqasriutiyumiñaitchuq aanguanjitnik. Agaayyuvikpagigaatigutkii inuuruam Agaayyutim, ilaan niplihhatun, "Irviginiaqitka ilinjich inuuniaqatigilugillu.

Agaayyutiginiaqaatna, suli ilinjich inuginiaqitka.

17 Taamna pisigilugu, piigitchi akungatniñ, avittitchi ilinjithiñ, nipliqsuq Ataniq. Ilaksiatinasri qaayugnaqtuaniñ.

Taatnaqupsi akuqtugisigipsi.

Isaiah 52:11; Ezekiel 20:34, 41

18 Apagigisigipsitna aasriin ignigigisigipsi panigilusri, nipliqsuq Ataniq Sanjipayaqaqtuq."

2 Samuel 7:14

7

1 Piqpagikkamaan, piqagniqapta tamatkunija akiqsruutauruanik ipqiqsaqta uvaptiknik qaayugnaqtuapayaamiñ timiptigun irrutchiptigunlu. Quyalilakput Agaayyun supayaakun atakkii talugigikput.

Paul Quviasruktuq

² Anmautitigut uummatipsigun. Atniangitchivut iñuich. Kil-lukuaqtitchiñgitchugut iñuñnik. Ivayaqtuiñgitchiugut kisumikunniñ iñuñmik.

³ Uqautigingitchiga taamna patchisigisugusri. Takku uvvaqammiq uqautimagipsi piqpaginipłusri uummatiptikniñ. Piqatigiiksuguk iñuñłaptikni unniñ tuqułłaptikni. ⁴ Nalupqisruutigingipiagipsi. Pikkutigiipiagipsi. Arautiqallapiaqtuņa. Iluqaagun ihuılliuqutiptigun quviasrullapiaqtuņa.

⁵ Tikiññanikaptaunniñ Macedonia-mun iñiqtuiqsiñgitchugut. Ihuılliuqtitaurugut qanusripayaakun—nagliksaatitluta ukpiqsriñgitchuanun iqsiqpaqhutalu qamuuna. ⁶ Aglaan Agaayyutim araklıguuram tamatkunıņa nıkatchaktitauruanik tutqiksipkağaatigut Titus aggıqman. ⁷ Arakkaurugut aggıłhagun sulı arausıraqłhagun ilipsitniñ. Ilaan uqautigaatigut kimmu-tiqallapsigun tautugukłuņa, aliasruutiqałłapsigunlu sulı piyummatiqallapsigun uvamnık. Taatnaqluņa quviasrutluktuņa pakma sivuanıgıniñ. ⁸ Agłaktıgıun tuyuutıpkun isrumaalutçaktitkaluağniqapsi, nunuurautigingitchiga. Saiñgisuutilıgıluagağıga tuyuutma ihuılliuqtitaurallañniqmasri. ⁹ Tarraasrıi quviasruutigingitchıluagağıga alianniuhıpsigun, aglaan quviasruktuņa isrumaaluhıpsı simmiğniqmasri. Alianniuhıpsı pisuhıniğaa Agaayyutim ilipsitñun. Uvagut atniangitchıpsı sükununniñ. ¹⁰ Alianniugtuni Agaayyutikun isrummitqıksıtçıraqtuq iñuum annıqsulıksrañanun. Taamna nunuuraıtaitçıuq. Aglaan aliananıņa nunam tikiutrıraqtuq tuqułıgımik.

¹¹ Alianniugtusrı nalautlugu alianniugtıtıgıqkkañıņa Agaayyutim. Taavruma pılıqıpaqağıgaasrı nalupqıgıngıqsıtıluq killukuangısilaaqsi, uumıgılıqsıtıluq killuq, iqsigıpaqlıgu, inuğrıliutıpaqlıgu ikayuutıhıksrağı, isrumıqsıtılsrıunniñ anasrıñıqsatlasrıplıgu taamna killulıqıruaq. Qanusripayaakun tautuktıtıkısi patchısaungıhıqsı tamatkunuuna savaapsıgıun. ¹² Tarraasrıiñ tuyuqtuņa aglaannık pısigısrıuñıqnağı taamna iñuk killukuauqtuag naagaunniñ iñuk atniummıruaq, aglaan sıvuğaanı Agaayyutim ilıtçuqnaqugıga qanutun piqpaqsrıqahıqsı uvaptıknı. ¹³ Taatnaqhuta taavrımuuna araklıptıgıt. Aasrıiñ kısıan arausıraqput, aglaanlu quviatçhallapiaqtugıt Titus quviasruñıqman, ataklıi irrutçıgmıgıun nutaqtıkkauplunı iluqapsıtıniñ. ¹⁴ Takku nanğagıpsı supayaatıgıun ilaanun, aasrıiñ qapıñapkağıtçıpsıtıņa. Uqautıgıkkavıt supayaat ilipsıtñun ilımutuıruıt, aasrıiñ taatnatun nanğautıgıkkavıt ilipsıgıun Titus-mun ilımutuıruıtıtuuq. ¹⁵ Aasrıi ilaan piqpagılıutıllıapiıpsaagağıasrı itqağamıuñ tupıksrıyummatıqahıqsı, sulı pağlaapsıuñ kamaksrıhıknılu taluqsrıhıknılu.

¹⁶ Quviasruutıgıllıapiagağıga nalupqısrıuıtıqama ilipsıgıun supayaakun.

8

Ukpiqtuanıruat Aatçhuihıt

¹ Uvvaasrıiñ anıqatıut, ilıtçuqsrıqtıgıpsı ihıuauqtırsaanıq Agaayyutim gaisanıq ukpiqtuanıruanıun Macedonia-mı. ² Ihuıllıuqpauragałuanıñagmıñ inuqsrıullıapiagałıuqıtıñlu quviatçauğıllıapiaqıt, taatnaqhıtıñıaasıñtıgıummataıpiagağıqsıt suoramıknı. ³ Pıyumiñaqtıtılaagmıknı aatçhuğıruıt, sıpitıluğıunniñ uqatıgıluuqtıtınatıñ. Uqagıyumiñağıga taamna. ⁴ Uqapsaagtıiñağıaatıgıt ikayuıtıtılasrıruhıtıñ savaakun Agaayyutim iñuıni. ⁵ Aatçhuıtıqatıt nıgıuğıngıısaptıgıun, sıvullıupıluğı qaitıltıñ inımkıknı Agaayyutmun uvaptıknunlu Agaayyutim pısułhagun. ⁶ Uvvaasrıiñ tılıuğıkpıt

Titus aullaŋniinjaniksimapmauŋ naatčaqtuaquplugu taamna savaallautaq akunnapsitni. ⁷ Aasriiŋ pillautagŋniqapsi supayaakun—ukpiqsriŋikunlu, uqautriŋlapsigunlu, ilisimalikunlu, piyummatiqafikunlu, piqpaksriŋlapsigunlu uvaptiknik—taatnamik tigungmataitqugipsi aatchuiŋikun. ⁸ Tiliuqŋiŋgitchuŋa aatchuqulusri. Uuktuagukkiga piqpaksriŋiqsi ilumutuupiaqmanjaan aatchuŋummatiqalipsigun, ⁹ takku ilitchuŋigiksi iluaqutrisaa Atannapta Jesus Christ-ŋum. Sumik ayuqsranŋitchaluaqhuni, piqutigiplusri unitchai umialgutini ikayugiaghursi inuqsriulhagun. ¹⁰ Uvva uqautigisrukkiga aatchuŋilipsigun. Nakuutlukkayaqtuq ilipsitni naatchupsiuŋ aullaŋniikkaqsi ukiutqik, takku sivulliuplusri aatchuiŋikunlu piyummatiqafikunlu. ¹¹ Kiikaa, naatchiuŋ naanniaŋhanunaglaan aullaŋniikkaqsi uqutqik piyummatiqaqapsi, aatchuŋusri pisuqtilaapsitni pigikkapsitni. ¹² Aatchuŋupsi piyummatipsigun taamna aatchuun akuqtuyunaqtuq Agaayyutmi. Agaayyutim aatchuitqugaasri pigikkapsitni, aasriiŋ pig-ingisapsitni. ¹³ Nunurisunŋitchipsi aatchuiŋimun qagavriuraaqtillugich atlas aatchuiŋikun. ¹⁴ Pakma sippakuuqtuaqtusri. Taatnamik ikayuyumiŋaqtusri inuqsraqtuunik. Aquvatigunli sippakuuqtualigumin ikayugisigaasripsuq inuqsraligupsi. Inupayaagli piqagumuŋuq inugikkaŋmiŋik. ¹⁵ Aglausimaratuun uqahŋni itna, “Inuk katitchivaalaktuaq sippakuutlatchuq, aasriiŋ inuk katitchivaalhanŋitchuaq inuqsraqanŋitchuq.”

Titus Piqatinilu

¹⁶ Quyagigiga Agaayyun qaitchiruaq Titus-mun piyummatmik piyummatigikkaptun ilipsitnun. ¹⁷ Ilumutun Titus-ŋum akuqtugaa pitchuksaagutvut. Utlagupiaŋataŋaasri. Sivunniqsuq taavrumiŋa inmiŋik. ¹⁸ Tuyuqaqmiugut aniqatmik piqasriqŋuŋu nangautiqaqtuamik iluqaitni ukpiqtuanjuruani quli-aqtualhagun tusraayugaagiksuamik. ¹⁹ Aasriisuli, ukpiqtuanjuruat piksraq-taaginiŋaat iglauqatigitquluta ilaanun tikiitiguptigin taapkua aatchuutit maniich. Savaaqalaptigun taavrumuuna kamasrugikput Atanŋuruaq Agaayyun aasriiŋ ilisimanaqsiplugu ikayuyumaliqput. ²⁰ Qaunatiagiguktugut kisumununniiŋ inuŋmun pasritqunŋitluta anjalalaptigun taapkuniŋa mikturuanik aatchuutunik. ²¹ Piyummatiqagtugut nalaunjaruakun, kisan Atanŋuruam qiniŋhani inŋitchuaq aglaantuŋuq qiniŋhatni inuich. ²² Piqasriqhutik taapkuak inuk tuyuqaqmiuguttuŋuq aniqatiptiknik. Uuktuagaluaqaptigu akulaiqŋuŋuq ilitchuŋigikput ukpignaqtuanutilaana. Pakma piyummatinipsaaqtuq ukpigilitiupiaqhusri. ²³ Nallipsi apiqsruutigikpaun Titus, piqatigigiga savaqatigiplugu ikayuiŋaptikni ilipsitnik. Nallipsisuŋuq apiqsruutigik-pagik atlas aniqatiuvuk, uqqiraqtigigaik ukpiqtuanjuruat, aasriiŋ kamas-rugaak kamanautaa Christ-ŋum. ²⁴ Taatnamik qiniŋtitchumagiksi ukpiqtuanjuruapayaanan piqpaksripiŋiqsi uqqiraqtinik sulil nalaunjaŋha nangaqapsi taapkunja.

9

Iirat Ukpiqtuaqatinun

¹ Ilitchuŋigigiga aglaktuksraunŋisilaaga uumuuna aatchuutitigun pisigilugich Agaayyutim inui. ² Atakkii ilisimagiga ikayuyumaliqsi. Uqautigillau-taagsimagipsi ukpiqtuanjuruunun Macedonia-mi ilipsi ukpiqtuanjuruasii Achaia-mi itqanaŋniŋlusri aatchuutillaapsigun uqutqik. Piyumalaalipsigun inuŋgiaktuat anjalataurut aatchuisukhutinj. ³ Aasriiŋ aullaqtitkitka aniqatiuvut. Itqanaitqugipsi aatchuiŋiksrapsigun. Uqautigillautaŋgipsi itqanaitkisiŋiplusri.

Aasriiñ taamna piilaanjutqungitchiga. ⁴ Aasriiñ Macedonia-ġmiut aggiqpata maligluna ilitchuġigumitruŋ itqanaiñġisilaaqsi, kannjutchakpiaqtugut, ilipsipsuuq, nalupqinaiqsruutigilaanikmipkaqhusriġu uqaġillautaqhusriġu. ⁵ Tarra isrummiqsuŋa aniqatiuvut pitchuksaaguklugich tikitquplusri sivuani agġiħksrapta. Ilinjisa itqanaiyaġisigaat akiqsruutigikkaqsi, suli aatchuġummatiaquqipsi nunurausruŋaqsari.

⁶ Itqaġlugu una, iñuk nautchirriiŋruaq iñuġiapianġitchuanik nautchiaksranik katitchiñiaqtuq iñuġiapianġitchuanik, aasriipsuuq iñuk nautchirriiŋruaq iñuġiaktuanik katitchiñiaqtuq iñuġiallapiaktuanik. ⁷ Iñullaa aatchuġli sivunniutaagun isrummatmi, tiggummatigalugu pisuŋaqani suli nunurikkausruŋaqani. Agaayyutim piqpagigaa iñuk aatchuġuuruq quviasrukhuŋi. ⁸ Aasriiñ Agaayyutim aatchuġumiñiaġasri sipillugu inuġikkaqsi, ataramik sipakuuqtualigusri. Aasriiñ aatchuutiksraqatlasrigisirusri savaallautapayaanun. ⁹ Aglausimaruatun Agaayyutim uqaħhani, "Nunniuqti siamitmatun, iñuk aatchuñiqsuq suuraġmiñik siqñataitluni inuqsraqtuanun.

Taapkua itqaġigisigaat ilaan iluqaqtaaa taimuŋa."

Psalm 112:9

¹⁰ Agaayyun aatchuġuuruq nautchiaksranik nautchirriiŋruamun qaqqiamiglu niqiksranik. Taatnatun ilaan iñuġiaksiñiaġai suurat pigikkasri aasriiġi aatchuutitlasriyumagiksi atlanun inuqsraqtuanun.

¹¹ Inuqsranġiġiaqtusri supayaakun tiggummatailipsigun. Tarra savaaptigun iñuich quyyatiqaġniagaat Agaayyun. ¹² Savaapsi ikayuġaluaġniġai inuqsriugluqtuat Agaayyutim iñuŋi, aglaan taavrumuunaptuuq iñuġiaktuat quyyatiqallapiqaġniagaat Agaayyun. ¹³ Savaapsigun nalupqinaiqsiġiġiksi ukpiqsriħiqsi Christ-kun, aasriiġi iñuich ikayuusriaqqtuat nangaġisigaat Agaayyun tupiksriħapsigun tusraayugaagiksuumik suli tiggummatailapsigun ilinjitñun suli iluqaŋitñun atlanun iñuŋun. ¹⁴ Aasriiñ iniqsruutiniagaasri piqatigisrukhusri pisigiplugu kamaanaqtuq iluqaqtaaa Agaayyutim qaisaŋa ilipsitñun. ¹⁵ Quyyan illi Agaayyutmun uqautigilgunaitchuatigun aatchuutaigun.

10

Paul Patchisaiñiruq Savautriħiġmiñi

¹ Uvaŋa Paul. Inġipsi Christ-ŋum agġanaiħiġmigun piisaanġiħiġmigunlu. Taluqsraliġuunigipsitŋa piqatauama ilipsitñi, aglaan piqataunġitñiama ilipsitñi taluqsraiñiñipluŋa tuyuqtuutipkun. ² Nunuriyumiñaitchipsitŋa taluqsraitquluŋa nayuutiguma ilipsitñi. Sivunniqsuŋa akiħliħiqsuguklugich tamatkua uqaqtuat iñuuniqsriqaġnipluta nunam iñuisun. ³ Iñuuniagaŋaŋaŋapta timigikkaptigun aŋuyangitchugut nunam iñuisun. ⁴ Aŋuyautivut aŋuyautingitchai nunam iñuñi, aglaan atuġikput Agaayyutim sanŋiqpauranġa akiħliħlugich iluqaisa tamatkua akiħliħiqsuutiruat [tusraayugaagiksuumun]. ⁵ Piyaaquqtaġivut uqavaaġutipayaat niaquqtusriħatlu iñuich takku taatnatchich iñuich sappugutaurut atlanun ilitchuġiħksraŋatniñ Agaayyutmik. Isrummitqiksitkivut iñuich Agaayyutikun tupiksritlasriplugich Christ-mik. ⁶ Anasriñuqsaiħiñiaaġuqtugut tupiksruutaitchuanik, ilitchuqsripqauragupta tupiksriyumaħipsitñik ilipsitñik.

⁷ Qiñiħiñiaqtusri sunik qaħħiakun. Kiñapayaaq ukpiqsriñiġumi piginiħuni Christ-ŋum isrummatigitqigliuŋ. Piginigumi Christ-mun taatnatuntuuq pigipmigaatigut Christ-ŋum. ⁸ Uqavigaagutigillakkaluagupkuunniñ sanŋiqutiqaħiq Agaayyutim qaisaŋa uvaptiknun kannusruutigiyumiñaitchiga.

Ilaan uvaptiknun ikayuqugaasri makitatlasritquplusri Christ-kun. Taavruma sanjñiqutiqalhum piyaqquqtaqtitchumiñaitchaasri. ⁹ Iqsisaagungitchipsi tuyuqtuutipkun. ¹⁰ Iñajich iñuich uqağniqsut, “Tuyuutmiñi uqalgoruatun ittuq, aglaan nayuutikami irrusriqaguuniqsuq sayaitchuaton, uqautriñhasuli sulatun iltuni.” ¹¹ Taatnatchich iñuich isrum-tatigilitruñ una, aglaan savaagisruugivut uqautigikkavutlu aglakkavutlu innapta naagaqaa piiñapta. ¹² Iñaliqsuutiymangitchugut tamatkununa iñunñun unniñ atriliummatiluta uqağuuranon nakuuniraaqhutin. Uuktuutiqalhiñiaqtut inmiknun naipiqtuutiplutinlu. Kanjqsisañiqutinj qññiqtitkaat uuktuutigiaqsi'aminj avatmun naipiqtuutiaqsi'aminlu. ¹³ Uqavigaallagungitchugut uvaptigun aglaan uqaviutigihñiaugikput savaaksriusriaqput Agaayyutmiñ; taavrumuuna ukpiqsritlasriusri savaaptigun. ¹⁴ Qaanjalautrangitchugut uqaqapta ilaginipusri savaaptikni. Takku tikiutiqqaagikput tusraayugaagiksuuq Christ-kun ilipsitñun. ¹⁵ Uqaviutigingitchikput atlat iñuich savaanaj. Aglaan niğiugağigikput una, ukpiqsriñiqsi sanjñisikpan siamitlasrisigigikput tusraayugaagiksuuq avan-itchiapsitñun ittuanon. ¹⁶ Quliaqtuaqatlasrirugut tusraayugaagiksuamik nunaaqqiñi atlani. Uqavigaagutigisrungitchikput savaagianikkanaj atlat iñuich nautchiivinjmikni. ¹⁷ Iñuk uqavigaagñağumi, uqavigaagutiqağli Agaayyutmik kisanik. ¹⁸ Agaayyutim akuqtuumatlaitchaa iñuk uqavigaagtuuq inmiñik nakuuniraaqhuni aglaan ilaan akuqtuğisigaa iñuk nakuugikkani.

11

Paul-lu Uqqiraqtinjñuquallu

¹ Uvvatuq Agaayyutikun anuqsrutuuraallaksitña kinnanaaqtuaton itkaluağniğuma. Anuqsrutillañniapiaqsitña! ² Takku siqñagipiagipsi Agaayyun siqñaqsrpmatun ilipsitñik. Atriqaqtusri ipqitchuaton ilaqtanikkumaqtuaton qaiññiakaptun atautchimun ilaqtiksramun, taamna Christ-nuruq. ³ Nuyuaqqtutigipsi isrummatisi qaayugñaqsiviaqtut suli killukuagutipkakkauviaqtusri ilumutuuruamiñ piqpaksrilğimñi Christ-mun, atriplugu nimigiaq kinnitñiktuaq Eve-mik pisaasruğmigautmigun. ⁴ Uvvaami iñuk agğiguni quliaqtuagaqsikpan atlamik Jesus-mik quliaqtuagağisaptiknik, naagaunniñ akuqtuigupsu atlamik Irrutchimik tusraayugaagiksuamiglu akuqtuagianikkapsitñiñ, pitchigiasiruatun irrus-riqaqtusri. ⁵ Kiñulliqpianunğiñasrugiñuna tamatkunakña qaukñunasrugiplitinj uqqiraqtauruaniñ. ⁶ Iñisaqsamaruatun uqaqtaulguitchaluağuma, ilisimaruña sumik uqaqtilaamnik. Qññiqtitkikput taamna nalupqinaqługu ilipsitñun supayaakun. ⁷ Killuqsautauñiqpa uvañnun atmuktiqama kiviğukhusri quliaqtuagañiragaluna tusraayugaagiksuanjanik Agaayyutim akiñlaaqłuna? ⁸ Ivaayqtuiruna atlaniñ ukpiqtuanuruaniñ akuqtui'ama ikayuutaatnik savautriñiksrapitknun ilipsitñik. ⁹ Nayuutillaamni ilipsitñi, inuqsriuliqama iluñliuqtitchiñgitchuna kisumikunniñ. Aniqatiut agğiqaminj Macedonia-miñ qaitchaat inuğikkapayaaga. Supayaakun akiyausrungitchuna ilipsitñun. Qaunatiqiağikkisigiga taamna. ¹⁰ Christ uqağupmatun ilumutupiaq taatnatuntuuq uqağipmigiğ ilumutuuruuq. Kia-unniñ iñuum nunañani Achaia-m nutqaqtitchumiñaitchaa uqavigaagutiqağiga quliaqtuagama akiñlaaqłuna. ¹¹ Suvaata quliaqtuapik akiñlaaqłuna? Piqpaginğiññivisi? Agaayyun ilisimaruq piqpagillapiaqtilaapsitñik.

¹² Savaagikkaga savaagituiñagisigiga, [amiami quliaqtuagtuuiñagłuna akiñlaaqłuna]. Taavrumuuna nutqaqtitchukkitka tamatkua uqavigaagtuat

savaaqagñiplutin Agaayyutim savaanjanik, tuvrapiaqługu uvagut suragałıqput. 13 Taatnatchich iñuich tanjigılaakun uqqiraqtaurur. Kinnitñinjalikun savaaqagtut, qinñagmikun atanjuğuurut iliplutin uqqiraqtaısun Christ-ñum. 14 Taatnaluasru! Uvvatakku tuungaaq inñmiñik qinñaniktaguupmiuq isragulğatun qaumam. 15 Taatnamik quviğusruutiksraunğıtchuuq tuungaaum savaktal qinñaniktaqpata nalaunñaruahum savaktaisun. Isruksrautaat taimanigu nalliusriaqagısıruq malıgullugu savaanjat.

Paul-ñum Naglıksaağutaa Uqqiraqtaupluni

16 Uqautitqıglapsı, isrummatıgnasrıtna kınnañaaqtuatun innıluna. Kınnañaağñıgaluağupsıtna akuqtuqsıtna taatna, uqavıgaaqtuallakkumuñalı mikıruuramikunniñ. 17 Uqautıgıkkaga tamanna pitqutıngıgıtchaluğaa Atanğum Agaayyutim. Uqavıgaaqama kınnañaaqtuatun ittuna. 18 Qıñıqługıch iñugiaktuat uqavıgaağutıqagısułhat nunakñaqtanik sunik, uvanaptuuq uqavıgumiñaqmıuna. 19 Takku anuqsrutırağısırı quviagiqluguunniñ kınnañaaqtuat, ilipsıtñik isrumatunıvagıllapiaghısrı. 20 İlatchıguupmısrı iñuum savaktaagrugıpmasrı, aqsaktuaqmasrılu kınnıplısrı, nunurırağaqmasrılu savautıtuqluni, kamañanıraaqman, suksraunğıqmasrıunniñ patıktuqmatun kıgıñapsıgun. 21 Isrumasrugnaqtısrılu sayaitchuanıñıluta sulı taatnatun anılatchıñıgıñıñıluta. Kanñunağñıaqpısa! Kınñapayaaq taluqsraıtłuni uqavıgaatlapman, taatnatuntuuq pıyumiñaqmıuna —uqaguraaqtuñasulı kınnañaaqtuatun. 22 İlinçı Hebrew-ñunıqpat? Uvanaptuuq. İlinçı İsrıel-aagmıunıñıqpat? Uvanaptuuq. Kınñuviagıñıqpagıch Abraham-ñum? Uvanaptuuq. 23 İlinçı savaktıgıvagıch Christ-ñum? Uvanaptuuq, aglaan savaktıllautautluktuna ilınjıtñıñ—uqagıgaaqtunıasulı kınnañaaqtuatun. Savaaqatlukmıuna sakuullapiaqłuna, ısıqtakatautlukmıuna, ipıgaqtuqsıupmıuna atqunaq, tuqtutıtqayaqtaqłuna iñugiaktuami. 24 Tallımaniaglaan ipıgaqtuqsıuruna Jew-ñuruaniñ, malğukıpıanı ipıgaqsağñıgıni inullakługu atautchımik. 25 Pınasrunıaglaan anaumıksıuruna anaıtanık, ataıtchımı mıluqtukkaupluna uyağanjık, pınasrunıaglaan umıaqpaıyaqtaıtuıpluna, unnuaglı uvluglı naaplugık tıktaupluna tağıumı, 26 akulaıqługu iglaułamni navıanaqtuakuaqłuna ulıqpañıñ tıgılnıaqtıñıñılu, navıanaqtuakuaqłuna Jew-ñuqatıñıñ Jew-ñunğıtchuanıñılu, navıanaqtuakuaqłuna nunaaqqıñı suvıksrıllaamılu tağıumılu, navıanaqtuakuaqłuna tamatkunakñı tanjıgılaakun anıqatauruaniñ, 27 mıngıuqtaagıgataqłuna sakıqnağlı iglutuqługu, akulaıqługu sıñıktuanğıqłuna, nıgısuksıupluna imıguksıuplunıalu, iñugiaktuami nıqıksrıllıuqłuna, atnuğailıuqłuna itrıgruami. 28 Avataatıgun tamatkua sut kıgıñıñıgıvırağısırıgıgı uvlugağıpman isrumaalıuıtıqahıga ukpıqtuanıruanun. 29 Nallıqsı sayaitman ukpıqsrıñıgımıgun, uvanaptuuq ikpıgıpmırağısırıgıgı sayailıuha. Nallıqsı kılлуsaqtıtaupman qıñıqautısrıugıtka taatnaqtıtchıruat. 30 Uqavıgaaqtuksrauguma, uqavıgaağutıqagıñıaqtunı tamatkunıñı qıñıqıtıñıñı sayairrutma. 31 Agaayyun Aapagıkkana Atannapta Jesus Christ-ñum, iñuich kamaksruqtaksrağıkkanañat qanavak taimuna, ilısmıruq saglıuqtuanğısılaamnik. 32 Damascus-mıñna, kavananjata umıalğum atıqatıuam Aretas-mık qaunaksrılıqsıgıgı nunaaqqa Damascus-ñum tıgurautqupluna. 33 Aglaan ikıpluna agıupmanmun ataqıtıkaatñı igalıkun katchımı aasrıñ annaktıtluna ilanıñ.

12

Paul-ñum Qıñıquraanı sulı Agaayyutim Sagvıqsıtanı

1 Uqavigaagtuapsaallaktuksrauruna sunnautiginġitchaluanġaan. Aglaan uqautiginiagitka qinġiquuraat sut Atanġuruam sagviqsitanġi. 2 Iļisimagiga anġun ittuag Christ-kun. Akimiagġutailat ukiut pianikmata mayuutrauruq piņayuatnun qilaich. (Timituummaan naagaqaa timailaaqhuni nalugiga, aglaan Agaayun ilisimaruq.) 3 Suli ilisimagiga taamna anġun mayuutrautilaanġanik inaatnun ayuruat. (Timituummaan naagaqaa timailaaqhuni nalugiga, aglaan Agaayun ilisimaruq.) 4 Aasriiņ taamna anġun aullautikkaukama pakmuņa, tusraaruq sunik uqaġilgunaitchuanik uqautchimigun, suli iņuum uqautigiraksraġingisaiņiņik atlanun. 5 Uqavigaagutigiymiiņagaluaġiga pisigilugu taamna iņuk, aglaan uqavigaagumiņaitchuna uvapkun, kisanik sayairrutipkun. 6 Aasriiņ uqavigaatlagaluaqġuna, kinnaqtuaton itchunġitġuna, uqaġniaqtuņa ilumun ittuamik. Pakmaaglaan ugaņġiqsuņa taatna. Iļipsitġun isrumaġitluqunġitchiga avataaġun qinġikkaqsi naagaqaa tusraakkaqsi uvamniņ. 7 Suli atchiksuaqupġuna tamatkunuuna quviņaqtuatiġun sagviqsautigun uvanġun, kakitlaġnaq qaisauruq timimnun. Taamna kakitlaġnaq uqġiraqtigigaa tuunġaum. Ilaan naņņiġaņa kamasraaġunġitġuna uvamnik. 8 Piņasruniaglaan ikayuqtisriuġaluaqtuņa Agaayutmun, taamna pilguirrutiga piiquplugu uvanġi. 9 Uqautiļiņiġaana, "Iluuqutriļiġa naamaruq ilipnun, takku saņņiġa naamasrisuuruq sayaiļiġuavich." Taatnamik quyagiliutipsaġiga pilguirrutiga, Christ-ņumli saņņiġa itchumuuq uvanġi. 10 Taatnaqġuna Christ piqutiġiplugu quviasruguuruņa sayaiļiġuġmi, pisaayugautauġmiġu, sakiqnuġmiġu, nagliqsaaqtitauġmiġu, ihuļiġuqtitauġmiġu, takku sayaiļiġuqama sayakturuņa.

Paul-ņum Isrumaaluutigai Ukpigtuanġuruat Corinth-mi

11 Uqaqtuņa kinnaqtun uqautikapsi tamatkuniņa, aglaan ilipsi uqaqusraaġuņa taatnatun. Iļipsi uqaġiraksraġaluapsitġa nakuuruakun. Atakkii kiņiulliqpianġuluņa inġitmiuņa tamatkunakġa uqġiraqtillautauņġitchapitġiņi, suunġitchaluanġaġma. 12 Iļitchuqutai uqġiraqtipiġtuam savaanġut akun-sapsitġi anuqsrudikun, iļitchuqutitigunlu quviņaqtuatiġunlu suli saņņiġipluni savaatigun. 13 Qanuġhusri piviġiņiņiņi visi atlatun ukpigtuanġuruatun naņitaqanġitġama ilipsitġi iņuuniutiksrapkun? Natqigusraimaallaņniaqsitġa kil-lukuagasarugigupsitġa.

14 Piņayuatni tikitqattaahġiņaagtuņa ilipsitġun. Akiyayumiņaitchuna ilipsitġi, takku pakaaqanġitġuna sunik pigikkapsitġi aglaan ilipsi, taatnatun iļilġaat sunnaņiutiriruksraunġitġut anayuuamnik, aglaan anayuuqat piraksraġigaich ililġaatiņ. 15 Quyyatigipiġiga ikayuutiġi supayaakun qaisimaaqġuņalu ilipsitġun. Uvvami piqpagiliutillapiġniġupsi taatnatun, piqpagiraksraġigipsitġaptuuq. 16 Iļisimagaluaqhusri, natmaunġitġuna ilipsitġi, aglaan ilasri uqaqtut iļiņiġu pisaasruqtuaton manniġitġiņiņiġniġu pisaasruqtuaton ilipsitġi kinnisipkun. 17 Ivayaqtuġniqpsi nalliatiġun iņuktigun tuyuġiraġakkapkun ilipsitġun? 18 Pitġuksaġiga Titus utlaquplusri, suli piqasriġuġu aniqatmik ilisimakapsitġi. Titus-ņum ivayaqtunġitġaasri, takku isrummatiqagtuguk iņuunnisriqaqhunuk atiruamik. 19 Tuyuutipta isrumapkaġuknaġasriġu kiuniġniġlugich akitġautiņich ilisautriņġuat. Uqaqtugut sivuġaani Agaayutim takku savautiġikput Christ. Piqpagikkamaan, iluqaagan savaġigikkaptigun makitammaġiksitqugikput ukpiqsriġi. 20 Anayasruutigigiga utlakkupsi iņuuniaġiġiņiņi asrugilusri alġasruutigikkapkun suli itmilġuna niġiugingisapsigun. Anayasruktuņa uqavaaġasrugalusri,

siqñakkutiqağasrugalusri, qiniğusri, iğliktulusri, pigiiitchuakun uqautikkutulusri, sanjurrutulusri, qutchigilikun niaquqtusriğusri, atausriummataiğusriğ. ²¹ Anayasruktunjasuli utlatqikkupsi, Agaayyutimnun atchiksillapiaqtihiksrağa sivuqqapsitñi, takku qirratiginiagitka iñugiaktuat killuqsaaniktuat sivuani isrummitqinñiurasrujaqatinj uvuñanunaglaan qaayugnaqtuamiñ, sayunajigimiñi, sulitimid pisunautaanifi malinjugutiplitinj.

13

Aqullich Kiliktuutit İlammiğutitlu

¹ Uvva piñatchigitka utlautihigma ilipsitñun. Itqagilugu, “Kiñaunniñ inuk pasikkutiqağpan iñunmun ilisimariqaqtuksrauruq malğunnik naaga piñasrunik nalupqisrunğitchuanik ilumutuuhagun patchisim.” ² Kilianikkipsi nayuutikama tugliani, aasriñ kiligukkipsi aglaktigun nayuutingiğlamni. Uqautianiksima'apsi taimmani uqautigitqinñiagiga iluqanjitñun killuliqiruanun sivuani: utlautitqikkuma qağanayaagutiyumiñaitchut. ³ Nalupqinaigukkiksi Christ-ñum uqağuuha uvapkun. Nalupqinaigumiñagiksi umuuna, Christ-ñum silğiqsuqmasri sayaitchuanğitchuq, aglaan sanjiqapiaqtuq ilipsitñi. ⁴ Kikiaktuutraukami sayaitkaluaqtuq, aglaan iñuutqiksitkaa Agaayyutim sanjimigun. Taatnatuntuuq sayaitchaluaqtugut ilaaton, aglaan ilitchuğipkağipsi iñuuniaqtilaaptiknik Agaayyutim sanjiagun Christ-tun. ⁵ Qanuqitilaaqitchi uktuğusri ilipsitñik iñuugaluaqmañapsi ukpiqsriğkun. İlisimanğitpisiun Jesus Christ itilaña ilipsitñi? Qiñignaqtinniağiksi agaayyutikuagupsi —ukpinñuangsiagupsi. ⁶ Aglaan uvvatuq ilitchuğisriun agaayyutikuagtilaagput. ⁷ Agaayyutigipsi savaaqunğitlusri pigiiitchuamik. Qiñitlutqunğitchikput nalaunñaniluta. Aglaan savaağiraksrağigiksi nalaunñaruq, inuqtuutigaluaqmatun ilirugutunniñ. ⁸ Takku akililiqsunğitchikput ilumutuuruq aglaan savañiñagtugut pisigiplugu ilumutuuruq. ⁹ Quviasrugagtugut sayaitñapta aasriñ sanjisi'apsi. İnqisruutigipsi nalaunñasripkatqihiksraqsigun agaayyutikuahipsigun. ¹⁰ Taatnaqñña aglakkitka tamatkua nayuutingitñama ilipsitñi. Utlautianikkuma suammatisrunğitlusri atuqapku sanjiqutiqağiq Agaayyutim qaisaña uvañnun. Taavrumuuna sanjiqutiqağikun makitatqugipsi, piyaqquqtagunğitchipsi taavrumuuna. ¹¹ Aniqatiumaan, aqulliplugu, uvvatuq Agaayyutim maliguağlisi. İluaqsruglughich piqtisri kamagilugillu pitchuksaagutitka, anigutulusri avatmun qiñiuiññaqautulusriğ, Agaayyutimli piqpaksruruam uvaptiknik qiñiuiññaqatitchiruamlu nayugumagaasri. ¹² Pağlatisritchi avatmun kunigutmik ipqitchuakun piqpakkutilikun. ¹³ Agaayyutim iñupayaanñi nayaanñan tuyuğasri. ¹⁴ Uvvatuq iluaqutrisaan Atanguruam Jesus Christ-ñun, sulipi qpaksriğhan Agaayyutim, sulipi qataulhan İpqitchuam İrrutchim nayuglisi.

Paul-ŋum Tuyuutai Galatia-g̃miunun

¹ Uvaŋa Paul. Uqqiraqtaunŋitichuŋa iñuich pisulhatigun. Aglaan Agaayyutim Aapauruam anjpkakkanan Jesus Christ tuqunaruaniñ piksraqtaagigaanja tuyuŋipluŋa uqqiraqtautqupluŋa. ² Aglaktuŋa taavrumiŋa tuyuutmik ukpiqtuanjuruapayaanun Galatia-mi. Ukpiqtuanjuruat aniqatit uvani tuyuqmiut nayaanjanik. ³ Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta suli Jesus Christ atannapta iñuqqutillañniaġlisi suli tutqiksillusi. ⁴ Jesus qaitechuq inmiñik piqutigiplugich killuqsautivut annautisukhuta marrumakŋa pigiitchuamiñ iñuuniahiptikniñ maligutlugu pisulha Agaayyutim Aapagikkapta. ⁵ Taatnamik Agaayyun kamagilakput taimuŋa. Amen.

Tusraayugaagiksuaq Atautchiñauruq

⁶ Uvaŋa kanjisiñiaġukkiga una, Suvaatatai ayaktiñiqpisiuŋ Jesus akuqtuinjanikapsi sivuani anniqsuqtiksrauplugu. Iñuqqutriñig̃migun tuqluġaasi piqatautquplusri ilaani Christ-kun, aglaan naalaġnirusi atlamun tusaayugaagiksuaumun. ⁷ Uvva, atlamik tusaayugaagiksuaamik piitchuq! Aglaan ilanisa iñuich alapititkaasi atlanñuqtaġniaġlugu tusaayugaagiksuaq Christ-kun. ⁸ Quliaqtuaġutigipsi tusaayugaagiksuaamik nalaunjaruakun. Aglaan ilanisa iñuich uqautigaasi atlanñuqługu. Uvagus naagaqaa isaġulgun qılanmiñ uqagiguptigu atlanñuġlugu nalaunñanġitchuq. Agaayyutim piyaqquġligich quliaqtuaqatuaat atlanñuqługu. ⁹ Uqautigitqinñiaġiga uqautigikkaga sivuani, Quliaqtuaqaliqput tusraayugaagiksuaamik nalaunjaruakun akuqtukkaqsi, aglaan atlat iñuich quliaqtuaġigaat atlanñuqługu. Agaayyutim suksraunġiqsinniaġai taatnatchich iñuich qanapak taimuŋa. ¹⁰ Quliaqtuaġikapku tusraayugaagiksuaq quliaqtuatlaitchuŋa quyalisulhiñag̃lugich iñuich. Savaktauruŋa Christ-mi. Taatnaqługuasiñ pisuqtilaaptun quyalisulhiñag̃iga Agaayyun. Uvaŋa quyalitñinñianġitchuŋa iñunjik.

Qanuqhuni Paul-ŋum Uqqiraqtig̃uqtilaana

¹¹ Aniqatiumaan, ilitchuġitquġipsi uumiŋa, tusaayugaagiksuaq quliaqtuaġikkaga iñunñiñ inġitchuq. ¹² Atakkii akuqtunġitchiga iñunñiñ, naagaqaa kia-unniñ ilisautinġitkaana, aglaan akuqtuŋisa tusaayugaagiksuaq Jesus Christ-ŋum sagviutipmana. ¹³ Tusaagiksi qanusitilaaga iñuk iñuunñag̃ma Jew-nuruat ilitqusiatiġun. Pisuqtilaaptun nagliksaaqtitataka ukpiqtuanjuruat Agaayyutmun suli piyaqquġniaġlugich ilunñuktaitluŋa. ¹⁴ Kamaksritlukhuŋa Jew-nuruat ilitqusiatiġnik iñugiaktuaniñ iñuqatiumniñ, piyummatigillapiaqługu ilitqusiati sivulliapta. ¹⁵ Agaayyutim iñuqqutriñig̃migun piksraqtaagigaanja savautitqupluni anigaluaqtitnaŋa. ¹⁶ Nakuunasugigaa sagviilksrani iġniġmiñ uvamnun quliaqtuaġitquplugu tusaayugaagiksuaq Jesus-mik Jew-nunjitчуанun. Taatnaqłuna ikayuqtiŋitichuŋa iñunñiñ. ¹⁷ Jerusalem-munjitчуŋa taapkuŋuŋa uqqiraqtaunjaniktuanun sivumni aglaan qilamiksrollapiaqłuna Arabia-muktuŋa. Kinuagunaasi utilgitchuŋa Damascus-mun.

¹⁸ Jerusalem-muktuŋa piŋasut ukiut aquatigun qinñiaġlugu Peter nayuutipluŋaasiñ ilaani akimiani uvluni. ¹⁹ Qinñitkitka atlat uqqiraqtit kisan James, nukatchiaġikkaŋa Atanġuruam. ²⁰ Aglaatka sagluuqtuanjitchut. Sivugaani Agaayyutim uqaqtuŋa ilumutuuruamik.

21 Kinuagun Syria-muktunja Cilicia-munlu. 22 Ukpiqtuanjuruat Judea-mi ilisimanjtkaatnja kigiñapkun. 23 Ilinjisa tusaalhiññaagaa itna, “Taamna iñuk nagliksaaqtitigikkaqput sivuani piyaqqugñiaqługulu ukpiqputvut aglaan pakma quliaqtuağiliutinigaa ukpiqqun inmiñik.” 24 Aasiin ilinjisa nangagaat Agaayyun piqtigiplunja.

2

Paul-ñum Akuqtukkaulha Atlanun Uqqiraqtinun

1 Aquatigun akimaiguutailat ukiut Jerusalem-mun utligitchunja piqasiqlunja Barnabas-mik, suli aullautriplunja Titus-mik. 2 Aullaqtunja Agaayyutim aullatqiqupmanja. Sivulliuqtauruat ukpiqtuanjuruani suksraagitñitqungitkitka quliaqtuağianikkammik suli quliaqtuağiniakkammik. Taatnamik ilitchuğipkağitka tusaayugaagiksuamik quliaqtuağikkammik katimmatillakmatnja. 3 Kia-unniin nunuriñianjtkaa tuvaagatiga Titus nalunaitjutchiqulugu Jew-ñunjtikaluaqtitlugu. 4 Ilinjisa ukpiqs-rinñuaqtit Titus taatnaquniğaat. Iliutinisqut nalunautchiplutin naipiqtuğniaññaqhuta. Iitichuğisukkaat patchisaiñiqput Jesus Christ-kun Jew-ñuruat maligutaksraiñin. Aasiin savaktaagrugiliutinpiqtuğaaqtigut Moses-ñum maligutaksraiñin. 5 Taatnaqugaluaqtitluta malinjuğutingitchugut takku iñuuniaqplusi maligullugu ilumutun tusaayugaagiksuag. 6 Tamatkua kam-agikkauplutin sivulliuqtauruat ilarağainjitchut sumik quliaqtuağikkammun. Taamna nipliuttutigigiga atakkii uvamnun taapka siviliuqtauruat itmiut atlatan iñuktutin. Sivugaani Agaayyutim kiñaunniin nakuutlunjtichuq atlanin iñunñin. 7 Aglaali iitichuğigaat Agaayyutim uvanalu Peterlu quliaqtuaquliqpuk tusaayugaagiksuamik, uvanja Jew-ñunjtichuanun aasiili Peter Jew-ñuruanun. 8 Agaayyutim Peter uqqiraqtiguqtitkaa Jew-ñuruanun, suli uqqiraqtiguqtitlunja Jew-ñunjtichuanun. 9 James-lu Peter-lu suli John, kamagikkauplutin sivulliuqtauruat, ilitchuğigaat Agaayyutim qaitchiñha uvamnun uuminja savaaqaliğmik. Akuqtuhunuk ilaligaatiguk uvanalu Barnabas-lu. Tarra anjigitirugut quliaqtuatlasiplunuk tusaayugaagiksuamik Jew-ñunjtichuanun aasiili ilinjich Jew-ñuruanun. 10 Injilhiñniqsut itqagitquplugich inuqsraqhutin ukpiqsriuat Jerusalem-mi, taatna taamna piyumatigisuugaluakkağa atuumatquplugu.

Paul-ñum Natqiksruğaa Peter Antioch-mi

11 Aquagun Peter Antioch-mukman akilliğigiga iñugiaktuat ukpiqsriuat takkuatni atakkii killukuagñiqsuq. 12 Itnauvva Peter killukuagtuq. Peter Antioch-mun aggianikman niğiqatausugaluagñiqsuag ukpiqsriuranuplutin Jew-ñunjtichuani. Aglaan ilanjich James-kuayaat tikitmata Peter-m iqsig-iliutinigai iñuich isumaqagtuat inunñun nalunaitmiutchiqulugich. Taatnamik Peter piigñiqsuq inmiñik Jew-ñunjtichuaniñ niğiqatiginaiqługillu. 13 Atlas Jew-ñuplutin ukpiqsriuat ilaliutinisqut Peter-mun niğiqataunaiqhutin Jew-ñunjtichuani taimmaasriin ukpinjuaqtiguqhutin. Unniin Barnabas malinjuğutipmiñiqsuq Peter-mun. 14 Iitichuğikapku iñuunianjihat tuvraglugu ilumutuuruanja tusaayugaagiksuam uqautigiga Peter sivuğaatni iluqanjisa, “Jew-ñugaluaqtutin aglaan iñuuniatutin Jew-ñunjtichuatun. Suvaatami nunurivigich Jew-ñunjtichuat maligutchtiquplugich Jew-ñuruat atuihatnik?”

Jew-ñuruatlu Jew-ñunjtichuatlu Anniqsuqtaurut Ukpiqsriikun

15 Ilumutuullapiaqtuq Jew-ñupluta animaiqput, makunatitunñilaq Jew-ñunjtichuatun killuqsagtutin. 16 Agaayyutim nalaunñasripkağumiñaitkaatigut

in̄miñi tupiksriñhiñagupta maligutaksramik, aglaan nalaunnasripkañniagaatigut ukpiqsrigupta Jesus Christ-mik kisanik. Taamna nalupqinaigigikput. Taatnaqhuta ukpigigikputtuuq Jesus Christ, aasiñ ukpiqsriñhiñagupta Jesus Christ-mik Agaayyutim nalaunnasripkañniagaatigut. Agaayyutim nalaunnasripkañniagaatigut kiñapayaaq nalaunnasuktuaq Agaayyutim tupiksriñhiñahagun maligutaksramik. ¹⁷ Isummatigilakput una, tunñavigiguptigu Christ ilaanun nalaunnasripkañniagaatigut sivugaani Agaayyutim, ilitchugiraupmiugut killuqsagtaunipluta atriplugich iluqaisa Jew-nunitchuat. Taamna qiniqitpa Christ-tuuq killuqsagtauniplugu? Naagapiagataq, taamna ilumutuunitchug. ¹⁸ Aglaan una ilumutuuruq, uqautigiqaaqapku maligutaksraq iluanñiñiplugu aasiñ aquagun uqautigiqilgitlugu nakuuniplugu, taatnaqama navguiriguqtuna. ¹⁹ Atakkii maligutaksrakun tuqunaruna maligutaksramun. Pakma iñuutlasiruna Agaayyutim iñuutqutaagun. Christ-mi kikiaktuuqgatauruatun piuna. ²⁰ Taatnamik uvanangiqsuq iñuuruq, aglaan pakma Christ iñuuruq uvamni. Iñuulamni timipkun iñuullapiaqtuna ukpiqsriñhapkun Iñiñanik Agaayyutim. Piqpagigaana suliqaitchipluni iñuuhigimiñik piqutigipluna. ²¹ Ayanjtkiga Agaayyutim iluqaqutriha. Iñuk nalaunnasritlasiniqpan Agaayyutim tupiksriñhiñahagun maligutaksramik, Christ-nun tuqulha inuqnanigitchuq.

3

Maligutaksrat naagaqaa Ukpiqsriñiq

¹ Galatia-gmisi, kinnauruasi! Kia anatkuaqpasri? Quliaqtuaqutigipsi nalupqinaillapiaqlugu tuqulhagun Jesus Christ-nun sannigutami. ² Ilitchugisrukutuna uumiña ilipsitñiñ, akuqtuqpsisun Ipqitchuag Irrusriq tupiksriñhispigun maligutaksramik? Naagga! Tusraagiksi tusraayugaagiksuaq ukpigiplugulu, taatnaqhusi akuqtugiksi Ipqitchuag Irrusriq. ³ Aullañniqaaqutun Agaayyutikuahiqsi Ipqitchuakun Irrutchikun, suvaata sivutnugukpisi pakma sanñispigun? Taamna kinniqutaullapiaqtuq! ⁴ Nagliksaaqutiqatursi pisigiplugu tusraayugaagiksuaq. Suilaamun itpat? Ukpiqsriñiqsi atugumiñaitpa? Taatniitaitchuq! ⁵ Agaayyun qaitchiva ilipsitñun Ipqitchuamik Irrutchimik tupiksrikapsi maligutaksratigun? Naagga! Agaayyutim qaitchigaasri Ipqitchuamik Irrutchimik savakhuni quvinqaqtuanik akunnapsitñi atakkii tusraakapsi tusraayugaagiksuaq ukpiqsriñiqsi.

⁶ Abraham-tuuq ukpiqsriñiqsuq Agaayyutim. Taatnaqlugu Agaayyutim akuqtugniqaa nalaunnaruaqiplugu. ⁷ Taavrumuuna ilitchugitlagiksi aullaqvipiaqaqtillaanat Abraham-mik—iñuich ukpiqsriñiqsuq Agaayyutim tunñavigiplugulu. Tamatkua aullaqvigigaat Abraham. ⁸ Agaayyutim sivuniksriqutiginigaa aglausimaruat uqahatigun nalaunnasripkañniagaatigut iluich ukpiqsriñhatigun. Taatnaqlugu Agaayyutim quliaqtuaqutiginigaa Abraham tusraayugaallautamik inilgaan, itnaqhuni, “Iñupayaaq nanipayaaq ikayuusriaqagisuruq ilipkun.” ⁹ Abraham ukpiqsriñiqsuq taavrumina. Taatnaqhunasii ikayuusriaqagisuruq. Taatnatuntuuq tamatkua ukpiqsriñiqsuq Abraham-tun ikayuusriaqagisuruq piqataulutun ilaani.

¹⁰ Aglaan iluqatin iñuich niñiugaqaqtuat nalaunnaruañsrukutin sivugaani Agaayyutim tupiksriñhiñahagun maligutaksramik nuyuaqnaqtuami piyaqquqvimi itut. Aglausimaruq Agaayyutim uqahini itna, “Kiñapayaaq atuiñgitchuaq supayaamik aglausimaruani makpigaaniñi maligutaksram piyaqqukaugisuruq piqutigiplugu tupiksriñhiñi.”

11 Taamna nalupqinaitchuq kiñañniñ iñuk nalaunñasripkağumiñaitchuq sivuğaani Agaayyutim tupiksrilunipsuuq maligutaksramik, takku uqautikkaaurugut Agaayyutim uqalhiñi, itna, “Iñuk nalaunñaruq sivuğaani Agaayyutim iñuugisuruq ukpiqsriñkun.” 12 Aglaan iñuk tupiksriruaq maligutaksramik [Moses-ñum qaisañamik] tunñaviqangitchuq ukpiqqutmik. Takku aglausimaruq Agaayyutim uqalhani itna, “Iñuk tupiksriruaq maligutaksram iniqsruağipayaakkananik iñuugisuruq.” 13 Tupigiyumiñaitkaptigu maligutaksrapayaq Agaayyutim patchisigigaatigut tuqqutqupluta, aglaan Christ-ñum tasuğaatigut Agaayyutim atanniñhaniñ inañjutihigmigun uvaptknun. Aglausimaruq Agaayyutim uqalhiñi itna, “Iñuk naktitauruq napaaqtumun taamna taiyuaniqñuutitchiuruq.” 14 Taatnağluq Jesus Christ-kun taamna ikayuusriq tikiuaniqsuq Jew-ñuñitchuapayaanun Agaayyutim akiqsruutigikkaña Abraham-mun. Iñupayaq tunñaviqalhiñiaqtuq Christ-mik akuqtuigisuruq Ipqitchuamik Irrutchimik Agaayyutim akiqsruutigikkañanik.

Maligutaksratlu Akiqsruutaalu Agaayyutim

15 Aniqatiumaan, uvva urrakusraun iñunmikñaqtaq, iññuk akiqsruutipmanknik aglautiplutik sulì nalupqinaiyausriqñuq avatmun, nalliaknikunniñ suksraağumiñaitchaa taamna inillaksimaaniktuq sivunniugun naagaqaa atanñuğumiñaitlugu. 16 Agaayyun akiqsruutiqağniqsuq Abraham-mun kinjuvianñunlu. Agaayyun nipliñgitchuq itna, “Kinjuvianun” iñugiaktuanun, aglaan nipliqsuq, “Kinjuviapnun” atausriuruamun. Taamna atausriq Christ ittuq. 17 Una itnautigikkağa, Agaayyutim maligutaksraña qaisauruq 430 ukiut pianikmata nalupqinaiñaniqaaqtitlugu akiqsruutaa Abraham-mun. Agaayyutim sivunniugutaa Abraham-mun nalupqinaiyausiqaaqtitlugu suksraakkauyumiñaitchuq, atriługu iñuum añigutaa nalupqinaiyaqsimaruq suksraakkauyumiñaitmatun. 18 Uvva Agaayyutim aatchuğniaqpatigut akiqsruutigikkañanik tupiksrilhiñiağupta maligutaksramik? Qañaa, taatniñgitchuq! Agaayyutim aatchuutiginigaa ikayuusriq Abraham-mun inillaksimaaniktuakun akiqsruutimigun.

19 Supayaq tunñaviqaaqpan ukpiqsriñğmun, suvaata maligutaksraqqapisa? Maligutaksraq ilłatauniqsuq aquagun tikkuağutitquplugich iñuich navguisaatnik maligutaksramik. Maligutaksraña Moses-ñum iñuich maligutaksraqiğaat agğigñialhanunaglaan kinjuvianjuruam akiqsruutaauruam. Israğulich qaiñniğaat maligutaksraq akunniğutauruamun, aasriili tikiutinigaa iñunñun. 20 Aglaan akunniğutauruq inuqñangitchuq atausriñhiñiaq iñuk itman. Aasriiñ Agaayyun atausriuruq taamna.

Suvaata Maligutaksraqaqa?

21 Uvvaasriiñ maligutaksraq akitñaummatiniqpa akiqsruutaiñun Agaayyutim? Taatniñgipiaqtuq! Tarra maligutaksram qaitchitłaniqpagich iñuich iñuuligmik, ilumun nalaunñatlanayaqtugut Agaayyutim sivuğaani maligutchiñhaptigun taavrumiña maligutaksramik. 22 Aglaan taatniñgitchuq. Agaayyutim uqalhan uqautinigaa iñupayaq tigutaanuniplugu killuqsautmi. Agaayyun aatchuğunniqsuq akiqsruutigikkağmiñik iñunñun piqutigiplugich ukpiqsriñhatigun Jesus Christ-mik. Aatchuutigisunniğaa tamatkununa tunñaviqaaqtuanun ilaanuñhiñiaq.

23 Taamna ukpiqqun kitchaluaqnagu tigutaaginiğaatigut maligutaksram. Patchisaiqsimaitchugut ukpiqqutim tikiññialhanunaglaan. 24 Maligutaksram ataniginigaaatigut agğigñialhanunaglaan Christ-ñum. Tarra Christ agğiqman tunñaviqiaqsigikput Christ anniqsuqupluta killuqsautiptikniñ.

Taatnaqlugu Agaayyutim akuqtugaatigut nalaunnasrip[uta ukpiqsri]laptigun Christ-mik. ²⁵ Aasriiñ pakmapak ukpigumiñaqsikapta Christ-mik ataniqanaiqsugut maligutaksramik. ²⁶ Taatnamik igniigiliutigaaasri Agaayyutim tunjavigikapsiun Christ Jesus ukpiqsri]ipsigun. ²⁷ Iluqasri paptaakkaukapsi atausri]nuqataurusri Christ-mi, atipulusri Christ-mik liilaa. ²⁸ Atlagiinaiqsut Jew-nuruatlu Greek-nuruatlu, savaktaagrui]lu patchisaitchuatlu, anutitlu agnatlu. Iluqasri atausri]nuqataurusri Christ Jesus-mi. ²⁹ Taatnamik, piginiqpasri Christ-nun Abraham-nun kinuvia]gipmigaasri, sulipsuuq piññaaktaaginaqmigiksi Agaayyutim akiqsruutigikkana.

4

¹ Ilallaglagu uumiña itna, igniq paitchaktaaksrautilik ililgaanun]nagmiñi atlakaungitchuq savaktaagrun]miñ, iñuqa]galuan]naisa suurat in]miñun. ² Ililgaanun]nagmiñi qaunaksri]qatuuq anjalatiqahuni]lu tikiññi]lhanunaglaan piviksram aapanan inillakkana. ³ Taatnatuntuuq uvagut. Ililgaanun]napta silam anjalarrutaisa anjalatmigaatigut pigu]galuaqata. ⁴ Aglaan pivik inillaksimaruaq tikitman, Agaayyutim tuyu]gigaa igni]gikkani. Christ animaruq agnakun maligutaksrakuaqplugu. ⁵ Agaayyutim tuyu]gigaa tasu]guk]guch anjalatituaat maligutaksramun, atakkii Agaayyutim igni]gitqugaatigut ilaanun. ⁶ Ilumun Agaayyutim igni]gigaasri. Taatnaqlugu Agaayyutim tuyu]gini]gaa Irrusria Igni]gmi uummatiptiknun, taamnaasriiñ tuq]luq]huni, “Abba, Aapaan.” ⁷ Taatnaqhutin Agaayyutim pisu]lhagun savaktaagruun]g]qsutin, aglaan Agaayyutim igni]gigaatin, aasiiñ igni]gini]qpatin tarra paitchaktaaksrautili]g]ni]qsutin.

Paul-nun Isrumaaluutigini]gai Galatia-]gmiit

⁸ Inil]gaan ilitchuqsrigaluaqasri Agaayyutmik savaktaagruurusri tamatkununa ilitqusrinun agaayyutaun]gitchuanun. ⁹ Aglaan ilitchu]gigiksi Agaayyun—naagauvva ilumun Agaayyutim ilisimagaasri—suvaatami uti]guk]pisi sayait]lutin atu]gumi]ñait]lutin]lu anjalarrutai]ñun silam? Savaktaagruut]giguk]pisi tamatkununa tigutaan]ulusri? ¹⁰ Qaunaksru]gisi uvlut, tatqich, ukiutlu sura]ga]gviich! ¹¹ Naviasruutigipsi savahni]ga]sru]galuna piilaamun.

¹² Aniqatiumaan, in]j]sru]g]ipsi uvaptun ilitquplusri, [amiami nigiu]ga]qa]qasri anniqsu]gi]aksrapsit]nik tipuksri]l]ipsigun maligutaksramik,] atakkii ilin]aruna ilip-sisun, [amiami tili]n]gitchipsi maligutchi]quplusri Jew-nuruat maligutaksran]it]nik]. In]n]a]gma ilipsit]ni pima]q]luktangitchipsit]na. Suvaatami pima]q]lukt]a]guk]pisi]t]na pakma? ¹³ Itqag]ingit]pisi]un]ami atnig]ñ]a]l]iga pilguirrutiqahuna quliaqtuaqama tusraayuga]g]i]ksuamik ilipsit]ñun sivullig]mi? ¹⁴ Atnig]ñ]autiga itk]alu]an]jaan uuktua]g]tauruatun ilipsit]ñun iñu]glua]g]ingit]pisi]t]na nag]g]u]g]ingit]lu]n]alu, aglaan akuqtu]g]ip]sit]ña isra]g]ul]gatun Agaayyutim, naagaun]ni]ñ Christ Jesus-tun. ¹⁵ Taimani qanun qviasuktigivisi! Piyumi]ñ]a]g]ni]g]ipsi irai]g]aya]qtusri aasriiñ iriliut]ilugik uva]n]nun. Itqallaga]g]ig]iga. Suvaata isrummatigivisit]na atlan]n]u]q]lugu pakma? ¹⁶ Pakma uumiksri]ri]g]u]gn]iq]pik ilipsit]ñun uqautikapsi ilumutuuruamik? ¹⁷ Tamatkua atlat iñuich malig]ua]qt]ig]iliutisukkaasri, aglaan taamna nakuun]g]itchuq. Tamatkua akil]i]qsu]q]a]asri uvamnik maliquplutin ilin]ich kisim]p]. ¹⁸ Nakuugaluaqtuq isrummatigillautagait]ni aglaan kisian ikayuutaukpan. Taamna nakuuruq ataramik, nayuut]i]l]am]ni]ñ]i]ñ]aun]g]ill]aaq ilipsit]ni. ¹⁹ Ililgaanuruasri! Isrumaaluutigillapi]a]g]ipsi igni]suktuaatun nan]j]rrutiqaqmatun. Kipi]q]ni]u]q]t]una ilumun Christ-nun Irrusria naamasitquplugu ilipsit]ni. ²⁰ Uvvatuq

nayuutilaṅa ilipsitñi pakma atlanṅuḡlugulu uqausriḡa ilipsitñun. Qanuqsausiupiallaktuṅa ikayuutauniksrakun ilipsitñun.

Atrikusaun Hagar-kunlu Sarah-kunlu

²¹ Ilasri aṅalatiqiguktut maligutaksramun. Uqautisritṅa, tusraatlaitpisiuṅ sumik Agaayyutim uqaqtilaṅa maligutaksram makpigaṅani?
²² Aglausimaruq Abraham malḡunṅik iḡñiqagñiplugu, ilaqataa savaktaagrakun aḡnakun aasrii ilaqataa patchisaitchuakun aḡnakun. ²³ Iḡñiṅa savaktaagrakun aḡnakun aniruq iñuich piqusriatigun. Aglaan iḡñiṅa patchisaitchuakun aḡnakun aniruq Agaayyutim aqisruutaagun.
²⁴ Taapkuṅniṅa atrikusautiqagtṅa. Tarra taapkuak aḡnak ittuk malḡuktun sivunniugutauruaktun. Atausriq sivunniugutauruq maligutaksrauruq Agaayyutim qaisaṅa iḡḡigimiñ atiliṅmiñ Sinai-mik. Iñuich iñuuruat taavrumuuna sivunniugutauruakun ittut savaktaagrutitun. Aasriiñ aḡnaq atilik Hagar-mik taamna sivunniugutauruaton ittuq. ²⁵ Taamna Hagar ittuq iḡḡisun Sinai-tun Arabia-mi ittuaton. Hagar atriqaqmiuq marrumiṅa nunaaqqimik Jerusalem-mik. Taavrumatun iñuich savaktaagrurur atakkii aṅalatiṅlutin maligutaksramun. ²⁶ Iḡlua sivunniugutauruq patchisailaahuruq Agaayyutim qaisaṅa Christ-kun. Aasriiñ aḡnaq atilik Sarah-mik taamna sivunniugutauruaton ittuq. Taamna Sarah atriqaqmiuq Jerusalem-mik qilaṅmiittuamik aakaupluni iluqaptikni. Taavrumuuna iñuich patchisaitchut atakkii aṅalatiṅlutin Christ-mun. ²⁷ Takku aglausimaruq Agaayyutim uqalhani:

“Quviasrugiñ aḡnaaq qitunḡitlaitchuatin!

Atugiñ quvianakun nipitusilutin,
 iḡñisuktuam atniḡñiṅanik iḡlutunḡitchuatin!

Atakkii aḡnaq suksraakkauruq qitunḡaqatluṅniaktuq
 taavrumakṅa ilaqatiqagtuamiñ.”

Isaiah 54:1

²⁸ Aniqatiumaṅ, pakma aṅalatiṅaiqsusri maligutaksramun. Iilḡaaḡiliutigaasri Agaayyutim Isaac-tuntuuq piqutigiṅplugu Agaayyutim aqisruutaa.
²⁹ Aglaan iḡilḡaan iḡñiq aniruq pisulhatigun iñuich piyuaqḡiḡñisuuq iḡñiḡmik aniruamik Agaayyutim Irrutchiḡmigunlu pisulhaḡunlu. Pakmanunaglaan taatnatunsuli ittuq. ³⁰ Sumik Agaayyutim uqalḡa uqagaqpa? “Aullaqtirruṅ savaktaagrak aḡnaq iḡñiṅalu, takku savaktaagrurum aḡnam iḡñiṅa paitchaktaaqatauruksraunḡitchuq iḡñiṅani patchisaitchuam aḡnam.”
³¹ Taatnaqhuta, aniqatiumaṅ, iḡilḡaaḡiḡitchaatigut savaktaagrurum aḡnam, aglaan pigigaatigut patchisaitchuam aḡnam.

5

¹ Christ-ṅum patchisaikkaḡigaatigut. Taatnaḡusri makitavigisriuṅ payaṅaḡusri iñuk patchisaiqsimaruaton, savaktaagrugiliutiqiṅñiaqasri maligutaksramun!

Iñuuniaḡitchi Atanḡiqsamaruaton

² Naalaḡnisitchi! Uvaṅa Paul iḡitchuḡitquḡipsi uumiṅa: nalu-naitṅitchiqsitkupsu Jew-ṅuruaton nalaunṅapkaḡniaḡasugalusri sivuḡaani Agaayyutim, Christ-mun anniqsuṅtiṅiñiḡisusri. ³ Kilitqilḡitchiḡa kisupayaaq iñuk nalunaitṅitchiqsittuq: Taamna iñuk tupiksriurururuq iluqaitñik maligutaksranik. ⁴ Nalaunṅasipkaḡtausikkupsu Agaayyutim sivuḡaani tupiksriḡipsigun maligutaksramik, tammaigiksi Christ anniqsuṅtri suli piṅanikhusri iḡuaqutaaniñ Agaayyutim. ⁵ Aglaan uvagut, niḡiugagigikput Agaayyutmun nalaunṅasipkaḡisiliḡput iṅmiñi ukpiqsriḡiptigun. Taamna

utaqqigikput ikayuutaagun Iqqitchuam Irrutchim uvaptikni ittuakun. ⁶ Tunnavigikaptigu Jesus Christ kisian iñuum nalunaitmiutaqalhalu naagaqaa nalunaitmiutaihalu suutaungitchuq, aglaan ukpiqsriñiq savaaqagtuag piqpakrsiñikun.

⁷ Pillautagaluqtsuri tupiksriplusri ilumutuuruamik. Kia nutqaqtipasri agaayyutikuagialipsisitñi? ⁸ Aglaan nalupqinaitchuq Agaayyutim tuqluqtigikkapsi nutqaqtingitkaasri. ⁹ Qaunatiqagiglugu ilisauttun naalagnikkaqsi, takku itnaqsamaruq “Mikiruuram puvlaksautim puvlagataqtittagigaa iluqaan qaqqiaksraq.” ¹⁰ Nalupqisuutigingitchiga Atanikun isrumatiqagnaiaqtillaqsi uvaptun isrumatiqapmatun. Agaayyutim anasiñuqsagniaqaa iñuk avatvaqtitchiruaq ilipsisitñik, kisuugisikpan. ¹¹ Aniqatiumaan! Suvaata Jew-nuruat piyuağugaaqatna? Quliaqtuagingigigaa iñuum nalunaitjutchiruksraulha. Taamna ilumun inniqpan ihuiliugutiqagayaitchuna iñuñnik quliaqtuagama Christ-ñum tuqulhanik sannigutami. ¹² Uvvatuq tamatkua akatchiruat ilipsisitñik igruiglich inmiknik.

¹³ Aniqatiumaan, Agaayyutim patchisaigaa. Taatnamik killuliqitqinñiaqasri kanjgruaqtapsigun, aglaan piqpakkutihkun savautlusri avatmun. ¹⁴ Tarra kamagigiksi iluqaan Agaayyutim maligutaksraña iñuukapsi uumuuna, “Piqpagiyumagiñ iñuuniaqatin iliptun ililugu.” ¹⁵ Aglaan atniagutigupsi pisaanñatiaqsilusri lu avatmun, qaunatiqagigitchil! Piyaaquqtautiniaqtsuri avatmun taatna pigupsi.

Savaaña Iqqitchuam Irrutchim Naagaqaa Savaaña Kanjgruaqtam

¹⁶ Uumiña uqautigipsi, Iqqitchuamun Irrutchimun aňalatitchiñ iñuuliqsi. Taatnağupsi malinñuğuti yumiñaitchusri kipiñniugutaiñun kanjgruaqtam. ¹⁷ Takku kanjgruaqtam kipiñniugutai akitñaummatirut kipiñniugutaiñun Iqqitchuam Irrutchim, sulii kipiñniugutai Iqqitchuam Irrutchim akitñaummatirut kipiñniugutaiñun kanjgruaqtam. Taapkuak igluliugutiruk avatmun. Taatnamik patchisaiñgitchusri pitlailugich sut pisukkaluakkasri. ¹⁸ Aglaan Iqqitchuamun Irrutchimun aňalatiñapsi, aňalatiqanğiqsusri maligutaksramik. ¹⁹ Kanjgruaqtam malinñutraqtitkaatigut sayunahigmun ilaqatiqagaluagumi, atlatuhigmun ilaqataitkaluagumi lu, qaayugnahigmunlu, aňalalguñihigmunlu uvaptiknik, ²⁰ putqatahigmunlu aanguanun, aňatkuñihigmunlu, uumikkutihigmunlu, sanmisiñihigmunlu, siqñatuañihigmunlu, qatmiksaahigmunlu, uqavaaguñihigmunlu, avgumahigmunlu, inmikuağutmunlu, ²¹ pinjatuhigmunlu, iñuaqtuhigmunlu, imiliguñihigmunlu, pivaalautigiplugu quviasrunñiahigmunlu sulii atlanik taatnatun ittuuan. Uqautianikkaluagumigipsi sivuani, aasriñ kilikkipsi pakma, itna, tamatkua taatna piruat itkumiñaitchut Agaayyutim aňaayyuqautaaani. ²² Aglaali Iqqitchuam Irrutchim piqpakrsipkağatigut quviatchaugiñihigmi glu, tutqutmi glu, manimmilgutmi glu, ihuagqutriñihigmi glu, nakuñihigmi glu, tuniqsimmatriñihigmi glu, ²³ piisaanğiñihigmi glu sulii aňalataalguñihigmi inmun. Iñuk iñuuruuq tamatkunuuna taluqsrağumiñaitchuq maligutaksramik. ²⁴ Aasrii tamatkua Christ-mun pigiliutipkaqtuut kikiaktuutiniğaat kanjgruaqtaq pisugruağutituummaan kipiñniugutituummaan. ²⁵ Iñuuniağvigiptigu Iqqitchuag Irrusriq, ki aňalatiña Iqqitchuamun Irrutchimun. ²⁶ Kamañniñuta isrumaruksraungitchugut uvaptiknun, qinnaguksağutingigiguta avatmun siqñakkutingigigutalu.

6

1 Aniqatiumaan! Iłaksi anuraukpan killukuałikun ilipsi analatittuani Ipqitchuamun Irrutchimun utiqtitaksragigiksi taamna iñuk piisaangilikun. Aglaan qaunagilusri ilipsitñun, atakkii aniqusraaqtitpiaqmıusri. 2 İkeyuutititchi avatmun sakiqniuhıgmun ilıgupsı, akiyautilusri avatmun uqumailııgıutipsıgun. Taatnagupsı tupıgıllapıagıniagıksı malıgıtaksraq Christ-ñum qaisañ. 3 Kiñapayaaq iñuk isrumagumi nakuutlunıñluni atlanıñ, suungıññagımi, kinnıllapıaqtuq inmiñun. 4 İñullaa naıpiqtuğlı inmiñun Agaayyutim sıvugaani suragalı nakuupmagaan. Suragalı nakuunıqpan isrumakkutıgıllautagıaqtuq inmiñik. Kamasraagumiñaitchuğaaıriiñ nakuutlunıñluni atlanıñ. 5 Atakkii iñullaa isıvgıkkauıaıaqtuq iñuunıaııgmıgun. 6 İñuk ilısaıtıkkauruaq Agaayyutim uqalıñiik qaitchıruksraupmiuq ilısaıtrıuamun suurağmiñiñ. 7 Ukpiqsaqasrı, kiauunniñ Agaayyun mitautıgıyumiñaitchaa, atakkii iñuk akuqtuiñiaqtuq taatnatun aatchuiñgmısun, atrılugu nunalıqırı katitchiñiaqtuq qanutchiñik nautchiıkkagımiñik. 8 Taatnamik iñuk tunñavıaqagumi inmiñun akuqtuiñiaqtuq piyaqqulıgmik isruıtchuamik, aglaan iñuk analatıqagumi Ipqıchuamun Irrutchimun akuqtuiñiaqtuq iñuuhıgmik isruıtchuamik. 9 Aasrı mıngıuıtaiılakput nakuurualıqıliq, takku qapıñaitchupta Agaayyutim akılııvıksrañani akuqtuiñiaqtugut. 10 Taatnağhuta, pivıksraqaqtılaaptıktun ikayuglavut iñupayaat, suvaluk tamatkua ukpiqsıraqatauruaat.

Aqullıch Kilıktuıtıtlu Pağlatıtlu

11 Takkua, aglaıch aglaatka anıpiiaqtu. Taatnağlugu ilıtchuğıtılasrıgısi uvamnun aglaagıtılaañitñik. 12 İñugiaktuat Jew-ñuplutıñ ukpiqsrıruat isrumatqugaasrı nalaunñanılutıñ tupıgıkamıtrun malıgıtaksraq. Aglaan nuyuağniqsut piyuaqsiunıağasrugalutıñ malıkkumıñ Christ-mik kikiaktuıtıkkauruamik. Taatnağhutıñ nunurıgaasrı nalunaitñutchiqıplıusrı. 13 Nalunaitñutchiqurrıruat malıngıtımgıaat malıgıtaksraq. Naagaıvva kımnutıgıgaat nalunaitñutchiñıksraqsı kamasraagıtıgıñiñıağıkkıgıu nalaunaitñutañja tımpısi. 14 Aglaan uqavıgaagıtıqıaqtunja kısıanı k sannıgıtıaagun Atannapta İesus Christ-ñum. Christ-ñum tuqulñagun kikiaktuıtırvıñmi kanığruaqtıq tuqunaruq uvamni, sulı pakma kanığruaqtıq analatılaıqıñja. 15 Tunñavıgıkaıptıgu Christ İesus kısıanı iñuum nalunaitmiutaqalıhalu naagaqaa nalunaitmiutalıhalu suutaungıtıchuq, aglaan iñuum annıqsıqsımalıha nutaamun iñuuhıgmun Christ-kun. 16 İluqagımiñ analatıuruaat taavrumuuna nutaakun Agaayyutim pıksraqtaagıgai tamatkua iñuıch, İsrail-aagımiıpiagıuqıgıch. Tamatkua Agaayyutim qıñıñiññanjalı ilunñuktıñjalı pıgıgaat. 17 Uvıknıñıñaglaan kiauunniñ iñuum pımağıuıtıqıñıgıllıñja, takku qılğıt tımiñni qıñıqtıtkaat savaktağruupıñja Atanıgmun İesus-mun. 18 Anıqatiumaan, ihıuaqutrısaan Atannapta İesus Christ-ñum nayugumagaasrı. Taatnatuq.

Paul-ŋum Tuyuutai Ephesus-miunun

¹ Uvaŋa Paul, uqqiraqtigigaana Jesus Christ-ŋum pisulhagun Agaayyutim. Tuyuŋigitka ukua tuyuutit iŋuiŋun Agaayyutim Ephesus-mi tuniqsimaruannun Christ Jesus-kun. ² Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta suli Jesus Christ Atannapta ihuaqqutillaŋniagliŋi suli tutqiksillusi.

Quviasaagŋusiat Christ-miŋ

³ Quyalakput Agaayyun Aapaŋa Atannapta Jesus Christ-ŋum, qaitchirigikkaqput Christ-kun iluqaitniik ikayuutinik pakmakŋaqtauruanik. ⁴ Agaayyutim piksraqtaagaatigut Christ-kun sivuani imma iŋiqsigaluaqani nunamik. Piqqaksrihigimigun piksraqtaagaatigut ipqitqupluta patchisaiŋlatalu sivuŋaŋmiŋi. ⁵ Agaayyutim sivunniutumagaa tiguagukhuta inmiŋun tumigilugu Jesus Christ, sivunniutumaplugu pisulhigimigun. ⁶ Nangaglakput Agaayyun atakkii ihuaqqutriŋiqsuq uvaptiknik piqqagipluta Iŋniŋimigun piqqagikkaŋmigun. ⁷ Christ-ŋum tasuŋniagaatigut Agaayyutmun maqipkaqamiuŋ auni tuqqutipluta, suli Agaayyutim natqigutigaatigut killuqsautiptiknik uuktugnaŋumiŋaitchuakun ihuaqqutrihigimigun. ⁸ Taatnaqami atqunallapiaq ihuaqqutriŋiqsuq uvaptiknik. ⁹ Agaayyutim isrumatupiaŋataqtuam suli kanjiksmaplugich supayaat sagvigaa nalunaqtuq sivunniugutigikkani uvaptiknun. Ilaan sivunniugutigikkaŋa sivuani, Christ-ŋum tanjigaa pakmapak. ¹⁰ Agaayyutim sivunniutumagaa, piviksraq nalautitpan, iŋiqtapayaat qilaŋmiŋi nunamiŋi atautchimuquplugich Christ-mi Atanguruami supayaami. ¹¹ Christ-kun piksraqtaanurugut paitchaktuksraupluta akiqsruutigikkaŋanik. Atakkii Agaayyun savaaqaŋaqtuq supayaamik maligutlugu sivunniutigikkaŋmigun. ¹² Sivulligigaatigut iŋuich niŋiugagaqtuqat Christ-mik. Piksraqtaanurugut nangaitqupluta Agaayyutim kamanathanik iŋuuniallaptigun. ¹³ Ilipsipsuq taatnatun piruksraurusri, atakkii tusraagiksi ilumutuuruq tusraayugaagiksuaq anniqsuŋiapsigun. Ukpigianikapsiuŋ uqaliq Christ-kun Agaayyutim nalupqinaigaa Ipqitchuakun Irrusriagun akiqsruutigikkaŋmigun iŋugilititilaqsi, iŋuktun nalunaitchiqmatun suuraŋmiŋiŋi ilisimanaqsipkaqlugich pigitilaanjitniik. ¹⁴ Taamna Irrusigiksuaq nalupqinaigutauruq Agaayyutmun qaitchigisilaanjanik akiqsruutigikkaŋmiŋiŋi uvaptiknun suli piqagnaqtillaaptiknik taimanigu supayaamik akiqsruutigikkaŋjanik. Taatnaŋuta nangaglakput kamaŋaqtuq Agaayyun.

Paul-ŋum Agaayutha

¹⁵ Tusraagiga ukpiqsrihigisi Atanguruamik Jesus-mik piqqaksrihigisilu iluqaitniik iŋuiŋiŋi Agaayyutim. ¹⁶ Taatnaqluŋa nutqautingitchiga quyyatiqaliga ilpisiŋiŋi, itqagiplusri ataramik agaayukama. ¹⁷ Injqsruqtuŋa Agaayyutaanun Atannapta Jesus Christ-ŋum, kamaŋaqtuamun Aapamun. Uvvatuq ilaan isrumattuqtillisi ilisimatlasriŋlugu suli kanjqsitlasriŋlugu pisulha. ¹⁸ Injqsruqmiuŋa ilaanun anmaquplugich isummatisri qiniquplugu qaumanga, suli kanjqsipkaquplusri niŋiukkamik ilaan qaisanjanik uvaptiknun tuŋluutmigun suli ilitchuŋipkaquplusri inuŋaihanik kamaŋautim Agaayyutim iŋuiŋiŋi paitchaktaagikkaŋjanik. ¹⁹ Injqsruqmiuŋa Agaayyutmun ilitchuŋipkaquplusri uuktugnaŋumiŋaitchuamik sanjanik ikayuqupluta ukpiqsruuŋuruaŋu. ²⁰ Taavrumuuna kamaŋallapiaqtuakun sanjanigun Agaayyutim

iluqaaknik Agaayyutmun. ¹⁷ Christ agqisug quliaqtuagiaqhuni qinuiññamik ilipsitñun Jew-ñunġitchuanun unjasikkaluaqtuanun Jew-ñuruanunlu qanittuanun Agaayyutmi. ¹⁸ Tarra tumigiplugu Christ iluqamnuk tikitlasrigikpak Aapauruaq atatchikun Ipqitchuakun Irrutchikun. ¹⁹ Taatnaqhusri avakñaqtaunġisusri iglaañplusrilu, aglaan nunaqatigiliutigaasri Agaayyutim inuifiñ sulii Agaayyutim tupiqatigiliutigaasri. ²⁰ Nappakkausri liilaa turvinatnun uqġiraqtit sivuniksriqiritlu. Jesus Christ piitchuillaġaġaqtuq uyagaġigaa taavruma turvim. ²¹ Taavrumuuna makitatauruakun iluqani tupiq ipiqġisauruq payañaitluni, aasriñ agaayyuvikpagaqsaiñaqtuq iniqtaupluni piqutigiplugu Atanguruq. ²² Ilaagun illataupmiesri tuppianun Agaayyutim irvigikñanun ilaan Ipqitchuakun Irrusriagun.

3

Paul-ñum Savautigai Jew-ñunġitchuat

¹ Uvaña, Paul, tigutañuruña pisigiplugu Christ Jesus, quliaqtuatunjakii tusraayugaagiksuumik Christ-kun ilipsitñun Jew-ñunġitchuanun. ² Tusraañaniguknaġiksi Agaayyutmun tilisitilaaga quliaqtuauqpluña ilipsitñun Jew-ñunġitchuanun Agaayyutim iluaqutrisaanik. ³ Aglallaksimagaluaqtuña sivuani Jew-ñunġitchuasi inuġiliutiñapsitñik Agaayyutmun Christ-kun. Agaayyutim sagviġniġaa taamna nalunaqtuag uvamnun. ⁴ Aasrii agliġiqupsinġ aglaatka puttusriñaġiksi qanun kanġisisaqtilaaga nalunaqtuanik Christ-kun. ⁵ Taimakñaqaña kinuviagiich sivuptikni ilisimañġitchut taavrumiña nalunaqtuumik sivunniugutmik, pakmaasriñ Agaayyutim sagviġaa ipqitchuanun uqġiraqtaiñun sivuniksriqiraunñunlu Ipqitchuakun Irrusriagun. ⁶ Uvvaasriñ nalunaqtuag una, Jew-ñunġitchuattuuq akuqtuitlasriplugich paitchaktaaksrautumik Agaayyutim akiqsruutigiġkanjanik inuñmiñun, piqatchiutitlasriplugich timaanun Christ-ñum, piqatautlasripluġilu akiqsruutaani Christ Jesus-ñum. Jew-ñunġitchuat pigiliutigaat iluqaan tamanna ukpigiliutikamitruñ tusraayugaagiksuaq Christ-kun ittuq. ⁷ Agaayyutim savaktiksraqtaagigaaña uqautritqupluña marrumiña tusaayugaallautamik iluaqutikamiña uvamnun annautipluña sanñimigun. ⁸ Kamanaiññiqsrauruña iluqaitñiñ inuifiñ Agaayyutim. Aglaansuli qaitkaa iluaqutriñi uvamnun quliaqtuagitquplugich inuñaiġiaqhutinġ ikayuusriaksrirtutai Christ-ñum Jew-ñunġitchuanun, ⁹ sulii inuñpayaat kanġisitquplugich nalunaqtuanik sivunniugutmiñik. Agaayyutim iniqsiruam supayaanik Christ Jesus-kun iriqsimaagñiġaa sivunniugutni aullañniġgatahaniñaglaan nunam uvuñanunaglaan. ¹⁰ Pakma tumigiplugich ukpiqtuanuruat Agaayyutim sagviġukka sivunniugutni tamatkunuña añalatġisisaqtuuanun sanñiqaqhutiñlu qilañmiittuanun. Taavrumuuna kanġisinaġaat isruumatulha Agaayyutim atlaupluni inuġiaktuatigun. ¹¹ Taimakñaqaña Agaayyutim sivunniutiginigaa sivunniugutni atuumapkañniġniplugu Christ Jesus-kun Atannaptigun. ¹² Pisigiplugu ukpiqsriñġput ilaanik utlautitlarugut Agaayyutmun nalupqisruutailu taaluqsrautaġluta. ¹³ Nagliksaaqtuña pisigiplugu quliaqtuahiġa tusaayugaagiksuumik ilipsitñun. Taatnaqtuña inġiġpsi qapiqtaunġitlusri. Nagliksaaġutriñiġa ilipsitñik ikayuutigiġisigiksi.

Piqpaksriñha Christ-ñum

¹⁴ Tamanna pisigiplugu sitquqñuña agaayuraqtuña Aapañanun [Atannapta Jesus Christ-ñum], ¹⁵ Aapauruamun ukpiqsriurapayaanik, qilañmiitpata

naaga nunamiitpata. ¹⁶ Agaayuraqtuna Agaayyutmun inunaiillaiaqahuni kamanautiqagtuamun sayyiquplusri irrutchipsitni ilaan Irrutchigmigun. ¹⁷ Agaayuraqmiuna Christ nayuutitquplugu uummatipsitni ukpiqsriihkun, sulii iluqasri iñuukisri kaniiñiquplugich payanaiglugich piqpakstrihan. ¹⁸ Agaayuraqtuna taatnatun kanjiqsitlasritquplusri ukpiqsriurapayaatlu qanutun iraqtutilaanjanik, taktilaanjaniglu, ititilaanjaniglu, qutchiksilaanjaniglu piqpakstrihan Christ-ñum. ¹⁹ Agaayuraqtuna ilitchugitlasritquplusri qanuq urrautaitluni piqpakstrihanik Christ-ñum. Taamna piqpakstrihik kamaanaqpaitluni ilitchugimmaagiksiyumiñaitkikput iluqaan. Iluqağmi iluqnaulhan Agaayyutim immiumaagñağaa iñuuliqsi inuqsrañaiglugu. ²⁰ Agaayyun inunaiillaiaqahuni sanñiqagtuq, aasriin ilaan savaaqalħa ataramik qaanjummatiruaq qanusripayaanun apiqsruutigitlakkaptiknun naagaunniin isrummatigitlakkaptiknun. Taatnaqhuni savaaqatlaruaq supayaanik uvaptikni urrautaitluni sanñimigun. ²¹ Ukpiqtuanuruapayaat nangaglitruñ Agaayyun Christ Jesus-kun qanapak taimuna. Taatnatuq.

4

Atausiliq Christ-kun Aatauchisun Timitun

¹ Isiqsiviniimiituna atakkii pigipluna Atanguruam. Agaayyutim tuqluğasri. Taatnamik pitchuksaagipsi iñuutquplusri maligullugu Agaayyutim iñuutqurrutaanun ilipsitñun, ² atchigusri ataramik piisaangillusri, manimmisilusri avatmun sulii akuqtuutlusri piqpakkutigiñikun. ³ Pisuqtılaapsiktun atausriñjuumaagitchi Ipqitchuakun Irrutchikun ilaanunkii atausriñjuqtittusri qinuiññakun. ⁴ Agaayyutim tuqluğaatig piqatigiqpluta ukpiqsriurani, taatnamik timaurugut atautchimik Christ-kun. Pakma atausriq Irrusriq nayuutiruaq uvaptikni, iluqata niğuganikhuta atautchiñnamik, ⁵ ataniqaqtugut atautchimik, ukpiqsriñiqagtuq atautchimik, paptaaqsliqaqtugut atautchimik, ⁶ Agaayyutiqaqtugut atautchimik Apauruamik iñupayaamun, qaukğikkanat supayaat sulii savaktuq supayaakun sulii iñuuruq supayaani. ⁷ Atausriullaapluta aachuusriqaqtugut aachuutinik maligutlugu iħaqqutrisaa Christ-ñum. ⁸ Taatnaqluğaa Agaayyutim nipliutigigaa uqaligmiñi, “Mayuğniqsuq pakmunaa

aullatripluni tigutaagikkanaiñik uumiksrin,
sulii qaitchiruaq aachuutinik iñunun.”

Psalm 68:18

⁹ Nipliqami “Mayuğniqsuq,” taamna qanuutañiqpa? Taamna itnautauruq uvva, mayuqsanaiñnağmi atqaqqaagtuq atchinñiqsrapiağatananun nunam. ¹⁰ Taamna tarra atqaqtuq atausiñauruq mayuqtuaq qutchinñiqsramun qilañmun qaaniqğugich, pakmaasiñ Christ nayuutitlasripluni nanipayaq. ¹¹ Christ taamna “qaitchiruaq aachuutinik iñunun,” ilañich uqğiraqtiksrauplugich, ilañich sivuniksriqiriksrauplugich, ilañich quliaqtuaqtiksrauplugich, ilañich agaayuliqsiksrauplugich ilisatriksrauplugiħu. ¹² Christ qaitchiruaq aachuutinik itqanaiağiaqğugich Agaayyutim iñuiñ savaaksrañat ikayuiñkun, makitammaağiħiksrañatnun ukpiqsriuruaq timigikkañ Christ-ñum, ¹³ atausriñjuumaagviksrañatnunagañ ukpiqsriihkun sulii ilisimapiağatagviksrañatnunagañ Iğññanik Agaayyutim sulii iluqnaugviksrañatnunagañ iñuuguta Christ-ñum iluqnaulhanun. ¹⁴ Tarra inñaiğñiaqtugut ililğauratun maliksuağuruatun. Umiatun tinjaturatun qanutnamunliqaa anuqlukun, taatnatun anjalatingiğñiaqtugut killukun ilisauttutinñitñun kinnitñinñiaqtit iñuich. Pisaasruħmiktigun

killuqaqtitchiñiaqtut ukpiqsriruanik iñugungitchuaniksuli Christ-ñum iluqnaulhanun. ¹⁵ Aglaan ataramik iñisautriyumarugut ilumutuuruamik avatmun. Aasriiñ piqpakkutigiigupta avatmun qifiqtitlugu surağalaptigun, iñisaiñagisirugut Christ-tun ittuatun qaukñigikkajaitun ukpiqsriruat. ¹⁶ Iluqaan timi anjalatiqaqtuq niaqumun, taatnatuntuuq ukpiqsriruapayaat anjalatiqaqtut Christ-mun qaukñiuruamun. Timi tiggummisiqaqtuq napyaatigun, ilinjalalaa savaaqaqtutin naupkağiağlugu timi. Taatnatuntuuq ikayuutiruksraupmiugut avatmun iñisaiñaguguta Christ-tun piqpakkutihikun avatmun.

Iñuuniarurruataa Christ-ñum

¹⁷ Taatnamik Atanguruam uqautritqugaaña qapinaiqluña tarakñaniñaglaan iñuunusriqaqungitlusri Jew-ñungitchuatitun. Isummatinich suuyumiñaitchut. ¹⁸ Isumanajich taaqsiplutin aasriiñ kanjisiqluitchut. Nalupiallaktut uqayunaitlutinlu. Taatnaqtutin ilaliutyumiñaitchut iñuukigmun Agaayyutim qaisananun. ¹⁹ Sugingiqługu qanuq iñuunialiqtin qaisağiplutin inmiknik pisugruağutaanun timim savaağiplugu qaayugnaqtuapayaaq urrautailaakun.

²⁰ Aglaan ilipsi, ilinğitchiksi Christ taatna. ²¹ Iłumutun tusraagiksi kanjisiqlugu qanuq Christ-mun iñuuniaqutilaqaasi. ²² Iitkiksi iñuuniaqtuiñagumiñaiñiqsi sivuanisun. Taatnamik piiqsaksrağigiksi iñuuniahğruaq piungiqsitchiruaq kinnitñikhuni pisugruağutaagun timim. ²³ Iitkiksi nutaaguuqtuksrauliqsi isrummatipsitñi Agaayyutim Irrusriagun, ²⁴ suli atitquliqsi nutauruamik iñuñmik atipmatun atnuğamik. Agaayyun iñiqsiruq taavrumiña iñuñmik ittuamik inmisun ilumutun nalaunñaruahikunlu ipqłihikunlu.

²⁵ Taatnaqlugu sagluqsrunağumuusi. Iłumutuuruami uqaqtuksraurusu avatmun, takku ukpiqsriruanuqluta atausriurugut timaani Christ-ñum. ²⁶ Qinnanñigupsi killuqsautiginiaqasiuñ. Siqiniq nipipkağniaqnaqu qinnaksimanñaqpiç. ²⁷ Tuunğagmun akiilipkağniaqasri. ²⁸ Iñuk tigligaqtuaq tigligangigli, aglaan sakkagli atuglugich argañni sagluqsrunaqani, aachuutiksranikkumuug inuqsriuqtuanun. ²⁹ Uqautigiyumiñaitchiksi atniummatiksraq aglaan uqautigilugu ikayuutiksraq sivutmuutiksrauluni. Tamatkuali tusraaruat uqautipsitñik ikayuusriaqagumuut. ³⁰ Aliatchaktitağniaqasiuñ Irrusria Agaayyutim. Taavruma Ipqitçuam Irrutchim nalunaitmiutçhiğasri Agaayyutmun, tasuiñiaqtuam ilipsitñik taivrumanu uvlumi. ³¹ Uumisugruağutiqaqasi suli qinnaktaqasi uumitchağasi. Nipaalasrunağasi uqamaçhuutisunağasi, suli qanusripayaamik pigiitçuualiqisunağasi. ³² Aglaan ihuaqqutilusri piqpakkuutilusilu avatmun. Natqigutilusri avatmun, taatnatun Agaayyutim natqigutipmigaasri Christ-kun.

5

Iñuuniağitchi Qaumami

¹ Taatnamik tuvraqsiuñ Agaayyutim surağalha takku piqpagiplusri ililgaagigaasri. ² Piqpakkuçhiğitchi atanun iñuñnun maliguaglugu Christ-ñum tuvraaksriutaa. Piqpagipluta qaiñiqsuq inmiñik Agaayyutmun tuqupluni killuqsautaiğukhuta. Taatna pikami quyalinğaa Agaayyun taipkunatun ikipkaiplutin tunillaqtuqtuata.

³ Agaayyutim iñugipmasri atlaliqiruksraungitchusri qaayugnaqtualiqilusri. Kaviuqtuksraungitchusri. Nalliatunniñ nalaunñangitçuq ipqiqsitlutin iñugiliutipkaqtuani Agaayyutmun. ⁴ Uqautiqaqtuksraungitchusri

kannunaqtuanik suungi:aaniglu asrihiqutiniglu. Tamatkua nalaunnaangitchut ilipsitni. Aglaan quyaraksragigiksi Agaayyun. ⁵ Nalupqigingiqsiun una, Kiñaliqaa sayunaqaaqtaaq iniqagumiñaitchuq anyaayuqautaakni Christ-ñum Agaayyutimlu naagaqaa iñuk qaayugnaqtaualiqiruaq naagaunniñ kaviuqtauruaq. (Iñuk kaviuqtauruaq ilumutun agaayyutinñqualiqirauruq.)

⁶ Kisumunnniñ iñunmun kinnipkaqasri imailaakun uqautinñik, atakkii pisigilugich tamatkua Agaayyutim qinnautaa tiktikisirug iñunmun tupiksriñgitchuanun ilaanik. ⁷ Taatnamik piqasriqsuutinasri ilinjitni.

⁸ Ilaatniimma ilipsipsuuq taagtuamiitkaluaqmiruani, aglaan pakma qaumaguqtusri Atanguruakun. Taatnamik qaumautuinağumausi iñuunialipsitni.

⁹ Pisigiplugu qauma Agaayyutmiñ iñuunialipsitni nakuurualiqirusri nalaunnarualiqiplusri lu ilumutuurualiqiplusri lu. ¹⁰ Iitichugituiñaqsiun akuqtuyunaqtaaq Atanguruamun. ¹¹ Piqasriqsuutinasri iñunmun pigiitichualiqiruanun taagtuami, aglaan satqummiqsigik tamatkua qaumamun. ¹² Takku kannunaqtuq uqautigisraqtuniunniñ iñuich nalunautchiplutin pigiitichualiqutinjitnik. ¹³ Aglaan qaumam satqummiqamigich iñuich pigiitichualiqutinjich tarra qinignagaqtut. Tarra qanusripayaq qinignagaqtuq qaumamiituuq. ¹⁴ Taatnaqlugu nipligniqsuq, itna,

“Siñinñiaqpat! Itignaqsigaaatin.
Makittin akungatniñ tuqunaruaniñ.
Christ-ñumli qaggutiyumagaatin.”

¹⁵ Qaunatiqagillapiaglugu qanuq iñuuniatqilaaqsi, ingigusri iñuktun isrumatituchuatun aglaan iñuktun isrumaturuatun iliusri.

¹⁶ Savaaqallautaqagnağusri piviqanñapsi, atakkii iñuurugut uvlugiitchuani ugluvak. ¹⁷ Taatnamik ingigitchi iñuktun isrumatituchuatun aglaan kanjicsimmaagiksilugu pisulha Atanguruam. ¹⁸ Imiliqasri taanñağmik atakkii qihugniagaasri, aglaan anjalatititchi Ipqitчуamun Irrutchimun [atakkii kamaksripkağniagaasri Agaayyutmik]. ¹⁹ Uqagusri avatmun quyyatinik atuutiniglu Iitqusrigiksuam aatchuutaiñik, atagusri ignallautamik uummatipsitniñ Ataniğmun. ²⁰ Ataramik quyyatigilugich supayaat Agaayyutmun Aapauruamun atqagun Atannapta Jesus Christ-ñum.

Tuvaaraqitigiich

²¹ Kamakkutilusri avatmun pigilugu taluqsriñiqsi Christ-mik. ²² Nulianjuruasii, kamagisigik uisi kamaksripmatuntuuq Atanguruamik. ²³ Uinjuuaq qaukğigigaa nuliam, taatnatuntuuq Christ qaukğigigaa ukpiqtuanjuruat. Ukpiqtuanjuruat timigikkani Christ-ñum, aasriñ ilinjich anniqsuutiqaqtut ilaaniñ. ²⁴ Atrilugu ukpiqtuanjuruat kamaksripmatun Christ-mik taatnatuntuuq nulianjuruat kamaksriñich uimiknik sulipayaagmikni.

²⁵⁻²⁶ Uinjuuasrii, piqpaksrisitichi nuliapsitniñ, Christ-tuntuuq piqpaksriruatu ukpiqtuanjuruani tuqqutrikami ilinjitniñ ipqisityağuklugich Agaayyutmun uqalñigun, suli salummaqamigich igguutiksraqtugrikaagun imigmik. ²⁷ Christ-ñum inmiñuktitchukkai ukpiqtuanjuruat kamanaqsilugich piñnaqnaqsilugillu, taqsraqtailugich imulunaurailugillu suli salummağlugillu qanusripayaamiñ pigiilisauruamiñ. Ukpiqsriuat ipqitчуksrururut panchisailutin. ²⁸ Uinjuuat piqpagiraksragigaich nuliatin timimiktun ililugich. Takku anjun piqpaksriuaq nuliagmiñik piqpaksriuaq inmiñik. ²⁹ Piitчуq anjutmik uumiksriuramik timimiñik. Aglaan niğipchağagigaa qaunagiplugulu,

taatnatuntuuq Christ-ŋum qaunagipmigai ukpiqtuanuruat. ³⁰ Takku uvagullaa ilaviñigigaatigut ilaan timaan. ³¹ Agaayyutim makpigaaŋani aglausimaruq, itna, “Taamna pisigilugu, aŋutim unitkisigaa aapaniŋu aakaniŋu piqasiutiluni nuliagmiñun, tarra iluqatikaasrii atautchisun timinigutik.” ³² Taamna uqalŋa Agaayyutim sagviñigaa kamanaghuni nalunaqtuanuruag, aglaan kanjigsigaa taavruma uqalŋum uqagitilaanŋa Christ-mik ukpiqtuanuruaniŋlu. ³³ Aglaan uqagipmigaasri, aŋutillaam piqpagiraksragigaa nuliani piqpagipmatun inmiñik, suli nulianjuruam kamagilugu uñi.

6

Iyaalugruñllu Anjayaqaallu

¹ Iilgaanjuruasii, tupigisigik anjayaqaasi Atanikun. Taamna nalaunjaruq. ² “Kamagilugik aapanlu aakanlu”—taamna sivulliupluni tillisauruq akigsrutilik, itna— ³ “Pillauntaun itchumuug ilipnun suli utuqqalilgatagutiniñuuyumuutin nunami.” *Exodus 20:12*
⁴ Aapaurasii, uumisuktualiqsitnagich qitungasi, aglaan iñukkuksaqsigiŋ natqiksruutilugich suli isilgiquñlugich Agaayyutikun.

Savaktauruatlu Savaktiqaqtuatlu

⁵ Savaktaurusii, tupiktausritchi tamatkunŋa qaukligikkapsitñun nunami taluqsriñikun kamaksriñikunlu, savautillautapiaglugich qanutitanaiñlusri savautriyumalaaqmatun Christ-mik. ⁶ Savautriñlautaŋasi ataramik, aasriiñ qualitñiñiaqasri qaukhipsi takkuatniñhiñaq, aglaan savaktiñisun Christ-ŋum savaaqagitchi pisulhanik Agaayyutim piyumalaañlusri. ⁷ Tarraasriiñ savagitchi savaaqsi quviagilugu, savautripmatun Ataniñmun, iñuñnik savautriñgitmatun. ⁸ Iisimatqugipsi kisupayaam akiliusriaqagniahhanik atisriñlugu Ataniñmiñ savaallautagmignun, savaktaagruugaluññagmi unniñ qaukligaluññagmi. ⁹ Qaukñurusii, taatnatuntuuq irrutisigiñ savaktisri atisilugich. Aniqsraaqtusrunaqnagich, ilisimalugu Ataniqahiqsptuuq qilañmi akiliqsuñiaqtuag atunim.

Anjuyautnaŋa Agaayyutim

¹⁰ Aqulliqsaami, sayaqagitchi ukpiqsriñlipsigun Agaayyutmik suli tunŋasrimalipsigun sanñjanun. ¹¹ Atilugu iluqaan anjuyautnaŋa Agaayyutim, makitalguyumuusriñ qayuktitaglugich pisaasruñmigautai tuunŋaum. ¹² Anjuyangitchivut iñuich timiqaqtuat, aglaan anjuyaktugut akililililugich sanñjiñiglu pigililililuhum atanguruatlu pigiitchuat anjalatchiruat iñuñnik marrumani nunami, suli akililililugich irrusrigñiñllu silami. ¹³ Tarraasriiñ atuqsiñ anjuyautnaq Agaayyutim qaisimaakkaŋa. Pigiitchuam uvluva tikitan makitalguyumuusili sayaktulusri. Aasriiñ anjuyaguñgupsi makitasrugaagisirusri. ¹⁴ Makitatitchi itqanaiyağusri. Tapsiuraagisilusi ilumutuuruamik, satqagutilusriñ nalaunjaruahñmik. ¹⁵ Kamiktummaagisuatun ilililililugich quliatuagilugu tusraayugaallautanŋa qiniñiñiaqauriñlughum. ¹⁶ Ataramik atuqsiñ samğuanŋa ukpiqsriñlughum gamititchiñlaruq ikularuanik qağruiñnik pigiitchuam. ¹⁷ Atilugu nasrautaa anniqsuğiam, suli tigulugu Agaayyutim uqalŋa aatchuutaa Irrutchim, atriqaqtuag savikpaktun anjuyahipsitñi. ¹⁸ Iluqaisa tamatkua atilugich iniqsrulipayaapsitñi ikayuutaagun Ipiqitchuam Irrutchim. Qaunagituiñagusri qapiqtasunaqasri iniqsrutriñlipsigun ukpiqsriñuanik nanipayaag. ¹⁹ Uvvasuli

agaayutiluŋa Agaayyutmun aatchuquluŋa uqaksramnik quliaqtuaquluŋalu kanjqsifnaqtillugu nalunaqtuanjanik tusraayugaagiksuam taluqsrautailaakun.

²⁰ Uqqiraqtigigaanŋa Agaayyutim isiqtaunŋaŋmaunniifi. Agaayutitchi quliaqtuaquluŋa tusraayugaagiksuamik taluqsrautailaakun uqaliksrapton.

Paŋlasuiqsaagutit

²¹ Aglaan ilisimatqupmigipsi qanuŋgitilaamnik. Tychicus-ŋum piqpagikkaqput aniqatvut tuniqsimapluni savautriruaq Ataniŋmun uqautiniagaasri supayaanik uvapkun. ²² Pisigiplugu taamna tuyuŋigiga ilipsitŋun ilisimatquplusri qanuŋgitilaaptiknik, suli ilaanun pitchuksaaquplusri.

²³ Agaayyutimtuq Aapauruam suli Atanŋuruam Jesus Christ qinuiŋnaqaqtillisi piqpakkutiqaqtillusri lu avatmun ukpiqsriŋikun.

²⁴ Uvvatuq Agaayyutim ihuaqutrisaa illi iluqanjiŋun piqpaksruruanun Atannaptiknik Jesus Christ-mik tuniqsamaruanunlu isruanunaglaan. Taatnatuq.

Paul-ŋum Tuyuutai Philippi-agmiunun

¹ Uvaŋa Paul aglaqatigaqtuŋa Timothy-mik, uvagukaasiin savautriplunuk Christ Jesus-mik. Tuyuqtuŋa uumiŋa iluqaitiun ukpiqsriruanun Jesus Christ-mik Philippi-miittuanun, taputiplugich qaukligruat ikayuqtitlu taamani. ² Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta suli Jesus Christ savautikkam-nuk iħuaqquittillaŋniaglisi suli tutqiksillusi.

Paul-ŋum Agaayyutigai Agliqirusrat Tuyuutmiinik

³ Iniqsruutipayaaqapsi Agaayyutigai quyaragigiga ⁴⁻⁵ akuqtuiliqsi tusaayu-gaamik savaaqagtulugu ilipsitni suli ilipsigun tusaaqqaagataħapsitniħnaglaan. Taatnaqħuŋa quviasullapiaqtuŋa iniqsruutrikama ilipsitnik. ⁶ Nalupqiginillaqiaģiga una, Agaayyutim aullaģniikkani ilipsitni naatkisigaa agģiħksraŋanunaglaan Jesus Christ. ⁷ Piqpagillapiaģipsi. Nalaunŋaruamik quviasuutiqaģumiħaqtuŋa nalupqiginitlusilu, atakkii ikayuģipsitŋa isiqtaulħamniħu uqapsaagutriħamniħu uqaqsittaagvinmi tusaayugaagiksuum ilumutuuruuħhanik. Piquitigiplugu ikayuutiqsi uvamnik akuqtuqasiutirasi Agaayyutim piħiutaanik. ⁸ Agaayyutim ilisimagaa qanutun kimmuqiħallapiaģiga ilipsitnik, ilumun piqpagigipsi Jesus Christ piqpakscripmatun ilipsitnik. ⁹⁻¹⁰ Uvva iniqsruutigipsi piqpakscripmuqplusi kanjiqsiagisaiħnaqplugu Agaayyun. Piksraqtaaqagumuusri nakuuniqsrauru-amik. Taatna pigupsi ipqiħniħaqtusi patchisailħlusilu Jesus Christ agģiqpan. ¹¹ Uvvasuliuna pitħaniagiksi ilumutuullapiaqħuni nakuuruuq savaaksraq, Jesus Christ kisimi pitħapakkaŋa, iħuichaasiin kamaksruaqsiħu suli naŋgaaqsiħu Agaayyun.

Iħuutiq Christ-ħuruq

¹² Aniqatiuumaan, ilisimatquģipsi uumiŋa, atuumaruat uvamnun isiqtaunŋagma siamittitkaat tusaayugaagiksuaq. ¹³ Iluqatin anuyyiuqtai Caesar-m atlatlu iħuich maaniittuat ilisimagaat isiqsiviŋmiħiģa Christ-mik savautriħħapkun. ¹⁴ Aasiisuli isiqsiviŋmiħiģma iħugiatluktuat aniqatiutka tuniqsimalipsaaqtitkai Ataniģmun. Taatnaqhutin taluqsraitmuksaiħaqtut uqaģiħksraŋagun Agaayyutim iqsiŋgillaqiaqhutinlu. ¹⁵ Aatai, ilisimagitka ilaŋisa quliaqtauaqħat Christ-mik atakkii killuģigaatŋa suli uqaalaplutinlu. Aglaan atlat quliaqtuagigaat Christ iħuatluħksraŋatnun iħuich. ¹⁶ Taapkali quliaqtuagigaat Christ piqpagipluŋa, atakkii ilisimagaat Atanģuruamun tuqħkkauħiģa uqaģitquplugu tusaayugaallautaq. ¹⁷ Atlatli iħuich siqħakutiqaqtut, atakkii quliaqtuagikamitruŋ Christ ipqiħnitħut aglaan killuģipluŋa isumaplutin iħuillaqtitħukħuŋa isiqtaulħamni. ¹⁸ Sunitħuq. Ipqitkisinŋaan naagaqaa siqħakutaugisinŋaan taatnaunniin quliaqtuagigaat Christ. Taamna kamanallapiaqtuq. Quviatchallapiaģaŋa taavruma. ¹⁹ Aa, quyatuħiģisiruŋa. Ilisimagiga iniqsruutriħapsigun uvamnik suli Irrusrian Jesus Christ-ŋum ikayuutaagun isiqsiviŋmiħ anitqiliħsraģa. ²⁰ Niģiugaqallapiaqħuŋa suraģaipayaapkun qapiqpanapkaģumiħaitħiģa Christ, pitħukħuq uqaqsittaagviksraģa tikitpan. Sumipayaq, suvaluk prakma, uqaģuktuŋa Christ-kun taluqsrautaģiħuŋa suli kamaksruquģiga iħuunun Christ uvapkun, iħuutuħiģuma naagaqaa tuquģisiħiģuma. ²¹ Atakkii, iħuuguma Christ-ħuruq, aasiin tuquģuma quviatchakkisiruŋa. ²² Iħuuniaqtuħiģuma savautipsaatlukkisigiga Christ. Aglaan nalugiga

qaahñiakun tavra uqaviutigitlukkayağiga, itna, ⁵ nalunaitñutchikkauruñja tuvraqługich Jew-ñuruat atuiragñihat tallimat piñasut uvlut atuumaanikmata. Israel-aanullapiagtuñja aniñipkun, iñugugataupluñja Benjamin-nağmiuni, auga avuilaaq Hebrew-piagataq. Tupiksriñuñja tillisipayaanitñik Jew-ñuruat maligutaksrañata Pharisee-ñupluñja. ⁶ Piyummatiqagpaitluñja ihuilliuqitichirunñuñiñ ukpiqtuanñuruaniñ. Iñuk nalaunñaruahñiaupman tupig-ilugich maligutaksrat kia-unniñiñ patchisigiyumiñaitkaa. ⁷ Suragapayaatka kamanallapiagaluagtuatunniñiñ uvamni sivuani—pakmapak ayaligitka atakkii anniqsuliksrannun tunñavigisukkiga Christ kisian. ⁸⁻⁹ Iñumun ayaktuiñaligitka. Supayaat tamatkua sapluhñiağaatna iłitchugñiksraniñ Christ Jesus-ñum. Pakma iłitchugñisullapiagiga ilaa Ataniğiliutihksrañagan. Suapayaagsuli isummatigiliutigiga sumun atugumiñaitlugu pakmaaglaan inuğitlukkiga piqatiksraga Christ-mik piqasiutiluñja ilaani. Tavrakñaaglaan isumatigñaiqsuñja uvamnik nalaunñasiyumiñagluñja sivugaani Agaayyutim tupigiuraahñiağlugu maligutaksrañja, aglaan tunñavigiliutigiga Christ kisian anniqsuqtiksraga. ¹⁰ Pakma iłitchugñisukkiga Christ suli sañña anjipkairuaq ilaanik tuquhğimiñ, suli nagliksaaqtitaluñja ilaatun, tuquyumaluñja ilaatun. ¹¹ Nalupqiginjitchiga iñuuhğa Christ-kun anjitiqkikisipluñja tuquhğimiñ.

Aqpaqsruñiq Akimasaqtuni

¹² Uqautigiyumiñaitchiga atriliutianiññiluñja Christ-mi naagaqaa ataramik iñuutlasiluñja Christ-tupiağataq. Aglaan sakuuktunñasuli Christ-tun ilisaiñagukluñja iñuuniağumiñaqsiplunñalu ilaatun. ¹³ Iñauramaañ, ilisimarunñja taatnaiññisilaammiksuli. Atausiq pisullapiagiga, piiguguktugu itchuuhğa aglaan ilisukluñja Christ qanuq itqukpañja. ¹⁴ Christ-ñum iłitchugñipkağaanñja qanuq piqasiutihksrapkun inñmigun. Atriplugu aqpaqsruqtuaq sakuullapiagħuni piññaktaaksragħmiñun uvañaptuuq sakuullapiagħmiñuñja ilisukluñja ilaatun. Agaayyutim inñmiñik tuqługañja taatna iñuuniaqupluñja. ¹⁵ Iñuqata nauñaniksamaruaguut ukpiqsriñiptigun piqasiutipluta Christ-mi taatnaptuuq isummatiqagħta atautchimik Christ-kun. Aglaantuuq atlakun isummatiqagħupsi Agaayyutim kanjipsipkağisigaasi taavrumiñja. ¹⁶ Pakma una inuqnaqtuq. Sivutmuktuñiağħta piqatigilugu Christ aullağvagianikkaptigun.

¹⁷ Iñauramaañ, iñuuniağitchi iñuuniağħaptun ilisaaqagħusi tamatkunakñja maligutchiruaniñ iñuuniağħammik. ¹⁸ Atakkii piqagħtuq atlanik maligutchisuñjitchuanik Christ-mik—uqautigianikkammik ilipsitñun aasiññ alianniugħitluñja isummatigiqsikapħich—akilililiqsuiruat Christ-ñum tuquħhanik. Piqasiutiniurağħmiñatiññlu ilaanun. ¹⁹ Timitiñ añuğagħiliutiplugich agaayyutitun. Kamagiliutiplugichunniñ savaatiñ kanñugiraksrağaluatiñ, aasiññ aqulliqsaanatni uvlut piqatauyumiñaitchut Agaayyutmi atakkii isummatigihñiağlugu iñuuniağiqtiñ maani nunami. ²⁰ Aglaan iluqaptiknun atlaullapiagħtuq. Isummatigirağigikput Agaayyun nayuqtigiplugu, niğiuğaqagħuta anniqsuutrimik kisianñ ilaaniñ, aasiññ taamna anniqsuutri ittuq ataniq Jesus Christ. ²¹ Ilaan simmiğisigai sayaitchuatuł tuqurağħatuatuł timivut atriliutiługich inñmi kamañagħtuamun tuquyumiñaitchuamun timimiñun. Taatnağumiñallapiagħmiplunñlu atakkii añalatħiplunñi supayaanik tavra piug.

4

¹ Iñauramaañ nakuğillapiagħipsi suli inuğiplugu piqatauhksrağħa ilipsitñi. Quvi-atchaktitkipsitñja suli piqpağnağħtuasi uvamnun. Taatnağħusi napam-

maag'igitchi Atanikun itqag'ilugu qanutun uvamnun piqpag'iqisi.

Algaqsruutit

² Uqautisukkikka agnak atiqaqtuak Evodia-mik suli Syntyche-mik: Nutaami inuuligmi Christ-kun qanaagumiñaitlutik suli ilannagiiksitqikhutik.

³ Ilannamaan tuniqsimaplutin, iniqmigikpiñ ikayuquplugik taapkuak agnak savaaqtuak sakuukhutik siamitchiñiaqhutik tusaayugaag'iksuamik piqatigipluna sulipsuq Clement-lu savaqatikaluu; Agaayyutim itqag'igai iluqaisa atqich aglausimaruat makpigaan'itun inuulhum.

⁴ Nipliutigianiksimakkaga sivuani nipliutigitqilgitchiga, itna, Quviasuutigi-siun ataramik inuululiqsi Christ-mi. ⁵ Ki, inuich ilitchug'ilitruñ Christ ilip-sitni iluaqqutriñapsigun iluqaitnun inunun inmigan'itapsigunlu. Ataniq Agaayyun qanittuq ilipsitni. ⁶ Taatnagusi isumaaluutiqaqumiñaitchusi sumik, aglaan iniqsruutigilhiñiaqsuñ. Uvva, iniqsruñapsitni uqautilugu Agaayyun inugikkapsitnik suli quyalugu ataramik kiggusiaqaqapsi. ⁷ Agaayyutim tutqiksitisigai isummatisi atakkii taamna qinuiññaq kamanatluktuanuruq kan'iqsiñigmin. Agaayyutim uummatisi qinuisaaqtikisigai isumatuiñaqtilusi Christ-mik tunnagupsi ilaani supayaakun.

⁸ Aquilliuplugu, isummatigigupsuñ ilumutuuruq kamañaqtuaḡlu nalaunjaruaḡlu ipqitchuaḡlu iluaqnaqtuaḡlu, suli isummatigigupsigich nakuuruat atlani, suli itqag'ilugu quyasuglugu Agaayyun nangaglugulu, tavra tutqikkisirusi Agaayyutmi. ⁹ Uvamnñ ilisaaqatusi Christ-mik akuqtuaḡiplugu ilaa inuulipsitnun, tusaaplugu suli qiniqlugu qanuq tunnag'iga Atanguruami supayaatigun. Ilisimagupsuñ ilaa minguiqsiag'vigilugulu uvaptun, Agaayyun qinuiqsitchiruaq uvaptiknik nayuutigisiruq ilipsitni.

Quyyatit Aatchuutitigun

¹⁰ Quviasullapiaqtuna ikayutqikapsitna ikayuqqaqluna sivuani. Taatnaqlugu nangagukkiga Ataniq. Ilumun ikayuanikkaluaḡipsitna aasiin ilitchug'igiga piviqang'iqisi ikayuñiksrapsitnik uvamnñ taimaknaaglaan. ¹¹ Uqautigin'itkiga taamna pisigilugu inuqsriukiga. Ilitchuna pisuiqsimaatlasripluna piqag'isinnagma anjruamik naagaqaa mikiruamik. ¹² Ilisimagiga inuuniahiq inuqsriuqluna naagaqaa susuksiñitluna. Ilitchug'ipm'igiga inuuniahiq ukpiqsrih'ikun susuksiñitkuma naagaqaa nigisukkuma. ¹³ Inuuniahiñauruna supayaakun ikayuqsig'luna Christ-mik san'jisipkairuamik ukpiqsriñimnik.

¹⁴ Naagasuli iluaqqutigipsitna ikayuqluna ihuilliuñhamni. ¹⁵ Ilauramaan Philippi-mi, ilisimallapiag'iksi quliaqtuaḡiga tusaayugaallautamik Macedonia-mi tavraknaasiin allautiplugu atlanun nunaaq'itun. Taavapkunani uvluni kisipsi ukpiqtuanjruasi qaitchirusi manin'nik uvamnun. Quyyatigigiga taamna. ¹⁶ Thessalonica-miitnama tuyuqtusi inugikkamnik akulaiqlugu. ¹⁷ Uvvaasiin nig'iung'illapiaqtuna atlanik aatchuusiaksramnik ilipsitniñ. Aglaan nig'iugigiga Agaayyutmun piliusiaqaliksrap'sitnik iluaqqutriñapsigun uvamnñ. ¹⁸ Ilisimatuplusi akuqtugitka tuyuutipayaa'si Epaphroditus-kun. Inuqsrang'illapiaqtuna sumik. Aatchuutigikkasi uvamnun ilumun aatchuutigigisi Agaayyutmun. Agaayyutim quyaginiag'aa taamna. ¹⁹ Aasiñ Agaayyutigikkagma qaitchigisigaasi inugiaksillapiag'lugu supayaamik inugikkapsitnik Jesus Christ-kun. ²⁰ Agaayyutvut Aapauruaq kamagikkauli taimunaaglaan. Taatnatuq.

²¹ Nayaanḡaḡitkaguuq iluqaisa ukpiqsirruat iḡuuqatauruat Christ-mi, taat-natuntuuq ukpiqtuat nayuqtima tuyuḡaasi nayaanḡamik. ²² Iluqatiḡ ukpiqs-rirruat tuyuqmigaasi nayaanḡamik pitlukhutiḡ tamatkua Caesar-m savaktai ittuat.

²³ Jesus Christ-ḡum iluaqqutaa nayuutiyumauq iluqapsitḡi.

ilauraagiiksitqugai inmiñun kisupayaan nunami silamiittuallu Christ-kun piiqtuakun Agaayyutim qinnautaanik maqipkaqamiun auni tuqupluni sanñigutami.

²¹ Ilipsi, itkaluaqtuani unjasriktusri Agaayyutmiñ iñuuniaqhusri killuqsautipsitñi, uumigiplugu Agaayyun. ²² Aglaan pakma Christ-ñum ilauraagiiksinnigaasri Agaayyutmun tuqułigmigun sannigutami, aasriñ tikiutriruq ilipsitñik Agaayyutim sivuğanun killuqsautaiqhusri pasiñagumiñaiqhusri. ²³ Tikiññiaqtusri taimuñ ukpiqsrituiñagupsi payanaiğusri nuktinnagumiñaiğusri suli tīgummitqiağikkupsiun niğiuğikkaqsi tusraakapsiunaglaan tusraayugaagiksuaq. Taamna tusraayugaagiksuaq quliaqtuanurauqtuq iñupayaanun nanipayaaq. Aasiñ uvaña Paul uqçiraqtigiğaana uuma tusraayugaagiksuaq.

Paul Savautriruq Ukpiqsriruanik

²⁴ Quviasuktunja iglutuqapku sakiqnaq pisigilusri. Nagliksaaqtitaukama timipkun Christ nagliksaaqmatun piunja. Taatnamik quviasuktunja naarrusiğapkich Christ-ñum nagliksaağniñi pisigiplugich ukpiqsriqiruanuruat, tamatkua timigikkañi. ²⁵ Aullağniikamaaglaan savautriğimik Agaayyutim uqçiraqtautqugaana ukpiqsriruapayaanun. Taatnamik tiligaña quliaqtuağitquplursi tusraayugaagiksuaapayaamik. ²⁶ Taamna tusraayugaagiksuaq nalunaqtuanuruq Agaayyutim iriqsimakña imakñaqaña inilğaasaq. Aglaan pakma sagviñğaa ukpiqsriruanun. ²⁷ Agaayyutim ilitchuğitqugai qanutun kamañtağitquplunja nalunaqtuat iñupayaanun, taputiplugich Jew-ñungitchuat. Unauvva nalunaqtuaq—Christ iñuruq ilipsitñi Jew-ñungitchuani, aasiñ niğiuğaniktılusri iñuñiksrapstñik Agaayyutim kamañtaani. ²⁸ Taamna Christ quliaqtuağigikput iñupayaanun, alğaqrsuqługu suli ilisautiplugu kisupayaaq ilisimatilaaptikun. Iñupayaaq ukpiqsriuağuuğikput Christ-kun ililuni iñuğuqtuaton. ²⁹ Tarra taamna sakuğutigiğisa pısuqtilaamni, sanñiqaqłunja Christ-ñum sayyiutaanik savaktuamik uvamni.

2

¹ Ilisimatqugipsikii qanutupiaq sakuuktilaamnik ilipsitñun tamatkununjalı Laodicea-miittuanun suli iluqanjitñun qiniğisimaitchuanun uvamnik. ² Agaayyutimtuq pitchuksaallanñağligich piqatigiñhatigun piqpakkutilikun, suli nalupqiginaiğıluğ kanjısilıtautqılligich nalunaqtuananik Agaayyutim. Unauvva nalunaqtuaq Christ-nuruq. ³ Christ-ñum kisimi kanjısimapkağai iñuich Agaayyutmik, iluqanik ilisimaraksrañatnik Agaayyutikun. ⁴ Uqautigipsi taavrumiña, kiñanñiñ kinnipkağniaqani uqallautaqtuaton uqautilusri saglunik. ⁵ Unjasrikkaluññağma ilipsitñiñ piqatauruña irrutchipkun. Ilisimagiga atausiññıqısi suli ukpiqsriñıqısi payanaiqhusri Christ-mik. Taatnamik quviasruktunja.

Iñuullapiğatağı Christ-mi

⁶⁻⁷ Ukpiqsriaqsirusri Christ Jesus-mik atanıgmik, ki iñuuniağitchi tunjaviqahıñığıluğ ilaa, kanjıñığusri Christ-mi nappağusri lu ukpiqsriñıpsigun, ukpiqsriñıqısi sanñisaisaiñığıluğ ilisauttusriusriapsigun ulıpkaulalusri quyağimik. ⁸ Qaunagitichi, kimun-unñiñ alapisaaqtinnasri ilisauttıtigun suli imaalatigun iñipchaqtıtauratigun. Taatnatchich iñuich ilisauttıtınçh iñuknitñaqtaurut suli ittut anjalarrutaiñiñ silam, unñisuli ilisauttıtınçh Christ-mitñaqtaunğitchut. ⁹ Uvvatakkı iluqagmi Agaayyun

iñuuruq inuqsranaiqhuni Christ-mi, amiami ilaan timaani. ¹⁰ Uvvasuli atausriñjuqatigikapsiun Christ ilipsipsuuq piqaqmisiuri iñuuligmik Agaayyutitñjaqtauruamik ilipsitñi. Christ kamanagniqsraupluni atanguruq anjalatipayaaniñ suli sanñiñi. ¹¹ Aasriisuli atausriñjuqataukapsi Christ-mun, nalunaitñutchiqsaurusri liilaa. Nalunaitñutchiqsauñgitchusri timipsitñi maligutlugu Jew-nuruat piñhusikaanñat aglaan nalunaitñutchiqsaurusri uummatipsitñi. Christ-ñum nutaqtitkaasri piiqlugu kanjigruaqaqsi ilipsitñi. ¹² Paptaakkaukapsi kanjigruaqaqsi iluviqatauruq Christ-mi, aasriiñ sanñian Agaayyutim anjipkağasri nutaamun iñuuligmun takku tunñaplusri sanñiruamun Agaayyutmun anjitiqtitchiruamun Christ-mik iñuuligmun. ¹³ Iipsi tuqunñagaluqaqtuani killuqsautipsigun iñuuniaqhusri timim kimmutaagun, aglaan pakma Agaayyutim aatchuqhusri nutaamik iñuuligmik piqatautlasriğasri Christ-mi. Suli natqigutigaasri iluqaitñik killuqsautipsitñik. ¹⁴ Suliasriiñ piigaa aglausimaruaq akikñjaqtauruq uvaptiknun. Aglausimaruum uqautigigaa maligutchiñgijiqput Agaayyutim iñuuniaqurrutaiñik, akikñjautigulugu uvaptiknun. Agaayyutim tiginigaa taamna aglausimaruaq aasriiñ kikiaktuutiplugu liilaa sannigutami. Taavrumuuna piigai killuqsautivut. ¹⁵ Aasriisuli Christ tuqukami akimaniqsuq iluqaitñiñ anjalatipayaaniñ nanipayaaq suli sanñiñiñ silam. Christ-ñum qñiñiqtinñigaa kisupayaamun sanñiqatluktilaani ilinñitñi.

¹⁶ Anña kisumununniiñ atanniqsinniaqasri nigikkapsigun naagaqaa imikkapsigun unniñiñ nigiqpagvikaapsigun naagaqaa nigiqpagvikaatigun tatqilitiqikman naagaqaa minguiqsiağviksigun. ¹⁷ Taatnatchich iñuuniaqurrutit Christ-ñum tagğagigai. Tikkuagutauñhiñagniqsut Christ-mun ilaan agğiññiñhanunaglaan. ¹⁸ Uqautipkağniaqasri killuqsagnilusri. Taatnatchich iñuich atchiksuatun iliplutin putlatuniqsut israğulinñun ataramik uqagiplugich qñiñquuraakkatin. Qutchigillapiaqtut inmiknik atakkii iñukniñjaqtaupluni isrummataat. ¹⁹ Taatnatchich iñuich inñaiqsuarurur Christ-mi. Christ niaquuruq liilaa ukpiqsriruat timigigai. Iluqağminñ ataruat niaqumun napyaatigun nukiktigunlu aglisuurut atautchikun, Agaayyutim aglipkaqlugich.

Tuquliğlu Iñuuliğlu Piqatigiplugu Christ

²⁰ Christ tuqupman tuquqataurusri Christ-mi. Taatnamik anjalatinaiqsuksraurusri tamatkunurña anjalarrutaiñun sanñiñunlu silam. Suvaatami tupigivisigik iñuuniaqurrutit, itnaqsimaruat, ²¹ “Nigñiñiaqnagu taamna, uukuatagniaqnagu, aktuğniaqnagu.” ²² Iluqatinñ tamatkua iñuuniaqurrutit atuğumiñaitchut, atakkii iñuich piñiağigaiçh. Tamatkua iñuuniaqurrutit tunñaviğalñhiñagniqsut iñuich tillisiniñun ilisauttutinñitñunlu. ²³ Itkaluaqhutinj nalaunñaruatun iñuich putqataqtitlaplugich suli ilitqusiqaqhutinj atchiksuatun suli anasiñjuqsaqtitlugich timinjich pigiplugich killuqsautinjich, aglaan tamatkua iñuuniaqurrutit sumun atuğumiñaitchut. Tupiksriñhatigun tamatkua iñuuniaqurrutit iñuum piğumiñaitchaa pigiitçhuaq kimmutaa timim.

3

¹ Anjitiqataurusri Christ-mi. Taamna taatniitpan ilipsitñi, kipigniğutigituñiñaqsigik pakmaniittuat, Christ-ñum irviani, aquvitaupluni taliqpiani Agaayyutim. ² Isrummatigituñiñaglugu iñuuliqsi Agaayyutmi. Isrummatigisunñatnagich nunam pigikkanj. ³ Iipsi tuquruatun iñuktun ittuanu atuiñiqsursri atuğugaluakkapsitñik. Pakma nutaamik iñuuliqqatsuri

piqatigiplugu Christ iriqsimaruaq Agaayyutmi. ⁴ Christ iñuulikkaqput qiniqnaqsikpan ilipsipsuq qiniqnaqsiqatiginiagiksi, piqataulusri ilaan kamanautaani.

Utuaqauruaq Iñuuliq Nutauruaqlu

⁵ Taatnamik tuggutchigik iluqaisa kanigruaqnitnaqtauruat ilipsitni. Isummatigisitchi ilipsitnik tuquruatun kimmutaiglugu qanusripayaaq sayunaq, qanusripayaaq qaayugnaqtuq, kimmutigniqluk, suli kaviugutiq. Amiami, iñuk kaviuqtauruq atlat sulliñaurajitnik aanguaqtuqtauruq. ⁶ Tamatkunuuna Agaayyutim qinnautigai iñuich tupiksriñgimata ilaanik. ⁷ Sivuaniganja killiqisruugaluqmiruasri taatnatun iñuuniaqapsi killugmi. ⁸ Pakmapak piiqsigik iluqaisa tamatkua, qinnaun, qinigin, kipinnuqsriñiq, uqañiqhutuñiq, qaayugnaqtuanik uqaqatig, ⁹ suli sagluqqutingigisri avatmun. Atakkii aqalatagingigaasri iñuuniaqapsi savaaqtuummagmi, mattaqmatun atnugaaruaq. ¹⁰ Pakma iñuuniaqapsi nutaaguqtuq, atipmatun atnugaatchiamik. Agaayyutmun nutaqtillusri ilitqulusri ilaatun. Tarraasriñ ilitchuqipsaaqniaqtusri Agaayyutmik iñiqsirigikkapsitnik. ¹¹ Iñuich nutaaguqamin Christ-kun Jew-ñungitchuatlu Jew-ñuruatlu, nalunaitjutchiqsittuatlu timimikni nalunaitjutchiñgitchuatlu, sumiknaqtuatlu satkuliqiruatlu Scythians-tun, savaktaagruruatlu savaktaagrungitchuatlu atlagiñgiqust. Christ qaukiullapiaqtuq tamatkunakna iluqaitniñ suli iñuupluni iluqaitni iñugikkaqmiñi.

¹² Agaayyutim piksraqtaagigaasri piqpagiplusri. Taatnamik iñuk atipmatun atnugaatchiamik ilipsi piqpakutisitchi avatmun, iluaqqutilusri, atchigusri, agganaiñlusri suli iglutuutulusri. ¹³ Anuqsrutulusri avatmun suli natqigutisrimaagusri nalliqli uqaqtuyaaqpan akitnaqusri. Natqigutisriñ atriñlu Agaayyun natqigutripmatun ilipsitnik. ¹⁴ Una pitluktuaq iluqaitniñ, piqpakutituñagitchi avatmun. Atakkii piqpakisriñhum atausriñnuumapallapiaqai iñupayaat. ¹⁵ Ki qiniñiñnan Christ-ñum aqalataaglisigik uummatisri isrummatisilu. Agaayyutim iluqasri atausriñnuqtikaasri iñuunaqatigiiqulusri qiniñiñnaqagusri avatmun. Aasiñ ataramik quyyatiqagitchi. ¹⁶ Ataramik isrummatigisigik iluqaisa Christ-ñum ilisauttutai suli ikayuutulusri avatmun kaniqsriñksranatigun ilisauttutit, pitchuksaagutigilugu avatmun puqihukun, atuqusri psalms-nik atuutiniglu suli quyyatiqaglusri Agaayyutmun piqutigilugu iluaqquata. ¹⁷ Qanusripayaamik savakkupsi naaga uqaqupsi, atuumaruksrauruq atqagun atangum Jesus-ñum quyyavigilugu Agaayyun aapauruaq Christ-kun.

Iñuuniaqatigiiñiq Nutauruakun Iñuulikun

¹⁸ Aqnaurusii, kamagilugich uisi, atakkii taamna nalaunjaruq Agaayyutmi. ¹⁹ Uinurusii, piqpagilugich nuliasri agganairrutilugich. ²⁰ Ilaalugruurusii, tupigilugich anayuqaasri supayaatigun. Taamna quyaqnaqtuq Agaayyutmi. ²¹ Aapaurusii, uumitchaqusaasunaqnaqgich qitunqasri, atakkii qapinasiviaqtut kamaksrigaluañgmikniñ ilipsitnik.

²² Savaktaagruruusii, tupigilugich qaukisi supayaatigun. Quyal-itniñniasrunaqasri qaukipsitnik takkuatniñhiñaq, aglaan savautisigik qanuitangilulusri talugilugu Agaayyun. ²³ Savautrigupsi iñuñnik savautiyunagiksi pisuqtillaapsitni, atakkii savautriñlapiagtusri Agaayyutmik savautri'apsi iñuñnik. ²⁴ Itqagisiun akiliusriaksraqsi Agaayyutmiñ akisruutigikkana iñuñmiñun. Qanusripayaakun savautillapiaqiksi

Ataniq Christ ilaahña. ²⁵ Aglaan kiña taimña nalaunñaitchualiqiruaq akuqtuigisiruq anasriññuqsautmik. Agaayyutim irrutigai atisriplugich iñuich.

4

¹ Savaktiaqtuasii, irrutisigik savaktisri nalaunñaruamik atisilugich, aasiñ itqagilugu ataniqaqtillaaqsi qılanñi.

Alğaqsruutit

² Injiqsruqtuiñağitchi suli ataramik quyamaaglugu Agaayyun. ³ Uvva, tigutañuruña piqutigiplugu quliaqtuaqahğa tusraayugaagiksuamik. Taatnamik itqagiluta agaayugupsi Agaayyutmun aatchuquluta piviksramik quliaqtuaqahiksrapitnik tusraayugaallautamik Christ-ñum nalunaqtuañagun. ⁴ Agaayutiluña quliaqtuatlahiksrapkun tusaayugaagiksuamik iñunñun kanjiqsñaqsilugu. Taamna piraksraqikkaga. ⁵ Iñuuniagusri puqiksaahkun akunğatni ukpiñaitchuat atullautaglugu pivik pisuqtilaapsitñi. ⁶ Uqahiqsi ataramik quyaqnaqtitchiñ iñupayaanun suli iñisimayumausili qanuq kigğutiqahiksrapitñik kisupayaanun nalauullugu.

Pağlasuiqsaagutit

⁷ Tychicus piqpagiplugu aniqatigigiga Christ-kun tuniqsimaruaq uqıraqtı suli savaqatiga Agaayyutikun. Ilaan uqautigisigaasri iluqaitnik atu-umaruanik uvamnun. ⁸ Taatnaqlugu tuyugigiga iñisimatqplusri qanuq itilaap- tiknik suli pitchuksaaqplusri. ⁹ Tuyugipmigiga Onesimus tuniqsimaruaq piqpagiplugu aniqatvut Christ-kun. Ilaa ilagigiksi. Uqautigisigaasri atuuma- payaaqtuamik uvani.

¹⁰ Aristarchus-ñum tigutañuqatigikkagma suli Mark-ñum, uyugunñ Barnabas-ñum, tuyugaasri nayaññamik. Uqautianikkipsi qanuq piiksrañanik Mark-ñum agğiqpan. Tutqiksitchumagiksi. ¹¹ Joshua taiyuutiqaqtuaq Justus-mik tuyuqmiuq nayaññamik. Taapkua piñasut kisiitnik Jew-ñuruat savaqatigigitka piqutigiplugu añaayuaqtaaa Agaayyutim. Iñiñisa ikayullapiğaatña araagtuqluñalu. ¹² Epaphras-ñum nunaqatipsi suli savaktaan Jesus Christ-ñum tuyuqmigaasri nayaññamik. Ilaan agaayyutigaasri Agaayyutmun ikayuqplusri sanñilusri suli nalaunñalusri ukpiqsriñipsigun. Agaayyutimigaasri iñisimatqpluslu Agaayyutim pisuutaa supayaatigun. ¹³ Iñisimapiğigiga qanutun injiqsruutiñha piqutigiplusri ukpiqsriñuatu iñuuruat nunaaqıññi atiligaak Laodicea-mik Hierapolis-miglu. ¹⁴ Luke piqpagikkauruaq taakti Demas-lu tuyuqtuk nayaññamik.

¹⁵ Nayaññaagukkıtka ukpiqtuañuruapayaat nunaaqıñi Laodicea-ñum suli ağnaq atilik Nympha-mik ukpiqtuañuruatu katırağaqtuat taavruma tupqani. ¹⁶ Agliqıgıanikkupsıñ una tuyuutiga ilipsitñun tuyugiyumagiksi ukpiqtuañuruannun Laodicea-mi agliqıtqulugu agaayyuvıñmikni. Aasiñ agliqiyumagiksipsuq tuyuun Laodicea-ğmiunun agaayyuvipsitñi. ¹⁷ Uqautiyumagiksi Archippus, “Naallapiğun savaaq atanğum tillisigikkana savaqpluslu.”

¹⁸ Uvaña Paul argamnik aglakkıgıa nayaññağa, “Puuyugıñaqnasrıñ pituk-simalıgıa isiqsıvıñmi.” Agaayyutimtuq iħuaqutilisi.

Paul-ŋum Sivulliich Tuyuutai Thessalonica-ġmiunun

¹ Paul-miñ Silas-miñlu suli Timothy-miñ ukpiqtuanuruanun ittuanun Thessalonica-mi pigipkakkanj Agaayyutim Apaauruam suli Atanguruam Jesus Christ-ŋum. Uvvatug iluwaqutmik suli qinuiñnamik qaitchilisi.

Iñuuniahatlu Ukpiġusriatlu

² Agaayyun iluqapsigun quyyatigiraġigikput, ataramik agaayullaptikni itqaġiplusri. ³ Agaayyutmun uqaqaqtitluta itqaġigikput, qanutun ukpiġsriillapiatiqsi, piqpaqsriillapiatiqsi, niġiugaqallapiatiqsi Atannaptiknik Jesus Christ-mik. ⁴ Aniqatiumaan! Agaayyutim piqpaqsriiħa ilipsitnik nalunġitchikput inmiñun piksraqtaaġiplusri. ⁵ Uvvatakkus tusaayugaallautaq ilipsitñun tikiuti'aptigu, nipiħiñakuunġitchuaq aglaan sanġikunlu suli Ipqitchuakun Irrutchikun, ilumutuulħa nalupqigingiqługu, taatna tikiutigikput. Iłisimagiksi qanuq iñuuniaġiġput iluħiksrapisitñun ittuq ilipsitñiitnapti. ⁶ Ilipsi uvaptiknun suli Ataniġmun tuvrauti'apsi, atqunaq nagliksautigaluanħaan, uqaliq quvianakun Ipqitchuamiñ Irrutchimiñ akuqtuġiksi, ⁷ itna ilipsi iluqaitñun ukpiqtuanun Macedonia-mi suli Greece-mi atriraksraqhusri. ⁸ Uvvatakkus siaminnigiksi Atanġum uqalħa iluqaitñun nunanħiñun Macedonia-mlu Greece-ŋumlu, aasriñ tusaayugaallautaq ukpiġutiqaġnipsigun Agaayyutmun siamitmiuq napmupayaag, uvaptiknununniñ ilaraksraqiługu. ⁹ Iñuich iluqagmin uqaġigaat qanuq ilipsitñun akuqtuġiġput taamunja tikitnapti, suli qanuq mumihiqsi aanguanih Agaayyutmun, Agaayyun iñuuruq ilumunlu ittuq savautisrukdugu. ¹⁰ Uqaġipmigaat taqqisilaaqsi Iġniġikkanjanik Agaayyutim qilanmiñ, Jesus-mik, Ilaan anitqiksitaġikkanjanik tuquħiġmiñ. Aasrii taavruma Jesus-ŋum annautigisigaatigut Agaayyutim qinnautaaniñ tikitchuksramiñ.

2

Paul-ŋum Savaanħa Thessalonica-mi

¹ Aniqatiumaan! Ilipsipsuuq ilitchuġianikkaqsi tikiuamaġiġput ilipsitñun sulħakun inġiħa. ² Iłisimarusri qanutun nagliksaanjaniktilaaptiknik suli kanħunakun anjalakkautilaaptiknik Philippi-mi. Naagaavva Agaayyutipta sayyiqsimaagaatigut quliaqtuaqpluta tusaayugaallautamik ilipsitñun iglutullaptikni atqunaq akililiqsuutmik. ³ Uvvatakkus ilipsitnik quliaqtuaqtitluta kinniqtusraanġitchiptiġiñ, unniñ qaayugnaqtuakun pitqusraanġitchiptiġiñ, naagaqaa kisumik pisaasruġmigaġniangitchugut. ⁴ Aglaan Agaayyutim pitquħagun ataramik uqaqaqtugut, takku Ilaan piksraqtaaġigaatigut tusaayugaallautamik quliaqtuaqpluta. Iñuñnik quyalitniñniagummataitchugut aglaan Agaayyutmik iñuuniaħapta naipiqtuqtaanik. ⁵ Tikiuanaġiġiġput uqayusrahikun nalupqigingiqłuchiksi naagaqaa kaviuħiq matummiñiaġiługu—Agaayyun ilisimarigikput. ⁶⁻⁷ Ilipsitniñ unniñ atlaniñ quyagitchiuniahniangitchugut. Nangaquulħiñaugaluaqtugut ilipsitñun atakkii Christ-ŋum uqfiraqtigipluta, aglaan ilipsitni itugut agganaiqhuta aakauruam qaunaksriħa qitunġamiñnik atriplu. ⁸ Piqpagivagitłusri Agaayyutim uqalħiñagingsanagun aglaan iñuulħaptigunlu piqasriqsuhiksraqsi itqanairrutigikput. Ilipsi uvaptikni piqpaqnallapiaqhusri. ⁹ Aniqatiumaan!

pigiplusri. ¹⁰ Unnuaqtuummaan iniqsrullapiagikput qiniitqigukhusri aasriin inuqnaqtuanik ukpiqsriiḥapsitni qaitchipsaagusri.

¹¹ Uvvatuq Agaayyutipta Aapauruam inimiinik suli Atannapta Jesus-num tikisilisigut ilipsitnun. ¹² Uvvatuq Atangum Jesus-num piqpakkutri avatmun suli inuunun iluqaitnun naupkallanḥniagamigaa, piqpaksriliqput ilipsitni atrilugu. ¹³ Taatnaḡupsi sayyigisigaasri, Aapauruam Agaayyutipta sivuḡaani patchisaiḡusri suli ipqillusri qakugu Atanniḡikkaqput Jesus agḡiqpan piqas-riguni inuunḥnik pigikkaḡmiinik.

4

Iḥuuniaḡiq Quyaqnaqtuaq Agaayyutmi

¹ Aniqatiumaan! Uvvasuli uvaptikniin iḥiḥḥanikkaqsi qanuq iḥuuniaḡiksraqsri Agaayyutmi quyaqnaḡlugu, ilumun iḥuuniaḡigianikkapsisun. Pakma Atanguruam Jesus-num atqagun inḡigipsi uqapsaaḡhusri atuitquplusri pitḡlugluḡ.

² Uvvataku ilisimagisri ilisauttutigianikkavut ilipsitnun Atanguruam Jesus-num anjalatchiḥhagun. ³ Taamna Agaayyutim ilipsitnun pitqutigigaa, ipqillusri piisimaḡusri sayunaliḡmiin. ⁴ Atausriukattaḡusri anḡutit iḥitḡuḡiraksraḡigiksi qanuq ilaqatiksraḡiksraqsri ipqihikun nalaullugu, ⁵ itna killukun kimiksriḡikuunḡitchuaq piruatitun Agaayyutmik naluplutin. ⁶ Tarra kia-unniin killukuangillun aasiiḥ saglutaḡlugu aniqatni atlatuḡilugu nuliaḡa. Taatnatchikun sivuani uqautianikapsi alḡaqsullapiaghusri, Ataniḡmun anasriḥḡuqsautiqagisiḥiḡlughich tamatkua taatnaiḡlugu nalaunḡitchuat. ⁷ Agaayyutim tuḡḡunḡitchaatigut iḥuuniaqupluta qaayunḡaqtuakun aglaan ipqihikun. ⁸ Taatnaḡuni kia tamatkua ilisauttutit ayaammiumigich inuunḥnik ayaksimanḡitchuq aglaan Agaayyutmik, qaitchirigikkapsitni Ipqichuamik Irrutchimik.

⁹ Taamna aglanḡitchumaunniin nakuuruq piqpaksriliḥapsigun ukpiqtu-aqatiupsitni. Uvvataku ilipsi Agaayyutmiin ilisauttusriaqaaniksimplusri, qanuq piqpakkutiḡiksraḡsigun avatmun. ¹⁰ Suli taatnaiḡlugu aniqatiu-payaapsitnun iluqaani Macedonia-mi irrusriḡianikḡluḡ. Aniqatiumaan, taatnaḡlugu inḡigipsi atuitquplusri pitḡlugluḡ. ¹¹ Sivunniutilugu iḥuuniaḡiksraqsri iḥuksruigusri, iḥuich atlat ilaksianḡiḡlughich suli iḥuunniutiksraqsri piḥiḥḥaktaaginiḡlugu, maligluḡ uqautianiliqput ilipsitnun. ¹² Taatnaḡupsi iḥuḡitchiḡiḡ tamatkunakḡa ukpiqsriḥḡitchuaniin piḥiḥḥaktaagisigisiksi, suli kisumun inuḡikkapsigun tunḡaaqsiumiḥaitchusri.

Atangum Agḡiḡiksraḡa

¹³ Aniqatiumaan, pakma ilisimatqugipsi ilumutuḡiḡmik ukpiqsriuatigun tuquruatigun alianniḡaqsirsunḡaqsri tamatkunatitun niḡiḡuḡaitchuatitun iḥuunḡimik isrutchuamik. ¹⁴ Ukpigigikput Jesus tuḡḡḡaaḡhuni anḡiqiḥa. Taatnatuntuuq, ukpigigikput Agaayyutmun agḡiutipkaḡisihhat Jesus-mun tamatkua tuquruat ilaanik ukpiqsriplutin. ¹⁵ Tamarrumina Atangum ilisauttutaanik uqautigipsi, uvagut iḥuuruani taivrurmani uvlumi Atangum agḡihani tamatkua tuquaniktuat sivulikkumiḥaitchivut. ¹⁶ Nipituruq tilliḥ itkisiruuq, suli qaukḡiat israḡulḡich niqliqpan suli Agaayyutim qalḡuqtautaa niqliqpan Ataniḡ inimiinik pakmakḡa qilḥmiin atqagisiruuq. Taipchua tuquruat Christ-mik ukpiqsriplutin iḥuunḡimun aniqqaḡisirut. ¹⁷ Tarakḡa uvagulli iḥuuruani taivrurmani tatsuḡautraunaiḡtugut piqatigilughich nuviyanun paḡlugu Ataniḡ siḡami, aasriin Ataniḡmi ataramik iqataugaqsiluta. ¹⁸ Taatnaḡusri avatmun tamatkunuuna uqaiḡitigun arautisitchi.

5

Itqanaigitchi Atangum Aggihksranjanun

¹ Aniqatiumaan! Atuummiruksrat aglahiksranjat ilipsitñun inuqnanğitchuq.
² Uvvatakku ilipsi kanjqsimmagiksianikkiksi Atangum uvlua aggiqsuksraq niğiuñgisillusri atrilugu tiglinjiaqti unnuami. ³ “Suapayaaq nuyuağnaiqsuq.” Taatna iñuich nipinikpata, taimmaiñaq piyaqqulhum tikitkisigai annakkumiñaiğlugich, itna liilaa auliyautikkanañatun ağnaq iğñihiksranjanun.
⁴ Aniqatiumaan! Aglaan taamna nalungigiksi, suli Atangum uvluan niğiuñgillağumiñaiğasri tiglinjiaqti atrilugu. ⁵ Iluqasri iñuñni qaumami iñuuniaqtusri, savaasri sagviplutin. Uvagut taağmi iñuuniangitchugut iriğaqtulikun. ⁶ Taatnağuta atlatitun siñiqtuañqisa, iqiiğuta qauğrimaağiksa. ⁷ Takku unnuami iñuich siñiğaqtut, unniñ unnuamik imiliğviqatut. ⁸ Aglaan uvagut uvlumik irviqatvani qauğrimaağiruksraurugut. Satqagautiruksraurugut ukpiksriğimik suli piqaksriğimik suli nasrautiluta niğiuqaağiksramik anniqsuliksraptiknik. ⁹ Agaayyutim tigusriagিংitchaatigut qinnautni iğlutuqulugu aglaan anniqsugiaq piññaaktağitquplugu uumuuna Atannaptigun Jesus Christ-kun, ¹⁰ tuquruakun piqutigipluta, inmiñi iñuuniaqatigisrukhuta qakugu aggiqpan, iñuugaluññapta naagaqaa tuqugaluaññapta. ¹¹ Taatnağusri araaqtuutititchi avatmun sayyillağutilusri tuniqsimatlasriñusri taatna pakma pisuupmatun.

Aquilliich Iñisauttit suli Iñammiuğutit

¹² Aniqatiumaan, inigipsi kamagitquplugich tamatkua savaaqatuat akunnapsitñi, tamatkua Atangum tigusriagikkañi sivulliuqtatquplugiñu alğaqsrutquplugiñu. ¹³ Kamagiuraaglugich tamatkua savaagikkañat piqaksriñhatlu piqutigilugu. Akunnapsitñi qiiñiğusrimaağusri. ¹⁴ Aniqatiumaan, iqiasruurat alğaqsrusigik, qapiñasriuat pitchuk-saaglugich, sayaitchuat ikayuğlugich, iluqaisa anuqsrutilugich, ¹⁵ kanjqsimalugu akisaqtungihiksraqsi pigiitчуuamun pigiililugu, aglaan ataramik savaaqahiksraqsi nakuuruamik avatmun suli iñupayaamun. ¹⁶ Ataramik quviatchauğisusri, ¹⁷ inigilugu agaayulusri, ¹⁸ qanusripayaami irviqanñapsi quyalusri. Taatnatun Agaayyutim pitqugaasri iñuuniağapsitñi Christ Jesus-kun. ¹⁹ Nutqagtinniasrunaqnagu Ipiqtichuam Irrutchim savaagikkañ, qamitchiñiaqmatun ikniğimik. ²⁰ Sivuniksriqirit uqahich ayaumasrunaqnagich. ²¹ Sua iluqaan naipillugu, qanusriq nakuuruag akuqtuağilugu piññaқтаğilugulu, ²² qanusripayaamiñ pigiitчуuamiñ piisimaagusri.

²³ Agaayyutimtuq qiiñiññamik qaitchirigikkapta ipqiqsağumigaasri inmiñun iluqnağusri, suli qaunagiyummigaasri irrutchisiñu iñuusriñu timisiñu patchisaillugich Atannapta Jesus Christ-ñum aggihksranjanun. ²⁴ Taatna Ilaan tuqtuqtigikkapsi iñiqtagitlagaa, takku tuniqsimaruq.

²⁵ Aniqatiumaan! Injksruutiyumigiptigut. ²⁶ Pağlalugich aniqatit iluqaisa kunigutmik ipqitчуuakun piqpakkuñuñu. ²⁷ Tillisigillapiağiga Atanguruam anjalatchisaagun taapkua tuyuutit agliqihksranjat aniqatiunun iluqaitñun. ²⁸ Atannapta Jesus Christ-ñum ihuaqutrisaan nayuğumigaasri.

Paul-ŋum Tugliat Tuyuutaiñ Thessalonica-ġmiunun

¹ Paul-miñ Silas-miñlu suli Timothy-miñ ukpiqtuanjuranun ittuannun Thessalonica-mi pigikkani Agaayyutim Aapauruam suli Atanguruam Jesus Christ-ŋum. ² Uvvatuq Agaayyutim Aapauruam suli Atanguruam Jesus Christ qaitchilisi iħaqqutmik suli qinuiñnamik.

Atanniivksraq Christ Aggiquan

³ Aniqatiumaan! Agaayyun ataramik ilipsigun quyaraksragigikput. Nalaunjaruq uvaptikni taatnaġupta, takku ukpiqsriħiqsi atqunaq nautmuktug, suli piqpakkutiliħiqsi aglitmuktug avatmun atausriukat-taaħusri. ⁴ Taatnaqhuta Agaayyutim ukpiqtuanjuraninun uqautigigipsi nangħusri qanuq sivutmuutiplugu iġlutuiħiqsi suli ukpiqsriħiqsi tumigigaluanġaan pıyaqsiuħiq suli nagliksaaqtitauħiq apqusraakkaqsi. ⁵ Iluqatin tamatkua nalupqinaiyaġaat Agaayyutim sivunniutaa piqatautlasripluani aħaayquataani nagliksaaqsiugaluannapsi. ⁶ Uvvatakku Agaayyun atanniiluni nalaunjaruakun, ilaan nagliksaaqtitkisiyai tamatkua nagliksaaqtitigikkasri. ⁷ Ilipsi nagliksaaqtuani ilaan piħluutigisigaasri taputiluta qakugu Ataniq Jesus sagviqpan qilaħmiñ israġulinmiñik kamaqaqtuamiñik piqasriħiqsi iknikun. ⁸ Tamatkua naluruat Agaayyutmik suli tupiksriñġitchuat tusaayugaallautamik Jesus-mik Atannaptiknik iknigimik anasriñħuqsagisigai. ⁹ Tamatkua piyaqquġvinmun isruilaamun anasriñħuqsakkaugisirut, Atangum sivugaaniñ suli sanġianiñ kamaqaqtuamiñ piiglugich, ¹⁰ qakugu taivrumanı uvlumi aggiquan, kamagalkauħiksraq iħupayaamiñiñ unniin kamagikkaullapialħiksraq ukpiqsriħuapayaaniñ akuqtuġiaġlugu. Ilipsipsuug ukpiqsriħapsigun uqagikkaptiknik akunġugisirusri. ¹¹ Taatnaqhuta iniqsruutiraġigipsi Agaayyutmun akuqtuyunaqsiħuplusri iħuunıaġvigıtqukkanaġun. Uvvatuq İlaan sanġimigun kimmutri iluqaan iħaħiksramun pisuiqsımaatlasriħun, savaaqsi ukpiqsriħapsigun tanġlugu. ¹² Taatnaħapsigun Jesus-ŋum Atannapta atigikkana ilipsitniñ kamagikkaugisiruq suli ilipsi ilaaniñ Agaayyutipta suli Atangum Jesus Christ-ŋum iħaqqutrisaagun.

2

Iħuk Pigiħlaq

¹ Aniqatiumaan! Piqutigiplugu Atannapta Jesus Christ-ŋum agħiħksrana suli uvagut katitauħiksraqput ilaanun inġipsi, ² isrummatri qanuġviġaqtıqunġitlugu qaġanaġlugu unniin akatautunġitħusri Atangum uvlua tikiumaaniñilugu. Taamna uqautauvaluktuag sıvuniksriħırit ilanatıgun unniin ġia qullaqtuagıvalukkana unniin iħuıch uqagıvalunıġaıtıgıt taavrumına tuyuutiptikni aglanıpluta.

³ Tamarrumuuna kimun-unniin iħunmun kinnıpkagumiñaitħusri, takku taimna uvlug tikıchumiñaitħuq kisanıch Agaayyutim iġluliħıvksrautaa aqullıq atuumagaluqnaġu suli Iħuk Pigiħlaq sıvunıqıqtuag tammagıvinmun sagvıgıaluqnaġu. ⁴ Taavruma İħuum supayaaq iħuıch agaayyutiqaġnıahat suli isrummatıpayaanat agaayyutıkuagıakun iġluliħısiyaa. Inmiñik inıllakksıruq iluqaanun qullıġuħıni unniin Agaayyutim agaayyuvıkpananun isiħıni

kimununniiñ sakuugutiqaqhuta. ⁹ Injilhiñaugaluaqhuta iñuuniutiksraphtiknik injingitchugut, takku taavrumuuna ilipsitñi atrinuyummiuqhuta. ¹⁰ Tamanna uqautigikkaqput ilipsitñi innaptikni, kiñapayaaq savagutlaitpan nigiruksraungitchuq. ¹¹ Taatna tusraarugut iñuñnik iqiasruuruanik akunnapsitñi ilaqağnipluſri suniurasruñaqatinj aglaan iñuich atlas suhatnun illagautniaqhutinj. ¹² Atannapta Jesus Christ-ñum atqagun taatnatchich iñuich tiligivut suli alğaqsruğivut iñuuniurallautaquplugich, nalaullogu iñuuniutiksrağniaquplugich. ¹³ Aniqatiumaanj, aglaan ilipsi savaallautaq iñiqtuutraqtaksrağingitchiksi.

¹⁴ Taamani maliğutchisungitchuamik uqautiptiknik ukunani aglañni, nalunaisitchumigiksi taamna iñuk piqaqpan. Piqatigisruñaqnagu, ilaali kannusruliğumuug. ¹⁵ Uumigiritun irrutisruñaqnagu, aglaan aniqatitun alğaqsruğlugu.

Uqautipsaağutit

¹⁶ Uvvatuq Atangum kanjiruam qinuiññañja ataramik sukupayaaq qaitchilisi qinuiññañmik. Atangumtuq iluqasri nayuglisi. ¹⁷ Uvaña Paul aglakkitka nayaanjat uvamnik. Tarra taatna ilitchuqqutaat uvaña tuyuutipayaağma, taatniittuq aglausiga. ¹⁸ Uvvatuq Atannapta Jesus Christ-ñum iluaqqutrisaan iluqasri itqatigilisi.

Paul-ŋum Sivulliich Tuyuutai Timothy-mun

¹ Uvaŋa Paul Timothy-mun aglaktuŋa. Christ Jesus-ŋum piksraqtaagigaŋa uqçiraqtautqupluŋa. Taamna Agaayyutim Annisquçtipta tillisigigaa suli Christ Jesus-ŋum niçiuagaçikkapta. ² Timothii! Ukpisriçhikun ilumun içniçigikpiŋ. Uvvatuç Agaayyutim Aapauruam suli Christ Jesus-ŋum Atannapta qaitchiçisi iħuaqutmik, ilunŋusriçhigmik suli qiŋuiŋnamik.

Algaçsruutai Akitŋaqlugich Tanjiçilaakun Içisauttitit

³ Uvaŋa Ephesus-mi itqugikpiŋ ilvich uqautipmatun apçusraħamni Macedonia-mun. Iŋuich ilaŋich taamani uqaçhnik tanjiçitçhuanik içisaurirut, aasriiŋ iŋiqtiçlugich nutqaçtitaksraçigitin. ⁴ Uqautilugich suqutigingitqulugich unipçhaalianiçlu kaŋçiuçhigmikniçlu takisipiagaçtaqlugich takku taatnatchich uqaatchagusrimaçimun irrutaŋiçnaçtut, pitlaitchut sayyillaçgutaçlutin ukpiçqutmun. ⁵ Taavruma tillisim iŋuŋnik piçpaksriyumapkaçayaçaaatin, takku ipçitçlutin içisimaplugu çauçrimmaaçiitillaçtapni nalaunŋaruaglu nalaunŋaitçhuaçlu suli piçaqçhutin ukpiçsriçhigmik ilumutuuruamik. ⁶ Iŋuich ilaŋich ulapnaaraçtuf Agaayyutim tumiçitqukkaŋaniŋ tanjiçilaanun uqavaaçutinun. ⁷ Iiŋiç Agaayyutim pitçtutaçgun içisaurayummiçgalaçtut, aglaan uqaçhitiŋ iŋmiŋ kaŋçisçitlaitchaat tamarrumuuna uqaçikkagmikkun nalupçisrunçillaçiaçhutin.

⁸ Agaayyutim maliçutaksraŋa nakuulħa içisimagaçput, kia-unniiŋ atuçpagich Agaayyutim sivunniutaatun. ⁹ Itqaçipmillaan ilumun maliçutaksrat iŋiqçtauruag iŋuŋnun nakuuruanun iŋiçtçuq, aglaan navçuirinun suli tupiçuutaichuanun, agaayyutaitçhuanun suli killiçirininun, tamatkunuŋa ukpiçitçhuanun unniiŋ agaayyiaçtaichuanun, iŋuŋnun tuçqutçhiullaktuanun aapamiknik unniiŋ aakamiknik naagaçaa iħuaçtuçtinun, ¹⁰ tamatkununa atlatuçtuanun, killuliçiruanun atugaçiplugich iyaalgruich aŋutitlu timiçaçtuat iŋmiktigun, tiçliktuçtinun iŋuŋnik, tamatkununa saglutiruanun unniiŋ içisimaruayaçtuanun tanjiçilaakun naagaçaa içisauttitinun ilumutuuruuanun çanusripayaanik akitŋaummatiruanik. Taatnatchiŋun maliçutaksraq iŋiqçtauruq. ¹¹ Taatnasriç içisauttun Agaayyutim uqaçhiŋi paçitauruq, uvaŋnun çaisaupluni tusraayugaallautaç Agaayyutmiŋ kamaçtaçtumiŋ quviaçtaçtumiŋ uqautiçiraksraupluni.

Quyçyatit Agaayyutim Içunŋuktaŋaçun

¹² Christ Jesus Ataniçput quyagiga savaapkun sayyiqsiggikaga. Ilaa quyagiga piksraqtaaçipmaŋa tuniçsimanipluŋa aasrii savaktiçiliutiçluŋa. ¹³ Qaaniçsuami uvaŋnun uqautiçigalaçtitluni piçiliçiplugu suli piçyuaçlugu unniiŋ piŋiçilugu, Agaayyutim nagliçiniçaaŋa takku ukpiçsriçhigmikun taatnaçama sutilaamnik nalupluŋa. ¹⁴ Taatnaçhuni Atannapta iħuaçqutiluçniçaaŋa atçunaç ukpiçsriçhigmikun suli piçpaksriçhigmikun Christ Jesus-kun. ¹⁵ Uvvauna niçliun ilumutuuruuag akuçtuyunaçtuç ukpiçnaçhuni, Taamna Christ Jesus nunamun aççiqsuç killiçirinin anniaçsuityaçhuni, taputiçluŋa tamatkunaç pigiitçlukuami. ¹⁶ Aglaan Agaayyutim nagliçiniçaaŋa, pitluŋniçsraugalaçtitluŋa killiçiriniŋ, uumiŋa piçusriçlugu qiŋiçitçhitçqupluŋa Christ Jesus-ŋum anuçsruħanik. Içitçhuçqutaçyumiŋnaçtuŋa anuçsruħanun iluçaitçhun ukpiliçumaçtuanun Ilaanun aasriiŋ iħuutlaçriçlutin isriutçhuamun. ¹⁷ Taavrumuŋa Umiaçimun

isruilaamun, piungigangitchuamun suli qiniñnaitchaluqaqtuamun, Agaayyutmun kisanun—laanun piipkaun suli kamañanun illi taimuñja isruilaamun. Amen.

¹⁸ Timothii Iññiñ! Tillisigikpiñ tunñasimatquplutin savautriñpni Agaayyutmik. Taamna tillisriaga Agaayyutim uqahigigaa ilipkun. Tamatkua sivuniksriqutit sayyillaagutiymigitin anuyahiqni pigiitchuamik. ¹⁹ Ukpiqsriñhiñ pigituññaqlugu suli qauğrimmaagiuatillautaqagutin. Iñuich ilañich ayaññaat qauğrimmaagiuatillautaq aasriñ ukpiqsriñiqtiñ piyaqquqlugu. ²⁰ Tamatkunani Hymenaeus-lu Alexander-lu akunnirautiruk, Tuunğaum sanñjanun pilitakka, ilinjik ilisaqaquplugik nutqautriñksrañakun uqamaqluutriaqahigmiknik.

2

Ukpiqtuat Agaayumaagvigiliksrñat

¹ Sivulliuqlugu agaayyutiqağñiañapsitiñ apiqsruutitqugipsi iniqsruutilugich suli quyyatigilugich Agaayyutmun iñupayaat ² suli umialgillu suli atlat añalatchiruapayaat, iñuuniañiqagumuugutli suñuutailaakun qiniñrutrimaahikunlu suli agaayyutiqammaagihikunlu iluatun iñuuniañikunlu. ³ Taamna nakuuruq suli quvianaqtuq Agaayyutmi Anniqsuutiptikni, ⁴ anniqsuquriruami iñuñnik iluqaitñik suli ilitchuqsritquruami ilumutuuhigmik. ⁵ Uvvatakkun atatchimik Agaayyutiqaqtuq suli atatchimik akunnigetauramuk Agaayyunlu iñuillu akungatni, taamna iñuk Christ Jesus-ñuruq, ⁶ qaitchuaq inmiñnik iñupayaat satuqsaqhugich. Taamna ilitchuqutauruq Agaayyutim iñuich iluqaisa anniqsuquplugich. Taamna atuumaruq Agaayyutim piviksirrutaagun. ⁷ Taatnaqlugu uvañja tuyuuruñja Agaayyutmik naluruanun uqaqtiguqluñja suli ilisautriğquqluñja, ukpiqsriñhum suli ilumutuuhum quauttutaa uqağitquplugu. Sagluuqtaungitchuñja, ilumutuuruamik uqaqtuñja.

⁸ Anjutit nanipayaaq iniqsruqlaagutika, anjutit iluqnausqimaagtuat Agaayyutmun iniqsruñikun pullutin, patchisailaakun uumisuuatilaakunlu uqavaagutailaakunlu. ⁹ Ağnat itqugitka atnuğaanjisiğun iruqnaillugich suli isrumaualgulugich, atnuğaaqtutlalugich iluaqnaqlugu, niaqumik piññaqnaqsanñiñhiq pigitlusrunjaqnağun unniñ maninñiñ sulianik suli atnuğaanik akisruvanik, ¹⁰ ağlaan ağnat agaayyutiqammaagiksuaat savaallautaqaglich. ¹¹ Ağnat iñuksruisaahikun atchiksualguñikunlu ilisaqtuksaurut. ¹² Uvañja ağnat ilisautritqungitchitka unniñ anjutit qarğullugich ağlaan iñuksruisaatquksaurut. ¹³ Takku Adam Eve-miñ iñiqtaulğaaqsimaruuq. ¹⁴ Adam kinnikkaungitchuq, ağlaan ağnaq kinnikkaupluni Agaayyutim tillisaanik tupiksriñğitluni. ¹⁵ Ağlaan ağnaq ukpiqsriñigmik piqpaktamiglu suli ipqihigmik piqtauyuhikun piqagumi qitungiuhigmigun anniqsuğisiruuq.

3

Qaukñiutiksraq Ukpiqtuanjuruani

¹ Uvvauna nipliun ilumutuuruuq, Iñuk sivulliuqtauhigmik agaayyuvinmi piqagukkumi, savaallautaq kimigigaa. ² Qaukñiq agaayyuvinmi ittuksauruuq patchisailłuni, atatchimik ilaqatiqaguni, qauğrimmaagiguni, inmiñun añalaguluni, iruqnailluni, tukkuğinñaguni, suli ilisautriñhiñaanjuluni. ³ Taamna imiqtuqtauyumiñaitchuq unniñ piaqñuktailluni, ağlaan agganailłuni suli qiniñilluni, maninmik piqagugruasruñaqani, ⁴ ilaan kiñunni iluatun añalagulugu suli qitungamiñun kamaksriñikun tupigipkağuni. ⁵ Uvvatakkun anjutim qitungani añalaguitchumigich,

qanuḡuni ukpiqtuanjuruani agaaayuvini anjalatchilgugisiva? ⁶ Taatnasriq Agaayyutmun mumikpaaluktaunuyumiñaitchuq. Kamagiliutluni piyaqqukkauviaqtuq Tuunḡaq pipmatun. ⁷ Taamna iñuuniaqtuksrauruq ukpiqsriruanunḡitchuanun kamagiuraatlasriñuni. Taatniingisuaḡumi kannysaaḡutauniaqtuq ukpiqtuanjuruanan aasiñ Tuunḡaḡmun pisaḡipkaḡuni.

Ikayuqtauhksraq Ukpiqtuanjuruani

⁸ Ikayuqtittuuq agaayuvini iñuuniusriḡiksuksraurut, ilumutuulutiñ, imiqtuqtausrunaqatiñ, naagaqaa killukun piqagugruaḡutailłutiñ. ⁹ Iliñich ataramik ukpiqsriruksraurut arguaqtuutaigutiñ qauḡrimmaaḡiutillautagmikni ilisauttutinin iluqaitniik Agaayyutim iñuiñ ukpiḡikkañitiñik. ¹⁰ Tamatkua naipilḡaaqtaksraurut, aasrii uuktuaḡun pitłuksimaaḡniqatruñ, tarrali ikayuñhiñaurut. ¹¹ Ilaqatiñittuuq iñuuniusriḡiksuksraupmiut uqaksraqsiuqtausrunaqatiñ. Ittuksraurut qauḡrimmaaḡigutiñ supayaakun qanutitanaiłłutiñ. ¹² Ikayuqtit agaayuvini atautchiñhiñamik ilaqatiqatksraurut, qitunḡamiñik kiñuniḡimiñik iħatun anjalatchilraunuluni. ¹³ Tamatkua savaaḡallautaqtuat ikayuqtauplutiñ inmiknun kamagikkauħiksramik piññaktaaqḡaḡtuat, uqaaḡaħiksramik taluḡsrautaiqhuni ukpiqsrilıkun Christ Jesus-kun piḡikkaptigun piqatigiisıtluta.

Kamanaqtuaq Kanıqsılḡunaıtchuaq

¹⁴ Aglaħamni ukuniña tuyuutinin utlautiyummiiqsunja qiniḡiaḡutin akuniisrunjaqnagu. ¹⁵ Aglaan pigallangiñniḡuma ukua aglaich ilisimapkaḡisigaatin qanuq iñuusriusriqatksrautilaaptiknik Agaayyutim tupiqatiñiñi, ukpiqtuanjuruagıkkaniñi iñuuram Agaayyutim, aasriñ tamatkua ilaan ayagigai tunñavigiplugich ilumutuħhum. ¹⁶ Kia-unniñ ukpiḡusripta nalunaqtuanja kamanaqtuaq arguaḡiyumiñaitchaa suli piłlaaḡiyumiñaitchaa, Agaayyun sagviqsuaq timinikhuni, Agaayyutim Irrusian nalaunñasriпкаḡlugu, israḡulḡich qiniḡiaḡiplugu, quliaqtuaḡiplugu nunaaqqipayaani, iñuich nunami ukpiḡiplugu, suli qılanmun mayuutikkaupluni.

4

Iłisautrit Tanḡiḡilaakun

¹ Ipqıtchuaq Irrusriq uqaqtuq nalupqinaıḡlugu iñuich ilañich ukpiḡutaigñiḡniḡiplugich kiñuvaatigun, tupiksriḡigutiñ irrutchiñik sagluuqtuanik suli malıḡuaḡlutiñ tuunḡaich ilisauttutiñitiñik. ² Taatnatchich ilisauttutit uqagıraḡigaich iñuich kinnitniñniaqtuat sagluuqtuaqhutiñ, tammaıplugu kanıqsıtlıqitiñ nalaunñaruamıḡlu nalaunñaitchuaıḡlugu qauḡrimmaaḡiutillautagmikni. ³ Taatnatchich iñuich ilisautriraqtuat ilaqatniḡi suli niḡiñiq niqit ilañitiñik naḡḡunaḡlugu. Aglaan Agaayyutim niqıksrat iñiḡtaḡigai niqıksrauplugich inıqsruħhum quyaksriħıkun aquagun tamatkununja ukpiqsriruanun suli ilıtchugıruanun ilumutuħħıḡmik. ⁴ Suapayaq Agaayyutim iñiḡtaḡimakkañja nakuuruanjuruq. Naḡḡugiraksramik piıtchuq, aglaan iluqani quyaħhum inıqsruutaagun iñuñnun akuqtuumaatksrauruq. ⁵ Uvvatakkun Agaayyutim uqalħan suli agaayulħhum akuqtuyunaqsipkaḡaḡigai.

Christ Jesus-ñum Savaktillautanja

6 Tamatkunija ukpiqtuaqatiutin ilisauttutiqagupkich, Christ Jesus-mi savaktillautaugisirutin, sayyiqsimaahiqni ilipnik irrutchipkun ukpiqsriihum uqauttutaihiñ suli ilisauttutmiñ ilumutun ilvich maliguakkaqniñ. 7 Aglaan tamatkunakña uqaqtuaniñ agaayyiaqtailaakun piisimaagumuutin, ingitchuanifiñ uqautiknagutin. Ilipnun ayuqqiqsahiq agaayyutiqammaaǵilikun iñuuhigmi irvigilugu. 8 Pisuqsahiq timipkun piññautaugaluaqmiraqtuq, aglaan agaayyutiqammaaǵihiq piññautauruq supayaakun, takku iñuuhigmik akiqsruutmik piqagtuq pakma suli sivuniǵmi. 9 Taamna nipliun ilumutuuruuq akuqtuqtaksraq suli ukpiǵiraksraq iluqnaǵlugu. 10 Taatnaqhuta sakkigirugut sakuukhuta, takku niǵiugaqut inillaktisrimaaǵlugu Agaayyutmun iñuuruamun iñuich iluqatin Anniqsuqtiksranjatnun, pitlugugich tamatkua ukpiqsriuat.

11 Tamatkunija tililugich ilisautiyumigitin. 12 Kimununniiñ piññilaǵipkasruñaqnak nutaunilutintuuq, aglaan ukpiqtuani nipipkun iñuuniiaǵapkun piqpahtapkun ukpiqsriiaǵapkun suli ipqiiǵapkun atriñiaqtaksraǵugutin. 13 Agǵihamnunaglaan piviqagtillugu aǵliqutrihiq, quliaqtuahi q suli ilisautrihiq iñuunilik Agaayyutim uqahaniñ piyummataiqaglugu. 14 Suqutigingisruñaqnaqu Agaayyutim aatchuutaa ilipnun qaisauruq sivuniksriqiruakun qauklinjich ukpiqtuanjruat patikmatigik argaktin ilipnun. 15 Tamatkua atuyusraǵlugich, tamatkunuuna sakuugutin, aasriili iñuich iluqagmin qiiñigumagaat nauhiñ. 16 Ilipnun suli ilisauttipnun munaqquutiǵagutin, tamatkua sivutmun atuǵlugich, taatnaǵuvich anniqsuǵisirutin suli tamatkua tusraaritin.

5

Niǵiugaqagviulhat Ukpiqtuat

1 Anjutmik utuqqauruamik nipliatrisruñaqnak, aglaan uqap-saagummatiqaglugu ilaa aapaptun ililugu. Anjutit nutauruat aniqatiuptun irritilugich, 2 aǵnat utuqqauruat aakaptun suli aǵnat nutauruat aǵnauniuptun ipritchualikun.

3 Ikayuyumañhiñ kamaksrihikun uilǵaǵnaanik ilailaanik urriqsuǵlugu. 4 Aglaan uilǵaǵnaaq qitunǵaqaqpan unniñ tutitchiaqaqpan, tamatkua agaayyutikuahum atuqtaksranifiñ anayyuqaamiktigun sivullilugu ilisaksraǵigaat. Taatnaǵimiktigun anayyuqaatin suli taataatin utiqitichivigigisi-gaich, taatnihiq Agaayyutmi quyanagtuq. 5 Aǵnaq qaunaksriksraipiaqtuq uilǵaǵnaapiañruuq Agaayyutmun tunjapluni agaayuraqtuq injirsruqhuni ikayugnaǵmigun unnuaqtuummaan. 6 Aglaan uilǵaǵnaanjugaluaqhuni qaiñjaruq inmiñik killukun quvianamun, iñuunuraǵniialǵmi tuqumaanajiktug. 7 Taatna tiliyumigitin, iñuumli taavrumuuna upyaktunǵitchumigai. 8 Aglaan kisum iñuum ilani qaunakkutaitchumigich, suvaluk ilani inmi kiñuniǵmiñi, taavruma ukpiqsrihiq ayyaumigaa ukpiqsriñǵitchuamiñ pigiiñitlukhuni.

9 Uilǵaǵnaaq ilaliutiniaqnaqu atiqagviatnun ikayugnaqtuat kisanik piñasrukupiaq ukiuq qaaniǵniqpagu, suli taamna atautchiñhiñami ilaqatniksimaruksrauruq, 10 uqautigitchiñillautahigmik savaallautatigun piqaguni, qitungamiñik ihuaton iñuguktichianiksimaaguni, iglaanik kiñuniǵmiñun tukkiqsuimaluni, Agaayyutim iñuñi isiganjitñik igǵuimaluni, ihuñiluuqtuanik ikayuisaluni, suli savaallautaqaqsimaluni. 11 Aglaan uilǵaǵnaat nutautluktuat ikayuqtaksranun ilaginiaqnaqgich, takku ilinjisa kimmutaata ilaqatnitqigulikun Christ-miñ tunutitkisiyai, 12 taavrumuuna

navguiligmiktigun akiqsruutiqqaagmiknik Ilaanun patchisiñigutin.
 13 Tamatkuasuli suuvigiigahigmik siñiqsralikun tupigni ilitchigisirut naagasuli ilitchihhat uqaksraqsiuñigmik suli qaunagingirrutiqalhat atlamik pigiitluktug sunik uqaksraqsiuñigisagmiknik uqautiqaghutinj. 14 Taatnaqlugu uilgagnaat nutautluktuat ilaqatnitqiuqigitka qitungiuglugich kiñuniñigmiknik qaunaksraganiuglugich. Taatnagumiñ piviisinnayağaiç uumiksriyut uqautiqakksrañatniñ uvaptigun pigiililugu. 15 Uvvatakk uilgagnaat ilañich sannitmuaniñkut malikkugu Tuunğaq. 16 Aglaan kiña ağnaq ukpiqtuanjuruuq kiñuniñgimiñi uilgagnaqağniğumi qaunagiraksraqigaa, taamnaasrii ukpiqtuanjuruuanun natmausrunjaqani, aasriiñ ukpiqtuanjuruat uilgagnaaniq ilaitchuanik qaunaksritlalutinj.

17 Qaukhiich anjalatchiruat ukpiqtuanjuruaniq isrummatigiraksraurut akiliusriaqaqtuksraupiağlugich malğuguglugu, suvaluk tamatkua quliatqtaqtuat suli ilisautriruat sakuukhutinj. 18 Uvvatakk Agaayyutim uqahhi uqaqtut, “Savaktuam anjutum qanga qiliqsrugumiñaitchiksi savaññaan.” Taatnatuntuuq, “Savaktim akiksrañi piraksraqipmigaa.” 19 Agvisiksraqsiuğutinun naalağnisrunjaqnaq qaukiuruuq akitñağlugi kisania ilisimaritigun malğukkun naagaqaa piñasrutigun tikiutraukpan. 20 Tamatkua killuqsqaqtuata iñiqtiğitiqagumigitin takkuatni iñuich iluqağmij, tamatkuali atlat taluqsriğigumuut killiqiñiksraqmikkun. 21 Sivugaani Agaayyutim suli Christ Jesus-ñum suli israğulgich piksraqtaagikkani uvañja tiligikpiñ tupigitquplugich tamatkua ilisauttutit. Isivgiğigmik suli iluaksriñgiğigmik kisumun sulipayaqani qiniqtitchisunjaqnaq. 22 Kisumik Atanguruam savaañjanun qilamiksruhikun patiglugu argapnik inillairagaşrunjaqnaq, unniñi killuqsautinjitiñun piqasriqsuutisrunjaqnaq, ipqiñksran qaunagilugu.

23 Tarakñaaglaan imiñhiñamik imiqasrunjaqnaq aglaan iluvich ikayuhksrañjanun misruğtuullaalutin atniğñaqtuñiñağuuñapkun. 24 Iñuich ilañisa killuqsautinjich sagvirut aasriiñ ilisimanaqhutinj atannikkağaluaqnatinj. Aglaan atlat killuqsautinjich aquagun sagviğisirut. 25 Taatnatuntuuq savaal-lautat sagvirut suli inğitchaluanjağmij sagvilitinj iriqsimaaniñkumiñaitchut.

6

1 Kisupayaat tigutañuplutinj savaktauruaat isrummatigiraksraqiğaiç savagvisinj piguğlugich taluqquitiqallapiaglugich, kisumli iñuum Agaayyutim atqa suli uvagut ilisauttutvtvut uqautiginğitchumigaa pigiililugu. 2 Tamatkua savaktit savautriqaqtuat ukpiqtuanik nağguuqtaksraqingitchaiç, takku ilinisa aniqatigiğaiç. Taatnasrunjaqatinj savautraksraqiğaiç iluatluglugu sakuugutinj, takku piññaqtuat savaañjatniñ ukpiqtuagigaiç piqpagiuglugich. Uqautigilugich ilisauttutitigallapiagumigitin tamatkua.

Tañigitchuat Ilisauttutit suli Iłumutuuruat Umialgutit

3 Kiña iñuk ilisauttinik atlakkamik ilisauttutiqağniqpan, Atannapta Jesus Christ-ñum uqautaiñik ilumun suli ukpivipsa ilisauttutaiñik agaayyutiqammaağilukun maligurrutingitpan, 4 taatnasriq kamagilutiraqtuq inimiñik sumik ilisimangitmiuq. Taamna ikayuutaungitcheumamik qapiqsigiñhikun suli uqavaagumalikun taiyuutitigun kimmutinikhuni. Taatnasriq siqñakutrağimik, avgumağimik, atniiyumağimik suli ilimasruğimik killukun tikiutiriraqtuq. 5 Ataramik qapiqsigiutrağummatinikhutinj inuñni isrummatinjich savallautanğiqsuani ilumutuuhigmik piqangiqhutinj, ilinisa isrummatigilutiuglu agaayyutiqammaağiliq piññallaksautauplugu.

6 Ilumun agaayyutiqammaagiñhum iñuk piññaktillapiagağigaa apaigigumigich pigikkani. 7 Sumik nunamun tikiutrimavisa? Tikiutraitchugut. Sumik nunamiñ aullautrigisivisa? Aullautriyumiñaitchugut. 8 Taatnağlugu atnuğaaqauraqsiñagupta suli niqiqaqsiñagupta, apaigiraksrağigivut. 9 Aglaan tamatkua umialgusrisuktuat aniqusraaqtittaqtut aasrii pisagipkağhutin nanigianñun. Napitittaqtut iñugiaktuanun kinniçqutininun suli atniutauruanun kimmutininun tikiutrisuuruanun iñuñmik suksraungivinjmun. 10 Uvvatakku kimmutiqaliq maninjmik pigiitçhuat qanutchipayaurat kanjigai. İlanjich piqagugrualiqamij tamarrumiña ulapnaaraqutut ukpiqsriğimiñ aasriiñ injmiknun isrumaaqpautiksriughutin.

İlisauttit Timothy-mun

11 Aglaan ilvich Agaayyutim iñugigaatin. Taatnatchiñiñ iluqaitñiñ piisimaagiñ. Nalaunñarualiq, agaayyutiqammaagiñi, ukpiqsriğiq, ukpiqsriğiq, anuqsruđiq suli agganaiğiq, taapkuu sakuugutigilugich. 12 Pisutilaagani ukpiqsriğikun piqçautrağiñ, aasiłi iñuuhğmik isruitçhuamik piññaktaaqagutin. Uvvatakku taavrumuña iñuuhğmun Agaayyutim tuğugaatin uqauti'apkich nalupqinaiqhutin iñuich ukpiqsriğilapiaqtilaapnik. 13 Agaayyun iñuuhğmik iluqaitñun qaitçhiruq. Suli Christ Jesus-ñum Agaayyun Pontius Pilate-mun uqautigillautaga. İlinjik uvañni ilisimarauruk, taatnaqhutin tiligikiñi, 14 taivrumuñaaglaan Jesus Christ-mun Atannapta sagviğviksrañan uvluanun tilliñ tupigilugu, ipqisillugu suli patchisaisillugu. 15 İlaan sagvilha tikiutikkaugisiruq, Agaayyutim piviksriutaagun nalaulugu Anjalatim, kisimi umialgich Umialgat suli atangich Atangat kamanağhuni. 16 İlaa kisimi tuquyumiñaitçhuag, İlaa qaumami iñuuhğmamik tikitchumiñaisañani iñuuruaq, iñuum qıñingaqsimaitçhaa, iñuuhğmamik qıñingagumiñaitçluni. Agaayyutmun kamanaun suli saññi isruitçhuag illi. Taatnatuq.

17 Alğaqsrugumiutin tamatkua umialguruat suuratigun mattumani iñuuhğmi kamanağniaqungıllugich, taatnatchiñun suuranun piungıllaaruanun tunñatqungıllugich, aglaan Agaayyutmun iluaqqutriğimigun qaitçhirigikkap-tiknun supayaamik quviagiraksraptiknik. 18 Tillisiqaglugich nakuuruamik savaaqaqulugich, savaallautanik umialgutiqaqulugich, iluaqqutriğikun atlat piqasriqsuiksrañat itqanairrutilugu. 19 Taatnağumij suurağmiknik injmiknun tugvaigisirut, tunñaviksramiknik piğumiñaitçhuamik, aasrii ilinjich piññaktaaqatlalutin iñuuhğmik ilumutuuruamik.

20 Timothii! Tamanna ilipnun qaunaksraqsirruraturuaq qaunagillau-tagumigiñ. Piisimaagutin uqaqaliğmiñ agaayyiaqtaılakun suli uqaksraq-tuğimñiñ isilğaiğikun. İñuich ilanjisa uqaqaqtuat taatna isrummatigiraqtut injmiknun isrumaturañuplutinj, aglaan taatniingitçhut. 21 İñuich ilanjisa isrumattun piññaktaagıñigaluağlugu, aglaan taatnağmiktigun ukpiqsriğiq tam-mairagıgaat. Agaayyutimtuq iluaqqutriğhan iluqasri nayuutilisi.

Paul-ŋum Tugliat Tuyuutaiñ Timothy-mun

¹ Uvaña Paul. Uqqiraqtigigaaña Christ Jesus-ŋum Agaayyutim pisulhagun. Tiliraurna quliaqtuağıtquplugu akiqsruutauruaq iñuulikun pigiağutikkaptigun piqasriutiñaptigun Christ Jesus-mi. ² Aglaktuña Timothy-mun, piqpapigiplugu iğniğipmatun itamnun: Agaayyutimtuq Aapauruam suli Christ Jesus Atannapta ihuaqquutilisiñ ilunjugilutin suli qinuirrusrimaagutin.

Quyyatit suli Pitchuksaagutit

³ Uvaña quyagiga Agaayyun savautrağikkaga qauğrimmaağıutillautakun, sivulliatkaptuq pipmatun. Quyaragigiga itqagiplutin ataramik injısrullamni unnuaqtuummaan. ⁴ Itqagiplugich qulvisin, qiniğummiullapiagikpiñ atqunaq, uvañaptuq imağahıksramnun quvianamik. ⁵ Itqagigiga ilumutuuruuq ukpiqsrısigıkan Agaayyutikun, ukpiqsrısigıkana aanaruagpich Lois-ŋum suli aakavich Eunice-ŋum. Arguağingitchiga taatnaptuq ukpiqsrısigıqahıñ. ⁶ Taatnağlugu itqaaqtuutigikpiñ makıttıquplugu Agaayyutim aatçuutaa ilipnun ilıiqılhapkun argamnik. ⁷ Uvvataku İpqıtçuam İrrutchim Agaayyutim qaisanun uvaptikun iqsisağaatigut, aglaan sanjıksrıtaatigut piqpakutnıglu suli inmun anjalalğuhıgmik.

⁸ Taatnağutin kanjuginagu ilisimarauđhiñ Atannaptigun, unniñ kanjuginaña uvaña İlaan isıqtana, aglaan naglıksaahıñaanulutin piqutıgilugu tusraayugaallataq Agaayyutim sayaqatıtıñhagun ilipnik. ⁹ İlaan annıqsuğaatigut suli tuqluğaatigut inmiñun inğısrıkhuta, pisıgısrıñaqnagu savaavut, aglaan pisıgıplugu İlaan sıvunniutini suli ihuaqqutni. Sivuanıimma ihuaqqutıanıññaatigut Christ Jesus-kun, ¹⁰ aglaan pakma ilıtçuğıpkagaatigut taavrımıña ihuaqquıtmik tumıgıplugu sagvıñha Annıqsuqtıpta Christ Jesus. Uvva takku Christ isrupkaga sanjia tuqluhum. Tamarrumuuna tusraayugaallautakun İlaan sagvıgaa iñuulıglu tuquyumiñaiğıglu. ¹¹ Agaayyutim nalunaıkkagıgaaña uqautıgıtquplugu tusraayugaallataq, uqqıraqtauluña suli ilısaıtrauluña. ¹² Taatnağlugu tamanna piqutıgıplugu uvaña naglıksautıqatuna tamatkunıña. Aglaan kanjuginıgıtıgıgı, nalungıtıglu kısımun tunğahıga, suli uvaña nalupqıgıgıtıgıgı İlaan qaunaksrığıksraña savaamnik taıvrumuñaaglaan uvluanun atanniıvium. ¹³ Ukpiqquıtağıñıaqnagıch ilumutuuruat uqahıch ilısaıttıtıtka ilipnun atraksrıuqlugıch, payanagıvıgilugu ukpiqsrığıq suli piqpaktağ piğıagıtıkkaput piqasrıuti'apta Christ Jesus-mun. ¹⁴ Qaunagılgıch nakuuruat ilısaıttıtıt qaunaksraqsrırratauruat ilipnun sanjıgıkanjagun İpqıtçuam İrrutchim inıuruam uvaptikni.

¹⁵ İlisımagıñ, iluqatıñ piqatıpta Asia-mıttuat malıngıgıaatña unniñ unıtçaatña, taapkuaksuli Phygelus-ŋumlu suli Hermogenes-ŋum. ¹⁶ Uvvatuq Agaayyutim ihuaqqutıgımgıai tupıqataı Onesiphorus-ŋum, takku ikayugagıgaaña inğıaktuami. İlaan kanjuginısrıñaqnagu ihıga isıqsıvıñmi. ¹⁷ Rome-mun tikıpqauraqami pakkiutiniğaaña paqılğatallamnunaglaan. ¹⁸ Agaayyutimtuq naglıgıllanğıalıuñ taıvrumani uvluanı atanniıvium. İlipsi ilısimallapiagıksı atqunaq İlaanun savautığıga Ephesus-mi.

¹ Ilvich, igñiin, sanñvigigumagiñ ihuaqputaa Christ Jesus-ñum. ² Uqalñich tusraakkatin uvañniñ uqautigi'apkich sivuğaantni iñugiaktuat ilisimarit qaaniqsitçhumigitin iñunñun ilisautritlaruanun atlaniktuuq. ³ Iglutuğlugu nagliksaahñiñaanjuksran qanutitanaitchuatun anuyaktaatun Christ Jesus-ñum. ⁴ Anuyakti anuyaktauligmiñi illakattaagusrimmataitchuq iñuunialigruagmiñun, aglaan ilaan quyaliyummatiqagagigaa qaukhiğikkani tiliuqtigiplugu. ⁵ Suli aqpaliutraçti aqpaliutrakigmiñi akimalguitchuq kisanik tupiksriñuni maliğutaksranik. ⁶ Suli nautchiiri sakuuktuuq piññaqqaqtuksrauraqtuq nauruaniñ katitchiğmi. ⁷ Tamatkua uqautitka isrummatigikkich, takku Atanguruam ikayuğisigaatin kanjisiğksranatigun supayaat.

⁸ Itqağiuñ Jesus Christ anjipchakkauruq tuquliğmiñ, kanñiğviquaqtuq Davidmik, quliqağtuagikkaptun tusraayugaallautamik. ⁹ Uvvatakuq uqagañpakun tusraayugallautamik nagliksaagtitaauruñ suli pituqakkauruñ lialaa savaqłukkataçti. Aglaan Agaayyutim uqalñha piññalutaitçuq. ¹⁰ Taatnaqñuñ iğlutuğiga suapayaq Agaayyutim piksraqtaani piqutigiplugich, ilinittuuq anniqsukkautquplugich Christ Jesus-kun iñuutquplugiñu isruitchuami kama-nautaañi. ¹¹ Uvvauna ilumutuuruq nipliun, Uvagu tuquqataugupta Ilaagun iñuutqikkisipmiugut Ilaagun.

¹² Uvagu iğlutuisuiñağupta anjalatchiqataugisipmiugut Ilaagun.

Uvagu Ilaa piññağigupti, Ilaantuuq piññağisipmigaatigut.

¹³ Tuniqsimmatriniğitçhutunniñ Ilaa tuniqsimmatriraqtuq, takku piññağiyumiñaitçuq inmiñik.

Savakti Ihuagikkauruq

¹⁴ Itqaqtuutigumigitin iñuktin tamarrumuuna, suli ilumutuuruamik alğasrullapiğlugich Agaayyutim sivuğaani anuyautiqaqunğillugich nipliutitigun. Taatnasriq ikayuutaunğitçuq iñunñun tusraaurunun, aglaan ukpiqputaiağuraqtuq. ¹⁵ Pisuqtialaani piññaktagimiağlugu ihuagikkauñi Agaayyutim qinñanani atrilugu savakti kanñusruutaitçuq savaagmigun, nalautlugu ilisautriruq uqalñhanik Agaayyutim ilumutuulhan. ¹⁶ Uqaqatiginagich agaayyiaqtañlaa iñuich kinnauruat uqaqamiñ. Taatnasriq unurrutauruq ayuuqtaahksranatun iñuich Agaayyutmiñ. ¹⁷ Taatnatchich ilisauttutaat atriraqtuq killiğruamik nuñuqtuaqługu uviñga timim cancer-tun. Malğuk taatnatchik ilisautrik Hymenaesulu Philetus-lu. ¹⁸ Taapkuak ukpiqsrisaiğhutik, ukpiqputaiaqsitçhiruk ilañitñik ukpiqtuat nipiqağimikkun anjitiğksraqput atumaaninñiplugu. ¹⁹ Aglaan tunñaviksriugañ Agaayyutim ilumutuuruq atlanjuqtanğitçuq. Taatnaqñuni aglaksimaqtuq, itna, "Atanguruam ilisimagai tamatkua Ilaan pigikkani," suli itna, "Kisupayaq nipiqağmi Atanguruamun piginiluni killuliqisruisuksrauruq." ²⁰ Tupiq anjiruq piqağtuq puggutani utkusriññik atlakaagimik. Ilañich piññanuraqtut maninmiñ qatiqtaamiñ naagaqaa kaviqsamiñ, atlat suli qirunmiñlu qikumilñlu. Akisuruat utkusriñ puggatallu atuqługich tuyuğmiaqqaqamiñ kisanik aasriñ akiññiqsrat ataramik atuqługich ilañich savaqłuqağvigiğlugich. ²¹ Taatnatuntuuq kiñapayaq iñuk salummaqtitçhumi iluqaaniñ killuğmiñ atukkaugisiruq kamaginaqtuamun, takku ipqiqsitaugisiruq aasriñ qaukian atutlalugu, itqanaigusrimaagługu atuhksrani savaallautapayaamun.

²² Nutauħum kimmutai qimaummiugaqtaksraġigitiñ, aglaan piññaaktaaġiniaglugu nalaunñaruahiq, ukpiqsriħiq, piqpaktaq suli qiniññaq, tapiġuġutin tamatkununja ilmun tuqħuġaqtuanun Agaayyutmun ikayuquplutin. ²³ Aglaan uqaksraqtutiqasrunjaqasri kinnaqtun nalukkapsigun. Iisimagiñ taatnatchim isruqaġaġilha uqaallatrahigmik. ²⁴ Agaayyutim savaktaa uqaalaruksraungitchuq. Ilaa ħuaqutrirusrauruq iluqaitñik, nakuuluni suli anuqsruluni ilisautriñuluni, ²⁵ agġanaiħluni nalġuqsruiyumi iġlugirimiñik. Itpiaqtuq Agaayyutim mumigviqaqtitchiħiksrananun iħitchuqsriħutin ilumutuuruamik. ²⁶ Aasrii qağrimmatinitiqiñniaqsut kanjicsiaqatqihkun, annagutin nigatchiananiñ Tuungaum, tigugaluakkani tupigitqupluni.

3

Uvlut Aqulliich

¹ Aglaan kanjicsisriun una. Aqulliġni uvluni sakiqnaġutit iliñiaqtut. ² Iñuich iħitħukisirut inmiknuħiħiaq, pisugruaġutinigutin, uqaviliġutin, arguanasriħutin, uqaġniġluliġutin, tupiktaigutin anjayaqaamiknik, quyyataigutin, ukpiqsrisaiġutin, ³ ħuaqutrisaiġutin, ilunħukkutaigutin, saglutusriħutin, tatamnaqsilutin, suli iqsiñiaqsilutin, ilinjsa nakuuruuq uumigiliutilugu, ⁴ ilinich ataaguutitaugugutin, isrumamikni sivutmuusruusriħutin, suunasrugiliutilapiaġutin, quviasrunñiallitlugutin agaayyutiqaħksramikniñ, ⁵ ukpiġusriq qiniġnautigiħiħiaġnialiglugu, aglaan ayaksimapmillaan ilumutuuruuq. Taatnatchiñiñ iñunñiñ piisimaagumuutin. ⁶ Taatnatchich ilanich siñiqsrahigmiktigun payariraqtut piyaranik aġnanik pigiħililapiaqtuanik suli iġliġutikkauliqsuanik qanusripayaatigun kimmutitigun. ⁷ Taatnatchich aġnat iliññiuraġniallaġmiñ ataramik iħitchuqsrianitlaiqsuat ilumutuuhigmik. ⁸ Taipchuaq Jannes-lu Jambres-lu akilħiħiutipmatun Moses-mun, taatnatuntuuq taipchua iñuich akilħiħiupmiut ilumutuuruamun, isrummatinich pigiħililutin, ukpiqsriññualiqħutin Agaayyutikun. ⁹ Aglaan taatnatchich ayuugumiñaitchut, takku kisupayaam kanjicsimaiħhat qiniġisigaat, ipchunñaktuntuuq Jannes-lu Jambres-lu pipmatun.

Iħisauttutit Aqulliich

¹⁰ Aglaan ilvich maliguaħkaġigiñ iħisauttutiga, qanusriuhiga, suli piyummatiga iñuuhigmik. Tuvraġniakkaġigiñ ukpiqsriħiga, anuqsruliga, piqpaktaġa, suli iġlutuiħiga, ¹¹ piyuaqsuiħiga, suli nagliksaaqsuiħiga ukpiqsriħapkun. Iisimaanikni iluqaan atuummiruuq uvañnun Antioch-mi, Iconium-miħu, suli Lystra-mi, tatamnaqsipħuq nagliksaaqsuiħiq iġlutukkaga. Aglaan tamatkunakħa iluqaitniñ Atanguruam annautikkaġaġa. ¹² Iñuich agaayyutikuaguktuapayaat Christ Jesus-mi piqataulutin piyuaqsuiħisirut. ¹³ Tamatkuali killukuqtuat pinñuaqtit pigiħilimugutin kinnitħiħkun atlanik, suli kinnilutin inmiknun. ¹⁴ Aglaan ilvich iħisauttusriagħanikkan ilumutuuruuq payanaiġlugu sivutmuutigumigiñ. Iisimagiñ kisuniñ iħisauttusriagħihagun, ¹⁵ suli iħisauttusriagħimalħatigun ilaalugruuħiqniħaglaan Agaayyutim uqalħi. Tamatkua kanjicsipchathiħiaugaatin anniqsuqtihgmun ukpiqsriħikun Christ Jesus-kun. ¹⁶ Uvvataħku uqalħipayaq Agaayyutim Makpiġaanani ittuq ilaan aniġniħiutaagun, suli anniqsuutauruq iħisautriħuni, iħiqtigiruni, nalġuqsruiruni, suli alġaqsruiruni nalaunñaruahiksramun, ¹⁷ iñugli agaayyutikuqtuuq naamasripluq paqnamallautlasripluq qanusripayaamun savaallautamun.

4

¹ Tiligikpiñ sivuğaani Agaayyutim suli Christ Jesus-ñum Atanniuruksrauram iñupayaanik iñukuuruani unniñ tuquruaranik, suli piqutigiplugu aggitqihksranaju añaayugautaalı: ² tililapiagikpiñ quliaqtuağitquplugu tusraayugaallautaq, uqaginiapiagılu pıvıksranagun naagaqaa pıvıksraitmatun inñaan, ilıchugıpkagıniutıgilugu, alğaqsrıutıgilugu, pıchukısaagıtıgilugu, suli anuqsrukıpayaakun ilısauttutıgilugu. ³ Uvvatakku pıvıksraq tikiımagısırıuq iñuıch naalağnisunğihksranat ilumutuuruamun ilısauttutmun, iglıgıtıluğıtın inmın pısuğımıkkun, katıchıñialıgıtın ilısautrıksrağmıknık tusraasrukkañıağmıktıgı. ⁴ İlinıch naalağnitlukkımmatağıtın Agaayyutim ilumutuulhanun, aglaan naalagulıtılugıgıch utuqqaqtat unıpchaalıat. ⁵ İlvılliasrıñ qauğrimmağıksuksraurıtın qanusrıpayaami irvıqanñaqıch, igıtıuğıluğı naglıksaaqsıuğı, quliaqtuağıluğı tusraayugaallautaq, suli tanğıluğı savaaksrapayaaña savaktaan Agaayyutim.

⁶ Uvañalııvva tikiımmıgıga tuqqtıuğıksrağı Agaayyutmik pıqusrığıluña. Aullaıksrağı marrımağıña iñuıuğımiñ tikiımmıruq. ⁷ Atırlıgu aqpalıtraqtı nuñıtıchırıuq, uvañaptıuq iñuıuğımiñ ukpıqsrıñıq Agaayyutıkun pıgıtıuñıağı. ⁸ Pakma akiññıaktaksrağıma nıaqıuğıtıksranan nalaunñaruahum taqqıgaaña, Agaayyutim nalaunñaruam Atanğum qaisaña uvañnun taıvrımanı uvlumi, uvañnuñıñıaunğıtıchıuq aglaan iluqatınun aggitqihksrananı inuğruuqtıuanun.

Uqauttıtai Timothy-mun

⁹ Uğgisıgilugu utlakıumıgıkma. ¹⁰ Uvvatakku Demas-ñum marrımiña nunamık kımıttıqatıluğıhınu unıtıchaaña. Thessalonica-mun aullaqtıq, Crescens-li Galatia-mun, Titus-aasrıi Dalmatia-mun. ¹¹ Kisimi Luke-ñum nayıgaaña. Tuvaaqatıgıyımıgıñ Mark ikayıqtıksrağı savaakun. ¹² Tychicus-li tuyuğıgıga Ephesus-mun. ¹³ Qakıgu agğıaqısiyuvıch saagağımıgıñ quppıgaaga unısaga Troas-mi Carpus-mun, makpıgaatlı suvaluk qısınñıñ pıliugıt aglaktıgıtka. ¹⁴ Alexander-m savvıuqtım atqunaq naviannıuqtıkaaña. Atanğum utıqtıtıchıvıgıgısıgaa atnıutaıgun. ¹⁵ İlvıttıuq qaunakkıtıqagımuutın ilaagun, takku ihuaksrıñğılıapiakıkun akıllııqsıgı uqauttıtıvıt. ¹⁶ Sivıuğarıtıuqqaalıamni Rome-ñum añalataıñun tapıtıchıña, iluqatın unıtıchaatıña. Agaayyutımtıq akıtıñtaıllarıñıağlıgıch taıpçhua. ¹⁷ Aglaan Atanğum nayıqıluña sayııqsıgaaña uqautıgıanıtılasrıplıgu inıñıağıluğı iluqatın Jew-ñunğıtıchıtı tusraarakıranat. Uvaña annautıkkaurıña tuqqtıauvıksrağıluamniñ. ¹⁸ Suli Atanğuruam annautıniagaaña iluqaanıñ pıgıtıchıuamıñ, annautıluña pakmanııttıuamun añaayıuqatmıñun. Nangaun illı ilaanun qarıvak ısruılaamun. Amen!

Aquılııch İlammiğıtıt

¹⁹ Tuyıqtıña ihıuqıttımık Prisca-mun suli Aquila-mun, suli tupıqataıñun Onesiphorus-ñum. ²⁰ Erastus Corinth-mi ittıuñıaqtıq, suli unıtıchıga Trophimus Miletus-mun atnığñalıqman. ²¹ Agğıluğıniurağımuutın ukiuğragıqtıtıngı. Eubulus-ñum Pudens-lu Linus-lu suli Claudia-m nayaanñağatın, atlallı anıqatıut.

²² Atanğuruamtıq pıqasrıqsıgılisin irrıtıchıpkun. Agaayyutımtıq ihıuqıtılısı.

Paul-ηum Tuyuutai Titus-mun

1 Tuyuutit ukua aggiqsut Paul-miñ savaktaaniñ Agaayyutim, uqquiragtigiplugu Jesus Christ-ηum. Agaayyutim piksraqtaagigaana ikayuquplugich ilaan iñuksraqtaani ukpiliquplugich suliiñisauttutiqağlugich ilumutuungagun ukpiğusripta, 2 tunηaviqaqtuakun niğiugaqahikun isruitchuamik iñuuliğmik. Agaayyutim saglutlaitchuam akiqsruğniğaatigut taavrumiña iñuuliğmik sivuani aullağniñhan piviksrauruum. 3 Aasrii nalaulapiaqlugu piviksraq sagvigaa taamna tusraayugaagiksuağmigun. Taatnaqtuksraquqluñña savaaksritchaana, uvaññasrii uqagiplugu tillisaagun Agaayyutim Annigsuqtipta. 4 Titus, aglaktuña ilipnun iğñaurapiamnun ukpiqsriñikun piqatigikkamnun. Agaayyutimtuq Aapauruum suliiñ Christ Jesus Annigsuqtipta iħaqqutikun qinuiñiqsimaagumigaatin.

Titus-ηum Savaana Crete-mi

5 Uvaña unitchikiñ Crete-mun iħaqsruquplugich sut iħaqsrugaksrauruaat taamani, suliiñ nalunaiqsitquplutin ukpiqtuñjuruat qaukħksrañitñik nunaaqqipayaani. Tillisitka itqağilugich, 6 qaukħksraqtaañjuruat patchisaitchuksrauruq, añun atautchimik iħaqtiaqaguni, sulii qitungai ukpiqsriñjulutin uqautausruñaqatin pitchigiñilugich tupiktañikun. 7 Uqagtiksraqtaaq Agaayyutim savaañanik añalatchiruksrauplugu patchisaitchuksrauruq, pisuliğmigausruñaqani, uumitchaktangiguni unniñ imiliğaqtausruñaqani, qinnaktasruñaqani unniñ killukun piqagugruasruñaqani. 8 Ilaa tukkuğinñaqsuksrauruq, piqaksriñjuluni nakuuruamik, inmiñun añalalğuluni, nalauñjaluni, ipqiluni, sulii alğaqsrutmik tuvrairuñjuluni. 9 Uqagtiksraqtaam payañairviraksraqigaa uqauttutini ukpiğiraksrauruq sulii iviqtsrimaaqtuq iħisauttutmun. Taatna ilitqusriqagumi ilaa pitchuksaağilugisiruq atlanik ilumutuuruakun iħisauttutikun, sulii qinñiqtilgugisiyaa tanjiğiliqutaat akilñiruut uqagimun.

10 Uvvatakkun iñugiaktut tupiguutaitchuat iñuich kinniñikhutin atlanik nipiqağimikkun kinniçilukun, suvaluk taapkua iħisautruuat iñuk nalunaitñutchiqsuksrauplugu annautrauniaqpan. 11 Iħisauttutaat nutqaqtitaqsraqipiagiñ, takku ilinisa akasrimagaich añayuqaagiiç iħisautriñimikkun iħisauttutingiñlaaksraqmiknik killukun piqagugruaqhutin. 12 Crete-tagmiut ilañat sivuniksriqiraat nipliğniqsuq, Crete-tagmiurguuq ataramik sagluturuañuniplugich, niğrugaaqluktun inniplugich, sulii iqiasruuplutin niğitlaturuañuniplugich. 13 Aasrii taamna nipliun ilumutuupluni. Taatnağlugich iħaħksrañatnun ilvich iñiqtiğumigitin ipiksilugu, ilinji sayakturuamik ukpiğusriñikkumuut, 14 itlungigutin Jew-ñuruat unipchaaliantñunlu iħisauttutaatnunlu sulii iñuich tillisaatnun, ayyairuat ilumutuuliğmik. 15 Supayaaq ipqitchuq iñuñni ipqitchumaruani, aglaan ipqitchuanjitchuq tamatkunani qaayugnaqtuani sulii ukpiqsriñiçitchuani, takku ilinisa isrummatinç sulii qauğrimmaagiiutillautañiç qaayugnaqsianiksimaaplutin. 16 Iliniç iħitchuqsrimanigaluaqhutin Agaayyutmik, aglaan iñuuniħhata piilaagigaa, ilinjiç uumiktanikhutin, tupiktaiqhutin, iñiqtaqagumiñaiqhutin nakuuruamik.

Jesus Christ-kun Anniqsuqtiptigun, ⁷ taavrumuuna ihuaqqutaagun uvagut nalaunnasripkaqhuta Agaayyutmi, suli piññaaktaagilugu isruitchuaq iñuuliq niñiugağikkakput.

⁸ Tarra taamna ilumutuuruuq nipliun. Uvaña ataramik uqaqugikpiñ tamarrumuuna nalupqisruutaigutin, iñuilli ukpiqsruuat Agaayyutmik ataramik kipigiymuut piviqagtihiksrañagun savaallautam. Taatnatchich savaallautat nalaunnarut suli ikayuutiksraurut iñuñni.

⁹ Aglaan piisimaagvigilugu isilğaiñkun uqaksraqtuñiq, immakñaqtatigun atiqtigun kanñiñiq, aivvatraqiq, suli akimaniutraligmiñ maliguksratigun qaisauruati-gun Moses-kun. Tamatkua ikayuutaungitchut unniñ pitluktuañungitchut.

¹⁰ Malğugugluguunniñ alğaqsrutiqağumiginiñ iñuk akatchiruaq avgumaligmik ilamiñi, suqutigitqisruñaqnagu malinñugutillangitpan. ¹¹ Uvvatakkun ilisimagiñ taatnasriq iñuk ihuaqsruutaungitchuq suli killuqsautaiñ kanñisimapkağagigaat nalaungihagun.

Iisauttit Aqulliich

¹² Qakugu tuyugiyupku Artemas naagaqaa Tychicus ilipnun, utlallaksapiagumigikma Nikopolis-mun, takku sivuniqatñu ukiisukñu tarani.

¹³ Ikayugñiallapiagumiikkiñ Zenas, maligutaksraliqirilu suli Apollos aullağñialhakni iglauksraqmikhun, suli supayaamik inuñaiyallapiaglugik.

¹⁴ Iisauttilugich iñugikkavut piviqagtitchihiksrañatigun savaallautamik, aasiñ piviqagtitchiñutinj atlat inugikkaniñik iqaisruktuasruñaqatin.

¹⁵ Iluqağmij piviqasriqsuqtima nayaaññağaatin. Nayaaññaqmigivut ukpiqtu-aqatiyvut. Agaayyutim ihuaqqutaan iluqasri nayugumigaasri.

²³ Epaphras-ηum tigutaan uqatigikkaḡma pisigiplugu Christ Jesus tuyuḡaatin nayaan ḡaḡmiñik. ²⁴ Mark-ηumlu, Aristarchus-ηumlu, Demas-ηumlu, Luke-ηumlu savaḡatiuma tuyuḡmigaatin nayaan ḡanik. ²⁵ Uvvatuḡ ḡuaqutrisaan Atannapta Jesus Christ-ηum irvigiliun ḡrrusriḡsi.

2

Kamanaqtuaq Anniqsugiaq

¹ Qiñigikput Igñiguruam kamanatlulha isragulijniñ. Taatnağuta piliqipiaqtuksraurugut qaunatqiağiglugich tusraakkavut. Tupigiguptigik tamatkua taggivaaktağumiñaitchugut ilumutuuruamiñ. ² Uqalipayaq israguligich uqautigikkañat payañaitchuañuruq. Aasriiñ kiñapayaq navguiruaq maligutaksramik tupiksriñgitlunilu nalliusriaqagisiruq anasriññuqsautmik. ³ Taatniitpan qanuguta annañniaqpisa anasiññuqsagviksraptikniñ suksrağingitchuptigu anniqsugiaq? Atanğum Jesus uqautigiqqaagaa taamna anniqsugiaq. Aasriiñ tamatkua tusraaqqaqtuat uqaligmik qaaniqisikaat nalupqinaiqługu uvaptiknun ilumutuuniplugu. ⁴ Agaayyutimtuuq ilisimapkağniğai atlakaagisigun quvinqağhutin savaatigun, suli Ipqitchuam Irrutchim aatchuutaigun pisuligmigun.

Sivulliuqtaat Anniqsukkauruat

⁵ Aasriiñ Agaayyutim piksraqtaagıñğitchai israguligich aňalatiksrauligich nunami tikitchağumaruami. Taamna uqautigigikput. ⁶ Aglaan Agaayyutim uqałhani aglausimaruq, itna,

“Agaayyun, suvaata isrummatigitlaniqpiun iñulhiñaaq?

Naagaunniñ suvaata qaunagitlaniqpiun iñuum igñiña?

⁷ Sivikitchuami kamanaitłuktitauraallakkaluaqługu isragulijniñ, niaquusriğniğin kamanautmik kamakcutmiglu,

⁸ suli inillakkiñ aňalatağitlasriplugu supayaaq.”

Psalms 8:4-6

Taamna uqalıq uqautigigaluaqtitlugu Agaayyutmun inillañniplugu iñuk aňalatchirauplugu supayaamik, pakma qıñingitchikputsuli iñuum aňalatchitłapiaqtilaaña supayaamik. ⁹ Aglaali qıñigikput Jesus “sivikitchuami kamanaitłullakługu isragulijniñ.” Agaayyutim iluaqcutmigun tuqupkağniğaa pisigiplugich iñupayaat nanipayaaq. Taatnaqługu niaquusriğniğaa kamanautmik kamakcutmiglu.

¹⁰ Agaayyutim aňalanniğai supayaat, suli supayaat sagviğniğaaat kamanautaa. Aasriiñ nalauttuq Agaayyutmun naamasipkaqamiun igñi nagliksaaħikun tikiutitquplugich iñugiaktuat igñigich qılañmun. Taamna igñiq aullağniiriğugniğaa anniqsugiañatnun. ¹¹ Taamna ipqiqsitchiruaq iñuñnik Agaayyutmun suli tamatkua ipqiqsitaaurat iluqatin aapaqagniqsut atauchtıiñamik. Taamna pisigiplugu Jesus-ñum kannuğingitchaa taiyuliksrañat ukpiqsriñruat aniqatiumiñik. ¹² Nipliqhuni Agaayyutmun, itna,

“Iitchuğipkautigigisigikpiñ aniqatiumnun;

nanğagisigikpiñ akunğatni ukpiqtuañuruat.”

Psalms 22:22

¹³ Itnaqħunisuli,

“Tunñavigigisigiga Ataniq.”

Isaiah 8:17

Sulipsuuq,

“Uvaniittuna ililgaani Agaayyutim qaisañiñi uvamnun.”

Isaiah 8:18

¹⁴ Taapkua ililgaat timiqagtut auqağhutinlu. Taatnatun ilaa iñuguqtuq timiqaqħuni ilinjisitun. Tuqukami sannigutami timimigun piyaqcutlasriñiğaa tuqupkaitlaruaq iñuñnik, taamna tuunğaq. ¹⁵ Jesus-ñum annautisrağniğai tamatkua iñuich tigutañuruat iñuumiqtitulaagmikni iqsiłhatigun tuqułħmik. ¹⁶ Atakkıi Jesus-ñum isrumaalutigingitchai israguligich, aglaan ikayuğugai iñuich kiñuviagıkkañi Abraham-ñum. ¹⁷ Taatnamik Jesus ilikuksrauruaq aniqatıñisun supayaakun. Taamna pisigiplugu ilunñuksripluni tuniqsimaruauñlunilu agaayuliqsiqpaguqtuq ilinjitñun. Jesus-ñum

tuquhigmigun piiǵñigai iñuich killuqsautinjich qinuiqsitlugu Agaayyun. ¹⁸ Jesus ilaaptuuq nagliksaaqtuq uuktuqaqsiukami. Taatnamik ikayulguniǵai tamatkua ukpiqsriruat uuktuqaqsiupmata ilaaton.

3

Jesus Kamanatluktuq Moses-miñ

¹ Aniqatiumaan, pigigaasri Agaayyutim. Qilañmuqugaasri. Taatnamik isrummatigiraksraǵigiksi Jesus tilirauruaq Agaayyutmiñ, ilaaptuuq agaayuliqsiqpauruq ukpiǵikkaqput payanaitlugu. ² Jesus tuniqsimmatriruq Agaayyutmun piksraqtaagirimiñun atriplugu Moses-tuuq tuniqsimmatriruq Agaayyutim iluqaani tupqani savautrikami Agaayyutim iñuiñik. ³ Taamna iñuk nappairuaq tupiǵmik kamakkusriaqatluktuq tupiǵmiñ. Taatnatuntuuq Jesus kamakkusriaqatluktuq Moses-miñ. Moses savautriñlautaǵaluaqtuq Agaayyutim iñuiñik Jesus savautriñlautaatluktuq. ⁴ Tupipayaq nappairiqaqtuq, aglaali Agaayyutim sua iluqaan nappakkaǵigaa. ⁵ Moses-guuq tuniqsamaruq iluqaani tupqani Agaayyutim, aglaan savaktauñhiñaqhuni. Moses nipliqsamaruq sunik uqautuniaqtuanik sivuniksrani, [amiami Christ-mik]. ⁶ Aglaan Christ tuniqsamaruq iǵñiǵupluni anjalatchiruaq iluqaanik tupiǵmik. Iluqata ukpiqsriruani Agaayyutmik, uvaqat tupiǵigaatigut Agaayyutim ukpiqsrisiqagupta niǵiugaqaguptalu isruanunaglaan.

Minguiqsiǵviqaqtut Agaayyutim Iñui

- ⁷ Tarraasriñ Ipqitchuaq Irrusriq uqaqtuq, “Uvluvak tusraayupsiuñ Agaayyutim nipaa,
⁸ siqquqsilaǵniaqasigik isrummatigikkasri,
 taipchunatitun akililiqsuiruatun Agaayyutmik
 uvlumi taivrurani suviksrailaami.”
- ⁹ Aapaapsi uuktuapiaǵataǵaatña arguaǵipluña qinǵigaluaqługich savaatka.
- ¹⁰ Taatnaqłuña malǵukipiani ukiuni uumitchautriruña taipchuninja iñuqatigiñik,
 aasriñ uqaqłuña, ‘Pigisupayaakkanat killuuruq.
 Kanqisimaitchaat ilitqusriǵa.’
- ¹¹ Tarra aqisruqtuña uvañnun uumitchallamni, itna,
 ‘Isiqtitchumiñaitchitka nunamun aqisruutigikkamnun ilinjitñun
 minguiqsiǵvigitqukkamnun.’” *Psalm 95:7-11*
- ¹² Taamna Ipqitchuam Irrutchim uqaǵikkaña. Taatnamik qaunatqiaǵiutisitchi avatmun. Avallañgitchumuusriñi iñuuruamiñ Agaayyutmiñ pisigilugu killuqsaun ukpiqqutaiñglu uummatipsitñi.
- ¹³ Aglaan pitchuksaǵutisritchi avatmun taiyuǵnanñansuli “Uvluvanmik” suli tusraatlanñapsi Agaayyutim nipaaniq tupiksritlanñapsilu. Tupiksriñgitchupsi nalliqsi siqquqsiviaqtuq ilaetni killuqsautmun sagluqipkaǵuni. ¹⁴ Takku iluqata pigigaatigut Christ-ñum ukpiqsimauraǵniagupta ukpiqsriñhaptiktun avlaǵniñhaniañglaan tuniqsimalutalu payanaiǵuta isruanunaglaan.
- ¹⁵ Itnaqsimaruq,
 “Uvluvak tusraayupsiuñ Agaayyutim nipaa
 siqquqsilaǵniaqasigik isrummatigikkasi
 taipchunatitun akililiqsuiruatun uvlumi taivrurani suviksrailaami.”
Psalm 95:7-8
- ¹⁶ Kisut tusraaniqpatruñ Agaayyutim nipaa akililiqsuiqmata ilaanik? Aa, iluqatinj taipchuanurut iñuich Moses-ñum annisikkañi Egypt-miñ.

¹⁷ Kisutmi Agaayyutim uumitchautiniqpagich malgukipiani ukiuni? Aa, iluqatinj taipchuanjuniqsut killuqsagtaqtuat tuquplutinjasriiñ suviksrailaami. ¹⁸ Agaayyun akiqsruḡniqsuq injimiñun, “Isiqtitichumiñaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun ilinjitiñun minguiqsiaḡvigitqukkamnun.” Kisut Agaayyutim uqautigivagich taatna? Aa, iluqatinj taipchuanjurut tupiksriñgitchuat Agaayyutimik. ¹⁹ Tarra ilitchuḡgigikput ukpiqsriñgisilaanjat, taatnaqhutinjasriiñ tikitchumiñaiñiñiqsut kinilirviksraḡmiknun, taavrumunja nunamun Agaayyutim akiqsruutigikkannun ilinjitiñun.

4

¹ Taatnamik Agaayyutim akiqsruutaa minguiqsiaḡviksrakun itchugaaqtuq. Anayasuktuaqta nalliysi tikiñgitiptaqtuq taavrumunja minguiqsiaḡvinjmun. ² Takku iñuktitun suviksrailaami injilgaallapiaq uvagutuuq tusraapmigikput ilaan nipaa tusraayugaagiksuaakun. Aglaan tusraakkanjata anniqsunginñigai, takku Agaayyun ukpiḡingitlugu. ³ Uvagut ukpiqsriurani minguiqsiaqataurugut Agaayyutmi nipliutaatun,

“Akiqsruqtunja uvamnun uumitchaḡamni,

‘Isiqtitichumiñaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun ilinjitiñun minguiqsiaḡvigitqukkamnun.’”

Psalm 95:11

Itnaḡniqsuq taamna savaani naasrimagaluqaqtitlugich iñigataḡhaniñaglaan nunam. ⁴ Aglausimaruq samma taavrumuuna tallimat malḡuḡuutaatigun uvlut itna, “Agaayyun minguiqsiaqtuq savaaḡmiñiñ tallimat malḡuḡuutaatni uvlut.” ⁵ Tusraakkaptitun sivuani itnalgitchuq, “Isiqtitichumiñaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun ilinjitiñun minguiqsiaḡvigitqukkamnun.” ⁶ Tarraasriiñ taipchua tusraaqqaaqtuat tusraayugaagiksuaamik isingitchut Agaayyutim minguiqsiaḡvianun ukpiqsriñgihḡmiktigun. Taatnamik isitlasrugaaqtugut minguiqsiaqatauliksraḡptiknun Agaayyutmi. ⁷ Agaayyun inillaitqiksuaq atlamik uvlumik taiplugu “Uvluvanjmik.” Iñugiaktuat ukiut pianikmata uqautigitqikkaa tumigiplugu David, uqaliqtigun tusraakkaptigun itna,

“Uvluvak tusraagupsinuj Agaayyutim nipaa

siqquqsilaḡniaqasigik isrummatigikkasi.”

Psalm 95:7-8

⁸ Tarra Joshua-mtuuq iñui Agaayyutim minguiqsiaqtinniqpagich, Agaayyutim uqagitqikkayaitchaa atla uvlug David-kun. ⁹ Taatnamik iñui Agaayyutim isitlasrugaaqtut akiqsruutauruamun minguiqsiaḡvinjmun. ¹⁰ Atakkii kiñapayaaq isiqtuq Agaayyutim minguiqsiaḡvianun, nutqaqmiuq savaaḡmiñiñ Agaayyun nutqaqmatun savaaḡmiñiñtuuq. ¹¹ Ki, sakuukta isiguguta minguiqsiaḡvianun Agaayyutim. Tupiksriñgitchuksraungitchugut atrilugich sivulliatvut suviksrailaami isingitchuat taavrumunja minguiqsiaḡvinjmun ukpiqqutaiñgimiktigun. ¹² Uvvatakku uqalḡa Agaayyutim uumaruq sanñilapiaqhuni. Qamuñaaḡatlaruq iñuum iñuusrianunlu irrusrianunlu suli isivḡiḡuḡuq isrummataalu kimmutaalu, atriplugu ipillapiaqtuaq avatmulik avḡuiraaqtuq saunḡiñik sagviḡuḡuq patqa. ¹³ Suli Agaayyutim sivuḡaani qanusripayauraq uumaruaq iriqsimangitchuq, aglaan supayaaq sagviraq qiniñnaqhuni irraknun ilaan isivḡiḡiyumaqtuam uvaptiknik savaaptikniglu.

Jesus Kamanaqtuaq Agaayuliqsiaqpaq

¹⁴ Taatnamik, ki ukpiḡilakput payanaḡguta Jesus, Agaayyutim Iḡñija, kamanaqtuaq agaayuliqsiaqpagikkaqput. Ilaa apqusaananiñniqsuq qilaktigun

sivugaanun Agaayyutim. ¹⁵ Takku agaayuliqsiqpakput isumaaluqataut-laruq ilisimapluni qanutun sayaisilaaptiknik. Ilaa anjusaqaqsiupmiuq uvap-tiktitun supayaatigun, aglaan killuqsangitluni. ¹⁶ Taatnamik sivugaanijutisa ihuaqqutriquaqtuamun Agaayyutmun nalupqisrungiguta, ilisimalugu Agaayyun ilunjuksaqaqtuuaq ihuaqqutriginiakkaqput ikayugnaqsiragigupta.

5

¹ Ilisimalhapsisun Agaayyutim aglausimaruamiñ uqałhaniñ, qaukkipayaanat agaayuliqsiqt piksraqtaanuragñiqsuq akungatniñ iñuich savautitquplugu Agaayyun pisigiplugich iñuich. Ilaa qaitchiruksrauruq aatchuutunik tuniļļautinigu killuqsautinjitñun Israel-aagmiut. ² Ilaa iñuñhiñaupluni inmiñik ilisimaruq sayaisilaagmiñik. Taatnaqhuni agganairrutitlagai tamatkua killuqsaqtuat pisağaluqaqatij. ³ Ilumun aatchuqtuksraupmiraqtuq tuniļļautinik killuqsautmiñun pitrigaluallağmi killuqsautinjitñun Israel-aagmiunqatmi. ⁴ Agaayuliqsiqpauliq kamakkutiqaqtuq. Aasriñ kiñanniiñ iñuk agaayuliqsiqpautlaitchuq inmigun; piksraqtaanuruksrauruq Agaayyutmiñ Aaron piksraqtaanupmatun.

⁵ Taatnatuntuuq Christ kamanagñiaqsangitmiuq inmiñik agaayuliqsiqpannun qaukğiqusağuni. Aglaan Agaayyutim piksraqtaagigaa nipliutiplugu, “Ilvich Iğñigigikpiñ.

Uvluvak nalupqinaigikpiñ iğñigiplutin takkuatni iñupayaat.” *Psalm 2:7*

⁶ Uqagipmigaaptuuq atlamiimma,

“Ilvich agaayuliqsigigikpiñ Melchizedek-tun iliplugu, aasriñ agaayuliqsaugisirutin isruitchuamun.”

Psalm 110:4

⁷ Jesus nunamiitnami agaayuniqsuq nipitusripluni qulvisigun Agaayyutmun annautitqupluni tuqułigmiñ. Kiggusriaqagñiqsuq

taluqsriplunikii Agaayyutmik. ⁸ Iğñigugaluannağmi nagliksaaqtuq atriplugich iñuich nagliksaaqmatun. Taatna nagliksaaqami ilinñiqsuq tupiksriğimik.

⁹ Pakma tuquanikami Jesus naamasirug, aasriñ anniqsuitlasirug iñunjik taimuna tupiksriurapayaanik ilaanik. ¹⁰ Agaayyutim taiyuutchiqlugu agaayuliqsiqpanmik Melchizedek-tun iliplugu.

Kiliktuutit Qapiqungiluta

¹¹ Uqautiksraukkağaluqaqtugut taavrumuuna Melchizedek-kun. Aglaan sakiqnaqtuq kanjicsipkautigihksraña taamna ilipsitñun, takku tusraas-rungitchusri alapisaacpaitlusri. ¹² Pakma ilisautriğugumiñnaqsigaluaqtusri

aglaan ilisautriqaqtuksraurusrisuli ilisautripsaaqtuksrauruamik ilipsitñik sivulliqsigun ilisauttutauratigun Agaayyutim uqałhiñi. Aniqammiuratun miluktuqtuksrausrugaagñiqsusri niqipiatutlaitlusri. ¹³ Kisupayaaq

miluktuqtuuaq aniqammiuratun ittuq. Taatnatun iñuk ukpiqsriaqsikami Jesus-mik ilitchuğingitchaasuli atlakaagñiksilaanjak nalaunjaruamlu killuuruamlu. ¹⁴ Aglaan niqipiaq pigigaat iñuguaniksamaruat. Taatnatun iñuum ilisağullapiaqtuam uqałhanik Agaayyutim kanjicsitlasaisaiñağagigai sakiqnaqtuat sulii puttusritlasiragigaa sum nalaunjatilaaña killuqsautauti-laajalu.

6

¹ Taatnağuta uqautiginigilavut sivulliich qağanaqtuat ilisauttutauruat Christ-kun. Iñugugnaqsigaatigut. Ilisautriñiqsa sivulliuplutinj ilisauttutauruanik,

itnautauruat mumiguni savaanīñiñ tuqułhum suli mumiguni Agaayyutmun ukpiqsrīhikun, ² suli ilisautrīluni paptaagīhīqtigun suli inillailuni arganik iñun, suli ilisautrīluni anitqīlhatigun tuqunaruani atanniīhikunlu isuitchuakun. Taapkua ilisauttutīgigai aniqammiurat. ³ Aasriñ qulvaqtaaqta ilisauttutinun iñuguaniktuanun iñun, ami Agaayyutim pisuhīgikpaun.

⁴ Iñuk ukpiqsriruaḡuaniktuaq kanīqspkakkaujanikami Agaayyutim qaamanḡagan, uuktuanīkamilu aatchuutauruamik qīlanmiñ, piqasriutianikamilu Ipqitchuami Irrutchimi, ⁵ uuktuanīkamiunlu nakuulha uqathan Agaayyutim suli sanjīqalha Agaayyutim anjalatchisaan, ⁶ tarra-taatnasīq ukpiqsriruaḡuaniktuaq taggivaḡumi malīḡuaḡaluahīgimiñ Agaayyutimk mumitqikkumiñaitchuq. Atakkii taatnatchim iñuum kikiaktutitqilgitmatun pigaa Igñiña Agaayyutim, suli mitautigiplugu ilaan tuqułha. ⁷ Iñuk ukpiqsrīmaaqtuq Christ-mik ikayuusiaqtuq nunatun qaunakkusiaqtuatun silalukman, aasriñ nauriraqtuq niqksranik tamatkununa nunaliqiraunun. ⁸ Aglaali iñuk tunutchiruaq Christ-mik suksraunḡiqsitaunūq nunatun nauriraḡuatuatun kakitlagnaqtuanik ikikkaugisiranik isrūani. Taatnasriq iñuk anniqsunḡitchuq.

⁹ Piqpagikkamaan, uqaqapta taatna nalupqisunḡitchugut itilaapsitñik nunagiksuaatun aasriñ annautrauniaqtsuri. ¹⁰ Agaayyūn nalaunjaruqtakku. Puuyḡumiñaitcha qanuq ikayuillapīaqsi Agaayyutim iñuiñik piqutigiplugu piqpaksrīhīqsi ilaanik. ¹¹ Suli kaviuḡigikput aasriullaalursi ikayuñīapiaqplusri isruanunaglaan sivuanisun. Taatnaḡupsi iñuuniqtutīlaapsitñi nalupqinañiḡiksi niḡiugaqahīqsi. ¹² Savautrituiñaqugipsiḡiñi Agaayyutimk. Piyummatigilugu malīḡuutisritchi atanun ukpiqsrīruanun akuqtuiranun ukpiqsrīhikun anuqsruhikunlu Agaayyutim akiqsrūtīgikkananik.

Agaayyutim Nalupqinaitchuaq Akiqsruutaa

¹³ Itnaami, Agaayyutim akiqsrūqamiun Abraham atuḡniḡaa atini takku atqitchuq kamanatluktuamik ilaan atqaniñ. ¹⁴ Itnaḡniqsuq, “Nalupqinaitchuamik quviasaapiḡniḡikpiñ aatchuḡutin iñugiallapiaqtuanik kiñuviaksrapnik.”

¹⁵ Aasriñ utaqqīlḡataqami anuqsruhikun akuqtuiruq Agaayyutim akiqsrūtīgikkananik. ¹⁶ Iñuittuq akiqsrūḡuupmiut atuḡḡu iñuum atqa kamanatluktuq inmikniñ. Anḡitauruam nalupqinaḡiḡigaa nalupqinaiyautikun aasrii uqavaḡutiksraq piḡḡu. ¹⁷ Uvvali Agaayyutim nalupqinaḡukka tamatkununa akiqsrukkaḡimiñ atlanḡuḡumiñaisilaan sivanuutini aasriñ nalupqinaḡḡu atuḡḡu atchi. ¹⁸ Agaayyūn saglūtaitchuq. Taatnamik tunḡaviḡigikput Agaayyūn atuqamiun akiqsrūtini nalupqinaiyautinīlu, atakkii uqatha atlanḡutlaitluni. Ilaan akiqsrūtaanlu nalupqinaiyautaanlu pitchuksaallapiḡaatigut tīgummitqiaḡiqplugu niḡiugaq qaisauruaq uvaptiknun qamannirviuplugu. ¹⁹⁻²⁰ Niḡiugaḡikkaqput kitchatun iñuutchipstīñun ittuq aullatlaitlunīlu sanjīplunīlu. Taamna niḡiugaq kisaqsamaruq qīlanmi sivuḡaanīllapīaq Agaayyutim līlala talukuyaam tunuani inim ipqīñīqsrauruaam iluani. Kisaliqiri isiqtuq taruna piqutigipluta. Taamna kisaliqiri ittuq Jesus agaayuliqsiqpaguqtuq atrīplugu taimña Melchizedek.

1 Tarra taavruma Melchizedek-ñum, umialgum Salem-mi agaayuliqsauplunilu kamañniqrsauruamun Agaayyutmun, nalaunnigaa Abraham utiqtuag akiñliqqaaglugich umialgich. Agaayyutinigaa ikayuusriaqaplugu. 2 Aasrii Abraham-ñum Melchizedek aatchuñigaa qulinñuğutaanik utqutipayaakkagmi. Taamna atiq Melchizedek sivulliuplugu itnautauruq Umialga Nalaunnaruathum, aasriisuli umialgupmiuq Salem-mi itnautauruami Umialga Qiuñiñam. 3 Iñuich naluniğaiç anayucaak sivullianjillu unniñ sumi annisilaanja tuqqutilañalu. Atriginigaa Iğñiña Agaayyutim agaayuliqsiusugaqñuni qañapak taimuña.

4 Isummatigisriun qanutun kamañniqtilaña taavruma añutim, unniikii Abraham-ñum sivulliağikkapta kamañniqtaqtuam aatchuñigaa qulinñuğutaanik utqutikkağmi. 5 Aasrii Abraham kinuviaqañiqsuq Levi-mik aquagunaasriiñ Moses-mik. Tuvraqñuq maligutaksraq Moses-ñum aglaaña Israel-aagmiupayaat qulinñuğutikuruksrauniqsut taapkununja Levi-tkuayaanun agaayuliqsiğtuqñun. Taatnaqtuksrauniqsut iluqatin Israel-aagmiupayaat qitungağigaluqtitlutin Abraham-mun. 6 Aglaali taamna iñuk Melchizedek Levi-tkuayaanuñiñagmi akuqtuiñiqsuq qulinñuğutmik Abraham-miñ. Iniqsruqtuq Agaayyutmun ikayuquplugu Abraham akiqsruusriaqtaq. 7 Iñuk qaitchiruaq ikayuusriaksramik kamañatluqtuq iñuñmiñ akuqtuiruamiñ ikayuusriamik. Taamna ilumuturuq. 8 Aasrii Levi-tkuayaat akuqtuiruqtuq qulinñuğutimik aasriiñ ilisimarugut tuqqutilañatnik, aglaali Melchizedek akuqtuiruq qulinñuğutimik, aasriiñ uqagimaitchuq tuqunilugu. 9 Uqautigillaglu taatnatun, Levi kinuviaqtuummağmi kiñuagun akuqtuisuğaluqñuni qulinñuğutimik, ilaan qulinñuğutimik Melchizedek-mun atakkii sivullianja Abraham-ñum taimmani taputiplugu. 10 Takku Levi anigaluqtitnaga inniqsuq liilaa timaani sivulliağmi Abraham-ñum Melchizedek-ñum paaqmaun.

11 Taatnamik Levi-tkuayaat akuqtuiñiqsuq maligutaksramik Moses-kun atuqtaksraqtuummaitnik añalatchiñhatigun agaayuliqsit savautriñhatnik Agaayyutmik. Uvva savaañat tamatkuqa agaayuliqsit anniqsuñiñauñlapiagñiqpan naamasilugu, suvaata inuqsrañniqpa atlakauruamik agaayuliqsimik aggiqsuksramik atriługu Melchizedek kinuviağingisanja Aaron-ñum? 12 Tarra Aaron-ñum kinuviañi agaayuliqsauruksrauniqsut, atakkii nutaag agaayuliqsit aggiqsuq, Melchizedek-tun ittuaq. Taatnamik maligutaksraq añalatchiruaq savautriñhanik nutaam agaayuliqsipaum simmiqsuksrauniqsuq. 13 Christ taamnatarra nutaag agaayuliqsipauruq uqautigikkaqput. Christ-tuuq Levi-tkuayaanuñgitchuq, nalliatunniñ sivulliaqatai savautrimaitchut agaayuliqsauplutin tunillaqtuğvinmi. 14 Atakkii nalupqinaitchuq Ataniqput kanjaqñha Judah-miñ. Moses-ñum uqautigimaitchai taapkua Judah-tkuayaat savautritquplugich agaayuliqsauplugich.

Atla Agaayuliqsi Melchizedek-tun Ittuaq

15 Uvvasuli nalupqinaipsaagñiqsuq atla agaayuliqsi atriługu Melchizedek sagviqman. 16 Christ agaayuliqsigunğitchuq maligutaksram tillisaitigun Moses-ñum aglakñatigun Levi-tkuayaanuruksrauluni, aglaan Christ agaayuliqsigunğitchuq sanjiagun iñuñhum simmiğumiñaitchuam. 17 Agaayyutim uqañhan nipliutinigaa Christ-kun, "Agaayuliqsaurutin qañapak taimuña atriplugu Melchizedek."

Psalms 110:4

18 Aasrii sivulliq tilliñ atuğumiñaiqsuq takku sayaitlunilu sumun ikayuutaayu-miñaitlunilu. 19 Maligutaksram nalaunnasripkağumiñaitkai iñuich Agaayyutmi.

- ⁹ Itchumiñaitchuq atrinjatun sivunniugutim
qaisaptun aapaanjitñun uvlumi taivrurmani
tasirriitikapkich aullautityaqługich Egypt-miñ.
Tupigingitmatruñ sivunniugutigaga taatnaqługich suksraagitka,
nipliqsuq Ataniq.
- ¹⁰ Una sivunniugun inillañniağiga Israel-aagmiupayaanun
taivrurmani uvlumi, nipliqsuq Ataniq,
Iligisigiga maligutaksrağa iñuñma isrummatinjitñun aglaglugulu
uummatinjitñun,
atriługu iñuk aglakmatun kaliikkamun.
Ilinisa kamagigisigaatña kisima agaayyutauluñ
aasriiñ ilinich iñuginiağitka.
- ¹¹ Taivrurmanigu kiñaanñiñ iñisautriyumiñaiapiaqtuq
nunaqatmiñik aniqatmiñiglu itnağuni, 'Iitichugiun) Atanguruuq.'
- Atakkii kisupayaam iñisimapiağisigaaña
kamanaiññiqsramiñaglaan kamanagnañqsramun.
- ¹² Takku ilunñugigisigitka tupigingitchaluaqtitluña.
Suli itqagitqikkumiñaiğitka killuqsautinjich." *Jeremiah 31:31-34*
- ¹³ Agaayyutim uqautigikamiun nutaaq sivunniugun tarra uqautiginigaa
sivunniugutigruaq utuqqaliruanuplugu. Supayaq atuğnağumiñaiqman
utuqqalipłuni piigaqtuq.

9

Nunamitñaqtauruaglu Qilañmitñaqtauruaglu Agaayumaagvik

¹ Aasriiñ sivullig sivunniugun atuqtaksraqtuq agaayuliqsitlu
iñuillu savautrihiksranjatigun Agaayyutmik suli Agaayyutim irviagun
nunamittuakun. ² Taamna Agaayyutim irvia malğunñik iniqagtuq.
Sivulligmi inimi kialuuraqağvraqhuni nigğviraqahuniñu ipqitchuanik
qaqqaligaanik, taiyuutiqaqhuniasrii ipqitchuamik inimik. ³⁻⁴ Tuglian
talukuyaam tunuani inauraq taiyuutiqağniqsuq inimik ipqinñiqsrauram
piqaqtuq ikipkaiviliamik tiprağiksautinun piliq kaviqsaamik manijmik
suli ipqitchuamik suluutmik iluqani qaaligaag kaviqsaamik manijmik.
Iluani ipqitchuam suluutim ilulik piliq kaviqsaamik manijmik imalik
Manna-mik suli ayauppijanik Aaron-ñum akutuqpalitlaruamik suli
uyaqqak aglaqaqtuak maligutaksramik. ⁵ Qaanani suluutim matuan
israğullak tuglauqsimauraagniğaaq Agaayyutim kamanautaa, ini
Agaayyutim natqigutrisimaagvia killuqsautinik. Aglaan tamatkua sut
uqautigitlaitchivut pakma. ⁶ Uqautitqiglagu, Agaayyutim irvia malğunñik
iniqaqtuq. Uvluğagipman agaayuliqsit isiğagniqsut silalligmun inimun
savautityaqługu Agaayyun atuumaragañhatigun. ⁷ Aglaan kisimi qaukñat
agaayuliqsit isilñiñauraqniqsuq ilulligmun inimun aasriiñ atausriğmiaqługu
ukiugagipman saagaqhuñi auñmik qaisaksrağmiñik killuqsautmiñun
suli killuqsautaatnun Israel-aqatmi killuqsagtuat naluhigmiktigun.

⁸ Taavrumuuna Ippqitchuam Irrutchim kanjipsipkağaatigut apqun inimun
ipqinñiqsrauramun anmangisilaanjanik uvaptiknun napaniqtuutilaanjani
silallium inim. ⁹ Taamna silallig ini atrikusrautauruq iñuuvigikkaptikni
pakma. Aatchuutit ikipkaqługich tunillañautit nalaunñasripkatlaitchaat
iñuk Agaayyutmi; iñuum aatchuutaiñ patchisillaqatikumiñaitchaat
qağrimmaagiyutillautanani. ¹⁰ Tamatkua atuqtaksrat anjalatçhiñiaqtut
niqiniglu imimiglu suli igğuutiksraqtuğvikaanik. Iñuich tupiksriurksrauniqsut

19 Aniqatiumaan! Pakma taluqsrautairrutiaqatugut isihksraptiknun Agaayyutim sivuḡaanun, atakkii Jesus-ḡum tunillautiginiḡaa auni. 20 Christ-ḡum anḡmautiniḡaatigut nutauruamik apqutmik sivuḡaanun Agaayyutim. Agaayuliqsiqpaktun qallilaatuatuun Agaayyutmun amunatchiananun talukuyaam, uvaguttuq qallilaatlasipmigikput Agaayyun timaagun Jesus-ḡum aatchuutigikkanaḡun tuqpluni. 21 Suli kamaḡaqtuamik agaayuliqsiqatugut Jesus-mik atanguruamik Agaayyutim tupqani, amiami ukpiqsriuanun. 22 Taatnaḡuta qallilaaqta Agaayyutmun ilumutuḡuḡlugu uumman nalupqisruutailapiaḡlugu ukpiqsriḡipput, atakkii Christ-ḡum siqillaqamisigut aummiḡik salummaḡai qauḡrimmaḡiutillautavut killuqsautiptikniḡ suli iḡḡuḡhuta imiḡmik ipqitчуamik. 23 Tigummitqiaḡiḡlakput niḡiugaq uvatigikkacput qanuḡliqaangiguta taktu Agaayyun akiqsruiruaq tuniqsamaruq. 24 Qaunakkutiluta avatmun pitchuksaḡutilutalu piqpakkutiḡksraptiknun savaallautaqaliksraptknunun. 25 Katiraḡaḡta atautchimun qapiqtangiguta, atrisuḡaqnagich ilanich iḡuich katiraḡanaiqsuat. Iḡichuḡigiksi Atangum aggitqinḡialha. Taatnaḡlugu pitchuksaḡutiyaugut avatmun qapiqtangiguta ukpiqsriḡiptikni.

26 Uvvaami kaniqsiqqaḡḡuḡta ilumutuḡiḡmik aasriḡ killuqsaqtuiniḡaḡuḡta ukpiqsriḡiguta Christ-mik, piitчуq niḡiugamik uvaptiknun. Atakkii atlamik tunillautmik qaisaksramik killuutiptiknun piiḡniḡaḡtuq. 27 Aglaan taatnatun iḡuuniḡaḡuḡta niḡiugiraksraḡigikput iqsiḡaḡtuḡaḡ atanniiviksraḡ, ittuatun ikualaruatun piyaqquiniḡaḡtuatun uumiksriuanik Agaayyutmik. 28 Iḡuk suksraḡangitchumi Moses-ḡum maligutaksraḡanik, taamna iḡuk tuquruksarauḡ ilunḡuktaiḡaakun ilisimariqalhiḡaḡpan malḡuḡnik unniḡiḡ piḡasrunik. 29 Aglaan iḡuk suksraḡangitchumi Iḡniḡanik Agaayyutim suksraḡangitluniḡaḡ aunanik Christ-ḡum ipqisitigikkagmiḡik, Agaayyutim taamna iḡuk anasriḡuqsatlukkisigaa. Taavruma pisaanḡatigaa Iḡqitчуḡaḡ Irrusriḡ iḡuḡqutriruaḡ ilaanik. 30 Iḡisimagikput kisutilaanḡa niqliqsuam itna ipqitчуani makpiḡaani, “Akisaun pigigiga. Pigiitчуapayaḡ akisaḡisigiga.” Uḡaqmiḡisuuḡ itna, “Atanguruam atanniḡisigai iḡuḡikkani.” 31 Iqsiḡallapiaḡataḡtuq anasriḡuqsakkauruni Agaayyutmiḡ iḡuuruamiḡ.

32 Itqallaksigik taipchua uvlut kaniqsiqqaḡapsi ilumutuuruamik ukpiqsriuanḡuḡhusri. Iḡlutuḡniḡiksi sakiḡniḡuḡ atqunallapiaḡ. 33 Iḡaatni pisaanḡatigikkaurusri atniaqsiuplusriḡu iḡuich takkuatni, iḡaatnisuli piqataulhiḡaḡuḡhusriunniḡiḡ tamatkunani taatna analatauranun. 34 Uvvasuli nagliksaḡatigaguurusri isiqtauranik ikayuḡlugich suli quviatchaugikhusri ivayaḡtḡkkaugaluḡaḡapsi suurapsitḡik, iḡitчуḡiplugu ilipsi suuraḡaliksraḡsi nakuutluktuanik nunuyumiḡaitchuanik qilḡmi. 35 Taamna pisigilugu taluqsrairrutiaḡitchi Ataniḡmun. Kamaḡaqtuamik akiliusriaḡniḡaḡtusri nikaitkupsu. 36 Aglaan anuqsrutiaḡtuksraurusri tupiksriḡaḡusri pisulhanik Agaayyutim. Atakkii akuḡtuḡḡniḡaḡiksi ilaan akiqsruutigikkana. 37 Agaayyun niqliqsuuḡ ipqitчуami makpiḡaani,

“Pivikisuurami agḡiqsaḡumaruaḡ agḡiḡisuruq.

Piḡatchiaḡumiḡaitchuaḡ.

38 Nalaunḡasripkakaḡa iḡuugisuruq ukpiqsriḡihagun.

Aglaan quyagiyumiḡaitchiga iḡuk tunuttuaḡ uvanniḡ ukpiqsriḡaiḡhuni.”

Deuteronomy 32:35

39 Uvagut, ilaliqsuutingitchugut tamatkunani tunutlutin piyaḡḡkkauniaḡtuani, aglaan ilaurugut tamatkunani ukpiqsrimaḡtuani annautikkauplutin.

11

Urrakusrautai Ukpqiqr̥ihum

¹ Iñuum ukpqiqr̥ikami nalupqisruutingingigag̥igaa niñugag̥ikkani. Nalupqigingigag̥igaa atuumaruksraq q̥iñignaqsigaluaqnagu. ² Sivulliaavut taimani iñuuniagañiqsut taavrumuuna ukpqiqr̥ihukun. Taatnaqlugich uqağillaatakaurut. ³ Ukpqiqr̥ihukun kanjigsigikput Agaayyutim iñiqsitiilaaja nunamik siq̥iñigmiglu uvlug̥ianiglu uqağigmigun. Taavrumuuna kanjigsigikputtuuq iñiqsitiilaaja sunik q̥iñignaqtuanik sanñjagun iñuich ilitchuğingisañatnik isrummatigikkag̥mikkun. ⁴ Ukpqiqr̥ihukun Abel aatchuutiqaqtuq Agaayyutmun nakuutlukuam̥ik tunillaautmik Cain-miñ. Agaayyutim akuqtuğniğaa Abel-ñum tunillaautaa uqağiplugu nalaunñatilaaja. Abel tuqugaluaqtitlugu ilitchitlarugutsuli ukpqiqr̥ihaniñ. ⁵ Ukpqiqr̥ihukun Enoch aullautikkaunigsuq marrumakña iñuunialigmiñ tuquruksraungitluni. Taatnaqlugu iñuich paqingiñiğaat Agaayyutim aullautipmagu. Aullautikkaugaluatitnagu uqağhum uqautigigaa ilumutun quyalitñiktaunip̥lugu Agaayyutmik. ⁶ Aglaan iñuk ukpqiqr̥iñgitchumi quyalitñikkumiñaitchuq Agaayyutmik. Atakkii kisupayaaq piqatiqağuktuaq Agaayyutmik ukpqiqr̥iruksrauruq itilaanjanik sul̥i akiñiutiqaqtilaanan̥ik tamatkununa piliqillapiaqhutin̥ pakaqaqtuanun in̥miñik. ⁷ Ukpqiqr̥ihukun Noah-m kiliktuusriağigaa Agaayyutmiñ atuumaruksraq q̥iñignaqsigaluaqnagu. Tupigiplugu Agaayyutim tillisaa umiaqp̥alir̥uq annautiksrañatnik q̥itungami. Umiaqp̥iñigmigun sagviqsinnig̥aa ukpqiqr̥iñg̥ihat nunam iñui, aasriiñ taavrumuuna patchisiqutinig̥ai. Pisigiplugu Noah-m ukpqiqr̥iñha Agaayyutim akuqtuğniğaa nalaunñasripkakauplugu.

⁸ Ukpqiqr̥ihukun Abraham tupiksriñiqsuq Agaayyutim tuq̥luqmani. Aullağniqsuq atlamun nunamun akuqtuiviksrağmiñun paitchaktaaksrautmik, nalugaluannaan napmun aullaqtilaani. ⁹ Ukpqiqr̥ihukun iglaanuruq nunami akigsruutigikkanañi Agaayyutim, irviqaqhuni palapkaaqpan̥i piqatigiplugik Isaac-lu Jacob-lu akuqtuiruak atunim akigsruutauruam̥ik Agaayyutmiñ. ¹⁰ Takku Abraham niğiugaqağniqsuq nunaqaq̥iqpan̥mik payañaitchuanik nappaviñ̥mik, Agaayyutim in̥miñik nappakkanjanik maligutlugu sivunniugutni. ¹¹ Ukpqiqr̥ihukun Sarah akuqtuiruq sayaksramik sin̥jaiyauñiksrağmiñun kiñuviaksramik. Iğñir̥uq aaquagałuanñag̥mi, takku ukpigiñig̥aa Agaayyutim pitlaruan̥uplugu akigsruuqtuq. ¹² Tarraasriiñ atausriq an̥un Abraham tuqun̥aruatun in̥miñi iligaluauqtuq kiñuvianiñniqsuq iglaaqhutin̥ uvlug̥ian̥isun q̥ilaum sul̥i q̥avian̥atun tağium siñaan kisitchuğñaitchuatun.

¹³ Tamatkua iñuich iluqağm̥iñ ukpigiğaat Agaayyun, aasriiñ tuqur̥ut akuqtuigaluqaqtin̥ akigsruutauruam̥ik. Aglaan q̥iñiq̥lugich immasraağruk sivuniğmi quviatchaktitaurut. Piilaag̥ingitchaat avakñaq̥tautilaaqtin̥ iglaanutilaaqtin̥lu marrumani nunami. ¹⁴ Iñupayaat uqaqam̥iñ iglaanutilaağm̥iknik marrumani nunami nalupqinaig̥aat pakaqaq̥iqtin̥ kiñuniksrautmiknik. ¹⁵ Iñuich taipkua isrumagisruun̥ilim̥itruq̥ taimña nuna unisaqtin̥ utiñiñaugaluagañiqsut pisukkum̥iñ. ¹⁶ Aglaan ilin̥ich kimmutiqaqtun̥ nakuutlukuam̥ik kiñuniksramik q̥ilañmi. Agaayyutim itqanaiyautigaa nunaqaq̥iq̥ ilin̥it̥un, atakkii kan̥jugin̥gitchaa Agaayyutigin̥iluni Abraham-mun, Isaac-munlu, Jacob-munlu.

¹⁷ Ukpqiqr̥ihukun Abraham tunillautiqağhiñaaguñiqsuq Isaac-mik Agaayyutim uuktuaqmani aatchuutigigisipman̥aan iğñit̥ualuni, taamna akuqtuag̥ikkana Agaayyutim akigsruutaagun. ¹⁸ Piñhiñag̥niqsuq ukpigiğlugu Agaayyutim akigsruutaa iğñigmigun itnaqhuni, "Isaac-kun

kiñuviaqagnaiaqtutin.”¹⁹ Ukpiğiniğaa Agaayyutmun anjipkağnialeksraña Isaac tuqunaruaniñ. Abraham-ñum akuqtuagıtqikkaa Isaac iligaluqatuaq tuqunaruatun liilaa.²⁰ Ukpiqsriħkun Isaac-ñum piliusriaqaqtitmigik Jacob-lu Esau-lu, isrummatigiplugu Agaayyutmun atuumapkağisiħha akiqsruutigikkani sivuniksrami.²¹ Ukpiqsriħkun Jacob tuqaqsikami piliusriaqaqtitmigik atausriullaaplugik iğñak Joseph-ñum. Aasriiñ putluni agaayumaagvigigaa Agaayyun turvigiplugu nuvua ayauppiagmi.²² Ukpiqsriħkun Joseph-ñum uqautiginiğaa aullalıksrañat Israel-aagmiut Egypt-miñ. Tuquyasrikami urriqsuutigai qanuq savaagihksrañatigun saunigmi.

²³ Ukpiqsriħkun Moses-ñum anayuaakkiñ iriqsimanigaak piñasruni tatqiñi aniqqaagman. Qiñiqamitku piññaqnalħa iyaalugruam iqsiniğitchuk umialgum tillisaiñik tuqutquplugich anugaurat aniqammiurat.²⁴ Ukpiqsriħkun Moses iñuguanikami taiguqunaigñiqsuq iñunñun iğñinjanik Pharaoh-m panian.²⁵ Piksraqtaagigaa anallaquqatauliksrani iñuiñi Agaayyutim, atakkii quviagingiğniğaa iñuuniakıq qağanaqtuaq akisuruaqtuummaan Pharaoh-m tupqani.²⁶ Isrummatiginiğaa naglıksaaħksraña Christ-ñum kamanatluklugu piqalħaniñ akisuruapayaaniñiñ Egypt-ñum, takku ukpıpağniqsuq Agaayyutmun akiliğniğnipluni sivuniksrami.²⁷ Ukpiqsriħkun Moses-ñum aullağviginiğaa Egypt iqsingitlugu Pharaoh-m qinnautaa. Aullaqtuq ilipluni qiñiqtuatun Agaayyutmik qiñiğnaitchuamik. Taamna qiñiqquraaq siimasraagıtiginiğaa.²⁸ Ukpiqsriħkun Moses-ñum inillanğniğaa niğıpağvıkaaq taiyuutiqaqtuaq Apqusraaqtitauħgimik. Ukpiğigaa Agaayyun uqağman iñuiħ tıgusritquplugich ipnaiyaat auñatnik siqıllautiksrañitñik tupqısa talunıñun. Agaayyutim ilaksiatqunğitchai piyaqqıuraumun Israel-aagmiut anayukħiħ.²⁹ Ukpiqsriħkun Israel-aagmiut ikaagniğaat tağıuq atıqaqtuaq Red Sea-mik palıumaruakun nunakuagmatun. Egypt-miut taatnatun ikaaqsağaluağniqsut, aglaan iluqatin ipiniqsut imikun.

³⁰ Ukpiqsriħkun Israel-aagmiut kaıvraagniğaiħ katchıñi Jericho-m tallimat malğunñi uvluni. Taatnağhutıñ katchıħ katagaalanıqsut.³¹ Ukpiqsriħkun Rahab akiısuk tukkuğiniğaat nalunaqtuakun takkuuqtıt. Taatnağhuni piyaqqunğitchuq piqatıgilugich Jericho-gmiut ukpiqsriñğitchuat Agaayyutmik.

³² Sumıksulıtai uqapsaagısivik? Pıvıkitchuq uqautıgağupkıħ Gideon, Barak-lu, Samson-lu, Jephthah-lu, David-lu, Samuel-lu, sivuniksriğirailu Agaayyutim.³³ Ukpiqsriħkun taıpkua akımaraqtu umialıñniñ, nalaunñarualıqıplutıñ, akuqtıuıplutıñ akiqsruutigıkkanañik Agaayyutim, umıtlaplugich qanıñıħ lion-nat,³⁴ qamıtlaplugu ikualapiagtuq ikniğ, annakhutıñ savıkpakun tuqputauħgımiñ, sayaitchuat sayaktusriplugich, sapığñaqsıplugich anıyalığmi akiilıtılasıplugich anıyaktıñıħ atlat nunat,³⁵ unniıñ ağnat akuqtıuıplutıñ tuqunaruamıknık anıtqıksıtaupmata. Atlat iñuiħ nanıtıtaunıqsut tuquħiñnağquhutıñ ayaklugu annağvıksraqtıñ, niğıugaqağhutıñ anıtqıħksrağmiknik nakuutluktuamun iñuuhığmun tuquanıkkumin.³⁶ Atlattuuq naglıksaaqmıñıqsut mıtautıgıtchiuplutıñ ipıgaqtuqsıuplutıñlı qıliğugıllı isıqtaupkağlugich,³⁷ uyagañıglu mıluqtuqsıuplutıñ, uluaqtuğlugich avıklugıllı, uuktuqaqsıuplutıñ, tuqputauplutıñ savıkpakun, qıpiplutıñ atnuğaqağhutıñ ipnaıħ aminıtñik tuttuħuraisalu, piıllıuqhutıñ, ilıuıllıqıtıtauplutıñ, atniaqsıuplutıñ,³⁸ qıpiplutıñ suvıksrılaami iñiğıñi, iñuunıaqhutıñ sisini nunamılu uyagağunımlı. Iñuiñ nunam nalıgingıtıħaiħ tamatkua!

³⁹ Iluqatij tamatkua ilisimariqaqtut naluppqinaigutriruat ukpiqsriligmiknik uqağillautaqhugich. Aglaan nalliat akuqtuinğitchuq iñuunjağmin Agaayyutim akiqsruutigikkanañik. ⁴⁰ Agaayyun sivunniutiqaqtuq nakuutluktumamik uvaptiknun, itna, taipchua naamasripkakkauruksraupmiut piqatigiluta tik-iñiaqaptigut anjaayquataanun Agaayyutim.

12

Agaayyun Aapakput

¹ Taipkunatitun ukpiqsriruaititun ilisimariqaqtuguttuq avatanjutriruanik uvaptiknik nuviyatun, aasriili tamatkua uqağilhiñaugaat ukpiqsriligput. Aqpaliutraqtitun piiqlugu unaviquatagikkanañi, ki, piigaglavut qilamipiaq killupayaat unaviquatagikkavut maliguta Atanigmik. Aqpaliutraqta iglutuiñikun tikiññialhanunaglaan kinilirviksrapta. ² Ataramik qiniqsimalakput Jesus aullağniiraalu naamasriraalu ukpiqsriligapta, [atakkii tunjaavigigaa Agaayyun iluqnaughuni]. Pisigiplugu quvianaqtuqaq akiliusriaksrani suksrağingitkaa kanjunaqtuqaq tuquhiq sannigutami. Aasriiñ aquvittuq Agaayyutim talippian tunjaanun anjalatchiqataupluni. ³ Jesus iglutuipmiñiqsuq qanusripayaaniñ akililiugutinjitñik killuliqirit. Isrummatigiraksrağigiksi Jesus piyuaqsugupsi taatnatun, mingugangitchumuusriili qapinasrirağangigisusri maliguahapsitiñ Christ-mik.

⁴ Killuqsauñ ayyauqtugaluagiksi, aglaan ayyauqtungitchiksi pigiitchuqaq tuquhapsitiñunaglaan. ⁵ Puuyuguknağiksi Agaayyutim pitchuksaagilha ilip-sitiñun itna liilaa uqağipmatun qitungamun, "Iğniin, suksrağiñğigñaqnağun nalgusruutaa Atangum unniin qapinasiañak iñiqtiqpatin.

⁶ Takku Atangum nalgusruğagigai tamatkua piqpagikkani, suli annauksraqhugich iñupayaat iğniğiliutikkani."

Proverbs 3:11, 12

⁷ Iglutuqtaksrağigiksi nalgusruutaa Agaayyutim. Anjalattağigaasri iğniğikkağmisun. Qanusriuva una iğniğuruuq aapauruum anasriñquqsatlaisaşa? ⁸ Agaayyutim iğniipayaq ataramik iñukkuksağniğaa taatnatun.

Ilipsi nalgusruqsimaitchupsi aapaiñapsisun ilumutun iğniğiliutipkaqsimaiñiqsusri ilaanun. ⁹ Uvvasuliuna, aapapta nunami nalgusruğaatigut aasriisuli uvagut kamagisuuplugich. Kamaksriruksrauruguttuq Aapanatnik irrutchipsa pitluglugu aapaptikniñ nunami, atakkii iñukkuksairuq uvaptiknik isruitchuamun iñuuligmun. ¹⁰ Sivikisuurami aapapta nalgusruğagigaatigut nalaunjanasrugikamitruñ. Aglaali Agaayyutim nalgusruğagigaatigut piññagviksraptiknun ipqiqatigisrukhuta injmisun. ¹¹ Iluqani nalgusruun quvianaitchuuruq atniğnaqmuiq. Aglaan aqunatigun nalunaiguuruq qanuq nalgusruun nakuutilaşa Agaayyutim qitungagikkanañinun, tupiksriiligmiktigun iñuguqtut atuitlasiruat nalaunjaruamik suli iñuuniaqtuat qiniñiñakun.

¹² Taamna pigilugu sayyiqsigin niviñasriruat argasri suli sayaitchuat niusri; qapinasiañasri. ¹³ Qaiqsisigin apqutiksrañat isigapsi. Aasriili sayaitlutinj ukpiqsriruait pisrulguitchuatun puukagumiñaitchut atniğutin, aglaan mamititaulutin sanjisiqtinñiaqtut.

Iisauttutit suli Kiliktutit

¹⁴ Qiniñiñiaqutrisitichi iñupayaanun, iluqnauqsimalusri Agaayyutmun. Iñuum iñuuniangitchuam taatnatun qiniñilasriyumiñaitchaa Ataniq. ¹⁵ Qaunatqiağigitchi kiñaunniñ iñuk suliquitksringiğñaqani iñuqaqutaaniñ Agaayyutim. Qaunagingitchupsi iñuich tikitpiaqtut akunnapsitiñun

miqutchisuuruat isrumagiilqisitlusri, atriplugu kanigruaq maqupkairuaq nauriamik. ¹⁶ Naagaunniin iñuk atlatuqtauviaqtuq agaayyaiaqtaitluni Esau-tun inilgaanomma. Esau tuniriruaq paitchaktaaksrautigaluaigmifnik anayukhiugimigun atautchimun niginiimun. ¹⁷ Iisimakkapsisun, aquvatigun Esau-ñum piñhiñaaguqamiun piññaaktaaksrautni itigauriruq. Satuqsagaluagaa qulvimigun aglaan Isaac isrummitqikkumiñañaniñiqisuuq.

¹⁸ Ilipsiasriin, tikisimaitchusri inigimun aksinñaitchuamun atriplugu inigiq atilik Sinai-mik. Israel-aagmiut imani qiniigniigaat inigiq ikualaruag iknigmik. Kiñuagun taqsiñiqisuuq anuqñigullapiaqhuni. ¹⁹ Taipkua iñuich tusraaniqsut qatrananik qalguqtautim suli nipitullapiaqtuanik nipinik katluktun. Tusraaruat iqsitchakpagitlutinj uqapsaaqtut nipimun uqautiliqungitlutinj. ²⁰ Agaayyutim tiliñigai, “Nigrutumunniin aksipaguu inigiq miñuqtukkauniaqtuq uyağanik.” Aglaan iñuich tatamiallaktut. ²¹ Inigim qiniqsalha tatamnallapiağataqtuq. Moses-unniin uqağniqsuuq, “Atqunallapiaq iqsitchakñuñu uuliksiruñu.” ²² Aglaan tikiññaniktusri Agaayyutim nayuutilhanun tikitmatun inigimun atilinjmun Zion-mik, suli nunaqqiqpananun iñuuruam Agaayyutim Jerusalem-mun pakmani ittuamun, suli israğulinun kisiññağumifñaitchuanun. ²³ Tikitchusri katiqpagviatnun anayukhiuplutinj iğniñinj Agaayyutim atinjich aglausimaruat pakmani. Utlautirusri Agaayyutmun atangatnunlu iñupayaat irrusriñitñunlu nalaunjaruat iñuich tuquruat naamasripkakkauplutinj pakmani. ²⁴ Utlatipmirusri Jesus-mun akunniğutauruamun aatchuqtuamun nutauruamik sivunniğutmik iñunun. Christ-ñum killuqsautaiquplugich iñuich maqipkağniğaa auni sannigutami. Aunja Abel-ñum tuqutauruag uqautilqahñaqtuq akisautmik, aglaan aunja Christ-ñum uqautilqatuuq natqigutriğimik.

²⁵ Naalağnisritchi Agaayyutmun uqaqtuamun ilipsitñun pakma. Ayaiñasri ilaanik taipkunaatitun Israel-aagmiutitun. Annagviksraiñniqsut anasriññuqsasquhiğmiñ ayaummitñikamiñ kiliktuqtauruamik ilinjitnik maani nunami. Agaayyutim anasriññutlullakkisigaatigut tunutkuptigu ilaa kilgityaqtigikkaqput qilañmiñ pakma. ²⁶ Inilgaan Agaayyutim iliqsraqtiñhiñağaa nuna uqaqami inigimi atilinjmi Sinai-mik, pakmaaglaan ilaa akiqsruqtuq nipliqhuni, “Atausripsaami iliqsraqtinniağaa nunañhiñaunğitchuaq aglaan taputiniaqmigigaptuuq qilak.” ²⁷ Taavruma uqałhum “atausripsaami” nalupqinaillapiağaa Agaayyutmun supayaaq iniqtağikkani atlanñuqtikisifiñiplugu. Aasriin kisiñni iliqsraqtitangitchuag itchumaagisipiaqtuq. ²⁸ Taatnağuta akuqtuñiaqtugut isruitchuamik kiñuniğimik iliqsraqtitangitchuamik Agaayyutim anayauqautaani. Aasriin quyyatigilakput Agaayyun savautilugu akuqtuyunağuta kamaksrihikun taluqsrihikunlu, ²⁹ atakkii Agaayyutigikkaqput suunğıirağatuuatun ikniqtun ittuq.

13

Aquiliich Alğaqsrutit

- ¹ Piqqakutitiichi ataramik aniqatigiilapsigun Christ-kun.
- ² Suksraingitchuksraurusu tukkuğinñahigmik takku ilanjich iñuich tuyuqmaiaqğniqsut israğulinik naluññaisa israğulqitilaanjitnik.
- ³ Itqumasrigik tamatkua isiqsivinjmiittuut isiqsivinjmiittatigipmatun ililugich, tamatkualu anallaqłuksiuruat nagliksaaqatigipmatun timipni ililugich.
- ⁴ Katchuusrimağiq kamakkutiqaqtuksrauruq akunğapsitñi. Ilaqatigiiksuaq

katchuusrimaliqtik ipqisittaksragigaak tuniqsimmatilutik avatmun. Agaayyutim atannigisigai atunim iñuich sayunaruatlu atlatuqtuatlu. ⁵ Kimmutiqatlusrunaqasri maninjmik, apaigilugu pigikkaqsi. Agaayyun nipliqsamaruq,

“Unitchumiñaitchikpiñ

unniñ suksraağumiñaitchikpiñ.”

Deuteronomy 31:6

⁶ Taatnamik nalupqisrunğitluta nipliñiñaurugut,

“Atanguruuq ikayuqtigigiga.

Iqsiyumiñaitchunja iñuum qanugaanajunniiñ.”

Psalms 118:6-7

⁷ Itqumasigik aňalatigikkasri uqautriruat ilipsitñun uqalhanik Agaayyutim. Ukpigutiqağitchi taipchunatitun iñuuniağimikni suli isrummatigilugu qanuq tuquhat. ⁸ Jesus Christ atlanjutlaitchuq ikpaksrağlu, uvlupaglu, taimunjal. ⁹ Iñunmun avallaktitnasri atlakaagjisiğun atlanaqtuanuplutinj ilisauttinjisiğun malingiquplusri Agaayyutim ilumutuulhanik. Nakuuruq sayyikkağupsi ukpiqsriłipsitñi Agaayyutim iñuaqquaağun; sayyigumiñaitchusri ukpiqsriłipsitñi maliktuñiagupsigik iñuuniaqutit tunillautilitigun niqinik. Tamatkua iñuuniaqutit tunillautilitigun anniqsautiginiañgitchaich iñuich iñuuniaqtuat tamatkunuuua. ¹⁰ Uvaguttuuq tunillautilitigutugut. Taamna Jesus tuquruuq sannigutami. Tuquhagun Jesus-ñum piliusriaqatugut. Aglaan agaayuliqsit savautrisugaqtuat ipqitchuami inimi maani nunami nigğivigitlaitchaat tunillautilitigikkaqput. [Taamna itnautauruuq, tamatkua anniqsukkauniruat tupiksriłigimiktigun iñuuniaqutinik piqataulguitchut uvaptikni.] ¹¹ Ukiuğagipman qaukiata agaayuliqsit qamunautiragigaa aňat nigrutit ipqinñiqsramun inimum tunillautilitigisaqğugich iñuich killuqsautaiquplugich, aasriiñ tuqunaruat nigrutit timinjich ikipkaqtitlugich silataani nullaaqtuğvium. ¹² Taatnatun Jesus-tuuq tuqupmiuq sannigutami silataani nunaaqçim, tunillautilitigisaqamijun auni iñuich killuqsautaiquplugich. ¹³ Taatnağutaasriiñ ilaanukta silataaniittuamun nunaaqçim, iğlutuutiqağuta iñuich nagğusruqpatigut pisigilugu ilaa. ¹⁴ Piitçhugut kiñunipiamik maani nunami, aglaan nigriuktugut kiñuniksramik isruitchuamik qilanjmi, aasriiñ utaaqçigikput ukpiqsriłikun. ¹⁵ Pisigilugu Jesus-ñum savaagikkana uvaptiknun, nanğaqsimaağlakput Agaayyun quyalugu atarallapiamik. Quyyativut asriağiksaatitun ittut aatchuutigikkavut Agaayyutmun tunillaqtuutigiqlugich. ¹⁶ Nakuurualiqisimaagitchi ikayuutilusri tamatkununa inuqsraqtuuanun. Taatnatchich qaisauruat Agaayyutim quyağillapiagai. ¹⁷ Tupigisigik iñuich aňalatigikkasri aňalatillusri ilinjitñun, atakkii kiggutiqaqtaksragigaat Agaayyun pisigilusri. Taatnaqhutin qanaksrirut iñuuniağłipsitñik. Tupigigupsigin savaaqçinj quviatchaugiutiginiağaat, aglaan sakiqniuqtitkupsigin piññaitigiyumiñaitchiksi. ¹⁸ Qauğrimmaagiuutilautaqatugut patchisaitchuamik iñuuniağlautağukhuta supayaakun. Taatnamik agaayutillanjiaqtitugut. ¹⁹ Suvaluk agaayutquğipsi utiqtitaułiksramnun ilipsitñun qilamipayaaq.

Agaayuliq

²⁰ Agaayuruna Agaayyutmun aatchuiruamun qinñuiññamik. Jesus tuqukami sannigutami kamañaqsipluni munaqsriğugtuq uvaptiknun, ipñaisun ittugaat, suli maqipkaqamijun auni nalupqinaañğiaa nutaaq isuksraitchuaq sivunniugutauruuq. Piqutigiqlugu taamna Agaayyun aňitqiksitchiruq atannaptiknik Jesus-mik tuqunaruaniñ. ²¹ Aasriiñ pakma Agaayyutim ikayuğlisituq pitlasilusri pisuğigikkanañnik supayaakun.

Savaglisuq ilipsitñi akuqtuyunaqtuamik inimiñun Jesus Christ-kun. Kamakkuṭiqag̃isigikput pakma qanapaglu. Amen.

Aqulliich Ilammiuḡutit

²² Aniqatiumaan, iniqsruaḡipsi naalaḡnitquplugich uqalitka pitchuk-saḡutauplugich ilipsitñun tuyuutigikkatka ukunani naitchuanı tuyuutini.

²³ İisimatquḡipsi aniqatigikkaqput Timothy patchisaiqsitaułhanik isiqtauviniñ. Aggipqauraqpan iluqanuk qiniḡiaḡisigipsi.

²⁴ Tuyuḡivut nayaanḡaḡmik iluqaisa analatigikkasri ukpiqtuanuruapayaatlu. Taapkua Italy-miñ piruat tuyuqmigaasri ilammiuḡutillautamik.

²⁵ Agaayyutimtuq tugluag̃lisi iluaqqutillautag̃migun.

James-ŋum Tuyuutai

¹ Uvaŋa James, savaktaa Agaayyutimlu Jesus Christ Atanġuruamlu. Tuyuq-tuŋa nayaanŋaġmik iluqaitŋun siaminŋaruanun ukpiqtuanun nanipayaaq.

Ukpigunlu Puqiuŋlu

² Aniqatiumaan, atlakaagiiċ uuktuagutit tikitpasi quviatchaugillapiaġitċi. ³ Iisimagiksi ukpiqsriiġiqsi uuktuakkaupman sivutmuulgusriġlaaġaġigaa. ⁴ Sivutmuulgulhum savaani pianikpagu ilipsi piġuqniaqtusriġ naamapmilusilū, susruksiungigusriġlu. ⁵ Nalliġisi kanġiqsimaitkumi suvaata uuktuaqsiuti-laagmiñik, ki, inġiġliuŋ Agaayyun isumattutmik qaitchiyumaruaq inūpayaanun iġlikkuttutaitluni suli suakatautaitluniġlu. ⁶⁻⁷ Taamna iñuk inġisruġli arguaqgutaġiġlu. Ilaa inġisruġumi aasiñ ukpiqsriŋitċhumi Agaayyutmik akuqtuyumiñaitċhuq isumatulġmik atanġiñi. Iñuk nalupqisuktuaq atriqatqut qalatchiqsuatun taġiumi—qunmukpuuq atmukpuuq. ⁸ Taamna iñuk sivunnilguitċhuaq tuniqsamaruanuŋitċhuq suraġalipayaagmiñi.

Inuqsriuqtuatlu Inuqsriuŋitċhuatlu

⁹ Ilaippauraq mattumani nunami quviasuktuksrauruq Agaayyutim kamanaqsipkaqmani, ¹⁰ suli inuqsriuŋitċhuaq quviasullapiaġli Agaayyutim atċhiksipkaqmani. Inuqsriuŋitċhuaq tunŋaviqatuaq umialgutmiñun nau-riatun ittuq; ¹¹ Upiŋgaami uunaqtaqman siqinġum pannaqġukkai ivgich. Nauriat katakċhutin, qiñiyunaġaluaqtuat piunġiġaqtut. Taitŋatun umialik tuqul-liñiaqtuq inūuŋuraġniallaġmi.

Uuktuqaqsiuġlu Anġisaaqsiuġlu

¹² Quvianamiuruq iñuk malinŋuġutranġitċhuaq uuktuqaqsiukami atakkii payanaittuniġumi akuqtuigisuruq akiññaktaksraġmiñik inūuġmik Agaayyutim akiqsruuttutaanik piqpagirimiñun. ¹³ Kisupayaq anġisaaqsiukami taavrumuuna uuktuqaqsiuġkun patchisigiraksraġinġitċhaa Agaayyun itnaġuni, “Uvaŋa anġisaaqsiuruŋa Agaayyutmiñ.” Agaayyutim killukuqaqtaŋitċhuam anġisaaqsiuġtaatigut killuqsaquluta. Agaayyun-unniiñ anġisaaqsiukami malinŋuġutratlaitċhuq. ¹⁴ Aglaan kisupayaq anġisaaqsiuraqtuq kaviuġuksaaqtaukami napitaukamilu kimmutmiiñun. ¹⁵ Tarra, inūuum kimmutmii pigiitċhuam killuliqisupkaġaa, aasiñ ilaan killuqsautaan tikiutiplugu tuqulġmun. Taatnañhaiŋa ittuq.

¹⁶ Kimun killukuqaqsiuġtaqasi, aniqatiumaan piqpagikkamaan! Agaayyun patchisiginasiuŋ anġisaaqsiuġgupsi. ¹⁷ Iluqani nakuuruapayaq pakmakŋaqtauruq Agaayyutmiñ. Ilaa simmiqsaġumiñaitċhuq taġġatun siqinġi nipipman. Agaayyun anġisaaqsiuġtaatċhuq uvaptiktun, aglaan inūuich simmiqsaqtut payanċhutin. ¹⁸ Pisulġmigun Agaayyutim nutaagūqtitkaatigut uqalġkun ilumutuuruakun sivullitqupluta akunġatni inūqtaġikkani, iluqnaqċhuta qaisimaruaguut Agaayyutmun.

Naalaġniruatu Tupiksriuruatu

¹⁹ Isummatigilugu una, piqpagiplusi aniqatiumaan, kisupayaq ataramik itqanañli naalaġniġksraġmiñun uqaqpanġiksraġmiñunlu qinnaktanġiksraġmiñunlu. ²⁰ Atakkii iñuk qinnaktaqami savakkumiñaitċhuq nalaunŋaruamik pisulhani Agaayyutim. ²¹ Taatnamik piqsillapiaġlugu iluqaan nalaunŋaitċhuaq. Aglaan atċiġikun uqaġha Agaayyutim akuqtuġlugu inillakkaŋa uummatipsitŋun. Ilaan uqaġhan anniqsutlagaatin.

²² Tusaalhiñaqasi Agaayyutim uqalhiñik aglaan tupigilugich. Ukpicsaqasi ilipsitñik naalañiñhiñahikun. ²³ Atakkii kisupayaaq naalañiñhiñaqtuag Agaayyutim uqalhiñik aasiñ tupiksriñitluni iñuktun taggaqtuuraaquatun ittuq qiniñiqtuaghuni inmiñun. ²⁴ Qiniñiqtuagqaaghuni inmiñun aullaqamiasiiñ piigugagigaa qanuq qiniñiaqtilaani. ²⁵ Agaayyutim uqalha nalaunñaruag maligutaksrauruq. Tupiksriñi taavrumiña maligutaksramik patchisaigutauruq. Inuum pakkiagituiñaqamiñ—piiguqtasunjaqnagu tusaakkani aglaan atuqlugu—taamna iñuk quviasukkisiruq surağalipayaağmiñi.

²⁶ Kisupayaaq ukpiqtuanunyasugigumi aňalalğuitñamiñ uqani ilaa sagluqsruutiruq inmiñik, ukpiqtuanunjanuruq. ²⁷ Agaayyutim Aapauruam uqautigaatigut qanuq ukpiksriñuam iñuunialiksraña ittuksrautillaanjanik, ikayugilugich ikayuqnaqtuat ilaippauraqtuummaisa uilğagnaqtuummaisalu, suliqanagiluni inmiñik ilitqusiqaliksrağmiñiñ ukpiksriñiñikun.

2

Irrutriñasi Iñuñnik Atlakaagiiqlugich

¹ Aniqatiumaan, ukpiksrikapsi Jesus Christ-mik kamanaqtuamik irrutriñasi iñuñnik atlakaagiiqlugich qiniñhiñanjanatigun. ² Uvvaasiñ una atrikusaun, Ukuagguuq iññuk, ilaqataa inuqsriuninñiqsuq ilaqataasrii inuqsriughuni. Taamnaguuq inuqsriunitchuaq atnugaallauqaghuni qitigigituqamiuq kaviqsamik, taamnaliasiñ inuqsriuqtuag atnugaagiiñitluni. Taamna atnugaallaulik isigñiqpan katimapkagusi, ³ ilipsiasiiñ irrutillaugluglu itnağayağiksi, “Aquppiutallauguvva aquvirviksran.” Aasiñ inuqsriuqtuag isiqñiqpan, ilipsi nipliutiruglu, “Qikağiñ tavrani, naağaqaa talum saniğaañi ayapigvijnurağiñ.” ⁴ Taatnağupsi tavra atlakaagiiksitağisi iñuich isummatipsitni naliqlugich iñuich inmiguugituqaghusikii. ⁵ Naalañnisitchi, aniqatiumaan piqpaknaqtuasii! Agaayyun piksraqtaaqtuq ilaippauranik mattumani nunami ukpiksriñilapiaquplugich ilitchuğipkaiqtuqplugich agaayyutitnajaqtuauruamik iñuuhigmik, amii? Ilaan akiqsruutiginigaa tamatkununa piqpagirimiiñun, amii? ⁶ Inuqsriunitchuat ataramik suksrağinijkaat inuqsriuqtuag. Taatniittusi. Inuqsriunitchuat ihuñliuqtitkaasi, amii? Tamatkua tikiutipkaqtağaañi uqaqsittaagvinmun, amii? ⁷ Ilipsi pigigaasi Christ, aglaan inuqsriunitchuat Christ-ñun atqa uqautigirağigaat pigiiñiluglu, amii?

⁸ Atuğniğupkich Agaayyutim uqalhiñi aglausimaruat itna: “Piqpagilugu iñuuniatin ililugu iliptun.” Taatnağupsi pillautagisirusi. ⁹ Ilipsi irrutrigupsi iñuñnik atlakaagiiksillugich qiniñhiñanjanatigun killuqsagtusitavra, taavrumuuna patchisiñiktusi maligutaksraq navikapsiñ. ¹⁰ Kisupayaaq navigigumi atautchimik tillitmik taamna patchisauruq navgipmatun iluqaanik maligutaksramik. ¹¹ Agaayyun nipliqsuq, “Sayunayumiñaitchutin” nipliqhunisuli, “Iñuağumiñaitchutin.” Taatnamik sayunanjitkaluağuvich aglaan iñuağuvich navuiriğumiutin. ¹² Taatnamik iñuuniatitchi tuvrağlugu maligutaksraq patchisaigutiksrauruag ilipsitñik, ilisimalugu Agaayyutmun atanniqsuqtilaaptiknik taavrumuuna tillisikun. ¹³ Agaayyun atanniqsuigaqsigumi inupayaanik ilaan anasriñnuqsagisigai nagliktaiguni nagliktaichuat atlanik, aglaan nagligigisigai nagliktaqtuat. Agaayyutim nagliktanja nakuutlukkisiruq ataniliksranjaniiñ.

14 Aniqatiumaan, iñuk nipliğumi ukpiqsrisiqagñiluni qñiñqitmiñagulu ikayuiñksrağmigun atlanik, ukpiqsriñha suuyumiñaitchuq, amii? Taatnatchim ukpiqsriñhum anniqsuğumiñaitchaa. 15 Uvvauna atrikusaun aniqatigiisigun atnuğaaksrailliuqtuanik niqiksrailliuqtuaniglu, 16 ilapsiliasiiñ uqautillautagñiqpagich itna, “İñuuniurallautagıtchi, qiqisiasuñaqasi, nigillautagmilusi,” aatchuuraqmiñagillu inuğikkanjñik –taatnasıq ukpiqsrisaupiaqpa? Tavra sumun itpa? 17 Ukpiqsrisiqahñañtaquni savaaqagmiñanılı taamna ukpiqsrisaunıllapiaqtuq. Taatnasrıq ukpiqsriñiq suksraıtchuq, iñuktun tuqunaruatun ittuq.

18 Uvvasuli atla iñuk nipliğaqtuq akikñaqtuıpluni, “Aa, ilvich ukpiqsrisiqagtutin aglaali vvaña savaaqagtuna.” Kiikaa, ilitchuğipkanña ukpiqsrisipnik savaaqatłaitchuanik aglaan urriqsutlasigikpiñ ukpiqsrisimnik savaaqagtitamnik. 19 İl vich ukpigiviuñ Agaayyutim atausiutilaaña? Aarigaa, nakuullapiaqtuq! Uvva tuunğaiç ukpigipmigaat taamna–iqsilıqpaıtłutin uullıllagaluaqtut, aglaan anniqsunjtmiut. 20 İlitchuğiraksrağigıñ kanıqsımaitchuatiin, ukpiqsriñiq savaaqanjtkumi suuyumiñaitchuq. 21 Kiata, isummatigillaksaglakput sıvulliagıkkaput Abraham: Agaayyutim nalaunñasıpkakkaña savaaqahagun. Abraham-li qñiñqitkaa ukpiqsriñi inıllakamıuñ iğñiñi Isaac tunıllagvinmun tuqquıtasıplugu. 22 Tavra ilitchigıñi una: ukpiqsriñıglu savaaqalıglu tuglılııturuk. Abraham-ñum tupigipmagu Agaayyun nalupqınaıgñıgaa ukpiqsriñıqapiaqtılaaña. 23 Pakma ilitchuğigikput uqathan Agaayyutim ilumutuıña nipliıttutaupman, “Abraham ukpigıplugu Agaayyun aasıılı tupiksripan Agaayyutim nalaunñasıpkagaa.” Taatnaçhuni taiyuutiqaqtuq İlauraanjanik Agaayyutim. 24 Kanıqsıgikput una, iñuk nalaunñasıpkakkautılaaña Agaayyutmi ukpiqsriñi qñiñqitnamıuñ surağalıpayaagmigun, ukpigutiqahñañakuñjitchuaq. 25 Aasıisuli, Rahab-ñum akiisuruam takkuuqtıt tukkuqaqtınamıgıç atlakun tumıkun annaktıtkai. Taatnaanikman nalaunñasıpkakkauruq Agaayyutmi quyalitñikhuni Agaayyutmik. 26 Tarra ilitchuğigikput una, İñuum ukpiqsriñha suuyumiñaitchuq savaaqaqtinısuagumıuñ; ittuq tuqunaruatun irrusrıq piınjanikman timimiñ.

3

Uqam İrrusia

1 İlauraamaan, iñugiaktuasii ilısautrauniasuñaqasi pivıksrağalıuğupsı. Atakñi Agaayyutim uvagut ilısautrauruani atannıgısıgaatıgıt pitluglugu atlanıı. 2 İluqata kinnıqıraqtugut atlaakağıikun. İñuk kinnıqırağanjıñıami surağalıpayaagmigun taamna quyalitñıktuq Agaayyutmik. Taavruma iñuum analatlagaa timini iluqaan. 3 Uvvaıkuua atrikusautit, İñuum analarırtuchıgumıuñ qunñıç qanıñısıgıuñ taavruma analatlagaa iluqaan. 4 Umıaqpaıtsulu analatçıgaqtut mikıruuramıñ aquutmiñ ıgılgıvıgısukkañagun aquttım. 5 Taatnatuntuuq uqag, mikıgaluaçhuni timimi aglaan uqavıgaaqpaırağaqtuq. Uvvasulıuna, İknıñuluuram iknaktıttağıgaa nuna napaqtuqtuummaan. 6 Uqapput taavrumatun ikniqtun ittuq. Uqag mikıgaluaçhuni saqvıutrırıuq isummatıpayaanik pigııtchuanik iñuum pigıkkanjıñik ummatmiñi. Uqalıpayaapta pigııtchuat qılhuqtağagıgaa piqatıgıñıq akunğatni iñuıç, tuunğaumkii taatnaqtıluta. 7 İñuıç taimakñaaglaan nuıyuiqsıraqtut atlaakağıñik nigrutinik: anñutinıglu tıñmıanıglu paamğıqtuanıglu tağıum anñutaiñıglu. 8 Aglaan iñupayaam analalğuitkaa uqanı. Uqag analatçuğnaitchuq. İñupayaam isummataa

immaukkaqtuq iñugiaktuanik pigiitichuanik isummatinik, iluliktun immaukkaqtuq tuqunamik. ⁹ Uqaptiknik quyaragigikput Ataniqput Aapagikkaqput sulipsuuq uqaptiknik uqamaqluutigivut iñuuniaqatiuvut iñiqtañaruat Agaayyutim atrinatan. ¹⁰ Taavrumakña atautchimiñ qanigmiñ quyaliq naagaqaa uqapiluliq aniraqtuq. Ilauraamaan, kisimi quyaliq aniragaqtuksrauruq. ¹¹ Uvvasuli atrikusautik ukuak, imillautaglu imigiñlaglu atautchimiñ suvlikkumiñaitchuk. ¹² Taatnatuntuuq nunanjagich nauriyumiñaitchut paunganik, naagaunniñ uqpiich nauriyumiñaitchut aqpiñnik. Tarakña iñichuñgigikput una, kisimi quyaliq aniragaqtuksrauruq qanigmiñ.

Puqiuñ Pakmakñaqtauruuq

¹³ Akunnapsitiñ-samma piqapqakiaq kanjiqsimaagikkasugirumamik? Taatnatchimik iñuñmik piqapqan, kiikaa urriqsuutigiliuñ kanjisiqsiaqtilaani suragañipayaagmiguñ iñuuniallataligmgunlu. ¹⁴ Aglaan piqaqtsu uumiksriñigmik ilipsitiñ killuqsriñigmiglu kamanagnañigmiglu. Piqagupsi taatnatchiñnik kamasaağutiginagu kanjiqsimaliqsi atakkii taatnagupsi akikñjaqtugiksi ilumutuupluni ittuuq. ¹⁵ Taatnasiq isumatuliq pakmakñaqtaunitchuq aglaan iñukmitñaqtauruq, agaayyutiñjaqtaunitchuq, tuungañjaqtauruq. ¹⁶ Ukpiqsriñruat killuqçutipmata avatmun kamasaağutigiplugulu isumatuliqtiñ, sanmisiñiq atlakaagisigun ittaqtuq. ¹⁷ Aglaan iñuk isumatuliqmik pakmakñaqtamik piqaqtuuq ipqitçuq, qinuisaagunnaqmipuniñ, agganjaitmipuniñ, uqautisugnaqmiiq; ilunñktaupmipuni, aasiñ iñuich ikayuusiaqagvigiplugu; tunñaviupluni ukpiññaqtaunitchuq. ¹⁸ Kiisaimmalu qinuisitçhiñiaqtuat ukpiqsriñruanik quviagigisivaat iñuuch taatnasiq quyalisauruq Agaayyutmun, atriługich nautçhiñrit quviasuutiqaqtuat katittagmiknik.

4

Iłannaqaliq Nunam Iñuñnik

¹ Suvaatakiq qinigağivisi uqaalplusiñ avatmun? Atakkii ataramik piññanñiaqhusi sunik pigiyumiñaisapsitiñnik. Taatnagupsi pisuiqsimayumiñaitchusi, aasiñ sanmisiñiq itçhağatağisiruq. ² Kimmutiqaqhusi pisuiqsimanjitiñapsi iñuuaqtuguktitkaasi. Killuqsriplusi sutigun aglaan piññaktaaqanjiñapsi uqaalpakagaasi qiniqtitlusilu. Naagauvva suqanjitchusi atakkii injqsruñitlusi Agaayyutmiñ. ³ Injqsruurağniñallapsi sumik akuqtuññaitmisi killukun isumatiqaqhusikii. Suli akuqtuğumakqaasi injqsrukun atuğniññiaqçuglu inmiguuğniñaispitñun. ⁴ Ukpiqsriñit! Sayunaruagtitud, ilipsi iñuunianjitchusi tuvraçluglu iñuuniaqurrutaa Agaayyutim! Naagauvva kimigiplugu iñuich ilitqusigiññhat taavrumuuna Agaayyun uumigigiksi. Kanjiqsimaapqisiuñ taamna? Kisupayaaq taatnamik kimmutiqaqami ilitqusigiñigmik Agaayyutmun akililiutiraqtuq. ⁵ Isumavisi tanjigilugich aglausimaruat injłgaanmma itna, "Ipqitçhuq Irrusriq Agaayyutim iñiñgaa uvaptiknun, taavruma siqñagipluta pigitqupluta Agaayyutmun kisanun"? ⁶ Aglaan Agaayyutim iħaqqutaa kamanatluktuuq taavrumakña siqñaktamiñ sayyiraqtuq uvaptiknik akimmataupluni kamagiagutiñigmiñ. Taatnamik Agaayyutim uqagikkanjani aglausimaruq, "Agaayyutim akililiqsimagai tamatkua kamagiagutiruat inmiknik, aglaan qaitçhiraqtuq iħaqqutmik tamatkuniña atçhiksuanik sivağagmiñi."

7 Taatnamik iluqnaugusi qaillusi Agaayyutmun. Ayyauglugu tuunga q anjusaqaqsu ilipsitni qimakkumaugli ilipsitni. 8 Qallilaagusi Agaayyutmun ilaaptuug ilipsitniun qallilaagisipmiuq. Ukpigsrirusaii, Agaayyutim killuqsautisi piiqpagich tavra ipqigai isummatisi salummaqmiplugu iinuuniahqisi. Agaayyun taatnaqqan ilipsi savautitlasitqikkiksi iluqnaullapiagusi. Ukpinqnaqtuanunjaigtichi. 9 Ihuilliugutigilugich iinuuniahqikkasi, nunuuragilugich qulvilusiunniin. Quvianniuhqisi simmiqsillugu alianamun. 10 Itqagilugu, Agaayyutim nayuutiha nanipayaag ittuq. Agaayyutimli kamanaqspikagumagaasi atchikkupsi.

Kiliktuun Qanuqinniragaqtitchiikun Aniqatmik

11 Ilauraamaan, sanurrutinaigtichi avatmun. Atakkii kiñaliqaa uqautiksrikami akiknaqlugu aniqatni naipigtuplunilu ilaanik, taamna ilumun uqautiksriraqtuq akiknaqlugu Agaayyutim maligutaksraña. Taatnasiq iñuk tupiksritaitchuq Agaayyutim maligutaksrañanik atakkii ilisimatlukkasunjaqtuq Agaayyutimni taatnaqami. Taimmaasiin ilipsi, nagguksrihapsigun maligutaksramik atuirangiqsaqhusi taavrumina aglaan ataniguqtaqtusi. 12 Aglaan iñuich tupiksriuksraurut Agaayyutim. Ilaa kisimi maligutaksramik iñiqsiruuq, sulii ilaa kisimi atanguruq sanjiaqahuni anniqsuitlapluni naagaqaa piyaqquittlapluni. Kisuunasugivichmi ataniguqtaqavich ilipnik iñuunaaqatiupnun?

Kiliktuun Uqavigaagnikun

13 Atanii nipliqsuasii, “Uvlupak naagaqaa uvlaakun nunaqqimukkisirugut. Tavrani ittuallakkisirugut ukiumi tauqsigñiaquta maniññanjiagaqsilutaasiin.” 14 Ilisimanjtkaluaqiksiunniin uvlaakuksraq! Iñuuhqisi suuva? Ittuq puyulhiñatun. Sagvillakkaluaqami mikiruurami apyuillagaqtuq. 15 Aglaan itnaqtuksragaluaqtuasii, “Pisuhigikpauñ Atangum iñuugisirugut aasiin savaqsiluta sunik.” 16 Aglaan uqaviutiqagtusi ilipsitnik nalupqisunjitpaitlusikii. Tamanna uqaviutipayaaq pigitchuq. 17 Iñuun ilisimagaluaqlugu atugaksrani nakuuruuq aasiin atunjitñamiñ killuqsaptapiaqtuq.

5

Kiliktuun Umialijmun

1 Atanii, inuqsriunjtchuasii! Alianniugitichi immakii ihuilliugutiksirat tikitchagumarut ilipsitniun. 2 Umialgutisi suksraungiqhutinj piungiqsut, qupilgut nigigaich atnugaallausi. 3 Maniutisi kaviqsaat qatiqtaatlu qaliqtut. Taavruma qalhum ilitchuqipkaqaa atuiñgihqisi umialgutipsitnik ikayuutiginjilugich inuqsraliugtuun. Siqñatuakipsi suungiqsinniaqmigaasi atriplugu ikniq. Atakkii tutquqsituñiaqtusi umialgutinin isuanunaglaan iñuuniahqisi. 4 Akiliqsuuranjmitigisi savaktisi. Akiññaktaaksrañajich nigiuqkkanjich ilinjitniun qaitlaitmigisi. Tusaasigiq uqaallatinjch akiknaqhusi! Savaktisi kappianapmata Atanguruamun Sanjipayaqaqtuamun tusaaragigai aasiin ikayuqilugich. 5 Inuqsriunjtchuasii, nunami quviasuutigilhiñagisi umialgutisi, aliasunjaagusi inuqsriusunjaqasi. Iñuuniahqisitni igliktuarusi quyalplugu kisan kimmutigikkaqsi. Taatnahapsigun ilapsaagaqigisi akiknautiksrat ilipsitniun uvluani atanniuviksram, atriplugich qunñjch uqsraqsaqmata tuqquutchiñksram uvluun. 6 Suksraungiqsusri iñuuaqtuqmisi nalaunjaruamik iñunmik, aasiin ilaan akitnaqtunjmigaasi.

Anuqsrutiġlu Agaayutiġlu

⁷ Ilauraamaanj, taatnamik anuqsrusiġli Agaayyutim Atanġuruam agġiġksrananaglaan. Atrikusautim uuma kanġiqsipkaġisigaasi: Kiñaliqaa asiagñaġukami utaqqiragigaa upiñgaallapiaq. Taimmaasiñ siqinġum siġamlu naupkaqmagich asiagñaqasiraqtuq. Taatna iñuk asirriruksramun utaqqiraqtuq nikasunaiqhuni. ⁸ Taatnatuntuuq ilipsi anuqsrusiġli. Nikatchautinagu niġiugaqsi, Atanġuruam agġiġksrana qalliuraaqmpikaqġlu. ⁹ Ilauraamaanj! Uqapilutinasu avatmun, Agaayyutimli atanniqsunjitchumagaasi. Atanji, Agaayyun atanniqsuqti tikiyasiuraqtuq. ¹⁰ Ilauraamaanj, ilisaġitchi sivuniksriqiriniñ qanuq iġlutuiħhatnik sakiqnamik iġlutuitlasilusi anuqsrusiġli. Ilinjittuuq tiliraurut uqaqtiksrauplutinj Agaayyutmun. ¹¹ Uqautigiragigivut iñuich quvianaqġgich iġlutuiruat anuqsrusiġlutinj. Itqagilugu Job, iñuuniaqami tuniqsimaruq Agaayyutmun anuqsrusiġli. Taatnatuntuuq sivulliapta qinġiqnaqtitkaat uvaptiknun iñuuniaħhatigun tuqulħhatigunlu Agaayyutim ilunġuktaqatilaana nagliksrisilaanalu ilinjittun. Taamna ilisimagikput.

¹² Uvvasuliuna ilauramaanj, akiqsrugupsi sumik kiikaa uqaġikkapsiksun atuq-siun. Ataramik uqaġusi ilumutuuruamik. Supayaamik uqaġupsi saglusunjaqasi. Taatnatjiktupsi Agaayyutim atanniqsisipiagaasi.

¹³ Kisupayaaq akunnapsitni iluiliġumi ki agaayuli. Kisupayaaq quvia-sukkumi atuġli quyyatinik. ¹⁴ Kisupayaaq akunnapsitni atniġnaġumi tuqulwiġi qaukħinjittik ukpiqtuanjuruat. Ilinjisaasiñ inġisruutilitruq uqsruglugulu atqagan Atanġuruam. ¹⁵ Atniġnaqtuaq una iluaqsikkaugisiruq inġisruqpata ukpiqsrirħkun. Atanġum iluaqsipkaġisigaa. Aasiisuli taamna atniġnaqtuaq killuqsaġniqpan Agaayyutim natqigutigisipmigaa. ¹⁶ Taatnamik, quliagisigik killuqsautisi inġisruutilisilu avatmun; taavruma mamittkisigaasi. Iñuk atuiruq quyalisauruamik Agaayyutmun inġisruqami inġisruħha savaaqatlapiaqtuq. ¹⁷ Itqagilugu Elijah! Ilaaptuuq iñugaluaq uvaptiktun aasiñ inuqsrqaami inġisruqtuksrauruqtuuq kisupayaatun. Inġisruqman Agaayyutmun sialuqunjitlugulu, sialunjtchuq nunami ukiuni pinasuni avvaġmik ilaplugich. ¹⁸ Aasiñ aquagun inġisruqman Agaayyutmun sialuquplugulu sialulgitchuq, nuna nauritqiaqsilgitchuq. Taatnatuntuuq Agaayyutim ikayugukkaatigut.

¹⁹ Ilauraamaanj, ilari tupiksriñaiqpan ilumutuulħgmik aasiñ ukpiqsriruam ikayuqpaanj tupiksritqitlasipkaġlugulu Agaayyutmik, ²⁰ iljtchuġiyumausi uumuuna, taavruma ukpiqsriruam ikayuġumij piqataunjaqsuaq Agaayyutmi utiqtitkisigaa tupiksriñaiġaluħhaniñ Agaayyutmik. Taatnatun ikayuġaa iñuuyumalitqiksitlugulu iñuulħgmik agaayyutitnaqtauruamik. Aasiñ Agaayyun natqigutrigisiruq iñuġiallapiaqtuanik killuqsautinik.

Peter-m Sivulliich Tuyuutai

¹ Uvaŋa Peter. Uqqiraqtigigaana Jesus Christ-ŋum. Aglakturja uku-niŋa tuyuutiniŋ piksraqtaaniŋun Agaayyutim unjutauplutiŋ siamittuanun iluqaani Pontus-mi, Galatia-milu, Cappadocia-milu, Asia-milu, Bithynia-milu, ² piksraqtaaniŋun maligutlugu sivunniutni ilisimaplugich Agaayyutim Aapauruam, ipqiqsakkanjiiŋun Ippitichuam Irrutchim tupiksritquplugich Je-sus Christ-mik siqillaqtitquplugillu aunaŋun. Ihuuqquataa qiiŋiŋiŋanalu nau-saiŋaŋlik ilipsitiŋi.

Iŋuuruuq Niŋiugaaq

³ Quyyan illi Agaayyutmun Aapananun Atannapta Jesus Christ. Iŋunŋuktaqpaligmigun anitqiksitkaatigut iŋuuruamun niŋiugamun aŋitqilhaŋun Jesus Christ tuquliŋmiŋ ⁴ suli paitchaktaaksrautmun piungiqsaŋgitchuamun pigiirrutaitchuamunlu unniŋ piunganŋitchuamun. Ilaan qaunagigaa piksraqsi qilaŋmi. ⁵ Ilipsi qaunagikkaurusri saŋŋiaŋun Agaayyutim pisigiplugu ukpiqsriŋiqsi anniqsuŋiamun sagviŋiaqtuamun aqulligmi piviŋmi. ⁶ Taamna pisigilugu quviasrugitchi, pakma sivikitchuami nagliksaaqtaullakkaluaqtusri atlakaagiisigun uuktuagutitigun. ⁷ Tamatkunuuna uuktuagutitigun ukpiqsriŋiqsi uuktuakkauruq iglutuitlapmaŋan. Manik kaviqsaaq piungigaqtuag uuktuaguugaat iknuni, taatnantuuq ukpiqsriŋiqsi akisuranaŋutluktuaq kaviqsamiŋ manijmiŋuuktuakkauruksrauruq. Ukpiqsriŋiqsi ilumutuukpan akuqtuigisirusri nangautmik kamanautmik kamagikkauŋigmiŋlu sagviŋataqpan Jesus Christ. ⁸ Qiiŋiqsimaitchalaŋaŋan piqpagigiksi. Pakmaunniŋ qiiŋiŋitchaluaŋlugu ukpiŋigiksi quviasrullapiaqhusri quvianaqpaaramik uqagilgunaitchuamik. ⁹ Takku ilisimarusri aatchuusriagiŋiaqtilaŋapsitiŋik annautiksraŋanik iŋuutchipi, taŋjutaulumu ukpiŋigkapsitiŋun. ¹⁰ Sivuniksriqirit uqaqtuak Agaayyutim ihuuqqutrisaanik aatchuusriagikkapsitiŋik pakaaqallapiaqmiut ilitchuŋiaŋlugu. ¹¹ Tarra Irrusrian Christ-ŋum taimani uqaqtimatiŋ nagliksaaliŋksraŋanik Christ-ŋum suli kamanautmik tikitchuksramik aquagun nagliksaahan, ilinŋich ilitchuŋisullapiaqtut qakugun naagaqaa qanuq atuamaniaqtilaŋanik. ¹² Agaayyutim ilitchuŋipkaŋniŋai savautriŋgisilaŋat inŋimiknik aglaan ilipsitiŋik. Tamanna tusraayugaaŋigksuag pakma uqautauruq ilipsitiŋun taipchunuuna quliaqtuagikkaŋatigun tumigiplugu Ippitichuag Irrusriq tuyuuruuq qilaŋmiŋ; israŋulgitunniŋ inuŋrugipmigaat kaŋiqsisuklugu tamanna.

Iŋuuniaŋiksraq Ippqilluni

¹³ Taatnamik paqnammaagiksilugich isrummatisri, qaugrimmaagikkitchi niŋiugusri ihuuqqutrisaanik qaisaugisiruamik ilipsitiŋun sagviŋataqpan Jesus Christ. ¹⁴ Atrilugu tupiktauruag ililgaag, atrinuniasruŋaqasri pigiitchu-aun kimmutiqaguullapsitiŋun iŋuuniaqapsi nalunŋapsi tusraayugaaŋigksuamik. ¹⁵ Aglaan iŋuuniaŋitchi ipqillusri iŋuuniaŋapsitiŋi atrilugu ilaa tuŋluŋtigikkaqsi ipqitichuag killuqsautaitlunilu. ¹⁶ Atakkii Agaayyutim uqahani aglausi-maruq itna, "Ippitichusraurusri, takku uvaŋa ipqitichuanuruŋa." ¹⁷ Aasrii agaayukapsi Agaayyutmun taisuugiksi Aapanik atanniisuuruamik inuŋnik atlaakaagiisitasuŋaqnagich savaŋjisigun. Iŋuuniaŋitchi taluqsriŋikun ilaanik irvigiuraallaŋhani marruma nunam. ¹⁸ Ilisimagiksi tasukkauŋiqsi taŋjiŋilaaniŋ iŋuuniaŋhatniŋ sivulliapsi. Tasukkaunŋitichusri piungigaqtuatiŋun sutigun, ami

manikon qatigtaakun unniiñ kaviqsaakun, ¹⁹ aglaan akisuruakun aunjagun Christ-ŋum [tunillaqtaauruam] ipnaiyaatun patchisaitchuatun taqsraqtaitchuatunlu. ²⁰ Ilaa piksraqtaanuruuq iñigaluaqnagu nuna, aglaan sagvikkauruq makunani aqulligñi pivinñi pisigiplusri. ²¹ Christ-kun ukpigigiksi Agaayyutun anjpkairuaq ilaanik tuqugimiñ qaitchiplugu kamanautmik, ukpiqsritquplusri nigiuagaqapulusri lu Agaayyutmik.

²² Pakmaasriiñ ipqisitnapsiun iñuusriqsi tupiksriñkun ilumutuuruamik tumigiplugu Ipqitchuaq Irrusriq piqpaksrilasrusri aniqatiupsitñik. Taatnamik piqpakkusitritchi piliqillapiagusri [ipqitchuamiñ] uummatmiñ. ²³ Qitungagiliutigaasri Agaayyutim tuqutlaitchuam anitqiksimakapsi nautchiaksrakuungitchuaq piungigaktuakun aglaan piungigangitchuakun, ami uqalħagun Agaayyutim iñuuruakunlu isukitlaitchuakunlu. ²⁴ Takku Agaayyutim uqalħa aglausimaruq, itna, “Inupayaaq atrigaqtuq ivigauramik,

suli iluqani kamanautaa iñuum atrigaqtuq naurianatun ivgum.

Ivik pannaqlugaqtuq, aasrii nauriaq katakhuni piigaktuq.

²⁵ Aglaan uqalħa Atanguruam itkisirug qanjavak taimuñ.” *Isaiah 40:6-8*
Taamna uqalħiq tusraayugaagiksuaq quliaqtuagikkauruq ilipsitñun.

2

¹ Taatnaqlugu piiqsitaksragigiksi iluqaan pigiliq, kinnitñiñiglu, ukpinqaqtanujiglu, siqñaliglu, pigiitchuakun uqautiksrisuuliglu. ² Atrilugu aniqammiruq miluguktuatun kimmutiqagitchi Agaayyutim ipqitluni uqalħanik, ilipsili taavrumuuna nauyumuusri. ³ Takku uuktuagiksi Atanguruam nakuulħa.

Iñuuruq Uyağak Piksraqtaanuruatu

⁴ Utlautisitchi ilaanun, iñuuruamun uyağanmun ayakkanatnun iñuich, aglaan piksraqtaagikkanaanun Agaayyutim akisuruagiplugu. ⁵ Suli atrinurusri iñuuruatun uyağakitun. Atangum atuğumagaasri nappağumiuñ qiniğnaitchuq irrutchikun agaayyuvikpanni. Aasrii Agaayyutim ipqitchuatun agaayuliqsaisun tunillaqtutlaniaqtusri tunillautinik irrutchikun. Taapkualiasrii akuqtuyunaqsiuyumuut Agaayyutmi tumigilugu Jesus Christ. ⁶ Taatnatun aglausimaruq Agaayyutim uqalħani, itnaqhuni,

“Piksraqtaaqatunja akisuruamik uyağanmik

qaukiutquplugu tunjavik Zion-mi,

aasrii iñuum tunjavigiyumiuñ ilaa

qapiqpanjayumiñaitchuq.”

Isaiah 28:16

⁷ Ilipsitñunaasrii ukpiqsriruanun ilaa akisuranuruq, aglaan tamatkununa ukpiqsriñgitchuanun

“Taamna uyağak tuppirt ayakkanat,

taamna uyağak piitchuillaqiaqtuq tuppirauni.”

Psalms 118:22

⁸ Suli

“Taavruma uyağaum putukkisinniağai iñuich.

Taamna uyağak paallaktitchirağaqtuq ilinjitñik.”

Isaiah 8:14

Takku inmiknik putukksaqtut tupiksriñgitlutin uqalħimik. Taatnatun Agaayyutim sivunniugutigigai. ⁹ Aglaan ilipsi iñuksraqtaanurusri, agaayuliqsigiplusri umialgum, suli ipqitchuanuplusri takku Agaayyutim iñugiplusri. Piksraqtaanurusri quliaqtuagitquplugich quvinqaqtuat savaanj

Agaayyutim tuqluqtigikkapsi taqtuamiñ quvinqaqtuamun qaumamiñun.

¹⁰ Ilaatniimma qaanjqsuami iñuginğipiağaluakkanasri, aglaan pakma

iñugiliutiġasri Agaayyutim, suli akuqtuimaitlusriunniñ nagliktuutaanik, pakmaaglaan akuqtuġiksi nagliktaña.

Agaayyutim Savaktai

¹¹ Piġpagiplusri ilauraamaan, avakñaqtaulhiñaqtsuri iglaanuplusriġu matumani nunami. Taatnamik siimasaagipsi piisimaaqplusri timim pisugruaġutaaniñ aņuyaktuamiñ akililiqsuqġugich iñuutchisi. ¹² Nalaunņaruakun iñuuniagitchi akunġatni ukpiqsriñġitchuat. Ilaani uqamaqġuutigumisi piġiitchuakun savaktiġuġniġsuri, qinġigumagaich nakuuruat savaasi aasriñ kamaksruġlugu Agaayyun uvlumi ilaan tikiamakpatigut.

¹³ Pisigilugu Ataniq kamakkutiġaġsuri iñupayaanik sanņiqutiġaqtuanik, Rome-maġmiut umialigigaluaqpatruņ ¹⁴ naagalu kavanaugaluaqkata tillisiaqqtuat ilaaniñ anasriñņuqsauqplugich savaaqqtuat piġiitchuakun suli nanġaquplugich tamatka savaaqqtuat nalaunņaruakun. ¹⁵ Atakkii pisuġigaa Agaayyutim savaallautapsigun nutqautitquplugu piinġiliqhat naluruat iñuich. ¹⁶ Iñuuniagitchi patchisaitchuatitun iñuktitun, aglaan atuqnaġu patchisaiġiqsi mattutiginiaglugu piġiitchuamun, aglaan iñuuniagitchi savaktiņisun Agaayyutim. ¹⁷ Kamagilugich iñupayaat, piġpagilugich ukpiqtuanuruaqtisri, taluġilugu Agaayyun, kamakkutiġaġlugu umialik.

Urrakutaulha Christ-ņum Nagliksaathan

¹⁸ Savaktaurasrii, tupiksrisitchi atannapsitņik taluġipiaglugich, kisiitņun tamatkununja iluatmun aņalatipsitņun pisanjaqsri, aglaan-tuq tamatkununja atanġuturuanun. ¹⁹ Iñuk akuqtuyunaqtuq Agaayyutmi qauġrimmaagiutillautaġmigun iglutuigumi nanņinnamik nalaunņaitchualiqinġitchaluaqhunniñ. ²⁰ Pisigilugu savaaġiurrutin ipiġaqtuqsuġuvich kamakkutmik piksraitchutin Agaayyutmiñ iglutuġaluaġupkunniiñ nanņinaq. Aglaan iglutuġupku nanņinaq anuqsruġikun nalaunņarualiqiņjaqpiġh, taamna akuqtuyunaqtuq Agaayyutmi. ²¹ Taavrumunja ilipsi tuqġukkaurusri. Christ-tuq nagliksaaqtuq piġutigiplusri. Unitchiruq tuvraaksrapsitņik maliglugich tuvliġaġniņi.

²² "Ilaa killuqsatlaitchuq.

Kinnitņiņniutmik uqatlaitchuq."

Isaiah 53:9

²³ Uqamaqġuutikkaukami uqamaqġuutmik kiumakhiñġitchuq. Nagliksaaqami aniqsraaqtuiñġitchuq. Aglaan tunņaviqaaqtuq ilaanik atanniisuuruamik nalaunņaruakun.

²⁴ Ilaan akiyaġigai killuutivut timimigun tuqupluni sannġutami tuqqtupluta sanņianun killuqsautim aasrii iñuutqupluta nalaunņaruadikun. Ilaan ipiġaqtuġniņigun mamititaurusri.

²⁵ Iłipsi atriqaaqtusri ipnaisun killukuaguktuatun, aglaan pakma utiqsimarusri munaqsrimun suli qaunaksraanun iñuutchipi.

3

ġaaqtigich

¹ Taatnatullapiaq nulianurusrii kamaksrisitchi uipsitņik. Iļanichaasiñ ukpiqsriñġitpata uqahġmik mumiksitauviaqtut nuliamin iñuuniallautahatigun ² ilinisa qinġigumitruņ ipqinġialiqsi taluqsriġiqsili iñuuniħapsitņi. ³ Qinġiyunaqsriqsuqasri qaahhiñakun, nutchiqiħapsigun naagaqaa kaviqsaanik maninņik uyamitqualiqsulikun suli atnuġaaġiksuanik atukkapsigun. ⁴ Aglaan piñnaqnaġiqsi ititchiun iriqsimaqtuakun qamuuna uummatipsigun,

piungigangitchuakun piññaqnaqutaanik irrutchim piisaangitchuanupluni qiiñiññaqaghuni. Taamna kamanallapiaghuni akisuruq qiiñihani Agaayyutim. ⁵ Taatnatuntuuq taipchua ipqitchuat agnat ukpiqsrruat Agaayyutmik iñuunisriqaqtut piññaqnaqutiqaqhutin gamuuna kamigiplugich uisij, ⁶ Sarah-tun tupiksrruatun Abraham-mik taiplugu anjaayuqaqmiñik. Ilipsi ilaan panigigaasri nakuuranik savaaqaqupsi iqsitchangitchupsilu tupañanaqtuatigun.

⁷ Taatnatuntuuq uinjuruasii iñuuniaqatigisigin nulasri kanjicsimaugaqlusri agnat sayaktuitluktuanutilaanatnik anutinñiñ suli paitchaktaaqatigiplugich ihuaqquataanik iñuulhum. Taatnaqupsi piñailutaitkisuruq injisruqisi.

Nagliksaatiq Piquitigiplugu Nalaunjaruaq

⁸ Pakmapak uqallutilapsi uumiña, iluqasri atunim isrumaqaqigitchi, kanjicsiqutiniuraqasri avatmun, piqpakkuutilusri aniqatigiisun, ilunjukkuutilusri, ihuaqquutilusri atchiñkun. ⁹ Akisaqtuqnagich pigiitchuakun atniyummamigmigu naagaqaa uqamaqquutmiglu uqamaqquutrigikkasri,

aglaali injigusri tamatkua ikayuusriaqaqulugich ilisimalugu tuqlukkauqisi injisruutraksraigiplugich, aasriñ taatnaqupsi ikayuusriaqaqisipmuisri,

¹⁰ aglausimaruatun Agaayyutim makpiñaanjiñ,

“Iñuk piqpaksriruaq iñuulhigmik

suli uvlillautagaqktuaq quviasrukhuni

qaunagiliun qanigikkani uqahiksrañaniñ pigiitchuamik

suli qaqluunñi uqahiksrañakniñ sagluuqtuanik.

¹¹ Savangigli pigiitchuani aglaan savagli nakuuranik.

Pakaagiliun qiiñiññaq pigiliutiniapiaglugu.

¹² Atakkii irrak Atanguruam qaunaksriruk iñunñik nalaunjaruanik,

suli siuttak naalaqñiruk injisruhatnun,

aglaan kigiñanjan Atanguruam akilliqsimagai tamatkua

savaaqaqtuat pigiitchuamik.”

Psalms 34:12-16

¹³ Aasriñ kia atniagisiñiqpasri nakuuranik savaaqaqupsi. ¹⁴ Aglaan nagliksaaqupsi pisigilugu nalaunjaruaq quvianamiugisirusri. Iqsiginagu iñuich tatamnaqsiragahat, unniñ ihuilligutipsitñi, tamatkua.

¹⁵ Kamagisriun Atanguruam Christ uummatipsitñi, Atanigikkaqsi. Itqanairrutilugu ataramik kiggutiqaqisraqsii iñuum apiqsruqpasri niñiugakun pigikkapsigun. ¹⁶ Aglaan kiuyumagiksi piisaangilikun taluqsriñkunlu, ataramik patchisaisillugich qaugrimmaaqtuillautasri.

Taimmali kisut uqamaqquutigikpasri savaaqaqñilusri pigiitchuamik, ilinich kannutchañiñagumuut ilitchugilutin iñuuniallatahapisitñik Christ-kun.

¹⁷ Tarra ihuatluktuaq, Agaayyutim pisugigikpaun, nagliksaaqtigigupsun savaaqaqallatahisi uumakña savaaqaqigmiñ pigiitchuamik. ¹⁸ Christ-tuuq nagliksaaqmiuq. Ilaa tuqunaruq pisigiplugich killuqsautit atausriñmiaqlugu, nalaunjaruaq iñuk pisigiplugich nalaunjaichuat tikiutisrukhuta Agaayyutmun.

Timaa ilaan tuqquataugaluatuuq aglaan irrusia iñuuruqsuli. ¹⁹ Aasriñ irrusriupluni ilaan utlanñigaa irrutchich tigutaqsiuvinñiittuat quliaqtuagaqihuni tusraayugaagiksuamik.

²⁰ Taipchua irrusich tupiksriñgitchut Agaayyutmik injilgaanimma uvlunñi Noah-m, Agaayyutim anuqsrutikkagmigun utaqqikamigich isrummitiquplugich Noah umiaqpalipkaqlugu. Ikituurat iñuich, tallimat piñasruuplutin, annautikkaurut umiaqpañmi ulippakman.

²¹ Taamna atrinuruq paptaaqtumun pakma anniqsuutigikkapsitñun. Paptaaqtugun iñuk salummakkaungitchuq puyananiñ timim, aglaan

iñuk iniqsruqtuq Agaayyutmun salummaquplugu qaugrimmaağıutillaatani killuqsautipayaaniñ, pisigiplugu anitqilha Jesus Christ-ñum, ²² qilanmuktuag aquppipluni taliqpian tunaañi Agaayyutim. Israǵulgillu sanñiqutiqaqtuatlu sanñiqaquatlu atanigaaat ilaa.

4

Atlanñuqtuag Iñuuniañiq

¹ Tarra Christ nagliksaaqtuksraupman timimigun pisigiplugu nalaunñaruag, isrumaaqtuksraupmıusri Christ isrumapmatun itqanailıusri nagliksaağıutigraksrauqpan nalaunñaruag. Atakkii kiñapayaaq nagliksaağumi timimigun nutqautipmıgaa killulıqıñiq. ² Taamna iñuk iñuunianğiqsuq pisulıǵruakun tuqunialıǵmıñunaglaan, aglaan pisulħagun Agaayyutim. ³ Taimma qaanjanıktuami iñuuniaqpaanıktusri pisulħhatitun ukpiqsriñğitçhuat iñuuniaqapsi suvaalħalikun, pisugruağıutılikun, imilıvaalħalikun, aliasrunǵıñıalħalikun, piqħuktalıkun taanñaqhuni, qaayuğnaqtuakunlu aanǵuaqtuħıkun. ⁴ Pakma ukpiqsriñğitçhuat atlagıgaaasri ilalıqsuutingıqapsi ilinıtñun qıñhuqtalıhatni, aasriiñ uqamaqħuutıgıaqsiplıusri. ⁵ Aglaan ilinıçh kıggutıksraaqtuksraugısırut savaağmıktıgıun ilaanun atannıiħhiñaaǵuqtuamun iñuuranıǵlu tuqunaruanıǵlu. ⁶ Tarra taamna piqutıgıplugu Christ qulıaqtuagñıqsuq tusraayugaallautamık taıpchunıña tuquanıktuanun taimanı ilinıjlı annautrautquplugıttuuq. Atannıkkauyumiñaaqsiplıgıch iñupayaatuntuuq nunami, aglaan Agaayyutim iñuuyumiñaqunıǵai irrutçhiğmıktıgıun Agaayyutıtun iñuuruatun.

Anjalatçılııtaqtuat Agaayyutim Aatçhuutaiñik

⁷ Aglaan supayaurat isruksrañat qallıurallapiaqtuq. Taatnağusri qauğrimmaağıgıçhi qaunatqıagıgıusrılu aasriiñ inıqsrutlasrıusri. ⁸ Piħuktaksraq una supayaamiñ, piqıqıllapiağusri piqpakktısırıçhi avatmun, atakkii piq-paksrıñhum maturağıǵai iñuǵıallapiaqtuat killuqsautit. ⁹ Tukkiqsuutısırıçhi avatmun uqapıluutaılaakun. ¹⁰ İñullaanuplusri akuqtuagaqtusri aatçhuutmık Agaayyutmıñ. Taatnağusri savautısırıçhi avatmun savaktıllautaulusri atullaatagıgıch atlaaağııch aatçhuutai Agaayyutim, itna, ¹¹ kiñapayaaq uqaqpan, Agaayyun uqağlı taavruma uqağıkkanağun, sulı kiñapayaaq savautrıgumi, ki savaglı sayaksrırrutaagun Agaayyutim, Agaayyunlı kamagıkkauyumuq supayaurakun tumıgıluǵu Jesus Christ, piğıkkana kamanauñ anjalatçısiñılu taimuña isruıçhuamun. Taatnatuq.

Nagliksaañiq Ukpıqtuanıpluni

¹² Piqpagıkkamaan, tupañanasrı ukpiqsrıñıqsi uuktuqsiukpan sakıqnaqtuatıgıun ikniqtun ittuatıgıun; atlayuağınagu niğıunailıakun taamna atuumakpan ilipsıtñun. ¹³ Aglaan quviatçhaugıgıçhi piqasıutinılıusri Christ-mun nagliksaaħagun quviatçhallapiağumuusrı quyalusrı kamanautaa sagviqpan. ¹⁴ Pısaanñatçhiugıpsı pisıgıluǵu atqa Christ-ñum quvıanamı-usrı, atakkii Agaayyutim İrrusrıan, İrrusrıa kamanautaan, nayuğaañın. ¹⁵ Sumıunniñ nallıqsi nagliksaaqanı iñuaqtuqtauluni, unniñ tıgılnıñıaqtauluni, unniñ savvağluktauluni, unniñ naıpiqtuqtauluni iñuıçh sutılaanatnik. ¹⁶ Aglaan kısıpayaag nagliksaaqtıkkauğumi pisıgıluǵu ukpiqsrıñha Christ-mık kanıusruıtıgıñıııu, aglaan kamaksrıuğıun Agaayyun ilısiımanatığmıgıun Christ-mun iñuğıtılaağmıñıñ. ¹⁷ Pakma atannıiħhum aullağniıviksraña tıktıçhuq, aasrıi Agaayyutim iñuñı atannıqsukkaucqaqtuksraurur.

Tarra atanniqsuqqaagniqpatigut, qanutchimik isruksraqagisivat tamatkua tupiksriñgitchuat tusraayugaallautamik Agaayyutikun?

¹⁸ “Nalaunjaruat iñuich annahksrañat qağanangifñiñqpan, sugisiñiqpatmi iñuich agaayyutaitchuatlu killuliqirittlu?” *Proverbs 11:31*

¹⁹ Tarraasrii tamatkua nagliksaaqtikkauruat pisluhagun Agaayyutim naku-urualiqilich. Qaisimaapiqatksraqaigaich iñuutchisiñ iñiqsirimiknun ilaanun tuniqsimaruumun ataramik.

5

Munaqsrañi Agaayyutim

¹ Pakma silgiqsuñniagitka gaukhiuruaat akunnapsitñi, uvanaptuuq gaukhiupluna. Qiniqsimagiga nagliksaaqman Christ aasrii quliatquagiplugu, piqatauyumaagqunaptuuq kamanautaanun sagviqsagumaruumun.

² Qaunagilugich iñugikkañi Agaayyutim, munaqsraqikkasri akunnapsitñiittuat, [Agaayyutim atuqukkana ilipsitñun]. Nunurausunjaqasri aglaan piyummatigipiaglugu, piññanjasrunjaqasri aglaan savautiyumaapiaglugu.

³ Atanguniağvigisrunjaqnagich Agaayyutim iñugikkañi qaunagiraksriusiasri, aglaan tuvraaksrallautausitchi munaqsranun.

⁴ Aasrii gaukhiat munaqsrit sagviqpan, akuqtuigisirusri niaquğutaanik kamanautim akiññaaktaatun piungigagumiñaitchuamik. ⁵ Taatnatuntuuq, nukatpianurusrii kamakutiugagitchi gaukhiuruanik. Iluqasri kamañağsruğisrunjaqasri savauttutilusri atchiksuañhikun, atakkii

“Agaayyutim ayaksimaagai kamañağsruğisruat

aglaan ikayuqsimaagai atchiksuaqtuat.”

Proverbs 3:34

⁶ Taatnamik atchiksimaagitchi ilipsitñi ataadni sayakturuat argaiñ Agaayyutim, ilaanli kamañaqsipkağumagaasri piviksraq nalautitpan.

⁷ Igillugu iluqaan isrumaalutigikkaqsi ilaanun aasrii tutqiksilusri, takku ilaan qaunagigisigaasri.

⁸ Qauğrimmaağigitchi qaunatqiagigusri. Uumiksriksi Tuunğaq ataramik ukpiğutaiqsitchiñiaqtuq ilipsitñik, qaliñuularuatuun lion-tun kukiłuktuatun sumunliqaa niqksraqsiuqñuni.

⁹ Taatnamik akililiqsuqsuñ payanaiğvigilugu ukpiqsriñiqsi, ilisimalugu aniqatiusri nanipayaaq nagliksaañhattuuq ilipsisun.

¹⁰ Aasriiñ nagliksaaqtuallaanikkupsi sivikitchuami, Agaayyutim iñuagqutipayaaqatuum tułquqtigikkapsi Christ

Jesus-kun isruitchuamun kamañautigikkağmiñun, naamasripkağniagaasri, nalupqinaigusri ukpiqsriilipsitñi, sayaktusriilusri sulii payanaiğusri. ¹¹ Ilaanun illi kamañan sanñilu qanavak taimuñja. Taatna.

Iłammiğutit

¹² Aglaktuñja naiğliplugu Silvanus-kun isrummatigikkapkun tuniqsimapluni aniqataulha. Pitchuksaağukkipsi aglagikkapkun uqautilusri Agaayyutim iñuagqutigillapiañhamik. Ilisimalugu taamna iñuagqun tuniqsimavigisiñun.

¹³ Ukpiqtuanuruattuuq Babylon-mi ittuat piksraqtaanuruaat ilipsisun, tuyuqmigaasri nayaañnamik, sulii Mark-ñum iğñiğipmatun itağma.

¹⁴ Pağlatisritchi avatmun kunigutmik ipqitchuakun piqpakkutihikun. Qiñuiññaq illi iluqapsitñi ittuani Christ Jesus-mi. [Taatnatuq.]

Peter-m Tugliat Tuyuutaiñ

¹ Uvaña Simon Peter. Savaktigigaaña uqqiraqtigiplunalu Jesus Christ-ñum. Tuyuqtunja ukuninja inunñun akuqtuiruanun akisuruamik ukpiqsriñigmik uvapiktun nalaunñaruahagun Agaayyutipta suli anniqsuqtipta Jesus Christ-ñum. ² Iitchuğisaiñaqsiunñtuq Agaayyun suli Jesus Ataniqput. Uvvatuq iħaaqutiqagitchi atqunaq qinuiññamiglu.

Agaayyutim Tuqluutaalu Piksraqtaañalu

³ Agaayyutim pakmakñaqtauruakun sanñiagun qaitchiñiğaatigut supayaanik iñuutlasripluta agaayyutiqammaağilikon tumigiplugu iħitchuqsriħiptigun ilaanik tuqluqtigikkaptiknik iħanjiutitqupluta kamanautmiñun nakuuniqsrauħimifunlu. ⁴ Tumigiplugik tamatkuak qaitchigaatigut kamanallapiaqtuanik akisuranik akiqsruutinik. Ukpigigupsigik akiqsruutit annatlasrigisirusri qaayugñaqtuamiñ ittuamiñ nunami iñuich kanğruaqtanjisigun, aasrii piqatautlasriħusri Agaayyutim irrusriani ilaaton iħiħusri. ⁵ Tamanna pisigilugu pisuqtilaapsitñi iħatigisriun ukpiqsriħapsitñun nakuuħiq, suli nakuuħiq tapiglugu iħitchuğimmaağiligimik, ⁶ suli iħitchuğimmaağiliq tapiglugu inmun aħalalğuligimik, inmun aħalalğuliq tapiglugu anuqsruħimik, anuqsruħiq tapiglugu agaayyutiqammaağiligimik, ⁷ suli agaayyutiqammaağiliq tapiglugu piqpaksriħimik aniqatinik, suli piqpaksriħiq aniqatinik tapiglugu piqpaktamik inupayaanun. ⁸ Tamarra taatnatchik irrusriksrat pigiraksrasi. Pigigupsigun nausaiñaqtusri taapkuununa, imaiħaaton ingitchusri asriħringitchuatunlu, aasrii iħitchuqsrisaiñagñaqtusri Atannaptiknik Jesus Christ-mik. ⁹ Aglaan kiħapayaaq iħuk piqangifñiğumi tamatkuninja irrusriksranik irigiitchuq qinħitlaiħuni. Puuyuqmigaa salummakkautilaani killuqsautigruağmiñiñ. ¹⁰ Taatniitman, aniqatiumaañ, sakuugitchi pisuqtilaagusri tuqħukkauiqsi piksraqtaanħiqsiħu nalupqinaiqsillugu, atakkii faatna piyupsi paasraagağumiñaitchusri. ¹¹ Suli akuqtuigisirusri kamañaqtuamik pağlatmik isigupsi isruitchuamun aħaayugautaanun atannapta anniqsuqtiptalu Jesus Christ.

¹² Taatnaqlunja itqautisrağatağipsi tamatkuninja, iħisimagaluagisiunniñiñ payaħaigvigiplugulu Agaayyutim iħumutuuruaña pakma pigikkaqsi. ¹³ Nalaunñaruagigiga iħuuniqtutulaamni maani nunami itqagtitağukhusri sunik tamatkuninja. ¹⁴ Iħisimagiga timikuliksrağma tikitchaqtuuratħa. Taatna atannapta Jesus Christ-ñum nalupqinaiqğulu uqautigaaña. ¹⁵ Aglaan sakuugutiginiagitka iħipsitñun itqagitquplugich tamatkua ataramik tuquanikkaluaguma.

Christ-ñum Kamanautaa suli Sivuniksriqutauruag

¹⁶ Quiaqtuagutingitchipsi unipħaalianjisigun iñuich iħitchuğipkaisaqapta agğiñiħaħanik Atannapta Jesus Christ kamañaqtuakun sanñiqpauragmigun. Uvagut qinħillapiaqsimagikput kamañaqtuag qaummagifñiñja. ¹⁷ Nayuutirugut akuqtuipman Agaayyutmiñ Aapauruamiñ kamakktmik kamanautmiglu, taavruna nipim nipliutipmagu kamañağniqsrauram supayaanñiñ nipliħuna, “Tarrataamna piqpagikkağa Iğniğa quyalimaagtigillapiaikkağa.” ¹⁸ Aasrii taimani tusraagikput taamna nipi nipliqsuag qilañmiñ piqatigiplugu Jesus iñğimi taivrumani Agaayyutim sagviqmagu kamanautni. ¹⁹ Uvaguttuq nalupqisruutingiñipsaağikput uqautigikkañat Agaayyutim

sivuniksriqirinisa inilgaaanima. Pillautaqtsuri naalagnitqiaqikkupsigin uqahhich, takku uqahhich kanjicsipkagaasri aggitqinñaqtilaanjanik Jesus-num atriplugu nangum qaumapkaiha taaqtuaq ini qausragatagninjanunaglaan uvlum suli nuilgatagninjanunaglaan uvluganjan uvlaam. ²⁰ Sivulliulugu ilitchugiraksraqsi uvva, sivuniksriqirim inmiktuiñaq kanjicsipkagumiñaitchaa sivuniksriqutauruaq Agaayyutim uqahhani. ²¹ Atakkii iñuich sivuniksriqingitchut sumiunniñ pisuhigmiktigun, aglaan Agaayyutim uqagñiqsut iñunmigon anjalatkaqspmatin Ipqitchuam Irrutchim.

2

Ilsautrit Tanjigilaakun

¹ Inilgaaanima tanjigilaakun sivuniksriqirit iñukpalligñiqsut akungatni iñuich [Israel-mil]; taatnatun tanjigilaakun ilsautrit iñukpalligñiaqmiut akunnapsitni. Tikiutriñaqtut nalunautchilutin tanjigilaanik ilsauttutitunik suksraungitauyumiñaqtuanik, piilaagilugunniñ Atanguruaq tuquruuaq annautisuklugich. Aasrii pisigiplugu piilaqaqhat Atanigmik taimmaiñaq piyaqqukkauniaqtut. ² Suli iñugiallapiyaqtuat piqasriqsuutigisirut pigiillapiaqtuatigun kannunaqhutin iñuuniahatigun, aasrii iñunun uqamaqtutigipkaaqsilugu ilumutuuruuaq pisigiplugich ilinich. ³ Pitlatuhigmiktigun maniññanñaagvigiisigaasri, ilsautilursi uqautilusri lu mututuunqitchuanik. Agaayyutim atanniqsuirinata pasriñigai taimakñaaglaan, aasriiñ siñiktuangitchuq piyaqqulhiñaaguqlugich ilinich.

⁴ Takku isragulgich killuqsaqmata Agaayyutim anasriñnuqsaqmigai igitlugich nagliksaagvinmun qiliqsruiplugillu taagñiqsrami tikiññiañhanunaglaan uvluan atanniuviksram. ⁵ Suli Agaayyutim piyaqquqmigai iñuich iñuurat taimani uvlunin Noah-m, ipipkaqlugich agaayyutaitchuat nunami uliqpanmun kamañaqtuamun. Noah quliacuagaqtuq iñunun nalaunjasriuksrauniplugich sivugaani Agaayyutim, aasriiñ Agaayyutim annautigai Noah-lu tallimat malguk iñuillu. ⁶ Suli Agaayyutim patchisiqutiniñai iluqaisa iñuich iñuurat nunaqqiqpaanji Sodom-ñilu Gomorrah-milu, aasriiñ aqralipkaqataqlugik iknikun. Taavrumuuna Agaayyutim urriqsuutiqaqñiqsuq qanuq suksraungigñiaqtilaanjanik iluqaitñik agaayyutailaanik. ⁷ Suli Agaayyutim annautipmigaa nalaunjaruaq Lot, qinupkakkauruaq atqunaq qaayugnaqtuakun iñuuniahatigun killuligirit iñuich. ⁸ Atakkii taamna nalaunjaruaq iñuk iñuuniaqami akungatni tamatkua killiqiruat iñuich uvlugagipman, ihuilluqitauruq qiniqilugillu tusraaplugillu pigiitchuat savaanich. ⁹ Taatnaqhuni Atangum ilisimagaa qanuq annautriksrani agaayyutiqaqtuanik uuktuagusrianjitñiñ suli qanuq tigungmiñiksranat nalaunjaichuat iñuich uvluanunaglaan atanniuviksram anasriñnuqsagviksranatnun.

¹⁰ Agaayyutim anasriñnuqsagisiñigai suvaluk tamatkua iñuich anjalatagipkaqtuat timim kimmutigruanjñun qaayugnaqtuanunlu, suli suksraqangitchuat Agaayyutim anjalatchisaanik. Tamatkua ilsautrit tanjigilaakun anjarut arguanaplutin. Sivuuqagingitchaat uqamaqtuutiqaqñiqraqtin qiniñnaitchuanik sanjiqaqtuanik qilanji. ¹¹ Isragulgitunniñ kamanatluktuat sanjikun sayaktulikuñlu tamatkunakña uqamaqtuutigitlaitchaich taapkua nayuqtigikkani Atanguruaq. ¹² Aglaali tamatkua ilsautrit atrigaqtut isrumatlailaaton niqritun, anjalatitautun aullasiqmikun, aniruatun anuniagaksrauplutin tuqutaksrauplutinlu. Uqaguurut pigiilplugich sunik kanjicsimangisagmiknik. Aasrii piyaqqugisirut isrumatlailaaton niqritun. ¹³ Taamna akiljusriagigisigaat

nagliksaaqsiupkaiġmiktigun atlanik iñuġnik. Ilinja kimmutigiragġaat pisuhġruaqtin uvlugaluamiunniiñ. Kannusraagutauhiñaqtut ilipsitñun niġiqataukaminġ ilipsitñi, taqsraqtatun suli qilguliktun akunnapsitñi, quviasruutigiplugu ukpiqsaiġitġin. ¹⁴ Qiñiqamitruġ aġnaq ikħitchakhutin sayunġayumarut nutqauummisilġuitlugu taatnasriġ killuqsau. Ikħisaagñiġaich pitchiġiaqtuat iñuich killuliquiħksranġatnun. Ilinja uummatinġich aġalatiqagñiqsut kaviuqtauhġmun. Ilinġich taiyuaniquħutikkaurut, suksraunġiqsaġumaqtut. ¹⁵ Suksraagñiġaat nalaunġaruakuagġiaq aasriiñ ulapnaaplutin. Iñuuniagaqsirut iñuktun atiliktun Balaam iġñiġa Bosor-m, piqpaksriruaq akilġiutaanik killuliquiħhum. ¹⁶ Aglaan suakatakauruq killuliquiħġmigun. Uqatlaġlaam natmaksigġvian nipliutiplugu iñuum nipaaton nutqagñinnigaa sivuniksriqiri kinniqisagaluauqtuq. ¹⁷ Tamatkua ilisautrit atriqagqtut nivviatun imġilaamik suli taktugayauratun aġalataġatun anuġiqħuum. Tamatkua iñuich Agaayyutim itqanaiyautiniġai iniksranġatnik taaqtuam taagñiqsranġani isruksraitħuami. ¹⁸ Ilinġich uqaqaminġ nipitusriplutin uqaqagqtut sumun atuġumiñailaagun. Ikħisaagñuagāich pisugruagūtaagun timim pivaalħakunlu tamatkua salummaqtitlutin annaqqammiqsuat tamatkunakġa killukun iñuuniaqtuaniñ. ¹⁹ Ilinja akiqsruqtuġuugaich iñuich atanniqsuqtiksraiñiplugich ilinġich savaktaagruunġaġminġ qaayugñaqtuamun, atakkii iñuk aġalatiqagtuq qanusripayaamun akilġiragagñitimiñun. ²⁰ Iñuich annaaninġiqsut qaayugñautaitñiñ nunam iñuiñ ilitchuqsriħġmiktigun atannaptiknik Anniqsuqtiptikniglu Jesus Christ-mik. Uvvaami ilinġich ilħakkataagutitqikkuminġ tamatkununġa akilġipkaġutinġlu, isruksranġat pigiitħukkisiruaq aullaġniiqqaalġmikiñi. ²¹ Ilitchuġigaluaqqaqħugu iñuuniaġiq nalaunġarualikun, iħuatlukkayaġniqsuq ilinġitñi naluugaġumitruġ taamna iñuuniaġiq uumakġa tunutħiħġmikniñ ipqitħuamik tillitmik qaisauruamik ilinġitñun. ²² Uvva atuumapkaġaat taimñi nipliutaumaruaq, “Qipmim uttaqiragġiaq inġmi miġiakkani,” suli “Kuniaq iġġuanikkarġat utiġaqtuq maġġaġmun maġġiluktaġiaqhuni.”

3

Akiqsruutaa Atanġum Agġiñiħhan

¹ Piqpagikkamaanġ, ukua tuyuutit tugliġiġaich tuyuutma ilipsitñun. Taapkuñnuuna tuyuutipkun itiqsaġukkipsi itqagtillugich tamatkua uqagtitkkatka iñuuniaqplusri ipqitħuakun. ² Ilipsitñun itqagitqugitka sivuniksriqutaurat ipqitħuatigun sivuniksriqiritigun suli tillisaurat uvaptiknun atannaptikniñlu anniqsuqtiptikniñlu uqqiraqtitigun. ³ Kanġisirsraġigiki una sivullilugun, mitautiksriuat tiktkisirut ilipsitñun aqulligñi uvluni aġalattuat pisuhġruaġmikkun. Mitautiginiġaasri ⁴ uqaqhutinġ, “Jesus-ġum akiqsruutigġiaq agġitqinħiħħi. Naamimi imma? Taimakġaġaġa aapaavut [Christ-kun] tuqugaluagqtut, aglaan sua iluġani tamarra atlanġunġitħuq aullaġniilġataħhaniġaglaan nunam iñiqtauħhan.” ⁵ Aglaan itqagiyummatailħapiġaġat una, Inġilġaan Agaayyutim iñiġaa uqaħhagun qilak suli nuna, aasrii nuna nunaġuqħugu imiġmiñ suli imikun, ⁶ suli tamarrumuuna imikun nunaqqaq piyaqquqħugu uliġpaktitlugun. ⁷ Taatnuntuuq qilailu nunalu pakma ittuat qaunaksriqagqtut Agaayyutim uqaħhagun piyaqquġniħhanunaglaan ikniġmun. Taimanġigun uvluni Agaayyutim atanniqsuġisigai iñuich agaayyutaitħuat aasriiñ piyaqquġlugich.

⁸ Aglaan piqpagikkamaan, puuyuumanagu una, isrumaraqtugut ataus-riq uvluuq pivikisilaanjanik suli 1,000 ukiut pivikpauraqaqtilaanjanik, aglaan Ataniġmi atiruk. ⁹ Atangum sukaisaagutigingitchaa immiumasraqamiuq akigsruutigikkani, iñuich ilanjich sukaiññigiagaluagaqtut. Aglaan anuqs-rutigaasri, atakkii piyummatigingitchaa kiñaunniñ piyaqququlugu, aglaan iluqaisa mumiugaluagai killuqsautmikniñ Agaayyutmun. ¹⁰ Aglaan uvlua Atanguruam tikitkisiruuq nigiiñlautiluni aggilhatun figlinniaqtim. Taivrumani qilaich piigisirut qukiġnaqtuamik tusraġnaqhutin suli qaummatit qilañmiittuat siqumitkisirut iknikun suli nuna ikiniaqtuq supayaatlu nunamiittuat. ¹¹ Iluqagminj tamatkua sut piyaqqugumaaqmata taatnatun, qanutchimigli iñuuniaġtaqtuksrauniqipisi? Iñuuniaqtuksraurusri ipqillapiagusri suli agaayyutikuagusri supayaakun, ¹² utaqqilugu Agaayyutim uvlua tikitchumaaqtuag suli pisuqtilaapsitni tikiumapkaġnaġiaġniaġlugu taimña uvluuq. Taivrumani uvlumi ikniġum uunallapiaqtuam qilaich piyaqquġisigai suli qaummatit aukkisigai. ¹³ Aglaan utaqqigivut Agaayyutim akigsruutigikkani, itnaami, niġiugaqaqtugut nutaanik qilañnik suli nutaanik nunaamik iñuuviksrajanik nalaunjasripkakauplutinj iñuich tupiksriuat Agaayyutmik.

¹⁴ Taatnamik piqpagikkamaan, utaqqisiuq taamna uvluuq. Pisuqtilaapsitni iñuuniaġitchi taqraqtailaakun puyiluktautailaakun sivugaani Agaayyutim suli qiñuiññakun. ¹⁵ Isrummatigisiuq anuqsrullapiañha atannapta kanjicsimalugu anniqsuquriñha uvaptiknik. Taatnatuntuuq piqpagiplugu aniqatiupta Paul-ñum aglakmigaasri puqitukun Agaayyutim qaisañagun. ¹⁶ Iluqanitiñ tuyuqtuutmiñi uqautigipmigai tamatkua sut. Uqanijñ ilanjich kanjicsilgunaitchaluagaqtut. Aasriñ iñuich naluruat payañaiqsimaitchuatlu qipititchiñiqsut Paul-ñum tuyuqtuutaiñik suliunniñ atlanik uqalhiñik Agaayyutim. Taamna pisigiplugu Agaayyutim piyaqquġniagai.

¹⁷ Ilipsiasriñ piqpagikkamaan, tamatkua sut ilitchuġikkasri sivuani qan- natqiaġiksik. Taatnanġitchupsi sivullikkauviaqmiusri killukuagutinjisigun maligutchiñġitchuat. Aasriñ qanagiyumagiksi paallanġiġksraqsi payañaiqsimmavigikkapsitniñ. ¹⁸ Aglaan nausraiñġitchi iluqqutrisaaġun ilitchuġimmaagikisaiñġlugu Ataniqput anniqsuqtigikkaqputlu Jesus Christ. Ilaanun illi kamaun pakma suli qanavak taimuñja. Taatnatuq.

Sivullich Tuyuutai John-ŋum

Uqatig Iñuunaqtuaq

¹ Aglaktunja ilipsitñun Jesus-mik taiyuutilinmik uqahigmik. Taamna iñuk Jesus qaitchiraqtuq iñuuhigmik inniqsuamik aullağniñiğmiñaglaan. Taamna tusaagikput qiniqlugulu sulitautuklugulu aksiapluguunniñ. ² Taamna iñuk qaitchiruaq nutaamik iñuuhigmik tautunnaqsipman qiniğuraaqsiñiağikput. Sagviqqaaqman inmiñik uvaptiknun uqautiaqsigipsi Agaayyutitjaqtauruakun iñuuhikun inniqsuakun aapami aullağniñiğmiñ. ³ Tamanna qiniikkaqput sulitusaaplugu uqagipmigikput ilipsitñun, ilaliutitqugaluahusi piqatigilugik Aapauruağlu sulit Iğñinjalu Jesus Christ taatnatuntuuq uvagut piqatigaqmatun ilinjnik. ⁴ Taatnaqhuta aglaaqsirugut ilipsitñun iñuuhigmik ilitchuğitquplugu Jesus. Taatnağuta quviatchallapiagisirugut.

Agaayyun Qaumtaauruq

⁵ Uvvauna uqahig uvagut tusaanjanikkaqput Agaayyutim Iğñinjanin aasiin quliaqtuağigikput ilipsitñun, itnaiplugu, Agaayyun qaumaupluni sulilaani taaqtuanjichuq suoramikunniñ. ⁶ Iñuk uqaqami piqataunipluni Agaayyutmi killuqsaqtautigalugu, taatnasiq iñuk sagluqsruğaqtuq piqataunipluni Agaayyutmi killuliqituiñaqhunikii. Taatnaiplugu atrinjurugut iñuktitun taaqtuami pisuktuatitun. ⁷ Iñuuniağupta piqatauluta Agaayyutmi piqatigiiksilluta avatmun, taatnaiplugu atrinjurugut iñuktitun qaumami pisuktuatun. Uvvaasiin salummağaatigut killuqsapayaaniñ, atakkii Agaayyutim Iğñinjalu Jesus tuqgutaupluni maqipkaqlugu augikkani uvaptiknun. ⁸ Nipliakapta uvagut killuqsagumiñaitluta ukpiqsagaqtugut uvaptiknik. Taatnaqapta ilisimanjichugut Agaayyutim ilumutuuhanic. ⁹ Quliağikaptigu Agaayyutmun killuqsagniluta ilaan natqigutiniağaatigut nalaunjañipayaaptiknik, atakkii ilaa tuniqsamaruq nalaunjaruañupluni surağalipayaagmiñi. ¹⁰ Agaayyun nipliqsuq killuqsagnipluta aglaan nipliakapta killuqsatlaitluta uqagigikput Agaayyun saglutuniplugu, tavraasiin Agaayyutim uqahagun iñuunianjiluta.

2

Christ Uqapsaagutrikput

¹ Ilauraamaan, aglaaqsirunja ilipsitñun killuqsaqunjtakaluağhusi. Aglaan kiñapayaaq killuqsaqnikpan piqaqtugut uqapsaagutrikstapiknik Aapamun. Taamna Jesus Christ killuqsagsimaitchuaq. ² Taamna tuqukami sannigutami aatchuutigiruq inmiñik piqutigiapluta, taavrumuunnaqlugu piiğai killuutivut sulit killuqsautinjich iluqatin iñuich nanipayaaq.

³ Taatnaqhuta tupigiguptigik Agaayyutim tillisai, nalupqisukku-miñaitchugut ilisimatilaptiknik ilaanik. ⁴ Iñuk nipliqman ilisimaniplugu Agaayyun aglaan tupiginjilugu ilaan tillisaa sagluqsruğaqtuq. Taatnasiq iñuk ilisimanjichuq ilumutuuruamik. ⁵ Kisupayaaq tupiksripman Agaayyutim nipliutaanik ilaan piqpagiragigaa Agaayyun atakkii ilitchuqsruiruq Agaayyutitjaqtauruamik piqpaksrihigmik. Tupiksriguptaasiin Agaayyutmik nalupqinaigikput atausinjuqtalaaqput ilaani. ⁶ Kisupayaaq nipliqami

iñuuniaǵnı̄luni atausin̄ḡuqatigimaaq̄lugu Agaayyun iñuuniaqtuksrauruq ataramik Jesus Christ-ḡum iñuuniałhatun.

Nutauruaq Iñuuniaqurrun

7 İauraamaan, tuyuqan̄jichuḡa ilipsit̄nun nutaamik tillitmik aglaan utuqqaḡmik in̄ḡaniktuamik taimak̄ḡaaglaan. Taamna tilliñ ilisimakkaqsi tusaah̄apsit̄ñiñaglaan. 8 Uvva taamna tilliñ tuyuutigikkaḡa ilipsit̄nun nutaan̄upmiuq. İñuich ilitchuḡigaat taatnasiq̄ piq̄paksriñiq̄ Christ-ḡum iñuuniałhagun ilipsīluami iñuuniałhapsigun, atakkiī taaqtuaq̄ qaan̄iqsaiñaqtuq aasiñ̄ ilumun qauma qaummaḡiksiruq. 9 İñuk nipliakami qaumamiinn̄ipluni uumiksriuraaḡutigalugu ukpiqtuaqatiumiñik̄ tavra kan̄iḡruaqtaḡa simmin̄jichuq̄ –taaqtuamiittuq̄ sivuanisun. İñuuniagaqsil̄gitchaqtuq̄ killuliq̄ipluni.

10 Aglaan iñuum nakuaḡikamigich ukpiqtuaqatiuni qaumamiittaqtuq̄, iñuuniałhani sumunniñ̄ paasaqtittaḡumiñaitchaa. 11 Aglaan iñuk uumiksrikami ukpiqtuaqatiumiñik̄ ilaa taaqtuami ittuq̄, pisukhuni taaḡmi. Kiisaimma-tai qanutnamuqausiksraiḡaḡivuuq̄ atakkiī taaqtuam̄ q̄iñil̄guil̄plugu.

12 Qitun̄gamaan, taatnaq̄luḡa aglaktuḡa iluqapsit̄nun, atakkiī Agaayyutim̄ natq̄igutigaī pigiil̄iqutisī Jesus Christ savaaq̄łhagun.

13 Aglaktuḡa ilipsit̄nun utuqqanaanun atakkiī ilisimaanik̄lugu Agaayyun taim̄ña in̄ḡaniktuuaq̄ aullaḡniñ̄łhaniñaglaan.

Aglaktuḡa ilipsit̄nun nukatpianun atakkiī akiil̄igiksī Tuunḡaq̄ pigiitчуapayaam̄ aullaḡniiraa.

14 Aglaktuḡa ilipsit̄nun, il̄il̄gaanun, atakkiī ilisimaanik̄lugu Aapauruaq̄.

Aglaktuḡa ilipsit̄nun utuqqanaanun ilisimaaniktuanun taivrumuḡa in̄ḡaniktuamik̄ aullaḡniñ̄łhaniñaglaan.

Aglaktuḡa ilipsit̄nun nukatpianun san̄ḡiranun tuniq̄samaruanun Agaayyutim̄ uq̄al̄hanun ittuanun ilipsit̄ñi.

Taavrumuuna akiil̄igiksī pigiitчуapayaaq̄, Tuunḡauruq̄ taamna.

15 Kaviuḡinagich suoramik unniñ̄ ilitqusīat nunam iñun̄jisa. Atakkiī iñuum kaviuḡik̄pau taamna ilitqusīq̄ piq̄pagiyumiñaitkaa Agaayyun. 16 Suami taavruma ilitqutchim̄ il̄aḡivaun̄? Kan̄iḡruaq̄tam̄ kaviuḡikkaḡa, sut iñuich q̄iñikkaḡjisa piñ̄ñaktaaḡisuk̄lugu, suli supayaat̄ mattumani nunami iñuich kamasaaḡutigikkaḡan̄jich –taatnasiq̄ il̄uaq̄nan̄jikaluaqtuq̄ Agaayyutim̄ irrusiani.

17 Taamna ilitqusīat iñun̄jisa nunam suli kaviuḡikkaḡan̄illu piiḡumaagtut. Aglaan iñuk̄ tupiksriuraq̄ Agaayyutim̄ pisul̄hanik̄ iñuutuñiñaqtuq̄ Agaayyutmi.

Akil̄il̄iqsuqtı̄ Christ-mun

18 İauraamaan, piviksram isua tikitchumaaqtuq̄. Tusaamagiksī akil̄il̄iqsuq̄taa Christ aḡgigsaḡumanı̄plugu. Aasiñ̄ ilitchuḡigik̄put̄ iñugiaktuat̄ akil̄il̄iqsuqtaī Christ aḡgiansimanı̄plugich. Taatnamik̄ ilisimarugut̄ piviksram isua qallisilaan̄janik. 19 Tamatkuā akil̄il̄iqsuqtaī Christ unniñ̄ piq̄ataugaluaqtuat̄ uvaptiknī il̄aliutillapian̄jikaluaḡḡaḡmin̄, taatnaqhutin̄ aullaḡniqsut̄ uvaptikniñ̄. Tuniq̄simagaluaḡumın̄ Agaayyutmun̄ akil̄il̄iqsuiñ̄ayaitchut̄ Christ-mik, aasiñ̄ nayuḡayaḡaatigut. Unit̄ñamisigut̄ nalupq̄inasit̄kaat̄ sumiunniñ̄ piq̄ataun̄jı̄iqtin̄ uvaptikni. 20 Aglaan iluqasi, ilumutuuiq̄ ilisimagiksi, atakkiī Christ-ḡum̄ qaitchiñ̄iḡaasī ilitqusīḡmiñik̄. 21 Aglaktuḡa ilipsit̄nun̄ nalu-ruaḡilusī ilumutuuruah̄iḡmik̄ aglaan̄ ilisimagigā ilitchuḡianik̄kaluaḡiqsī taavrumı̄ḡa

aasiin ilisimapmigiksi sagluturuuq ilaginjtkaa ilumutuuruam. ²² Kiñali sagluturuunijiqqa? Kisupayaaq piilaaqaqtuaq Jesus-mik Christ-nuniplugu (“Christ” itnautauruq, Agaayyutim tuyugikkaña anniqsuutiksrauplugu uvaptiknun). Taatnaqtuaq taamna akililiqsuqtauruq Christ-mik, aasiin ayyaklugik Aapauruaġlu Iğñinjal. ²³ Kiñapayaaq piilaaqaqtuaq Iğñiguruamik piqatauyumiñaitchuq taavruma Aapañani; kisupayaaqaasiin uqaqtuaq ukpiginilugu Iğñiguruuq taamna piqataullapiaqtuq taavruma Aapañani. ²⁴ Aglaan ilipsi, ukpiqsrituiniñagitchi tupiksriilusri lu tusaakkapsitnik aullağniñhaniñ ukpiqsriqqañhapi. Taatnağupsi atausinñuumaniaqtusi Iğñigimilu Aapauruamilu. ²⁵ Itqagilugu Christ nipliutigikkaña uvaptiknun, “Piqataullapsigin Aapami qaitchigisigipsi iñuuhigmik Agaayyutitñaqtauruamik.”

²⁶ Piruksraukama aglaktuñ ilipsitñun tamatkuunuuna uqaqtuanik ilisautrauniplutin. Ilumun akililiqsuqtaurut Christ-mik qanugviiqsitchiñiaqhutin ilipsitnik. ²⁷ Aglaan ilipsitñun Christ qaitchiñisug Irrusigmiñik nayuyutiruamik ilipsitni. Taatnamik ilipsi inuqsranjitchusi atlamik ilisautrimik, atakkii Christ-num Irrusian ilisautigaasi supayaanik, aasiin ilitchuğipkautaa ilumutuuruq. Iñuuniaqatigiitichi Christ-mi.

²⁸ Ki, qitungamaañ, iñuuniaqatigiitichi ilaani. Taatnağupta tatavrualanayaitchugut tikitpan suli kanjusukkayaitchugut sivuğaañi agğiqpan. ²⁹ Iisimaplugu Christ-num killuqsasqsimailaanuñha nalupqigijnitchiksi taamna nalaunñarualiqiruaq Agaayyutmun qitungağitilaaña.

3

Agaayyutim Qitungai

¹ Uvvaami, qanutunaglaan Aapam piqpagivaitluta! Piqpaksriñha uvaptiknun kamanagpaitluni taiyutiqagaatigut qitungağmiñik, ilumun ilaan qitungağillapiağaatigut. Aglaan iñuich akitñaqtuiruat Agaayyutim kanjisinjtkaatigut atakkii Aapauruaq ilitchuğimaitlugu. ² Ilauraamaañ, Agaayyutim qitungağiliutianikkaatigut. Iisimanjtkiputsuli qanuchiuluta ilixisraqput, aglaan sagviqpan ilaatun iligisirugut, atakkii ilaa qiniğisigikput kanjisiğugulu irrusipiaña. ³ Taatnamik, kisupayaaq niğiuqaqtuaq Christ-num sagvixisranjanik ipqinñiurağtuq atakkii ilisimaplugu Christ-num ipqisilaaña.

⁴ Iñupayaaq killuqsagtuq atuiruq atiruamik tupiksritlaitchuam atuğagikkaniñik. Iñuk killuqsaqami ayairaqtuq Agaayyutim navgipluni iñuuniağurrutaanik. ⁵ Uvvasuliuna ilisimagiksi Christ-num iñuğulha piğityaqhuni killuqsautipayaanik. Killuqsagumiñaitchuq atakkii killuutaitluni. ⁶ Taatnamik, kisupayaaq atausinñuqatausimaruuq Christ-mi killuqsagtañitchuq. Aglaan killuqsagtuam kanjqsimaitchaa ilitchuğisimaitlugu Christ qanauñniñ. ⁷ Ilauraamaañ, iñumun ukpiqsagtitnasi. Iñuk atuiruq nalaunñaruamik nalaunñaruunuruq Christ-tun killuqsasqsimailaanuruatun.

⁸ Iñuk killuqsagtaqtuaq tuungaqtauruq atakkii Tuungaa killuliqiniqsuta aullağniñhaniñaglaan. Pakma Iğñiña Agaayyutim agğiqñisug piyaqquğiağlugu iluqaan Tuungaum savaagikkaña. ⁹ Kisupayaaq Agaayyutim qitungağiliutikkaña killuqsagtañitchuq atakkii Agaayyutim qaitchisimaağlugu iñuuhigmiñik. Iñuk taamna killuqsagtağumiñaitchuq atakkii Agaayyutitñaqtauruq. ¹⁰ Tavrakii ilisimagiksi atlağağiiksilaanajak qitungaiñ Agaayyutim suli qitungaiñ Tuungaum taavrumuuna, iñupayaaq killuqsagtaqtuaq suli piqpaksriñitchuq ukpiqtuaqatiumiñik Agaayyutitñaqtañitchuq.

Piqpakkutititchi Avatmun

¹¹ Uqalhi Agaayyutim inniqsuat aullagñiñhaniñaglaan tusaamakkapsilu uqautigaatigut piqpakkutitqupluta avatmun. ¹² Iisimagikput Cain piqpaksrinjiluni Abel-mik nukatchiağmiñik, taatnaqlugu iñuaqtagigaa atakkii tuungaḡaḡtaupluni ilaa. Suvaata tuqquḡpaun? Ilaan savaağikkanj pigiitlutinj. Aglaan Abel nalaunḡaniqsuḡ taatnamik ilaan savaağikkanj nakuuplutinj. Ittuksrauyumiñaitchugut Cain-tun. ¹³ Ukpigtuaqatmaanḡ, quviğusukkasi iñuich akitñaqtuiruat Agaayyutmik uumigikpasi. ¹⁴ Piqpagikaptigik ukpiqtuaqatiuvut iisimagikput annautrautilaaqput. Akiñliiqsuikapta Agaayyutmik atriqaḡtugut tuḡḡaruatun aglaan annautraupluta pakma iñuutlasirugut Agaayyutikun. Iñupayaaq piqpaksrinjitchuaq ukpiqtuaqatiumiñik tuḡḡaruqsuli piqataunjitluni Agaayyutmi. ¹⁵ Kisupayaaq uumiksriuaḡ ukpiqtuaqatiumiñik tuungaḡḡaḡtaurug, ilaa iñuaḡtuḡtaupluni uummatmiñi. Iisimapmigiysi iñuaḡtuḡti piqagumiñaiñiñiplugu iñuuliğmiñik Agaayyutitḡaḡtauruamik. ¹⁶ Christ tuqḡutikamisigut taavrumuunnaqlugu kanjqsipkaḡaatigut piqpaksriñhum suutilaanjanik. Taatnaḡhuta tuqḡutisugaḡtaksrağipmigivut ukpiqtuaqatiuvut. ¹⁷ Uvvaasiñ iñuk umialgutiḡaḡumi inuqsriunjitluni suni aasrii iñichuğiplugu aniqatiuni inuqsriuḡtuaḡ suli ikayunjitkumiun inuqsriuḡtuaḡ, ilumun piqpaksrinjitchuḡ Agaayyun piqpaksripmatun. ¹⁸ Iauraamaanḡ, piqpaksriñata uqalhiñakun aglaan piqpaksrisa savaağikkaptigunlu ilumutuuruakunlu.

Taluqsrautairrun Sivugaani Agaayyutim

¹⁹ Piqpaksrigupta taatna iisimagisigikput pigitilaqput ilumun Agaayyutmun. Taatnaḡhuta tutqiksut uummativut Agaayyutmi iqsisailaakun. ²⁰ Qakugupayaaq uummatipta ihuilliḡutitkaqsikpatigut tunḡaruksraurugut Agaayyutmun atakkii Agaayyun kamanatluḡtuḡ uummatiptikniñ, aasiñ ilaan iisimagaa supayaaq. ²¹ Iauraamaanḡ, pasikkutmik piitkupta uummatiptikni tavra taluqsrautairruḡtaḡtugut sivugaani Agaayyutim, ²² aasiñ qanumipayaaq iniqsruğupta supayaanik akuḡtuigisirugut ilaaniñ apiqsruağikkaptiknik atakkii tupigiplugich tillisai suli atuḡlugu quyagikkaḡa. ²³ Aasiñ taamna Agaayyutim tillisigigaa, tunḡaluta Iğñiğmiñun Jesus Christ-mun suli piqpakkutiluta avatmun, kamagilugu Christ-ḡum tillisaa uvaptiknun. ²⁴ Iluḡaḡminḡ tupiksriuaḡ Agaayyutim tillisaiñik atausinguḡatigimaḡaat Agaayyun, aasiñ Agaayyun piqataupluni ilinjitiñi. Nalupqiginjitchikput Agaayyutim nayuutiñha uvaptikni atakkii qaitlugu irrusiñi uvaptiknun.

4

Irrusia Agaayyutim suli Tanjiğilaaq Irrusiaḡ

¹ Iauraamaanḡ, iñuḡiaḡtuat tanjiğilqiruat iisautrit siamittut napmupayaaq. Taatnamik tunḡaviginagu iñupayaaq uḡaḡtuaḡ Agaayyutim irrusiaḡun nipliğnipluni, aglaan uuktuaglugu Agaayyutitḡaḡtaugaluaqmagaan. ² Uumuuna nalupqiginjitchiksi Agaayyutim irrusia, Iñupayaaq nalupqinaiqhuni uḡaḡaḡ-tuaḡ Jesus Christ timiqaḡtilaanjanik piqḡtuḡ Agaayyutitḡaḡtauruamik irrutchimik. ³ Kisupayaaq uḡaḡaḡḡitchuaḡ nalupqinaiqhuni Christ-mik taatna piqanḡitchuḡ Agaayyutitḡaḡtauruamik irrutchimik. Taamna irrusiğigaa ak-illiḡisḡuḡtauruam Christ-mun. Tusaaniğiksi taavruma agğiqsağumalha naa-ğaunniñ ilaa imma nayuutianiktuḡ iñuḡni nanipayaaq.

⁴ Ӧauraamaan, pigigaasi Agaayyutim aasiin akiilianikkisi tamatkua tanjigilqirit, atakkii Agaayyun ittuuaq ilipsitni kamanatluktuanuruq tanjigilqirinii. ⁵ Tanjigilqirit tuungaqnaqtaurat. Taatnakii uqaigigaat sutigun akitnaqtuiruat Agaayyutmik. Inuittuuq tuungaqnaqtaupmiruat naalagnimiragigaich. ⁶ Aglaan uvagut Agaayyutim pigigaatigut. Tamatkua piqatauruat Agaayyutmi naalagnigaatigut. Uqautigikkaqput suunillapiaqaluaqtuq inuunni qitungaginisanini Agaayyutim. Taavrumuuna ilitchuginiagivut inuich malikpatrun ilumutuuhq naagaqaa malikpatrun killiqihq.

Agaayyun Piqaksriihuruq

⁷ Ӧauraamaan, piqpakutisa avatmun atakkii Agaayyutim ilisautipluta piqaksriihgmik aasiin kisupayaaq taatnatun piqpakutiqaqtuuaq qitungagigaa Agaayyutim ilisimaanikhunilu ilaanik. ⁸ Inuk piqaksrinitchuaq ilitchuqsrismaitchuq Agaayyutmik atakkii Agaayyun piqaksriihuruq. ⁹ Agaayyutim urriqsugniigaa qanutunaglaan piqaksrisilaani uvaptiknik tuyugikamiun nunamun Ighituaaluni atrinilaq inuutqupluta ilaagun. ¹⁰ Qanuutaupiaqtilaana piqaksriihum uvva, taimani uvagut piqpaginjtikaluaqigikput Agaayyun, aglaan ilaan urriqsugniigaa piqaksriih uvaptiknik tuyugikamiun Ighituaaluni piqquplugich killuqsautivut tuquhgmigun qiniuisitlugu Agaayyun. ¹¹ Ӧauraamaan, Agaayyutim piqpagivaifluta, uvaguttuuq piqpakutiruksrauniqsugut avatmun taatniililugu. ¹² Inuum sumiunniin Agaayyun qiniingajitchaa. Piqpakutigupta avatmun Agaayyun inuuruq uvaptikni aasiin ilisautipluta piqaksritqupluta atlanik ilaa piqaksripmatun inuunni.

¹³ Nalupqiginjtichikput atausinjuqatigitilaana Agaayyun suli ilaa inuutilaananik uvaptikni, atakkii ilaan irrusiini inillaklugu uvaptiknun. ¹⁴ Uvvasuliuna Aapauruaq tuyuqaqniqsuq Ighituamiinik anniqsuqtiksrauplugu inupayaanun, aasiin qinigikput ilisimarauplatalu.

¹⁵ Kisupayaaq uqautigumiuq nalupqinaiglugu Jesus Ighiginiilugu Agaayyutmun, tavra Agaayyun inuuruq ilaani aasiin ilaa atausinjuumapluni Agaayyutmi. ¹⁶ Uvagut ilitchugigikput ukpigiplugulu piqpaktaana Agaayyutim uvaptiknun.

Agaayyun piqpaktauruq. Taamna piqaksriruaq atausinjuqsimaruq Agaayyutmi suli Agaayyun ilaani. ¹⁷ Taatnatun inuuniaqapta piqaksrirugut Agaayyun piqaksripmatun, aasiin ataqsratiguminihitchugut uvluani atanniuhum, atakkii inuudiqput atrigigaa inuuniahan Christ-nun mattumani nunami. ¹⁸ Inuk piqaksriruaq ataqsraguminihitchuq. Piqaksrigupta Agaayyun piqaksripmatun ilaa talugiyuminihitchikput. Inuk iqsiruaq ilaanik piqaksriingitchuqsuli Agaayyun piqaksripmatun, atakkii iqsisiqaqtuqsuli Agaayyutmun anasiinjuqsagisiinipluni.

¹⁹ Piqpagigikput, atakkii Agaayyutim piqpagiqqaagaatigut. ²⁰ Inuk nipligumi piqaksriiniluni Agaayyutmik aasiin uumiksriinuni ukpiqtuaqatmiinik ilaa sagluruq. Itniittuq: inuk piqaksrinjitiinami ukpiqtuaqatumiinik qiniitlakkagmiinik piqaksritlasiyumiinitchuq Agaayyutmik qiniitlaisagmiinik. ²¹ Tillisusiqaput Christ-miin [aasiin taatnatun ilaan inuuniaqugaatigut], inuk piqaksrikami Agaayyutmik piqaksriruksraupmiuqtuuq ukpiqtuaqatumiinik.

1 Iñupayaaq ukpiqsriruaq Jesus Christ-ñutilaanjanik Agaayyutim qitungaǵigaa. Taatnaqhuta piqpaksrigupta Aapaptiknik piqpaksriruguttuug ukpiqtuaqatiuptiknik. 2 Piqpaksrikapta Agaayyutmik tupiksrikapталu tillisaiñik ilisimanaqtuq piqpaksriliqput Agaayyutim qitungaiñik. 3 Piqpaksrikapta Agaayyutmik uvagut tupiksrirugut tillisaiñik, aasiñ tupiksririliqput tillisaiñik sakiqnanjitchuq, 4 atakkii qitungapayaaña Agaayyutim akimatlasirugut nunam iñuñisa ilitqusianiñ. Aasiñ akimatlasirugut ukpiqsrituñaliptigun [Jesus-mik]. 5 Kiñaasiñ akimatlasiva tuungaqaqtauruañiñ suli pigiitchuam kaviuǵikkapayaañaniñ? Iñuk taamna kisimi ukpiqsriruaq anjutim Jesus-ñum Iǵñiǵutilaanjanik Agaayyutmun.

Ilisimaraurat Jesus Christ-kun

6-8 Aasiñ nalupqiginjitchikput ilaa Agaayyutmun Iǵñiǵitilaaña atakkii piqaqtut piñasunik ilisimarauruanik. Jesus paptaakkaupman imiǵmik suli maqipkaǵaluaqitnagu augikkani tuqukami, Agaayyuu nipliǵñiqsuq qılañmiñ Jesus Iǵñiǵinipıluu. Taatnatun Agaayyutim irrusiaptuuq ilumutuuruuq ilisimaraupmiuq taavruma ilumun Iǵñiǵitilaananik. Ilaa ilisimarauruq imikunlu aukunlu suli Agaayyutim irrusiagun, aasiñ taapkua piñasut atirut ilisimarauǵimikni. 9 Iñuich ilisimaraupmata akuqtuǵaǵigivut, naagaqaa Agaayyutim ilisimarauñıha ukpiqnatluktuuq atakkii piñasuurautigun nipliqsuq ilumutuupıluu Jesus Iǵñiǵitilaananik. 10 Kisupayaaq ukpiqsriruaq Agaayyutim uqañhanik Iǵñiǵimigun ilisimagaa uummatmiñ taavruma ilumutuutilaaña. Kisupayaam ukpiqsrinjitчуam taavrumiña ilumutuulǵimik uqaǵipiaǵaa Agaayyuu saglutunıpluu, atakkii tunñanjitłuni Agaayyutim ilisimarauñhanun Iǵñiǵimigun. 11 Agaayyutim ilisimapkagaatigut taavrumiña itnaqhuni: Agaayyutim qaisaña uvaptiknun iñuulıq Agaayyutitñaqtauruq, aasiñ taatnasıq iñuulıq Iǵñiñaniittuuq. 12 Kisupayaaq iñuuaqtıqıqtuuq Iǵñiñjanik Agaayyutim iñuulıqıqtuuq ilaani Agaayyutitñaqtauruamık. Kisupayaaq iñuuaqtıqıqıjtчуaq Iǵñiǵuruamık iñuuyumiñaitchuǵuuq.

Iñuulıq Isuitчуaq

13 Tuyuqtuña taapkuniña ilipsitñun ukpiqtuanun Iǵñiñagun Agaayyutim nalupqınaitquplusi piqaaniktilaapsitñik iñuulǵmik Agaayyutitñaqtauruamık. 14 Una pisigıpluu ukpiǵillapiǵikput Agaayyuu inıqsruqapta supayaamık pisulhagun tusaaraǵıha uvaptiknik. 15 Iıtchuǵıpluuasiñ tusaaraǵıha inıqsrupayaaqapta tavra ilisimapiǵikput qaisaqaaniñha uvaptiknun inıqsruaǵıkkaptiknik ilaaniñ. 16 Kisupayaam qıñiǵumiñ ukpiqtuaqatni killuqsagıluu taamna tuqulıǵmuñjtkaluaññaan, ki inıqsruutiliñ Agaayyutmun. Taatnaǵuni ukpiqtuaqataa iñuugisiruq, atakkii killuqsautai tuqulıǵmuñjtlutıñ. Aglaan killuqsalıq itmiuqtuuq tuqulıǵmun ittuuq, aasiñ uqautigipsi inıqsruutigıtunjitłuu taamna Agaayyutmun. 17 Iluqani killulıqıliq killuqsautauruq, aglaan killuqsautıpayaat tuqulıǵmun inǵitmiut. 18 Ilisimigikput kiñapayaaq qitungaǵıliutikkaña Agaayyutim killuqsaaqsitłaisilaaña atakkii Iǵñiñan Agaayyutim tugluqsımaraǵıgaa, aasiñ Tuungaam atniǵumiñaitчуaa kinniyumiñaitługulu. 19 Ilisimigikput qitungaǵitilaaqut Agaayyutmun, aasiñ ilisimigıputtuuuq atlat iñuich mattumani nunami pigitilaañat Tuungaǵmun suli ilaan kinnıpluǵıch ilıñıch. 20 Ilisimigıputtuuuq Iǵñiǵıkkañan Agaayyutim aggianıñha, aasiñ ilaan kanıqsıpkagaatigut ilaanık ilumutuuruamık. Atausıññuqsımarugut ilaanun ilumutuuruamun, Iǵñiñanunlu Jesus Christ-mun. Ilaa

Agaayyutaullapiaqtuq suli iñuuhuruq isuitchuaq.
agaayyutiqaqasi agaayyutiñuanik.

21 Iñauraamaan,

Tugliat Tuyuutaiñ John-ŋum

¹ Uvaña John ukpiqtuanjuruat qaukñich, tuyuqtuña aǵnamun Agaayyutim piksraqtaagikkanañun suli qitungañiñun piqpagikkamnun ilmun. Uvañahiñañitchuña piqpaksriruaña, aglaantuuq iluqatiñ tamatkua ilisimaruat ilumutuuruamik piqpagipmigaasi. ² Piqtigiplugu ilumutuuruuq uvaptikni ittuuq suli itkisipluni qañapak taimuña. ³ Uvvatuq Agaayyutim Aapauruam suli Jesus Christ Aapam Igñiñan iluaqutillañiaǵilisik suli ilunñugilusik tutqiksilituglu ilumutuuruakun suli piqpaksrilikun.

Ilumutuutigli Piqpakkunlu

⁴ Uvaña quviatçhallapiuqtuña atakkii ilitçuǵigiga ilañich qitungavich iñuuniahat ilumutuuruakun, maligutlugu Agaayyutim Aapauruam tillisaa uvaptiknun. ⁵ Aasiñ, aǵnaaq, aglañitçuña nutaamik tillitmik ilipnun aglaan taavrumiña pigikkaptiknik aullaǵniñhaniñaglaan. Injigikpiñ uumiña, uvagut piqpakkutiruksraurugut avatmun. ⁶ Taamna piqpaksriliq uqautigikkaga itnautauruq: Iñuuniaqtuksraurusi tupiksrilikun Agaayyutim tillisaiñik tusaakkapsitñik aullaǵniñhaniñaglaan. Atakkii ilaan tiligaatigut iñuuniaqupluta piqpaktakun.

⁷ Iñugiaktuat kinnirit tikitchut iñupayaanun uqaqatuat nalupqinaiqhutiñ Jesus Christ-mik timiqañiñiñiplugu. Taatnatchich iñuich kinniraurut suli ak-illiliqsuqtaurut Christ-mi. ⁸ Qaunagisitchi ilinjitñiñ. Tavra tammajitçhumaiksi savaagikkaqsi aasiñ Agaayyutim akiligisigaasi inuñaiǵlugu. ⁹ Kisupayaaq simmiuruuq ilisauttutaiñik Christ-ñum piqataunitchuq Agaayyutmi. Taamnaasiñ tupiksriuruuq ilisauttutaiñik Christ-ñum piqatauruq Aapauruam ilu suli Igñiǵuruami. ¹⁰ Kiñaliqaa utlautikpan ilipsitñun quliaqtuaqañilluni Christ-ñum ilisauttutaiñik tukkuliqñagu tupiqnun naagaqaa ilaliñagu. ¹¹ Atakkii kisupayaaam paǵlagumiñ kinniri piqasiqñiaǵaa pigiitçuakun savaañagun.

Aqulliich Iłammiuǵutit

¹² Uqaksraukkaǵaluaqtuña aglaan uqautigisunjitkitka ukunuuna tuyuutitigun, aglaan taamunǵuktuña ilipnun uqaqatigilutinaasii. Quviasuutigillapiagayaǵikpuk. ¹³ Qitungañisa aǵnam aniqatvich Agaayyutim piksraqtaagikkaniñ tuyuǵaatin nayaañagmik.

Pinjayuak Tuyuutai John-ŋum

¹ Uvaŋa John ukpiqtuanjuruat qaukŋich, tuyuqtuŋa uumuŋa Gaiusmun piqpagipiakkamnun. ² Iŋauraamaan, agaayyutigikpiŋ supayaaq iŋuaqplugu ilipni atniġŋaŋjitiŋlutinlu. Iŋisimagiga iŋuaqtilaan irrutchipkun. ³ Quviasuqpauraqtuŋa ilaŋich aniaqatiut tikitchuat uqautipmatŋa ilipnik iluqnaullapiagŋiplutin Agaayyutmun suli iŋuuniagŋiplutin ilumutuuruakun. ⁴ Quviatchaktillapiagaatŋa sumipayaq tusaakapkich qitungatka iŋuuniagŋiplugich ilumutuuruakun.

Gaius Nangausiaqaqtuq

⁵ Iŋannamaan, tuniqsimmatrirutin savautrikavich aniqatiunik, suvaluk iglauruanik. ⁶ Uqautigillautaġaat ukpiqtuanjuruat iŋuaqqutriŋhiŋ. Pillaŋtaġniaqtutin qaisaksraqaġuvich inuġikkaŋatnik iglauniŋatni. Quyaliniagiksi Agaayyun taatnaġupsi. ⁷ Atakkii piqutigiplugu Christ aullaqtut akuqtuisuŋaqatiŋ ikayuutmik Jew-ŋunitchuaniŋ. ⁸ Uvagut ukpiqtuaguut ikayuqtaksraġigivut taapkua iglauplutiŋ agaayuliqsiŋ, savaqatauyumaugutiŋ siamitchiŋhatni Agaayyutim ilumutuuruunik uqalhiŋik.

Diotrephes-lu Demetrius-lu

⁹ Aglakkaluaqtuŋa ukpiqtuanjuruapayaanun, aglaan Diotrephes qaukŋiutlaturuam suliqutiginiŋkaŋa. ¹⁰ Taatnamik aggiguma sagviġŋiaġitka savaani uqaqhuni sagluqsruutigipluta. Taruŋa nutqallaŋitmiuq. Paġlayumiŋaitmigai aniaqatiut suli pitchailiraqŋugitunniŋ tukkiisuktuat ilinŋitŋik anitqataqŋugillu akunġatniŋ ukpiqtuanjuruat.

¹¹ Iŋannamaan, tuvraqnagu piġiitchuaq aglaan nakuuruuq. Kisupayaq atuiruq nakuuruamik agaayyutiŋaqturuq naagasuli faamna atuiruq piġiitchuamik ilitchuqsriŋŋaŋitchuq Agaayyutmik. ¹² Aglaali Demetrius iŋupayaat uqautigillautaġaat suli iŋuuniakhan ilitchuġipkaġaatigut ilisimatilaanik ilumutuuruamik. Uvaguttuuq uqautigillautaġikput ilaa. Iŋisimagiŋ uqagikkapta ilumutuutilaanik.

Aqulliich Iŋammiuġutit

¹³ Uqaksraukkaġaluaqtuŋa aglaan uqautigisuŋitkitka ukunuuna tuyuutitigun. ¹⁴ Tautukkasuagukkiŋpiŋ aasiŋ uqagunuk atautchimi kiiŋaġruiniŋaġutilunuk. ¹⁵ Tutqiuŋiqagiŋ. Iŋauraat tuyuqtut nayaanŋaġmik. Nayaanŋaġuugivut ilauraavut iluqaisa.

Jude-ŋum Tuyuutai

¹ Uvaŋa Jude, savaktaa Jesus Christ-ŋum suli aniqatigiplugu James-ŋum. Tuyuŋigitka ukua iŋuŋnun tuŋlukkanjiiŋun piŋpagikkanaŋiŋun Agaayyutim Aapauruam, qaunagikkanaŋiŋunlu Jesus Christ-ŋum. ² Uvvatuŋ Agaayyutim iŋunjuŋtaqaqtillisi qiiŋiŋiŋaqaqtillusriŋu suli piŋpakkutiqaqtillusri ataramik.

Atanniŋsuiŋksraq Iŋisauriŋŋuatigun

³ Piŋpagikkamaan, piŋsuŋtilaaptun aglaguktunja ilipsitŋun uqautigisukkalaualugu anniŋsugiaq iluqata piŋgikkaqput, aglaan piyumaatchaktunja pitchuksaaŋgukhusri itna, anjuyautisiun ukpiŋsriŋiq ipŋisimaalugu Agaayyutim qaisana atausriaŋlugu iŋuŋmiŋun.

⁴ Atakkii iŋanich agaayyutaitchuat iŋuich nalunautchiplutin iŋlatiniŋsut uvaptiknun. Atuŋagaat killukun iluaqutrisaa Agaayyutipta qaayugnaqtuanun piŋsugruaŋutaitŋun timimin suli iŋiŋisa ayaktuaqmipŋlugu Jesus Christ Ataniŋput Anaayuaqputlu. Agaayyutim taatnatchich iŋuich atanniŋsugniŋai patchisaunipŋlughich iŋiŋlaan.

⁵ Itqaqtitchukkipi sunik iŋisimaanikkaluakkapsitŋik. Itqaqsium una, Atanŋuruam annautigaluaŋlughich Israel-aagmiut Egypt-miŋ, aglaan aquagun piyaqquŋniŋai tamatkua ukpiŋqutaitchuat.

⁶ Suli israŋgulgich sanŋiqagaluaqhutinj savaaqagaluaqhutinj qilaŋmi uniŋniŋaat irvigigaluaqqaŋtin. Agaayyutim tigutaagniŋai taaktuallapiagtuami pitukŋgich isruitchuanik kalimniŋniŋ taivrumunaaaglaan kamaŋaqtuamun uvlumun ilaan atanniŋsuiŋksrautmiŋun.

⁷ Sulipsuŋ Sodom-lu Gomorrah-lu nunaaqqillu avataatniittuat: Iŋugikkaniŋ aatchuutigirut inŋmiknik sayunaliŋmun, anjutigaluatunniŋ anjutinun. Savaanich kilgutaurut tuvraqunŋitŋlughich, aasriiŋ nagliksaaŋisirut tatapsausriaŋmiknik isruksraitchuami ikniŋmi.

⁸ Taatnatullapiaq tamatkua siŋniŋaktuuraaqtit qaayugnaqsigaat timirin piŋgitchuakun, suksraŋiŋiqŋlugu Agaayyutim anjalatchisaa, uqamaqŋuutigipluŋiŋu tamatkua kamaŋaqtuat pakmani.

⁹ Qaukŋiatunniŋ israŋgulgich Michael taatna uqanŋitchuŋ. Qanaaqatigikamiun tuunŋaŋ uqavaaŋutigiplugu nalliŋmiknun timaa Moses-ŋum piŋiniquatilaana, akitŋaŋqunŋiŋniŋaa uqamaqŋuutlugu aglaan uqautiŋhiŋaŋaa, "Atanŋumtuŋ iŋiŋtiŋiŋisin."

¹⁰ Aglaali tamatkua iŋuich uqamaqŋuutiqaguurut supayaanik kanŋiqsimmaagniŋisagmiknik. Niŋrutitun aullasriŋadhiŋaŋqhutinj iŋiŋich kanŋiqsiŋhiŋaŋaat malikŋlugu piŋsugruaŋutrin, aasriiŋ taatnaqamin piyaqqukkauniagtu.

¹¹ Iqsiiŋamiurut tamatkua! Iŋuuniŋsriŋaqtut Cain-tun, akiŋniŋaŋniŋhiŋaŋqhutinj killuliŋiŋaŋuŋqhutinj piŋsigiplugu manik Balaam-tun, aasrii Korah-tun piyaqquŋniagtu piŋsigiplugu uqavaaŋutriŋitŋin.

¹² Taatnatchich iŋuich puŋyiluktaqtitun ittut niŋiqatigiiŋkapsi, aasrii niŋiqataukamin ilipsitŋi qaunagiraqtut inŋmiknuhiŋaŋ taluŋsrisailaakun. Taapku atrigigaich nuviyat imŋilaat anjalatanj anuŋim. Ittut napaqtutitun asriitraliqsuatitun, amusrimaplutin kanŋituummaŋmin tuqullupiaqhutinj.

¹³ Qaiŋpaysun tagium itmiut anŋiqŋukman, aasrii kanŋunaqtuat savaanich iŋlutinj qapukluatun qaim. Uvlugiatun pamiuliktun ittut [taimausruuratuŋ]. Taatnatchich iŋuich iniksraŋaŋniagtu taagniŋsrapianjani taqtuam qanavak taimunja.

¹⁴ Enoch-ŋumtuŋ, tallimat malguata kiŋuvianiŋ Adam-ŋum, sivuniksriŋutigipmiŋgai tamatkua iŋuich, uqahuni, "Atanji. Ataniŋ agniŋniagtuŋ piŋatigilughich kisitchuŋnaitŋin ipqitchuat israŋgulgikani.

15 Atanniqsuǵniǵai iñupayaurat. Anasriñjuqsǵniǵai killuliqiraupayaat agaayyutailaqhutinj savaapayaanjisigun, suli agaayyutailaqhutinj iñuuniałhatigun, suli uqamaqluutipayaatigun uqǵikkanaĵisigun akitñiaqluĵu Agaayyun.” 16 Tamatkua iñuich uqapiluuŵiriraqtut uqatqutuyaaqhutin, iñuuniaqhutin inmiñ pisuhĵruaĵmiktigun, uqavikhutin suli nangaqluĵich atlat iñuich piññanĵniǵiaqhutin pisukkaĵmiktigun.

Kilgutit Alĵaqsruutitlu

17 Aglaan ilipsi piqpagikkamaan, itqǵiraksraĵigisi sivuniksriqutigikkanaĵich uqqiraqtinĵ Atannapta Jesus Christ-nun. 18 Ilinĵisa uqautigaasri aqulligñi uvluni iñuqǵisiñipluĵu mitautiksriaruanik iñuuniaĵutin inmiñ pisuhĵruaĵmiktigun pigiitчуakun. 19 Tamarra tamatkua iñuich agvisauruat atingirrutinun, aĵalatitlutinj nunakĵaqtam pisuhĵruanĵinun, suli piqanĵitlutinj Ipqitчуamik Irrutchimik. 20 Aglaan ilipsi piqpagikkamaan, nappaisitchi ilipsitñik tunĵavigilugu ipqinñiqsrauruaq ukpigun, agaayulusri Ipqitчуakun Irrutchikun. 21 Irviqagtuiñǵusri piqpaktaani Agaayyutim, niĵiugituiñǵuĵu Atannaptiknun Jesus Christ-mun tikiutitqulusri ilunĵuktaĵagun isruitчуamun iñuuhĵmun. 22 Ilunĵuksrisitchi tamatkuninĵa nalupqisruktuanik ukpiqsriĵmiktigun. 23 Annautrisitchi ilanĵitñik nuqitchipmatun ikniĵmiñ. Ilunĵuksrisitchi atanik anayasruutigilugu, uumigilugich atnuĵaanĵich puyiłuktakana killuqsautim.

Agaayutiq

24 Uvva, nangaĵlakput ilaa qaunaksritlaruaq ilipsitñik paasraaliksrapsitñiñ ukpiqsriĵipsitñi suli tikiutitlaplusri patchisaunĵigusri quvianakun sivuĵaanun kamanautaan. 25 Kisimi Agaayyutauruq, aasiñ ilaan anniqsuĵaatigut Jesus Christ-kun Atannaptigun. Kamanautipayaaq, kamanagnisraq sañĵi suli aĵalatchisipayaaq pigigai taimakĵaĵana pakmanunaglaan suli qanavak taimuĵa. Amen.

Sagvikkaurat John-mun

¹ Ukunani makpígaaani aglausimarut sut Jesus Christ sagvikkani. Agaayyutim qaiññigai ilaanun qiniqitquplugich savaktimiñun sut akuniisruñaqatin atuumasragumaruat. Christ-ñum ilitchuqipkaqai savaktimiñun John-mun tuyuqiplugu israguligikkani ilaanun. ² John-ñum nalupqinaiqługu quliaqtuaginigaa Agaayyutim uqalhalu Jesus Christ-ñum sagvikkajalu. Uqautiginigai sut iluqaisa qiniikkani. ³ Quvianamiuruq iñuk agliqiruaq ukuninja sivuniksriputmik suli quyanaqniacpat taapkua tusraaruat uqalgnik ukuninja suli tupigiplugillu sut aglausimaruat taapkunani makpígaaani, atakkii tamatkua atuumaviksrañat qallilłapiagataqtuq.

Paqlatit Tallimat Malgũñun Agaayyuvijñun

⁴ Uvaña John aglanñiaqtuña ukpiqtuanjuranun ittuunun tallimat malgũñni agaayyuvijñi nunami Asia-mi. Ihaaqutrihiqagitchisug qiniññamiglu Agaayyutimiñ, pakma ittuamiñ, taimakñaqarña ittuamiñ suli agqiqaqumaruamiñ, taapkunakñalu tallimat malgũñniñ irrusrianiñ sivuqaaniittuaniñ aquppiutaqpanan Agaayyutim, ⁵ suli Jesus Christ-miñ tuniqsimapluni ilisimarauruamiñ, anjiruamiñ tuquñaruaniñ sivulliqpianupluni suli sivulliuqtinjitñiñ umialguruat nunami. Jesus Christ-ñum piqpagigaatigut patchisaiqisłluta killuutitpikniñ ilaan aurnmiguñ. ⁶ Ilaan umialiguqtikaatigut agaayuliqsiqutitlugillu savautitquplugu Agaayyutini aapagikkaniłu. Kamanauñ anjalatchisilũ pigigaa Jesus Christ-ñum taimuñ isruitchuamun. Amen.

⁷ Uvva, aggiqñiaqtuq nuviyatigun.

Iriqaqtuapayaam qiniqisigaa,

ilinjalalu kapiriruat ilaanik.

Iluqatinlu atlakaagiich iñuich nunami uigualalutin qiaqisirut ilaa pisigilugu.

Aa, taatna itkisipiaqtuq.

⁸ “Uvaña Alpha-ñuruña suli Omega-ñupluñalu, aullaqñiisaaq suli isrukłitchaaq.” Taatna nipliqsuq Atanguruq, pakma ittuaq suli taimakñaqarña ittuaq agqiqaqumaruaqlu, Sanñipayaqaqtuaq Agaayyun.

John-ñum Qiniqquuraatha Christ-mik

⁹ Uvaña John-ñuruña aniqatigikkaqsi atausriñuqataupluña piqatigigipsi nagliksaaqutininik pisigiplugu Christ, piqatigipkaqtuaq ilipsitñun anjaayuaqutimiñi suli piqatigipkaqhuni ilipsitñun iglutuñigmi. Qikiqtamun atiqatquamun Patmos-mik ilikkauruña quliaqtuaqalipkun uqalhaniglu Agaayyutim ilumutułhaniglu Jesus Christ-ñum. ¹⁰ Iłamni Irrutchimi uvluani Atanguruam tusraaruña nipimik nipituruamik tunumniñ, itna liilaa qalguqtautiqpaktun, ¹¹ nipliqhuni, “Aglakkumagitin tautukkatin makpígaañun aasrii tuyuqilugich ukpiqtuanjuranun ittuunun tallimat malgũñni agaayyuvijñi Asia-mi: Ephesus-mun, Smyrna-munlu, Pergamos-munlu, Thyatira-munlu, Sardis-munlu, Philadelphia-munlu, Laodicea-munlu.”

¹² Tarani qiviaqtuña qiniqukługu uqaqtuaq uvamnun. Qiviaqama qiniqitka tallimat malguk kaviqsaat maniich kialuuraqagviich. ¹³ Aasrii qitqatni tallimat malguk kialuuraqagviich qiniqiga atausriq atrilik iñuktun, atnuqaaqahuni akuqturuamik isiganmiñunaglaan, suli tapsiqahuni kaviqsaq maninmiñ

satqamigun. ¹⁴ Ilaan niaqua nuyanilu qatigniqsut ipnaim mitquatun qatighutinlu aputitun. Irraksuli inniqsuk ikualaruatun ikniqtun. ¹⁵ Isiganjiksuli qivliqtagniqsuk patukpatun ipiqsagtatun uunaksautiqpakun. Nipaasuli tusragnaqniqsuq qugluqtaqpatun. ¹⁶ Ilaan taliqpijmiñi tigungmiñisuuq tallimat malgunjik uvlugianik. Savikpaksuli ipiktuag avatmulik anniugaqtuq qanganin. Suli ilaan kiñña qaummaginjñiqsuq siqññaagikmatun.

¹⁷ Tarra qiniqapku ulguniqsuña isigaiñun tuqunaruatun ilipluña, aasriin iligai taliqpiich argani uvanun nipliutipluña, “Iqsiñak. Sivulliuruña aqulliu-pluñalu. ¹⁸ Uvaña iñuuruñuruña. Tuqugaluqñuña iñuusragataqtuña taimuña isruituamun. Inuktun anmautiqaqtuun anjalatchiñiqtaqtuña tuquhgmik suli tuqunaruagaqviñmik. ¹⁹ Pakma aglakkich sut qinikkatin suli pakma ittuat suli itchagumaruat aquagun taavruma. ²⁰ Taapkua kanjigsilgunaitchuat qinikkatin—tallimat malguk uvlugiat taliqpiiani arganma suli tallimat malguk kaviqsaat maniich kialuuraqagviich—qanuutautilañatuva, tallimat malguk uvlugiat israguligigaich tallimat malguk agaayyuviih, suli tallimat malguk kialuuraqagviich tallimat malguk agaayyuvigipmigaich.

2

Agaayyutim Uqantai Ephesus-miunun

¹ “Israğulganun agaayyuvium Ephesus-mi aglagiñ itna: Tamatkua uqahigigai tigungmiruam tallimat malgunjik uvlugianik taliqpijmiñi, pisruktuam akunğatni tallimat malguk kaviqsaat maniich kialuuraqagviich.

² “Iisimagitka savaasri, sakuugutisri lu iglutukkasri lu anuqsrukun. Iisimagigaptuuq ilatchiñaisilaaqsi killuliqiruanik iñunjik suli isivgiuqtilaaqsi tamatkuniña uqaqtuanik uqçiraqtauniplutij piungitchaluanjagmij suli ilipsi ilitchuğiplugu saglututilaanat. ³ Iisimagiga anuqsrutilaaqsi nagliksaaqtilaaqsilu pisigipluña suli ilipsi nikalinjitchusrisuli. ⁴ Aglaan uumiña akitñaaummatiqagipsi, piqpaginğigipsitña inilgaanisun. ⁵ Itqasqasiuq piqpaksiñiqqaaqsi uvannik ukpiqsriuruagupasi. Isummitqigitchi aasriin savautitqigluña sivuanisun. Isummitqinğisuağupsi agğiqiniagipsi piigluguasrii kialuuraqagviksi inaaniñ. ⁶ Aglaan nakuuruagaqaluaqtusri uumiña, uumiksrisusri savaanjiñik pigiitчуanik Nicolait-ağruat uvaptuntuuq. ⁷ Inuk siutiqaqtuag tusraggatiksranjik naalağniñi Irrutchim uqautigikkañanik ukpiqtuanjuranun. Inuich akimaruat nigipkağniagitka napaaqtuanin iñuunaqtuam nauruamin nautchiaqagviani Agaayyutim.

Agaayyutim Uqantai Smyrna-ğmiunun

⁸ “Israğulganunli agaayyuvium Smyrna-mi aglagiñ itna: Taapkua uqahigigai sivulliuruam aqulliuuruam lu, tuqugaluqtuam lu anjtiqisuam lu.

⁹ “Iisimagitka ihuilliuğutisri ilaippauqisilu (aglaan umialgurusri). Iisimagitka sanutchisiñich tamatkua Jew-nuniruat iñuğingitchaluaqtitlutij Agaayyutmun, aglaan ilumun savautriruanurur tuungagmik. ¹⁰ Sivuuğaginagu nagliksaağutigiyasrikkaqsi. Uvva, tuungaum isiqtaupkağumaagaqsigai ilasri isivgiukkauviksranjitiñun, aasrii ihuilliuğisirisri qulini uvluni. Tuniqsimatichi tuquhpsitñunaglaan, aasrii akilññağipsi iñuukgmik isruitчуamik niaquğusriqmatun. ¹¹ Inuk siutiqaqtuag tusraggatiksranjik naalağniñi Irrutchim uqautigikkañanik ukpiqtuanjuranun. Inuich akimaruat atrikkauyumiñaitchut tugliani tuquhım.

Agaayyutim Uqantai Pergamos-miunun

12 “Israğulganunli agaayyuvium Pergamos-mi aglagiñ itna: Taapkua uqağigai piqaqtuam ipiktuamik avatmulinmik savikpañmik.

13 “İlisimagiga iñuuniaqtilaaqsi tuunğaum anjalatchiviani. Aglaan tuniqsimarusri uvamnun ukpiqquitiqaqtuifaqhusri, uvluñiñunniñ tuqqutaupman tuniqsimapluni ilisimariga Antipas akunnapsitiñi tuunğaum iñuuviani. 14 Aglaan ikituuranik akitñaummatiqagipsi: ilipsi ilaqaqtusri tuvrairuanik ilisauttutinigun Balaam ilisautriruam Balak-mik killuqsagtutquplugich Israel-aagmiut. Killuqsagtut nigikamin niqinik tunillaautauruanik aanguanun suli sayuñakamin. 15 Sulipsuuq ilipsi ilaqaqmisiur tuvrairuanik pigiitchuakun ilisauttutinigun Nicolait-aagruat. 16 Isummitqigitchiasriñ. Taatnangisuağupsi agqiniagipsi anuyiağlugich taapkua iñuich savikpañmik anniğaaqtuamik qanimniñ. 17 İñuk siutiqaqtuaq tusraggatiksrañnik naalağniñi Irrutchim uqautigikkañnik ukpiqtuanjuranun. İñuk akimaruag niqiksriñiñiağiga iriqsimaagtuamik Manna-mik suli qaitchiługu qatiqtaamik uyağañmik. Aasrii uyağañmi nutaaq atiq aqlaqağisuruq, kia-unniñi iñuum ilisimanğisañnik kisimiaglaan taavruma iñuum akuqtuiruam.

Agaayyutim Uqautai Thyatira-ğmiunun

18 “Israğulganunli agaayyuvium Thyatira-mi aglagiñ itna: Taapkua uqağigai İğniñan Agaayyutim, iriqaqtuam atriplugu ikularuaq ikniq, suli isiganj atriaqahutin qivliqsagtuatun patukpatun.

19 “İlisimagitka savaasri, piqpaqsriñiqsılı, ukpiqqutrılı, savautriñiqsılı, suli anuqsrułiqsi. İlisimagiptuuq una, savaağikkapsi pakma qaanjummatipiagaich savaağikkasri ukpiqsirruağuuqaaqapsi. 20 Aglaan uumiña akitñaummatiqagipsi, ilipsi ilatchiqlugu añaq Jezebel taiyuqtuaq imniñik sivuniksriqirimik. İlisautigai kinniqlugich savaktitka sayuñatquplugich suli nigitquplugich niqinik tunillaautauruanik aanguanun. 21 Piviqaqtitkaluağiga isrummitqiliksrañanun sayuñahaniñ, aglaan isrummitqigunğiñiqsuq. 22 Uvva, inillaktinniağitka ilaalu tamatkualu sayuñatqigikkañni nagliksaağutiqpauragviksrañatnun inillakmatun siñigvinjñun nanjirutim. Taamna piñiağiga isrummitqinğisuaqpata killuliqilğimikniñ. 23 Suli tuqunniagitka ililgaani. Tarra ukpiqtuanjuruapayaat ilitchuginiagaat uvanautilaaga ilisimaruag iñuich ikpikkutaatnik isrummatinjitñiglu. Suli akitiğisigipsi atausriullaalusri maliğullapiaglugu savaaqsi. 24 Aglaan ilasri Thyatira-miittuat qapsiugaluanñaisa malingitchuat taavruma pigiitchuamik ilisauttutaanik suli ilisaagiñitlugich kalipsiksuat nalunaqtuanj tuunğaum, ilipsi uqautigipsi, Uqumailiugutigitqikkumiñaitchipsi, 25 aglaan tigummitqiağiktaksrağiksi pigianikkaqsi agqinñiaħamnunaglaan. 26 İñuk akimaruag savaaqaqtuñiaqtuağlu pisuliğikkamnik isruanunaglaan, sanñiqutiksriñiñiağiga anjalatchiñlasilugu nunaaqqippañnik. 27 Uuma anjalataagaqsiñiağai sanñiqpapiamik saagaqaqtuatum ayaupiamik savilhamik, anjalataaglugich iñuum siquvragipmatun qiku ilulik. *Psalm 2:9* Taatnatun akuqtuaqaqtunja sanñiqutiqaħimnik Aapamniñ. 28 Suli aatchuğisigiga uvlaam uvluğiañnik. 29 İñuk siutiqaqtuaq tusraggatiksrañnik naalağniñi Irrutchim uqautigikkañnik ukpiqtuanjuranun.”

3

Agaayyutim Uqautai Sardis-miunun

¹ “Isragulganunli agaayyuvium Sardis-mi aglagiñ itna: Tamatkua uqaligigai piqaqtuam tallimat malgunnik Irrusriniñik Agaayyutim, suli tallimat malgunnik uvlugianik.

“Ilisimagitka savaasri. Ilipsi taiyuutiqağaluaqtusri iñuuruñuniplusri, aglaan tuqunarusri. ² Qiptaitqigitchi. Sayyiqsimaagsigin tamatkua iñuudiqaqtuatsuli tuqugaluaqnagich, atakkii isivgiugnigitka savaasri nalaunnaitlugich sivugaani Agaayyutim. ³ Taatnamik itqağilugu qanuq akuqtuñiqsi tusraayugaagiksuumik tusraakkapsitñik. Tupigisiuñ taamna isrummitqigusri. Qiptaiñgitchupsi aggiqigisigipsi atrilugu tiglinñaqti. Ilisimayumiñaitchiksi kisumi sassagnigmi aggiñiakiksrağa ilipsitñun. ⁴ Aglaan piqağaluaqtusrisuli ikituuranik iñuñnik Sardis-mi atnugaagmiknik puyyaktairaganitchuanik. Ilinjisa iñuuniaqatiginiagaatña qatitqaanik atnugaagağutinj atakkii ilinjich nalliummatirut. ⁵ Iñuk akimaruq atnugaagisiruq qatitqaanik atnugaanik, suli piigumiñaitchiga atigikkaña makpigaaniñ iñuulhum. Uqautiginiagisa sivugaani Aapama israguligikkanjalalu piginilugu. ⁶ Iñuk siutiqaqtuq tusragatiksraniñik naalagnili Irrutchim uqautigikkanjanik ukpiqtuanjuranun.

Agaayyutim Uqautai Philadelphia-ğmiunun

⁷ “Isragulganunli agaayyuvium Philadelphia-mi aglagiñ itna: Tamatkua uqaligigai ipqitchuanjuruam, ilumutuuruamlu, piqaqtuamlu sanñiqutiqağhanik David-ñum saagaqaqtuatuun anjmautinik. Anjmaquañ kia-unniñ iñuum umikkumiñaitchaa, suli umikpauñ kia-unniñ iñuum anjmagumiñaitlugu.

⁸ “Ilisimagitka savaasri. Uvva, anjmagñaigiga talu ilipsitñun kia-unniñ iñuum umikkumiñaisarja. Ilisimaruña mikiruumik sanñiqalipsitñik. Naagasuli tupiksrisusri uqagikkamnik suli tuniqsimaagtusri uvamnun piilaagiñitlugu atigikkağa. ⁹ Naalagnisitchi, taapkua iñuich pigikkañi tuungaum, nipliaruat Jew-ñuniplutinj Jew-ñungñiñagmij sagluplutinj—uvva, utlautipkağisigitka ilipsitñun aasrii purvigipkağlugich sivugaapsitñun suli ilitchuğipkağlugich uvamnun piqpagitilaapsitñik. ¹⁰ Ilipsi, tupiksrisusri uqautikapsi iglutuituplusri. Taatnamik qaunaginiagipsi ihuñliuğvijñi tikiññaqtuami iluqaanun nunamun uukuatkaaviksranatnun iñupayaurat nunamiittuat. ¹¹ Aggiğisiruña qilamipiaq. Tigummitqiağisiusinj payarajlugu pigikkaqsi, kisumununniñ aititchumiñaitlusri akiññaaktaapsitñik akimagupsi. ¹² Iñuk akimaruq ayaguqtinñaigiga agaayyuvikpanani Agaayyutma, aasrii ilaa anitqikkumiñaiqsuq. Aglakkisigiga ilaanun atigikkaña Agaayyutma atigikkañalu nunaaqqinjan Agaayyutma, taamna nutaq Jerusalem atqagnaqtuq qilañmiñ Agaayyutmiñ. Suli aglakkisipmiga ilaanun nutauruq atiga. ¹³ Iñuk siutiqaqtuq tusragatiksraniñik naalagnili Irrutchim uqautigikkanjanik ukpiqtuanjuranun.

Agaayyutim Uqautai Laodicea-ğmiunun

¹⁴ “Isragulganunli agaayyuvium Laodicea-mi aglagiñ itna: Tamatkua uqaligigai Amen-ñuruam, tuniqsimaruam ilumutuupluni ilisimaruam, aullagñiirauruam iñiqtapayaarjanik Agaayyutim.

¹⁵ “Ilisimagitka savaasri, nigliñallapiangisilaaqsi unniñ uunallapiangisilaaqsi. Uvvatuq nalliakni ititchi nigliñallapiaqtuamlu uunallapiaqtuamlu. ¹⁶ Uvvaasriñ pisigiplugu uunaavyuqisi, nigliñallapiangñiñiqapsi uunallapiangitlusri, tivvuqağsalhiñaağugipsi qanimmñ. ¹⁷ Uqağqtusri itna, ‘Uvaña umialguruña. Iñugiaksisaiñiaqtut suurat. Inuqsranajisuña.’ Taatna uqağapsi nalurusri qanutun ihuñliuqtillaapsitñik naglinñaqtillaapsitñiglu. Inuqsraqtusri

qiñitlaitlusriļu atnuğaitlusriļu. ¹⁸ Algāqsruğipsi tauqsiquplusri uvaņņiñ maninņik kaviqsaaamik ipqiqsakkauruamik iknikun umialgutquplusri, suli tauqsiquplusri qatiqtaanik atnuğaanik qaliguaglugu kanņunaqtuaq atnuğaiğisi suli uqsruğutiksramik mamirrutiksraņatnik irigikkapsi qiñitlasriļgitchumuusriļu. ¹⁹ Tamatkua piqpagikkatka suagağigitka nalguqsruqğugillu. Taatnamik piļiqipiagitchi isrummitqigusriļu. ²⁰ Uvva, qichaqtuņa talumi katchaktuğluna. Kisupayaam tusraayumiunņ nipiga aņmautiluņalu talumik, isiğisiruņa ilaanun niğiqatigiasiluguasrii suli ilaan niğiqatigiluna. ²¹ Iñuk akimaruag aquppiqatigipkağniagiga aquppiutaqpamni, uvaptuntuuq akimapluna aquppiqataupmatun Aapaa ilaan aquppiutaqpaņani. ²² Iñuk siutiqaqtuaq tusraggatiksraņnik naalağniļi Irrutchim uqautigikkaņanik ukpiqtuaņuruanun.”

4

Nangairuat Qilaņmi

¹ Taapkua aquatigun qiñiqtuņa talumik aņmaruamik qilaņmi. Aasrii sivulliq nipi tusraakkağa uqaqman uvamnun qalguqtautiqpaktun itnağaana, “Mayuğiñ uvuņa. Qiñiqtinnağikipiñ sunik atuumaniaqtuanik uuma aquağun.” ² Taimmaiņa Ipqitchuam Irrutchim aņalatkaqsigaana. Qiñiqtuņa aquppiutaqpaņmik inillaksimaruamik qilaņmi, aasrii taavrumiņa aquppiruamik aquppiutaqpaņmi. ³ Aasrii taamna aquppiruaq tarani qiñiņaqağniqsuq akisuruatitun uyağaktitun kavviagiksaatunlu, suli aquppiutaqpak kaivrağutiqağniqsuq niggamik qiñiņaqaqtuamik akisuruatun uyağaktun suņauraqaatun. ⁴ Avataani aquppiutaqpaum iñuiñiņaq sisamat aquppiutaqpaqamit. Qiñiqtuņa iñuiñiņaq sisamanik umialinņanik aquppiruanik aquppiutaqpaņni, atnuğaaligaat qatiqtaanik. Niaquğutiqağniqsut kaviqsaaamik maninņmik niaqumikni. ⁵ Aquppiutaqpaņmiñ anniuğaagniqsut ikniqpalaich katlulatlu suli nipurualaruatlu. Sivuğaani aquppiutaqpaum naniuraqamniğisut tallimat malğunņik ikummatilinņik ikniğmik. Taapkua tallimat malğuk nanipiat Irrusriğiniğai Agaayyutim. ⁶ Aasrii sivuğaani aquppiutaqpaum tağiuqpauraqağniqsuq tapinniļuktuatun. Sisamat uumaruat iriħhaiņalgich saamiktigun tunumiktigunlu inniqsut avataani aquppiutaqpaum. ⁷ Sivulliq uumaruaq atriqağniqsuq lion-tun, aasriiñ tugļa uumaruam paņniqtun, piñayuatsuli uumaruat kigiñiqağniqsuq iñuum kigiñanātun, aasrii sisamaņat uumaruat atriqağniqsuq tinmiaqpaktun. ⁸ Aasriiñ taapkua sisamauruat uumaruat, injiknullaa itchaksrallaanik israğuqağniqsut iriħhaiņauplutinļu ataaniļu silataaniļu israğunisa. Aasrii nipliatiuñiğniqsut uvluvakpauraq unnuaqtuummaan,

“Ipqitchuaq! Ipqitchuaq!

Ataniq Saņņipayaqaqtuaq

Agaayyun killuqsautaiñiğniqsuq ipqitchuanuļpluni,

ilaa inniqsuag taimakņa, ittuaglu pakma, suli aggiqsagumaruağlu.”

⁹ Qakugupayaag taapkua uumaruat qaitchipmata nangautmik kamakktumiglu quyyatmiglu taavrumuņa aquppiruamun aquppiutaqpaņmi iñuuruamun taimuņa isruitchuamun, ¹⁰ iñuiñiņaq sisamat umialinņat sitqummiragniqsut sivuğaanan aquppiruamun aquppiutaqpaņmi purviglugu iñuuruag taimuņa isruitchuamun, mattaqğugich niaquğutitin aasrii iļiļugich sivuğaanan aquppiutaqpaum, nipliçhutin,

¹¹ “Ataniqpoot Agaayyutikputlu, ilvich nalliummatiruanurutin akuqtuiğiksrapnun nangautmik kamakktumiglu saņņimiglu,

atakii iñiqtağigitiñ supayaurat,
suli pisullapkun iñiqtaurur iñuuliqaqhutinjlu.”

5

Imurat Makpiğaat Ipnaiyaağlu

¹ Aasriiñ qiiñiqtuña taliqpiñmi argañani taavruma aquppiruam aquppiutaqpañmi imuranik makpiğaanik aqlaqaqtuanik iluatni lu silataatni lu suli umiktugsimaruanik tallimat malğunnik nalunaitmiutanik. ² Qiiñiqmiuñña sanñiqaqtuamik israquliñmik nipliraqtuamik nipituruamik nipimik, “Kiña nalliummativa qauqtiguklugich nalunaitmiutat añağlugi llı imurat makpiğaat?” ³ Aglaan kiapayaaq qilañmi naagaqaa nunami naagaqaa ataaniunniñ nunam aña matlaiññağich imurat makpiğaat naagaunniñ qiiñiglugich imanat. ⁴ Tarra qaruna atqunapiaq iñuiñniqman nalliummatiruamik aña matlalugich makpiğaat aqliqiruksramik unniñ qiiñiqtuksramik imağikkañatnik. ⁵ Tarani ilañata umialıñnat nipliutigañña, “Qianak. Lion-ñat kiñuvianıñ Judah-m, manñuat David-ñum, akimaruq aña matlasriplugich imurat makpiğaat suli tallimat malğuk nalunaitmiutat.”

⁶ Aasrii aquppiutaqpaum akungatni sisamat uumaruatlu akungatni lu umialıñnat qiiñiqtuña ipnaiyaamik qichaqtuamik qiiñiqaqquhuni tuqqutauruatuñ. Taamna nagruqağniqsuq tallimat malğunnik. Iriqaqmiuqtuuq tallimat malğunnik, aasriiñ taapkua tallimat malğuk Irrusriğigaich Agaayyutim tuyugikkauruat iluqaanun nunamun.

⁷ Ipnaiyaam agğiqhuni tigugai makpiğaat taliqpiñan argañiñ taavrumakña aquppiruamiñ aquppiutaqpañmi. ⁸ Tigupmagich makpiğaat sisamat uumaruat iñuiññaq sisamat lu umialıñnat sitquğniqsut sivuqaanun ipnaiyaam, atuqtuuraqallaaplutiñ nuqaqtılıñnik suli piñaluuraqallaaplutiñ piñuqtamik kaviqsamik manıñmik immaukkaqhutinj tiprağiksautinik. Taapkua iñiqsruđiğigaich Agaayyutim ipqiqsitanısa. ⁹ Taapkua atutut nutaamik atutmik itna,

“Ilvıñhiñaq tigutlagitiñ imurat makpiğaat
suli qauqtılalugich taapkua nalunaitmiutat.

Nalliummatirutiñ atakkii tuqqutaurutiñ
suli augikkapkun tasuiplutiñ iñuñnik Agaayyutmun
qanusripayaaniñ iñuñniñ atlakaagıñnik uqautchiñniñ, iñuñitñik
nakiñapayaaniñ.

¹⁰ Ilvich umialıguqtıtkai agaayuliqsıguqtılugı llı
savautitquplugulu Agaayyutikput,
suli atangumiaqtut nunami.”

¹¹ Aasrii qivialğitçuña tusraapluña iñuğiallapiaqtuanik israquliñnik kia iñuum kisitłaisañitñik. Avataani inniqsut aquppiutaqpaum uumaruat umialıñnat lu, ¹² nipliqsuat nipitusriplutiñ,
“Ipnaiyaaq tuqqutauruqaq nalliummatiruc
akuqtıtlapluni sanñimik,
umialıgmıglu isrumatıhıgmıglu, sapığñautmıglu, kamakkutmıglu, kama-
nautmıglu suli nangautmik.”

¹³ Aasriiñ tusraagitka uumarupayaurat qilañmi, silami lu, nunami lu, ataani lu nunam, tağiumi lu –uumarupayaaq–uqautıqaqtuat itna:

“Nangauñ kamakkunlu, iluqaan kamanaunlu aña latchiğlu
piğigaa aquppiruam aquppiutaqpañmi
suli ipnaiyaam taimuñña isruitchuamun.”

14 Sisamat uumaruat nipligvigigaat, itna, “Amen.” Suli iñuiññaq sisamat umialin̄nat purvigigaat [sivugaanun iñuuruamun taimuᅇa isruitchuamun].

6

Nalunaitmiutat

1 Qiñiqtuagiga ipnaiyaaq aᅇmaipman sivulliatnik nalunaitmiutat tallimat malᅇuuruat, aasrii tusraagiga ilaᅇat sisamat uumaruat nipliqsuaq nipitusripluni liilaa katlularuatun itnaqhumi, “Qaᅇᅇaiñ.” 2 Aasrii qiviaqama qiñiqtuᅇa qatiqtaamik tuttuqpaᅇmik, suli natmaksiqsuaq tuttuqpaᅇmi qiluññaqagñiqsuaq, suli qaitchikkaupluni niaqutmik. Ilaa aullagñiqsuaq akimaraupluni akimatyatqikhuni.

3 Ilaan aᅇmaqmauᅇ tuglia nalunaitmiutam, tusraagiga tuglia uumaruam nipliqsuaq, “Qaᅇᅇaiñ.” 4 Tarra atla tuttuqpaᅇ kaviqsaanuniqisuaq anilgitchuq aasrii natmaksiqsuaq saᅇᅇimik qaitchikkauniqisuaq piigiquplugu qiñuiññaqamik nunamiñ, iñuich tuqqutautitquplugich avatmun. Tarra qaitchikkauniqisuaq savikpauramik.

5 Ilaan aᅇmalgitmauᅇ piñayuᅇat nalunaitmiutat, tusraagiga piñayuᅇat uumaruat uqallaktuᅇa, “Qaᅇᅇaiñ.” Qiviaqama qiñiqtuᅇa taaqtaamik tuttuqpaᅇmik, aasriiñ natmaksiqsuaq taavrumani saagaqagñiqsuaq uqumaisilaagutiᅇnik argaᅇmiñi. 6 Suli tusraalgitchiga nipi akungatniñ taapkuᅇa sisamat uumaruat uqallaktuᅇa, “Sisamat qallutit imañat mukkaᅇaᅇ akiqagñiaqtuᅇ savaktuam akiññaᅇtaaksraᅇjanik uvlumi, suli qulit malᅇuk qallutit imañat barley mukkaᅇaᅇ akiqagñiaqtuᅇ savaktuam akiññaᅇtaaksraᅇjanik uvlumi, aglaan minillugik uqsruᅇlu misruᅇuᅇlu.”

7 Aasrii aᅇmalgitmauᅇ sisamaᅇat nalunaitmiutat, tusraagiga nipi sisamaᅇatniñ uumaruat uqallaktuᅇa, “Qaᅇᅇaiñ.” 8 Qiviaqama qiñiqtuᅇa qatiᅇᅇiyaktaamik tuttuqpaᅇmik. Natmaksiqsuaq taavrumani atiqagñiqsuaq tuqqutmik suli tuquaniktuᅇat malikhugu. Qaitchikkauniqsut saᅇᅇimik tuqqutchiᅇaplugu sisamaᅇat iᅇupayaᅇat nunami savikpakun, kakkaagñakunlu, tuqunakunlu, iqsiñaqtuatigunlu niᅇrutinᅇgun nunam.

9 Suli ilaan aᅇmaqmagu tallimaᅇat nalunaitmiutat, qiñigitka ataani tunillaᅇvium iñuusriᅇich tamatkua tuqqutauruat piqutigiplugu uqalᅇa Agaayyutim suli pisigiplugu ilisimarauiᅇtiᅇ tuniqsimalikun. 10 Iliᅇich niplianiqsut nipitusriᅇlapiqhutiᅇ, “Aatai, Ataniᅇ ipqitiᅇuami suli ilumutuuruami, qakugun atanniᅇñaqpiᅇich tuqqutigikkavut iñuuruat nunami aasrii akisautiluta?” 11 Iluqagᅇiᅇ qaitchikkauniqsut qatiqtaamik akuqturuanik atnuᅇaanik aasrii uqautiᅇlugich utaqqiuraallaktuksrauniplugitsuli naatchianiᅇhatnunaglaan iñugiaktiilaaksrautaᅇat savaqatiᅇisa aniqatiᅇuᅇllu ukpiqsriᅇlikun tuqqutausaᅇumapmiruat iliᅇisituntuuq. 12 Aᅇmaqmagu itchaksraᅇat nalunaitmiutat nuna iliᅇsraqpaᅇraᅇgñiqsuaq siqiñiq taaqsiᅇmipluni taaqtaatun ukiᅇhaatun suli tatqit kaviqsiᅇluni auktun. 13 Suli uvluᅇiat katagaalaplutiᅇ nunamun, katagaalapmatun asriaᅇikkani fig-ᅇum napaaqtuaniñ piñaqsigaluaqᅇagich, ipsullakkaᅇa liilaa anuᅇiqpaum. 14 Qilaᅇlu piᅇᅇñiqsuaq imupmatun kaliikkaqtun. Iᅇᅇipayauratlu qikiqatlatlu nuuttut inimikniñ. 15 Aasrii umialin̄iᅇ, qutchiksaatlu aᅇalatiᅇ iñuich qaukhiuruatlu aᅇuyaktini umialguruatlu sapigñaaqtaatlu iñuich, iluqatiᅇ savaktaagruᅇitlu savaktaagruᅇungitchuatlu, iriqtut inᅇmiknik qaiᅇusruᅇnun akungatnunlu uyagaᅇisa iᅇᅇich, 16 kappiaᅇaplutiᅇ iᅇᅇiᅇun uyagaᅇnunlu, “Kattaqisigut aasrii iriᅇuta kiiᅇaᅇaniñ taavruma aquppiruam

aquppiutaqpaŋmi suli qinnautaaniñ ipnaiyaam. ¹⁷ Atakkii kamañaqtuaq uvlua qinnautaaknik tikitchuq. Kiñami iğlutautigisiñiqpa taavrumani?”

7

144,000 Israel-aagmiut

¹ Tamatkua aquatigun qiniqtuŋa sisamanik israğuliŋnik makitaruanik sisamani iqirğuniñi nunam. Tigummiugağniğaiç sisamat anuğini nunam, anuqfiqungitlugu sumiunniñ nunamun naagaunniñ tağiumun naagaunniñ napaagtunun. ² Qiniqtuŋa atlamik israğuliŋmik qunmukhuni nuirağavianiñ siqinğum, saagaqhuni taluğniqusriqsanik iñuuruam Agaayyutim. Ilaa tuqluğaqtuq nipitusriplugu sisamanun israğuliŋnun sanjiksriñjaniksimaruanun piyaqqulukatlasiplugu nuna tağiuglu.

³ Nipliqhuni, “Piyaqquluktaqnagu nuna, tağiuglu, napaagtutlu uvagut nalunaitmiutchiğaluaqata qaunjisigun savaktiñnik Agaayyutipta.”

⁴ Tarra tusraagiga kisirrutaat tamatkua nalunaitmiutchikkauruat. Iñugiaktillaagağniqsut 144,000-tun kiñuviapayaanjitiñi Israel-aagmiut.

⁵ 12,000 kiñuviani Judah-m nalunaitmiutchikkaurut,

kiñuvianisuli Reuben-ŋum 12,000,

kiñuvianisuli Gad-ŋum 12,000,

⁶ kiñuvianisuli Asher-ŋum 12,000,

kiñuvianisuli Naphtali-m 12,000,

kiñuvianisuli Manasseh-ŋum 12,000,

⁷ kiñuvianisuli Simeon-ŋum 12,000,

kiñuvianisuli Levi-ŋum 12,000,

kiñuvianisuli Issachar-ŋum 12,000,

⁸ kiñuvianisuli Zebulun-ŋum 12,000,

kiñuvianisuli Joseph-ŋum 12,000,

kiñuvianisuli Benjamin-ŋum 12,000.

Iñugaağruich Nunaaqqipayaaniñ

⁹ Taavruma aquagun qiniqtuŋa iñugiallapiagaqtaqtuanik iñuŋnik kia-unniñ iñuum kisitchumiñaisaniñik nunaaqqipayauraniñ atlakaagiñiñlu iñuŋniñ suli uqausripayaniñ. Qichağniqsut sivuğanun aquppiutaqpaum suli sivuğanun ipnaiyaam, atnuğaqaqhutiŋ qatiqtaanik akuqturuanik qisiqsu-tinigli tigummiugaqhutiŋ, ¹⁰ nipliraqhutiŋ nipitusriplugu itna,

“Agaayyutipta aquppiruam aquppiutaqpaŋmi suli ipnaiyaam annautigaatigut.”

¹¹ Iluqatiŋ israğulğich qichağniqsut avataani aquppiutaqpaum suli umialiŋnat sisamatlu umaruat, sitquqhutiŋ sivuğanun aquppiutaqpaum

nangağaat Agaayyun. ¹² Niplianiqsut,

“Amen,

nangaun, kamanaunlu,

isrumatuliglu, quyyanlu, kamakkunlu,

sanjilul, sapigñaulu

illi Agaayyutiptiknun taimuŋa isruitchuamun.

Amen.”

¹³ Aasrii ilanata umialiŋnat apiqsruğaŋa, “Kisut makua iñuich atnuğaqaqtuat qatiqtaanik akuqturuanik? Nakikŋalu agğiqsuanjuvat?”

¹⁴ Nipliutigiga, “Anuun, ilisimaruaturutin.” Aasriiñ ilaan uqallautigaŋa,

“Tamatkua iñuilliudiqapuraq apqusraağniğaat. Iğğuniğaiç atnuğaatiŋ akuqtu-ruat, aasrii qatiqsipkaqluğich auŋanun Ipnaiyaam.

¹⁵ Taatnaqhutiŋ ittut sivuğaani aquppiutaqpaŋan Agaayyutim

savautiplugu uvlumi unnuamiḷu agaayyuvikpaṇani,
 aasrii taavruma aquppiruam aquppiutaqpaṇmi
 tugluaqsimaagisigai nayuutliḡmigun.

¹⁶ Ilinich niḡisusiuṭqikkumiñaitchut
 naaga imiḡuksiuṭqikkumiñaitchut.

Siqiṅgumlu atlamlu uunaum uunniuṭqitqikkumiñaitchai.

¹⁷ Atakkii ipnaiyaam qichaqtuam sivuḡaani aquppiutaqpaṇmi niḡipkaḡisigai
 munaqsritun
 sivulligḷugillu iñuunaqtuanun suvliktuaguraaqtuanun,
 suli Agaayyutim allaqtigisigai qulvipayaat irinjitñiñ.”

8

Tallimat Malḡuinaṭ Nalunaitmiutat

¹ Uvva ipnaiyaam aṇmaqmauṇ tallimat malḡuinaṭ nalunaitmiutat
 nipurisaaḡataqtut qilaṇmi siviṭutilaalinḡmi sassaḡniḡum avvaṇani. ² Aasriiñ
 qiniḡitka tallimat malḡuk israḡulḡich makitaruat sivuḡaani Agaayyutim.
 Aatchukkauniqsut tallimat malḡuṇnik qalḡuṭautinik. ³ Tarra atlaptuuḡ
 israḡulik agḡiḡniqsuq. Sivugaḡmuktuq tunillaḡviṇmun, saagaḡhuni
 ikipkaiviliamik tipraḡiksautmik piḷiuṭtamik maninḡmiñ kaviḡsaamiñ.
 Aatchukkauniqsuq atqunaq tipraḡiksautmik avvutigitquplugu inḡisruḡhatnun
 ipqiḡsitaupayaat maninḡmi kaviḡsaami tunillaḡviṇmi sivuḡaaniittuami
 aquppiutaqpaum. ⁴ Aasriiñ isina tipraḡiksautim piqatigiplugich inḡisruḡhat
 ipqiḡsittuam mayuṭtuq israḡulgum argaṇiñiñ sivuḡaanun Agaayyutim. ⁵ Suli
 israḡulgum tiguplugu ikipkaiviliḡ tipraḡiksautmik immiḡniḡaa ikniṇaniñ
 tunillaḡvium, igiḡlugaasriiñ nunamun. Taimma tusraḡnaqtut nipit katlulatu,
 suli ikniḡpalagaḡhuni nuna iliḡsraqhuniḷu.

Qalḡuṭautit

⁶ Tarani tallimat malḡuk israḡulḡich piqatuuṭ tallimat malḡuṇnik
 qalḡuṭautinik itqanaiyaqtut nipliḡsitchisukhutin. ⁷ Sivulliq israḡulik
 nipliḡsitchipman, natatqunḡnat ikniḡlu avulik aumḡik kataṇniqsut nunamun.
 Tarraasriiñ piñayuagun nunam napaaḡtui sunaaḡtuatlu ivḡich ikirut
 tamatkighutin. ⁸ Aasriiñ tugliat israḡulḡich nipliḡsitchipman liilaa imña
 iḡiḡipauraq iknaktitaq igitauniqsuq taḡiumun. Tarra piñayua taḡium
 auguṭtuq. ⁹ Suli piñayuṭatni taḡiumi uumaruat tuquniqsut. Suli piñayuṇich
 umiaḡpaich tamatkiḡniqsut. ¹⁰ Piñayuṭ israḡulḡich nipliḡsitchilgitman
 uvlugiaḡpauraq ikualaruḡq liilaa auktuuḡun kataktuq qilaṇmiñ, katakhuni
 piñayuṇitñiñ kurgillu suvliktuaguraaqtuatu. ¹¹ Atqa taavruma uvlugiam
 taiyuṭtiḡaḡniqsuq “Sunḡniḡiq.” Piñayuṇich imḡich tuqunaḡuḡniqsut aasrii
 iḡuḡiaktuat iñuich tuqurut imiḡiḷamiñ sunḡniḡichuamiñ. ¹² Sisamaṇat
 israḡulḡich nipliḡsitchilgitman, taimmaiñḡq piñayuṇich siqiṅgum tatqimlu
 uvlugiatlu taaḡsilḡniqsut. Tarraasrii uvlum qaummataan piñayua
 qaumanḡiḡniqsuq, suli unnuam qaummataan piñayua qaumanḡiḡniqsuq.

¹³ Qiñiqtitluṇa tusraagiga tiṇmiaḡpak tiṇmiruḡq qutchikhuni qilaṇmi
 uqagḡhuni nipitusriplugu, “Nakhiṇ! Aa, nakhiṇ iñupayaanun iñuuruanun
 nunami, atakkii atlas piñasrut israḡulḡich nipliḡsinniaḡpatigik
 qalḡuṭautiḡpat tatamnaḡisiruq.”

9

¹ Tarra tallimaṇat israḡulḡich nipliḡsitchipman qalḡuṭautiḡpaṇmiḡ
 qiniḡitṇa uvlugiamik kataktuamik qilaṇmiñ nunamun, aasrii qaisauniqsuq

an̄maun natiqsiñaitchuamun an̄maniġmun. ² An̄maqmaun̄ natiqsiñaitchuaq an̄maniġ isiq mayuqtuq tarak̄na, itchialan̄atun uunaksautiqpaum, siq̄iñiġlu s̄ilalu taaqsiruk isiaġun an̄maniġmiñ. ³ Itchialamiñ mitiġlagaaqtuat anirut qaananun nunam. Qaisauruq san̄ji atripluġich putyuutilġich nunami san̄jiaq̄hutiñ kapuutilġich tuqunaliñnik. ⁴ Ilin̄ich tillisiaaqtut piyaqquluktaitqunġitluġich ivġiñiñik nunam naaga qanusripayaanik sun̄jaaqtuanik naurianik napaagtuniglu, aglaan kisiisa tamatkua iñuich piqanġitchuat taluġniqsriqsan̄janik Agaayyutim qaun̄jisigun. ⁵ Suli tillisiaaqtut tuqqutchtitqunġitluġich iñuñnik, aglaan atniġñapiagaqtuakun nagliksaaqtitqulugich tallimani tatq̄iñi, atniġñan̄atun putyuutilġum kapitnikmatun iñuñnik. ⁶ Aasrii taipchunani uvluni iñuich pakakkisigaat tuquḷiq aglaan paq̄itchumiñaitchaat. Tuqusrulill̄apiagiḡisigaluaqtut aglaan tuquḷiq qimakksiruq ilin̄jitiñi.

⁷ Tarra q̄iññan̄ich mitiġlagaaqtuat atriqaḡniqsut tuttuq̄paktun itqanaiyaatun an̄yuaġmun; niaqun̄jitiñi inniqsuq niaqun̄ġun liilaa kaviq̄saaq manik, suli kigiñan̄ich kigiñan̄isiton iñuich. ⁸ Suli ilin̄ich nuyaaq̄niqsut nuyan̄isiton aġnat, kigutiqaq̄hutiñ suli kigutiñisiton lionnat. ⁹ Satqagutiqaġniqsut satqagutititun saviñhatun, aasrii siaksrun̄in̄at israġun̄jisa inniqsuq siaksrun̄in̄atitun aksraligan̄isa tuttuq̄pagautit iñuġiakhutiñ sukasriplutiñ an̄yuaġmun. ¹⁰ Suli pamiuqaġniqsut kapuutiqaq̄hutiñ atripluġich putyuutilġich. Ilin̄ich atniagaq̄niqsut pamiuq̄niqsut, aasrii atniagaq̄niqsut iñuñnik tallimani tatq̄iñi. ¹¹ Ataniqaġniqsut israġulganik natiqsiñaitchuam an̄mangum. Jew-n̄ruuat atiqaḡniġaat Abaddon-mik, aasriiġi Greek-n̄ich tagġisigaq̄lugu Apollyon-mik, itnautiqaq̄tuaq Piyaq̄quḡtimik. ¹² Sivulliġ nagliksaaġun qaun̄jisuq. Uvva malġuk nagliksaaġutik tikiññiaqtuk aquaġun taavruma.

¹³ Tarani itchaksran̄at israġulġich niqliqsitchipman qalġuq̄tautiqañmiñik, tusraaniqsun̄a nipinik sisamaniñ iqirġun̄jiñiñ tunill̄aḡviñmiñ p̄liuqtamiñ manin̄mik kaviq̄saamik ittuamiñ sivugaani Agaayyutim. ¹⁴ Uqautiniġaa itchaksran̄at israġulġich piqaq̄tuaq qalġuq̄tautiqañmik, “Pituikkich sisamat israġulġich pituksimaruat kamañtuami kuun̄mi Euphrates-mi.” ¹⁵ Tarra pituġiġaich sisamat israġulġich itqanaiqsimmatriuat taavrumun̄a sassaġniġmun, uvlumunlu, tatq̄imunlu, ukiumunlu, tuq̄qutchiruksauruanik piñayuin̄jitiñi iñupayaat. ¹⁶ Aasrii tusraaġiġa kisirruata an̄yuaq̄titi suli tuttuq̄piraaqtuat. Iñuġiaktiilaqaġniqsut 200,000,000-mik. ¹⁷ Suli q̄iñiġitka tuttuq̄paich q̄iñiġuuraamni itna, tamatkua aq̄uppiruat ilin̄jitiñi satqagutiqaġniqsut kaviq̄saatun ikniqtun suli uqaq̄taatun sapphire-tun suli sun̄jaq̄paluktun sulfur-tun. Aasrii tuttuq̄paich niaqun̄jich q̄iñiqaq̄niqsut niaqun̄jisiñ lionnat, suli qanin̄jitiñi anniuqaq̄niqsut ikniq, itchiġlu, suli sulfur. ¹⁸ Taap̄kunuuna piñasrutigun nagliksaaġutitigun piñayuin̄jich iñuich tuq̄qutauniqsut iknikunlu, itchikunlu, suli sulfur-kun anniuqaq̄tuakun qanin̄jitiñi tuttuq̄paich. ¹⁹ Tamatkua san̄jiaq̄niqsut qanin̄mikkun pamiuq̄niqsut. Pamiuqaq̄niqsut nimigiātun ittuanik niaquligaanik, aasrii atniagaq̄tiniġaich iñuñmun.

²⁰ Suli kisin̄juqtat iñuich tuq̄qutaunġitchuat tamatkunuuna nagliksaaġutitigun isrummitqun̄ġit̄chut savaan̄jatiñi argagikkaḡmin. Nutq̄autin̄ġitchaat putq̄ataliq̄tiñ tunġanun, aanguanunlu p̄liuqtanun kaviq̄saanik qatiq̄taaniglu manin̄ñun, patukpañniglu uyaġan̄niglu qirun̄niglu, q̄iñitl̄aitchuanik tusraat̄l̄aitchuanikunniñ pisrut̄l̄aitchuaniglu.

21 Naagaunniin isrummitqigungitchut iñuaqtuqtauhiḡmikniñ aḡatkuuḡmikniñlu, sayunaḡhiḡmikniñlu, tigliktuqtauhiḡmikniñlu.

10

Israḡulik suli Imurat Makpiḡaurat

1 Suli qiniqtuna atlamik sapighaqtuamik israḡulinmik atqaqtuamik qilañmiñ, atnuḡaaqaghuni nuviyamik, niaquḡutiqaqhuni niggamik, kiginaña qaumapluni siqiniqtun, niuk iliplutik ayaḡaktitun ikniḡum.

2 Ilaa tigummiagaḡniqsuq makpiḡauranik aḡmaruanik argañiñi, aasriin inillakkaa taliqpiich isiganñi taḡiumun, suli saumiich isiganñi nunamun.

3 Nipruaḡniqsuq nipitusrillapiaqhuni, atriplugu lion-ḡum uḡiaḡuulanga. Tarraasrii nipruaḡman, tallimat malḡuk katlulat nipliqsut. 4 Tarraasrii tallimat katlulat nipliqmata aḡlaksagaḡmiuñalu. Tusraagiga nipi qilañmiñ uqautriga, “Aḡlasruḡaqnaḡich uqagikkaḡich tamatkua tallimat malḡuk katlulat, uqautiginagitunniñ.”

5 Tarra israḡulgum qiniikkaḡma qichaqtuam taḡiumiḡu nunamiḡu, israutigai argañi qilaum tuḡaanun. 6 Akiqsruutigiruq ilaagun iñuuruakun taimuḡa isruituamun iñiqsiruakun qilañmik, nunamiglu, taḡiumiglu, suli uumarupayaanik taapkunani itna, “Tarani Agaayyutim atuumapkayasrigai sivunniutigikkani.

7 Aḡlaan tarani uvluni tallimat malḡuata israḡulḡich nipliqsitchisagaḡataqpan qalḡuqtautmik Agaayyutim naanniaḡai kañiqsilḡunaitchuat sivunniutini, uqautigikkani savaktimiñun sivuniksriqirinun.”

8 Aasriin nipim tusraakkaḡma qilañmiñ uqautilgitchaḡa, “Utlautilutin tiggutyakkich makpiḡaurat aḡmaqsimaruat argañiñi israḡulgum qichaqtuam taḡiumiḡu nunamiḡu.”

9 Utlakapku israḡulik nipliutigiga, “Qaiḡlakkich makpiḡaurat uvañnun.” Aasrii nipliutigaḡa, “Tigulugich niḡikkich. Siḡlanḡuliḡisigaluqutun aḡiaḡupni, aḡlaan siḡnaaḡniḡaqtuq honey-tun qanipni.”

10 Aasrii tigukapkich makpiḡaurat israḡulgum argañiñi niḡigitka. Tarra qanimni siḡnaaqtut honey-tun aḡlaan tarra iirgauraanikapkich aḡiaḡuḡa siḡlanḡuliqsuq. 11 Aasriin uqautigaḡa, “Sivuniksriqirusraulḡitcutin iñugiaktuafitun iñuktigun, nunaaqḡisigun, uqautchisigun, umialiktigunlu.”

11

Malḡuk ilisimarik

1 Tarani aatchuursiaqatuna uuktuutmik ayaupiatun ittuamik, aasrii israḡulgum uqautigaḡa, “Makillutin, uuktuḡun aḡaayyuvikpaña Agaayyutim tunillaḡvialu, suli kisillugich iñugiaktilaḡat taapkua aḡaayyuvat tarani.

2 Aḡlaan uuktuḡnagu silalliḡ katimmavik ittuḡ silataani aḡaayyuvikpaum. Taamna ilaḡinagu atakkii aatchuutauruq Jew-ḡunḡitchuanun. Ilinisa tut-maluginiḡaat ipqitchuḡa nunaaqḡiq malḡukipiaḡ malḡunni tatqini. 3 Suli tuyḡigisigikka malḡuk ilisimarikka, atnuḡaaḡutik miissunmik ukilaḡanik. Aatchuḡisigikka sanḡimik 1,260 uvluni sivuniksriqirautqulugik.”

4 Taapkuak malḡuk olive napaaqtuk suli malḡuk kialuuraḡaḡviiktarra naparuak sivuḡaani Agaayyutaan nunam. 5 Aasriin kia iñuum atniaḡnaḡumigik taapkuak, ikniḡ anniḡaaḡniḡaqtuq qanḡakniñ, suli suksraunḡiḡaḡniḡaḡaik uumigiritik. Kisupayaam atniaḡnaḡumigik taatnatchikun tuqutauragaḡisiruq.

6 Taapkuak sanḡiḡaqtuk umiksitalutik qilañmik sialukkumiñaiḡlugu uvlunitni sivuniksriḡiḡmin, sanḡiḡaḡmilutik imḡich auguqtitlalugich suli nuna qanusripayaamik ihuillaḡutiqaḡtitlaplugu,

qanutupayaq akulaisigilugu pisukkumik. ⁷ Tarraasrii taapkuak naatpakku uqaqtauliqtik, iqsinaqtuam nigrugaaqtuum mayuqtuam natiqsinaitchuamiñ anmanigmiñ anuyyuitigisigik aasrii akiililugik suli tuqullugik. ⁸ Aasrii tuqunaruak timinik nalagisiruk apqutaani nunaaqqim, atannapsi kikiaktuutikkauviani. Iltqusiagun taamna nunaaqqiq atrigigaa Sodom-num Egypt-num. ⁹ Tarani iñuich nunapayauramiñ nakitñapayaaq qiniñisigaich tuqunaruak timinik piñasruni uvluni uvlumlu avvanani. Tuvvaqtitchumiñaitchaichunniñ tuqunaruak timinik iluviñmun. ¹⁰ Iluqatin iñuich nayuutiruat nunami quviasruutigigaich tuqulhakkun, aasriiñ tuyuqtuutimiplutin aatchuutinik avatmun. Quviasrullapiagniqsut atakkii taapkuak sivuniksriqirik ihuilliutitchiñiqsuk tamatkunina iñuuruunik nunami. ¹¹ Tarra uvlut piñasrut avvañmik ilaqaqtuat pianikmata Agaayyutim anigñinan iñuulhan isigñigik taapkuak, aasriiñ makitigtuk. Iqsitchallapiagniqsut tamatkua tautuktuat taapkunina. ¹² Aasrii tusraagaat nipituruaq nipi qilañmiñ uqaqtuaq iliniknun, “Qagñisitchik,” aasrii ilinik mayuqtuk qilañmun nuviyakun, uumiksrimiknun qiniñtuqaqtitlutik. ¹³ Taavrumani sassañigmi nuna aulapauraqtuq, aasrii qulinñugutaa nunaaqqim ulguruq, suli nunam aularuam iñuich tuqutkai iñugiaktutilaalgich 7,000-tun. Aasriiñ kisinñuqtuat tatamillapiaghutin nangaiñiqsut kamanautaanik Agaayyutim qilañmiittuam. ¹⁴ Tarra tuglia nagliksaağutim pianiktuk. Uvva piñayuat nagliksaağutit aggyiasriuraqtuq.

Tallimat Malğuiñat Qalğuqtaun

¹⁵ Tarani tallimat malğuiñat israğulgich qalğuqtautiqpamniñik nipliqtitchiñiqsuq. Aasriiñ sapigñaqtuat nipit qilañmiñ itnaqtut, “Uvakñaniñaglaan anayyuqautaa nunam anayyuqautigiliutigaa Agaayyutipta suli Christ-nan, aasrii ilaa anjalatchigisiruq taimuñja isruitchuamun.”

¹⁶ Suli iñuiññaq sisamat umialinñat aquppiruat aquppiutaqpamniñi sivuğaani Agaayyutim, sitquqhutin nangagaat Agaayyutim, ¹⁷ uqaqhutin, “Ataniiq Agaayyuun Sanñipayaaqtuq, ittuami ataramik pakmalu, qaitchigiptigini quyyatmik, atakkii urriqsugini kamanallapiaqtuaq sanñiñ suli anjalatkaqsigitin iñupayaat.

¹⁸ Iñunji nunam qinnallapiaqtut, aglaan qinnautaiñ tikitchuq atanniqsuiviksrağlu tuqunaruapayaanik. Pakma akiiligaqsirutin savaktigikkapnik sivuniksriqirinik ipqiqsittuaniglu, suli taluqsriuranik atigikkapnik kamanaiñnaanlu kamanañnaanlu. Suli piyaqqugniğitin tamatkua piyaqquqtairaut nunamik.”

¹⁹ Tarani agaayyuvikpana Agaayyutim anmaqtuq qilañmi, aasrii suluun imalik sivunniugutaanik qiniñnaqsiruq iluani agaayyuvikpanan. Tarani ikniqpalagaqtuq katlulauraghuniñu, suli nuna aulapluni, atqunallapiaq natatqugnaqhuniñu.

12

Ağnağlu Tiritchiaqluglu

¹ Tarra atlayuagnaqpauraqtuaq sagviğniqsuq qilañmi, sua-una ağnaq atnuğaalik siqiniğmik, aasrii tatqiq ataaniitluni isiganjñ, suli niaquğmiñi niaquğutiqaqhuni qulit malğunñik uvlugianik. ² Iğñiyasriñiqsuq. Iğialaugaqtuq atniğñaliutiplugu iğñisuum. ³ Aasriisuli sagviqsuq atla atlayuagnaqpaktuaq qilañmi. Tarrali, kamanagtuaq kaviqsaaq tiritchiaqluk tallimat malğunñik

niaqulik aasrii qulinik nagrulik suli tallimat malgũñik niaqugutilik niaqugmiñi. ⁴ Ilaan pamiunjan salikuñigai piñayuinich uvlugianñi qilaum aasriin iksautigiplugich nunamun. Tarra tiritchiaqluk makittuq sivugaanun agnam igñiyasriuam nigisuklugu ililgaanja anirgauraqpan. ⁵ Agnaq igñirurq anugauramik anjalatchirusramik savilhamik ayaupiamik, aglaan agnam ililgaanja nuqitauruq Agaayutumun aquppiutaqpananunlu. ⁶ Tarakña agnaq aullaaruq suviksraillaamun, iniksriukkanun Agaayyutim ilaanun. Tarani munagigisiñigaat 1,260 uvluni.

⁷ Tarra anuyyigñiqsut qilañmi. Michael-lu isragulinñilu akililiutiniqsut tiritchiaqluñmun. Tiritchiaqluk anuyakmiuq israguliktuummagmi. ⁸ Aglaan tamatkua akiilikkaurat iniksraqatqikkumiñaiqhutinñ qilañmi. ⁹ Tiritchiaqlukpauraq igitauruq atmun, taamna taimakñaqtaq nimigiaq, atiqatquaq tuungagmik Satan-miglu, kinnitñiktuaq iñupayaanik nanipayaaq. Igitauruq nunamun israguliktuummagmi. ¹⁰ Aasrii tusraaruña nipitullapiaqtuamik nipimik uqaqtuamik qilañmi, “Pakma tikitchuq anniqsugianja, sanñialu, anjaayutaalu Agaayyutipta suli anjalatchisaa Christ-ñan, atakkii taamna patchisiqutri aniqatiuptiknik sivugaani Agaayyutipta uvlumñilu unnuamñilu igitauruq atmun.

¹¹ Ilinja akiiligaat anjagun ipnaiyaam suli ilisimarauligmiktigun Agaayyutim uqañhanik, atakkii sugingitkaat tuqutauniksraqtinñ.

¹² Taatnamik quviasrugitchi, qilaak suli iluqasri iñuuruani qilañmi.

Nakñun! Nagliksaañun itkisirurq iñunñun nunami tagiumñilu ittuanun, atakkii tuungaum tikitkaasri qinnautiqpanmigun ilisimaplugu sivikitchuami piviqañli.”

¹³ Uvvaasriin tiritchiaqluum ilitchugikami sinjitautilaagmiñik nunamun, maliqsruaqsiniñgaa agnaq igñirurq anugauramik. ¹⁴ Aasrii agnaq qaitchikkauniqsuq israqquknik tinñiaqpaum tinñitquplugu nimigiamiñ suviksraillaamun, pamatchigviksrañanun piñasruni ukiuni avvañmik ilaplugich. ¹⁵ Uvvaasriin qanigmigun nimigiaqluk anitchiñiqsuq imigmik kuuktun ulirrutisrukkaluaqlugu agnaq, aullautitqugaluaqlugu ulittuamun. ¹⁶ Aglaan nunam ikayuñgaa agnaq anjmaqlugu qanigikkani. Iigaa kuuk tiritchiaqluum anitana qanigmigun. ¹⁷ Tarani tiritchiaqluum qinnautillapiagaa agnaq, aasrii aullaqhuni anuyyiañgai kisinñuqtauruat agnam kiñuvianñi, tamatkua tupiksriurqat tillisaiñik Agaayyutim suli uqautiqatquaat Jesus Christ-mik. ¹⁸ Aasrii tiritchiaqluk qichañiqsuq siñaañi tagium.

13

Malguk Niğrugaaqluuk

¹ Aasrii qiniqtunja niğrugaaqluñmik mayuqtuamik tagiumiñ tallimat malgũñnik niaqulik qulinik nagruliglu. Niaqugutiqaqmiuq qulini nagruñmiñi, suli niaqugmiñi atiqaqhuni pisaanñatauranik. ² Aasriisuli niğrugaaqluk qiničkaga atriqaqtuq leopard-mik, isigaqaqhuni aasrii aklam isiganñisun, aasrii qanğa lion-ñum qanğatun itluni. Tarra tiritchiaqluum aatchuñigaa niğrugaaqluk sanñimiñik, aquppiutañmifiglu, kamañnautiamiglu anjalatchiñigmiñik. ³ Qiniğiga ilañat niaquñiñ niğrugaaqluum ikiñiqsimaruq liilaa tuqusrimaplugu, aglaan ikinja mamisrimaniqsuq. Iñupayaam nanipayaaq quvigusruutiginigaa malikñugulu. ⁴ Iñuich purviginigaa tiritchiaqluk

aatchuqtuaq aŋalatchiġmiñik niġrugaaqħumun suli purvigipmigaat niġrugaaqħuk uqaqħutin, “Kamañaġniaqpat taamna niġrugaaqħuk! Suli kia aŋuyakkumiñaqpaun akilliġlugu?”

⁵ Suli niġrugaaqħuk uqaqtitauniqsuq pigiillapiaqtuanik pisaanġatinik aŋalatchitquplugu malġukipiaq malġunni tatqiñi. ⁶ Taavruma aŋmaqlugu qanni uqamaqħutiniġaa pisaanġatinik akitñaqtuqlugu Agaayyun ilaan atqalu iñuuniagħvialu taputiplugich iñupayaat nayuutiruat qilaŋmi. ⁷ Ilaa aŋuyaktitauniqsuq ipqiqsitanġiñik Agaayyutim akiillilugich. Suli qaitchikkauruq saŋġimik aŋalatchiġmik qanusripayaanun iñunun atlakaagħiñik uqauchilijñunlu, iñujitñun nunaqqipayaat. ⁸ Aasrii iluqaġmin iñuich nunami purvigigisigaat niġrugaaqħumun, iñuich atinich aglaksimaitchuanun Ipnaiyaam Tuqqutauruam makpigaanġitñi iñuuruatigun sivuani nuna iñiqtaunaiñjaan. ⁹ Kiñapayaaq siutiqaqtuaq ki tusraali.

¹⁰ Kiñapayaaq sivullikkaugumi tigutaanġiġmun tigutaanġunmuñiaqtuq.

Kiñapayaaq tuqqutauruksraugumi savikpakun savikpakun tuqqutaugisiruq.

Tarra taatniitpan Agaayyutim iñunġi iġlutuutiruksraurur ukpiqs-riħiqatuiñaġutin.

¹¹ Tarrasuli qinilgitchuŋa atlamik niġrugaaqħumik sagviqsuamik nunamiñ. Malġunnik nagruqaġniqsuq ipnaiyaatun aasrii iqsinaqtuanik nipiqaqħuni tiritchiaqħuktun. ¹² Aŋalatchiruq sivullium aŋalatchiħagun niġrugaaqħuum takkuani. Purvigipkaġniġai iñupayaat nunami sivulligmun niġrugaaqħumun, ikiliqsimakkauruamun aasriiñ mamititaupluni. ¹³ Ilaa savaqaġniqsuq kamaŋaqtuanik quvignaqtuanik, ikniqunniñ kataktitlugu qilaŋmiñ nunamun takkuatni iñuich. ¹⁴ Aasriiñ kinnitñiñniqsuq iluqaitñik iñunġik iñuuruamik nunami tamatkunuuna quvignaqtuatigun savaagħkaġmigun takkuani sivullium niġrugaaqħuum. Uqatiniġai tamatkua iñuich nunami iñiqsitquplugich atrinjanik taavruma niġrugaaqħuum ikiliqsimaruum savikpakun iñuuplunisuli. ¹⁵ Ilaan iñuudiksritkaa atrinjanun niġrugaaqħuum suli atrinġa niġrugaaqħuum uqatlapkaqħugu. Tamatkua putchungitchuat kamaksrisunġitchuatlu atrinjanun niġrugaaqħuum tuqqutaupkaġniġai. ¹⁶ Suli taavruma nalunaitmiutchiqsiniġai qauŋisigun iluqaisa iñuich kamaŋaitchuat kamaŋaqtuatlu, umialgu-ruatlu ilaipauruatlu, savaktaagruunġitchuatlu savaktaagruuruatlu, talliqpia-
gun arganġa naagaqaa. ¹⁷ Aasrii kiñaliqaa tauqsigumiñaitchuq naaga tun-
nuqqaayumiñaitchuq, kisiminġalaan tamatkua piqaqtuat nalunaitmiutamik atigikkanaŋik niġrugaaqħuum naaga kisirrutaanik atqan. ¹⁸ Uvva taamna kalipsiksuq suli iñupayaaq kaŋiqsisiaqtuksrauruq. Iñuum kaŋiqsitlaruam kisil-
liuŋ kisirrutaanik niġrugaaqħuum. Taamna kisirrutigigaa iñuum, aasrii kisirru-
tiqaqtuq 666-mik.

14

Atuutaat 144,000 Annautikkauruat

¹ Tarani qiviaqama qinġigaa ipnaiyaaq makitaruq qimigaaŋani Zion-ġum. Piqatiqaġniqsuq 144,000 iñunġik piqaqtuanik atigmiñik Aapamiġu atqanik aglausimaruanik qauġmikni. ² Aasrii tusraaruŋa nipinik qilaŋmiñ nipaaton quġluqtaqpaam katlulaqpaaruqtuamlu aasriisuli nipaaton atuqtuuraqtuat nuqaqtulinġik atuqtuauramikni. ³ Ilinġich atuqtut nautauramik atuutmik sivuġaani aquppiutaqpaam suli sivuġaatni sisamat uumaruatlu umialinġatlu. Aasrii kia-unniñ iñuum ilitchumiñaiñiġaa taamna atuutaat aglaan kisiminġ

taapkua 144,000 iñuich tasukkauruat nunamiñ. ⁴ Taapkua iñuich qaunagirut inmiknik atlatuligmiñ, atakkii tuvaagataitchut. Ilinisa malinñigaa ipnaiyaaq napmupayaaq aullaqman. Taapkua tasuqsimakkaurut akungatniñ iñuich aunjaun ipnaiyaam. Suli taapkua sivulluurut qaisaksrauplugich Agaayyutmun ipnaiyaamunlu. ⁵ Uqaqamin sagluuqtuatlaitchut. Patchisiqutinagumiñaitchut sivugaani Agaayyutim, atriplugich inuktitun taqsraqtailaaton.

Piñasrut Israğulgich

⁶ Tarani qiniqtunja atlamik israğulinmik tinmiruamik qutchikhuni qilanmi isruitchuamik tusraayugaagiksuaqagniqsuaq uqautiksrağmiñik tamatkunuja nayuutiranun nunami, qanusripayaanun iñunun atlakaagiñik uqautchilinñun, iñuninun nunaagqigpapayaat. ⁷ Uqaqtuq nipitusriñlapiaghuni, “Talugsrisitchi Agaayyutmik kamaksruglugu, atakkii tikitchuq sassağnik atanniiviksraja. Purvigisriun ilaa iñiqsiruaq qilanmik nunamiglu tagiumiglu suvliktuağuraaqtuani glu.” ⁸ Atlam israğulgum malinñigaa uqaqhuni, “Suksraunğikkauruq, kamañaqtuaq nunaagqiq taggisiaqtuuaq Babylon-mik suksraunğikkauruq, atakkii kinniplugich iñupayaat nunami killuqsagtinnigai inmiñun, imilititlugich iñupayaat saynathan sanjiruamik wine-nanjanik.” ⁹ Atlasuli piñayyak israğulik maliguutipmiuq taapkuñunua uqaqhuni nipitusripluni, “Uvva, kisupayaaq iñuum purvigiumin nigrugaaqluk atrinjaluku akuqtuqlugulu nalunaitmiutanja uuma qaumigun naagaqaa arganmigun, ¹⁰ taavruma iñuum imigisipmigaa wine-nanja qinnautaan Agaayyutim, kuvikkauruuaq avuilaq qallutaanun ilaan qinnautiqpanjan. Taamna iñuk nagliksaaqtitaugisiruq iknukun sulfur-kunlu sivugaatni ipqitchuat israğulgich suli sivugaani ipnaiyaam. ¹¹ Aasrii itchiulangaa iknigum nagliksaaqtitaauruatigun mayuqtuağisiruq taimunja isruitchuamun. Ilinich iniqtuqisagviitchut uvlumi unnuamilu, tamatkua putqataqtuat nigrugaaqlunmun atrinjanunlu, suli kisupayaaq akuqtuiruaq nalunaitmiutanjanik atqaniglu.” ¹² Uvvaasriin ipqisittuat iglutuutiqaqtuksraurut, tamatkua tupiksriuat tillisaiñik Agaayyutim suli ukpiqsriuat Jesus-mik. ¹³ Aasriin tusraarunja nipimik qilanmiñ uqaqtuamik, “Aglagiñ. Quvianamiurut tuquniaqtuat uvakjaninaglaan tuniqsimaligmiktigun Atanigmun.” “Tarrallapiaq! Ilinich minguiqisagisirut savaagmikniñ suli akuqtuğisigaich akiññaktaatin savaagmiktigun.” Taamna irrusiq uqautigikkaña.

Kiprivik Katitchiviglu Nunami

¹⁴ Tarani qiniqtuaqtulunja qiniqtunja qatiqtaamik nuviyamik, aasriin una aquppiuqaqtuaq qaanjan nuviyam inniqsuq igñinjatun iñuum. Niaquğmiñ maninmik kaviqsaaamik niaquğutiqağniqsuq, suli arganmiñ saagağniqsuq ipiktuamik kipritmik. ¹⁵ Suli atla israğulik aniruq agaayyuvikpanmiñ, tuqluqhuni taavrumunja aquppiruamun nuviyami, “Tigulugu kiprisin kipriin, atakkii katitchiviksraq tikitchuq. Pinjuqtuat asriat katinnaqsirut nunami.” ¹⁶ Tarra taavruma aquppiruam nuviyami atuqsagaa kiprisini nunami, aasrii nunami pinjuqtuat asriat katitlugich.

¹⁷ Tarani atla israğulik anilgitchuq agaayyuvikpanmiñ ittuamiñ qilanmi, ilaaptuuaq kiprisiaqagmiñiqsuq ipiktuamik. ¹⁸ Aasriin atla israğulik amaknaqtuq tunilagvinmiñ sanjiqaqtuaq anjalatlaplugu ikniq. Nipruaqtuq nipitusripluni taavrumunja tigmimiruamun ipiktuamik kipritmik uqaqhuni, “Atuğun ipiktuuaq kipriin, aasrii katitlugich asriat siğñaqtuat nunamiñ, takku asriat pinnullapiaqtut.” ¹⁹ Tarra israğulgum kiprisautigigaa kiprisini nunamun. Katitkai asriat nunamiñ igitlugich

misriqqivikpauranun qinnautaan Agaayyutim. ²⁰ Misriqqivium imana tutmiqatagigaat silataani nunaqqim, aasriin auk maqiruq misriqqiviniin unasriksilaana 200 mile-latun aasriin ititilaaliqhuni tuttuqpaum qaqhugutiknunaglaan.

15

Israğulgich Anjalatchiruat Ihuilliuğutiqpauranik

¹ Qiniqtuna atlamik atlayuagnaqtuamik qilanmi kamanaghuni quvignaqtuamik. Tallimat malguk israğulgich piqagniqsut tallimat malgunnik ihuilliuğutiqpauraksranik. Aqulliqsaanurur atakkii qinnautaa Agaayyutim nunjitchaagutiqaqtuq taapkunija.

² Tarani qiniqtuna tagiumik taggaqtuutitun lillaa ilaratun iknigmik suli taapkunija akimaruaniq nigrugaaqhuniin suli atrinaniin kisirrutaaniinlu atqan. Qichağniqsut siinaani tagium ittuam taggaqtuutitun, tigungmiplugich nuqaqtiligich atuqtuurat Agaayyutim aatchuutai. ³ Ilinisa atugağaat atuutaa Mosesun savaktaan Agaayyutim suli atuutaa ipnaiyaam uqaqhutin, “Kamanaqtut quvignaqhutinlu savaatin,

Ataniiq Agaayyuun Sanjipayaqaqtuatiin.

Nalaunjaranurur suli ilumutuurur pilgusritin,
Umialigiplutin iñuich nunaqqiqpanni.

⁴ Ataniiq, kia taluğingitkisivatin
kamakkutiqağlugulu atigikkan,
atakkii kisivich ipqitchuanurutin.

Iñuich nunaqqipayaaniin agğisirut purvigilutin,
atakkii qiniğniğaiç iluqağmin surağautitin nalaunjaruat.”

⁵ Taavruma aquagun qiniğniğiga ipqiniñiqsauruaq ini agaayyvikpanmi qilanmiittuami anmagataqtaaq. ⁶ Aasrii tallimat malguk israğulgich anirut agaayyvikpanmiin, piqaqhutin tallimat malgunnik ihuilliuğutiqpauraksranik, atnugaqaqhutin salumaruaniq qaummagiksaanik ukihaagiksaanik, suli tapsiqaqhutin maninmik kaviqsamik satqanmiktigun. ⁷ Tarra ilanata sisamat uumaruat aatchuğai tallimat malguk israğulgich tallimat malgunnik pinjalunik kaviqsamiin maniniin pilianik immaukkaqtuanik qinnautaanik Agaayyutim iñuuruam taimuna isruitchuamun. ⁸ Aasrii agaayyvikpak immaukkaqtuq itchimik kamanautaanin sanjianiinlu Agaayyutim. Kiñauñniin iñuk isitlayumiñaitchuq agaayyvikpanmun naatchigaluaqnağich tallimat malguk israğulgich taapkunija tallimat malgunnik ihuilliuğutiqpauranik.

16

Iluğaurat Imağich Qinnautaanik Agaayyutim

¹ Tarani tusraaruja nipituruamik nipimik taavrumakna agaayyvikpanmiin uqaqhuni taapkununa tallimat malgunun israğulinun, “Kuvvityaqsigin nunamun imanich iluğaurat qinnautaa Agaayyutim.”

² Tarra sivulliq israğulik aullaqtuq kuviplugu iluğaurani nunamun. Tarraasrii tatamnaqtuat atniğniapiagaqtuatlu killiğruat ilirut iñunun piqaqtuanun nalunaitmitananik nigrugaağhuum purvigiplugulu atrina.

³ Tuglian israğulgum kuviñiğaa iluğaurani tagiumun. Tarra iliruq lillaa auna tuqunaruam iñuum, aasrii uumarupayaat tagiumi tuquplutiin. ⁴ Piñayuaknik israğullak kuviñiğaa iluğaurani kuunun suvliktuağuraqtuanunlu. Suli tamatkua imğat auguqtuq. ⁵ Tarra tusraagiga israğulik anjalatlaruaq imigmik uqaqtuq,

“Nalaunjapiagtutin atanniikavich taatna,

ilvich ittuami ataramik pakmalu ipqitchuamiliu.

⁶ Atakkii iñuich maqipkaiñiqsut auñatnik ipqiqsittuatlu sivuniksriqirautlu, aasriili aatchugiñtin auñmik imigaksranatnik. Taatnagaksrauruttakku.”

⁷ Suli tusraaruña nipimik tunillağvıñmiñ uqaqtuamik, “Aa, Ataniq Agaayyuun Sanñipayaaqatuatiin, ataniñqsuutitin ilumutuurur nalaunñapiaghutin.”

⁸ Sisamanjata israğulgich kuviñigaa iluligaurani siqiniğmun. Tarakñaaglaan siqiniğmun uunanjan iñuich uunniqipkağniğai atniłuutiqağlugich. ⁹ Suamaruam uunaum iñuich ikigai. Aasriisuli taimağluutinigaat atqa Agaayyutim ihuilliugutiqpauraqtitchiruam, suli isrummitqiniğitchut kamakkuñiqaguglugu kamanautaa.

¹⁰ Tallimanjat israğulgich kuvisirug iluligauragmiñik aquppiutanjanun niğrugaağlum, aasrii anaaquqautaa taagsillaapiaqtuq. Iñuich kinmagaich uqğatin atniğñaqpagitlutin ¹¹ taimağluutiplugu Agaayyun qilañmiittuag pisigiplugu atniğñatin killiğruatinlu. Naagasuli mumiguliñgitmiut pigiitchuaniñ savaagmikniñ.

¹² Itchaksranat israğulgich kuvisirug iluligauragmiñik kuukpauranjanun Euphrates-ñum, aasrii taamna kuuk paligñigaa itqanaiqsağlugu apqutiksranat umialinich kivaknam tunjaaniñ. ¹³ Tarraasrii qiniqtunja piñasrunik salumaitchuanik irrutchiñik liilaa naagaayinik anniuğaqtuaniq qanganiñ tiritchiağlum suli qanganiñ niğrugaağlum suli qanganiñ tanjiğlaaqtuam sivuniksriqirim. ¹⁴ Taapkua irrusriğlunich tuunguam savaagadtut quvinqaqtuaniq. Taapkua piñasrut irrusriğlunich aullağadtut umialipayauraninun nunam nanipayaaq, atautchimuktitchağlugich anjayaqplugich kamañaqtuami uvluani Agaayyutim Sanñipayaaqatuam. ¹⁵ (“Naalagñisitchi! Aggigiñiaqtunja atrilugu tigliniaqti. Quviasruktuq iñuk itqummaagiksuag qaunagiplugich atnugaani. Tarrakii aullağumiñaitchuq atnuğailağuni suli kanñugilugu atnuğaisilaani.”) ¹⁶ Taapkua irrusriğlunich katinniğaiç atautchimun inimun taiyuutiqaqtuamun Armageddon uqautchisun Hebrew-t.

¹⁷ Tallimat malğuaata israğulgich kuviñiqsuq iluligauragmiñik silamun. Tarraasrii kamanallapiağataqtuag nipi nipliqsuq aquppiutaqpanmiñ agaayyuvikpanmi uqağhuni, “Naatchirut.” ¹⁸ Tarani tusrağnaqtuq katlulat, ikniq-palagağhuni suli nuna iliqsraqpaurağhuni. Qanajunniñ taatnatun nuna iliqsranğangitchuq. Taamna nunam iliqsraqpauraha suanajiqsrauruq nunam aullağniivianiñaglaan. ¹⁹ Kamañaqtuag nunaagqiq avguğniqsuq piñasruutluni, suli nunaagqich nunami piyaqqukkaurut. Agaayyutim itqagigaa kamañaqtuag Babylon qaitchuklugu qallugauraq immaukkaqtuag wine-nanjanik, tarra ilaan tatamnaqtuag qinnautaa. ²⁰ Suli qikiqtapayaurat piqsut inğipayauratlu paqinnatqikkumiñaiqhutin. ²¹ Suli natatquğnaqpaurat kataktut inunñun qilañmiñ uqumaisilaagadtuat 100-pound-tunlaa. Aasrii iñuich taimağluutigaat Agaayyun piqutigiplugu ihuilliugutiqpauraq natatquğnatigun, taamna ihuilliugutiqpauraq tatamnaqpagitluni.

17

Akiisuqpaglu Niğrugaağluglu

¹ Tarani ilañat tallimat malğuk israğulgich piqagtuat tallimat malğunñik iluligauranik uvamnukhuni uqautigaanja, “Ki. Qiniqtiktisigikpiñ tatapsausriaksranjanik akiisuqpaum aquppiruam inuğiaktuani imiğni.

² Umialinji nunam sayunjaqatiqağniqsut taavruminja akiisumik, suli

iluqatin iñui nunam imiligñiqsut imiqhutin wine-mik sayunathanic akiisum.”³ Uvvaasriiñ Ipqitchuamun Irrutchimun analatitluna isragulgum aullautigaana suviksrailaamun. Aasriiñ qiiñiqtuña agnamik aquppiruamik qaanañ kavvigiksaam niğrugaaqhuum aglaqaqtuam pigiitchuamik pisaanñatinik iluqaani qaamiñi. Taamna niğrugaaqhuuk tallimat malğunñik niaquqaqtuq suli qulinik nagruqaqhuuni.⁴ Ağnaq atnugaaqñiqsuq qiiñagiksuanik tunuqaqaanik kavvigiksaaniglu, suli qiiñiyunaqsriqsuqhuni maninñmik kaviqsaamik suli akisuruanic uyağauraanic suli qatitqaanic sunauraqañnik. Arganmiñi tigungmiñiqsuq qallutmik piliuqtamik maninñmiñ kaviqsaamiñ immaukkaqtuamik nağgunallapiağataqtuanic atuummiruanik sayunajimigun.⁵ Ağnam qaunani aglaqaqñiqsuq atigmik kanjigsilgunaitchuamik, “Babylon, kamañaqtuag, Aakanat Akiisut nağgunallapiağataqtuapayaatlu nunamiittuami.”

⁶ Tarra qiiñigiga ağnaq imiliqsuaq aunañnik ipqiqsittuat suli aunañnik tuqutauruat pisigiplugu ukpiqsriñiqtin Jesus-mik.

Qiiñiapku ağnaq atunaq quvigusruktuña⁷ Aasrii isragulgum uqautigaana, “Suvaata quvigusrukpiç? Uqautigisigikpiñ kanjigsilgunaitchuanañnik ağnam suli taavruma niğrugaaqhuum usriaqsigvian, niaquqaqtuam tallimat malğunñik nagruqaqhuuni lu qulinik.⁸ Niğrugaaqhuuk qiiñikkan itkaluaqtuag ingiqsuq pakma, suli mayuğumaaqsiruq natiqsiiñaitchuamiñ anmağniñi aasriiñ piyaqquğvijnmuktusrauluni. Inuich iñuuruat nunami tamatkua atinich aglaksimañitchuat makpiçqaanañi iñuulhum inñitqaulğatalhaninñaglaan nunam quvigusrukkisirut qiiñigumitruñ niğrugaaqhuuk itkaluaqtuag suli ingiqhuni pakma suli sagvitqikkisipluni ilaatnigu.⁹ Inuk kanjigsisuktuag taavrumiña isrumatuliqaqtuksrauruq Agaayyutmiñ. Tallimat malğuk niaqut tallimat malğuk qimigaanurut taavruma ağnam aquppvigikkañi. Tallimat malğuk umialgupmiuttuuq.¹⁰ Tallimat umialgich umialgunaiğñiqsut, atausriq umialgusugaaqhunisuli, suli atla aggiqsagumapluni. Taimma aggiğumi umialguurallakkisigaluaqtuq sivikitchuami piviñmi.¹¹ Aasrii niğrugaaqhuuk itkaluaqtuag ingiqhuni pakma, taamna tallimat piñayugigaat atangich aglaan ilagigaat tallimat malğuk atangich. Suli piyaqquğvijnmukkisiruq.¹² Aasriiñ qulit nagruich qiiñikkatin qulit umialgurut akuqtuimaitchuatsuli analatçhiiksramik umialiktitan, aglaan sanñiqagumaaqtut umialiktitan sivikitchuami piviñmi piqatigilugu niğrugaaqhuuk.¹³ Taapkuata autçhiinamik sivunniutiqagtut, suli qaitkisigaat sanñigikkaqtin analatçhiiksraqtin lu niğrugaaqhuunmun.¹⁴ Ilinich anuyyiağisirut ipnaiyaamun aglaan ipnaiyaam akiiligisigai, atakkii Atanigigaat atangich suli umialigigaat umialgich, suli tamatkua piqatauruat ilaani tuqutuutiqagtut piksraqtanuplutin suli tuniqsimaplutin.”

¹⁵ Aasriiñ isragulgum uqautigaana, “Imğich qiiñikkatin akiisum aquppvigikkañi, tamarra iñuich iñugiallapiaqhutin nunaqqipayauraniñ uqausriqaqtuat atlakaagiñnik.¹⁶ Suli qulit nagruich qiiñikkatin suli niğrugaaqhuum uumigiagutigisigaat akiisuq. Ilinja aatkisigaat suurapayaañniñ unillugu atnugaillaq aasriiñ niğipmilugu timaa ikipkaqmilugu ikniğmik.¹⁷ Atakkii Agaayyutim kipigniuğutiqattinnigai tanjigluğich ilaan sivunniutini atausriñnuqulugillu qaitçhitqulugillu ilinich analatçhiiksrañatnik umialiktitan niğrugaaqhuunmun, Agaayyutim uqahi immiumaniahatnunaglaan.¹⁸ Ağnaq qiiñikkan nunaqqigigaa kamañaqtuag atanniqsimatniqtuag umialinittik nunam.”

18

Babylon Suksraungikkauruq

1 Tamatkua aquatigun qiniqtuŋa atlamik israŋulinmik atqaqtuamik qilaŋmiñ anjalatchiŋqapauraqahuni, aasriiñ iluqaan nuna qaum-maŋiksipkaŋaa qaumanigmiñik. 2 Tarra nipruaŋniqsuq itna, “Babylon kamaŋaqtuaq suksraungikkauruq, tarra ilumutuuruq! Inigiliutiŋaat tuunŋaiilu qanusripayaatlu irrusriqŋuich sulipsuq qaayugnaqtuapayaatlu uumiñaqtuatlu tiŋmiagruich.

3 Babylon qaitchigai wine-mik iñuŋich nunaaqqipayaat imiliqtitlugich sayuŋathan saŋŋiruamik wine-naŋanik.

Umialinji nunam sayuŋaqatiginigaat ilaa, suli tauqsigñiaqtinjiñ nunam umialguŋvigiplugu umialgutitigun akuqtukkanjich ilaan atugaulhagun.”

4 Tarra tusraapmiuŋa atlamik nipimik qilaŋmiñ uqaqtuamik, “Iñuŋmaan, annisitchi taavrumakŋa nunaaqqimiñ.

Ilipsi ilauruksraungitchusri killuqsautaiñi, piqataungitchumausriŋi ihuilliuŋutiksrautaiñi.

5 Killuqsautai iñugiaktut qutchiksiplutin qilaktun, suli Agaayyutim itqagigai savamaqluutai.

6 Utiqtitchivigisriuŋ Babylon qaisaŋatun ilipsitñun, akiligiŋlugu malguktun ilaan savaanjugun, immigiŋlugu qallugauranŋa malguktun ilaa imiksriuqmatun ilipsitñun.

7 Atqunallapiaqŋlugu inmiñik kamagiruaq iñuuniuqaqmiuq sus-rungisaallapiaqhuni.

Pakma aatchuqsuŋ nagliksaaŋutiksramik alianallapiaqtuamiglu.

Atakkii uqaqtuq inmiñun,

‘Uvaŋa aquppiuraagisiruŋa ataniqtun. Uilgaanŋitmiuŋa.

Iŋitchuqsriyumiñaitchuŋa alianamik.’

8 Taatnaqŋlugu ihuilliuŋutiqpauraksraŋiñ tikitkisigaat atautchimi uvlumi, tuquŋhum, alianamlu, kakkaagnamlu.

Suli ikigisiruq ikniŋmik,

atakkii Atanŋuruuq Agaayyun sapiŋnaqtuq atanniiruaq ilaanik.”

9 Tarraasriiñ umialinisa nunam sayuŋaqatiqaqtuat akiisumik pisuŋnautaugun qiagisigaat alianniugutigilugu taamna aŋnaq qiniŋumitruŋ isia ikualaninjan. 10 Qichaŋisirut uŋasriksilutin sivuugagilugu ilaan nagliksaaqtitauha uqaŋutin,

“Nakluŋ, nakluŋ, ilvich Babylon, kamaŋaqtuaq nunaaqqiq, saŋŋiqagaluqaqtuaq nunaaqqiq.

Atautchimi sassagñigmi anasriñuqsakkaunjaniktutin.”

11 Uvvaasriiñ tauqsigñiutiligich nunapayaami qiarut kiñuvŋuplugu ilaa, atakkii tarakŋaaglaan kimikunniñ tauqsigsiksraigñiqsuq suuranjitiñik.

12 Suuraqpaurat kaviqsaatlu qatiqtaatlu maniich, akisuruatlu uyaŋauraat, qatiqtaatlu sunauraqpaich, ukiŋhaagiksaaatlu suli ukiŋhaat tujuuqaatlu, siluillu kavvigiksaaatlu, qanusriŋimaatlu ayuŋnaqtuat qiruich, qanusriŋimaat suurat tuugaaniñ, akisuruatlu qiruich, patukpaillu, saviŋhatlu, uyaŋaillu siqquqtatun, 13 sinimatlu, avuugutit, tipragiksautit ikipkaŋlugich, myrrhlu, frankincense-lu, wine-nat, uqsrut, mukkaagiksaaat, mukkaaksratlu, nigrutitlu, ipnaich, tuttuqpaich, tuttuqpagautitlu, suliunniñ iñuuruat iñuich. 14 “Asriatluunniñ kipigñiugutigikkatin piiqsut ilipniñ, suli suuraŋpayaatin akisuruat qiniyunaqtuatlu taimmaurur ilipniñ, aasrii

sumiunniñ paqitchumiñaiğitin.” ¹⁵ Tauqsigñiutilgich tamatkuniña suuranik umialguqtuat taavrumakña ağnamiñ qichagisirut uñasriksuami, sivuuğagilugu nagliksaaqtitaulha alianapiagtuamik qialutin, ¹⁶ uqağutin, “Nakliuñ, nakliuñ. Kamañaqtuaq nunaaqçiq atnuğaaqaguuruq ukiñhaağiksaanik tunjuaqtaaniglu kavviğiksaaniglu, qiiñiyunaqusriqsuqhuni maninmik kaviqsaamik, akisuruaniglu uyağauraanik, qatigtaatlu sunjaurappañnik.

¹⁷ Atautchimi sassağniğmi tammaigai iluqaisa umialgutini.”

Suli iluqagminj umiaqpaich umialinich tağiuqsuqtillu suli iluqagminjlu akiññanñaqtaut tağiumi qichagñiqsut uñasriksuami, ¹⁸ suli nipaalarut qiiñiqamitruñ isia ikualaninjan uqaqhutin, “Piitchuq atlamik nunaaqçimik taavrumatun kamañaqtuatun nunaaqçiqisun.” ¹⁹ Ilinjisa nalluqsruğniğaat nunam apyua niaqumiknun, qiallagminj kinjuvğullağminjlu nipaaplaputin, “Nakliuñ, nakliuñ. Taamna kamañaqtuaq nunaaqçiq!

Iluqagminj umiaqpaqatuaq tağiumi umialguğniqsut suuranjgun akisuruatigun!

Atautchimi sassağniğmi suksraunğiqsauruq.”

²⁰ “Qilaak, quviasrukpaütigiun suksraunğiqsauha.

Quviasrukpağitchi Agaayyutim iñuillu uqçiraqtaurusiiñu sivuniksriqi-raurusiiñu,

atakkii Agaayyutim akiisuq anasriñjuqsagutigigaa pisigiplugu savaañjgun ilipsitñun.”

²¹ Tarani sapigñaqtuaq israğulik tigusriruq uyağagruamik anjruatun mukkaaksriuğutitun aasrii miuqsautiplugu tağiumun, itnaqhuni, “Taatnatun kamañaqtuamik nunaaqçiq Babylon iksautikkaugisiruq, aasriiñ qiiñiqnatqikkumiñaiğisiruq sumiunniñ.

²² Suli nipinich nuqaqtiligaqtit atuqtuuralgich suli supluagtuğnaqtuatlu qalğuqtautitlu tusrağnatqikkumiñaitchut ilipni uvakñaniñaglaan.

Suliuqtit qanusripayaanik paçinnatqikkumiñaitchut ilipni, suli qatragñiña mukkaaksriuğutim tusrağnatqikkumiñaitchuq ilipni.

²³ Suli qaumanğa kialuuram qaummağitqikkumiñaitchuq ilipni uvakñaniñaglaan.

Nipaap uiksrautimlu nuliaksrautimlu tusrağnatqikkumiñaitchuq uvakñaniñaglaan ilipni.

Ilvich tauqsigñiaqtitin kamañağniqsraunigsut nunami. Suli anjatkuuhipkun iluqaisa nunam iñui kinnigitin.

²⁴ Suli Babylon anasriñjukkauruq atakkii aunaq sivuniksriqirit ipqitchuatlu iñuich suli iluqagminj tuqputauruat nunami qiiñiqnaqtut nunaaqçimi.”

19

Qatchallautiqaliq Qilañmi

¹ Taavruma aquagun tusraaruna nipiçpaurañjanik iñugaağrukpaum qilañmi, uqaqhutin,

“Quyanagñaqpat!

Anniqsuğiağlu kamaunlu [kamakkunlu] sanjñlu pigigaa Atanguruam Agaayyutipta.

² Atanniqsuutai ilumutuuruq nalaunñaplutin.

Atakkii akiisuqpaum asinjuğaa iñupayaaq nunami sayunağimigun. Taatnaqlugu Agaayyutim atanniğaa anasriñjuqsaglu

piqutigiplugich tuqqutauruat ilaan savaktaïñ.”

³ Ilaqatchiqługu niplitqiksut.

“Quyanaqniacpat!

Isiq ikualaruamiñ nunaacqimiñ qunmuktug taimuñja isruitchuamun.”

⁴ Suli iñuiññaq sisamatlu umialinñat sisamatlu uumaruat putiqut nanğaqługu Agaayyun aquppiruaq aquppiutaqpanmiñ, uqaqhutin,

“Amen! Quyanaqniacpat!”

Ipnaiyaam Katchuutiviksrautaa

⁵ Suli nipi nipliqsuq aquppiutaqpanmiñ,

“Nanğaqsiuñ agaayyutigikkaqput,

iluqapsi savaktaurusrii

talugsrirusrii lu ilaanik,

kamanaiññağmin, kamananñağmin.”

⁶ Aasrii tusraagiga nipiçpauraq itna liilaa nipaaitun iñugiallapiagataqhutin iñuich, nipaaitunlu iñugiaktuat imğich, nipaaitunlu suanaruam katlulam, uqaqhutin,

“Quyanaqniacpat!

Atanguruq Agaayyutigikkaqput Sanñipayaacqutuaq anjalatchiruq.

⁷ Quviatchakta quviasrullapiagutalu.

Nanğaglakput kamanautaa;

atakkii katchuutiviksrautaa ipnaiyaam tikitchuq,

suli ilaan nuliaksrautaa inñmiñ itqanainaniktug.

⁸ Nuliaksrautaa atnuğaaaksrisauruq

qatiqtaamik ukilhaagiksaamik qaummagiksuamiglu salumaruamiglu.”

Atakkii ukilhaagiksaaq nalaunñaruat savaagigaat ipqiqsitaninñ Agaayyutim.

⁹ Aasriin israğulgum uqautigaaña, “Aglagun una, quvianamiurut tamatkua aiyugaaqtauruaat katchuutiruakun nullautchiqpagviksrañanun ipnaiyaam.” Uqautitikkaaña, “Taapkua ittut ilumutullapiaq Agaayyutim uqalhi.”

¹⁰ Taranitarra puttunja israğulgum isigaiñun purvigisrukkug, aglaan uqautigaaña, “Taatnaçnak, uvanaptuuq savaktiñhiññağigaaña Agaayyutim iliptun aniqatiuptitunlu tupiksriuat Jesus-ñum sagvikkananik. Purvigilugu nanğagun Agaayyun. Atakkii taapkua uqaksrisimaruat pisigiplugu Agaayyun sivullikkaurut irrutchikun sivuniksriqirititun sivuani.”

Usriaqsqsuaq Qatiqtaami Tuttuqpanmi

¹¹ Suli qiniğiga qilak anmaçtuaq, atanii qatiqtaaq tuttuqpak! Taamnaasrii aquppiruaq taavrumani atiqagñiqsuq Tuniqsamaruamik suli ilumutuuruamik, aasrii atanniqsuiruq anuyakhuni lu nalaunñaruakun. ¹² Ilaan irrak inniqsuk ikualaruatun ikniqtun. Niaquani iñugiaktut niaquğutit.

Atqa aglausimaniqsuq ilaani, kia-unniin iñuum ilisimangisaña aglaan kisimi. ¹³ Atnuğaaqagñiqsuq akuqturuamik misruktaqsamaruamik aunmun, suli taiyuğaat uumiña atigmik “Uqalha Agaayyutim.”

¹⁴ Suli anuyaktañ qilaum malinñaat usriaqsqhutin qatiqtaani tuttuqpanni, atnuğaaqahutin ukilhaagiksaanik qatiqtaanik salamaruanik. ¹⁵ Ilaan qanğaniñ anniugagñiqsuq ipiktuq savikpak. Taavrumiña ipiğaqtuğisifiğai nunaacqiqpaich iñuñich, suli anjalatkisigai savilhamik ayaupiamik.

Tutmağisigaa misriqiviva tatamnaqsiluni qinnautaa Sanñipayaacqutuaq Agaayyutim. ¹⁶ Suli akuqturuamiñi mumigmiñ lu atiqagñiqsuq aglausimaruamik itna,

“Umialgat umialgich,
suli Atangat Atangich.”

17 Qiñilgitchuŋa israġulinmik qichaqtuamik siqñiġmi nipitusrillapiaqhuni uqautiplugich iluqaisa tiñmiat tiñmiruat silami, “Qaġġisitchi. Katittitchi niġityaġusri nullautchicpavgviani Agaayyutim. 18 Niġiyumagisri timinjich umialgich, timinjich aņuyaktit qaukñijisa, suli timinjich kamaņaqtuat aņutit, tuttuqpaņjalu timinjich tamatkualu tuttuqpaņaqtit. Niġiyumagisri timinjich iluqaisa iņupayaurat, savaktaaġruungñiņaanlu savaktaaġruunñiņaanlu, suli kamaņañiņaanlu kamaņañiņaanlu.” 19 Suli qiñiġiga niġrugaaqłuk suli umialinji nunam aņuyaktituummaisa katiruat aņuyaksagumaqaługu taamna aquppiruaq tuttuqpaņmi aņuyaktinilu. 20 Aglaan niġrugaaqłuk tigurauruq taputiplugu sivuniksriqinñuaqti savaaqaqtaaq quviqnaqtuanik ilaan takkuani. Kinnitñiņnisquq tamatkuniņa akuqtuiruanik nalunaitmiutanaņik niġrugaaqłuum suli putqataqtuanik ilaan atriņaanun. Iluqatik taapkuak siņjitaurok iņsuuñiņaaknik narvaņaanun ikniġum ikualaruamun sulfur-mik. 21 Suli kisiņñuqtat tuqgutaurot savikpaņagun taavruma aquppiruam tuttuqpaņmi, anniugaaqtuakun qanġaniñ; aasrii iluqagminj tiñmiat niġisuiġataġvigigaiç timinjich.

20

1,000 Ukiut

1 Tarra qiñiqtuŋa israġulinmik atqaqtuamik qilaņmiñ, saagaqhuni ar-
gaņmiñi aņmautaaniç natiqsiñaitchuam aņmangum kalimñaqpaņniġlu. 2-3 Ilaan
tigugaa tiritchiaqłuk, taamna taimaknaqtaaq nimigiaq, tuungauruaq Satan-
ņuplunilu, qiliqsruqługu sivunniqługu 1,000 ukiunik. Aasriiñ siņinnigaa
natiqsiñaitchuamun aņmaniġmun umikługu umņutmik piillakkumiñaitchuamik,
Satan-mun sagluqiyumiñaiġlugich iñuich tarakñañiġlaan 1,000 ukiut naan-
niñhatnunaglaan. Aglaan taapku aqatigun pituisaallaktuksraupmiuq
sivikisuurami.

4 Qiñiqmiuņa aquppiutaqpaņnik, suli iñuich aquppiruat tamatkunani
saņñiqutinñiņsut atanniqsuitquplugich. Aasriiñ qiñiġitka iñuusriņich
tamatkua niaquikkauruat tuniqsimakaminj Jesus-mun uqalhanunlu
Agaayyutim suli payaņaaitñamiņ ukpiqsriġiġmikni. Tamatkua putqatangitchut
niġrugaaqłumun atriņaanunlu unniñ akuqtungitługu nalunaitmiutana
qaumiktigun naaga argaņmiktigun. Ilinjich iñuutqinñiņsut atangūqataplutinj
Christ-mi 1,000-ni ukiuni. 5 Taamna tarra sivulliq aņitqigviksraq.
Kisiņñuqtanjiç tuqņaruat aņitqiñiġitchut 1,000 ukiut naanñaiñjaisa.
6 Quvianamiurut ipqitłutinj taapku piqataurot sivulligmi aņitqiliġmi.
Tuglian tuqułhum saņñiksraipiaġai, aglaan agaayuliqsigigisigai Agaayyutim
suli Christ-ņum, suli atangūqatigigisigaat 1,000-ni ukiuni.

Satan Akiilirauroq

7 Tarraasriiñ 1,000-gich ukiut naatpata, Satan pituikkaugisiruq isiq-
tauinmiñiñ. 8 Aasrii anigisiruq kinnitñiġiġuni iñuñiñik nunam nani-
payaaq ilaġilugich Gog-lu Magog-lu. Katinniġai iluqaisa aņuyiaqulugich.
Iñugiaktutilaaqatut qavianatun taġium siñaan. 9 Aasriiñ ilinjiç siaminniqsūt
iluqaanun nunamun aasrii iluplugu iñuñiñ Agaayyutim nunaqaqłiġlu piqpag-
illapiakkaņa. Tarraasriiñ ikniq atqaqtuq qilaņmiñ aasrii suksraunġiġlugich.
10 Aasriiñ tuunġaq kinnitñiktuaq ilinjitñik siņjitauroq narvaņaanun ikniġum
sulfur-ņumlu, siņjitauviaknun sivuani niġrugaaqłuum sivuniksriqinñuaqtimlu.
Aasrii ilinjiç nagliksaaġisirut uvlumilu unnuamilu taimuņa isruitchuamun.

Aqulliq Atanniivik

¹¹ Suli qiniqtuŋa anjruamik qatiqtaamik aquppiutaqpaŋmik taavrumiŋalu aquppiruamik taavrumani. Ilaan sivuŋaaniŋ nunalu qilaglu aullauruk, sumiunniŋ paqinnaŋumiŋiaqhutik. ¹² Suli qiniŋitka tuqunaruat, kamanaiŋnaanlu kamananŋaanlu, qichaqtuat sivuŋaani aquppiutaqpaum. Tarra makpigaat anmakkaurut, sulipsuug makpigaanich iŋuudhum. Taapkuva tuqunaruat atannikkaurut savaanjisugun aglaksimakkanjisitun makpigaani. ¹³ Taŋium suli tuqudhum anjalatchivianlu utiqtitkai tuqunaruapayaat. Ilinich atannikkaurut atausriuttaaqlugich maligutlugu savaanŋat. ¹⁴ Aasriiŋ tuquŋiglu ilaan anjalatchivialu sinjitaauruk narvananun ikniŋum. Tarra taamna tugligigaa tuqudhum. ¹⁵ Tarraasriiŋ kisupayaaq, atigikkanŋa aglaksimaitman makpigaanijiŋi iŋuudhum, sinjitaupmiug narvananun ikniŋum.

21

Nutaaq Qilak Nutaaŋlu Nuna

¹ Tarani uvaŋa John qiniqtuŋa nutaamik qilanmik nutaamiglu nunamik. Sivulliq qilak sivulliglu nuna piiqsuk, taŋiuq piiqmiuqtuuq. ² Suli qiniŋigaa ipqitchuaq nunaaqqiq, nutaaq Jerusalem, atqaqtuaq Agaayyutmiŋ qilanmiŋ, itqanaiyaqsimapluni suli qiniyunaqsiqsukkaupluni nuliaksrautitun uiksrautmiŋun. ³ Aasrii tusraaruŋa nipiqaŋmik aquppiutaqpaŋmiŋ uqaqtuamik, “Uvva, ipqitchuaq inaa Agaayyutim piqasriutirug iŋuun. Agaayyutim nayuqatiginiagaa, aasrii ilinich iŋuginiagaa. Agaayyun inmiŋik itqatauniaqtuq ilinijiŋi. ⁴ Agaayyutim allaqtigisigai qulvipayaat irinijiŋi. Ilinich tuqutqikkumiŋiaqsut. Alianniutqikkumiŋiaqsut kinuvŋulutin atniŋautiqaŋutinlu tarakŋaniŋaglaan, atakkii sut sivuani itchuuruat piiŋniqsut.” ⁵ Suli taamna aquppiruaq aquppiutaqpaŋmi uqaqtuq, “Atanji, pakmapak savakkitka supayaat nutaaŋuŋlugich.” Aasriiŋ uqautipsaagaŋa, “Aglakkich ukua, atakkii uqaŋhich uqautigikkatka ukpignaqtut ilumutuuplutinlu.” ⁶ Sulipsuug uqautigaŋa, “Naanjaniktuq. Uvaŋa Alpha-nuruŋa suli Omega-nupluŋalu, aullaŋniisaaq suli isrukitchaaq. Kimunliqaa imiguliqsuamun aatchuutiginiagaa imiq akiilaaglugu suvliktuaŋuraaqtuaniŋi imŋum iŋuunaqtuam. ⁷ Kiŋapayaaq akimaruaq paitchaktaaqagisiruq taapkuniŋa. Suli ilaan Agaayyutigigisigaŋa suli ilaa igniŋigisigaa. ⁸ Aglaali iqsisuruatlu, ukpiqsaisaitchuatlu, nagŋunaqtuanik savaaqaqtuatu, iŋuuaqtuqtitlu, sayunaruatlu, anjtkuuruatlu, aanŋuuaqtuqtautlu, iluqatinlu sagluturuat, iniqagŋiaqtut narvami ikualaruami ikniŋmik sulfur-miglu. Taamna tugligigaa tuqudhum.”

Nutaaq Jerusalem

⁹ Tarani ilanata tallimat malŋuk isragulŋich tikitchaŋa piqaqtuaq tallimat malŋuŋnik iluligauranik immaukkaqtuanik tallimat malŋuŋnik aqulligŋik iŋuilligutiqaupranik. Uqautigaŋa, “Qagŋaiŋ, qiniqtinniaŋigkpiŋ katchuutityaqtuamik, nuliaksrautaanik ipnaiyaam.” ¹⁰ Ilaan akiyaŋaŋa Ipqitchuakun Irrutchikun iŋŋiqpaupramun qutchiksuamun, aasriiŋ qiniqtitkaŋa ipqitchuamik nunaaqqimik Jerusalem-mik atqaqtuamik qilanmiŋ Agaayyutmiŋ. ¹¹ Taamna nunaaqqiq qaumaqagŋiqsuq kamanautaanik Agaayyutim qaummagiŋniqaqtuamik akisuruatun uyaŋaktun taiyuutiqaqtuatun jasper-mik tapinniŋuktun igaliqtun. ¹² Suli katchikpaqatug qutchillaapiaqtuanik qulit malŋuŋnik paaqaghuni, suli qulit malŋuk isragulŋich qaunaksrirut paanik. Paani aglaqagŋiqsuq atinich qulit malŋuk sivullianj Israel-nun. ¹³ Piŋasrut paaqpaqagŋiqsuq

avatillaanani, kivaknam tunjaani piñasrut paaqpaich, nigiqpaum tunjaani piñasrut paaqpaich, unallam tunjaani piñasrut paaqpaich, suli kanaknam tunjaani piñasrut paaqpaich. ¹⁴ Suli katchinji nunaacaqim turviqagñiqsut qulit malgunnik uyağanik aglaqaqtuanik qulit malgunnik atinjitnik uqqiraqtinjinik ipnaiyaam.

¹⁵ Taamna isragulik uqaqtuaq uvanun piqagñiqsuq uuktuutmik piliamik maninmiñ kaviqsaamiñ uuktuguklugu nunaacaqim paanilu katchinilu. ¹⁶ Nunaacaqiq sisamanik iqirguqagñiqsuq suli taktillaanalu iraqutilaanalu atiplutik. Isragulgum uuktugaa nunaacaqiq uuktuutmiñik, faktillaanalu iraqutilaanalu kiniktilaanalu inniqsut 1,500 mile-latun atunim. ¹⁷ Suli uuktugai katchinji nunaacaqim. Qutchiksilaagñiqsut 216 isiganniqtun inuum uuktuguułhatun, uuktuun isragulgum atukkanatuntuuq. ¹⁸ Suli katchit pilianuniqsut qivliqtaaniñ uyağaninñiñ taiyuutiqaqtuaninñiñ jaspermik. Nunaacaqigligi pilianuniqsuq maninmiñ kaviqsaamiñ, tapinniluklugu igaliqtun. ¹⁹ Suli turvii katchinjinñiñ nunaacaqim qiniyunaqsuqsimarut qanusripayaanik akisullapiaqtuaniglu qivliqtaaniglu uyağanik taiyuutiqaqtuanik jasper-miglu, sapphire-miglu, agate-miglu, emerald-miglu, ²⁰ onyx-miglu, carnelian-miglu, chrysolite-miglu, beryl-miglu, topaz-miglu, chrysoprase-miglu, jacinth-miglu, suli amethyst-mik. ²¹ Aasriinñ qulit malguk paanji qulit malguuniqsut qatiqtaata sunauraqpaich akisuruat. Paallaa pilianuniqsuq atautchimiñ qatiqtaamiñ sunauraqpaanmiñ akisuruamiñ, suli apqutaa nunaacaqim inniqsuq salumarumiñ maninmiñ kaviqsaamiñ, tapinnilukhuni igaliqtun.

²² Uvaja John qiniñgitchuna agaayyuvikpaanmik nunaacaqimi, atakkii Ataniq Agaayyun Sanjipayaacaqtuaq ipnaiyaaglu agaayyuvikpaganinik taavruma. ²³ Suli nunaacaqiq inuqsranginñiqsuq siqiniñgimik naaga tatqimik qaummatiksragmiñik, atakkii kamanautaan Agaayyutim qaumagigaa suli ipnaiyaq nanigiplugu taavruma. ²⁴ Inui nunapayaat pisruktaugisirut nunaacaqim qaumanani, suli umialgi nunam tikiutrigisipmiut suurapayaagmiknik taruna. ²⁵ Suli paanji taavruma umiksimayumiñaitchut suvluqtutilaanatun. Itqagisiun, unnuatlainñiaqtuq tarani. ²⁶ Tikiutigisigaich taruna umialgutai suuranilu nunam nunaacaqipayaanjata. ²⁷ Aglaan kinapayaaq salumaitchuaq naaga savaqaqtuaq naggunallapiaqtuamik naaga sagluturuuq isigumiñaitchuq taruna, aglaan kisiminñ tamatkua inuich atinich aglaqaqtuat Ipnaiyaam makpigaanjinñi inuuruatigun.

22

¹ Tarra isragulgum qiniqtitkaanja kuunanik imgan inuunaqtuam, tapinniluklugu igaliqtun, suvliguraaqtuamik aquppiutaqpananinñ Agaayyutim suli ipnaiyaam, ² sagvaqhuni qitqagun apqutaan nunaacaqim. Suli avatikni kuugum inniqsut napaqfut inuunaqtuata asririugaqtuata qulit malguinik tatqigagipman ukiumi. Akutuqpalinich napaqfut mamirrutiginigaich nunam inunisa. ³ Suapayaaq Agaayyutim naggugikkana piqutigiplugu killuqsau paqitqikkumiñaitchuq nunaacaqimi. Aquppiutaqpana Agaayyutim ipnaiyaamlu tarani itkisiruq, suli ilaan savaktinija purvigigisigaat. ⁴ Ilinisa qiniñgigisaat kiinana [kanjisiługu irrusripiana]. Suli ilaan atqa aglaqaqniaqtuq qaujitiñi. ⁵ Taavrumani unnuaqatqikkumiñaitchuq; inuich inuqsratqikkumiñaitchut qaumananik nangumlu siqinğumlu, atakkii Ataniq Agaayyun qaumagigisigaat. Suli inuich anjalatchiqataugisirut taimuna isruitchuamun.

Jesus Christ-ŋum Aggitha

⁶ Suli israğulğum uqautigaaŋa, “Tamatkua uqautauruat ukpiğnapiaqtut suli ilumutuuplutinj. Suli Atanguruam, Agaayyutaata irrusriŋich sivuniksriqirit, tiliñigaa israğuligikkani ilitçuğipkaquplugich savaktigikkani sunik atuumayas-riuraqtuanik. ⁷ Naalağnisitchi, uvaŋa agğiluagisiruŋa. Quvianamiuruq iñuk kamaksriruaq uqahinjitiñik sivuniksriqutinisa ukua makpiğaat.”

⁸ Uvva John-ŋuruŋa tusraaruuaq qıñıqluğu tamatkunija sunik. Tarraas-riiñ tusraakapkich qıñıqluğıllı sitquqtuŋa purvigisrukluğu sivuğaatnun isiganıñ israğulğum qıñıqtitchirima tamatkunija sunik. ⁹ Aglaan ilaan uqautigaaŋa, “Taatnaqnak, uvaŋa savaktauqatauruŋa ilipni aniqatiupni lu sivuniksriqirinilu, suli piqatigiplugich tamatkua kamaksriruat uqautinjitiñik ukua makpiğaat. Purvigilugu nangagun Agaayyun.”

¹⁰ Tarra ilaan uqautigaaŋa, “Iriqsimaniaqnagich uqañiŋich sivuniksriqutinisa ukua makpiğaat, takku piviksraq qalliruq. ¹¹ Iñuk pigiitçhualiqiruaq pigiitçhualiqituiñağli. Suli iñuk salumaitçhuaq salumaituiñağli. Suli iñuk nalaunŋaruuaq nalaunŋatuiñağli. Suli iñuk ipqitçhuaq ipqiqsautuiñağli. ¹² Naalağnisitchi, agğiluagisiruŋa. Saagağniagiga akiliutiksrağa qaisaksrağa iñupayauramun maligullugu qanutçhimik savaaqappan. ¹³ Uvaŋa Alpha-ŋuruŋa suli Omega-ŋupluŋalu, sivulliq suli aqulliq, aullağniisaaq suli isrukhtçhaaq.”

¹⁴ Quvianamiurut [tamatkua kamaksriruat uuma tillisianik, suli] tamatkua igğuqtuat atnuğaatinj salummaçlugich. Iliniç isitlasriñiaqtut paatigun nunaaqqimun suli niğitlasriplutin asrianik napaaqtuanıñ iñuunaqtuam. ¹⁵ Nunaaqqim silataani ittut qipmich, aŋatkutlu, atlatuqtitlu, iñuuaqtuqtitlu, aanguanun putqataqtitlu, kisupayaaglu piqpaksriruağlu piliqiruağlu saglutuhigmik. ¹⁶ “Uvva Jesus-ŋuruŋa, tuyuğigiga israğuliga uqautitquplusri ukpiqtanuruasri agaayyuvıñi tamatkunija sunik. Uvaŋa kanjigigaŋa kiñuviağıpluŋalu David-ŋum. Qaumbağiksuaq uvlaam uvluğiağigaŋa.” ¹⁷ Suli Ipqitçhuaq Irrusriq nuliaksraunlu uqaqtuk, “Qağğisitchi.” Suli kiñapayaaq tusraaruuaq taavrumiŋa uqaqtuksraupmiuq, itna, “Qağğisitchi.” Suli kiñapayaaq imigulıqsuaq utlautili. Kiñapayaaq imiguktuaq akuqtuili imigmik iñuunaqtuamik aatçhuusriağilugu.

Uqaliqsaagun

¹⁸ Uvaŋa John, kilillapiagiga iñupayaaq tusraaruuaq uqañijitiñik sivuniksriqutinisa ukua makpiğaat. Kiapayaaq ilakpagich tamatkua, Agaayyutimtuuq illatiqagisipmigaa ihuillıuğutiqpauranik aglausimaruanik ukunani makpiğaani. ¹⁹ Suli kiñapayaaq piqsikpan uqautinjitiñi makpiğaanat tamatkua sivuniksriqutit, Agaayyutimtuuq piğniagimiga ilanjitiksraŋa asrianiñiñ napaaqtuan iñuunaqtuam suli ipqitçhuamiñ nunaaqqimiñ, aglausimaruanıñ ukunani makpiğaani. ²⁰ Taamna nipliğniqsuaq iluqaitiñik tamatkunija uqaqtuq, “Nalupqınaitçhuamik agğiluagisiruŋa.” Amen. Agğıñ Ataniiq Jesus. ²¹ Huaqqutrisaa Atannapta Jesus Christ-ŋum nayuutili iluqapsitni. Amen. Taatnapiaq.